

GİRESUN
ÜNİVERSİTESİ . UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER **ENSTİTÜSÜ** **Graduate School of** **Social Sciences**

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
ANA BİLİM DALI
Yüksek Lisans Tezi

Filiz KAYNAK
172005017

2020

GİRESUN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ, SÜLEYMÂN-NÂME-İ KEBİR (32. CİLT)

GİRİŞ, TENKİTLİ METİN, DİZİN

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ, SULEYMÂN-NÂME-İ KEBİR (VOLUME 32.)

INTRODUCTION, COMPARATIVE TEXT, INDEX

FİLİZ KAYNAK

Yüksek Lisans Tezi

DANIŞMAN

DOÇ. DR. YAŞAR ŞİMŞEK

GİRESUN-2020

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Filiz KAYNAK'ın "Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (32. cilt) Giriş, Tenkitli Metin, Dizin" başlıklı tezini incelemiş olup aday 01.07.2020 tarihinde, saat 14.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan).	Prof. Dr. Hakan ÖZDEMİR	
Üye (Danışman)	Doç. Dr. Yaşar ŞİMŞEK	
Üye	Doç. Dr. Abdulkadir ÖZTÜRK	

ONAY

...../...../2020

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (32. Cilt) Giriş, Tenkitli Metin, Dizin” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

01/07/2020

Filiz KAYNAK

ÖN SÖZ

Süleymân-nâme-i Kebîr, Hz. Süleyman'ın hayatı ve onun çevresinde gelişen olayları anlatan ansiklopedik mahiyette bir eserdir. Bu eser Türk dili, tarih, felsefe, mitoloji, geometri gibi birçok önemli alana hitap eder niteliktedir. Firdevsî tüm yaşamı boyunca Türk dili ve tarihine ışık saçacak nitelikte birçok eser ortaya koymuştur. Bunu yaparken farklı kaynaklardan yararlanmayı bilmiş ve eserlerine bu bilgileri oldukça iyi bir şekilde yansıtmıştır. Müellif özellikle Süleymân-nâme-i Kebîr adlı eserinde dönemin kaynaklarından faydalanmakla kalmayıp Kur'an, Tevrat ve hadislerden de yararlanmıştır.

Eser nazım nesir karışık bir şekilde yazılmıştır. Nazım kısımlar nesir kısımların devamı ya da özeti şeklindedir. Metnin ilk bölümü ve meclis girişleri hariç sade anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Buna bağlı olarak hikâyelerde diyalogların hakim olması anlaşılabilirliği daha da artırmıştır. Aynı zamanda metin içerisinde ayet ve hadislerden de faydalanılmıştır. Genellikle Alak, Nebe', Neml ve Yasin surelerinden ayetlere rastlanılmaktadır.

Bilindiği üzere deyimler ve ikilemeler geçmişten günümüze gelen ortak değer yargılarımızı bir arada tutan önemli söz öbekleridir. Bu söz öbekleri bir konuyu anlama veya anlatmada yardımcı birer kaynaktır. Türkçe de atasözü, deyimler ve ikilemeler açısından oldukça zengin bir dildir. Müellif de eserde anlatmış olduğu konuyu daha da etkili kılmak amacıyla bu söz öbeklerinden oldukça faydalanmıştır.

Eser, yazıldığı dönem itibariyle Eski Anadolu Türkçesi özellikleri göstermektedir. Fakat dönem özelliklerini yansıtsa da XV. yüzyılın sonları ile XVI. yüzyılın başlarında kaleme alındığı için Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi özellikleri de göstermektedir. Bu sonuç doğrultusunda esere genel olarak bakıldığında özellikle giriş bölümü ve nazım kısımlarında Arapça-Farsça kelime ve terkipler bakımından oldukça yoğun olduğu görülmektedir. Eser aynı zamanda Eski Anadolu Türkçesinin ses ve şekil özelliklerini göstermesi bakımından da oldukça değerli olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Bu kıymetli eser üzerine bu zamana kadar dikkate değer birçok çalışma yapılmıştır. Fakat ciltlerin tümü çalışılmadığından araştırmacılar bunlardan yeteri

kadar faydalanamamaktadır. Bu sebeple 81 ciltlik bu büyük külliyyatın tümü çalışıldığında okuyucuların istifadesine sunulacak ve aynı zamanda Süleymân-nâme-i Kebîr ile ilgili yeni çalışmalar yapılacaktır. Bu çalışmada da külliyyatın çalışılmamış olan 32. cildi seçilmiştir. Bu amaçla bu alandaki eksiği kapatmak, küçük de olsa bir katkı sağlamak gurur vesilesidir.

Sürecin başından sonuna kadar karşılaştığım güçlüklerde bilgi, tecrübe ve yardımlarını benden esirgemeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Yaşar ŞİMŞEK'e teşekkür ederim.

Filiz KAYNAK

Giresun-2020

ÖZET

FİRDEVSÎ-İ RÛMÎ, SÜLEYMÂN-NÂME-İ KEBÎR (32. CİLT)

GİRİŞ, TENKİTLİ METİN, DİZİN

Yüksek Lisans - 2020, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Bu çalışmada Firdevsî-i Rûmî'nin yazmış olduğu Süleymân-nâme-i Kebîr adlı 81 ciltlik eserin 32. cildi incelenmiştir. Üzerinde çalışma yaptığımız 32. cildin iki nüshası bulunmaktadır. Bunlar Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi (Hazine 1528) ve İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi (B.26)'nde yer almaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar: "Giriş", "Tenkitli Metin" ve "Dizin" dir. Çalışmanın birinci bölümünde eserin adı, müellifin hayatı, eserleri, eserin konusu, eserin dil ve üslubu, eserin Türk dili ve tarihi açısından önemi, Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ve düz ünlülü eklerin metindeki durumu, eserin nüshaları ve eser üzerinde yapılan çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise çeviri yazılı metin diğer nüshayla karşılaştırılarak metin tenkidi yapılmıştır. İki metin arasındaki farklar dipnotlarla gösterilmiştir. Üçüncü bölüm ise dizin ve sözlükten oluşmaktadır. Burada kelimeler, kelime grupları, fiiller, birleşik fiiller alfabetik sıra göz önünde bulundurularak sıralanmış, karşılıklarına anlamları verilmiştir. Bunlara gelen ekler de hemen aşağıda içeri girintili şekilde verilerek karşılıklarına hangi varak ve satırda yer aldıkları belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Firdevsî-i Rûmî, Firdevsî-i Tavîl, Süleymân-nâme-i Kebîr, Eski Anadolu Türkçesi, Hz. Süleyman.

ABSTRACT

FİRDEVSÎ-I RÛMÎ, SÜLEYMÂN-NÂME-I KEBÎR (VOLUME 32.)

INTRODUCTION, COMPARATIVE TEXT, INDEX

Master Degree – 2020, Department of Turkish Language and Literature.

This study investigates the thirty-second volume of Firdevsî-i Rûmî's eighty one-volume masterwork, Süleymân-nâme-i Kebîr. Two copies of this particular volume exist: one being located at the Topkapi Palace Museum Library (Hazine 1528), and the other being housed at the Istanbul Muncipal Library's Cevdet Manuscript Collection (B.26).

Three sections, including an "Introduction," "Textual Critique," and "Index," comprise the corpus of this study. Section One looks the book's title, its editorial life, the works contained with it, and the themes alongside the language and tone of those works. It also takes into account the book's importance both linguistically and historically speaking within the Turkic context, the use of round and unrounded vowel-based suffixes unique to Old Anatolian Turkish, both copies of the text, and other studies done on the text [by other scholars.] Section Two compares and contrasts both copies of the manuscript with translations—with all differences being highlighted in the footnotes. Lastly, Section Three contains glossary and an index arranged alphabetically and according to word groups, verbs, and compound verbs, complete with their Modern Turkish equivalents. All suffixes associated with each word are also listed and indented immediately below them, alongside page and line numbers indicated where in the book they are to be found.

Keywords: Firdevsî-i Rûmî, Firdevsî-i Tavîl, Süleymân-nâme-i Kebîr, Old Anatolian Turkish, Prophet Solomon

İçindekiler	
ÖN SÖZ	I
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	VIII
ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ	IX
GİRİŞ	1
1.1. Eserin Adı	1
1.2. Eserin Müellifi	1
1.2.1. Hayatı.....	2
1.2.2. Eserleri	4
1.2.2.1. Süleymân-nâme-i Kebîr	4
1.2.2.2. Hayât u Memât veya Hayât-nâme	5
1.2.2.3. Silahşor-nâme	6
1.2.2.4. Pend-nâme-i Eflâtûn	6
1.2.2.5. Terceme-i Câmeşûy-nâme	6
1.2.2.6. Kıssanâme-i Süleyman ‘Aleyhi’s-selâm	6
1.2.2.7. Dâvet-nâme	6
1.2.2.8. Firâsetnâme	7
1.2.2.9. Satranç-nâme-i Kebîr	7
1.2.2.10. Kutb-nâme veya Kıssa-i Cezîre-i Midillî.....	7
1.2.2.11. Münâzara-i Seyf ü Kalem veya Seyf-nâme	7
1.2.2.12. Hakâyık-nâme veya Hadîkatü'l-Hakâyık	8
1.2.2.13. Hâzâ Kitâb-ı Süleymân-ı Belkîs-nâme	8
1.2.2.14. Hadîs-i Ahsen	8
1.2.2.15. Gülistan Tercümesi	9
1.2.2.16. Teşhisü'l-İnsan.....	9
1.2.2.17. Süleymân-nâme Muhtasarı	9
1.2.2.18. Velâyet-nâme	9
1.2.2.19. Kasas	10
1.2.2.20. Şerh-i Hadîs-i Erbâin	10
1.2.2.21. Talî’-i Mevlûd-ı Kebîr	10
1.3. Eserin Muhtevası.....	10

1.3.1. 32. Ciltteki Ana Hikâyenin Özeti	14
1.4. Eserin Dil ve Üslubu	16
1.5. Eserin Türk Dili ve Tarihi Açısından Önemi.....	22
1.6. Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlak Ünlülü Eklerin Metindeki Durumu	23
1.6.1. Fiilden Fiil Yapma Eki “-dUr/ -dIr” :	23
1.6.2. Fiilden Fiil Yapma Eki “-Ur”	23
1.6.3. İlgi Hâli Eki “-Uη / -nUη”	23
1.6.4. İsimden İsim Yapma Eki “-IU”	23
1.6.5. I. Teklik Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki “-dUm”	23
1.6.6. II. Teklik Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Ekleri “-dUη/ -dUηUz”	23
1.6.7. I. Çokluk Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki “-dUκ”	24
1.6.8. Geniş Zaman Eki “-Ur”	24
1.6.9. II. Teklik ve Çokluk Şahıs İyelik Ekleri “-(U)η / -(U)ηUz”	24
1.6.10. I. Teklik ve Çokluk Şahıs İyelik Ekleri “-(U)m / -(U)mUz”	24
1.6.11. I. Çokluk Şahıs Eki (emir ve şartta) “-vUz” :	24
1.6.12. I. Çokluk Şahıs Emir Eki “-AlUm” :	25
1.6.13. Zarf Fiil Eki “-Up / -UbAn”	25
1.6.14. Fiilden İsim Yapma Eki “-U ” :	25
1.6.15. Fiilden Fiil Yapma Eki “-gUr ”:	25
1.6.16. Emir Eki “-sUn / -sUnlAr”	25
1.6.17. Bildirme Eki “-dUr / -dUrUr” :	25
1.7. Eski Anadolu Türkçesinde Düz Ünlülü Eklerin Metindeki Durumu	25
1.7.1. Belirtme Hâl Eki “-I” :	25
1.7.2. III. Teklik Şahıs İyelik Eki “-(s)I” :	26
1.7.3. Soru Eki “mI” :	26
1.7.4. 2. Teklik Şahıs Emir/Pekiştirme Eki “-gII” :	26
1.7.5. Zarf Fiil Eki “-IncA” :	26
1.7.6. III. Teklik Şahıs Çekiminde Görülen Geçmiş Zaman Eki :	26
1.7.7. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki “-mIş” :	26
1.7.8. Teklik ve Çokluk II. Şahıs Ekleri “-sIn / -sIz” :	27
1.7.9. II. Teklik Şahıs Bildirme Ekleri “-sIn ” :	27
1.8. Eserin Nüshaları	27

1.8.1. Topkapı Sarayı Nüshası	27
1.8.2. İstanbul Belediye Yazmaları Nüshası	27
1.9. Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar	28
1.9.1 Lisansüstü Tezler	28
1.9.2. Makaleler	31
1.9.3. Kitap.....	31
İKİNCİ BÖLÜM	33
2.1. Metnin Kuruluşunda Dikkat Edilen Hususlar	33
2.2. Tenkitli Metin	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	179
3.1. Dizin Kuruluşunda Dikkat Edilen Hususlar.....	179
3.2. Dizin-Sözlük	184
3.3. Özel Adlar Dizini	489
SONUÇ	509
KAYNAKÇA	511

SİMGELER VE KISALTMALAR

- () : Metindeki satır numaralarını gösterir.
- [] : Metindeki varak numaralarını gösterir.
- A : Dizinde Arapça kökenli kelimeleri, Metin bölümünde İstanbul Belediye Yazmaları Nüshasını gösterir.
- A+F : Arapça+Farsça
- A+T : Arapça+Türkçe
- bk. : bakınız
- B : Topkapı Sarayı Nüshası
- çev. : çeviren.
- EAT : Eski Anadolu Türkçesi
- F : Farsça
- F+T : Farsça+Türkçe
- Hız. : Hazret-i
- İA : İslam Ansiklopedisi
- krş. : karşılaştırmamız
- S. : sayı.
- s. : sayfa.
- TDK : Türk Dil Kurumu
- TDAYB: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten.
- vb. : ve benzeri.
- yay. : Yayınları, Yayıncılık, Yayınevi

ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ

ء ʾ	ش Ş, ş
آ Ā, ā	ص Ş, ş
ا A, a, E, e	ض Ž, ž, Đ, đ
او O, o, Ö, ö, Ū, ū	ط Ṭ, ṭ
ب B, b, P, p	ظ Ž, ž
پ P, p	ع ʿ
ت T, t	غ Ğ, ğ
ث Ṣ, ṣ	ف F, f
ج C, c	ق K, k
چ Ç, ç	ك K, k, G, g, ŋ
ح H, h	گ G, g
خ Ĥ, ĥ	ل L, l
د D, d	م M, m
ذ Z, z	ن N, n
ر R, r	و V, v, o, ō, ö, u, ü, ū
ز Z, z	ه H, h, a, e
ژ J, j	ی Y, y, I, ı, İ, i, Ī, ī
س S, s	

GİRİŞ

1.1. Eserin Adı

Eserin adı bu zamana kadar çalışılmış olan ciltlere bakıldığında genel olarak müellif tarafından *Süleymān-nāme-i Kebīr* veya *Süleymān-nāme* olarak yazılmıştır. Mehmet D. ERDEM'in üzerinde çalışmış olduğu 74. ciltte ise *Kitāb-ı Kıssa-nāme-i Süleymān Aleyhisselām* olarak geçmektedir (Erdem, 2005,1).

Eserin adı üzerinde çalıştığımız 32. ciltte ise *Kitāb-ı Süleymān-nāme* ve *Süleymān-nāme* olarak geçmektedir.

“*Bu kitāb-ı Süleymān-nāmenüñ otuz ikinci mücelled kitābı...*” [69a/11]

“*Süleymān-nāmenüñ yüz elli altıncı meclisinüñ zikrindedür...*” [2a/10]

“*Hem kavlı-i eṣaḥ bu durur zīrā kitāb-ı Süleymān-nāmeyi beyān eyledük.*” [6b/19]

“*Ne Süleymān mişli geldi bir emīr*

Ne Süleymān-nāme mişli nüṣṣa bir” [26a/1]

1.2. Eserin Müellifi

81 ciltten oluşan eserin üzerinde çalıştığımız 32. cildinde müellifin adı *Firdevsī* olarak geçmektedir. Cildi, Firdevsī'nin yazdığına dair yalnızca bir ifade bulunurken, “*Firdevsī*” isminin metinde 43 kere geçtiği görülmektedir. Eserin müellifinin Firdevsī olduğunun açıkça ortaya çıktığı cümle şu şekildedir:

“*Firdevsī dahı Loḡmān-ı Ḥakīm kavli üzere bu üç yüz altmış altı cild Süleymān-nāmeyi te‘lif eyledi.*” [6b/21]

Firdevsī'nin isminin yer aldığı diğer beyitlerde ise genellikle Allah'a yakarışı, ondan af dileyişi öne çıkmaktadır.

“*Enbiyānuñ serveridür ol kibār*

Şuçunı Firdevsīnüñ eyle ma‘āf

Raḥmet eyle itme maḥrūm şermsār” [14a/8]

Ahmed-i mürsel haqqıçun yâ ilâhe

‘Afv kıl Firdevsî kim itdi günâh

Rahmeti Haqqdan umarsaŋ yâr-ı cân [26a/10]

Firdevsî sadece Allah’a dua etmekle yetinmez diğeri insanların da ona dua etmesini ister. Ayrıca kendine dua eden insanlara da dua eder.

“Kim ider Firdevsîye hayr-ı du‘â

Haq te‘âlâ dilegin kılsun revâ” [26a/9]

“Cân u dilden diŋlediler mûnisüm

Dilegi Firdevsînüŋ sizden ağa

Kılasız hayrıla aŋa çok du‘â

Fâtihayıla luŋf idüp yâd idesiz” [53b/7]

1.2.1. Hayatı

XV. yüzyılın sonları ile XVI. yüzyılın başlarında yaşayan Firdevsî-i Rûmî’nin hayatı hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Firdevsî eserlerinde genellikle farklı mahlaslar kullanmıştır. Bu sebeple araştırmacılar arasında tam bir uzlaşma sağlanamadığından kaynaklarda “*Firdevsî, Firdevsî-i Rûmî, Firdevsî-i Tavîl, Türk Firdevsî* olarak” geçmiştir.

M. Fuat Köprülü, müellifin asıl adını “*Şerafeddin Musa*” olarak belirtirken (Köprülü, 1993, 649), Bursalı Mehmet Tahir “*İlyas bin Hızır*” olduğunu ileri sürmüştür (Tahir, 1972, 106). 6. ve 7. ciltler üzerinde çalışma yapan Yusuf Babür 7. cildin başında müellifin isminin “Orhan” olarak geçtiğini dile getirmektedir (Babür, 2013, 1). Münâzara-i Seyf ü Kalem isimli eserinin 54. yaprağında mahlasının Firdevsî, isminin ise “*Orhan Çelebi*” olduğunu;

“Seyf-nâme te’lif iden sinni Mü’min Çelebi

Mahlası Firdevsî, târih adı Orhan Çelebi” mısralarında dile getirmektedir (Çatıkkaş, 2015, 15).

Eserin 25. ve 26. ciltleri üzerinde çalışma yapan Gülnaz Genç müellifin adının “Orhan bin Genek” olarak geçtiğini belirtmektedir (Genç, 1995, 11). Yine aynı şekilde Teşhisü'l-İnsan adlı eserde de adının “*Orhan bin Kenek*” olduğu görüşü yer almaktadır (Akay, 1990, 10). Fakat dedesinin adının “*Gazi Genek Bey*”, babasının ise “Hacı Genek Bey” olmasından dolayı asıl adının “*Orhan bin Genek*” olduğu güçlü bir ihtimaldir (Büke, 2015, 482). Bu “*Genek*”, “*Kenek*” ikiliğinin ortaya çıkmasının sebebi ismin araştırmacılar tarafından iki farklı şekilde okunmasından kaynaklanmaktadır.

Doğum tarihi 1453 olarak bilinen Firdevsî'nin doğum yeri, bugün Balıkesir sınırları içerisinde bulunan Edincik'in Belkıs Pınarı bölgesidir. Hayatını Manisa, Bursa, Edincik, Balıkesir civarlarında geçiren Firdevsî, yaşadığı dönem boyunca kendini birçok alanda geliştirmiştir. Öğrenimini Bursa'da tamamlamıştır, bu yüzden kaynaklarda Bursalı olarak geçmektedir (İsen, 1999, 178). II. Bayezit'in tahta geçtiği dönemde ise Balıkesir'de bulunmaktadır ve Süleyman-nâme'yi yazmaya burada başlamıştır (Genç, 1995, 11). Kendisini her alanda olduğu gibi tasavvufî alanda da geliştirmek isteyen Firdevsî, Simavlı Nakşi şeyhi Abdullah İlâhî'den el alarak tarikata girmiştir (Köprülü, 1996, 128). Fakat Firdevsî, Kutb-nâme adlı eserinde yazmış olduğu dörtlükte herhangi bir eğitim almadığını ve marifet yolunda ilerlediğini belirtmektedir.

“Ne ‘aruz u nahv okudum ne ho sarf

Cehlile itdüm hebâ ömri telef

Lîk keşf oldı me‘âni vird İlâh

Ma‘rifetde olmışam Hânum agâh”

(Kutb-nâme; 1b, 2a) (Olgun, Parmaksızoğlu, 2011, 2).

Firdevsî'nin ölüm tarihi ile ilgili kesin bilgi mevcut değildir. Araştırmacılar bununla ilgili tahminlerde bulunsalar da Süleymân-nâme-i Kebîr'in Fatih Millet Kütüphanesi'nde yer alan 81. cildinde, 1512 yılında İstanbul'da yaşadığı anlaşılmaktadır.

1.2.2. Eserleri

Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Firdevsî-i Rûmî birçok farklı konu hakkında eserler ortaya koymuştur. Yazmış olduğu eser sayısı tam olarak bilinmese de Münazara-i Seyf ü Kalem’de 72 eser (risale) ortaya koyduğunu belirtir (Büke, 2015, 5). Günümüzde elimize ulaşan eser sayısı hakkında farklılıklar bulunmaktadır. M. Ata Çatıkkaş 18 (Çatıkkaş, 2015, 23), İbrahim Olgun ve İsmet Parmaksızoğlu 12 (Olgun, Parmaksızoğlu, 2011, XV), Sezer Özyaşamış Şakar ise 20 (Özyaşamış Şakar, 2009, VIII) eseri olduğunu dile getirmektedirler.

1.2.2.1. Süleymân-nâme-i Kebîr

Firdevsî’nin Süleymân-nâme-i Kebîr’i diğer eserlerine nazaran kapsam ve içerik yönünden en hacimli olanıdır. Bu büyük külliyatta genel olarak Hz. Süleyman ve onun etrafında gerçekleşen olaylar anlatılıyor olsa da din, tasavvuf, ahlak, nasihatler, kültür, tarihî bilgiler, mitoloji, geometri, satranç taktikleri gibi konulara da sıklıkla yer verilmiştir.

Eserin hangi padişah döneminde yazılmaya başlandığına dair farklı görüşler mevcuttur. Halil İbrahim Usta, müellifin eserini Fatih Sultan Mehmet döneminde başlayıp padişahın ölümüne kadar 7 cildini tamamladığını, sonrasında II. Bayezid tahta çıktığında onun isteği üzerine eseri tekrar yazmaya devam ettiğini dile getirir (Usta, 2009, 64). 81. cilt üzerine çalışan Akay da metnin 25. varışındaki “... *bu toksan tokuz mücellid Süleymânnâme’yi itdügümüze sebeb ve bu biş yüz biş meclis-i dâstânı te’lif idüp nesrini lü’lü’en mansur ve nazmını ahsenü’l-hadîs ve emlâhü’l-keîâm söylemesine cihet-i hikmet bu-y-idi... ibtidaen altı cild kitab te’lif idüp merhum **Sultan Muhammed Han-ı Gazî’ye teslim itdüm...***” cümleyi esas alarak eseri Fatih Sultan Mehmet döneminde yazmaya başladığı görüşündedir (1990, IV). Fakat Latifî eserin Sultan Bayezid’in emri üzerine yazıldığını belirtir: “*Sultan Bayezid emriyle Süleyman-nâme’yi nam-ı şerîfine nazm ve nesr üzre cem idüp kütüb-i münzelede ne kadar hikâyât ve esmâr (gece masalları, kıssaları hikayeler) var ise...*” (Genç, 1995, 12). Fuad Köprülü de bu bilginin doğruluğunu kabul etmiştir (Köprülü, 1996, 28).

Eserin hangi padişah döneminde yazıldığı konusunda ihtilafların bulunmasının yanı sıra kaç ciltten oluştuğu konusunda da farklılıklar bulunmaktadır. Bu büyük külliyatın elimizde 81 cildi bulunmaktadır. Fakat tamamının kaç cilt olduğu

bilinmemektedir. Bunun nedeni ise hem müellifin ciltlerde farklı sayılar vermesi hem de tezkirecilerin farklı bilgilendirme yapmalarıdır. Müellif, Hayât u Memât'ın 4b varağında “*Süleymân-nâme-i Kebîr’ün ol târîh-i a’zam-ı dil-pezîrûn seksen ikinci cildini bitürmüş idüm.*” (Çalışkan, 2019, 34) ifadelerinin kullanır. Bunun yanında 81. cildin sebab-i telif bölümünde Allah’ın 99 ismine hürmeten eserini 99 cilt olarak planladığını dile getirir (Çelik, 2010, 2). Münazara-i Seyf ü Kalem’de ise “*366 mücellled Süleymannâmenin 287. cildini kaleme getürüp bitirmişdim*”(Büke, 2015, 7) der.

Tezkirelerdeki bilgiler de şu şekildedir; Katip Çelebi 330 (Çelebi, 2007, 822), Latifî 360 cilt olduğunu belirtirlerken (Latifî, 2000, 425), Kınalızâde ise 380 (Kınalızâde, 1981, 745) olduğunu söylemektedir. Üzerinde çalıştığımız 32. ciltte ise 366 cilt yazdığını görmekteyiz.

“Firdevsî dahı Loğmân-ı Hâkîm kavli üzere bu üç yüz altmış altı cild Süleymân-nâme te’lif eyledi.”(6b/ 21)

Süleymân-nâme’nin kaç cüz ve cilt oluştuğuna dair bilginin azlığı ve eser üzerinde araştırma yapan tezkirecilerin farklı bilgiler oraya koymaları kafa karışıklığına neden olmaktadır. Bunun sebebi yukarıda bahsedilenlerle birlikte müellifin 330, 366, 380 cilt veya esma-i hüsnaya hürmeten 99 rakamını vermesidir. Sonuç olarak eseri 99 cilt olarak tasarlayan Firdevsî, 81. cildi tamamlamış ve 82. cildi ise yarıda kalmıştır. Bir yılı 366 günü olarak düşündüğünden dolayı cüz sayısını 366 olarak vermiş ve metni 495 meclis olarak planlamıştır. Ancak bu meclislerin 405’ini tamamlayabilmiştir (Biçer, 2005, 54).

1.2.2.2. Hayât u Memât veya Hayât-nâme

Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı no 2333’te kayıtlı olan eserin bir diğer nüshası Beşiktaş Yahya Efendi Kütüphanesinde bulunmaktadır. Eser burada “Hayat-name” olarak kayıtlıdır. 95 varaktan oluşan eser harekeli güzel bir nesihle yazılmıştır. Her sayfasında 15’er satır bulunan metinde ahlak ve tasavvuf gibi konular işlenmiştir. Müellif bu eserini İstanbul’da kaleme almıştır (Gök, 2019, 17).

1.2.2.3. Silahşor-nâme

Eser iki nüshadan oluşmaktadır. Biri, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 625'te diğeri ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi 355 numarada kayıtlıdır. 22 X 15 cm büyüklüğünde, koyu kahverengi deri ile kaplı olan eser 77 varak ve 15 satırdan oluşmaktadır. Schlechta Washard tarafından tercüme edilmiş ve M. Wickerhauser tarafından da neşredilmiştir. Silahlar ve askerlik hakkında bilgiler veren önemli bir eserdir (Genç, 1995, 16).

1.2.2.4. Pend-nâme-i Eflâtûn

Pend-nâme-i Eflâtûn adlı eser İstanbul Arkeoloji Müzesi 164 numarada kayıtlıdır. 95 varaktan oluşan eser sağlık ve temizlik gibi konuları ele almaktadır. (Büke, 2015, 497). Gülnaz Genç, eserin Firdevsî'ye ait olmadığını dile getirmektedir (Genç, 1995, 19).

1.2.2.5. Terceme-i Câmeşûy-nâme

Nasîreddîn'i Tûsî tarafından yazılan bu eser Manisa İl Halk Kütüphanesi 2730 numarada kayıtlıdır. Yer yer harekeler bulunan eser, Farsça yazılmıştır. Firdevsî bu esere bir bölüm daha ekleyerek Türkçeye çevirmiştir. Çeşitli kumaş lekelerinin temizliği ve bunların temizleme yöntemleriyle ilgili bilgiler vermesinin yanı sıra temizlik maddeleri ve yöntemleri hakkında bilgi vermesi yönüyle de dokuma ve elbise sanayisinin tarihine ışık tutmaktadır (Şakar, 2007,726-727).

1.2.2.6. Kıssanâme-i Süleyman 'Aleyhi's-selâm

Balikesir'de kaleme alınan eserin yalnızca başında ve sonunda birer kaside vardır. Diğer bölümlerin tamamı nesirdir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1231 numarada kayıtlıdır. Eser 357 yaprak ve 21 satırdan oluşmaktadır (Biçer, 2005, 56).

1.2.2.7. Dâvet-nâme

Köprülü'ye göre 1481, Bursalı M. Tahir'e göre 1487 tarihinde yazılan eserin nüshası İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Yazma Eserler Birimi Numara 13'te, NEKTY00208 numarası ile kayıtlıdır (Büke, 2015, 26). Ulûm-ı garîbe ile ilgili bilgileri derleyen bu eser 90 varak, 23 satırdan oluşmaktadır. Fatma Büyükkarcı tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır (Büyükkarcı, 1993).

1.2.2.8. Firâsetnâme

Münazara-i Seyf ü Kalem'deki eserler arasında yer alan Firâsetnâme'nin bir nüshası Milli Kütüphane'de Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda, 06 mil Yz A5151 arşiv numarası ile kayıtlıdır. 114 varak, 11 satırdan oluşmaktadır. Tasavvufi konuların anlatıldığı eser harekeli bir nesih hattıyla yazılmıştır (Büke, 1995, 27). Yazar bu eserini Balıkesir'de iken kaleme almıştır (Olgun, Parmaksızoğlu, 2011, XVII).

1.2.2.9. Satranç-nâme-i Kebîr

Satranç oyununun tarihçesi ve tekniği hakkında bilgi veren eserin Nuru Osmaniye, Berlin ve Münih kütüphanelerinde üç nüshası bulunmaktadır (Köprülü, 1996, 129). Çorum İl Halk Kütüphanesi (nr. 3149) ve Vatikan Kütüphanesi Türkçe Yazmaları (Vat. Turco 320)'nda da iki nüshası bulunmaktadır (Büke, 2015, 24). 1503'te yazılıp II. Bayezit'e sunulan eser, 95 yaprak ve 17 satırdan oluşmaktadır (Çatıkkaş, 2015, 23).

1.2.2.10. Kutb-nâme veya Kıssa-i Cezîre-i Midillî

1503 (H. 909) tarihinde yazılan eser, Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi Bölümü 643 numarada kayıtlıdır. 145 varak ve 13 satırdan oluşmaktadır. Muhammed b. Rasul Sarayî tarafından istinsah edilmiştir. *Kıssa-i Midilli* ismini Firdevsî'nin koymayıp, Muhammed b. Rasul'un koyduğu düşünülmektedir. Çünkü kitabın;

“Kutbnâme kodum ismin söyledim tarih aña

Kutbu'l-aktâb oldı bâki Şah Sultan Bayezid” şeklinde geçen iki dizesinde müellif eserin adını zikrettiğini görebilmekteyiz (Olgun, Parmaksızoğlu, 2011, XIX).

Eserde II. Bayezit döneminde Venedik ve Fransızların, Midilli adasına yaptığı saldırı anlatılmaktadır. Kutbnâme tarihî bilgi vermesi açısından oldukça ilgi çekicidir. II. Bayezit dönemindeki askerî, siyasi, sosyal olaylar ve bu olaylara katılan kişilerin başarı ve başarısızlıkları anlatılmaktadır.

1.2.2.11. Münâzara-i Seyf ü Kalem veya Seyf-nâme

1502 (H.908) tarihinde yazılmış olup Millet Kütüphanesi Edebiyat Bölümü 576 numarada kayıtlıdır. Teşhis ve intak sanatıyla ilgili örneklerin yer aldığı eserin konusu kalem ve kılıcın konuşurulması üzerinedir.

Eser; mukaddime, konunun işlendiği asıl bölüm ve hatim olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Mukaddime bölümünden sonra asıl konuya giriş ile birlikte hikâyeye şu şekilde devam eder: Süleyman Peygamber, Şit Peygamberin cübbesini giyerek tahta oturur. Tüm cin, dev ve ifrit gibi mahluklar da peygamberin etrafında toplanır. Bu sırada aklı, fazileti ve kalemi temsil eden Nâsir bin Feylesof ile cesareti, kılıcı temsil eden Ra'd bin Berk arasında vezirlik koltuğuna oturma esnasında tartışma çıkar. Hz. Süleyman hangisine vezirlik vereceği konusunda kararsızlık yaşar. Bu esnada aklı temsil eden Nasir'in sarığındaki kalem ile cesareti temsil eden Ra'd'ın belindeki kılıç tartışmaya başlar. Her iki kahraman da kendi üstün özelliklerini dile getirerek diğerine üstünlük sağlamaya çalışır. Bu iki tartışmayı büyük bir sakinlikle dinleyen Hz. Süleyman kalem ve kılıcın birbirinden ayırt edilemeyecek kadar önemli olduğunu dile getirir. Ülkenin ikisini de ihtiyacı olduğunu, bunlardan biri bile olmazsa yönetimde eksikliklerin yaşanacağını söyleyerek ikisinin de önemini vurgular (Tanyıldız, 2007, 179).

1.2.2.12. Hakâyık-nâme veya Hadîkatü'l-Hakâyık

Tasavvufî konuları işleyen bir eserdir. Eserle ilgili kütüphane kaydının yanlış verilmesi, Süleymaniye Kütüphanesi Nafiz Paşa 1509/1'de Firdevsî'ye ait olmayan bir eserin bu eser zannedilmesi, Hakayıkname ve Hakikatname'nin farklı eserler zannedilmesi gibi yanlış bilgilere yol açmaktadır. Ayrıca eserin içeriği hakkında da yanlış bilgiler verilmiştir. Milli Kütüphane 26 Hk 73'te kayıtlı "*Hadîkatü'l-Hakâyık*" ismiyle bilinen eser Hakâyık-nâme'nin bir nüshasıdır. 14 nüshası bulunan eser nazım ve nesir karışık olarak yazılmış ve soru cevap şeklinde oluşturulmuştur (Büke, 2015, 27).

1.2.2.13. Hâzâ Kitâb-ı Süleymân-ı Belkîs-nâme

Eser, hem "Belkîs-nâme" hem de "Süleyman-ı Belkîs-nâme" olarak bilinmektedir. Müellif "Münâzâra-i Seyf-ü Kalem" de diğer eserlerinin yanında bu eserini de zikretmiştir. Eser 700 beyitten oluşmaktadır. Fakat nüshası bulunamamıştır (Biçer, 2005, 71).

1.2.2.14. Hadîs-i Ahsen

Münazara-i Seyf ü Kalem'de adı geçen eserin var olup olmadığı tam olarak bilinmemektedir. Bursalı M. Tahir (Bursalı M. Tahir, 1972, 2) ve Köprülü (Köprülü,

1997, 650) eserin Firdevsî'ye ait olduğunu belirtirler. Fakat Büyükkarcı, böyle bir eserin olmadığını ve “güzel bir deyiş” anlamına gelen bir ifade olduğunu belirtir (Büyükkarcı, 1995, 7).

1.2.2.15. Gülistan Tercümesi

Bursalı Mehmet Tahir, İstanbul Arkeoloji müzesinde yer alan Gülistan nüshasının Firdevsî'ye ait olduğunu ileri sürerken, Fuat Köprülü ise eserin başka bir Firdevsî'ye ait olabileceğini belirtmektedir. Hakâyık'-nâme-i Mevlânâ İlâhî adlı eserinde diğer eserlerini zikrederken onlar arasında Gülistan Tercümesi adlı eserini de söylemiştir. Bundan yola çıkarak eserin Firdevsî'ye ait olduğu ortaya çıksa da bu kesinlik kazanmamıştır (Biçer, 2015, 33).

1.2.2.16. Teşhisü'l-İnsan

İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Seminer Kitaplığında bulunan nüshanın varak sayısı 143, satır sayısı ise 9 ile 13 arasında değişmektedir. Harekeli ve okunaklı bir nesihle yazılmıştır (Akay,1990, XVIII). Büke, bu eserin İstanbul Üniversitesi kütüphanesinin tüm kitaplıklarının taranmasına rağmen bulunamadığını ve muhtemel olarak eserin kaybolduğu veya taşındığını dile getirmektedir (Büke, 2015, 26).

1.2.2.17. Süleymân-nâme Muhtasarı

Eserin nüshalarından biri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, NEKTY00715 numarasıyla kayıtlı olup 195 varak ve 17 satırdan oluşmaktadır. Diğeri ise İstanbul Millet Kütüphanesi 297.9'de AETrh316 numarasıyla yer alır. Firdevsî, Süleymân-nâme-i Kebîr'inde en çok bu eserden bahsetmiştir. Eser aynı zamanda Süleymân-nâme-i Kebîr'in bir nüshası olma ihtimali de vardır (Biçer, 2006, 56; Büke, 2015, 498).

1.2.2.18. Velâyet-nâme

Yazarın değil müstensihinin yazması olan eser Nevşehir Hacı Bektaş İlçe Kütüphanesi 200 numarada kayıtlıdır (Büke, 2015, 33). Abdülbaki Gölpınarlı, Nihânî'nin 1296 yılında *Vilâyet-nâme-i Hacı Bektâş-ı Velî* adlı Vilâyet-name'sindeki “*Der-beyân-ı sebab-i nazım-ı Kitab*” bölümünde Firdevsî'nin isminin geçmesi ve eserin üslubunun da Firdevsî'ninkine benzemesinden yola çıkarak bu eserin Firdevsî'ye ait olabileceğini görüşüne kanaat getirmektedir (Biçer, 2005, 68).

1.2.2.19. Kasas

Firdevsî'ye ait olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Fakat Büke, bu eserin ona ait olduğunu şu sözlerle dile getirmektedir:

Firdevsî'nin bu çalışmayla ilk kez tanıtılan bu eserinin varlığını Tavşanlı Zeytinoğlu Halk Kütüphanesi'nde 43 Ze 689/1 arşiv numarasıyla kayıtlı olan Süleymannâme nüshasının 2a varağı 6. Satırındaki: "... *kitablar varsa anları cümle içine katmışdur tatvil-i kelam it mekiçün kasas gibi tali'-i mevlüd gibi mülheme'i nice dahı bunlarun gibi cem' idüp...*" ifadeleri gündeme getirmiştir. Firdevsî'nin Tali'-i Mevlüd-i Kebir adlı bir eserinin olduğunu biliyoruz; "Kasas" da onun yazdığı kitaplardan bir örnek olarak verildiği düşüncesindeyiz. Şu ana kadar tespit edilmiş bir nüshası bulunmamaktadır (Büke, 2015, 34).

1.2.2.20. Şerh-i Hadîs-i Erbâin

Eserin iki nüshası bulunmaktadır. Bunlardan biri Millet Yazma Eserler Kütüphanesi AEfrs6 demirbaş ve 297.3 arşiv numarasıyla kayıtlı olup 5 varak, 17 satırdan oluşmaktadır. Diğer nüsha ise Himmet Büke tarafından tespit edilmiştir. Atıf Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, 34 Atf 2846/9 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Firdevsî adına kayıtlı olan bu nüsha 226-227 yapraktan oluşmaktadır (Büke, 2015, 32).

1.2.2.21. Talî'-i Mevlüd-i Kebîr

Münâzara-i Seyf ü Kalem ve Süleymân-nâme'nin Tavşanlı nüshasında yer alan eserlerden biridir. Himmet Büke tarafından tespit edilen bir nüshası Millî Kütüphane, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi 06 Hk 3204'te, 1386 DVD numarası ile kayıtlıdır. Nüsha II+3I+X yaprak, 15 satırdan oluşmaktadır. Nesih hattıyla yazılmıştır. Nüshanın bir bölümünde Arapça dualar, bir bölümünde şiirler ve notlardan bahsederken bir diğer bölümde de bazı çiçek adları ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Bir başka bölümdeyse her yılın bir hayvanla adlandırılması bilgisi mevcuttur (Büke, 2015, 29).

1.3. Eserin Muhtevası

32. ciltte genel olarak Hz. Süleyman ve çevresinde meydana gelen olaylar yer almaktadır. Kurgu, hayal dünyası ile gerçeklik arasında ince bir çizgide ilerlemektedir. Hz. Süleyman'ın Sivas Kalesi'ni alabilmek için Rum imparatoru ile yaptığı mücadele ve bu mücadelede hüdhüd ve diğer kuşların ona yardımları; dev, şeytan, cin ve peri gibi mahluklarla savaşması, Şeytan'ın Sam Süvar'ı öldürme teşebbüsleri, Hızır

Peygamber'in gelip onu kurtarması, Hz. Süleyman'ın, hükümdarlığını elinden almak isteyen birçok kişi ile mücadelesi genel olarak olayların çerçevesini oluşturmaktadır. Bu ana konular anlatılırken ara bölümlerde ise Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'i kurban ediş hikâyesi, Hz. Meryem kıssasından küçük bir bölümle birlikte hak dinine inanılmasının gerekliliği anlatılmaktadır.

Firdevsî aşağıdaki mısralarda Süleymân-nâme'nin hikmet dolu olduğunu, hiçbir kitapta yer almayan acayipliklerin, olağanüstülüklerin bu kitapta yer aldığını, hiçbir Rum ülkesinde böyle bir kitap olmadığını, kitapta neler dile getirdiğini övgü dolu sözlerle anlatmaktadır:

“Çok ‘acâyibler didüm iy kâmiyâb

Ṭolu hikmet sözi birle bu kitâb

Ne Süleymân mişli geldi bir emîr

Ne Süleymân-nâme mişli nüşha bir

Kim Süleymân gördügin görmedi hiç

Şâh Sikender dağı anla ir ü giç

Ol ‘acâyib ol garâyib bunda var

Hiç kitâbda yoğdur ammâ anda var

Sözüme şâhid durur şeyh ü şeyâb

Milk-i rûmda yoğ durur işbu kitâb

Eyledüm te’lif anlamaz hağîr

Bende gördi pâdişâh dağı ve bir

Hağ Te’âlâ irgürürse yarına

Ṭuş olursağ dostân didârına

Çarğ-ı devrân virürise mühleti

Mevt elinden bulurısam vüs‘ati

Bâkî meclisden diyevüz hoş haber

Ne haber kim ola ma' nide güher

Ne güher kim bu Süleymān defteri

Ol 'aden bahrinüñ olur cevheri

Zi-güher kim misli yoçdur kāmurān

Ruğ'a birle götürür pīr ü cevāb...” [26a/1]

1.1. 32. Cildin Genel Tablosu

32. CİLT
GİRİŞ
İnnehu min Süleymāne ve innehu bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ellā te' lū 'aleyye ve'tūni müslimān
Konu başlıkları
Süleymān-nāmenüñ Yüz Elli Altıncı Meclisinüñ Zikrindedür
1. Dāsītān-ı Sīmurğ ve Murgān ve Qıṣṣa-yı İṣān Bī-Qavli Loḳmān-ı Ḥakīm İbn-i 'Ad Naqlince Cāndan Rāviyān-ı Aḥbār ve Nāqilān-ı Muḥtār [2a/19]
2. Qıṣṣa-i Sām Süvār [6a/8]
3. Dāsītān-ı Sām Süvār Ceng Kerden Cadiyān Perriyān Cinniyān Ehramenān Ceḥeti Sām [7a/4]
4. Qıṣṣa-i Qāhir Bin Sām Süvār [9b/17]
5. Dāsītān-ı Süleymān ve Qayşer-ı Rūm [11a/18]
6. Dāsītān-ı Melik-i Ündülüs ve Benī Aşfer [12b/10]
7. Der-Beyān-ı Ender Temşilāt-ı Dāsītān-ı Māzī [13b/6]
8. Der-Beyān-ı Ender Ḥatm-i Meclis [13b/20]
Süleymān-nāmenüñ Yüz Elli Yedinci Meclisinüñ Zikrindedür [14a/10]
1. Qıṣṣa-i Melik-i Benī Aşfer [14a/17]
2. Dāsītān-ı Tekvīn-i İnsān Āmeden Be-Dergāh-ı Süleymān Bin Dāvud 'aleyhi's-Selām [17b/13]

3. Ender Şıfat-ı Destân-ı Mâzi [25b/4]
4. Der-Beyân-ı Meclis-i Âhîr [25b/19]
Süleymân-nâmenüñ Yüz Elli Sekizinci Meclisinüñ Zikrindedür [26a/11]
1. Dâsitân-ı Feth Kerden-i Murğân Qal' a-yı Sivâs Esir Şoden Qaşr Be-Dest-i Murğân [26b/1]
2. Qışşa-i Murğ-ı Döle Beyân-ı Qışşa-i ' Acâyib Üst [31a/6]
3. Qışşa-i Tekvîn-i Atyâr vü Murğ-ı ' Aceb-i Döle [33a/3]
4. Qışşa-i Tekvîn-ü Atyâr Şerh-i Kerden ü BE-AŞLI Hilkat-i Murğ-ı Döle [35a/21]
5. Der-Beyân-ı Ender- Şıfat-ı Destân-ı Temsilât-ı Mâzi [38b/18]
6. Der-Beyân-ı Meclis-i Âhîr [39a/9]
Süleymân-nâmenüñ Yüz Elli Toğuzıncı Meclisinüñ Zikrindedür [39a/17]
1. Destân Feth-i Kerden Qal' a-yı Sivas Ve Helâk Şoden Qayşer-i Rüm [39b/5]
2. Âmedan Murğân Be-Dergâh-ı Süleymân Bin Dâvud ' Aleyhi's-Selâm [45b/14]
3. Der-Beyân-ı Temsilât-ı Dâsitân-ı Mâzi [53a/11]
4. Der-Beyân-ı Meclis-i Âhîr [53b/1]
Süleymân-nâmenüñ Yüz Altmışıncı Meclisinüñ Zikrindedür [53b/12]
1. Der-Beyân-ı Târîh-i Qâlün-ı Hâkîm [53b/18]
2. Dâsitân-ı Şâh-ı Yünân ve Ceng Kerden Süleymân Bâ-İşân [57b/1]
3. Der-Beyân-ı ' Azamet-i Süleymân ' am [60a/1]
4. Nâme Firistâdın Süleymân Be-şâh-ı Mışr-ı Celâleddin [61a/1]
5. Resîden Hüdhdüd ve Şah-Bâz Be- ' Asker-i Süleymân [61b/13]
6. Nâme Firistâdın Sultân-ı Mışr Be-Hâzret-i Süleymân ' am [62b/19]
7. Cevâb-ı Dâdan-ı Şahbâz-ı Sunkur Be-Hüdhdüd [63b/17]
8. Resîden-i Hüdhdüd Be-Hâzret-i Süleymân [64a/10]
9. Âgâh Şoden Süleymân Ez-Hayât-ı İlyâvü Şâh [64b/21]
10. Dâsitân-ı Sâm Süvâr [65a/7]
11. Halâş Şoden Sâm Süvâr Ez-Habs-i Sâhîr [66a/13]

12. Ender Şıfat-ı Kāl' a-yı Feleşin [66b/5]
13. Der-Beyān-ı Hıızır Nebi' Am Āmeden-i Be-Ĥazret-i Sām Suvār [66b/15]
14. Der-Beyān-ı Temşilāt-ı Dāsitān-ı Māzi [68b/19]
BİTİŞ
1. Der-Beyān-ı Ĥatīm-i Kitāb [69a/10]
2. Ba' de Ez-ān Şükrullah-ı Te' ālā [69a/12]
3. Fī Ĥātem-i Kerden Der Du'ā-i Perī Şāh-ı El-İslām-ı Ve'l-Müslimīn [69b/1]
4. Ba' dāzān İnşallāh ü Te' ālā [69b/4]

1.3.1. 32. Ciltteki Ana Hikâyenin Özeti

Eserde Hz. Süleyman'ın askerleri Sivas Kalesi'ni alabilmek için Rum imparatoru ile savaşımaktadır. Bu sırada hüdhüd kuşu savaşı görür ve o tarafa doğru ilerlerken Hz. Süleyman hüdhüdün geldiğini fark eder. Lokman-ı Hakim'e hüdhüdün geldiğini ve diğer kuşların da simurg ile geleceğini söyler. Lokman-ı Hakim de onlara ancak dev, cin, peri gibi varlıkların yardım edebileceğini, kuşların onlara bir yardımcı olamayacağını dile getirirler. Hz. Süleyman hüdhüde gelmesi için işaret eder. Hz. Süleyman hüdhüd kuşu ile konuşurken onların çevresinde bulunanlar Hz. Süleyman'ın kuş dili bildiğini görüp hayran kalır. Bilginler, vezirler ve birçok kişi bu kuş türlerinin kaleyi alabileceklerine inanmazlar. Bunlara karşılık hep birlikte kaleyi fethedebileceklerini dile getirir. Sonrasında kaknusun yanına gider. Kaknus kuşunun huzuruna çıkarak Hz. Süleyman'ın ondan yardım istediğini ve Sivas Kalesi'nde bulunan düşmanların helak edilmesini gerektiğini söyler. Kaknus kuşu kabul eder. Hüdhüde, Hz. Süleyman'ın yanına gitmesini, kaleyi fethedip oradakileri de helak edeceklerini söyler. Kaknus kuşu bir de sabah olunca kaleye bir elçi gönderilmesini ve orada bulunanların kaleden çıkmaları gerektiğini, eğer çıkmazlarsa bir kuş tayifesinin gelip onları helak edileceklerini de söylemesini ister. Hüdhüd, hemen Hz. Süleyman'ın yanına gider. Durumu anlatır. Hz. Süleyman, Rum imparatoruna elçi gönderir. Elçi, Sivas Kalesi'ne giderek imparatora buradan çıkmaları gerektiğini, aksi takdirde kuş tayifesinin kaleyi fethedeceğini söyler. Rum imparatoru bu sözleri duyar ve kahkaha atar. "Hz. Süleyman kaleyi ademoğullarıyla alamadı kuşlarla mı alacak!" diye dalga geçer. İmparator, isterse ademoğulları, isterse kuşlar isterse de cin, peri gibi mahluklar

gelsin buradan çıkmayacağını belirtir. Elçi, Hz. Süleyman'a gelerek Rum imparatorunun söylediklerini anlatır. Hz. Süleyman üzülür ve kuşlar kaleyi almazlarsa halk arasında gülünç duruma düşeceğini belirtir. Hüdhüd de üzülmemesi gerektiğini ve kaleyi alacaklarını emin bir şekilde dile getirir. Hüdhüd sonra kaknus kuşu ile görüşür. Kaknus bütün kuşları çağırır. Sivas Kalesi'ni feth etmeye gideceklerini söyler. Sabah olduğunda tüm kuş türleri Sivas Kalesi'ne doğru yola çıkarlar. Diğer taraftan da Rum imparatoru savaş hazırlığı içerisinde. Hz. Süleyman ise kuşları beklemektedir. Tam o sırada binlerce kuş gökyüzünü sarmış vaziyette Sivas Kalesi'ne doğru gelmektedir. Rum imparatoru, bunu görünce çok şaşırır. Hz. Süleyman'a itaat etmeyi düşünür. Fakat o sırada şeytan, pîr şekline girer ve imparatorun yanına gider. Ona kuşların insana musallat olmayacağını, bunun Süleyman'ın bir oyunu olduğunu ve gelenlerin kuş şekline girmiş cin, peri olduğunu, onları topla tüfekte öldürmesini söyler ve ortadan kaybolur. Hz. Süleyman'ın askerleri aşağıdan, kuşlar ise havadan, kaleye saldırırlar. Kuşların kimisi gagalarıyla, kimileri de ayaklarına taşlar alıp kaleye atarlar. Kaledeki birçok düşman askerini helak ederler. Kimisinin gözlerini çıkarırlar, kimisinin bağırsaklarını deşerler, kimisini de parçalara ayırırlar. Rum imparatoru kaçarken kaknus kuşu onu yakalar. Hz. Süleyman'ın huzuruna getirmek için yola çıkar. Diğer kuşlar da onu görüp hepsi birer düşman askerini alıp onun peşinden giderler. Tutsaklarla birlikte Hz. Süleyman'ın huzuruna çıkarlar. Kuşlar kendi dillerince ona dua ederler. Cellat, Rum imparatorunu Hz. Süleyman'ın yanına getirir. Rum imparatoru kendisinin affedilmesi için Hz. Süleyman'a yalvarır. Hz. Süleyman da Lokman-ı Hakim'e, Uyaser Peygambere, Nasen Peygamber'e, Rum imparatoruna ne yapmaları gerektiğini sorar. Hepsi ona fırsat verilmemesini ve öldürülmesi gerektiğini dile getirirler. Rum imparatoru öldürüleceğini anlayınca Kaknus kuşuna bakıp inleyerek ağlar. Kaknus kuşu imparatorun affedilmesini diler. Hz. Süleyman onun hatrına imparatoru affeder. Hz. Süleyman, imparatorun Müslüman olması şartıyla da Rum ülkesini ona vereceğini söyler. İmparator ise ölünceye dek onun hizmetinde kalacağına dair söz verir. Ayrıca Rum imparatoru Sivas Kalesi'nde bir rahip olduğunu ve bahse girerse ve onu yenersen iman edeceğini söyler. Hz. Süleyman da ona mühlet verir. Sonrasında kuşların tümü, Hz. Süleyman'ın huzuruna çıkıp ona dua etmek isterler. Fakat Hz. Süleyman hangi kuş cinsini huzuruna çağırırsa, diğer kuşlar incinecektir. Kaknus bunu Hz. Süleyman'a söyler. Hz. Süleyman kura

çekmelerini ister. Kabul ettikleri takdirde kura sonucunda hangi kuş türü önce çıkarsa onunla görüşeceğini, sonrasında ise diğerleriyle görüşeceğini belirtir. Kaknus kuşu bunu, kuşlara iletir. Kuşlar kura çekmeyi kabul ederler. Sonrasında yemekler yenilir. Diğer yandan Rum imparatoru, Rum ülkesinin Hz. Süleyman'a ait olduğunu ve kendisinin de Hz. Süleyman'a itaat edeceğini söyler. Hz. Süleyman da Sinop Kalesi'ne gitmesini, kırk gün sonra orada buluşup düşmanlara karşı birlikte savaşacaklarını dile getirir. Fakat imparator bunu kabul etmez. O, Hz. Süleyman'ın hizmetinde kalmak ister. Bu durumda imparator, oğlunu Sivas Kalesi'ne gönderir. Kendisi de orada kalır. Yunan diyarını birlikte yenmeye, fethetmeye karar verirler. Yunan Şahı, altı memleketin hükümdarıyla görüşürken bir casus gelip Rum imparatorunun Hz. Süleyman'a yenildiğini, kuşların ona yardım ettiğini söyler. Diğer taraftan Hz. Süleyman, askerleriyle Yunan diyarına doğru yola çıkar. Kuşlar da onlarla birlikte gider. Tarsus sahrasına varıp orada çadır kurarlar. Hz. Süleyman, kaknusa her kuş türünden ikişer çift getirmesini ister. Kaknus, kuşları getirir. Hz. Süleyman'ın huzuruna çıkarır. Kuşlar, Hz. Süleyman'a dua eder. Hz. Süleyman, Mısır Sultanı Celalettin'e bir name yazdırır. Namede kendisinin geldiğini, Mısır Sultanının ne durumda olduğunu kendisine bir name ile geri dönüş yapmasını ister. Bunu Hüdhüd kuşu ile gönderir. Hüdhüd kuşu, nameyi Mısır Sultanına ulaştırır. Sultan, nameyi okuyup Yunan Şahının kaç askeri olduğunu, nerede bulunduğunu ve İlyavü Şah'ın sağ olduğunu belirten bir name yazıp Hz. Süleyman'a gönderir. Hüdhüd, nameyi Hz. Süleyman'a iletir. Hz. Süleyman savaş hazırlıklarına başlar. Ana hikâye burada sona erer.

1.4. Eserin Dil ve Üslubu

I. Üzerinde çalışmış olduğumuz 32. cildin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi (Hazine 1528) ve İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi (B.26)'nde olmak üzere iki nüshası bulunmaktadır. Müellif 32. cilde, Hz. Süleyman ve Sebe' melikesi Belkıs kıssasından bahseden Neml suresi 31. ayet ile başlar.

“İnnehu min Süleymāne ve innehu bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ellā te'lū 'aleyye ve 'tūni müslimīn”

Sonrasında diğer ciltlerde olduğu gibi 32. ciltte de Allah'a şükür ve dua ile başlayan tevhid, daha sonra Hz. Muhammed'in övüldüğü naat bölümü ve son olarak da dört halifenin övüldüğü münacaat bölümü yer almaktadır. Yazar, cilde *“Süleymān*

Nāmenüñ Yüz Elli Altıncı Meclisinüñ Zikrindedür” meclis başlığıyla asıl metne giriş yapmıştır. Fakat hikâyeye doğrudan nesirle başlamaz. Öncelikle 12 beyitlik bir manzum kısım vardır ve sonrasında gelen “*Dāsītān-ı Sîmurğ ve Murgān ve Kıışa-yı İşān bî-Ḳavli Loḳmān-ı Ḥakīm İbn-i ‘ād Naḳlınce Cāndan Rāviyān-ı Aḥbār ve Nāḳilān-ı Muḥtār*” başlığı ile birlikte asıl hikâyeye giriş yapar.

Eserin ilk ve son bölümlerinde oldukça süslü ve ağır bir dil kullanılmıştır. Hikâyelerin asıl kısımları nesir bölümlerinde anlatılırken, nazım bölümlerinde ise anlatılan hikâyeler devam ettirilmiş ya da özeti verilmiştir. Müellif, nesir kısımlarında sade bir Türkçe kullanırken nazım kısımlarında Arapça-Farsça kelime ve tamlamaları sıkça kullanarak anlamı güçleştirmiştir. Firdevsî’nin şairlik yönünün zayıflığı çok fazla hissedilmektedir.

II. Metnin tümünde genel olarak hikâyeler anlatılırken yarıda kesilip farklı bir hikâyeye başlanmıştır. Bu durum, olayların birbirinden bağımsız şekilde olduğu fikrini uyandırır da metnin tamamına bakıldığında bütünlük olduğu görülmektedir. Müellifin bu şekilde bir yol izlemesi, eserini tekdüzelikten kurtarıp merak unsurunu canlı tutmayı hedeflediğini akla getirmektedir.

“*Süleymān eyyām-ı devletine du‘ā kıldılar ve ḥalka daḥı Süleymān yasağ kıldı kim iy (6) ol kişinüñ ḥāline kim bir ḳuşa ḳaşd ide diyüp işmarladılar bunlar bunda (7) ammā kim **bizüm kıışsamuz ol yaḳadan Yünān şāhına geldi** nite çünkim*” [58b]

“*[...] eydür kim Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām bunda ceng yiri içinde ammā kim bizüm (10) **kıışsamuz ez-ān cānib Sām Süvāra geldi***” [65a/9]

III. Kalıp sözler, bir fikri ortaya koyarken onu daha etkili kılmak için başvurduğumuz ifadelerdir. Bu söz birlikleri millî kültür değerlerini yansıtmalarının yanı sıra anlama derinlik ve etkileyicilik de katmaktadır. Müellif, eserini yazarken bunlardan oldukça faydalanmıştır. Bunlardan birkaçı şu şekildedir:

‘**aḳlın al**’- “aklını kullanamaz hâle gelmek”.

“*Fitneyle māliküñ ‘**aḳlın alur***” [17a/13]

‘**aḳlı başına gel**’- “kendine gelmek”.

“*Bir zamāndan şonra yene ‘**aḳlı başına geldi***” [10b/20]

‘**aql iriş**- “aklına uygun gelmek, anlamak”.

“*Ḳudretidür ḳādirün bî-ḥad ṣaḥā yoḳdur gümān*

Hikmetine ‘aql irişmez yok durur pāyān u ḥadd’ [18b/8]

başından ‘aqlı git- “kendinde olmamak”.

“*Za‘īfliḳ virürdi ki başından ‘aqlı giderdi’*” [20b/13]

‘**aqlın başına dir**- “kendine gelmek”.

“*Tiḡ-zenler ceng yaraḡın düzedür*

“*Ḳāhir bin Sām ‘aqlın başına diridi ol aradan bir menzil ilerü vardi’*” [11a/9]

‘**aqlı şaş**- “düşünemez duruma gelmek”.

“*Nice insān cin ola ‘aqlı şaşar’*” [66b/7]

aḡır gel- “gücüne gitmek, onuruna dokunmak”.

“*Bu söz Ündülüs şāhına aḡır geldi’*” [14b/15]

and iç- “bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, yemin etmek”.

“*‘Aḳīm-i Cāzū dīnincedi and içdi kim Sāmı helāk eyledük didi’*” [7b/18]

cān vir- “ölmek”.

“*Ne ḥū sulṭān himmet idüp virdi cān*

Ne ḥū vardur dergehinde ‘itibār’” [14a/2]

Eli baḡlu cigeri taḡlu “çaresiz, acı içinde”.

“*Ḳayşeri eli baḡlu cigeri taḡlu tapuḡa getürdük.*” [48a/9]

gönül vir- “bütün baḡlarıyla baḡlanmak”.

“*‘Āḫiret yaraḡını pes ḳılasın / Kāmilsenḡ dünyeye virme gönül.’*” [57a/8]

göz gözi gör- “her yeri görebilmek; hava aydınlanmak”.

“*‘Aleş şabāḡ oldu göz gözi gördi’*” [15b/17]

gönülден geç- “(bir şey) şöyle ya da böyle olabileceğini düşünmek”.

“*Kim gönülден geçmezidi ben ölem*

Nā-gehān irdi baḡa bir gūn ecel” [56b/14]

göñüller içinde yir it- “birilerinin sevgisini, güvenini kazanmak”.

“muḡabbeti **göñüller içinde yir ide**” [22b/5]

göñüllerine gir- “birilerinin sevgisini, güvenini kazanmak”.

“*Süleymān anlaruḡ **göñüllerine gireydi gelüp cümlesi Süleymāna itā‘ at ideydi***”

[26b/14]

günāhları boynuḡa “bu işte bir günah varsa, beni buna yöneltenindir, ben karışmam, sorumluluk ona düşer” anlamında söylenir.

“*ḡırılan ādemüḡ **günāhları boynuḡa diyüp du‘ ā ḡıldı***” [17b/5]

ḡāke ṣal- “toprak etmek, yok etmek”.

“*ḡaḡḡuḡ emri bu ki özüḡ bī-cān idem*

ḡāke ṣalup cismüḡi penhān idem” [56b/16]

ḡāl ü ḡāḡır ṣoruṣ- ‘bir kimseye ‘nasılsınız, ne durumdasınız vb.’ anlamında nezaket, ilgi soruları yöneltmek”.

“*Sāmıla görüṣdi **ḡāl ü ḡāḡır ṣoruṣdı ikisi bile oturdılar***” [67a/4]

Kā‘ beyi göñlin yıḡ- ‘bir kimseyi üzme, gönlünü incitmek”.

“*Cinnī rām itdi melek insān mı olmaḡ diler*

Kā‘ beyi göñlin yıḡup Firdevsīnüḡ itdi ḡarāb” [53b/17]

ḡan dök- “yaralamak, öldürmek”.

“*ḡatl itmek ṣāhları erlik degül*

*Kim olur **ḡan dökmeḡün çok ṡararı***” [49a/18]

yol gözet- “bir şeyin olmasının ummak”.

*ḡaḡbezenler ḡaçmaḡa **yol gözedür***” [13a/20]

yüz çevür- “gösterdiği ilgi ve yakınlığı kesmek”.

“*aḡa göründüm ṣaḡın aldanma ḡaḡḡ te‘ ālādan **yüz çevürme didim***.” [67b/18]

añıl añıl “yavaş yavaş”.

“*Kāmılseñ dünyeye virme gönül*

*Dünyeden çek elünj **añıl añıl**” [57a/8]*

azın azın “azar azar”

“*dem içre olmaz **azın azın** olur velikin Keyķubādıçun ğam yimeyesin.*”

[27a/17]

ikin ikin “ikişer ikişer”

“‘*Arab u ‘Urebā münāfiķları ‘Amāliķa ħāsıdleri **ikin ikin** olup*” [40b/16]

ķaba ķaba “kaba kaba, kabaca”

“‘*Ahdil cinn Simurğ sūvār yirinden ķara tağ gibi deprenüp **ķaba ķaba***

çağırup...” [9a/19]

ķıçın ķıçın “gerisin geriye, geri geri”

“*Ķaķnūs daħı taħtdan indi dīvāndan **ķıçın ķıçın** taşra çıkup...*” [52b/3]

loķma loķma “parça parça”

“*ol ķuşlar daħı ķanların içüp gevdelerin ayaklarıyla yırtdılar **loķma loķma** idüp*

yutdılar” [23a/12]

yāb yāb “yavaş yavaş”

“*Kār u bān göçdi giderler **yāb yāb.**” [39a/4]*

IV. Metinde Farsça sözdizimi etkisi yoğun olarak hissedilmektedir. Ki/kim ile bağlanan birleşik cümleler yaygın olarak kullanılmıştır.

“*cemī‘-i ķuşlar Ķaķnūsun öñinde (4) baş koyup didiler **kim** yarın şabāħdan turup ķal‘anun üzerine varalum cenge el ķaralum (5) Süleymān yolına cān u baş oynayalum*” [28a]

“*Süleymāndan ħavf itdüklerinden ħiķbirisi (11) çekişmediler yırtışmadılar tartışmadılar buğur ķuşlar ta‘āmı **kim** yidiler dillerince Süleymāna du‘ā kıldılar*” [51a]

“Hakim kavlince Kaqnūs sözi Süleymāna müvecceh geldi bu aralıkda (5) nā-gehān hacıların birisi didi kim yā Süleymān Mısr sulṭānı Celāleddinden feryādçı geldi didi” [51b]

V. İncelenen 32. cilde genel olarak bakıldığında Firdevsî'nin tasvir gücünün ağır bastığı görülmektedir. Aşağıdaki paragrafta yer verilen mekân tasviri de bu durumun açık bir örneğidir. Müellif bunu yaparken basit bir anlatım tarzı benimsemeyip anlattığı mekânın karakteristik özelliklerinden oldukça faydalanmıştır. Paragrafta, kapıdan içeri girilince karşılına çıkan geniş bir avlu anlatılır. Müellif bu avlunun mermerle döşenmiş olduğunu söyler. Daha sonra avlunun ortasında bir yapıyı anlatır. Bu yapı yirmi dört sütun üzerine yerleştirilmiş yedi farklı mermerden oluşan bir kubbedir. Müellifin hayli yüksek olduğunu ifade ettiği bu kubbe içindeki hendekte ise su bulunmaktadır. Müellif anlatımının devamında bu yapıyı gören kişilerin hayranlıklarını dile getirir.

“mekāna yitdiler bir arada bir havlı gördiler kapusından içerü girdiler meydān mişāl bir havlı mermerden bir ferş döşenmiş andan havlı ortasında yigirmi dört ‘amūd üzere yedi dürlü mermerden bir kubbe velikin mu‘teber kubbe yapmışlar gāyet mu‘allā andan kubbe dā’iresi handek içi tolu şu ini kırk adım ola ol taş üzerinde vezīrlerle kubbenün yapusın gördiler teferrüc kıldılar dürlü dürlü şan‘atlarıyla naş ve girihler gördiler” [54a/9]

VI. Metnin kurgusu içinde birçok ayet ve hadise yer veren Firdevsî'nin buradaki amacı, anlatmış olduğu hikâyeleri bunlarla desteklemektir.

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ *“halekal’insāne min ‘alak”* “O, insanı bir alekadan yarattı.” (Alak suresi 2. ayet)

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ *“kul yuhyihā-Ilezi enşeahā evvele merra(tin)”* “De ki: "Onları ilk defa yaratan diriltecektir.” (Yasin suresi 79. ayet).

ثُمَّ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ *“innehu enallāhu ‘aziz ü hakim”* “Şüphesiz ben mutlak güç ve hüküm sahibi Allah’ım.” (Neml suresi 9. ayet.)

VII. Eserin “Der-Beyān-ı Hatm-i Kitāb” bölümünde 32. cildi tamamladığını, elden geldikçe nazım ve nesir kaleme aldığını dile getirir. “Ba‘de Ez-Ān Şükrullāh-ı Te‘ālā” başlığında ise ömrü yeterse 33. cildi yazacağını söyler. Allah’a dua eder ve

günahlarının bağışlanması için ondan af diler. Daha sonra yedi beyitten meydana gelen “*estağfiru’llāh*” adlı manzum kısımla devam eder.

“Günāh itdüm çehān estağfiru’llāh

‘Afv kıl müste‘ān estağfiru’llāh

Muḥammed ḥürmetiçün rahmet eyle

‘İnāyet kıl hemān estağfiru’llāh

Ne kim itdüm günāha tevbe tevbe

Caḥīm itme mekān estağfiru’llāh”

Firdevsî, cildi Yıldırım Bayezid’a dua ederek sonlandırmıştır.

“bu kitāb-ı Süleymān-nāmeyi Ḥüddā iken mu‘aẓẓamuḡ ḡaḡan-ı a‘ẓamuḡ İldırım Bāyezīd ibn-i Muḥammed ḡanuḡ eṡāllāhu ‘ömrühü eyyām-ı devletinde ve devām-ı rıf’atinde otuz ikinci cildi tamām eyledüm”

1.5. Eserin Türk Dili ve Tarihi Açısından Önemi

Firdevsî-i Rûmî’nin yazmış olduğu Süleymân-nâme-i Kebîr adlı eseri, Türkçenin söz varlığı açısından oldukça dikkate değer bir eserdir. Bu konu üzerinde çalışma yapan araştırmacılara büyük bir dil malzemesi sunmaktadır. Süleymân-nâme-i Kebîr’in üzerinde çalışmış olduğumuz 32. cildinin ses ve şekil özelliklerine bakıldığında, Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Fakat eser, XV. yüzyılın sonları ile XVI. yüzyılın başlarında yazılmış olması hasebiyle Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş özellikleri de göstermektedir. Metinde Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman eki olarak kullanılan “-IsAr” ekinin yanı sıra “-AcAK” ekinin de kullanılması bu bilgiyi destekler niteliktedir:

“Her neng kim ‘ālem içre cānı var

Küllî saḡa bilki fermān olısar

Ḥazretüḡ ḡükmi ḡamuya ḡılısar” [38b/17]

“Yünān Şāhı varup aḡa gidecekdür aḡa şıḡınacaḡdur kim cihān sarāyında andan ‘aẓīm ḡal‘a yoḡdur” [53a/9]

Metinde yine aynı şekilde yuvarlak ünlülü ve düz ünlülü eklerin bir arada kullanıldığı, Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların kullanımının da arttığı görülmektedir

1.6. Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlak Ünlülü Eklerin Metindeki Durumu

1.6.1. Fiilden Fiil Yapma Eki “-dUr/ -dIr” : Metinde “-dUr” şeklinde kullanılan ekin “-dIr” şeklinde kullanımına da yalnızca iki yerde rastlanılmaktadır.

çöz-**dür**-üp (46a/17); dön-**dür**-üp (44a/9); bil-**dür**-düm (67b/19); helāk it-**dür**-meyesin (29a/13) baḥş it-**dür**-sem 15a/11; incit-**dir**-me-ḡüz (44a/14); in-**dir**-üp (48a/11)

1.6.2. Fiilden Fiil Yapma Eki “-Ur” : Metinde yalnızca yuvarlak şekli bulunmaktadır.

düş-**ür**-diler (8a/9); bit-**ür**-ürseḡ (6b/3); geç-**ür**-üp (8b/15)

1.6.3. İlgi Hâli Eki “-Uḡ / -nUḡ” : Bu ek ünsüz ile biten kelimelere “-Uḡ”, ünlü ile biten kelimelere ise “-nUḡ” şeklinde eklenmektedir. Metinde bu ekin yalnızca yuvarlak şekli mevcuttur.

cihān-**uḡ** (25b/10); kuzḡun-**uḡ** (22a/14); ‘ālemler-**üḡ** (38a/1); āfitāb-**uḡ** (18b/1) ba‘ zısı-**nuḡ** (27b/18); borı-**nuḡ** (42b/15); kapı-**nuḡ** (11b/6); kıya-**nuḡ** (62a/1)

1.6.4. İsimden İsim Yapma Eki “-IU” : Metinde yalnızca yuvarlak şekli ile kullanımı mevcuttur.

kuşak-**lu** (52b/6); şu-**lu** (60a/2); merṭebe-**lü** (60b/15); sa‘ ādet-**lü**; (66b/17) devlet-**lü** (66b/17); çadır-**lu** (44a/10); ḡöz-**lü** (8b/14)

1.6.5. I. Teklik Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki “-dUm” : Metinde yuvarlak şekli tespit edilmektedir.

aḡla-**dum** (19a/20); cem‘ kııl-**dum** (56b/13); kırk-**dum** (32b/19); çek-**düm** (68a/7); āzād eyle-**düm** (49b/12); def‘ eyle-**düm** (68a/9)

1.6.6. II. Teklik Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Ekleri “-dUḡ/ -dUḡUz” : Metinde yuvarlak şekli ile kullanımı bulunmaktadır.

bul-**duñ** (34a/18); çık-**duñ** (67b/1); **ķazan-duñ** (25b/16); bil-**dũñ** (10a/2); ibdā‘
eyle-**dũñ** (69a/16); **ķarār vir-dũñ** (66a/2); vir-**dũñ** (66a/6)

1.6.7. I. Çokluk Şahıs Görülen Geçmiş Zaman Eki “-dUķ”: Metinde yuvarlak şekli
kullanımı bulunmaktadır.

bul-**duķ** (32a/3); şan-**duķ** (31b/19); uç-**duķ** (31b/13); zahmet kıl-**duķ** (17a/1)
bil-**dük** (23a/17); ķāk eyle-**dük** (7b/16); söyleş-**dük** (31b/18)

1.6.8. Geniş Zaman Eki “-Ur”: Metinde yuvarlak şekli ile mevcuttur.

kıl-**ur-am** (15b/2); tağıl -**ur-dı** (20a/20); teferrüc kıl-**ur-lar** (52b/7); gel-**ür**
(14b/5); vir-**ür-em** (12a/9); yitüş-**ür-di** (21a/19)

1.6.9. II. Teklik ve Çokluk Şahıs İyelik Ekleri “-(U)ñ / -(U)ñUz”: Metinde genellikle
yuvarlak şekli mevcutken “-Iñ” şekline de yer yer rastlanılmaktadır.

cemāl-**üñ** (47a/8); ad-**uñ** (7b/14); günāh-**uñ** (50a/2); kefen-**üñüz** (46a/14);
mu‘ cizāt-**ıñ-ıla** (24a/11)

1.6.10. I. Teklik ve Çokluk Şahıs İyelik Ekleri “-(U)m / -(U)mUz”: Metinde
çoğunlukla yuvarlak şekli ile mevcutken, “-Im” şekline iki, -ImIz şekline de bir yerde
rastlanılmıştır.

aḥvāl-**üm** (29b/20); el-**üm** (68a/9); ‘ömr-**üm** (19a/10); vaṭan-**umuz-dan**
(31b/21); günāh-**umuz** (17b/3); cism-**ümüz** (21a/10); göñl-**ümüz** (40b/11); oğl-**ım-ı**
(57b/6); nām-**ımız** (2a/6); sav-**ım-ı** (69a/7)

1.6.11. I. Çokluk Şahıs Eki (emir ve şartta) “-vUz” : Metinde yalnızca yuvarlak şekli
mevcuttur.

halaş olursa-**vuz** (69a/14); ķonarsa-**vuz** (31a/14); ĩapa-**vuz** (29a/10); vir-**e-vüz**
(3b/17); bil-**e-vüz** (24a/14); ĩaber di-y-e-**vüz** (26a/6); ĩmān getür-**e-vüz**
(21b/18)

1.6.12. I. Çokluk Şahıs Emir Eki “-AlUm” : Metinde yalnızca yuvarlak biçimi mevcuttur.

bul-**alum** (31b/20); şöhet kıl-**alum** (28b/18); var-**alum** (3b/19); oynay-**alum** (28a/5); getir-**elüm** (47b/11); geç-**elüm** (55a/3); dinley-**elüm** (4b/5); gör-**elüm** (55a/4); gönder-**elüm** (50b/21)

1.6.13. Zarf Fiil Eki “-Up / -UbAn” : Metinde yuvarlak şekilleri mevcutken yalnızca bir yerde “-ıp” şekline rastlanılmıştır.

ur-**up** (55a/12); du‘ā kıl-**up** (56a/3); in-**üp** (58b/4); çek-**üp** (60a/1); yaz-**uban** (64b/18); koy-**uban** (25b/1); kır-**ıp** (13b/13)

1.6.14. Fiilden İsim Yapma Eki “-U ” :

öl-**ü** (21b/16)

1.6.15. Fiilden Fiil Yapma Eki “-gür” : Metinde bu ekin –gIr şekli bulunmamaktadır.

ir-**gür-** (27b/5)

1.6.16. Emir Eki “-sUn / -sUnlAr” : Metinde yuvarlak şekli mevcutken bir yerde “-sin” şekline rastlanmaktadır.

çık-**sun** (11b/5) sakla-**sun** (14b/19) var-**sun** (57b/18)gel-**sün** (12a/4); yürütme-**sün** (13b/4); yi-**sünler** (51a/8); gel-**sünler** (3b/17); toldur-**sunlar** (4b/19) kalk-**sunlar**; (28a/14) yardım it-me-**sin** (15a/13)

1.6.17. Bildirme Eki “-dUr / -dUrUr” : Metinde -dIr/ -dIrIr şekline rastlanılmamaktadır.

Süleymān-**dur** (29a/4); ağacı-**dur** (31a/10); fermān-**dur** (32b/14); hilqati-**dür** (34a/11); nesne-**dür** (37a/18); cesed-**dür** (53a/12); bu **durur** (29a/7); ‘ālem-**durur** (31b/13); yāqūt-**durur** (36a/20)

1.7. Eski Anadolu Türkçesinde Düz Ünlülü Eklerin Metindeki Durumu

1.7.1. Belirtme Hâl Eki “-I” : Uyuma tabii değildir. Sadece “-I” şekli mevcuttur.

cism-**i** (18a/3); kahr-**i** (52a/13); kalkān-**i** (7a/9); kaşr-**i** (53b/14); meydān-**i** (14a/11) naqş-**i** (64a/7) kūs-**i** (39a/4)

1.7.2. III. Teklik Şahıs İyelik Eki “-(s)I”: Uyuma tabii değildir. Sadece “-sI” şekli mevcuttur.

‘ amel-i (24b/9);ciger-i (48a/10); diz-i (54a/20); ‘ ākıbet-i (24a/13);söz-i (12/17) arka-sı-na (25a/17); alaca-sı-nun 60b/19; ata-sı (6a/10); ana-sı (22a/18); bende-si-yem (64a/8); çeri-si (4a/7); çevre-si (37b/9)

1.7.3. Soru Eki “mI”: Metinde sadece “mI” şekli kullanılmakta olup; “mU” şekline rastlanılmamıştır.

olmadı mı (14b/13); hayf olmaya mı (55b/9); du‘ ā mı (66a/3); düşmān mı (26b/13); Sīmurğ mı (30a/4); ādem midür (19b/5); dīvāne mi (53b/16); hengāme mi (53b/18)

1.7.4. 2. Teklik Şahıs Emir/Pekiştirme Eki “-gII”: Metinde “gII” şekli mevcuttur.

barış-gıl (16b/20); oğu-gıl (17a/13); hāzır ol-gıl (13a/3); ‘ āmil ol-gıl (13b/8) haber vir-gil (30b/17); gönder-gil (39b/12); amān iste-gil (17a/9); ‘ arz eyle-gil (12b/6)

1.7.5. Zarf Fiil Eki “-Inca”: Metinde sadece “-Inca” şekli mevcutken “-Unca” şekline rastlanılmamıştır.

ol-inca (40a/16); çık-inca (43b/15); ayır-inca (9b/6); şükür kııl-inca (44a/5); gel-ince (34b/17); bitme-y-ince (47b/4); geç-ince (9b/21); öl-ince (49b/15)

1.7.6. III. Teklik Şahıs Çekiminde Görülen Geçmiş Zaman Eki: Metnin genelinde “-dI” şekli mevcutken, “-dU” şekli bir yerde bulunmaktadır.

bırak-dı (67a/21); rām ol-dı (58a/17); açıl-dı (55a/9); renc ol-dı (57a/5); selām vir-dı (18b/21); bil-dı (55b/5); belür-dı (41a/12); sevin-dı 16b/11; dur-du (25b/12)

1.7.7. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki “-mIş”: Metinde sadece düz ünlülü şekli bulunmaktadır.

bezen-miş (55b/10); depele-miş (3a/10); bünyād it-miş (55b/5); çekil-miş; (11a/12); buyur-miş (42a/11); cem‘ ol-miş (30b/12); çınla-mış 16b/6; çürü-miş (21b/14)

1.7.8. Teklik ve Çokluk II. Şahıs Ekleri “-sIn / -sIz”: Metinde sadece düz ünlülü şekli bulunmaktadır.

cömerd ol-a-**sın** (11a/3); da‘ vet kı1-a-**sın** (12b/3); dilek bul-a-**sın** (36a/10); emr ide-**sın** (41b/17); fermān vir-e-**sın** 38b/16; işkence vir-e-**sın** (15b/9); āgāh ol-a-**sız** (41a/4); helāk ide-**sız** (28b/19); söyleş-ür-**sız** (41a/8)

1.7.9. II. Teklik Şahıs Bildirme Ekleri “-sIn ”: Metinde sadece düz ünlülü şekli bulunmaktadır.

pādişeh-**sın** (47a/2) Süleymān-**sın** (63b/21)

1.8. Eserin Nüshaları

Üzerinde çalışmış olduğumuz 32. cildin iki nüshası bulunmaktadır. Bunlar Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi (Hazine 1528) ve İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi (B.26)’nde bulunmaktadır. Aşağıda nüshaların tavsiflerine yer verilmiştir.

1.8.1. Topkapı Sarayı Nüshası

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1528’de kayıtlı olan nüshada; 31, 32, 33, 34, 35, 36. ciltler yer almaktadır. Tüm ciltler toplam 378 varaktan oluşmaktadır.

Üzerinde çalışmış olduğumuz 32. cilt ise 69 varaktır. Harekeli, güzel bir nesih hattı ile yazılmıştır. İlk sayfa 15, 59b ve 67b sayfaları 22, diğer sayfalar ise 21 satırdan oluşmaktadır. Ciltte 1b-22a / 32a-41b ve 61a-69b arasında ayetlere ve başlıklara yer verilmeyip, 22a-31b / 41a-60b varakları arasında ise yer verilmiştir. Aynı zamanda başlıklar kırmızı mürekkeple yazılıp, hareketler ise yeşil mürekkeple gösterilmiştir. Yer yer tam tersi olarak ayetlerin ve başlıkların yeşil, hareketlerin ise kırmızı mürekkeple yazıldığı görülmektedir. Nüshada kenar çizgileri yer almaktadır. 560 mm en ve 390 mm boydan oluşmaktadır. Derkenar bulunmamaktadır. Nüshanın “b” yüzlerinin sonunda diğer sayfanın takip kelimesi yer almaktadır.

1.8.2. İstanbul Belediye Yazmaları Nüshası

İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi B: 26’da kayıtlı olan nüsha 118 varaktan oluşmaktadır. Üzerinde çalışmış olduğumuz 32.cilt, eserin 69 varağını teşkil etmektedir. İlk sayfa 15 satırdan oluşurken 59b ve 67b de 22 diğer

sayfalar da ise 21 satır bulunmaktadır. Harekeli bir nesihle yazılmış ve oldukça okunaklıdır. Cildin 1b/ 2a ve 2b sayfaları eksiktir. Derkenarlara yer verilmeyen cilt 350 mm boy ile 380 mm eninden oluşmaktadır. Varakların bazılarının “b” tarafında diğer varağın takip kelimesi yer almaktadır. Başlıklara, ayetlere baştan sona yer verilerek kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Cildin sayfaları oldukça yıpranmış ve hasar görmüştür.

1.9. Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar

1.9.1 Lisansüstü Tezler

1.9.1.1. Yüksek Lisans Tezleri

1. Şakar, Sezer Özyaşamış (2003). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81.cilt, 28 yk) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimas Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
2. Köz, İbrahim (2004). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. cilt, 70, 54b yk) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimas Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
3. Abul, Yasemin (2004). *Süleymân-nâme-i Kebîr (47. cilt) Metin Tenkidi ve İnceleme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
4. Çelik, Zeynep (2010). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. cilt) (12b-123b yk) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
5. Vanlı, Murat (2012). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (8.-9. ciltler), (İnceleme- Metin)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
6. Şimşek, Yaşar (2013). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (76. cilt), Giriş, Ses Bilgisi, Tenkitli Metin, Sözlük*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

7. Babür, Yusuf (2013). *Firdevsî-i Rumî, Süleymmân-nâme-i kebîr, 6. ve 7. ciltler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

8. Tombak, S. Anıl (2017). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 67. cildi (İnceleme-tenkitli metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

9. Aydın, Halis (2017). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 68. cildi (İnceleme-tenkitli metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

10. Köşüre, Z. Yeşim (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr (80. Cilt, 390B/451 B) Adlı Eseri (Tenkitli Metin-Dil Özellikleri-Dizin-Tıpkıbasım)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

11. Semiz, Ömer (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 70. cildi (İnceleme- Tenkitli Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

12. Karahan, Merve (2019). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (31. cilt) Giriş, Tenkitli Metin, Dizin*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Giresun.

13. Şan, Aytan (2019). *Firdevsî-i Rumî, Süleyman-nâme (39. cilt) İnceleme-Transkripsiyonlu Metin*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Isparta.

1.9.1.2. Doktora Tezleri

1. Çatıkkaş, M. Ata (1979). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'i (Gramer, Sentaks, Lugat, Metin) (72. cilt)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

2. Akay, Asuman (1990). *Firdevsî Süleyman -name (44.cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir Deneme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
3. Güleç, Hamdi (1994). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'si - 42.cilt – Dasitan-ı Ceng-i Aheng-i Efrasiyab-ı Türk Üzerine Bir Metin İncelemesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
4. Genç, Gülnaz (1995). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme, (25-26. cilt)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
5. Usta, Halil İbrahim (1995). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr, (43-44-45-46.ciltler)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
6. Aksoy, Mustafa (2000). *Uzun Firdevsî'nin Süleymân-nâme'sinde Destan Unsurları (2 cilt)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
7. Erdem, M. Dursun (2005). *Kitâb-ı Kıssanâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerine Söz Dizimi Çalışması (Süleymân-nâme 74. Cilt)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
8. Jafarova, İlhama (2010). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'i (63. cilt) İnceleme Metin-Dizin*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
9. Büke, Himmet (2015). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme (38. cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
10. Aksu, Rabia (2016). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

11. Çakın, M. Burak (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme Adlı Eseri (14-15. Ciltler) Metin-İnceleme*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
12. Ekşioğlu, Serap (2018). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme Cilt 11 (Dil İncelemesi-Metin- Dizin)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum.
13. Eren, Hulusi (2018). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr 34-35. ciltler (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
14. Kirik, Esra (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'si 75. cilt (Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
15. Gök, Adem (2019). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (37. cilt), nceleme, Tenkitli Metin*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Isparta.

1.9.2. Makaleler

1. Çatıkkaş, M. Ata, "Türk Firdevsî'si ve Süleymân-nâme-i Kebîr", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S.25, Ağustos 1983, s. 169-178.
2. Akay, Ahmed Asuman, "Süleymân-nâme Nesrinde Ahengi Sağlayan Ses ve Söz Unsurları", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, S. 118, Şubat 1999, s. 217-228.
3. Güleç, Hamdi, "Süleymân-nâme'de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil-Üslup ve Motifler", Bilig Dergisi, S. 36, Kış 2006, s. 243-260.
4. Şimşek, Yaşar, "Süleyman-name'nin Dili Üzerine (76. Cilt)" Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 12, S. 3, 2014, s. 264-278.
5. Akay, Ahmed Asuman, "Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme-i Kebîr'indeki Deyimler" Turkish Studies, Volume 9/9 Summer, 2014, s. 103-122.

1.9.3. Kitap

1. Çatıkkaş, Ata, *Firdevsî-i Rûmî Süleyman-Nâme-i Kebîr*, TDK Yay., Ankara, 2009.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Metnin Kuruluşunda Dikkat Edilen Hususlar

1. Tenkitli metin oluşturulurken İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi (B.26) nüshası ana nüsha olarak kabul edilmiş, Topkapı Sarayı Nüshası ise yardımcı nüsha olarak kullanılmıştır.

2. Dipnotları oluştururken nüsha isimlerini uzun şekilleriyle yazmak yerine esas aldığımız İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi (B.26) nüshası A, Topkapı Sarayı Nüshası ise B harfiyle gösterilmiştir.

3. Metinde varak numaraları koyu olarak köşeli parantez [] içerisinde verilirken satır numaraları da parantez () ile gösterilmiştir.

5. Nüshalar arasındaki fark tenkit edilerek dipnotta ayrıntılarıyla gösterilmiştir.

6. Satır sonundaki kelimenin bir bölümü sonrasında gelen satırda devam etmişse kelime satırla bölünerek ek, kısa çizgi (-) ile gösterilmiştir.

“... perrîler kanad (6) -larından felek yüzi gözükmey oldu”

7. Ciltteki tüm başlıklar, manzum bölümlerdeki mısraların ilk harfleri ve özel isimlerin baş harfleri büyük harfle yazılmıştır. Ayrıca özel isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır.

8. Metinde herhangi bir noktalama yapılmamıştır.

9. Manzum bölümlerdeki vezin hataları düzeltilmemiştir.

10. Metinde yanlış olduğu düşünülen kelimeler metin tamiri yapılarak yanlış yazılmış şekli dipnotta gösterilmiştir.

12. “be-dürüstî, be-ğâyet, be-nâm, be-cân-ı Muştafâ” gibi kelimelerde bulunan Farsça ön ekler kısa çizgiyle ayrılmıştır.

2.2. Tenkitli Metin

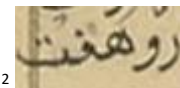
[1b] İnehu min Süleymāne ve innehu bismi'l-lāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ellā te'lū
 ʿaleyye ve ʿtūni müslimīn

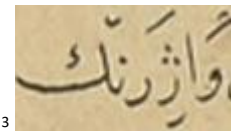
Naẓm

- (2) Ol kemāl-i ẓudretüñ vaşfında ʿ aql-ı küng ü deng
 Ol celāl-i ʿ izzüñ içre yoğ aña hem-tā vü deng
 Vaşfidur Allāh vāḥid naʿ atıdur mācid Şamed
- (3) Lā-şerik ol şekk degüldür gerçi münkir ehl-i şeng
 Ḥāliki nūrı ẓulm settār-ı ʿ ālem kār-sāz
 Şāhib-cüdü kerem gitdi iḥsān rūḥ u heng
- (4) Bāsiṭ u cüdü ʿ aṭādur ğāfiri cürm ü ḥatā
 Hem teʿ ālā Allāh tebārek yaradan cennet zi-reng
 Bende perver rāzık oldur ʿ adl göster mālik ol
- (5) Bī-bedel sulṭān-ı ʿ ālem milkine itmez kimse heng
 Ẓudretidür bī-ḥalel gey ḥikmetidür bī-zelel
 Yaradandur mā-ḥaşal çarḥ-ı felek mihr-i evreng
- (6) Zātı durur bī-mekān ve vaşfi durur bī-nişān
 Ol Ḥüdāvend-i cihāndur bildi ferheng ehl-i neng
 Aḥmed ü Maḥmūd u Ẓāsım Muşṭafā Ḥātem Resül
- (7) İtdi engüşt birle münşakḳ gökde māh-ı evreng
 Nūrı maḥz idi Resülün ol şerif zāt kim
 Sāyesi yoğdı ki şemsün olmaz aşla ẓıll-ı reng
- (8) N'ola münkir oldısa ger ol Resüle bu leheb
 Şāhid anuñ ḥidmetine berre biryān ḥār-ı seng
 Küfr-i şirkden pāk idüp iḥyā kılalldan dīni ol
- (9) Niçe nevbet oğınup ez-ān virilür pāk-ı bāng
 Çün rikāba başdı ayağın ẓaşd idüben ol ğazā
 Muʿ cizi deng itdi ḥaşmın çekmedin atına teng
- (10) Çār-ı yarı Bekr-i eş'şiddik u ʿ Ömer ʿ Osmānıla
 Rābiʿ kerrār Ḥaydar ki itdi Şalsālıla ceng
 Lā fetā¹ dāmādı Aḥmed hall (?) atanuñ şāhib
- (11) Şīr-i ḥaḳḳ kim şayd iderdi ṭağda mār şuda neheng

¹ B nüshasında "hem ʿ alıyy" yazılmış.

- Meh-i ḥāsen bahri kerāmet dūrcinūḡ gevhəri
Dīn ve İslām ġayretine nūş idürsem şereng
- (12) Şeh Ḥüseyin olur imāmet burcınūḡ şemsi hümām
Kerbelāda itdi belā Mervān-ı ḡar bişr-i ġareng
Şad selām Firdevsīden aşḡābına evlādına
- (13) Tā kıyāmet tırduġınca çarḡ geç revheft² reng
Zıllı yezid-i āl-i ‘Osmān İldırım Ḥān Bāyezīd
Salṡanatda şāh-ı Cimşīd erlik içredür hü teng
- (14) Ḥāzretiyle şāh şāhān-ı cihānuḡ farkı var
Eyle kim naşş-ı felekde tā nukuš vāj-reng³
Baḡt-ı iḡbālūḡe ḡānum çār-erkān çār rükn
- (15) Kuṡb-ı temkīn tapuḡa heft ü felek heft ü reng
Āb u tīġūḡ ger ġāzab bahrinden ura mevcini
Ka‘ r-ı ḡāk içre balıġ ġavṡa ider tā ḡayr-ı ceng
- [2a] Eylesek taḡrīk-i etkden(?)⁴ bu zamān ister şebāb
Ger taḡammül itsek raż okur ḡāruḡdan direng
Kimse ‘ahduḡ devr içre görmedüm işitmedüm
- (2) Eşki dökmezlik mi kılmaz fiġān ammā ki ceng
Ḥaşma kim engüştüḡ iy şeh vire peykān būsesiz
Zīr āvāzı kıldı ger aġzını ḡan itdi ḡadeng
- (3) Ateş-i tīġūḡ görelden ‘ālem içre ebkem
Şu ḡaçar oddan niteki ḡaçar arslandan peleng
Ger felek ġuşına ire köşḡ ü şadāsı idüp ḡurūş
- (4) Ola ser-gerdān u gerdān eyleyüp ġayrı ġareng
Rezmūḡ içre ḡilmūḡi Rüstem görürse Zāl ola
Kim ḡadīd olur göricek şīr pes rübāh leng
- (5) İy Süleymān salṡanatda gem ḡuluḡdur Ḥarneyn
Derġehūḡde mūrçe yoḡdur Ḥayşer ü Timur-leng

2

3

⁴ A nüshasında bu sayfa yırtıktır.

- ‘ Adlün eyyāmi içre deşt-i geşt ider emîn
- (6) Geyikile şāhīn uçup pervāz ider yaz u küleng
Şāha çün meşhūr olupdur bu hūnerle nāmımız
Ġam degül Firdevsiye itse ta‘ n-ı cāhil ğareng
- (7) Şi‘ rimüz maqbūl-ı mevzūn oldı çün mi‘ yārıla
Gerçi cāhiller gözinde kıymeti yoĝ mişl-i seng
Ka‘ bede mizān-ı şer‘ olur hācerü’l-esved begüm
- (8) Hāciyān ider tavāf münkir velī kāfir Firenk
Nuṭkıdur Firdevsīnün lā‘ l ü güher yoĝdur gümān
Gerçi inkār ide aña cāhil ü cilt ehl-i beng
- (9) Anca kim gerdān ider gerdūn-ı çarĝ encüm seyr
Anca kim sürer sehāb ra‘ d-ı felek ol nīm leng
Hāsīdün yüzi qararsun hem-çü misk ü ‘ūd u hām
- (10) Hāşmınuĝ dendānı çıksun mişl-i mıĝ ü ister nek
SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ELLİ ALTINCI
MECLİSİNÜD ZİKİRİNDEDÜR
- (11) Kılup āhengi hicāz it yine ‘uşşāk-ı nüvāz
Rāst kıl sāz u nevāyı tut maĝāmı hoş hicāz
‘ Aşıĝan ħurrem durur ser-mest cām içüp müdām
- (12) Muṭribān cāyiz durur dem-sāz oluban çala sāz
Sākīye kevşerim lā‘ lün yāhū zemzem yā hayāt
Kim ħızır-veş nüş iden bulur eyde ‘ömr-i dirāz
- (13) Kāmetün serv şanavber pāk-zātuĝ āfitāb
Zī hüsn ki bārek-Allah ħilkat itmiş kār-sāz
Naẓm-ı pervīnün görürse şu ola lü’lü’-i ‘aden
- (14) Çīn-i zūlfün ħasretinden nāfe pür ħūn ser-firāz
Ruĝlaruĝ devrinde perhiz itmezem lā‘ lün görüp
Faşl-ı gü meyi nüş iden perhiz ide mi dil-nüvāz
- (15) İy yüzün muşĝaf cemālün⁵ āyetin ki gömişem
Faşıl durur faşl-ı şīve bābı durur bāb-ı nāz
Gözlerün fikr-i gönülde ĝomadı zevĝ ü şafā
- (16) Evde kim bī-mār ola olmaz şafā olursa az
Ġarra olma ħüsnüĝe kim tīz er devr-i cihān

⁵ B nüshasında “cemālīĝ” şeklinde yazılmıştır.

- Alma ‘āşık āhını olmadın eyle ihtirāz
 (17) Anca gül-gün rūhlar oldu hāk içre içre tuz
 Kim iderdi ‘ālem içre ‘āşıkā hūriyle nāz
 Bu cihāndur bir ribāt içine konan göçer
 (18) Niçe sultān şāh-ı Maḥmūd itdi göçdi hem niyāzla
 İy Süleymān-ı zamān Firdevsī mūra kıl nażar
 Vir şalavāt daḥı cāndan yarlıgaya bī-niyāz

(19) DĀSĪTĀN-I SĪMURĠ VE MURĠĀN VE KĪŞŞA-YI İŞĀN BĪ-
 KAVLĪ LOĖMĀN-I ḤAKĪM İBN-İ ‘ĀD NAĞLİNCE CĀNDAN RĀVĪYĀN-I
 AḤBĀR VE NĀĖİLĀN-I (20) MUḤTĀR

Ol vechile emlaḥ ḥikāyet kılur kim ve Eflātūn-ı Yūnānī ḳavlince ‘uḳalā-yı kühen ve ‘ulemāyı ehl-i sūḥan ol tarīḳ üzere (21) şāḥiḥ rivāyet kılur kim nite bular bunda ammā bizüm kışşamuz ez-ān cānib ḳuşlara geldi ve melik-i atyār Sīmurġ-ı ‘ankāya [2b] geldi nite ol zamān kim ḳoḳnūs⁶ ḳuşı şöyle diyüp Hüdḥüd gelincek Hüdḥüdi görincek Süleymān mu‘cizātın bildiler muṭi‘ oldılar⁷ (2) andan Hüdḥüdi Ḳaḳnūs ḳuşı ḳatına alup ‘izzet iyledi Sīmurġuḥ aḥvālin şordı Hüdḥüd cevāb virdi kim yā şāh-ı tūyūran⁸ (3) Sīmurġ bugün öyle zevāline dek saḡa gelür bulısur beni saḡa gönderdi kim [...] olmayasın didi Ḳaḳnūs ḳuşı daḥı⁹ (4) Sīmurġuḥ gelecegin bilüp Hüdḥüdün öḡine dāneler getürdi sunḳur öḡine daḥı et getürdiler yidiler buġur Ḳaḳnūs ḥükm eyledi¹⁰ (5) ne ḳadar ḳuşlar varısa cümlesi ḳanad açup uçup ālāyı baġlayup gök yüzini şaffıla baġladılar ṭurdılar Ḳaḳnūs ḳuşı daḥı¹¹ (6) yirinden ḳalkup ḳanad açup uçup felek yüzine ḳalkup uçdı ol ḳuşlar daḥı cümlesi Ḳaḳnūsun saġ u şolına (7) cem‘ oldılar andan şonra Sīmurġı gözedüp ṭurdılar ol yaḡadan Sīmurġ ḳuşı daḥı gelüp gördiler kim felek yüzi Ḳaḳnūs¹² (8) ḳuşıyla yırtıcı ḳuşlardan¹³ görünmezdi andan şonra Sīmurġ ḳuşı daḥı bu yaḡadan cümle olan ḳuşlarla felek yüzinde gelüp (9) iki cānibden bulışdılar Ḳaḳnūs ḳuşı birḳaç yırtıcı ḳuşlarla gelüp Sīmurġı¹⁴ ḳarşuladı¹⁵ ḥāl ü ḥāṭır şoruşdı¹⁶ (10) andan gelüp yir yüzine ḳondılar cemī‘-i ḳuşlar daḥı yir yüzinde ḳanad büküp süzilüp indiler ḳondılar andan Ḳaḳnūs ḳuşı (11) ḥükm eyledi¹⁷ yırtıcı ḳuşlar varup taġ u şāḥrāda cānavarlardan pinçe urup alup getürdiler ol yırtıcı ḳuşları¹⁸ kim (12) Sīmurġıla gelmişidi ziyāfet itdiler¹⁹ ve dāne yiyeḡ ḳuşlara daḥı ḥubūbāt getürüp öḡlerine döktiler andan Sīmurġuḥ öḡine (13) üç ḳoyun ḳodılar yidiler toydılar ḳünkim ni‘ metler yinildi dillerince Ḥālīḳūḡ şükri dinildi andan şonra Sīmurġ baş (14)

⁶ Metinde “Ḳoḳnūs” ve “Ḳaḳnūs” şeklinde iki biçimi vardır. Metin bütünlüğü açısından yalnızca “Ḳaḳnūs” şekli verilmiştir.

⁷ A Nüshasında “zamān kim Ḳaḳnūs ḳuşı şöyle diyüp Hüdḥüd gelincek Hüdḥüdi görincek Süleymān mu‘cizātın bildiler muṭi‘ oldılar” eksik.

⁸ A Nüshasında “ḳatına alup ‘izzet iyledi Sīmurġuḥ aḥvālin şordı Hüdḥüd cevāb virdi kim yā şāh-ı tūyūran” eksik.

⁹ A Nüshasında “beni saḡa gönderdi kim [...] olmayasın didi ḳaḳnūs ḳuşı daḥı” eksik.

¹⁰ A Nüshasında “sunḳur öḡine daḥı et getürdiler yidiler buġur ḳaḳnūs ḥükm iyledi” eksik.

¹¹ A Nüshasında “baġladılar ṭurdılar ḳaḳnūs ḳuşı daḥı” eksik.

¹² A Nüshasında “ḳaḳnūs” eksik.

¹³ B Nüshasında “ḳuşlar” şeklinde yazılmış.

¹⁴ B Nüshasında “Sīmurġa” şeklinde yazılmış.

¹⁵ B Nüshasında “ḳoşdılar” şeklinde yazılmış.

¹⁶ B Nüshasında “şorışdılar” şeklinde yazılmış.

¹⁷ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹⁸ B Nüshasında “ḳuşlar” şeklinde yazılmış.

¹⁹ B Nüshasında “iylediler” şeklinde yazılmış.

kaldirup didi kim yā Qaḡnūs yırtıcı kuşlardan kaç cins kuş geldi gelmedük var mıdur didi Qaḡnūs (15) eyitdi²⁰ on altı dürlü kuş geldi bākisi gelmedi didi Sımurğ didi kim kimler gelüpdür Qaḡnūs eyitdi kim tavşancıl (16) şoyagan qartal göçegen²¹ lūrī şahin balaban zaḡanos ‘ācizi kerkes devlüngeç qaragöz çaḡır (17) laḡlaḡ sunḡur ügü cinsi bil-cümle geldiler

NAZM²²

Pes bulardur gelen iy Sımurğ-ı Qāf

(18) Bākisinün çürmi çok itme ma‘ āf
Cümlesi gelmek gerek idi²³ bu zamān
Kim Süleymāna varayıduḡ şaf şaf

(19) Şeh Süleymāna muḡī‘ olan bugün
Bulısar devlet tamām yoḡdur hilāf.

NEŞR²⁴

Hakīm qavlince Qaḡnūs kuşu ol (20) gelen kuşları beyān idicek bākī kuşların gelemedügin bilicek Sımurğ qaḡıdı baykuş Süleymāna ḡamz itmeḡe ‘ ahd (21) eyledi andan Sımurğ Qaḡnūsa didi kim yā Qaḡnūs Süleymāna evvel seni²⁵ yırtıcı kuşlarla²⁶ göndereyin varup benden²⁷ mübārek [3a] elin öpgil ben daḡı dāne yiyici kuşlarla ḡapusına²⁸ varuram daḡı benüm maḡşūdum var durur²⁹ bir bu kim Zāl-i Dāsītān benüm per (2) -verdem durur ben göreyin Süleymāna ne için³⁰ gelmez didi daḡı ol gün anda ḡurup andan ‘ale’ş-şabāḡ olıcaḡ (3) emr eyledi yırtıcı ḡartıcı ne ḡadar kuşlar varısa qaḡnūsa ḡoşdı hemān dāne yiyen kuşları alıḡodı Hüdhüdle (4) ḡoşdı kim vara Süleymāna ḡaber vire kendünün daḡı gelecegin bildüre andan şonra Qaḡnūs kuşına³¹ ışmarladı (5) çünkim Süleymāna iresin evvel Hüdhüdi göndergil eger kim cinnün üzerindeyse ne ḡadar yırtıcı kuşlar (6) varısa birer ḡaya alup ol düşmān üzerine bıraḡup helāk eylesünler Süleymāna andan armaḡan yoḡ durur didi daḡı (7) Qaḡnūs kuşın³² Süleymāna gönderdi ḡıtdiler kendüzi ‘azm-i Zāl kırup ḡıtdi ne kadar dāne yiyen kuşlar varısa (8) bilesince ḡıdüp Zāvilitān ser-ḡaddine ḡeçdiler ol yaḡadan³³ Zāl-i Destān daḡı oḡlı Rüstemile oturur³⁴ ‘ış ü nüş kırup (9) Süleymāndan ḡaber açup Keyḡubāduḡ aḡa yaḡı olduḡın aḡup söyleşdiler bu ešnāda iken bir tācir gelüp du‘ ā kırup (10) eyitdi hiç ḡaberünüz³⁵ var mıdur kim Sımurğ gelüp Cezāretü’l-kübrāda bir ejderhā depelemiş ol iḡlīmün sultānun ol (11) ol ejderhā öldürmüş imiş Sımurḡıla bir melik-zāde varmış

²⁰ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

²¹ Metinde göçügen şeklinde yazılmış.

²² B Nüşhasında “NAZM” eksik.

²³ B Nüşhasında “gelmeli idi” şeklinde yazılmış.

²⁴ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

²⁵ B Nüşhasında “sini” şeklinde yazılmış.

²⁶ B Nüşhasında “kuşlarla” şeklinde yazılmış.

²⁷ B Nüşhasında “binden” şeklinde yazılmış.

²⁸ B Nüşhasında “ḡapusuna” şeklinde yazılmış.

²⁹ B Nüşhasında “vardur” şeklinde yazılmış.

³⁰ B Nüşhasında “niçün” şeklinde yazılmış.

³¹ B Nüşhasında “kuşuna” şeklinde yazılmış.

³² A Nüşhasında “kuşın” eksik.

³³ B Nüşhasında “yaḡa” şeklinde yazılmış.

³⁴ B Nüşhasında “oturup” şeklinde yazılmış.

³⁵ B Nüşhasında “ḡaberünüz” şeklinde yazılmış.

ol vilāyete melik eylemiş³⁶ didi Rüstem inanmadı Zāl eyitdi³⁷ (12) yā Sīmurğ şimdi kanda durur didi təcir eydür bilesince çok kuşlar varımış Süleymān bin Dāvuda giderem diyüp (13) gitmiş didi Zāl-i Destān eyitdi³⁸ eger kim vākı‘ā Sīmurğ Süleymāna gelüp geçerse haķīkat baņa Sīmurğ gelüp (14) uğrar benümle buluşur³⁹ didi Rüstem eyitdi neden gelür kim Sām Süvārdan⁴⁰ bize ma‘lüm haber getürmedi anuñçün⁴¹ (15) bize bir eylik⁴² itmedi ol Sīmurğ saņa ne gelür ve ne i‘tibār kıılır dirken nā-gehān bir hācib gelüp eydür⁴³ Mağrib (16) tarafından bir ‘azīm kuş gelür bulut bigi ol kuşuñ gelişi ziyāde heybetlü yā nice uşak⁴⁴ kuşlar daħı var kim (17) nihāyeti yok didi Zāl bildi kim gelen Sīmurğdur tiz yirinden tırup sarāyınuñ üstine çıkdı (18) baķdı gördi kim bu gelen Sīmurğ durur def‘i sarāyınuñ içine girüp hūkm eyledi⁴⁵ kim ne kadar mīr ü sipāhī (19) varısa sarāyınuñ kapusına derilüp⁴⁶ andan qarşu varup Sīmurğ qarşuladılar ‘izzet eylediler⁴⁷ bir burcuñ (20) üzerine Sīmurğ inüp konınca ol burcuñ üzerine neħālī palar döşediler zeyn eylediler neħālī ortasında (21) bir ‘āc ābnūs⁴⁸ şandalı kodılar Sīmurğ gelüp burcuñ üzerinde şandalı üstine indi kondı ne kadar [3b] kuşlar daħı varısa Sīmurğın çevresine ol burcuñ bedenlerine kondılar yirlü yirinde sağ u şola şaf tutup (2) tırdılar Zāl daħı Rüstem ile gelüp Sīmurğ olduğı burcuñ üzerine çıkdılar Sīmurğ yirinden tırdı yürüdi⁴⁹ (3) Zāle qarşu gelüp selām virdi ādem dilince Zāl ‘aleyke’s-selām yā sultān-ı küh-ı kāf diyüp varup baş koyup andan (4) elin öpdı Sīmurğ daħı el virmedi görüşdi⁵⁰ iy ‘ömrüm⁵¹ hāşılı Zāl ferhunde hūb cemāl-i hālün nedür diyüp (5) şordı Rüstem daħı geldi anuñla daħı görüşdi⁵² sağ tarafa Zāl oturdu şol tarafda⁵³ Rüstem oturdu andan şonra (6) Zāl işāret eyledi⁵⁴ on koyun getürüp Sīmurğ öninde kodılar ve ol dāne yiyen kuşlara daħı ne kadar hūbūbāt varısa (7) getürüp döküp saç saç yıgdılar Sīmurğ ol gevdeleri yimege meşğül oldı ve ol dāne yiyen kuşlar daħı hūbūbātından⁵⁵ (8) yidiler çünkim ta‘āmlar yindi du‘ālar kıılındı andan şu getürdiler legençelerle Sīmurğ içdi cümle kuşlar içdiler andan (9) Sīmurğ başladı Zālün ve Rüstemün hāllerin şordı zamāne elinden aħvāllerin istifsār eyledi⁵⁶

NAZM⁵⁷

- (10) Çarħ elinden hālını şordı tamām
İtdi ‘izzet kıldı hürmetinün nām

³⁶ B Nüshasında “iyemiş” şeklinde yazılmış.

³⁷ B Nüshasında “İyitdi” şeklinde yazılmış.

³⁸ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

³⁹ B Nüshasında “buluşur” şeklinde yazılmış.

⁴⁰ B nüshasında “Sām-ı Süvārdan” şeklinde yazılmış.

⁴¹ B Nüshasında “anuñçün” şeklinde yazılmış.

⁴² B Nüshasında “eylük” şeklinde yazılmış.

⁴³ B Nüshasında “iydür” şeklinde yazılmış.

⁴⁴ A Nüshasında “uşak” şeklinde yazılmış.

⁴⁵ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁴⁶ B Nüshasında “dirilüp” şeklinde yazılmış.

⁴⁷ B Nüshasında “‘izzet eylediler” eksik.

⁴⁸ Metinde “ābanūs şeklinde yazılmış.

⁴⁹ B Nüshasında “yürüdi” şeklinde yazılmış.

⁵⁰ B Nüshasında “görüşdi” şeklinde yazılmış.

⁵¹ B Nüshasında “‘ömrüm” şeklinde yazılmış.

⁵² B Nüshasında “görüşdi” şeklinde yazılmış.

⁵³ B Nüshasında “tarafda” şeklinde yazılmış.

⁵⁴ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁵⁵ B nüshasında “hūbūbātı” şeklinde yazılmış.

⁵⁶ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmıştır.

⁵⁷ B Nüshasında “NAZM” eksik.

Zāl-i Destān hātırın şād eyledi⁵⁸

(11) Pür-ğamiken bunlar oldı şād-ı kām

NEŞR⁵⁹

Hakīm kavlince Zāl-i Destānla Sīmurğ kuşu şöbet itmekde bizüm kışşamız ez-ān cānib⁶⁰ (12) Kaḫnūsa geldi nite çünkim Kaḫnūs daḫı ol yırtıcı tartıcı kuşlarla kanad açup uçup felek yüzinde kim perrān (13) olup ‘azm-i Süleymān itdiler ol gün uçup yarındası olıcaḫ felek yüzinden gelüp Sivās şahrāsına kondılar (14) birkaç cānavarlar şayd idüp iftār kıldılar andan kaḫnūs kuşu Hüdhüdi katına kığırdı Süleymāna vechile varmağı (15) tedbīr kıldılar her bir kuş bir dürlü haber virdi kırtal kuşu eyitdi bir⁶¹ uğurdan varalum Süleymānuḫ nazarına inelüm ‘azamet (16) gösterelüm didi Hüdhüd eyitdi bu söz degüldür kim dirisin Süleymāna icāzetile varmaḫ gerekdür kim ne vechile (17) gelsünler dir ve hem evvel birimüz Süleymāna varavuz⁶² kuşlar geldüğinden haber virevüz ne vechile hüküm kılırsa (18) anuḫ hükmiyle ‘amel kılıp ‘āmil olavuz

NAZM⁶³

Ḳul gerek şāh⁶⁴ sözi yile kıla ‘amel

(19) Getirmeye ḳul devletine hiç halel

Gel Süleymān ḫazretine varalum

Her ne dirse eyle⁶⁵ idelüm mā-ḫaşal

(20)

NEŞR⁶⁶

Hakīm kavlince Hüdhüd eyle diyiceḫ Kaḫnūs daḫı Hüdhüdün sözün müvecceḫ görüp taḫsīn eyledi⁶⁷ daḫı Hüdhüde didi kim (21) yā peyk-i Süleymān ve cāsūs-ı murḡān luṭf idüp varup Süleymān ḫazretiyle bulışḡıl bizden elin öpüp varmaḡa [4a] icāzet istegil didi Hüdhüd daḫı Kaḫnūsün sözün⁶⁸ kim işitdi yirinden ḫalḫup tācın başında metini alaca ḫacılar (2) ṭonın arḫasında yayup düzedüp daḫı kanad açup uçup gitdi ‘azm-i Süleymān itdi bu yaḡadan Süleymān (3) ḫazreti daḫı ‘aleyhi’s-selām ol seḫer ki ṭurup on biḡ benī İsrā’ıl ‘ulemāsi⁶⁹ sekīneyi Tivrātıla başları üzere götürdiler (4) Mūsā peyḡamberle Dāvud peyḡamberün ervāḫına şalavāt virüp tekbīr daḫı on iki sıbtuḡ begleri getürdiler ‘Amāliḫa (5) dil-āverleri Baḡdād erenleri ‘Arab u ‘Urebā serverleri dersü atlarına süvār olup raḫş-ı raḫşān sürüp kılıçlar (6) çeküp Sivās ḫal‘asınuḫ üzerine yürüyüp ol yaḡadan Ḳayşer-i Rüm daḫı içinde olan leşkerile Rüm serverleriyle (7) ḫal‘anuḫ erliklerin alup ṭop u ṭırāḫa ḫurup cenge ṭurup ceng itdiler

⁵⁸ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmıştır.

⁵⁹ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

⁶⁰ B Nüşhasında “ez-ān cānib” eksik.

⁶¹ B Nüşhasında “bir” eksik.

⁶² B Nüşhasında “varavuz” eksik.

⁶³ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

⁶⁴ B Nüşhasında “şeh” şeklinde yazılmış.

⁶⁵ B Nüşhasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁶⁶ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

⁶⁷ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁶⁸ B Nüşhasında “sözün” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁹ B Nüşhasında “ulemāsi” eksik.

Süleymān leşkeri aşāğadan Kayşer-i Rūm çerisi (8) ƙal‘ adan şavaş ƙılurken nā-gehān Hūdhūd ƙuşı dağı felek yüzinden gelüp Sīvās ƙal‘ asınuğ üzerine baƙup (9) gördi kim Süleymān leşkeri ƙal‘ a eriyle şavaş iderler ceng ƙılurlar buğur Hūdhūd fikre vardı didi kim (10) ‘ acabā bu dem ceng içinde iken Süleymāna nice varam görünem⁷⁰ ki baña ādemī-zāddan elem irmeye didi Haƙƙa tevekkül ƙılup (11) vardı Süleymān leşkeri üzerinde pervāz urdı çeri ƙalkı dağı gördiler kim Hūdhūd geldi peyk-i Süleymāndur (12) andan bildiler kim bākī Hūdhūdlerüñ ol vaƙt tācı yoğıdı illā kim ol Hūdhūdüñ varıdı ƙikāyet-i mezkūrdur (13) yuƙaru cildlerde mestūr durur ma‘ el-ƙışşa Hūdhūdi Süleymān dağı gördi dönüp Loƙmāna eyitdi yā ƙakīm (14) Hūdhūd geliyorur beñzer kim ƙuşlar cem‘ olup Sīmurğıla gelüyorur didi ƙakīm eyitdi bu dem bize ƙal‘ aya çāre (15) olsa dīv ü cinn çerisi yāhūd perrī vü güll çerisi gelse yardım ƙılsa yoƙsa ƙuşlardan ne olur didi (16) Loƙmān-ı ƙakīm eyle diyicek buğur Süleymān dağı Hūdhūde işāret eyledi⁷¹ Hūdhūd gelüp Süleymāna tapu ƙılup (17) taƙl-bāzı üzerinde ƙondu dağı sağ ƙanadın yuƙaru yilken gibi ƙaldurup şol ƙanadçuğını taƙl-bāz üzerinde döşeyüp (18) Süleymānuğ ayrı ƙaşınıñ evvel hānesin öpdi Süleymān dağı Hūdhūdi mübārek eliyle şığadı ibücegin (19) oşadı Hūdhūd dağı dilince⁷² Süleymāna medh idüp eytdi⁷³ kim

NAZM⁷⁴

- Tā kıyāmet yā Süleymān bākī tur görme melāl
 (20) Devletüñi yüce ƙılsun Şāni‘ -i Haƙƙ zü’l-Celāl
 Düşmenüñ başını kessün şem‘ veş mıƙrāz⁷⁵-ı ecel
 Hāsidüñ yüzi ƙararsun hem-çü dilber yüzde hāl⁷⁶
 (21)

NEŞR⁷⁷

Hakīm ƙavlince Hūdhūd ƙuşı şöyle diyicek Süleymān ‘aleyhi’s-selām eyitdi kim yā Hūdhūd merhābā şafā [4b] geldüñ hālün⁷⁸ nedür Sīmurğun hāliline ne yavuz eklendi gelmedi yoƙsa beñzer baña muƙī‘ olmadı didi Hūdhūd eytdi (2) Yā Resūlu’llāh cemī‘-i ƙuşlara ‘ahd-nāmeñi oƙıdup bildürdi cem‘ eyledi⁷⁹ Ƙaƙnūs ƙuşıyla yırtıcı ƙartıcı ƙuşları gönderdi (3) gelüp bu şahrānuğ ucında Ceyhūn şuyı kenārında ƙondılar bu kemīneyi ‘āl-i hazretüñe Ƙaƙnūs ƙuşını gönderdi kim (4) mübārek elinüz öpüp icāzet dilerler⁸⁰ kim gelüp hāk-i pāyuña⁸¹ yüz süre cemāl-i kemālün⁸² müşāhede ƙılup göre diyüp (5) habere geldüm Muħammedullah kim⁸³ hazretünün dergāhına vuşul buldum diyüp du‘ ā eyledi Süleymānıla Hūdhūdün söyleşdügin (6) hūkemā ve vūzerā

⁷⁰ B Nüşhasında “görinem” şeklinde yazılmış.

⁷¹ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁷² B Nüşhasında “dilince” eksik.

⁷³ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁷⁴ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

⁷⁵ A nüşhasında “mıkrāş” şeklinde geçmektedir.

⁷⁶ B Nüşhasında “Hāsidüñ yüzi ƙararsun hemçü dilber yüzde hāl” yerine “Ömri gün gelür ir ne hiç irmesün pādişeh” yazılmış.

⁷⁷ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

⁷⁸ B Nüşhasında “hālün” şeklinde yazılmış.

⁷⁹ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁸⁰ B Nüşhasında “diler” şeklinde yazılmış.

⁸¹ B Nüşhasında “pāyuña” şeklinde yazılmış.

⁸² B Nüşhasında “kemālün” şeklinde yazılmış.

⁸³ B Nüşhasında “ki” şeklinde yazılmış.

ve ümerā görürlerdi ‘ibret alup Süleymānuñ⁸⁴ kuş dilin bildüğine hayrān qalurlardı andan Berhıyāyla (7) Loqmān-ı hākīm eytdiler⁸⁵ yā Süleymān-ı zamān Hüdhdüñ haberine qanı Simurğ kuşı neye⁸⁶ gelmedi didiler Süleymān dağı Hüdhdüñ (8) sözin Qaqnūsun kuşlarıyla geldügin beyān eyledi⁸⁷ dağı Süleymān eyitdi ‘acabā ol kuşlar bize ne vaqtın gelsün (9) -ler didi Āşaf eyitdi eger kim ol gelen kuşlarda yırtıcı tırtıcı büyük kuşlar varısa gelüp bu qal‘ anuñ üzerinde (10) pāsubānlaruñ ba‘ zısını dağı qapup ba‘ zısı dağı kuşlaruñ taşlar urup helāk eyleseler⁸⁸ minqārlarıyla taşlar (11) alup qal‘ a içine yağduralar vaqt olaydı bu qal‘ a fetğ olaydı şor gör bu huşuşda dağı Hüdhdü (12) ne dir didiler Āşafıla Loqmān-ı hākīm eyle⁸⁹ diyicek Süleymān ‘aleyhi’s-selām Hüdhdü eydür⁹⁰ yā Hüdhdü hiç bilür misin kim (13) bu hükemā ve vüzerā baña ne söylerler⁹¹ Hüdhdü didi kim yā Süleymān ben ādem dilin bilmezem baña ne didilerse kuş (14) dilince söylegil dinleyelüm didi Süleymān eyitdi yā Hüdhdü dirler kim ol kuşlar geldüginde (15) bir fāyide olsa düşmānumız⁹² qahr kılsalar yoksa cihānda kuş çok eger kim bu gölüñ yā deñiz kenārına⁹³ (16) varsañ ol qadar kuşlar var kim nihāyeti yokdur fāyidesi olsa dirler didi Hüdhdü eytdi⁹⁴ yā Süleymān-ı (17) zamān maqşūduñ eger qal‘ ayı fetğ itmek ise varayın ol kuşlaruñ⁹⁵ ulusı Qaqnūsa haber kılayın ol (18) yırtıcı tırtıcı kuşlara emr eylesün gelüp bu qal‘ anuñ pāsupānların qal‘ adan atsunlar helāk itsünler ba‘ zısı dağı (19) taşlar yağdursunlar qal‘ anuñ için taşıla tıldursunlar didi ve dağı ol kuşlar içinde anuñ bigi ‘ağım (20) kuşlar vardur kim ādemi qapa helāk eyleye⁹⁶ didi Hüdhdü cevāb virdi kim yā Süleymān kuşlar vardur kim (21) fil minqārına urur alur gider kuşlar var kim ğıdāsı gergedān durur kuşlar var kim ğıdāsı geyikdür⁹⁷ [5a] žurnāpa durur

NAZM⁹⁸

Quş olur ki ulu tağca qaddi var

Yidügi žurnāpa durur fil u mār

(2) Qırq ādemce kuvveti vardur anuñ

Qaynaq ursa duymaya āhen hişār

NEŞİR⁹⁹

⁸⁴ B Nüşhasında “Süleymānuñ” şeklinde yazılmış.

⁸⁵ B Nüşhasında “eytdiler” şeklinde yazılmış.

⁸⁶ B Nüşhasında “niye” şeklinde yazılmış.

⁸⁷ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁸⁸ B Nüşhasında “iyleseler” şeklinde yazılmış.

⁸⁹ B Nüşhasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁹⁰ B Nüşhasında “idür” şeklinde yazılmış.

⁹¹ B Nüşhasında “söyler” şeklinde yazılmış.

⁹² B Nüşhasında “düşmenümüz” şeklinde yazılmış.

⁹³ B Nüşhasında “kenārında” şeklinde yazılmış.

⁹⁴ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁹⁵ B Nüşhasında “kuşların” şeklinde yazılmış.

⁹⁶ B Nüşhasında “iyleye” şeklinde yazılmış.

⁹⁷ B Nüşhasında “giyikdür” şeklinde yazılmış.

⁹⁸ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

⁹⁹ B Nüşhasında “NEŞİR” eksik.

Hakīm kavlince Hüdhdü eyle¹⁰⁰ diyicek (3) Süleymān ‘aleyhi’s-selām şād olup eydür yā Hüdhdü¹⁰¹ var imdi Қақнұsa benden¹⁰² selām eylegil ol қушlara ҳүkm (4) eylesün¹⁰³ yaraқ қılsunlar gelüp bu қал‘ ayı fetḥ eylesünler¹⁰⁴ baña ḥıdmetleri ol olsun didi daḥı Hüdhdü icāzet alup (5) uçup gelüp Қақнұsa yitdi ol yaḥadan қушlar daḥı Ceyḥun kenārında oturlardı ‘acabā Süleymāndan Hüdhdü ne ḥaber (6) getüre¹⁰⁵ dirlerdi anı gördiler kim Hüdhdü felek yüzinden uçup geldi қушların birkaçı qarşu varup (7) ‘izzet қıldılar alup Қақнұs қatına geldiler Hüdhdüñ yanına cümle қушlar cem‘ oldılar kim göreler Süleymān ‘aleyhi’s-selāmdan¹⁰⁶ ne ḥaber (8) getürdi ammā Hüdhdü gelüp Қақнұs қуşının öñinde baş қoyup eyitdi kim yā re’is-i murğān ve iy vezir-i Sımurğ (9) Süleymān ḥazreti saña selām қılıp senden¹⁰⁷ temennā қılır kim қушlara tenbīḥ қılasın varup Sīvās қал‘ asın alasin (10) ādemin helāk қılasın

NAZM¹⁰⁸

Çünki fermān eyle¹⁰⁹ eytdi¹¹⁰ şeh Süleymān ḥazreti

Pes gerek ki cān u dilden sen қılasın ḥıdmeti

- (11) Yırtıcı vü ḥartıcıdan ne ki var ḥayr-ı kebīr
Cem‘ idüben қал‘ a üzere varmağa it niyeti
Қал‘ a қavmi birle itsün küllī murğān қatı ceng
- (12) Ḥaққ te‘ālā yār қıla bulasız siz nuşreti
Emr-i şāha tābi‘ olup ḥiç tecāvüz itmeñüz
Vaқt ola kim ḥaşma daḥı bulavuz biz furşatı
- (13) Қал‘ ayı fetḥ itmege iқdām idüñ eyleñ¹¹¹ kerem
Kim Süleymān şākir ola қıla size minneti

NEŞR¹¹²

Hakīm kavlince Hüdhdüñ sözün¹¹³ (14) kim Қақнұs işitdi қушların¹¹⁴ yırtıcıların ḥartıcıların cem‘ idüp Süleymānıñ sözün bir bir söyledi cemī‘ -i қушlar (15) eytdiler biz Süleymānıñ¹¹⁵ emrine me’mūruz bir қал‘ a degül biñ қал‘ a olursa daḥı anıñ devletini de alalum içini ḥaşıla ḥolduralum (16) diyüp her birisi şādılıқ қılıp қanadların şıḡayup yünlerin düzedüp başların silküp ḥurdılar Қақнұs daḥı yene¹¹⁶

¹⁰⁰ B Nüşhasında “iyle” şeklinde yazılmış.

¹⁰¹ B Nüşhasında “yā Hüdhdü” eksik.

¹⁰² B Nüşhasında “binden” şeklinde yazılmış.

¹⁰³ B Nüşhasında “iylesün” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁴ B Nüşhasında “iylesünler” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁵ B Nüşhasında “getüreler” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁶ A Nüşhasında “‘aleyhi’s-selām” eksik.

¹⁰⁷ B Nüşhasında “sinden” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

¹⁰⁹ B Nüşhasında “iyle” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰ B Nüşhasında “itdi” şeklinde yazılmış.

¹¹¹ B Nüşhasında “iylen” şeklinde yazılmış.

¹¹² B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

¹¹³ B Nüşhasında “sözün” eksik. “sözün” yerine “қavlin” yazılmış.

¹¹⁴ B Nüşhasında “қушların” şeklinde yazılmış.

¹¹⁵ B Nüşhasında “Süleymānıñ” şeklinde yazılmış.

¹¹⁶ B Nüşhasında “yine” şeklinde yazılmış.

Hüdhüde (17) eytdi¹¹⁷ yâ Hüdhüd var Süleymân hazretine ben kulından du‘ā itgil inşā’ allāh u te‘ālā cemī‘-i kuşlarla şubḥ-dem ḳal‘a üzerine (18) varalum ḳal‘ ayı ne vechile fetḥ itdügüm göreler ammā şol şartıla kim bugün ḳal‘ aya âdem gönderüp da‘vet eyleyüp (19) disün kim yarın size bir tã’ife gelür kim ḳal‘ aıuzı başınuza yıkar ol vaqt amân dilerseñüz daḥı diliñüz¹¹⁸ bilmezler¹¹⁹ helāk (20) olursız bugün gelün baña muṭī‘ oluñ disün olurlarsa hoş olmazlarsa girü baña haber getüresin şubḥ-dem (21) varup ol ḳal‘ ayı taşıla tolduravuz kavmini hep helāk kılavuz yoksa kuşlar ḳal‘a üzerine varıcaḳ ben anları [5b] men‘ idemezem didi daḥı buyurdi ne ḳadar kuşlar varısa uçar taş götürsünler¹²⁰ pes her kuş miḳdārınca varup (2) üç taş hâzır eyledi¹²¹ birisin ağzıyla ikisin pençeleriyle götüreler¹²² bu yarağı gördiler cenge hâzır tırdılar andan şonra (3) Ḳaḳnūs kuşı yırtıcı tartıcı kuşlara yasağ eyledi¹²³ ta‘âmiçun şikâre gitmeyeler acıgalar âdem etin yimege aş yererler ceng (4) olıcaḳ âdemileri bir birinden ḳapışalar bunlar yaraḳda ammā Hüdhüd daḥı ḳanad açup uçup gelüp Süleymāna¹²⁴ gitdi bu yañadan (5) Süleymân ‘aleyhi’s-selām¹²⁵ hazreti¹²⁶ ḳal‘ aya yürüyiş¹²⁷ idüp¹²⁸ cengile zafer bulmayup dutup otağına ḳonıdı on iki sıbtuñ begleri daḥı gelüp (6) yirlü yirine oturdılar sultân-ı ‘Amâliḳa Sührâb şâh daḥı Bağdâd ḥalifesi Tab‘ Aşda‘ ıla gelüp altun kürsiler üzerinde (7) Süleymân nazarında oturdılar vüzerâ vü ümerâ daḥı gelüp¹²⁹ Āşafıla Loḳmân-ı ḥakim Süleymānuñ¹³⁰ sağ tarafında oturdılar Kâz peygâmbir (8) ve Yâşen peygâmbir ve Nâşen peygâmbir ‘aleyhi’s-selām daḥı şol tarafında oturdılar ma‘el-ḳışsa dīvân-ı Süleymānî tırdı cemī‘-i benî- (9) İsrâ’îl ḥalkı Süleymân dergâhına cem‘ olup geldi andan şonra ḥün-ı Süleymānî daḥı gelüp yinildi ve içildi (10) buğur ḳal‘ a-yı¹³¹ Sīvâsuñ sa‘blığından söz açıldı cemī‘-i begler didiler kim bu ḳal‘ a-yı Sīvâs cengile alınur degüldür meger kim (11) Ḥaḳḳuñ ‘inâyeti ola didiler begler eyle¹³² diyicek Aḥ-ı Melîḥ-i Küstâḥ yine¹³³ ortaya gelüp eytdi n’olduñuz Süleymân bu ḳal‘ ayı¹³⁴ kuşlara (12) aldursa gerek Ḳayşeri kavmiyle murğâna ḳırdursa gerek didi Süleymân Aḥ-ı Melîḥüñ sözine incindi didi kim yâ Aḥ-ı (13) Melîḥ-i Küstâḥ inşā’ allāh u te‘ālā ol kuşlara ḳal‘ ayı¹³⁵ yarın fetḥ itdürem körligüne didi ol söz henüz tamâm olmadın (14) Hüdhüd daḥı gelü otağı Süleymāna yetdi Aḥ-ı Melîḥ görüp¹³⁶ eytdi¹³⁷ yâ Süleymân kuşlar gelür dirsın bir Hüdhüdden ḡayrı (15) gelür nesne yok didi Süleymân emr eyledi¹³⁸ Hüdhüdün yolından ḥalk¹³⁹

¹¹⁷ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁸ B Nüshasında “deliñüz” şeklinde yazılmış.

¹¹⁹ B Nüshasında “bilmez” şeklinde yazılmış.

¹²⁰ B Nüshasında “götürsünler” şeklinde yazılmış.

¹²¹ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹²² B Nüshasında “götüreler” şeklinde yazılmış.

¹²³ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹²⁴ B Nüshasında “gelüp Süleymāna” eksik.

¹²⁵ A Nüshasında “‘aleyhi’s-selām” eksik.

¹²⁶ B Nüshasında “hazreti” eksik.

¹²⁷ B Nüshasında “yürüyiş” şeklinde yazılmış.

¹²⁸ B Nüshasında “idüp” yerine “itdi” yazılmış.

¹²⁹ B Nüshasında “gelüp” eksik.

¹³⁰ B Nüshasında “Süleymānuñ” şeklinde yazılmış.

¹³¹ B Nüshasında “ḳal‘ ıyı” şeklinde yazılmış.

¹³² B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

¹³³ A nüshasında “yana” şeklinde yazılmış.

¹³⁴ B Nüshasında “ḳal‘ ıyı” şeklinde yazılmış.

¹³⁵ B Nüshasında “ḳal‘ ıyı” şeklinde yazılmış.

¹³⁶ B Nüshasında “görüp” eksik yazılmış.

¹³⁷ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹³⁸ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹³⁹ B Nüshasında “ḥalkı” şeklinde yazılmış.

irdiler Hüdhdü gelüp otağ üzerine kondı andan (16) silkinüp gelüp kapudan içerü girdi taht önünde konup yüzcügezin yire sürdi sağ kanadçuğın yukarı kaldurup (17) şol kanadçuğın yire sürüp Süleymānuñ nazarında baş koyup du‘ā kıldı dağı dilince Süleymāna Kaḫnūs didüğü (18) sözleri söyledi kuşlaruñ¹⁴⁰ yarağ gördüklerin şādılık eyledüklerin¹⁴¹ şerh eyledi¹⁴² Süleymān ḫazreti Kaḫnūs (19) kuşınuñ sözün Hüdhdü ağzından kim işitdi be-ğāyet feraḫ olup Hüdhdü yirden alup dizinüñ üzerine (20) kodı bir avuç pirinç getirüp ol pirinci Hüdhdüñ öñine dökdi Hüdhdü yimege başladı buğur Āşafıla Loḫmān-ı Ḥakīm (21) su‘āl eylediler¹⁴³ kim yā Süleymān bin Dāvud Hüdhdüde be-ğāyet ‘izzet eyledüñ¹⁴⁴ ne ḫaber getürdi didiler Süleymān ‘aleyhi’s-selām [6a] başladı Hüdhdüñ Kaḫnūsa varup kuşlaruñ cemī‘isi yarağ görüp ḫal‘ayı almağa ḫaşd itdüklerin emrine muṭī‘ (2) oldukların beyān eyledi¹⁴⁵ Āşafıla Loḫmān eytdiler¹⁴⁶ vāḫī‘ā kuşlaruñ¹⁴⁷ elinden gelür kim ḫal‘ayı alalar içindeki ādemın helāk (3) ḫıllalar diyüp Süleymānuñ¹⁴⁸ söziyle i‘tikād kıldılar anlar ki cāhiller idi kuş gelüp ḫal‘a mı alır kuşuñ ne elinden gelür (4) kim ḫal‘a ala yāḫūd ādem helāk ḫıla diyüp Süleymān ḫazretine ‘aleyhi’s-selām ṭa‘n eyledi¹⁴⁹

NAZM¹⁵⁰

- (5) Kāmil-i ekmel olan itdi i‘tikād
Līki cāhil eylemedi¹⁵¹ i‘timād
Kim Muḫammed bu cehilsüz olmadı
- (6) Var mı mürsel ṭa‘n-ı cāhil ḫılmadı
Genci kim buldı cihānda mārsuz
Gülleri kim gördi bāğda ḫārsuz
- (7) Cümlesinüñ zıddı vardur āşikār
Gündüzüñ gice gicenüñ hem nehār
Cāhil olmasa cihānda gey¹⁵² ḫatı
- (8) Diñle imdi ḫıṣṣa nedür bā-şafā
Vir şalavāt sen be-cān-ı Muṣṭafā
ḪİŞŞA-İ SĀM SÜVĀR¹⁵³

¹⁴⁰ B Nüshasında “kuşların” şeklinde yazılmış.

¹⁴¹ B Nüshasında “iyledüklerin” şeklinde yazılmış.

¹⁴² B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹⁴³ B Nüshasında “iylediler” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁴ B Nüshasında “iyledüñ” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁵ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁶ B Nüshasında “eytdiler” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁷ B Nüshasında “kuşların” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁸ B Nüshasında “Süleymānuñ” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁹ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹⁵⁰ B Nüshasında “NAZM” eksik.

¹⁵¹ B Nüshasında “iylemedi” şeklinde yazılmış.

¹⁵² B Nüshasında “ki” şeklinde yazılmış.

¹⁵³ B Nüshasında “Ḫıṣṣa-yı Sām Süvār” eksik.

Hakīm kavlince Süleymān-ı (9) nebī ‘aleyhi’s-selām bunda Hüdhdüle¹⁵⁴ söyleşmekte ammā kim bizüm kışşamız ol yañadan Sīmurğıla¹⁵⁵ Zāle ve Rüsteme geldi nite ol (10) zamān kim Sīmurğ Zālūñ ve Rüstemūñ hālın ve aḥvālın şordı yene¹⁵⁶ Zāl-i Dāsītān atası Sām Süvārı¹⁵⁷ añup ağladı (11) Rüstem daḥı bile ağladı anuñ gibi ağlaşdılar kim¹⁵⁸ Sīmurğūñ cān u cigerin¹⁵⁹ tağladılar feryādların felege gözleri yaşın (12) semeke irgürdiler Sīmurğ görüp be-ğāyet acıdı andan ol daḥı Sāmı varup getürmedüğine gelüp bunlara ḥaber virmedüğine (13) incinmişdi ḥacil oldı baş aşığa kıluḫ tırdı daḥı zamāndan şonra baş kıaldırup¹⁶⁰ eytdi¹⁶¹ yā Zāl-i Destān iy (14) benüm perverdem egerçi kim sen benden¹⁶² deñlüsin ādemizādsın velīkin seni¹⁶³ bunca yıllar yuvamda beslemegin¹⁶⁴ benüm yavrucağlarumla¹⁶⁵ (15) üns tutduğūñ eclinden kim ben saña ol vaḫt muḥabbet eyledüm¹⁶⁶ seni yavrum bigi besledüm¹⁶⁷ tā bulugıyyete yitişecek ḥāşıl (16) eyledüm¹⁶⁸ velīkin yā Zāl Ḥaḫḫ ‘alīmdür kim ben Sāmūñ ḥayātından ḥaber ḥod aldum ḫal‘ ayı ‘Aḫīmde tutsağımış baḥr-i (17) zulumātda¹⁶⁹ bir perrīden işitdüm varurdum Sāmı saña birkaç gün içre¹⁷⁰ getürürdüm ammā iki nesne baña ḥicāb olupdurur¹⁷¹ bir bu kim (18) Keyḫubād Süleymānuñ¹⁷² memleketi üzerine varmış aña ‘āşī olmış siz daḥı aña mensübsiz ikinci bu kim Allāhu te‘ālānuñ (19) emriyle Süleymāna kuşları cem‘ idüp evvel Ḳaḫnūsı gönderdüm gitdi bil kim¹⁷³ şimdi Süleymān ḥazretine vardı¹⁷⁴ (20) ḥidmetine yüz sürdi ben bundan dönem Sāma gidem Süleymān ḥidmetini terk idem beni¹⁷⁵ tekvīn gelüp helāk ider¹⁷⁶ (21) bir daḥı bu kim helāk daḥı itmezse baña Süleymānuñ¹⁷⁷ ḥātırı ḫalır didi Sīmurğ eyle¹⁷⁸ diyicek Zāl-i Destān¹⁷⁹ ayağ [6b] üzerine ḫalḫup didi kim yā sulṫān-ı murğān eger kim varup Sāmı getüresin Ḥaḫḫ ‘alīm ü ‘allām durur kim (2) ben daḥı oğlum Rüstem daḥı ezelden Süleymānuñ¹⁸⁰ Sām gelince¹⁸¹ ḥod cān u dilden varup ḥidmetine yüz süre (3)- vüz¹⁸² Keyḫubādūñ¹⁸³ tāc u taḫtın bāda virevüz

¹⁵⁴ B Nüshasında “Hüdhdüle” şeklinde yazılmış.

¹⁵⁵ B Nüshasında “Sīmurğla” şeklinde yazılmış.

¹⁵⁶ B Nüshasında “yine” şeklinde yazılmış.

¹⁵⁷ B Nüshasında “Sām-ı Süvārı” şeklinde yazılmış.

¹⁵⁸ B Nüshasında “ki” şeklinde yazılmış.

¹⁵⁹ B Nüshasında “cān ı cigerin” şeklinde yazılmış.

¹⁶⁰ B Nüshasında “kıaldırup” şeklinde yazılmış.

¹⁶¹ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹⁶² B Nüshasında “binden” şeklinde yazılmış.

¹⁶³ B Nüshasında “sini” şeklinde yazılmış.

¹⁶⁴ B Nüshasında “bisle” şeklinde yazılmış.

¹⁶⁵ B Nüshasında “yavrucağlarım” şeklinde yazılmış.

¹⁶⁶ B Nüshasında “iyledüm” şeklinde yazılmış.

¹⁶⁷ B Nüshasında “bisledüm” şeklinde yazılmış.

¹⁶⁸ B Nüshasında “iyledüm” şeklinde yazılmış.

¹⁶⁹ B Nüshasında “zulmā ne” şeklinde yazılmış.

¹⁷⁰ B Nüshasında “içinde” şeklinde yazılmış.

¹⁷¹ B Nüshasında “olupdur” şeklinde yazılmış.

¹⁷² B Nüshasında “Süleymāniñ” şeklinde yazılmış.

¹⁷³ B Nüshasında “belkim” şeklinde yazılmış.

¹⁷⁴ B Nüshasında “yitti” şeklinde yazılmış.

¹⁷⁵ B Nüshasında “bini” şeklinde yazılmış.

¹⁷⁶ B Nüshasında “idüp” şeklinde yazılmış.

¹⁷⁷ B Nüshasında “Süleymāniñ” şeklinde yazılmış.

¹⁷⁸ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

¹⁷⁹ B Nüshasında “Zāl-i Dāsītān” şeklinde yazılmış.

¹⁸⁰ B Nüshasında “Süleymāniñ” şeklinde yazılmış.

¹⁸¹ B Nüshasında “gelince” şeklinde yazılmış.

¹⁸² B Nüshasında “süre” şeklinde yazılmış.

¹⁸³ B Nüshasında “Keyḫubādıñ” şeklinde yazılmış.

NAZM¹⁸⁴

Bitürersen¹⁸⁵ cānumı¹⁸⁶ minnet kılam

- (4) Tā olunca tapuğa hıdmet kılam
Cān u dilden dostıñuz¹⁸⁷ yoğdur gümān
Kudretümce¹⁸⁸ hāzrete hürmet kılam
- (5) Himmetünle gerekle Sām-ı Süvār
Hağğa şükrü tapuğa izzet kılam
Şeh Süleymān dergāhına varuban
- (6) Keykubāduñ¹⁸⁹ cānına miñnet kılam
Böyle diyüp nāliş itdi Zāl aña
Vir şalavāt cānıla şöhet kıla

(7) NESR¹⁹⁰

Hakīm kavlince Zālıla oğlı Rüstem eyle¹⁹¹ diyicek Sīmurğ dağı kase m yād eyledi¹⁹² kim Süleymānuñ¹⁹³ hužūrına vara (8) icāzet alup varup Sāmı getüre Zālıla Rüstemi inandurdı and içüp kandurdı ol gün Sīmurğ (9) anda tırdı Zāl dağı Sīmurğun bilesince olan murğānı ziyāfet eyledi¹⁹⁴ ve dāne yiyene hubūbāt (10) döküp ve et yiyici yırtıcı tartıcı¹⁹⁵ kuşlara koyunlar getirüp konuqladı ol gün ol gice tırdılar dağı sehergāh (11) olıcağ Sīmurğ kanad açup uçdı kara bulut bigi hevāya götürülüp gitdi ol kuşlar Sīmurğun (12) çevresince sağ u solınca uçdılar gök yüzi kuşlar kanadından görünmez oldu izzet-i niyyet kılıp (13) tāvusıla dāne yiyen kuşları varup görmege gitdi ammā kim bunda rāvīyeler iki vechile naql itdi (14) nite Eflātūn-ı hakīm kavli bu kim Sīmurğ Tiye yazusına¹⁹⁶ gelüp Fırat şuyı kenārında kuşlarla (15) kondı dağı göñline Sāmun muhabbet¹⁹⁷ te şir eyledi¹⁹⁸ göñlinde didi kim Süleymānuñ¹⁹⁹ hod bunca düşmānı var durur kim (16) nihāyeti yoğ aña şimdi ki hālde bir pehlevān Süleymāna yüz biñ murğdan yigrek durur varup Sāmı getirsem Süleymān (17) nazārına yitürsem hiç benden²⁰⁰ efzāl kimesne Süleymān katında olmaya didi bir kavlı budur kim Sīmurğ (18) varup Sāmı getirür bir kavlı dağı Loğmān-ı Hakīm gider²⁰¹ Sāmı Hızır

¹⁸⁴ B Nüshasında “NAZM” şeklinde yazılmış.

¹⁸⁵ B Nüshasında “Bitürersen” şeklinde yazılmış.

¹⁸⁶ B Nüshasında “cānımı” şeklinde yazılmış.

¹⁸⁷ B Nüshasında “dostıñaz” şeklinde yazılmış.

¹⁸⁸ B Nüshasında “Kudretümce” şeklinde yazılmış.

¹⁸⁹ B Nüshasında “Keykubāduñ” şeklinde yazılmış.

¹⁹⁰ B Nüshasında “NESR” eksik.

¹⁹¹ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

¹⁹² B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹⁹³ B Nüshasında “Süleymānuñ” şeklinde yazılmış.

¹⁹⁴ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹⁹⁵ B Nüshasında “tartıcı” eksik.

¹⁹⁶ B Nüshasında “yazusına” şeklinde yazılmış.

¹⁹⁷ B Nüshasında “muhabbeti” şeklinde yazılmıştır.

¹⁹⁸ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

¹⁹⁹ B Nüshasında “Süleymānuñ” şeklinde yazılmış.

²⁰⁰ B Nüshasında “binden” şeklinde yazılmış.

²⁰¹ B Nüshasında “gider” yerine “eydür” yazılmış.

peygâmbere²⁰² getirür.²⁰³ hem kavlı-i eşah bu durur (19) zîrâ kitâb-ı Süleymân-nâmeyi beyân eyledük²⁰⁴ kim Loğmân-ı Hâkîm taz' if eylemişdür²⁰⁵ Süryânî dilince sonra (20) Eflâtûn-ı Yûnânî Yûnân dilince tercüme kılpdur pes kavlı²⁰⁶ muqaddem budur kim Loğmânudur ol cihetden²⁰⁷ kemîne-yi (21) Firdevsî dahı Loğmân-ı Hâkîm kavlı²⁰⁸ üzere bu²⁰⁹ üç yüz altmış altı cild Süleymân-nâmeyi te'lif eyledi.²¹⁰

NAZM²¹¹

[7a]

Nüşa içre ne ki buldumsa hemân

Bî-kuşûr itdüm anı cümle beyân

Gidüp kaç' â katmadum araya hîç

(2) Şah durur cümle sözümler anı ayân

Kavlı-i Loğmân u kıla ton oldu şerh

Özgesin Allâh bilür yokdur gümân

(3) Şol ümîze eylerem te'lif-i hûb

Kim du' â aña bizi dürr-efşân

Kim aña Firdevsî kıla du' â

(4) Menzilin haqq eylesün²¹² huld u cinân

DĀSĪTĀN-I SĀM SŪVĀR CENG KERDEN CADĪYĀN PERRĪYĀN
CĪNNĪYĀN EHRAMENĀN CEĤETĪ SĀM²¹³

(5) Hâkîm kavlınce Sîmurğ kuşu Tiye şahrâsına 'azm idüp gitmekde bizüm kışşamız bu taraftan Sâm Sûvâra²¹⁴ geldi nite ol (6) zamân kim Sâmi câzû kıyuda helâk itmek için üzerine kayalar atırdı ittifaq şöyle vâki' oldu kim ol seng-i âsiyâb (7) kim evvel Sâmuğ üzerine atıldı Sâm gördi kim gelen taş tağ kadar var Haqq'a tevekkül kılp kalğanın başı üzerine alup (8) ol biğ bir²¹⁵ toplu qahramân şalığın kalğanı²¹⁶ altına alup yire dike qodı kendüye penâh eyledi²¹⁷ ol mu' teber²¹⁸ seni

²⁰² B Nüşasında "peygâmbere" yerine "aleyhi's-selâm" yazılmış.

²⁰³ A Nüşasında "dir" eksik.

²⁰⁴ B Nüşasında "iyledük" şeklinde yazılmış.

²⁰⁵ B Nüşasında "iyleşdür" şeklinde yazılmış.

²⁰⁶ B Nüşasında "kavlı" şeklinde yazılmış.

²⁰⁷ B Nüşasında "cihetden" şeklinde yazılmış.

²⁰⁸ B Nüşasında "kavlı" şeklinde yazılmış.

²⁰⁹ B Nüşasında "bu" eksik.

²¹⁰ B Nüşasında "iyledi" şeklinde yazılmış.

²¹¹ B Nüşasında "NAZM" eksik.

²¹² B Nüşasında "iyleşün" şeklinde yazılmış.

²¹³ B Nüşasında "menzilin haqq eylesün huld u cinân Dâsîtân-ı Sâm Sûvâr ceng gerdân-ı cadiyân perrîyân cinnîyân ehramenân ceḥeti Sâm" eksik.

²¹⁴ B Nüşasında "Sâm-ı Sûvâra" şeklinde yazılmış.

²¹⁵ B Nüşasında "bir biğ" şeklinde yazılmış.

²¹⁶ B Nüşasında "kalğanı" şeklinde yazılmış.

²¹⁷ B Nüşasında "iyledi" şeklinde yazılmış.

²¹⁸ B Nüşasında "mu' teber" eksik.

każā-yı (9) āsumānī gibi irüp kalkanı bir tarafa irüp taşuñ²¹⁹ ucı yire gömüldi²²⁰ Sām cānibi mücevvef kıluñ bir kılına haṭā gelmedi (10) sonra düşen taşlar ol sengün üzerine yığıldı İblis-i la^c in Sāmı öldi şanup şazılığ eyledi²²¹ ammā kim Sām Haḫḫa (11) müteveccih olduğı ecilden zerre kadar Sāmuñ vücūdına halet gelmedi nesne olmadı

NAZM²²²

(12) Haḫḫ te^c ālā şakladı Sām-ı Süvār²²³

Ol kayadan nesne olmadı iy yār

Bir kişi haḫḫ-ı settār-ı Haḫḫ

(13) Hıfz idicek nesne olmaz āşikār

Hayf aña kim şaklamaya anı Haḫḫ

Ḳurtılmaz cānı olsa şad hezār

(14) Ne każā irer aña ne ḥod kader

Bende sini hıfz idicek Girdigār

İş Haḫḫuñdur ḳul anuñdur bī-gümān

(15) Fā^c il ü muḫtār odur iy baḫtiyār

Her ne kim ister ḳılır yoḫdur şerik

Lem-yeliddür ol Şamed perverdigār

(16) NESR²²⁴

Hakim kavlince Sām ḳuyuda bu yañadan perriler sultānı Hümāyün Şahuñ nāmesin kim cāzū be-ğāyet kaḫıdı (17) yıldırım bigi şaḫıdı daḫı ḥükm eyledi²²⁵ ol ilçinüñ burnın ḳulağın kesdiler boynına aşdılar ḳodılar yarın ceng idelüm (18) hünerin cengde göstereñ²²⁶ diyüp sökdiler perriler daḫı ol cinniye ve dīvler ile gelüp ḳal^c adan çıkup perrince ne rūḫ (19) şāhı Cinne dīvler meliki Ca^c ca^c a-yı dīve ḫaber virdiler bunlar daḫı gażaba gelüp kaḫıdılar yıldırım bigi şaḫıdılar çerilerine (20) ḥükm eylediler²²⁷ yaraḳda oldılar ol gice ceng yarağın gördiler şubḫ-dem ki oldı evvel yüz biñ perrī çerisiyle Hümāyün (21) Şāh yirlerinden ṭurdılar ḳanadların açup ṭabl u^c alem çeküp şaf bekleyüp ḳal^c a ḳapusına ḳarşu ṭurdılar [7b] andan sonra cinniler sultānı rūḫ şāhı Cinn²²⁸ daḫı yüz biñ cinn çerisiyle uşağı irisiyle yirlerinden dem çeküp (2) ṭurdılar tiğ ü tebere el urdılar cinniler sultānı rūḫ şahuñ çevresine²²⁹ cem^c olup geldiler ḳal^c anuñ (3) sağ tarafına muḳābil ve muā^c rız olup ṭurdılar andan sonra yüz biñ^c ifrīt dīv leşkeriyle Ca^c ca^c a-yı dīv daḫı yüz biñ (4) dīv ehramen ulusıyla seng-i āsiyāblara²³⁰

²¹⁹ B Nüşhasında “taşın” şeklinde yazılmış.

²²⁰ B Nüşhasında “gömildi” şeklinde yazılmış.

²²¹ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

²²² B Nüşhasında “NAZM” eksik.

²²³ B Nüşhasında “Haḫḫ Te^c ālā şakladı Sām-ı Süvār” eksik. “Haḫḫ Te^c ālā şakladı Sām-ı Süvār” yerine “Şıdḳıla Allāh didi Sām-ı Süvār” yazılmış.

²²⁴ B Nüşhasında “NESR” eksik.

²²⁵ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

²²⁶ B Nüşhasında “göstereñ” şeklinde yazılmış.

²²⁷ B Nüşhasında “iylediler” şeklinde yazılmış.

²²⁸ B Nüşhasında “cindi” şeklinde yazılmış.

²²⁹ B Nüşhasında “çevre” şeklinde yazılmış.

²³⁰ B Nüşhasında “seng ü āsiyāblara” şeklinde yazılmış.

el urup al' anu ol yanına varup ceng ü cidäle²³¹ āheng kı lup urdılar (5) al' ayı ortaya aldılar²³² ulü kı ldılar dīv ü cinnī adāsıyla felekler ası çı nradı arı kerem geldi i nledi²³³ perri ler anad (6) -larından felek yü zi gö zükmez²³⁴ oldu

NAZM²³⁵

ākī²³⁶ cinnī kı ldı arı perri

Dīv ü ' ifri t bürü di²³⁷ bu ki űveri

(7) Dīv deminden gün arardı ün Hābe ű

anasın kim ol durur²³⁸ hāl-i dilberi

NEűR²³⁹

Hākīm avlince ol ya nadan Ber-ı Cāzū (8) da ğı yirinden urup emr eyledi²⁴⁰ al' anu abl-ı nāūs alı ndı kūs u naāre borı vü žurnā zīh u űeštā āvāzı ulule (9) ve levle evc-i āsumāna yiti űdi da ğı ol sikiz kez yü z bi n merdüm hār cāzūlar gelüp al' a apusın a dılar (10) Ber-ı Cāzūnu nın veziri ' Aīm-i Cāzū on bi n cāzū le űkeri yle silāh müzeyyen idüp a űra geldiler űahrā yü zine ba dılar (11) gö rdiler kim al' anu ü  cānibinde dīv cinn ve perri le űkeri urmuş lar ceng āletine el urmuş lar ' Aīm-i Cāzū (12) rü h²⁴¹ űāhı²⁴² cinn erisine muābil olup urdu bu ya nadan rü h űāhı Cinn erisinden da ğı Žehām-ı cinnī on bi n (13) cinn erisi yle ellerinde oddan kı lı lar utarlardı meydān²⁴³ a ılı p Žehām-ı cinnī meydāna girdi er diledi cāzū le űkere (14) cānibinden on bi n cāzūnu nın ba űı ' Aīm-i Cāzū meydāna²⁴⁴ girdi cinn dilince a ğı rdı kim yā űa ğ ű adu n²⁴⁵ nedür ve (15) ni ün ceng idersiz eger Sāmı dilerse nüz Sām Süvāri ' Aīm uyusunda üzerine a űlar atup helāk menzilin (16) hāk ma ğ zını āk eyledük²⁴⁶ eger kim ma  űdu nuz al' a alma ğ ı sa Ber-ı Cāzūnu nın al' asın Süleymān bin (17) Cān dūnyāya gelüp cemī' -i ma ğ lūātū n²⁴⁷ erisin cem' kı lup ceng kı lursa kı yāmete dek alımaya didi ' Aīm-i Cāzū (18) ey le²⁴⁸ diyice k Žehām-ı cind²⁴⁹ eytdi muaa Sāmı öldürdünüz²⁵⁰ mi ' Aīm-i Cāzū dīnince²⁵¹ and i di kim Sāmı helāk eyledük (19) didi Žehām-ı cind²⁵² Sāma acıyup elindeki oddan kı lı ıla ' Aīm-i Cāzūyı depere dutup²⁵³

²³¹ B Nüshasında "ceng-i cidāle" űeklinde yazılmı ű.

²³² B Nüshasında "al' ayı ortaya aldılar" eksik. "al' ayı ortaya aldılar" yerine "andan űonra al' a üzerine vardılar" yazılmı ű.

²³³ A nüshasında "i nredi" űeklinde yazılı ű.

²³⁴ B Nüshasında "gö zükmez" űeklinde yazılmı ű.

²³⁵ B nüshasında "NAZM" eksik.

²³⁶ B Nüshasında "hāk" űeklinde yazılmı ű.

²³⁷ B Nüshasında "büridi" űeklinde yazılmı ű.

²³⁸ B Nüshasında "oldı" űeklinde yazılmı ű.

²³⁹ B Nüshasında "NEűR" eksik.

²⁴⁰ B Nüshasında "iyledi" űeklinde yazılmı ű.

²⁴¹ B Nüshasında "rühi" űeklinde yazılmı ű.

²⁴² B Nüshasında "űāh" űeklinde yazılmı ű.

²⁴³ B Nüshasında "miydān" űeklinde yazılmı ű.

²⁴⁴ B Nüshasında "miydāna" űeklinde yazılmı ű.

²⁴⁵ B Nüshasında "adı n" űeklinde yazılmı ű.

²⁴⁶ B Nüshasında "iyledük" űeklinde yazılmı ű.

²⁴⁷ B Nüshasında "ma ğ lūātū n" űeklinde yazılmı ű.

²⁴⁸ B Nüshasında "iyle" űeklinde yazılmı ű.

²⁴⁹ B Nüshasında "cinn" űeklinde yazılmı ű.

²⁵⁰ B Nüshasında "öldürdünüz" űeklilde yazılmı ű.

²⁵¹ B Nüshasında "dīnince" eksik.

²⁵² B Nüshasında "cindi" űeklinde yazılmı ű.

²⁵³ B Nüshasında "utup" űeklinde yazılmı ű.

çaladı kudret-i yezdānıla (20) od dutup²⁵⁴ ‘Aķīm-i Cāzū kül olup yandı on biñ cāzū çerisi Žehhām-ı cind²⁵⁵ üzerine gūlū kıldılar cāzūlar qarlar (21) yağmurlar yağdurdıldardı bulutlar göklere ağdurdıldardı kılıçlaruñ²⁵⁶ odların söyündürdilerdi cind²⁵⁷ çerisi daħı odlar [8a] yağdurup ol qarları yağmurları toluları göyündürdilerdi ‘Āķıbet cinn çerisi cāzū leşkerin şıyup kal‘ası üzerine (2) bıraķdılar Berķ-ı Cāzū çerisinüñ şınduğın görüp na‘ra urup cāzū leşkerine hayķırup Süveydān cāzūya emr eyledi²⁵⁸ (3) yüz biñ timsāh süvār cāzūyla kal‘anun ķapusından çıkarup neftile testiler urup cinn çerisin neftlü oda yakup (4) şıyup sürdiler ol ķarafdan dīvler sultānı Ca‘ca‘ a-yı dīv anı görüp yidi başlu evren bigi anradı şöyle kim (5) āvāzından taş-ı felekler güm güm ötüp āvāza virüp ķıñradı ehramenler serhengleri arslan gibi gümretti (6) her birisi uşağı vü²⁵⁹ irisi seng-i āsiyābleyin taşları birer ķınar ağacına geçürüp daħı yüz biñ dīv çerisi dem (7) çeküp mağāraleyn ağız açup ejdehā-veş zehrelerin yire saçup cāzūlaruñ²⁶⁰ ödi uçup kaçup tağılınca (8) irişüp karışup cāzūları ‘amūdlarıyla urup urduķların düşürüp bir ‘aķīm ceng itdiler cāzūlar gözine (9) cihān sarāyın teng itdiler kal‘anun üzerine düşürdiler cāzūlar meliki Berķ-ı Cāzūnuñ gözleri tuş gelüp dīvler (10) çerisine kaçıyup yıldırım mişāl şakıyup emr eyledi²⁶¹ yüz biñ ejdehā süvār cāzūlarla²⁶² ‘Araķān-ı Cāzū kal‘adan (11) ķıķup dīvler çerisinüñ üzerine sihrile ādem ķafāsı kadar taşları yağdurdılar niçe biñ dīvleruñ²⁶³ ķafāsın delüp helāk itdiler (12) dīv çerisin tağıtdılar ol yañadan perriler sultānı Hümāyūn Şāh cāzūlaruñ ğālib olduğın görüp yüz biñ perrī çerisine (13) emr eyledi²⁶⁴ Tālis Hān daħı yüz biñ perrīyle ķanad açup uçup²⁶⁵ hevā yüzine geçüp daħı cāzūları depereden elmās (14) kılıçlarla²⁶⁶ urup helāk eylediler²⁶⁷ anı Berķ-ı Cāzū görüp²⁶⁸ cemī‘-i cāzū²⁶⁹ çerisine²⁷⁰ kaçıdı yıldırım bigi şakıdı daħı hūkm eyledi²⁷¹ (15) ne kadar cāzū leşkeri varısa bir uğurdan kal‘adan taşra ķıķıldılar²⁷² nite dimege²⁷³ ‘āşıķān şalavāt

NAZM²⁷⁴

- (16) Ger dilerseñ söyleye Firdevsī söz
Vir şalavāt Muştafāya yüz-be-yüz
Söz gerek ki²⁷⁵ söyleyincek²⁷⁶ şehriyār

²⁵⁴ B Nüşasında “tutup” şeklinde yazılmış.

²⁵⁵ B Nüşasında “cinn” şeklinde yazılmış.

²⁵⁶ B Nüşasında “kılıçlarıñ” şeklinde yazılmış.

²⁵⁷ B nüşasında “cindi” şeklinde yazılmış.

²⁵⁸ B Nüşasında “eyledi” eksik.

²⁵⁹ B Nüşasında “ve” şeklinde yazılmış.

²⁶⁰ B Nüşasında “cāzūlarıñ” şeklinde yazılmış.

²⁶¹ B Nüşasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

²⁶² B Nüşasında “cāzūlarıla” şeklinde yazılmış.

²⁶³ B Nüşasında “dīvüñ” şeklinde yazılmış.

²⁶⁴ B Nüşasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

²⁶⁵ B Nüşasında “uçup” eksik.

²⁶⁶ B Nüşasında “kılıçlarıla” şeklinde yazılmış.

²⁶⁷ B Nüşasında “iylediler” şeklinde yazılmış.

²⁶⁸ A Nüşasında “görüp” eskik.

²⁶⁹ B Nüşasında “cāzūlarıla” şeklinde yazılmış.

²⁷⁰ B Nüşasında “çerisine” eksik.

²⁷¹ B Nüşasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

²⁷² B Nüşasında “ķıķıldılar” eksik. “ķıķıldılar” yerine “ķıķup” yazılmış.

²⁷³ B Nüşasında “nite dimege” yerine “cenge geldiler” yazılmış.

²⁷⁴ B Nüşasında “NAZM” eksik.

²⁷⁵ B Nüşasında “kim” şeklinde yazılmış.

²⁷⁶ B Nüşasında “söyleyicek” şeklinde yazılmış.

(17) Cān-ı gönül ‘ aşık ola az u öz

NEŞR²⁷⁷

Hakim kavlince Berķ-ı Cāzū hükm eyledi²⁷⁸ ne kadar bu burclar üzerinde lehv āleti (18) varısa çalındı evvel yüz biñ merdüm süvārıla Berķ-ı Cāzū çıkdı ‘ aķabince yüz biñ āhū süvārıla yüz biñ şir süvārıla (19) yüz biñ ğüll süvārıla yüz biñ biñ peleng²⁷⁹ süvārıla yüz biñ kulan süvārıla yüz biñ esb süvārıla yüz biñ (20) küh süvārıla yüz biñ baħr süvārıla yüz biñ demür ata binmiş yüz biñ baķır ata binmiş cāzūlar siħrile²⁸⁰ çıkdılar daħı (21) her yüz biñ cāzū bir şaf tutup Berķ-ı Cāzūnuñ saĝ u şolında tırdılar andan soñra Berķ-ı Cāzū yanında [8b] Ra‘ d-ı Cāzū tırdı Tırāk-i Cāzū tırdı andan soñra²⁸¹ yüz biñ Kılbaraķ süvārılarla²⁸² Taĝtaĝa-ı Cāzū çıkdı her birinüñ elinde matraķlar (2) anlaruñ²⁸³ ardınca yüz biñ şir süvārıla Demdemegi Cāzū çıkdı anlaruñ²⁸⁴ daħı her birinüñ ellerinde²⁸⁵ destilerle²⁸⁶ karlar tutarlar ve (3) zehreler götürürler anlaruñ ‘ aķabince Ma‘ rek-ı Cāzū²⁸⁷ çıkdı yüz biñ maymün²⁸⁸ süvārıla oddan şalıķlar tutarlardı yine (4) anlar ardınca Yūsviyese Cāzū çıkdı yüz biñ hırş süvārılarla ellerinde her birisi şaķsılarla odlar getirürler²⁸⁹ anlaruñ²⁹⁰ (5) soñınca yüz biñ timsāħ süvārılarla²⁹¹ Lākīs-ı Cāzū çıkdı cümlesi²⁹² ādem ayakların götürürler anlaruñ ‘ aķabince yüz biñ (6) ‘ anķā süvārılarla²⁹³ felek Süzi Cāzū çıkdı her bir cāzūnuñ elinde baĝırsaķ²⁹⁴ karın tutarlardı²⁹⁵ ma‘ el-kışşa kırķ kez yüz biñ (7) cāzū çerisi Berķ-ı Cāzūyla ‘ aķim kal‘ asından taşra çıkdılar yüz kırķ lehv ü ħarbi²⁹⁶ çalındı dört biñ ‘ alemleriyle²⁹⁷ cāzūlaruñ (8) kırķ şaffi arāste olup taşra geldi cihāna velvele vü zelzele²⁹⁸ tıldı

NAZM²⁹⁹

Na‘ ralardan düşdi taĝa zelzele yıķıldı seng

(9) Hāy ı hüydan göge düşdi velvele şaşdı peleng

Cinn deminden gün karardı gök yüzinde çün ‘ ades

²⁷⁷ B Nüshasında “NEŞR” eksik.

²⁷⁸ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

²⁷⁹ B Nüshasında “beleng” şeklinde yazılmış.

²⁸⁰ B Nüshasında “siħrile” eksik.

²⁸¹ A Nüshasında “soñra” eksik.

²⁸² B Nüshasında “süvārıla” şeklinde yazılmış.

²⁸³ B Nüshasında “anlaruñ” şeklinde yazılmış.

²⁸⁴ B Nüshasında “anlaruñ” şeklinde yazılmış.

²⁸⁵ B Nüshasında “elinde” şekilde yazılmış.

²⁸⁶ B Nüshasında “destilere” şeklinde yazılmış.

²⁸⁷ B Nüshasında “cāzū” eksik.

²⁸⁸ B Nüshasında “mıymun” şeklinde yazılmış.

²⁸⁹ B Nüshasında “getürerler” şeklinde yazılmış.

²⁹⁰ B Nüshasında “anlaruñ” şeklinde yazılmış.

²⁹¹ B Nüshasında “süvārılarla” şeklinde yazılmış.

²⁹² B Nüshasında “cümlesi” eksik.

²⁹³ B Nüshasında “süvārıla” şeklinde yazılmış.

²⁹⁴ B Nüshasında “baĝarsuķ” şeklinde yazılmış.

²⁹⁵ B Nüshasında “tutarlar” şeklinde yazılmış.

²⁹⁶ B Nüshasında “lehv i ħarbi” şeklinde yazılmış.

²⁹⁷ B Nüshasında “alemlerile” şeklinde yazılmış.

²⁹⁸ B nüshasında “velvele vü zelzele” eksik.

²⁹⁹ B Nüshasında “NAZM” eksik.

- Dīv öjinden iyle kim³⁰⁰ merrîh amān istedi vü³⁰¹ oldu deng
- (10) Berķ-ı Cāzū leşkerinden çarh-ı tinnîn³⁰² ditredi
Zührenüñ zehresi şıtdı³⁰³ kırķup elden³⁰⁴ ķodı ceng
Bir ʿ acāyib ceng ķıldı cāzū ħalkı ol zamān
- (11) ʿ Ālem içre tağıla taş oldu ķandan lā³⁰⁵-reng
NEŞR³⁰⁶

Hakīm kavlince Berķ-ı Cāzūnuñ bu vechile kırķ kez yüz biñ cāzūsını (12) bed ħūlusını kim gördiler ġayrete gelüp Sām Süvār³⁰⁷ uğrina cān u baş ele alup bir tarafından perriler sultānı Hümāyun Şāh (13) bir yañadan dīvler sultānı Caʿcaʿa-yı dīv bir cānibden cinniler serveri rūh şāhı³⁰⁸ Cind çerili çerisin düzdiler evvel Caʿcaʿa-yı (14) dīv ħükm eyledi³⁰⁹ on biñ at ağızlu öküz boynuzlu külġān ocağı gözlü³¹⁰ dīv serhengleriyle Şalşalı dīv degirmen taşlarına (15) çınar ağaçların geçürüp ālāyı bağlayup tırdılar ellerini gürz-i girāna urdılar ʿ aķabince on biñ balık ķulaķlı deve tudaķlı (16) arslan ayaklı ehramenlerle³¹¹ her birisi³¹² dört yüz batman pūlād³¹³ şalıķlı³¹⁴ şalarlardı Şalşalı dīvüñ³¹⁵ kafasında tırdılar ellerin (17) şalıķlara urdılar anlaruñ ardınca on biñ timsāh şüretlü yüz arşun ķāmetlü şecāʿ atlü kuvvetlü heybetlü³¹⁶ ʿ ifrītlerle³¹⁷ (18) Cālūsı³¹⁸ dīv gelüp leşkeriyle ālāyı bağladılar ellerinde bezir-ġāne sūtünü gibi demür şişler götürürleridi anlaruñ³¹⁹ (19) şonınca perriler sultānı Hümāyūn Şāh daġı ħükm eyledi³²⁰ kāvimiş süvārlarla³²¹ Suʿbānı perrī geldi kim her birinüñ ellerinde jīve (20) bardaķların³²² tutarlardı anlaruñ ʿ aķabince daġı³²³ on biñ perrilerle³²⁴ ejder süvār Kābūs perrī-ġān gelüp geçdi kim her birinüñ (21) elinde oddan ķamçılar tırtarlar anlaruñ³²⁵ ardınca yene³²⁶ on biñ zurnāpa süvārlarla³²⁷ Kānūs-ı perrī-ġān gelüp geçdi kim her birinüñ [9a] ellerinde oddan ġançerleri oddan tiğleri varıdı her birisinüñ

³⁰⁰ A Nüşhasında “iyle kim” eksik.

³⁰¹ B Nüşhasında “amān stedi vü” eksik.

³⁰² B Nüşhasında “perrin” yazılmış.

³⁰³ B Nüşhasında “şıddı” şeklinde yazılmış.

³⁰⁴ B Nüşhasında “eldin” şeklinde yazılmış.

³⁰⁵ B Nüşhasında “lāle” şeklinde yazılmış.

³⁰⁶ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

³⁰⁷ B nüşhasında “Sām -ı süvār” şeklinde yazılmış.

³⁰⁸ B Nüşhasında “şāh” şeklinde yazılmış.

³⁰⁹ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³¹⁰ B Nüşhasında “göz” şeklinde yazılmış.

³¹¹ B Nüşhasında “ehramenler” şekilde yazılmış.

³¹² B Nüşhasında “her biri” şeklinde yazılmış.

³¹³ B Nüşhasında “pūlād” eksik.

³¹⁴ B Nüşhasında “şalıķlar” şeklinde yazılmış.

³¹⁵ B Nüşhasında “dīvüñ” şeklinde yazılmış.

³¹⁶ B Nüşhasında “hiybetlü” şeklinde yazılmış.

³¹⁷ B Nüşhasında “ifrītlerle” şeklinde yazılmış.

³¹⁸ B Nüşhasında “cālūs” şeklinde yazılmış.

³¹⁹ B Nüşhasında “anlaruñ” şeklinde yazılmış.

³²⁰ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³²¹ B Nüşhasında “süvārlarla” şeklinde yazılmış.

³²² B Nüşhasında “bardaķların” şeklinde yazılmış.

³²³ B Nüşhasında “daġı” eksik.

³²⁴ B Nüşhasında “perriler ile” şeklinde yazılmış.

³²⁵ B Nüşhasında “anlaruñ” şeklinde yazılmış.

³²⁶ B Nüşhasında “yine” şeklinde yazılmış.

³²⁷ B Nüşhasında “süvārlarla” şeklinde yazılmış.

ḳadd-i ḳāmeti heybeti³²⁸ bir ṭaḡa beñzerdi ḳanadlarından siḥrile (2) silkindükçe odlar yağdururlardı anlaruñ ardınca on biñ gergedān-süvārıla Ya‘ ḳus-ı perrī-ḥān gelüp geçdi kim her birinüñ (3) ellerinde oddan süñüleri varıdı ve kimisinüñ daḡı oddan topları ve cigerleri varıdı ma‘ el-ḳışsa cemī‘-i perrī çerisi (4) uşağı vü irisi

NAZM³²⁹

Cümlesinüñ şekli mühmel ḳanı zişt

Şan bulardur ol cehennem içre it

(5) Meger idicek ayı inek ideler

Siḥr idicek insi eşek ideler

Şan zebānīdür bular oddan çıkar

(6) Kim odıla ‘ālemüñ için yaḳar

Cān alıcı mişli³³⁰ varıdı heybeti³³¹

Ḥaḳḳı bilmez götürürler hep pütı

(7) Cümlesinüñ cenge iver cānları

Cān virürler içmekičün ḳanları

NEŞR³³²

Ḥakīm ḳavlince bunlaruñ³³³ ‘aḳabince (8) cinnīler sultānı rūḡ şāhı Cinn daḡı emr eyledi³³⁴ ne ḳadar cinnīler varısa yaraḳ görüp anlar daḡı yaraḡa girüp geldiler (9) nite evvel on biñ cinnīlerle kim Berrāḳ-ı Cinn gelüp geçdi kim her birisi siḥrile fil süvār olup demür maṭraḳlar (10) ṭutarlardı gelüp geçdiler anlaruñ³³⁵ ‘aḳabince daḡı on biñ Sīmurḡ süvārılarla³³⁶ ellerinde mıṭraḳlar götürürler (11) Mühelhil cinni³³⁷ ḳarındaşı ‘Ahdil cinn gelüp geçdi kim anlaruñ³³⁸ ‘aḳabince on biñ fil süvārıla Şan‘ām cinni gelüp (12) geçdi kim her bir cinnüñ ellerinde oddan ḳılıçları varıdı anlaruñ ‘aḳabince on biñ gergedān-süvār cinnīlerle³³⁹ Māḳıs (13) bin Ladiḳ cinn gelüp geçdi kim cümlesi yidişer toplu şalıḳlar götürürlerdi anlaruñ³⁴⁰ ‘aḳabince³⁴¹ on biñ ḥük (14) süvārıla fil

³²⁸ B Nüshasında “hiybeti” şeklinde yazılmış.

³²⁹ B Nüshasında “NAZM” eksik.

³³⁰ B Nüshasında “mişli” şeklinde yazılmış.

³³¹ B Nüshasında “hiybeti” şeklinde yazılmış.

³³² B Nüshasında “NEŞR” eksik.

³³³ B Nüshasında “bunlarıñ” şeklinde yazılmış.

³³⁴ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³³⁵ B Nüshasında “anlarıñ” şeklinde yazılmış.

³³⁶ B Nüshasında “süvārılarla” şeklinde yazılmış.

³³⁷ B Nüshasında “cinni” eksik.

³³⁸ B Nüshasında “anlarıñ” şeklinde yazılmış.

³³⁹ B Nüshasında “cinnīler ile” şeklinde yazılmış.

³⁴⁰ B Nüshasında “anlarıñ” şeklinde yazılmış.

³⁴¹ B Nüshasında “‘aḳabince” eksik. “‘aḳabince” yerine “ardınca” yazılmış.

kemüginde şalıklar götüürlerdi anları³⁴² ‘akabince on biş hük³⁴³ süvārıla fil kemüginde şaplu odlu (15) hañçerlerle³⁴⁴ Kāhir-i cinnī³⁴⁵ gelüp³⁴⁶ geçdi

NAZM³⁴⁷

Eyle³⁴⁸ bī-ḥadd geldi cinnī bī-şümār

(16) Hendese ehli bulmadı aña qarār

Dişle imdi bu Süleymān kışşasın

Vir şalavāt Muştafāya yādīgār

(17) NESR³⁴⁹

Ḥakīm kavlince çünkim cāzū leşkerine dīv ü cinn ü³⁵⁰ perī çerisi muḳābil ve mu‘ arız oldılar andan iki cānibden (18) gözetdiler kim meydāna³⁵¹ kim gire erlik adın kim kazana anı gördiler cāzūlar³⁵² cānibinden Tırāk-ı Cāzū cevelān³⁵³ (19) kılup meydāna³⁵⁴ girdi er diledi anı görüp ‘Ahdil cinn Simurğ süvār yirinden qara tağ gibi deprenüp kaba kaba çağırup (20) meydāna³⁵⁵ gelüp oddan mıtraḳı Tırāk-ı Cāzūya havāle kılup darb urdı pūlād kalḳanıla men‘ eyledi³⁵⁶ (21) andan ikisi daḳı süñüleri ele alup birbirine cümle eyledi³⁵⁷ şol qadar ceng itdiler³⁵⁸ kim süñüler pāre pāre [9b] oldı andan kılıçlarla ceng itdiler kılıçlar daḳı pāre pāre³⁵⁹ oldı bu kez tırāk tırāk tırāk³⁶⁰ gürzlerle ceng itdiler ceng içinde Tırāk-ı³⁶¹ (2) Cāzū³⁶² germ olup³⁶³ ‘Ahdil cinne bir gürz havāle kıldı ‘Ahdil cinn daḳı kendünün gürzin muḳābil tutdı gürz gürze (3) toḳınup³⁶⁴ şıçrayup Tırāk-ı Cāzūnuñ kafāsın ḥurd eyledi³⁶⁵ Kıyāḳi cinn çerisinde ḳopdı fiğān u giriv cāzū leşkerinden āsumāna (4) irişdi Berḳ-ı Cāzū ğazaba gelüp ḳaḳıdı barmāğın ışırup ḥayḳırdı buğur Şu‘ bān-ı Cāzū ḥamle kıldı irdi bir ḳarbla (5) ‘Ahdil cinnī yıḳtı diledi kim başın kese terküye aşa anı görüp Aḳlāfi cinnī dem çeküp uçup pūlād zarriyla kafāsın (6) ayırınca Berḳ-ı³⁶⁶ Cāzū emr eyledi³⁶⁷ ne qadar cāzū varısa

³⁴² B Nüşhasında “anlarıñ” eksik. “anlarıñ” yerinde “anuñ” yazılmış.

³⁴³ B Nüşhasında “hük” eksik. “hük” yerine “hırs” yazılmış.

³⁴⁴ B Nüşhasında “hañçeri” şeklinde yazılmış.

³⁴⁵ B Nüşhasında “cinnī” eksik.

³⁴⁶ B Nüşhasında “gelüp” eksik. “gelüp” yerine “götürüp” yazılmış.

³⁴⁷ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

³⁴⁸ B Nüşhasında “iyle” şeklinde yazılmış.

³⁴⁹ B Nüşhasında “NESR” eksik.

³⁵⁰ B Nüşhasında “cinnī” şeklinde yazılmış.

³⁵¹ B Nüşhasında “miydāna” şeklinde yazılmış.

³⁵² B Nüşhasında “cāzū” şeklinde yazılmış.

³⁵³ B Nüşhasında “cevelān” şeklinde yazılmış.

³⁵⁴ B Nüşhasında “miydāna” şeklinde yazılmış.

³⁵⁵ B Nüşhasında “miydāna” şeklinde yazılmış.

³⁵⁶ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³⁵⁷ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³⁵⁸ B Nüşhasında “itdiler” eksik. “itdiler” yerine “iylediler” yazılmış.

³⁵⁹ B Nüşhasında “pāre” bir kez yazılmış.

³⁶⁰ B Nüşhasında “Tırāk” iki kez yazılmış.

³⁶¹ B Nüşhasında “tırāḳa” şeklinde yazılmış.

³⁶² B Nüşhasında “Cāzū” eksik.

³⁶³ B Nüşhasında “olup” yerine “oldı” yazılmış.

³⁶⁴ B Nüşhasında “toḳınup” yerine “toḳındı” yazılmış.

³⁶⁵ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³⁶⁶ B Nüşhasında “Berḳ” şeklinde yazılmış.

³⁶⁷ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

bir uğurdan cinn çerisinün üzerine³⁶⁸hamle eyledi³⁶⁹ rûh şâhı Cinn³⁷⁰ (7) anı gördi kim³⁷¹ bir fil süvâr çeri³⁷² cinn çerisinün öñin aldı dañı cinn çerisinün üzerine odlar yağdırdı odlu egsiler³⁷³ (8) atup göklere kızıl bulutlar ağdırdı dañı felek yüzine şulu şişeler atup sihr okıyup ol şişeler yire tokınup hürd (9) olup gök yüzine buñâr çıkıdı ol buñâr bulutlar olup yağmurlar yağdı Berķ-ı Cāzū bir sihr³⁷⁴ dañı idüp qarınca şişe (10) -sin felege atup inüp zemîne düşüp şındı her qarınca bebr ü peleng arslanlar olup cinn çerisin kırmağa başladı (11) rûh şâh cinn³⁷⁵ anı görüp Sām Süvârdan³⁷⁶ du‘ ā-yı Hızırı ta‘ lim alup tururdu³⁷⁷ okıdı³⁷⁸ sihr bāñıl oldu Berķ-ı Cāzū (12) sihr³⁷⁹ bāñıl olduña kañıdı bir şişe tolusı kumu felege atdı şişe inüp hāke tokunıp şikeste uçıcağ³⁸⁰ ol kum (13) tozdı felek yüzine çıkup ağ bulutlar olup cinniler üzerine ādem kafası³⁸¹ kadar tollular yağdı çok dīv ü cinni perī helāk eyledi³⁸² (14) rûh şâh cinn yine du‘ ā-yı Hızırı okıyup sihr bāñıl eyledi³⁸³ dīvler bir tarañdan cinniler bir yañadan perriler³⁸⁴ bir cāñibden cāzū (15) çerisine girüp bī-ñadd cāzū kırdılar sihr itdükçe rûh şâhı Cinn du‘ ā-yı Hızır okıyup bāñıl eyledi³⁸⁵

NAZM³⁸⁶

(16) Cīş-i Cāzū itdüğince şâhı māt³⁸⁷

Cinn du‘ ā-yı Hızırıla buldı necāt

Ġālib oldu cinnī cāzū ħalkına

(17) Kırdılar cāzūyı koptı ‘ araşāt³⁸⁸

QIŞŞA-İ QĀHİR BİN SĀM SÜVĀR³⁸⁹

Ĥakīm qavlince cāzūlar çerisiyle dīv ü cinn³⁹⁰ ü perrī (18) leşkeri ceng ü cidālde bizüm kışşamız ol yañadan Qāhir bin Sām Süvāra³⁹¹ geldi nite ol zamān kim ol şahşı gördi (19) eyitdi³⁹² ‘ acabā bu dañı ne tuñfe şahşını ki dirken şehriñ³⁹³ içinden bir kişi taşra çıkıdı ne ki girse zer rengine beñzer şeffāf (20) -lanur gün gibi kendünün

³⁶⁸ B Nüşhasında “cinn çerisinün üzerine” eksik.

³⁶⁹ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³⁷⁰ B Nüşhasında “Cin” şeklinde yazılmış.

³⁷¹ A Nüşhasında “kim” eksik.

³⁷² A Nüşhasında “çeri” eksik.

³⁷³ B Nüşhasında “iğsiler” şeklinde yazılmış.

³⁷⁴ B Nüşhasında “sihr” şeklinde yazılmış.

³⁷⁵ B Nüşhasında “cinn” eksik.

³⁷⁶ B nüşhasında “Sām-ı süvârdan” şeklinde yazılmış.

³⁷⁷ B Nüşhasında “olup tururdu” yerine “almışdı derñâl” yazılmış.

³⁷⁸ B Nüşhasında “okıdı” şeklinde yazılmış.

³⁷⁹ B Nüşhasında “sihr” şeklinde yazılmış.

³⁸⁰ B Nüşhasında “uçacak” şeklinde yazılmış.

³⁸¹ A Nüşhasında “kafası” eksik.

³⁸² B Nüşhasında “eyledi” yerine “oldı” yazılmış.

³⁸³ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³⁸⁴ B Nüşhasında “berriler” şeklinde yazılmış.

³⁸⁵ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

³⁸⁶ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

³⁸⁷ B Nüşhasında “şâh māt” şeklinde yazılmış.

³⁸⁸ B Nüşhasında “koptı ‘ araşāt “ yerine bī-ñadd u şebāt” yazılmış.

³⁸⁹ B Nüşhasında “Qışşayı Qāhir bin Sām Süvār” eksik.

³⁹⁰ B Nüşhasında “dīv cinn” şeklinde yazılmış.

³⁹¹ B Nüşhasında “Sām-ı Süvāra” şeklinde yazılmış.

³⁹² B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

³⁹³ B Nüşhasında “şehriñ” şeklinde yazılmış.

dağı yüzi nurlu yakın gelüp Kāhîr bin Sāma eliyle işāret kıldı berü gel didi hemān kim (21) Kāhîr bin Sām köpriye qadem bařdı ‘ālem bir kezden gūlgūle³⁹⁴ tōldı tā Kāhîr bin Sām köprüden geçince řehrūn³⁹⁵ qapusına [10a] gelince cihānūn³⁹⁶ gāvğası sākîn oldı andan ol řařşuñ qatına varđı³⁹⁷ selām virđi ol řařş ‘aleyken aldı eyđi (2) řād geldūñ iy Kāhîr bin Sām Hicāzî Kāhîr eyđi³⁹⁸ ne bildūñ kim ben Kāhîr bin Sāmam ol řařş eyđi³⁹⁹ senūñ bunda gelecegūñ (3) Hızır peygāمبر ‘aleyhi’s-selām bildürđi uř Kāhîr bin Sām gelür didi bizüm bir pādīřāhumız⁴⁰⁰ var durur⁴⁰¹ adına Cihān-dār dirler (4) ve bu řehre ‘Arīk dirler böyle diyüp Kāhîr bin Sāmı aldı řehre girdi tā sarāy qapusına varınca qasırlar (5) kâ‘alar⁴⁰² temāřā kıldı görđi her biri vařfa kıyāsa gelmez andan sarāy qapusına⁴⁰³ geldi görđi iki qanad qapusu⁴⁰⁴ (6) var lā‘lden iđerü girdi sarāy ortasına baqđı ferř yirine altun gūmiř dōřenmiř misk ü kāfurdan (7) sivāları andan Cihān-dār Kāhîr bin Sāmı görđi Kāhîr bin Sām dağı anı görđi⁴⁰⁵ zerrîn tařt üzerinde oturur (8) anuñ vařfi⁴⁰⁶ idilse olmaz çün Cihān-dār yirinden tūrđi ilerü varup görüřđi⁴⁰⁷ elin aldı tařta çıqardı (9) buyurđı hil‘at getürdiler geydi ta‘ām getürdiler yidi řerbetler getürdiler içđi ol gün anda řořbet itdiler (10) gice oldı řāh yirinden tūrđı Kāhîr bin Sāma eyđi⁴⁰⁸ yā Kāhîr bunda yatur mısın yořsa benümle gider misin Kāhîr bin (11) Sām eyđi⁴⁰⁹ giderem andan Kāhîrūn⁴¹⁰ elin alup bāğ içine girdi birqaç qadem ilerü varđı bir qubbe görđi zümürüdden (12) ol qubbenūñ içinde bir seccāde dōřenmiř Cihān-dār ābdest aldı Kāhîr bin Sāmıla namāza meřgūl oldılar bir sā‘at (13) geçince mecāl olmadı derhāl řafaq atđı ‘acāyib nesnelere peydā oldı eyle⁴¹¹ řanki⁴¹² ‘ālemi⁴¹³ od tūđdı felek dā‘iresi (14) gāh kızardı gāh řarardı gāh ağardı hezār dürlü reñge dōndi berg-i nebātlar ağaqları budakları yaprakları (15) yimiřleri zümürüddü ü sīm reñginde oldı cümle eřyā cūnbūře⁴¹⁴ geldi vuřūř u tūyür gūrīve⁴¹⁵ geldi Kāhîr bin (16) Sām ‘ibrete qaldı eyđi⁴¹⁶ iy sultān-ı mařrıq bu ‘ālāmetler nedür bu řarafdan gün batınca bu cānibden řafaq atđı (17) Cihān-dār eyđi⁴¹⁷ yā Kāhîr kırk gün bu maqāmda tamām bu resme olur Kāhîr anı ‘acebledi andan yene⁴¹⁸ sarāya geldi (18) ābdest alup iki rek‘at

³⁹⁴ B Nūshasında “gūlgūla” řeklinde yazılmıř.

³⁹⁵ B Nūshasında “řehrūn” řeklinde yazılmıř.

³⁹⁶ B Nūshasında “cihānūn” řeklinde yazılmıř.

³⁹⁷ B Nūshasında “var” řeklinde yazılmıř.

³⁹⁸ B Nūshasında “eyitdi” řeklinde yazılmıř.

³⁹⁹ B Nūshasında “eyitdi” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰⁰ B Nūshasında “pādīřāhumuz” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰¹ B Nūshasında “vardur” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰² {kâ‘alar} müstensih hatası.

⁴⁰³ B Nūshasında “qabusına” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰⁴ B Nūshasında “qabusı” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰⁵ B Nūshasında “gör” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰⁶ B Nūshasında “vařf” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰⁷ B Nūshasında “görüřđi” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰⁸ B Nūshasında “eyitdi” řeklinde yazılmıř.

⁴⁰⁹ B Nūshasında “eyitdi” řeklinde yazılmıř.

⁴¹⁰ B Nūshasında “Kāhîrūn” řeklinde yazılmıř.

⁴¹¹ B Nūshasında “iyle” řeklinde yazılmıř.

⁴¹² B Nūshasında “san kim” řeklinde yazılmıř.

⁴¹³ B Nūshasında “‘āleme” řeklinde yazılmıř.

⁴¹⁴ B Nūshasında “cūnbūře” řeklinde yazılmıř.

⁴¹⁵ Metinde “gurb u nūře” řeklinde yazılmıřtır.

⁴¹⁶ B Nūshasında “eyitdi” řeklinde yazılmıř.

⁴¹⁷ B Nūshasında “eyitdi” řeklinde yazılmıř.

⁴¹⁸ B Nūshasında “yine” řeklinde yazılmıř.

namāz kıldı yüzünü⁴¹⁹ secdeye urdı ilāhī dilerem ki beni⁴²⁰ Maşrıķayn cānibine iletesin (19) diyince Hāķķ te^c ālā emriyle ol ferişte⁴²¹ Kāhir bin Sāmuḡ katına geldi eytdi⁴²² yā Kāhir gel imdi destūr oldı (20) didi alup ol maķāmdan Maşrıķayna getürdi bir ḡüb maķāmda ķodı andan Kāhir bin Sāma ben Taḡrı emrini (21) yirine getürdüm benüm daḡı senden⁴²³ dilegüm var kaçan kim Süleymān ḡazretinüḡ mübārek cemālin göresin [10b] benüm selāmum aḡa degüresin eydesin⁴²⁴ kim melā^c ike-i maşrıķ-ı müvekkel ^c āl-i ḡazretüḡe selām ider eydür⁴²⁵ kim Süleymān ḡazretinüḡ (2) mübārek cemālini görmege müştāķun ümmiz-vāruz⁴²⁶ kim görevüz ḡāķ-i pāyına yüz sürevüz didi Kāhir bin Sām eytdi⁴²⁷ (3) iy bende-i ḡüdā ben ķankı yaḡa varayın eytdi⁴²⁸ sağ yanuḡa yüri baḡa ayruķ destūr yoķdur kim saḡa cevāb virem diyüp (4) hem-ān-dem Kāhir katında ḡayb oldı Kāhir sağ yanına döndi revāne oldı her ķankı yaḡa giderdi topraḡı tozu Kāhirüḡ (5) yüzine girürdi⁴²⁹ ^c aḡim ferāḡiyyet bulurdi dimāḡı ter olurdi⁴³⁰ biraz zamān bu resme gitdi nā-gāh bir gün bir taḡa (6) irdi kayalar⁴³¹ lā^c l-i yāķütan biraz yir kim ilerü vardı gün zevāl vaķtına iricek Kāhir ḡarāretten za^c if (7) oldı ol taḡuḡ⁴³² şu^c ā^c mdan gözleri toldı daraldı⁴³³ yürümege⁴³⁴ mecāli ķalmadı tırduḡı yirde ḡayrān ķaldı (8) münācāt eyledi⁴³⁵ eytdi⁴³⁶ ilāhī bu zaḡmetden beni⁴³⁷ sen ḡalāş eyle⁴³⁸ çārem ķalmadı didi Hāķķ te^c ālā ḡacetin revā kıldı (9) Çalab emriyle bir pāre bulut geldi ol taḡ üzerinde tırdu gün yüzine ḡā^c il oldı Kāhir bin Sām biraz (10) o gün diridi birķaç ķadem ilerü vardı nā-gāh taḡuḡ ķullesine irdi gördi bir bī-kār-ı şāfi vü şāfi (11) olup aķar ķarnı açdı şuşayup tırurdu şudan içdi şusuzlıḡı ķandı ve hem ķarnı toydı (12) şanki on koyun yidi bir zamān ol arada tırdu ol taḡuḡ başından ^c āleme naḡar kıldı gördi kim bu ^c ālem (13) düpdüz kendünüḡ ķademi altında ne ķadar yüksek yirler varısa gözine alķaç göründi⁴³⁹ Hāķķ te^c ālā Kāhir bin Sāma (14) bir naḡar virdi kim dūnyānuḡ⁴⁴⁰ dā^c iresini müşāhede kıldı bir cānibe baķdı gümüşden bir yir gördi kim çevresinde (15) od deḡizi var ol gümüşleri ortaya almış andan bir cānibe daḡı naḡar kıldı gördi kim hevā-yı fenā ortasında (16) bir terāzū aşılmış ol terāzünüḡ keffeleri büyüklüḡin⁴⁴¹ Allāh bilür ^c ālemi bir keffesine koyalar bir yanı boş ķala⁴⁴² (17) Kāhir bin Sām andan ^c ibret tıutup bir cānibe daḡı naḡar kıldı bir ferişte⁴⁴³ gördi tesbīḡ oķur anuḡ ululuḡını

⁴¹⁹ B Nüşhasında “yüzini” şeklinde yazılmış.

⁴²⁰ B Nüşhasında “bini” şeklinde yazılmış.

⁴²¹ B Nüşhasında “firişte” şeklinde yazılmış.

⁴²² B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁴²³ B Nüşhasında “sinden” şeklinde yazılmış.

⁴²⁴ B Nüşhasında “iydesin” şeklinde yazılmış.

⁴²⁵ B Nüşhasında “eydür” eksik.

⁴²⁶ B Nüşhasında “varuz” yerine “var” yazmış.

⁴²⁷ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁴²⁸ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁴²⁹ B Nüşhasında “girdi” şeklinde yazılmış.

⁴³⁰ B Nüşhasında “oldı” şeklinde yazılmış.

⁴³¹ B Nüşhasında “kayaları” şeklinde yazılmış.

⁴³² B Nüşhasında “taḡıḡ” şeklinde yazılmış.

⁴³³ B Nüşhasında “daraldı” yerine “ditredi” yazılmış.

⁴³⁴ B Nüşhasında “yürimege” şeklinde yazılmış.

⁴³⁵ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁴³⁶ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁴³⁷ B Nüşhasında “bini” şeklinde yazılmış.

⁴³⁸ B Nüşhasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁴³⁹ B Nüşhasında “göründi” şeklinde yazılmış.

⁴⁴⁰ B Nüşhasında “dünyānıḡ” şeklinde yazılmış.

⁴⁴¹ B Nüşhasında “büyüklüḡin” şeklinde yazılmış.

⁴⁴² B Nüşhasında “ķala” yerine “ķalur” yazılmış.

⁴⁴³ B Nüşhasında “firişte” şeklinde yazılmış.

(18) bir Allāh bilür iki eliyle boynuz tutmuş Qāhîr bin Sām eytdi⁴⁴⁴ iy yār-ı Hüdā yā ne ‘azamet bu ne heybetlü ferîştedür⁴⁴⁵ (19) diyüp bir cānibe dağı nazar kıldı anuñ bigi zülümâtdur⁴⁴⁶ ki ‘aқıllar vaşf itse olmaz Qāhîr bin Sām anı göricek ‘azm-i (20) vehm aldı ‘aқlı başından varıdı bir zamāndan sonra yene ‘aқlı başına geldi andan bir cānibe dağı nazar kıldı (21) bir maқām gördi kim hurrem dil-güşā⁴⁴⁷ cānı talbındı taleb kıldı kim ol maқāma vara nā-gāh kulağına bir āvāz geldi kim yā Qāhîr bin Sām [11a] şimdi sen ol maқāma varmazsın evvel budur kim⁴⁴⁸ hāzret-i Süleymāna imān getürseñ⁴⁴⁹ gereksin⁴⁵⁰ ikinci gāzā kılamak gereksin (2) üçüncü budur ki⁴⁵¹ ‘ibādet kılamak gereksin dördüncü ikrāruñ⁴⁵² dürüst ola bişinci budur ki hayā ile olasın altıncı Haққdan (3) gelene muṭi‘c olasın yidinci bu kim cōmerd olasın sekizinci budur⁴⁵³ kim kişinüñ ‘aybın göricek örtessin toқuzuncı⁴⁵⁴ (4) budur kim zinādan şaқınasın onuncı budur kim dīnüñ üzerine kāyim olasın helāli haramı farқ idesin (5) ‘ucb⁴⁵⁵ tekebbürlik kılmayasın çün bunlar sende⁴⁵⁶ ola ol vaқt varursın ol maқāma didi çün Qāhîr bin Sām (6) bu āvāzı işitdi ‘ālem-i gāybdan Qāhîr bin Sām ol sözden çok naşihat tutdı bildi ki ol gördükleri (7) cümle kıyāmet ‘alāmetidür andan sonra Qāhîr bin Sām bī-hod olup yene⁴⁵⁷ kendüye geldi ayruқ ol tağ üzerinde (8) turmadı şaşd kıldı kim yene⁴⁵⁸ ol tağdan aşağı ine nā-gāh bir el görüñdi⁴⁵⁹ Qāhîr bin Sāma ol maқāmdan işāret (9) eyledi⁴⁶⁰ ki qarşuñā yüri Qāhîr bin Sām ‘aқlın başına diridi ol aradan bir menzil ilerü vardı Qāhîr atası (10) Sām katında rivāyet kıldı eytdi⁴⁶¹ yā ata ol maқāmda kim adimum adardum bilmezdim ki yürür midüm⁴⁶² yoḥsa uçar mıdum (11) gözüm gördüğü yire qadem başardum Qāhîr bin Sām ilerü vardı qarşu baқdı gördi bir şehir⁴⁶³ kızıl altundan (12) burc u bārū⁴⁶⁴ çekilmiş ol bārū üzerinde bir bölük cemā‘at turmuşlar dört yaña baқarlar çün Qāhîr bin Sāmı gördiler (13) ün urup çağırdılar eytdiler uş geldi didiler nā-gāh bārūnuñ qapusı⁴⁶⁵ açıldı içinden bir ālāy leşker çıқа (14) orta yirde bir yigit başında bir tāc egninde bir libāce cümle ālāyı muraşsa‘ Qāhîr bin Sāma qarşu geldi (15) ‘izzetile selām virdi Qāhîr bin Sām ‘aleyk aldı görüşdi buyurdı bir muraşsa‘⁴⁶⁶ eyerlü at çekdiler Qāhîr bin Sām (16) bindi ol yigidle şehre girdi Qāhîr bin Sām baқdı gördi kim bu şehir hiçbir şehre beñzemez nite⁴⁶⁷

⁴⁴⁴ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁴⁴⁵ B Nüshasında “firiştedür” şeklinde yazılmış.

⁴⁴⁶ B Nüshasında “zülümâtdur” şeklinde yazılmış.

⁴⁴⁷ A Nüshasında “hurrem dil-küşā” eksik.

⁴⁴⁸ B Nüshasında “ki” şeklinde yazılmış.

⁴⁴⁹ B Nüshasında “getüresin” şeklinde yazılmıştır.

⁴⁵⁰ B Nüshasında “gereksin” eksik.

⁴⁵¹ B Nüshasında “budur ki” eksik.

⁴⁵² B Nüshasında “ikrārıñ” şeklinde yazılmış.

⁴⁵³ B Nüshasında “bu” şeklinde yazılmış.

⁴⁵⁴ B Nüshasında “toқuzuncı” şeklinde yazılmış.

⁴⁵⁵ B Nüshasında “ucbu” şeklinde yazılmış.

⁴⁵⁶ B Nüshasında “sinde” şeklinde yazılmış.

⁴⁵⁷ B Nüshasında “yine” şeklinde yazılmış.

⁴⁵⁸ B Nüshasında “yine” şeklinde yazılmış.

⁴⁵⁹ B Nüshasında “görüñdi” şeklinde yazılmış.

⁴⁶⁰ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁴⁶¹ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁴⁶² B Nüshasında “yürir midüm” şeklinde yazılmış.

⁴⁶³ B Nüshasında “şehir” şeklinde yazılmış.

⁴⁶⁴ B Nüshasında “burc ve bārū” şeklinde yazılmış.

⁴⁶⁵ B Nüshasında “qabusı” şeklinde yazılmış.

⁴⁶⁶ B Nüshasında “Qāhîr bin Sāma qarşu geldi ‘izzetile selām virdi Qāhîr bin Sām ‘aleyk aldı görüşdi buyurdı bir muraşsa‘” eksik.

⁴⁶⁷ B Nüshasında “nite” eksik.

NAZM⁴⁶⁸

- (17) Bir ‘aceb zībā vü ra‘ nā şehri⁴⁶⁹
Kim mişālin görmemiş çeşm-i dehr
Yüz ola kim kaçır-ı ‘ālī bī-kušūr

- (18) Yir yirin aķar ĥayāt mişl-i nehr
DĀSĪTĀN-I SŪLEYMĀN VE ĶAYŞER-İ RŪM⁴⁷⁰

Hakīm kavlince Ķāhir bin Sām bunda bizüm (19) kışşamız Süleymānıla⁴⁷¹ Hüdhüde geldi nite ol zamān kim Hüdhüd eyle diyicek⁴⁷² Süleymān daĥı Hüdhüde ‘izzet eyledi⁴⁷³ (20) dāne dökdi buğur Süleymān ‘Azer Yāhū bin Nāşen kim çavuşbaşıydı buyurdu kim varup Ķal‘ ayı⁴⁷⁴ dileye Ķayşeri (21) da‘ vet eyleye⁴⁷⁵ gelürse il ü gün⁴⁷⁶ vilāyet anuĥ ola gelmezse ve⁴⁷⁷ Ķal‘ ayı⁴⁷⁸ virmezse şabāĥ ĥāzır ola kim [11b] inşā ‘allāh u te‘ ālā emr-i Ĥaĥķıla kuşlar tāyifesi gelüp Ķal‘ anı alur diyesin diyüp Yāhū bin Nāşeni gönderdi ‘Azer Yāhū (2) daĥı Süleymānuĥ dergāhından çıķup gelüp Ķal‘ a Ķapusınuĥ Ķarşusunda birĶaç çavuşlara muĶābil (3) tırdı ol yañadan gözciler daĥı gördiler kim Süleymān çerisinden birĶaç kişi atlara süvār olup gelüp (4) Ķapuya Ķarşu tırdılar bildiler kim Süleymāndan geldiler buğur çavuşbaşı daĥı be-āvāz-ı bülend çağırdı kim yā kavm-i Ķal‘ a (5) varuĥ Ķayşere diĥ kim gelsün Ķapu üzerindeki yüksek burca çıķsun Süleymān ‘aleyhi’s-selām⁴⁷⁹ çavuşbaşıyam ĥaberüm (6) Süleymān ağzından didi pāsüpānlar⁴⁸⁰ daĥı varup Ķayşere didiler⁴⁸¹ Ķayşer daĥı begleriyle gelüp Ķapunuĥ (7) burcınıĥ üzerine çıķup muraşşa‘ kürsi Ķodılar oturdu daĥı çavuşbaşına çağırdı kim sözüĥ nedür söylegil (8) kim Ķayşer benem didi çavuşbaşı⁴⁸² daĥı gördi kim bir muraşşa‘ pūş melik çıķup zerrīn şandalı üzerinde oturdu (9) Ķarşusına begler ayağ üzerine tırdılar⁴⁸³ ĥissile bildi kim bu gelen⁴⁸⁴ Ķayşer-i Rūmdur buğur çavuşbaşı bülend āvāzıla didi kim (10) yā Ķayşer-i Rūm Süleymān ‘aleyhi’s-selām⁴⁸⁵ saña⁴⁸⁶ ben çavuşbaşını gönderüp didi kim vardı gil Ķayşere kim Ķal‘ asına tekye kılmasun (11) devletine ‘azze olmasun ser-keşligi Ķoyup baña gelüp tā‘ at eylesün⁴⁸⁷ yāĥūd gelmezse Ķal‘ adan inmezse benüm dīnūme (12) dönmezse yarın seĥer-gāĥ Allāhu

⁴⁶⁸ B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁴⁶⁹ B Nüshasında “şehir” şeklinde yazılmış.

⁴⁷⁰ B Nüshasında “Dāsītān-ı Süleymān ve Ķayşer-i Rūm” eksik.

⁴⁷¹ B Nüshasında “Süleymāna” şeklinde yazılmış.

⁴⁷² B Nüshasında “dicek” şeklinde yazılmış.

⁴⁷³ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁴⁷⁴ B Nüshasında “Ķal‘ ıyı” şeklinde yazılmış.

⁴⁷⁵ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁴⁷⁶ B Nüshasında “il gün” şeklinde yazılmış.

⁴⁷⁷ A Nüshasında “ve” eksik.

⁴⁷⁸ B Nüshasında “Ķal‘ ıyı” şeklinde yazılmış.

⁴⁷⁹ A Nüshasında “‘aleyhi’s-selāmuĥ” eksik.

⁴⁸⁰ B Nüshasında “pasubanlar” şeklinde yazılmış.

⁴⁸¹ B Nüshasında “didiler” yerine “ĥaber virdiler” yazılmış.

⁴⁸² B Nüshasında “çavuşbaşı” yerine “çavuş” yazılmıştır.

⁴⁸³ B Nüshasında “tırdı” şeklinde yazılmış.

⁴⁸⁴ B Nüshasında “gelen” eksik.

⁴⁸⁵ A Nüshasında “‘aleyhi’s-selām” eksik.

⁴⁸⁶ B Nüshasında “saña” eksik.

⁴⁸⁷ B Nüshasında “iylesün” şeklinde yazılmış.

te‘ālānuḡ emriyle kuşlara hükm idem ƙal‘asın ƙaşıla ƙolduralar içinde (13) ādem ƙomayup öldürel⁴⁸⁸

NAZM⁴⁸⁹

Çün şabāḡ olup cihānı göreñüz

Yırtıcı murġān geleler yüz-be-yüz

(14) Kimisi Ƙaḡnūsdur şayd-ı peleng

Ba‘ zısı Rūḡ Ƙuşıdur ƙaydı neheng

Ādemi atdan ƙapup yırtar bular

(15) Ʀutışuban çekişüp ƙartar bular

Çün demür ƙaynaḡ urup eyleye⁴⁹⁰ ceng

Ƙal‘ ayı kuş ƙıla ƙandan lāle-reng

(16) Ādem uçar kuşıla ceng ide mi

Yırtıcı murġāna ins heng ide mi

Ādemün zehresini çāk ideler

(17) Yırlerini ‘āşinün ħāk ideler

Ġāfil olma Ƙayşer imdi bu zamān

Yırtıcı murġāndan umma sen⁴⁹¹ amān

(18) Yaraḡuñ görüp sözümi ƙutasın

Bu neşāyiḡ birle devlet ötesin

Böyle didi ‘Azer Yāḡū pehlevān

(19) Vir şalavāt Muştafāya her zamān

NESR⁴⁹²

Ḥakīm ƙavlınce ‘Azer Yāḡū bin Nāşen eyle⁴⁹³ diyicek⁴⁹⁴ Ƙayşer-i Rūm Süleymān (20) sözün işidüp ƙahkahāyla ġülüp el ele urup ƙa‘n itdi daḡı ƙaba ƙaba çağırup ḡımārleyin⁴⁹⁵ ağırup (21) didi kim yā ‘Azer Yāḡū ol demürçi oḡlı zenbīl örüci⁴⁹⁶ deve sürüci⁴⁹⁷ ‘Arab beççeye eyt⁴⁹⁸ kim kal‘ ayı ādemizādıla almaz [12a] zafer bulmaz buḡur kuşıla mı feth ider kuşıla mı ƙal‘ a alınur⁴⁹⁹ ammā⁵⁰⁰ yırtıcı kuşıla toy

⁴⁸⁸ B Nüshasında “eldürelər” şeklinde yazılmış.

⁴⁸⁹ B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁴⁹⁰ B Nüshasında “iyleye” şeklinde yazılmış.

⁴⁹¹ B Nüshasında “sen” eksik.

⁴⁹² B Nüshasında “NESR” eksik.

⁴⁹³ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁴⁹⁴ B Nüshasında “dicek” şeklinde yazılmış.

⁴⁹⁵ B Nüshasında “layın” yerine “gibi” yazılmış.

⁴⁹⁶ B Nüshasında “ürücü” şeklinde yazılmış.

⁴⁹⁷ B Nüshasında “sürücü” şeklinde yazılmış.

⁴⁹⁸ B Nüshasında “iyit” şeklinde yazılmış.

⁴⁹⁹ B Nüshasında “alınur” yerine “alınmaz” yazılmış.

⁵⁰⁰ A Nüshasında “ammā” eksik.

ördek kaz ve⁵⁰¹ keklik avlanır bu kal^c ada oturan (2) toy u mezeldek degüldür her birisi uşağı vü irisi⁵⁰² pehlevānlardur ceng idici kan dökücü⁵⁰³ uranlar durur ne ādem ki⁵⁰⁴ arslanlar durur (3) kuşlar degül ejdehālar dağı gelecek olursa bu kal^c amı almamız zaḥīrem çok ni^c metüm vāfir leşkerüm bī-ḥadd yarağum mükemmel (4) yüz biḡ Süleymāndan pervām yokdur kuş gelsün vü hoş gelsün ādem gelsün dīv ü perri⁵⁰⁵ gelsün elinden ne gelürse kılsun (5) muṭī^c münḳād olmaz cihāna serverlikile⁵⁰⁶ geldüm serverlikile giderem ummasun kim varup ol muğaylān (6) dikenin yaqıcı geliseler yıqıcı demürce aşı^c Arab nesline muṭī^c olam ḥidmet kılam

NAZM⁵⁰⁷

- (7) Yidi ataya⁵⁰⁸ Ḳayşerem ben adıla
Melik-i Rūm ābād olupdur dādıla
‘ Ālemūḡ şulṭāniyam şāh-ı ‘ aẓīm
- (8) Gencüm üküş leşker müdür⁵⁰⁹ gey⁵¹⁰ delim
Bir ‘ Arab oğlına çāker olmayam
Pādişehken ḥār u aḥḳar⁵¹¹ olmayam
- (9) Erlikile virürem bu yolda baş
Her⁵¹² kim işidürse diyelerse baş
Beglikile gelmişdür ‘ āleme
- (10) Ḥükm⁵¹³ itdüm⁵¹⁴ milk ü mālu ādeme
Şimdi şehken kul olma mı⁵¹⁵ bu zamān
Bu ‘ abeş fikri muḥāldür pes hemān
- (11) Ḳal^c a⁵¹⁶ alursaḡ⁵¹⁷ kuşıla pes sen dağı⁵¹⁸
Şeh Süleymāna muṭī^c olam ağı⁵¹⁹
Ne ‘ Arablar ‘ āḳil olur iş bilür
- (12) Lāt ı ‘ uzzā ne aḡa ḥürmet kılar

⁵⁰¹ B Nüshasında “ve” eksik.

⁵⁰² B Nüshasınad “uşağı ve irisi” şeklinde yazılmış.

⁵⁰³ B Nüshasında “dökücü” şeklinde yazılmış.

⁵⁰⁴ B Nüshasında “ki” eksik.

⁵⁰⁵ B Nüshasında “div perri” şeklinde yazılmış.

⁵⁰⁶ A Nüshasında “serverlikile” iki kez yazılmış.

⁵⁰⁷ B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁵⁰⁸ B Nüshasında “ata” şeklinde yazılmış.

⁵⁰⁹ B Nüshasında “leşker midür” şeklinde yazılmış.

⁵¹⁰ B Nüshasında “giy” şeklinde yazılmış.

⁵¹¹ B Nüshasında “ḥuvār aḥḳar” şeklinde yazılmış.

⁵¹² B Nüshasında “her” eksik.

⁵¹³ B Nüshasında “Ḥükmi” şeklinde yazılmış.

⁵¹⁴ B Nüshasında “itdüm” yerine “kıldum” şeklinde yazılmış.

⁵¹⁵ B Nüshasında “ola mı” şeklinde yazılmış.

⁵¹⁶ B Nüshasında “Ḳal^c ayı” şeklinde yazılmış.

⁵¹⁷ B Nüshasında “alsaḡ” şeklinde yazılmış.

⁵¹⁸ B Nüshasında “pes sen dağı” yerine “iy ağı” şeklinde yazılmış.

⁵¹⁹ B Nüshasında “Şeh Süleymāna muṭī^c olam ağı” yerine “pes gerek olam muṭī^c ben dağı” yazılmış.

Böyle diyüp kaçıldı Kayser dağı
Vir şalavât Muştafâya yâ⁵²⁰ ahı

(13) NEŞR⁵²¹

Hakîm kavlince Kayser-i Rûm böyle diyicek ‘Azer Yâhû çavuş dağı dönüp gelüp Süleymâna Kayser-i Rûmun haberin (14) söyledi Süleymân ‘aleyhi’s-selâm melûl oldu andan Hüdhüde eytdi yâ Hüdhüd ‘acabâ⁵²² korqaram ki ol kuşlar gelüp (15) bu⁵²³ kal‘ ayı almayalar feth kılmayalar dağı halk içinde gülünç olam⁵²⁴ didi Hüdhüd eytdi yâ Süleymân eger kim kaçnûsıla gelen (16) kuşlar kim kal‘ ayı⁵²⁵ kuşluk vaktına dek almayacak olurlarsa başa ne kadar ‘azâbuñ varısa eylegil didi Süleymân (17) dağı Hüdhüdün sözi ile tesellâ buldı dağı Hüdhüdi gönderdi kim Kaçnûsa vara şubh-demden⁵²⁶ Kaçnûs kuşu kuşlarla (18) gelüp kal‘ ayı⁵²⁷ feth ideler Hüdhüd dağı Süleymânın⁵²⁸ icâzetiyle yirinden kalkup uçup dergâhdan çıkup felege (19) ağup gitdi bu halk görüp Hüdhüdün gelüp⁵²⁹ Süleymânıla söyleşdiklerine⁵³⁰ ta‘ accub iderlerdi⁵³¹ ammâ kim kuşlar gelüp (20) kal‘ a mı alur alur⁵³² diyüp⁵³³ Süleymâna ta‘ n iderlerdi⁵³⁴ bunların⁵³⁵ sözlerini⁵³⁶ Aşaf dinleyüp ol aḥşam sürüp Süleymâna (21) geldi aḥşam namâzın kıldılar namâzdan sonra Aşaf Süleymâna eytdi yâ nebîyu’llâh ben bu ḥasûdların⁵³⁷ ta‘ nı ucından rencide [12b] oldum kimi eydür⁵³⁸ Süleymân öginür âdem oğlanı ins ü cinn ü perri ve dîv ü ‘akreb murğ u mâr u mûr vü⁵³⁹ çerende vü⁵⁴⁰ perrende⁵⁴¹ emrûme (2) muṭî‘ münkâd olupdurur diyüp du‘ â kılordı buğur âdem oğlanı pâdişehlerine zafer bulamaz degül bâkî ṭâyifeye zafer bula (3) diyüp ta‘ n iderler dilerseñ kim âdem oğlanlarına muzaffer olasın gerekdür kim müvekkil insânın tekvînin da‘ vet kılasın göre (4) -sin kim ne beyân kılor ümîz varur⁵⁴² kim Hakk te‘ âlânın emriyle âdem oğlanı saña muṭî‘ münkâd olalar cümlesinün üzerine (5) muzaffer olasın

NAZM⁵⁴³

⁵²⁰ B Nüshasında “yâ” yerine “iy” yazılmış.

⁵²¹ B Nüshasında “NEŞR” eksik.

⁵²² B Nüshasında “acabâ” eksik.

⁵²³ B Nüshasında “bu” eksik.

⁵²⁴ B Nüshasında “olam” yerine “olavuz” yazılmış.

⁵²⁵ B Nüshasında “kal‘ ıyı” şeklinde yazılmış.

⁵²⁶ B Nüshasında “şubh-deminde” şeklinde yazılmış.

⁵²⁷ B Nüshasında “kal‘ ıyı” şeklinde yazılmış.

⁵²⁸ B Nüshasında “Süleymânın” şeklinde yazılmış.

⁵²⁹ B Nüshasında “gelüp” eksik.

⁵³⁰ B Nüshasında “söyleşdüğine” şeklinde yazılmış.

⁵³¹ B Nüshasında “itdiler” şeklinde yazılmış.

⁵³² B Nüshasında “gelüp kal‘ a mı alur alur” yerine “ola mı ki kal‘ a ala” yazılmış.

⁵³³ B Nüshasında “diyü” şeklinde yazılmış.

⁵³⁴ B Nüshasında “etdiler” şeklinde yazılmış.

⁵³⁵ B Nüshasında “bunların” şeklinde yazılmış.

⁵³⁶ B Nüshasında “sözlerini” şeklinde yazılmış.

⁵³⁷ B Nüshasında “ḥasûdların” şeklinde yazılmış.

⁵³⁸ B Nüshasında “iydür” şeklinde yazılmış.

⁵³⁹ B Nüshasında “vü” eksik.

⁵⁴⁰ B Nüshasında “vü” eksik.

⁵⁴¹ B Nüshasında “berrende” şeklinde yazılmış.

⁵⁴² B Nüshasında “var” şeklinde yazılmış.

⁵⁴³ B Nüshasında “NAZM” eksik.

- Devlete lāyık budur eyle⁵⁴⁴ ‘ amel
 Gelmeye tā devletüğe hīç hālel
- (6) Da‘ vet eyle⁵⁴⁵ tekvīni gelsün şāha k̄apısı
 Hāliki⁵⁴⁶ ‘ arz eylegil⁵⁴⁷ cümle aña
 Hāḳḳ te‘ ālā çünki özün şāh eyledi⁵⁴⁸
- (7) Her ‘ ilmden sizi āgāh eyledi⁵⁴⁹
 İns ü cinnī saña çāker itdi⁵⁵⁰ Hāḳḳ
 Sen daḥı fikre varup alğıl sebaḳ
- (8) Özgesini özge eyle⁵⁵¹ ‘ amel
 Ki‘ yirmeye noḳşānıla k̄at‘ ā hālel
 Böyle diyüp virdi pendı ol ḥakīm
- (9) Şeh Süleymān ḥazretine ol⁵⁵² nedīm
 Diñle imdi k̄ışşa nedür yā emīr
 Vir şalavāt Muştafāya lā-naḳīr
- (10) DĀSĪTĀN-I MELİK-İ ÜNDÜLÜS VE BENĪ AŞFER⁵⁵³

Hakīm kavlince Aşaf bin Berḥiyā Süleymānıla bu⁵⁵⁴ vechile kelimātda ammā kim bizüm k̄ışşamuz (11) melik-i Ündülüsile⁵⁵⁵ ve benī Aşfer şāhına geldi nite çünkim melik-i Ündülüs⁵⁵⁶ ilçisinün⁵⁵⁷ burnın kulağın kesdüklerin görüp (12) Ḳostantıneyye meliki Zül-eknāfa eytdi⁵⁵⁸ Zül-eknāf Şāh gördi kim benī Aşfer meliki baña n’eyledi⁵⁵⁹ diyüp ḥükm eyledi⁵⁶⁰ (13) gemilerde ne kadar ceng yarağı varısa çıkardılar çeriye cebe vü cevşen ulaşdurdılar cümlesin pülād-püş kıldılar ol gün (14) limana çıkup cebe gördiler defter itdiler gördiler kim on iki kez yüz biñ leşker var altı yüz biñ atlı ve altı yüz biñ (15) yaya ol gün qarār idüp yarındası ‘ ale’ş-şabāḥ ‘ Akran Şāh⁵⁶¹ Ündülüsī atına süvār olup on iki kez yüz biñ (16) Ündülüs⁵⁶² çerisiyle uşağı vü irisiyle on iki pehlevānıla Şandal-ı Ündülüsile Sitem Ḥanıla (17) Ḳafdüzıla Ḳıslānıla Aḳdāḥıla Fatihile Aḥterin Beḥterile Şāmūşıla ‘ Akranūşıla Hendālıla (18) ma‘ el-k̄ışşa bu ‘ aḳīm

⁵⁴⁴ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁵⁴⁵ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁵⁴⁶ A Nüshasında “Hālükü” şeklinde yazılmış.

⁵⁴⁷ B Nüshasında “iylegil” şeklinde yazılmış.

⁵⁴⁸ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁵⁴⁹ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁵⁵⁰ B Nüshasında “itdi” yerine “kıldı” şeklinde yazılmış.

⁵⁵¹ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁵⁵² B Nüshasında “ol” yerine “iy” yazılmış.

⁵⁵³ B Nüshasında “Dāsītān-ı melik Ündülüs ve benī Aşfer” eksik.

⁵⁵⁴ B Nüshasında “bu” eksik.

⁵⁵⁵ B Nüshasında “Endelüsile” şeklinde yazılmış.

⁵⁵⁶ B Nüshasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁵⁵⁷ B Nüshasında “ilçinün” şeklinde yazılmış.

⁵⁵⁸ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

⁵⁵⁹ B Nüshasında “n’iyledi” şeklinde yazılmış.

⁵⁶⁰ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁵⁶¹ B Nüshasında “Akran şāh” şeklinde yazılmış.

⁵⁶² B Nüshasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

leşkeri çeküp kırk biñ eriyle Şāmūşī Ündülüsī⁵⁶³ gemiler üzerine koyup bākī çerisin alup ‘alem çeküp (19) tabl çalup žurnā vü nefirler urup ‘alemlerün⁵⁶⁴ şukkasın açup ‘azm-i benī Aşfer kırup Aydıncık limānından⁵⁶⁵ çıkup (20) gelüp Manyās göli yanında kondı⁵⁶⁶ çadır⁵⁶⁷ u ħar-gāhlar kurdı on biñ erini aşfer cānibine⁵⁶⁸ Burusadan⁵⁶⁹ yaña qaravul (21) kodı andan Akdāh-ı Ündülüsī benī Aşfer melikine cāsūsığa gönderdi kim varup göre gelüp⁵⁷⁰ aña göre ħaber vire bunlar [13a] bunda ol yañadan benī Aşfer meliki Aţfaş Ħanı aşferi⁵⁷¹ dañı ‘Akrān Şāhuñ ilçisin ħaķāretile ħovıncaķ⁵⁷² ħal‘ a-yı⁵⁷³ Sürħāb (2) meliki Ozan Şāh eytdi yā melik-i aşfer eyü kılmaduñ Ündülüs meliki ulu pādīşāhdur saña anuñla düşmān⁵⁷⁴ olmaķ düşmezidi (3) çünkim olduñ fırsatuna⁵⁷⁵ ħāzır olğıl kim anuñ dañı be-gāyet leşkeri çokdur senün çerünğden⁵⁷⁶ artuğdur gāfilin gelüp (4) çerün⁵⁷⁷ şımasun didi Aţfaş Ħan dañı ser-keş kişiydi kimesne sözün işitmedi birkaç gün dañı oturdı ‘iş ü nüş (5) eyledi⁵⁷⁸ anuñ ne zehresi var kim gemisinden çıka gelüp kuruda benümle ceng ide didi bu vechile otururken (6) cāsūs geldi kim şāha ne oturursın Endelüs şāhı gemisinden on iki kez yüz biñ er çıkardı altı yüz (7) biñ atlu altı yüz biñ yaya deftere alup ħazīne açup cebe vü cevşen ulaşdurdı yaraķ gördi Manyās göli üzerine (8) gelüp kondı bugün yarın üzerüne gelür didiler⁵⁷⁹ melik-i aşferi ol sözi işidüp vehm aldı yirinden (9) ħurup beglerine emr eyledi⁵⁸⁰ leşkerine cebe gördiler Burusa⁵⁸¹ ovasında defter itdiler yidi kez yüz biñ er cem‘ olmış (10) Aţfaş Ħan beglerine eytdi⁵⁸² iy benī Aşfer dil-āverleri ve iy Ündülüs serverleri Ündülüs⁵⁸³ çerisinden üşenmek kim benī (11) -Aşfer bahādurlarına dünyāda kimesne ħarīm olmamışdur ve yüz biñ ‘Akrān Şāh baña akrān olumaz kılıç uralum mälların (12) gāret idelüm varup Endülüs tahtın alalum zābt idelüm andan Süleymān üzerine gidelüm diyüp ol güm-rāh birkaç (13) kerre baş şalup andan buyurdı ħazīne açdılar delim mir ü sipāhiye māl u ni‘met üleşdürüp toyladı (14) dañı ol gün şabr kırup ‘ale’ş-şabāh olıcaķ tabl u ‘alem çeküp gitdi rāst gelüp Ulübāt şuyınuñ Burusa⁵⁸⁴ cānibi (15) tarafında kondılar çadır u ħar-gāh kurdılar bār-ı büngāh urdılar otağlar tanābın sağ u sol⁵⁸⁵ gerdiler andan Aţfaş (16) Ħan İrdivān Şāhıla birkaç begleriyle süvār olup düşmān tarafına gitdiler gelüp Qaraca Tağ üzerine yitdiler ışra (17) yanına nazār itdiler gördiler kim bir ‘azīm leşker ħonup oturur çadırdan yir yüzi ağarmış

⁵⁶³ B Nüşhasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁵⁶⁴ B Nüşhasında “alemler” şeklinde yazılmış.

⁵⁶⁵ A Nüşhasında “limonından” şeklinde yazılmış.

⁵⁶⁶ B Nüşhasında “kondı” eksik.

⁵⁶⁷ B Nüşhasında “cadur” şeklinde yazılmış.

⁵⁶⁸ B Nüşhasında “erini aşfer cānibine” eksik.

⁵⁶⁹ B Nüşhasında “Bursadan” şeklinde yazılmış.

⁵⁷⁰ B Nüşhasında “gelüp” eksik.

⁵⁷¹ B Nüşhasında “ħān aşferi” şeklinde yazılmış.

⁵⁷² B Nüşhasında “ħovıncaķ” şeklinde yazılmış.

⁵⁷³ B Nüşhasında “ħal‘ ıyı” şeklinde yazılmış.

⁵⁷⁴ B Nüşhasında “düşmen” şeklinde yazılmış.

⁵⁷⁵ B Nüşhasında “fırsatuna” şeklinde yazılmış.

⁵⁷⁶ B Nüşhasında “çeriğden” şeklinde yazılmış.

⁵⁷⁷ B Nüşhasında “çeriğ” şeklinde yazılmış.

⁵⁷⁸ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁵⁷⁹ B Nüşhasında “didi” şeklinde yazılmış.

⁵⁸⁰ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁵⁸¹ B Nüşhasında “Bursa” şeklinde yazılmış.

⁵⁸² B Nüşhasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

⁵⁸³ B Nüşhasında “Endlüs” şeklinde yazılmış.

⁵⁸⁴ B Nüşhasında “Bursa” şeklinde yazılmış.

⁵⁸⁵ B Nüşhasında “sağ ı sol” şeklinde yazılmış.

NAZM⁵⁸⁶

- (18) Bir çeri ‘ adedsüz konmuş⁵⁸⁷ hâş u ‘ âm
Ki erdeminde⁵⁸⁸ göklere çıkmış gamâm⁵⁸⁹
Pehlevânlar atların kıza konmuş
- (19) Oğların kiş ağzına dize komuş
Nîze ucı güneşüñ⁵⁹⁰ tutmuş yüzün
Hayme mihî öküziñ⁵⁹¹ delmiş gözün
- (20) Tiğ-zenler ceng yarağın düzedür
Kağbe-zenler kaçmağa yol gözedür
Yir yirin külhân mişâl atmışdı⁵⁹² od
- (21) Gök yüzini kaplamış zulümât-ı düd
Bir çeri kim düzmemiş Cimşid Şâh
Orta yirde kırılı⁵⁹³ bir bārigāh
- [13b] Bārigāhuñ çevresin tutmuş beşer
Şan kıyāmet kopmuş ölmüşdür haşere
Bu çeriği göricek vālih olur
- (2) Vir şalavāt Muştafāya sözidür
NESR⁵⁹⁴

Hakim kavlince benî Aşfer meliki Atfâş Han Erdevân Şâhla Endelüs çerisin kim bu vechile (3) gördi be-gâyet ‘ ibret alup el şakalına urup dağı bir zamân baş şaldı buğur Erdevân eytdi⁵⁹⁵ yâ benî Aşfer meliki düşmānuñ⁵⁹⁶(4) çoqluğına⁵⁹⁷ baqup gönlüğe qorqu yürütmesün⁵⁹⁸ kim devletile nâr-ı nūr yarı kılıcağ⁵⁹⁹ olursa niçe yüz bin leşkeri biraz çok çeri şıyup (5) hezimet ider devlet olmayıcağ feth ü nuşret⁶⁰⁰ tâc u taht raht u baht⁶⁰¹ yarı kılmaz

NAZM⁶⁰²

⁵⁸⁶ B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁵⁸⁷ B nüshasında “konmuş ‘ adedsüz ” şeklinde yazılmış.

⁵⁸⁸ A Nüshasında “Ki erdeminde” yerine “Kâr-deminde ” yazılmış.

⁵⁸⁹ A Nüshasında “gımâm” şeklinde yazılmış.

⁵⁹⁰ B Nüshasında “güneşin” şeklinde yazılmış.

⁵⁹¹ B Nüshasında “mih öküziñ” şeklinde yazılmış.

⁵⁹² B Nüshasında “atmış” şeklinde yazılmış.

⁵⁹³ B Nüshasında “kırılır” şeklinde yazılmış.

⁵⁹⁴ B Nüshasında “NESR” eksik.

⁵⁹⁵ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁵⁹⁶ B Nüshasında “düşmāniñ” şeklinde yazılmış.

⁵⁹⁷ B Nüshasında “çoqluğına” şeklinde yazılmış.

⁵⁹⁸ B Nüshasında “yürütmesün” şeklinde yazılmış.

⁵⁹⁹ B nüshasında “kılıcağ” şeklinde yazılmış.

⁶⁰⁰ B Nüshasında “feth ve nuşret” şeklinde yazılmış.

⁶⁰¹ B Nüshasında “raht ve baht” şeklinde yazılmış.

⁶⁰² B Nüshasında “NAZM” eksik.

- (6) Ve iy aña kim haqq ‘ināyet itmeye mağlūb olur
 Çok çeri kılmaz vefā şınur qalır ‘ār u qatı
 DER-BEYĀN-I ENDER TEMŞİLĀT-I DĀSĪTĀN-I MĀZĪ⁶⁰³
- (7) Gel haqqikat diñle nedür bu maqāl
 Saña senden⁶⁰⁴ şerh⁶⁰⁵ ide⁶⁰⁶ bir hoş⁶⁰⁷ mişāl
 Saña senden⁶⁰⁸ naql ideyin bir haber
- (8) Aña göre ‘āmil olğıl⁶⁰⁹ pür hüner
 Ol benī Aşfer-bān⁶¹⁰ kāfir ol⁶¹¹ la‘in
 Nefs-i emmāre durur andan saşın
- (9) Bu cihān⁶¹² cismün durur aña ‘ayān⁶¹³
 Şeh Süleymān meşel durur⁶¹⁴ cismünde cān
 ‘Aql-ı kāmīl mükemmel ol Āşaf
- (10) Tut sözün itme saşın ‘ömrün⁶¹⁵ telef
 Ol benī Aşfer çü nefsi emmāredür Atfāş
 Ger uyarsañ dīnünī yile virür
- (11) Kıl riyāzet Hāliqe eyle⁶¹⁶ niyāz
 Şāyim olup gice gündüz kıl namāz
 Uyma saşın nefsünje itme günāh
- (12) Ki olmayasın haqq qapuda⁶¹⁷ rü-siyāh
 ‘Azze olma mülk ü māl⁶¹⁸ u devlete
 Ki uğramayasın bugün sen miñnete
- (13) Tā‘at-i Haqqdan ırağ olma saşın
 Qurıp⁶¹⁹ Haqqā olasın tā ki yaşın
 Ğarra olma özüñe şāhib-kemāl

⁶⁰³ B Nüshasında “Derbeyān Ender temşilāt-ı dāsītān-ı māzī” eksik.

⁶⁰⁴ B Nüshasında “sinden” şeklinde yazılmış.

⁶⁰⁵ B Nüshasında “şer” şeklinde yazılmış.

⁶⁰⁶ B Nüshasında “ideyin” şeklinde yazılmış.

⁶⁰⁷ B Nüshasında “hoş” eksik.

⁶⁰⁸ B Nüshasında “sinden” şeklinde yazılmış.

⁶⁰⁹ B Nüshasında “olğıl” yerinde “ol iy” yazılmış.

⁶¹⁰ B Nüshasında “diyen” şeklinde yazılmıştır.

⁶¹¹ B Nüshasında “ol” eksik.

⁶¹² A Nüshasında “cehān” şeklinde yazılmış.

⁶¹³ B Nüshasında “aña ‘ayān” yerine “hem iy cüvān” şeklinde yazılmış.

⁶¹⁴ B Nüshasında “meşel durur” yerine “hazreti” yazılmış.

⁶¹⁵ B Nüshasında “ömrün” şeklinde yazılmış.

⁶¹⁶ B Nüshasında “eyle” şeklinde yazılmış.

⁶¹⁷ B Nüshasında “haqq qapuda” yerine “ahiretde” yazılmış.

⁶¹⁸ B Nüshasında “mülk i māl” şeklinde yazılmış.

⁶¹⁹ B Nüshasında “qurp” şeklinde yazılmış.

- (14) Kim kemāle irmeye hergiz⁶²⁰ zevāl
Sevmedi mağrūrı ıat' ā Girdigār
Ġarra olan cāy-ı veylinde⁶²¹ yanar
- (15) Çün⁶²² Süleymān meskenet kııl ol selīm
Ki ide raḥmet saḡa Raḥmān u Raḥīm
Zīrā miskinlik sever aḡla ilāhe
- (16) Kim⁶²³ şınık⁶²⁴ diller gözedür gāh gāh
Ġarra olup sen şenā' at itmegil
Nefs-i şūmı hīç ri' āyet itmegil
- (17) Ger melik olsaḡ daḡı kıalsaḡ şeni'^c
Zecr-i Hārūtı virür ḡayy u semī'^c
Çünki ādem-zādesin iy nā-ḡalef
- (18) Nefse uyup itmegil ' ömrünḡ telef
Hem-çü Yūsuf dūnye ehlinden saḡın
Ḥaḡḡa rūşen bulasın kıurbı yaḡın
- (19) Nuşḡıdur Firdevsīnünḡ dürr-i yetīm⁶²⁵
Ṭut sözün⁶²⁶ ki olmaya cāyuḡ⁶²⁷ caḡīm
Kim sözidür dürr-i gevher şāh-ı var
- (20) Ol cihetden yazup oḡur her kibār
DER-BEYĀN-I ENDER ḤATM-İ MECLİS⁶²⁸
Ḥamd-ı bī-ḡadd Ḥālīke dāyim iy yār
- (21) Kim yüz elli altı meclis daḡı var
Āḡır oldu bu zamān içinde pes
Neşir gökcek nazımdur gevher nişār

[14a]

Söyledüm ḡadış-i aḡsen⁶²⁹ emlaḡ kelām
Ṭāḡatümüz yitdüḡince şehriyār

⁶²⁰ B Nüshasında “hırgiz” şeklinde yazılmış.

⁶²¹ B Nüshasında “veylünde” şeklinde yazılmış.

⁶²² B Nüshasında “çün” yerine “gel” yazılmış.

⁶²³ B Nüshasında “kim” yerine “hem” yazılmış.

⁶²⁴ B Nüshasında “şınık” şeklinde yazılmış.

⁶²⁵ B Nüshasında “dürr-i yetīm” yerine “nāz-ı nā'īm” yazılmış.

⁶²⁶ B Nüshasında “sözün” şeklinde yazılmış.

⁶²⁷ B Nüshasında “cāyuḡ” şeklinde yazılmış.

⁶²⁸ B Nüshasında “Der beyān ender ḡatm-i meclis” eksik.

⁶²⁹ {aḡsen ḡadış} müstensih hatası.

- Hüsre ve şîrîn olur⁶³⁰ gerçi sözüm
- (2) Lîki Ferhâd t̄âlî' müdür⁶³¹ bahtiyâr
Ne hû sulţân himmet idüp virdi cân
Ne hû vardur dergehinde ' itibâr
- (3) Lîki yokdur hiç gamum ki t̄ac-ver⁶³²
Dürr gibi⁶³³ sözümdür iderem sözle iftihâr⁶³⁴
Ehl-i ' irfân mâ' il olmaz başa hiç
- (4) Lîki ağızdan halka kıldur nişâr
Zer nedür ki t̄ab' umuz⁶³⁵ kulzüm durur⁶³⁶
Dil şadefdür gevher-i nazm âb-dâr
- (5) Var ümîzüm bu kitâbum okıyan
Fâtihayıla yâd ide leyl ü nehâr
İy Hüdâ Firdevsiye kılğıl ' aţâ
- (6) Cennet-i Firdevsi virgil Girdigâr
İy gülün ruhsârını rengîn kılan
Çıkaran seng⁶³⁷ içre lâ' l-i t̄ab-dâr⁶³⁸
- (7) Mîveden şerbet viren şudan durur
Şekkeri neyden⁶³⁹ kılan h̄âk⁶⁴⁰ lâle-zâr
Seyyidî evlâdı âdem haqqıçun
- (8) Enbiyânuñ serveridür ol kibâr
Şuçını Firdevsînün eyle⁶⁴¹ ma' âf
Rağmet eyle⁶⁴² itme mahrûm şermsâr
- (9) Gerçi kim Firdevsînün cürmi çehân
Lîki luţfuñ bahrine yokdur kenâr
Rağmeti Haqqdan umarsañ kâmurân
- (10) Vir şalavât Muştafâya bî-şümâr

⁶³⁰ B Nüshasında "olur" yerine "durur" yazılmış.

⁶³¹ B Nüshasında "t̄âlî' müdür" yerine "gibi durur" yazılmış.

⁶³² B Nüshasında "ki t̄ac-ver" yerine "bir t̄acirem" yazılmış.

⁶³³ A Nüshasında "gibi" eksik.

⁶³⁴ B Nüshasında "sözümdür iderem sözle iftihâr" yerine "sözle kılduram iftihâr" yazılmış.

⁶³⁵ B Nüshasında "t̄ab' umuz" şeklinde yazılmış.

⁶³⁶ B Nüshasında "kulzümdür" şeklinde yazılmış.

⁶³⁷ B Nüshasında "seng" yerine "h̄âr" yazılmış.

⁶³⁸ B Nüshasında "lâ' l t̄ab-ı dâr" şeklinde yazılmış.

⁶³⁹ B Nüshasında "niyden" şeklinde yazılmış.

⁶⁴⁰ B Nüshasında "h̄âk" yerine "hem" yazılmış.

⁶⁴¹ B Nüshasında "iyle" şeklinde yazılmış.

⁶⁴² B Nüshasında "iyle" şeklinde yazılmış.

SÜLEYMÂN-NÂMENÜD YÜZ ELLİ YEDİNCİ MECLİSİNÜD
ZİKRİNDEDÜR⁶⁴³

İy gümân ebrûña cāndan cānumız ķurbān olur

- (11) Şām-ı zülfünden⁶⁴⁴ nesîmi şubḥ⁶⁴⁵ ser-gerdān⁶⁴⁶ olur
Zülfün ol meydānı⁶⁴⁷ ḥüsnün içre çevgān olayı
Anca rāsî ‘āşıkān āh ki nedîm⁶⁴⁸ ğalaṭat olur
- (12) Görmemişdür kimse gerçi ateşi gül-zār ola
Ateş-i rū-yı ḥalilüm gör ki kül reyḥān olur
‘Āşık-ān efgān u ḥayrān mişl-i bülbül şubḥ u şām
- (13) Ğonca-veş ma‘ şūķı gör kim gül gibi ḥandān olur
Ser ü yiktā baş açuban el götürmişdür cınar
Raķş urup miḥrün⁶⁴⁹ hevāsı birle dest-efşān olur
- (14) Şāh-ı gül-bîn iştiyākından gülün rengin gör
Bu hevāyı ‘ışķ birle⁶⁵⁰ şūfi-veş⁶⁵¹ lerzān olur
Sîm ü zer mercānıla şayd olalı cāna ṭapuḡ
- (15) Yüzüm altun sîm ü şaçum⁶⁵² gözlerüm⁶⁵³ mercān⁶⁵⁴ olur
Gönlüm⁶⁵⁵ Yā‘ ķübını incitme iy Yūsuf-ı ḥüsn
Kim niçe Yūsuf cemālün⁶⁵⁶ menzili zindān olur
- (16) Mūrçe⁶⁵⁷ Firdevsî cāna eylegil şefkat aña
Şeh Süleymān ḥazretine mūr sūḥan-dān cān olur
Diñle imdi cān u dilden bu Süleymān ķışşasın
- (17) Vir şalavāt Muşṭafāya cān u dilden şād olur
KİŞŞA-İ MELİK-İ BENİ AŞFER⁶⁵⁸

⁶⁴³ B Nüshasında “Süleymānnāmenün yüz elli yedinci meclisinün zikrindedür” eksik.

⁶⁴⁴ B Nüshasında “Şām zülfünden” şeklinde yazılmış.

⁶⁴⁵ B Nüshasında “şubḥ-dem” şeklinde yazılmış.

⁶⁴⁶ B Nüshasında “ser-gerdān” yerine “gerdān” yazılmış.

⁶⁴⁷ B Nüshasında “miydānı” şeklinde yazılmış.

⁶⁴⁸ B Nüshasında “Anca rāsî ‘āşıkān āh ki nedîm” yerine “Gülle-yi ‘āşıklar ol çevgān için” yazılmış.

⁶⁴⁹ B Nüshasında “miḥriḡ” şeklinde yazılmış.

⁶⁵⁰ B Nüshasında “ışķıla” şeklinde yazılmış.

⁶⁵¹ B Nüshasında “şūfi gibi” şeklinde yazılmış.

⁶⁵² B Nüshasında “sîm ü şaçum” yerine “gibidür hem” yazılmış.

⁶⁵³ B Nüshasında “gözlerim” şeklinde yazılmış.

⁶⁵⁴ B Nüshasında “mercān” yerine “giryān” yazılmış.

⁶⁵⁵ B Nüshasında “Gönlümün” şeklinde yazılmış.

⁶⁵⁶ B Nüshasında “cemālün” şeklinde yazılmış.

⁶⁵⁷ B Nüshasında “Mūrçe” şeklinde yazılmış.

⁶⁵⁸ B Nüshasında “Kışşayı melik benī Aşfer” eksik.

Loqmān-ı hākīm kavlince rāviyān-ı aḥbār ve Eflātūn-ı Yūnānī (18) naḳılince nāḳılān-ı muḥtār⁶⁵⁹ ol vechile⁶⁶⁰ ṣaḥīḥ ḥikāyet kılup eydürler ki benī Aşfer meliki Erdevāndan bu naşīhati kim işitdi (19) taḥsīn kılup dönüp otağına indi daḥı⁶⁶¹ on biñ erile qarındaşını qaravula gönderdi daḥı benī Aşfer meliki yasaḳ eyledi⁶⁶² ki ne ḳadar (20) çerisi varısa ceng yarağına meşḡul oldılar bu yañadan Ündülüs meliki ‘Akrān Şāh otağında otururken cāsūs ne ḥaber (21) getürdi kim benī Aşfer meliki yidi yüz biñ erile gelüp ḳal‘a-yı Sürḥābdan geçüp İvizce derbendin aşup uş Ulubat [14b] şuyı kenārına⁶⁶³ ḳondu yir yüzi ḥayme vü ḥar-gāhdan görünmez⁶⁶⁴ oldı benī Aşfer çerisiyle taḡ u şaḥrālar ḫoldı didi Ündülüs⁶⁶⁵ meliki (2) dūşmān geldügin işidüp bir zamān fikre varup daḥı baş ḳaldurup eytdi⁶⁶⁶ yā Süleymān bin Dāvuddan ne ḥaber bilürsin ne işitdün (3) didi Aḳdāḥ eytdi⁶⁶⁷ işitdük kim Yūnān Şāhını şımış hezīmet ḳılmış Ḳayşer-i Rūm daḥı ḳaçup Sīvās ḳal‘asına⁶⁶⁸ girmiş (4) kim eydür kim⁶⁶⁹ Süleymāna ḳuşlar çerisi geldi Sīvās ḳal‘asın ḳuşlar fetḫ eyledi⁶⁷⁰ kimi daḥı⁶⁷¹ eydür kim ḡayrı vāḳi‘dür Sīmurgıla (5) ḳuşlar Süleymāna gelür didiler ve ammā daḥı gelmedi velikin⁶⁷² Hüdhüd ve sunḡur ve gögercin ve ḳarlaḡuç ve laḳlaḳ gelüp Süleymāndan (6) ‘ahd-nāme alup Sīmurgā gitmişler daḥı Sīmurg gelmedi didiler ṣaḥīḥ cevāb yoḳdur diyüp⁶⁷³ Aḳdāḥ edebile ḥamūş oldı (7) Ündülüs⁶⁷⁴ şāhı Süleymāna ḳuşlar gelüp muḫī‘ olduğını işidicek⁶⁷⁵ dönüp vezīr-i Feylesof-ı hākīme eyitdi yā Feylesof (8) ḥurde-dān Süleymāna ḳuşlar geldüğine inanur mısın hākīm didi kim ne‘am gerçektür⁶⁷⁶ Ḥaḳḳ te‘ālā ol Süleymāna anuḡ (9) bigi saltanat virecektür kim cemī‘-i dūnyā begleri ve cemī‘-i ‘ālemün pādīşāhları ins ü cinnün melikleri ser-hengleri (10) dīv ü ḡüllün⁶⁷⁷ ‘aḳāribün gelüp ol Süleymāna çāker olacaḳdur vuḥūş u tūyūr u mār u mūr⁶⁷⁸ çerende vü perrende⁶⁷⁹ (11) musaḥḫar olacaḳdur yil gelüp taḫtını felek yüzinde götürecektür Ḳāfdan Ḳāfa ḥükmin⁶⁸⁰ yitürecektür bu ḥayāl kim sen idersin (12) aḡa zevāl getürmek⁶⁸¹ vüçüdına ḥalel yitürmek dilersin⁶⁸² bu ḥayāl-i muḥāldür senün anuḡ daḥı ve benī Aşfer meliki (13) daḥı Süleymāna ḳaşd itmediler mi şonra her birisi bir vechile helāk menzilleri ḥāk vüçüdları çāk olmadı mı

⁶⁵⁹ B Nüshasında “nāḳılān muḥtār” şeklinde yazılmış.

⁶⁶⁰ B Nüshasında “vechle” şeklinde yazılmış.

⁶⁶¹ B Nüshasında “daḥı” eksik.

⁶⁶² B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁶⁶³ B Nüshasında “kenārında” şeklinde yazılmış.

⁶⁶⁴ B Nüshasında “görünmez” şeklinde yazılmış.

⁶⁶⁵ B Nüshasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁶⁶⁶ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁶⁶⁷ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

⁶⁶⁸ B Nüshasında “ḳal‘asından” şeklinde yazılmış.

⁶⁶⁹ B Nüshasında “eydür kim” iki kez yazılmış.

⁶⁷⁰ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁶⁷¹ B Nüshasında “daḥı” eksik.

⁶⁷² B Nüshasında “velikin” eksik.

⁶⁷³ B Nüshasında “diyü” şeklinde yazılmış.

⁶⁷⁴ B Nüshasında “Endülüs” şeklinde yazılmış.

⁶⁷⁵ B Nüshasında “işidcek” şeklinde yazılmış.

⁶⁷⁶ B Nüshasında “girçektür” şeklinde yazılmış.

⁶⁷⁷ B Nüshasında “dīv ḡüllün” şeklinde yazılmış.

⁶⁷⁸ B Nüshasında “ḥūş ve tūyūr mār ve mūr” şeklinde yazılmış.

⁶⁷⁹ B Nüshasında “çerrende vve berrende” şeklinde yazılmış.

⁶⁸⁰ A Nüshasında “ḥükmin” eksik.

⁶⁸¹ B Nüshasında “getürmek” yerine “getüresin” yazılmış.

⁶⁸² B Nüshasında “yitürmek dilersin” yerine “yitüresin” yazılmış.

NAZM⁶⁸³

(14) Bir nebī kim mürsel vü peygāber vü sulṭān ola

Bād u ḥāk u āb u ateş emrine fermān ola

Aṅa ‘āşī olan iflāḥ ola mı ‘ālemde hīç

(15) Devletiyle cümcümeysi yā Kayşer ü ḥaḫān ola

NEŞR⁶⁸⁴

Ḥakīm ḫavlince Feylesof-ı ḥakīm eyle⁶⁸⁵ diyicek bu söz Ündülüs⁶⁸⁶ şāhına ağır geldi (16) güldi⁶⁸⁷ didi kim sen yezdān-perestsin pūta ṭapmazsın anuḫçün ol demürçi oğluna yardım ḫılursın eger kim (17) anuḫ başını kesicek taḫt u tācı elinden alıcaḫ ben daḫı cihāna⁶⁸⁸ Süleymān olacaḫ olursam ben bilem ki saḅa ne ḫılam didi (18) Feylesof didi kim ne ḫadar cezā baḅa ḫılasın benüm didüğim budur kim velini‘ metümsin Ḥaḫḫ te‘ālā seni ḫaṭālardan (19) şaḫlasun ve ol Süleymānuḅ⁶⁸⁹ ḫışmından emīn eylesün⁶⁹⁰ didi benüm gönülüm bu nesneye ṭanuḫluḫ⁶⁹¹ virmez ki ol (20) Süleymānuḅ⁶⁹² mertebesin Ḥaḫḫ te‘ālā ḅayrı kimesneye vire didi Ündülüs⁶⁹³ meliki didi kim ol Süleymānuḅ (21) mertebesi⁶⁹⁴ ḫod yüzüğünde durur⁶⁹⁵ ol yüzük kimüḅ eline girürse⁶⁹⁶ Süleymān ol olmaz mı didi Feylesof didi kim [15a] ne‘am Süleymānuḅ cemī‘-i maḅlūḫāta ḫükm eylediḅ⁶⁹⁷ ol ḫātem ḫāşiyeti berekātıyladur ammā kim ol yüzük daḫı Süleymāna Ḥaḫḫ (2) te‘ālādan baḫşāyişdür didi neyde⁶⁹⁸ Ündülüs⁶⁹⁹ meliki su‘āl eyledi⁷⁰⁰ kim yā hīç kitābuḅuzda⁷⁰¹ var mıdur kim ol yüzük (3) Süleymānuḅ⁷⁰² barmağından ḅayrı kimesneye naşib ola didi Feylesof-ı ḫakīm didi kim kitābda vardur kim (4) ol mühri ḫātem-i nübüvvet bir dīv alacaḫdur ḫırḫ gün Süleymānlıḫ ḫılacaḫdur

NAZM⁷⁰³

Gerçi alısar ehramen şāh-ı Süleymān ḫātemin

(5) ḫırḫ gün içre süriserdür zaḅt ḫılup ‘ālemin

Şāh⁷⁰⁴Süleymān ‘āḫıbet dīvi ider cinsi helāk

⁶⁸³ B Nüşasında “NAZM” eksik.

⁶⁸⁴ B Nüşasında “NEŞR” eksik.

⁶⁸⁵ B Nüşasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁶⁸⁶ B Nüşasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁶⁸⁷ B Nüşasında “güldi” eksik.

⁶⁸⁸ B Nüşasında “cihān” şeklinde yazılmış.

⁶⁸⁹ B Nüşasında “Süleymānıḅ” şeklinde yazılmış.

⁶⁹⁰ B Nüşasında “iylesün” şeklinde yazılmış.

⁶⁹¹ B Nüşasında “ṭanuḫlıḫ” şeklinde yazılmış.

⁶⁹² B Nüşasında “Süleymānıḅ” şekilde yazılmış.

⁶⁹³ B Nüşasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁶⁹⁴ B Nüşasında “mertebesin” şeklinde yazılmış.

⁶⁹⁵ B Nüşasında “yüzigindedür” şeklinde yazılmış.

⁶⁹⁶ B Nüşasında “girise” şeklinde yazılmış.

⁶⁹⁷ B Nüşasında “iyledüḅi” şeklinde yazılmış.

⁶⁹⁸ B Nüşasında “neyde” yerine “niye” yazılmış.

⁶⁹⁹ B Nüşasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁷⁰⁰ B Nüşasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁷⁰¹ B Nüşasında “kitābuḅuzda” şeklinde yazılmış.

⁷⁰² B Nüşasında “Süleymānıḅ” şeklinde yazılmış.

⁷⁰³ B Nüşasında “NAZM” eksik.

⁷⁰⁴ B Nüşasında “şeh” şeklinde yazılmış.

Cinn ü şeytān dutısardur ol la‘in mātemin

(6) NEŞR⁷⁰⁵

Hakīm kavlince Feylesof-ı hakīm eyle⁷⁰⁶ diyicek buğur Ündülüs şahı ‘Akrān Şāh⁷⁰⁷ anuñ bigi şādılık kıldı kim tācını götürüp (7) felege atdı inerken eliyle tutdı dağı başına geydi başını silküp saçların çekdi⁷⁰⁸ çevre yaña tācina yaydı (8) arslan bigi gerindi ve sündi dağı beglerinden yaña döndi didi kim yā begler ben Feylesof-ı hakīmi baña (9) karşı söylediğiçün ve Süleymāna yardım eylediği⁷⁰⁹ cihetden öldürürdüm ammā kim be-gāyet kāmil durur⁷¹⁰ ‘āmil durur⁷¹¹ cihānda (10) mişli yok durur cemī‘-i hūkemādan ve⁷¹² vūzerādan ‘ilmi artuğ durur bir dağı kaşdum budur kim Süleymānı ben ele getüricek⁷¹³ Loqmān-ı (11) hakīm ile Feylesofı baş itdürsem gerekdür imtiḥāniçündür⁷¹⁴ yoksa Feylesof ‘ilm-i gaybide ḥāzır ve⁷¹⁵ uşurlāb (12) ‘ilminde māhir reml-i ruḳūmda ḳādirdür Süleymānuñ yüzügi benüm elüme girecegin baña remzile bildürdi beni āgāh (13) eyledi⁷¹⁶ ammā yezdān-perest olduğı cihetden Süleymāna yardım itmesin⁷¹⁷ ḳomaz beni⁷¹⁸ dīve teşbīh kıılır yüzük ḳod benüm (14) elüme girecekdür ādemi variken yüzük dīv eline mi girür

NAẒM⁷¹⁹

Ben bilürem eli iren ḫāteme

(15) Çün Süleymān şah ola bu ‘āleme

Dīve cinne ḫūkm idüben bu zamān

Hākım olur vuḫūş vü tıyūr ādeme

(16) NEŞR⁷²⁰

Hakīm kavlince Ündülüs⁷²¹ meliki ‘Akrān Şāh ol cāhil ü nā-dān u güm-rāh bu vechile lāf uricağ meger kim benī (17) -Aşfer melikinüñ cāsūsı ol meclisde ḫāzırdı bu işlere ve bu cünbişlere nāzırdı ol ḫaberi alup gelüp (18) Atfāş Ḥan aşferi bir ḫikāyet eyledi⁷²² bir bir söyleyüp rivāyet eyledi⁷²³ benī Aşfer meliki eytdi Feylesof-ı (19) hakīmi işidirüz⁷²⁴ be-gāyet ṭabīb ḫāzıḳ ve⁷²⁵ ‘ālim şādıḳ kimesnedür çünkim Süleymānuñ yüzügi ‘āḳıbet bir kimesnenüñ (20) dağı eline girecekdür şonra baña

⁷⁰⁵ B Nüshasında “NEŞR” eksik.

⁷⁰⁶ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁷⁰⁷ B Nüshasında “şāh” eksik.

⁷⁰⁸ B Nüshasında “çözdi” şeklinde yazılmış.

⁷⁰⁹ B Nüshasında “eylediği” şeklinde yazılmış.

⁷¹⁰ B Nüshasında “kāmildür” şeklinde yazılmış.

⁷¹¹ B Nüshasında “‘āmil durur” eksik.

⁷¹² B Nüshasında “ve” eksik.

⁷¹³ B Nüshasında “getürcek” şeklinde yazılmış.

⁷¹⁴ B Nüshasında “emtiḥāniçündür” şeklinde yazılmış.

⁷¹⁵ A Nüshasında “ve” eksik.

⁷¹⁶ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁷¹⁷ B Nüshasında “itmesün” şeklinde yazılmış.

⁷¹⁸ B Nüshasında “bini” şeklinde yazılmış.

⁷¹⁹ B Nüshasında “NAẒM” eksik.

⁷²⁰ B Nüshasında “NEŞR” eksik.

⁷²¹ B Nüshasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁷²² B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁷²³ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁷²⁴ B Nüshasında “işidirüz” şeklinde yazılmış.

⁷²⁵ A Nüshasında “ve” eksik.

lāyıkdur kim benī Aşfer sultānıyam Süleymānuñ⁷²⁶ t̄ac u taht u⁷²⁷ memleketine ben (21) şefi^c yem ben yakınam Ündülüs meliki kimdür kim ol kaçd kılur ben variken Süleymānlık benümdür hemān ceng idüp [15b] Ündülüs çerisin şımağa pādīşāhınuñ başını kesmege ikdāmı tam itmek gerekdür kim Süleymān baña yaluñuz⁷²⁸ kıla Keykubād (2) ^c Acemden gelince ben Süleymānı buluram⁷²⁹ helāk kıluram t̄ac u taht u⁷³⁰ milk ü rahtın aluram yüzügin barmağuna taçınup (3) ^c ālemdē Süleymānlık kıluram velākin hayfım aḡadur kim Süleymāna ol taht gelmemiş kim ol tahtını yil götürse Kāfdan (4) Kāfa yitürse gerekdür didiler n’olaydı biraz vaqt daḡı şabra mecāl olaydı Süleymāna ol taht geleydi andan benüm (5) elüme gireydi didi begler eytdiler yā melik-i benī Aşfer senüñ şimdi düşmānuñ Ündülüs melikidür bunuñıla⁷³¹ ceng idüp t̄ac u (6) tahtın elinden alup sonra Süleymāna taht gelince şabr eylegil⁷³² taht gelicek Süleymānı bulasın Süleymān elünden kaçup (7) kanda vara didiler beglerüñ⁷³³ ba^c zı eyle⁷³⁴ diyicek birkaç begler daḡı baş kaldurup didiler kim bu söz degüldür Süleymānuñ (8) ol taht eline gire yil gelüp tahtını kim götüre Kāfdan Kāfa yitüre senüñ Süleymān kanda elüñe girür⁷³⁵ (9) ammā kim Süleymānı tutup işkence viresin tahtını getürdesin daḡı Süleymānı⁷³⁶ öldürüp tahtına çıķup (10) oturasın Süleymānlık kılasın

NAZM⁷³⁷

- Böyle tedbīr eylediler⁷³⁸ müfsidān
 Ğarra olup devletine ḡasidān
 (11) Bilmediler şeh Süleymān ḡazreti
 Kendülere bulısdur fırsatı⁷³⁹
 Ḥātemiçün⁷⁴⁰ idicek bunlar şavaş
 (12) Ekşeri virse gerekdür cān u baş
 Şāh⁷⁴¹ Süleymān olmalı her kāyināt⁷⁴²
 Öyküne mi ḡāvusa büm u ğurāb⁷⁴³
 (13) Dīv ü şeyḡān öyküne mi ādeme
 Kāfir eli irişe mi ḡāteme
 Nuşreti Ḥaķķ virmeyince ser-firāz

⁷²⁶ B Nüshasında “Süleymānıñ” şeklinde yazılmış.

⁷²⁷ B Nüshasında “t̄ac-ı tahtı” şeklinde yazılmış.

⁷²⁸ B Nüshasında “yaluñuz” şeklinde yazılmış.

⁷²⁹ B Nüshasında “buluram” şeklinde yazılmış.

⁷³⁰ B Nüshasında “taht u” yerine “tahtın” şeklinde yazılmış.

⁷³¹ B Nüshasında “bunuñıla” şeklinde yazılmış.

⁷³² B Nüshasında “iylegil” şeklinde yazılmış.

⁷³³ B Nüshasında “begleriñ” şeklinde yazılmış.

⁷³⁴ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁷³⁵ A Nüshasında “görür” şeklinde yazılmış.

⁷³⁶ B Nüshasında “Süleymān” şeklinde yazılmış.

⁷³⁷ B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁷³⁸ B Nüshasında “iylediler” şeklinde yazılmış.

⁷³⁹ B Nüshasında “fırsatı” şeklinde yazılmış.

⁷⁴⁰ B Nüshasında “Ḥātem için” şeklinde yazılmış.

⁷⁴¹ B Nüshasında “şeh” şeklinde yazılmış.

⁷⁴² B Nüshasında “kāyinātı” şekilde yazılmış.

⁷⁴³ B Nüshasında “büm ı ğurāb” şeklinde yazılmış.

- (14) Haşma fırsat bulmayısar kîne-sâz
Rûzıla⁷⁴⁴ devlet bulaydı zor u bâz
Zorbâzân olurıdı ser-firâz
- (15) Böyle diyüp âhîr itdi sözüni⁷⁴⁵
Vir şalavât Muştafâya yâ ğanî
NEŞR⁷⁴⁶

Hakîm kavlince ol begler (16) haberin benî Aşfer meliki Aţfâş Han dinleyüp şād olup Süleymân oldum şanup ol gice ‘iş ü nüş (17) kırlarlar tâ şubh olunca çünkim ‘ale’ş-şabâh oldı göz gözi gördi Aţfâş Hanı aşferi yirinden turup (18) cebe ve cevşen geyüp⁷⁴⁷ kullık ve boţluk urınuş benî Aşfer begleriyle raşşalara⁷⁴⁸ süvâr olup yidi kez yüz biş (19) erenlerle şâhı yolında baş u cân virenlerle pülâda müstağrak olup sultânların çevre alup (20) tururlar el kılıca⁷⁴⁹ urdılar benî Aşfer meliki Aţfâş Han dağı beglerine istimâlet virdi kim eger Ündülüs melikini helâk (21) idersem her birinüzi⁷⁵⁰ başum berâberi kılam cân u dilden turışunuz benüm yoluma urışunuz düşmânıla kahramânlayın [16a] çalışunuz diyüp buyurdı ol yidi yüz biş er tabl u ‘alemler çalup žurnâ vü nefirler urup çadırlarından çıkup atları (2) ayaklarının tozı felek-i ‘ayyûka çıkup Ündülüs çerisi gözleyüp baħr-i muhîţ bigi cûşa gelüp gitdiler yir yüzün (3) ayakdan tartdılar düşmânıla ceng itmege yüz tutdılar

NAZM⁷⁵¹

Baħr-i ‘ummân mişl-i leşker itdi cüş

- (4) Yâ muhîţ oldı çeri ki itdi ħurüş
Der dökerdi ileyinden geçse ħuş
Per dökerdi üzerinden uçaş kuş
- (5) NEŞR⁷⁵²

Hakîm kavlince Aţfâş Hanı aşferi bu vechile leşker çeküp gelüp Ulubad şuyınun köprisinden⁷⁵³ geçüp dağı (6) göl kenârında âlây bağlayup Sedd-i İskenderleyin kat kat olup turdılar Ündülüs⁷⁵⁴ çerisinden yaña göz kulağ (7) urdılar⁷⁵⁵ bu yañadan şubh-dem⁷⁵⁶ olıcağ Ündülüs⁷⁵⁷ sultânı ‘Akrân Şâh dağı ol altun pütınun⁷⁵⁸ öñinde⁷⁵⁹ gelüp (8) yüz yere sürüp secde kıluş eydür iy ma‘ bûdum benî Aşfer meliki

⁷⁴⁴ B Nüşhasında “rûzıla” yerine “zûrıla” yazılmış.

⁷⁴⁵ B Nüşhasında “sözünü” şeklinde yazılmış.

⁷⁴⁶ B Nüşhasında “neşr” eksik.

⁷⁴⁷ B Nüşhasında “giyüp” şeklinde yazılmış.

⁷⁴⁸ B Nüşhasında “raşşalarına” şeklinde yazılmış.

⁷⁴⁹ B Nüşhasında “kılca” şeklinde yazılmış.

⁷⁵⁰ B Nüşhasında “herbirinüzi” şeklinde yazılmış.

⁷⁵¹ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

⁷⁵² B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

⁷⁵³ B Nüşhasında “köbrisinden” şeklinde yazılmış.

⁷⁵⁴ B Nüşhasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁷⁵⁵ B Nüşhasında “ururlar” şeklinde yazılmış.

⁷⁵⁶ B Nüşhasında “şubh-dem” şeklinde yazılmış.

⁷⁵⁷ B Nüşhasında “Endelüs” şeklinde yazılmış.

⁷⁵⁸ B Nüşhasında “butınun” şeklinde yazılmış.

⁷⁵⁹ B Nüşhasında “öñine” şeklinde yazılmış.

baña yağılık eyledi⁷⁶⁰ şikārum Süleymānı elümden⁷⁶¹ almak (9) cihānda Süleymān olmak diler ben hōd senüñ emrūñile⁷⁶² geldüm baña yardım eylegil kim benī Aşfer melikini⁷⁶³ helāk⁷⁶⁴ (10) mağzını çāk yirini hāk idem didi Ündülüs meliki eyle⁷⁶⁵ diyicek Denes-i mel'ün gelüp püt içine girüp dağı (11) hāzīn şavtıla eydür⁷⁶⁶ yā yād Ündülüs Süleymānlığı saña virüp dururam⁷⁶⁷ biñ benī Aşfer meliki saña karşı tırmas tursa (12) dağı zafer bulmaz velikin bugün ceng eylemegil⁷⁶⁸ şulha çāk aña ilçi göndergil Süleymānuñ yüzüğinden⁷⁶⁹ ğayrısını aña bildürgil (13) şulha çāk eger kim rāzı ola hoş olmaya ceng kılasın saña pinçe benī Aşfer meliki kıl olacağdur hıdmetüñe (14) gelecekdür Süleymānlık senüñdür ğam çekmeyesin

NAZM⁷⁷⁰

Gör la'ın püt⁷⁷¹ içinde fitne kıldı ol zamān

(15) Niçe hile fitne itdi ol emire kāmūrān⁷⁷²

İy niçe ancılayın şāhı yoldan çıkarup

Gönderür 'ālemden 'imānsuz recim bed gümān

(16) Ger şerrinden isteriseñ ol la'ınüñ ser-necāt

Kıl itā'at vir şalavāt bul⁷⁷³ şevāb-ı cāvidān

NESR⁷⁷⁴

Ündülüs meliki 'Akrān Şāh pütından⁷⁷⁵ (17) bu haberi kim aldı şazılık kıldı velakin şeytānuñ bu kim ikisin barışdura bunlaruñ ittifākıyla Süleymān helāk ola (18)-ydı andan melik buyurdı Ündülüs çerisi atlu atlarına binüp cümlesi pūlāda müstağrak olup tabl u 'ālem çeküp kağār-ı mehār (19) yükledüp borı žurnā urup [...] ⁷⁷⁶ birle yürüyüp ol on iki kez yüz biñ eri çeküp atlaruñ ayaklarından (20) çıkan tozlar cihānı tutup zulumāt-ı 'ālem içre çeküp gelüp düşmān tarafına konmağa gitdiler bu yañadan benī Aşfer (21) çerisi dağı bir ⁷⁷⁷ yüksek yire çıkup Ündülüs ⁷⁷⁸ leşkerin gözedürken ol yañadan dağı Ündülüs çerisi [16b] gelüp irdi benī Aşfer gözcileri bilüp Atfāş Hana haber kıldılar Atfāş Hān dağı nağar kılup gördi kim Ündülüs çerisi deryā-yı (2) ağıterān bigi gelüp irdi nite on iki kez yüz biñ er dersü altun başlu sancağ 'ālemleri getirüp

⁷⁶⁰ B Nüshasında "iyledi" şeklinde yazılmış.

⁷⁶¹ B Nüshasında "elmden" şeklinde yazılmış.

⁷⁶² B Nüshasında "emriñle" şeklinde yazılmış.

⁷⁶³ B Nüshasında "meliknün" şeklinde yazılmış.

⁷⁶⁴ B Nüshasında "helāk" eksik.

⁷⁶⁵ B Nüshasında "iyle" şeklinde yazılmış.

⁷⁶⁶ B Nüshasında "ıydür" şeklinde yazılmış.

⁷⁶⁷ B Nüshasında "viripdüm" yazılmıştır.

⁷⁶⁸ B Nüshasında "iylemegil" şeklinde yazılmış.

⁷⁶⁹ B Nüshasında "yüzüğinden" şeklinde yazılmış.

⁷⁷⁰ B Nüshasında "NAZM" eksik.

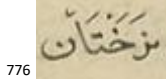
⁷⁷¹ B Nüshasında "büt" şeklinde yazılmış.

⁷⁷² B Nüshasında "kāmūrān" şeklinde yazılmış.

⁷⁷³ B Nüshasında "bu" şeklinde yazılmış.

⁷⁷⁴ B Nüshasında "NESR" eksik.

⁷⁷⁵ B Nüshasında "bütinden" şeklinde yazılmış.

⁷⁷⁶

⁷⁷⁷ B Nüshasında "bir" eksik.

⁷⁷⁸ B Nüshasında "Endlūs" şeklinde yazılmış.

erenler cebe vü cevşene (3) müstağrak olup gelür bir ciyş-i girāndur⁷⁷⁹ kim cebe vü cevşene gün toğunmuş⁷⁸⁰ pūlād şa' şa' asıyla zemīn tolmış⁷⁸¹ at (4) ayağından yirler er gırivinden felekler gümlemiş cebe vü cevşen kişi qurbān çağşamasından cihān fenāya (5) varmış

NAZM⁷⁸²

Şanki 'ummān cūş idüben gümlemiş

At ayağından felekler inlemiş

(6) Pehlevānlar na' rasından çarḥ-ı taş

Yanķılanup güm güm ötüp çınlamış

NEŞR⁷⁸³

Hakīm kavlınce benī Aşfer dil-āverleri (7) Ündülüs⁷⁸⁴ serverleri cīş-i Ündülüs⁷⁸⁵ ol şevketde ol heybetde göricek vehme düşüp bilüleri şaşdı (8) barmağ ağıza urup tūrurlar anca kim cīş-i⁷⁸⁶ Ündülüs⁷⁸⁷ daḥı yakın irdi bu yaḡadan Ündülüs meliki 'Akrān Şāh (9) daḥı benī Aşfer çerisin yüz-be-yüz gördi nite şanasın⁷⁸⁸ kim baḥr-i Beytāslayın tuman bigi çekmiş yatur cebe vü cevşen (10) şu' lesi āfāķı tıtmış yidi kez yüz biḡ er ālāyı bağlayup Sedd-i İskender bigi tırmışlar⁷⁸⁹ melik-i Ündülüs⁷⁹⁰ benī Aşfer (11) çerisin az görüp kōndi devletine ġarra olup sevindi dönüp vezīrlerine eytdi⁷⁹¹ eger benüm ma' būdum baḡa bugün şulḡ eylegil (12) dimişidi benī Aşfer çerisin şıyup yirinden götürürdüm⁷⁹² tozın felege yitürürdüm cümlesin kılıçdan geçürüp işlerin (13) bitürürdüm fāriğ olup benī Aşfer melikinüḡ taḡtına çıkup otururdum⁷⁹³ velikin ma' būdum sözün dutayın aḡa bugün elçi⁷⁹⁴ (14) göndereyin sözüm⁷⁹⁵ tıtmazısaḡ⁷⁹⁶ cihānı gözlerine teng kılavuz deyüp⁷⁹⁷ emr eyledi biḡ dōrt yüz sancaḡ dibinde biḡ altı (15) yüz mih-terler taḡl u naḡḡārelere zaḡm urdılar şur-ı İsrāfīl var žurnā vü nefirleri⁷⁹⁸ urdılar nāy-ı rūpīnleri söyletdiler ya' nī (16) kim ecel ırn ırlatdılar kūs [...] ⁷⁹⁹ ra' d-vār gürletdiler düşmān gözleyüp baḡr-i cūşān mişāl gitdiler.

⁷⁷⁹ B Nūshasında "ciyş-i girāndur" şeklinde yazılmış.

⁷⁸⁰ B Nūshasında "toğunmuş" şeklinde yazılmış.

⁷⁸¹ B Nūshasında "toılmışdı" şeklinde yazılmış.

⁷⁸² B Nūshasında "NAZM" eksik.

⁷⁸³ B Nūshasında "NEŞR" eksik.

⁷⁸⁴ B Nūshasında "Endülüs" şeklinde yazılmış.

⁷⁸⁵ B Nūshasında "Endülüsü" şeklinde yazılmış.

⁷⁸⁶ B Nūshasında "cīş" şeklinde yazılmış.

⁷⁸⁷ B Nūshasında "Endülüs" şeklinde yazılmış.

⁷⁸⁸ B nūshasında "nitesinde" şeklinde yazılmış.

⁷⁸⁹ B Nūshasında "tırmış" şeklinde yazılmış.

⁷⁹⁰ B Nūshasında "Endülüs" şeklinde yazılmış.

⁷⁹¹ B Nūshasında "eyitdi" şeklinde yazılmış.

⁷⁹² B Nūshasında "götürdüm" şeklinde yazılmış.

⁷⁹³ B Nūshasında "cümlesin kılıçdan geçürüp işlerin bitürürdüm fāriğ olup benī aşfer melikinüḡ taḡtına çıkup otururdum" eksik.

⁷⁹⁴ B Nūshasında "ilçi" şeklinde yazılmış.

⁷⁹⁵ B Nūshasında "sözüm" şeklinde yazılmış.

⁷⁹⁶ B Nūshasında "tutmazsa" şeklinde yazılmış.

⁷⁹⁷ B Nūshasında "diyüp" şeklinde yazılmış.

⁷⁹⁸ B Nūshasında "nefirler" şeklinde yazılmış.

NAZM⁸⁰⁰

- (17) Çün kazā gitdi çeri tıtdı yiri
Toz çıkuban burdı bu hāveri
Yırtıdı şevrūn⁸⁰¹ bağrını atıñ mıñı
- (18) Tıtdı nīze ucı gökde Ülkeri
NEŞR⁸⁰²

Hakīm kavlince bu iki melik bir bir muķābil ve mu‘arız uçıcaķ⁸⁰³ şeytān-ı (19) la‘in anda hāzır⁸⁰⁴ Denesle Genesi kığrdı Denese didi kim sen Endelüs melikini n‘eyledūn⁸⁰⁵ cevāb virdi kim botunuñ içine (20) girdüm benī Aşfer melikiyle barışgıl ceng itmegil Süleymān senūñ şikāruñdur didüm didi buğur (21) şeytān-ı la‘in Genese eytdi yūri var sen dağı benī Aşfer melikine göringil bir vechile haber virgil kim [17a] ceng itmeyeler kim bunlaruñ⁸⁰⁶ arasında ceng ü cidāl olıcaķ Süleymān kalur halāş olur anuñçün⁸⁰⁷ zaħmet (2) kılduķ bu araya getürdük kim ikisi dağı Süleymānıla varup ceng kılalar Süleymāna intikām idüp (3) tāc u tahtını⁸⁰⁸ elinden alalar yoķsa bu iki melikler kim ittifāk kılup Süleymāna varmayalar (4) Süleymāna kimse artuķ zafer bulmayalar ‘āleme Süleymān olup cinniler⁸⁰⁹ dīvler tāyifesi ol Süleymān elinde (5) zebūn ‘āciz ü ser-gerdān⁸¹⁰ olur bizüm düşmānumuz Süleymāndur ceħd idūñ kim⁸¹¹ Süleymānıla ceng kıldurasız (6) didi dağı İblīs gitdi bu yañadan Genes dağı bir ruhbān şekline girüp gelüp benī (7) -Aşfer melikine göründi⁸¹² nite melik-i benī Aşfer gördi kim bir siyāh⁸¹³ pūş pīr gelüp selām işāret (8) kılup eydür yā melik-i benī Aşfer hāzer kıl kim Endelüs melikiyle ceng itmeyesin kim saña (9) hařā görünür ilçi⁸¹⁴ gönderüp andan amān istegil Süleymāna bile varmağa saña yardım eylesün⁸¹⁵ (10) çünkim Süleymān elüñe gire tāc u tahtı⁸¹⁶ kim ma‘būduñ saña vire ol vaķt Endelüs (11) melikiyle ceng itmek sözün dağı⁸¹⁷ hīle ile anı helāk itmek āsāndur yāhūd saña tābi‘ vü musaħħar ola (12) yāhūd hāke yek-sān⁸¹⁸ ebter ola

NAZM⁸¹⁹

Gör Genes dağı nice iğvā kılur

⁸⁰⁰ B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁸⁰¹ B Nüshasında “şevriñ” şeklinde yazılmış.

⁸⁰² B Nüshasında “NEŞR” eksik.

⁸⁰³ B Nüshasında “uçıcaķ” yerine “olıcaķ” yazılmış.

⁸⁰⁴ B Nüshasında “hāzır idi” şeklinde yazılmış.

⁸⁰⁵ B Nüshasında “n‘eylediñ” şeklinde yazılmış.

⁸⁰⁶ B Nüshasında “bunlaruñ” şekline yazılmış.

⁸⁰⁷ B Nüshasında “anıñçün” şeklinde yazılmış.

⁸⁰⁸ B Nüshasında “tāc-ı tahtını” şeklinde yazılmış.

⁸⁰⁹ B Nüshasında “cinler” şeklinde yazılmış.

⁸¹⁰ B Nüshasında “‘āciz ve ser-gerdān” şeklinde yazılmış.

⁸¹¹ B Nüshasında “ki” şeklinde yazılmış.

⁸¹² B Nüshasında “göründi” şeklinde yazılmış.

⁸¹³ B Nüshasında “siyeh” şeklinde yazılmış.

⁸¹⁴ B Nüshasında “elçi” şeklinde yazılmış.

⁸¹⁵ B Nüshasında “iylesün” şeklinde yazılmış.

⁸¹⁶ B Nüshasında “tāc-ı tahtını” şeklinde yazılmış.

⁸¹⁷ B Nüshasında “dağı” eksik.

⁸¹⁸ B Nüshasında “yiksān” şeklinde yazılmış.

⁸¹⁹ B Nüshasında “NAZM” eksik.

- (13) Fitneyle mālīkūñ ‘aqlın alur
 Oқuğıl⁸²⁰ lā havle dāyim şıdқıla
 Kim şeyāñ nesli cümle hāk olur

- (14) NEŞR⁸²¹

Hākīm kavlince Genes eyle⁸²² diyicek ol aradan gāyib olup (15) gitdi benī Aşfer meliki bildi kim bu gelen gāyib erenlerindendür sözün tutmaq gerekdür (16) diyüp def̄ ī beglerinden begler begisi Qaysun aşferini gönderdi kim bugünlüğe ceng olmasun (17) ilçileşelüm eger kim devlete lāyık ve sa‘ ādete muvāfık iş olursa ‘amel kılavuz yāhūd bārī (18) ceng idevüz didi begler begi dağı ol sözi alup gelince bu yañadan Denes (19) dağı gelüp Endelüs melikinüñ tamarlarına girüp ol qadar vesvese virdi kim ol (20) melik-i Endelüsün göñline bu geldi kim n’olaydı meliki benī Aşfer benden⁸²³ amān dileyeydi buña amān (21) vireydüm Süleymāndan şonra bunun işi āsānıdı deyince⁸²⁴ nā-gehān ol yañadan birqaç atlu [17b] gelüp meydān⁸²⁵ ortasında tācların ellerine alup amān⁸²⁶ dilediler çavuşlar varup getürdiler buğur Qaysun (2) aşferi dağı atından inüp⁸²⁷ gelüp du‘ ā kırup didi kim yā Endelüs meliki hāzretüñe benī Aşfer (3) sultānı Atfāş Hān selām kırup eydür kim melik-i Endelüs bizüm günāhumuza qalmasun devletile bugün (4) qonsun yarın ilçileşelüm ikimüz dağı Süleymān qaşında geldük bir birümüz için gelmedük (5) kim ceng kılavuz bir ilçiyе haṭā olmağıla bu dem ceng itmeyelüm⁸²⁸ eger kim idersevüz kırılan ādemün⁸²⁹ günāhları (6) boynuña diyüp du‘ ā kıldı buğur Endelüs meliki bu sözi işidüp feraḥ olup didi kim bugün qonalum (7) yarın ilçı gelsün ne derse⁸³⁰ aña göre ‘amel kılalum didi andan ilçı gitdi bunlar qonmağa (8) yüz tıtdılar ol yañadan benī Aşfer meliki dağı qondı iki leşker iki yañadan (9) qondılar onar biñ er qaravul qodılar Endelüs çerisinden Sitem Hān-ı Endelüsü bindi benī Aşfer ‘askerinden (10) Miğrāq-ı Cihān-gır bindi on biñ erile andan iki melik dergāhında oturup ‘iş ü nüş⁸³¹ (11) itmege başladı

NAZM⁸³²

Çün qaravul erleri oldı süvār

- (12) Şubḥa dek leşker gözedür ne ki var

Ol iki kāfir begi eyledi⁸³³ ‘iş

Ceng itmege olupdı intizār

⁸²⁰ B Nüshasında “Oқığıl” şeklinde yazılmış.

⁸²¹ B Nüshasında “NEŞR” eksik.

⁸²² B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁸²³ B Nüshasından “binden” şeklinde yazılmış.

⁸²⁴ B Nüshasında “diyince” şeklinde yazılmış.

⁸²⁵ B Nüshasında “miydān” şeklinde yazılmış.

⁸²⁶ B Nüshasında “amā” şeklinde yazılmış.

⁸²⁷ B Nüshasında “inüp” yerine “indi” yazılmış.

⁸²⁸ B Nüshasında “etmeyelüm” şeklinde yazılmış.

⁸²⁹ B Nüshasında “ademleriñ” şeklinde yazılmış.

⁸³⁰ B Nüshasında “dirse” şeklinde yazılmış.

⁸³¹ B Nüshasında “‘iş-i nüş” şeklinde yazılmış.

⁸³² B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁸³³ B Nüshasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

(13) DĀSĪTĀN TEKVĪN-İ İNSĀN ĀMEDEN BE-DERGĀH-I SÜLEYMĀN BİN DĀVUD ‘ ALEYHĪ’S-SELĀM⁸³⁴

(14) Hâkîm kavlince melik-i Endelüsile benî Aşfer şâhı bunda kınmağda bizüm kışşamız da ez-ân cânib (15) yine Süleymāna geldi nite çünkim Āşaf bin Berhîyā Süleymāna böyle diyicek bu söz Süleymān (16) hâzretine⁸³⁵ katı gelüp incindi şandı kim Āşaf bin Berhîyā kendüye Hâkîk Sübhâne ve te‘ālā Süleymānlık (17) virdüğine inanmadı kim bu sözi söyledi buğur dönüp Āşafa didi kim yā Āşaf (18) niçün bu sözi söyledün beşzer kim senün dahı Hâkîk te‘ālā⁸³⁶ başa virdügi ‘ağalara (19) inanmazsın didi Āşaf kâsem yâd kılup didi kim yā Süleymān hâşâ kim ben aña münkir (20) olam bilürem ki Hâkîk te‘ālā saña ins ü cinn⁸³⁷ ü hüş u tıyūr u⁸³⁸ mār u mūr⁸³⁹ çerende vü perrende⁸⁴⁰ (21) deniz içindeki altı yüz dürlü ve kuruada olan dört yüz bir dürlü mahlûkâtı ve yitmiş iki millet [18a] ve yüz yigirmi dört şıfat hâlâyık saña muṭî‘ vü çâker kalıcağdur tahtıñı yıl götürüp (2) Kâfdan Kâfa gidecekdür

NAZM⁸⁴¹

- Lîki maḫşûdum budur iy şehriyâr
- (3) İdesin tekvîni da‘vet kām-ı kâr
Kim ‘adûlar cümlesi ola helāk
Menzili hâk ola vü cismi ğubâr
- (4) Çünki Allâh hâzretüñi bu zamân
Halka sulṭân itdi kıldı ihtiyâr
Çâr-ı ‘unşurla meleklerdür muṭî‘
- (5) İns ü cinn ü hüş u tıyūr u mūr u mār
Cümle saña çâker itdi çünki Hâkîk
Sende⁸⁴² hükmi kılmag eyle⁸⁴³ ihtiyâr
- (6) Da‘vet eyle⁸⁴⁴ gele tekvîn ins pes
Çâker ide saña insân ne ki var
Niçe yâ dek şabr idersin⁸⁴⁵ yâ emîr
- (7) Cānumuz ağıza geldi iy kibâr
Hâkîk te‘ālā saña insânı muṭî‘
İder eger isterisek nāmudâr

⁸³⁴ B Nüshasında “Dāsītān Tekvīn-i İnsān Āmeden Bedr Gāh Süleymānın Dāvud ‘Aleyhi’s-Selām” eksik.

⁸³⁵ B Nüshasında “hâzretine” yerine “‘aleyhi’s-selām” yazılmış.

⁸³⁶ B Nüshasında “te‘ālā” yerine “celle ve ‘alā” yazılmış.

⁸³⁷ B Nüshasında “ins cinni” şeklinde yazılmış.

⁸³⁸ B Nüshasında “hüş-ı ve tıyūrı” ieklinde yazılmış.

⁸³⁹ B Nüshasında “mār-ı mūrı” şeklinde yazılmış.

⁸⁴⁰ B Nüshasında “cerrende perrende” şeklinde yazılmış

⁸⁴¹ B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁸⁴² B Nüshasında “sinde” şeklinde yazılmış.

⁸⁴³ B Nüshasında “kılmag eyle” yerine “kılmagıla” yazılmış.

⁸⁴⁴ B Nüshasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁸⁴⁵ B Nüshasında “idersin” şeklinde yazılmış.

(8) Böyle diyüp⁸⁴⁶ anda Loqmān-ı Hākīm

Vir şalavāt Mustafāya yādigār

NEŞR⁸⁴⁷

(9) Hākīm kavlince Āşaf bin Berhiyā böyle diyicek Süleymān ‘aleyhi’s-selām bildi kim Āşaf rāst (10) eydür ammā kim hasūdların ta‘n itdüğinden incinüp⁸⁴⁸ dururdılar kim hasūdları mülzem kıla andan (11) Süleymān Āşafa destūr virdi kendüzi halvet-i hāşına⁸⁴⁹ vardı ‘ibādet eyledi⁸⁵⁰ niyāz kılup (12) evrād oğudı⁸⁵¹ Tevrātdan ve Zebürdan yitmiş āyet oğuyup⁸⁵² dağı ol hātem-i nübüvvet üzerindeki esmāların⁸⁵³ (13) on dördüncü⁸⁵⁴ esmāsın oğuyup insān üzerine müvekkil⁸⁵⁵ olan tekvīni da‘vet eyledi⁸⁵⁶ Hākķ te‘ālā (14) Süleymānuğ⁸⁵⁷ du‘āsın müstecāb kılup dağı müvekkel-i insāna emr eyledi⁸⁵⁸ tekvīn-i insān geldi (15) Süleymān peygāmbera ol sulţān-ı ekber görüncü nite dimege ‘āşık-āne şalavāt

(16) NAZM⁸⁵⁹

Diñle tekvīn nice geldi aña pes

Vir şalavāt şerh ideyin hūb nefes

(17) Bir şalavāt virmekičün bu kitāb

Te’lif oldı eklerisek sözi ger

NEŞR⁸⁶⁰

(18) Hākīm kavlince Süleymān ‘aleyhi’s-selām ‘ibādet idüp Hākķ te‘ālādan tekvīn-i insān⁸⁶¹ dileyecek Hākķ (19) te‘ālā Süleymān ‘aleyhi’s-selāmuğ⁸⁶² du‘āsın müstecāb idicek namāzdan fāriğ olup sağ yaña selām viricek (20) gördü kim bir ‘azīm melek şüret⁸⁶³ tekvīn tırur şol yaña dağı selām virdi namāzdan fāriğ olıcak (21) tekvīn-i insān dağı gelüp Süleymāna selām virdi Süleymān ‘aleyk⁸⁶⁴ alup tekrār nazār kılup [18b] gördü kim şekli hemān muţlak arslana beñzer ammā kim arķasında āfitāb-veş bir şekl-i (2) şifatta ādem şüret nūr-ı ziyāsı yaraķ urur yine ol āfitābuğ⁸⁶⁵ üzerinde bulut bigi nesne tuman olup (3) tırur ammā bu arslan çeşmde ol ķadardı kim gözinüğ bebegi deryā-yı ķulzümde ziyāde idi Süleymān (4) andan be-ğāyet ‘ibret alup vehme vardı

⁸⁴⁶ B Nüşhasında “diyüp” yerine “didi” yazılmış.

⁸⁴⁷ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

⁸⁴⁸ B Nüşhasında “incinip” şeklinde yazılmış.

⁸⁴⁹ B Nüşhasında “halvet hāşına” şeklinde yazılmış.

⁸⁵⁰ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁸⁵¹ B Nüşhasında “oğudı” şeklinde yazılmış.

⁸⁵² B Nüşhasında “oğuyup” yerine “oğudı” yazılmış.

⁸⁵³ B Nüşhasında “esmāların” şeklinde yazılmış.

⁸⁵⁴ B Nüşhasında “dördüncü” şeklinde yazılmış.

⁸⁵⁵ B Nüşhasında “müvekkil” şeklinde yazılmış.

⁸⁵⁶ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁸⁵⁷ B Nüşhasında “Süleymānuğ” şeklinde yazılmış.

⁸⁵⁸ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁸⁵⁹ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

⁸⁶⁰ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

⁸⁶¹ B Nüşhasında “insānı” şeklinde yazılmış.

⁸⁶² B Nüşhasında “‘aleyhi’s-selāmuğ” eksik.

⁸⁶³ B Nüşhasında “şüreti” şeklinde yazılmış.

⁸⁶⁴ B Nüşhasında “‘aleyk” yerine “‘aleyhi’s-selām” yazılmış.

⁸⁶⁵ B Nüşhasında “āfitābıñ” şeklinde yazılmış.

bu degüldi kim qorqaydı illā kim Hakk sübhāne vü te‘ālānuḡ (5) hilkat itdügi şüretün hey’etine⁸⁶⁶ hayrān olup qahhārlıḡından ve cabbārlıḡından havfa vardı ki niçe buncılayın (6) ‘azametlü şevketlü maḡlūk yaratmışdur

NAZM⁸⁶⁷

Görenler hilkat kılpdur vāhid u ferd ü şamed

(7) Qādir ol kim qudretine yoḡdur anuḡ hiç ‘aded⁸⁶⁸

İy mubaşşır kār-ı gāhı fıtrata eyle⁸⁶⁹ nazār

Kim bilesin hikmetine Hakkun irmez ‘aql-ı ferd

(8) Qudretidür qādirün bī-ḡadd şahā yoḡdur gümān

Hikmetine ‘aql irişmez yoḡ durur pāyān u ḡadd

NEŞR⁸⁷⁰

(9) Hakkim kavlince Süleymān ol tekvīni görüp ta‘accub eyledi⁸⁷¹ andan tekvīn daḡı Süleymāna dilince du‘ā kıldı (10) devletine senā eyledi⁸⁷² ve Hakk te‘ālānuḡ emriyle ḡukmine fermān olup tırdı Süleymān daḡı ‘aleyhi’s-selām (11) ol tekvīne didi kim yā melik-i pādīşāh insān ve yā sultān-ı rūḡān merḡabā ḡoş geldün (12) qadem getürdün bizleri gelmekligünile müşerref kıldun ammā kim mübārek ismünüz⁸⁷³ nedür ve bu şıfatla kim seni (13) gördüm ve bu arḡaḡdaḡı āfitāb şeklinde olup ve nūrı niçün zulumāt içinde qalupdur⁸⁷⁴ ve Hakk (14) te‘ālā seni⁸⁷⁵ hilkat idelden niçe zamāndur didi Süleymān böyle diyicek ol tekvīn cevāb virdi kim yā Süleymān (15) benüm adum⁸⁷⁶ Garyāḡānuşdur benüm taḡt-ı yedinde yidi yüz biḡ cinnī vardur her birinün taḡt-ı yedinde yedişer (16) yüz biḡ cinnī vardur kim āfitāb ḡamel burcında iken ‘ālem-i kevn-i fesād içre ḡalāyıḡa te’sīr iderler (17) ve daḡı yā Süleymān her bölügün qatında yidi qaḡı yidi şahne yidi muḡtesib yidi ketḡudā vardur kim (18) cinnīlerün bunlar ulularıdır ve daḡı yā Süleymān şöyle kim Allāhu te‘ālā’nuḡ on sekiz biḡ ‘ālemi (19) vardur her birinde ay u gün⁸⁷⁷ ılduzlar vardur ve her biri çarḡ-ı felekde yir ü gök ve yüz yigirmi dört (20) dürlü şıfat maḡlūk⁸⁷⁸ ve yitmiş iki millet vardur ve her biri yidi biḡ yılda ol maḡlūqlara daḡı bir niçe sencileyin (21) Süleymān gelüp ḡukm ider ve daḡı on sekiz biḡ ‘ālem içre Hakk te‘ālā beni daḡı arḡamdaḡı güneşi⁸⁷⁹ yaratdı [19a] çarḡ-ı felegi baḡa seyrān-gāh virdi niçe yüz biḡ yıllar çarḡda gāh ‘ulvīde gāh süflīde⁸⁸⁰ (2) on iki burcı seyrān iderken nā-gāh benüm göḡlümnden⁸⁸¹ bu geçdi kim ben olmasam

⁸⁶⁶ B Nüşasında “hiyetine” şeklinde yazılmış.

⁸⁶⁷ B Nüşasında “NAZM” eksik.

⁸⁶⁸ B Nüşasında “ad” şeklinde yazılmış.

⁸⁶⁹ B Nüşasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁸⁷⁰ B Nüşasında “NEŞR” eksik.

⁸⁷¹ B Nüşasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁸⁷² B Nüşasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁸⁷³ B Nüşasında “ismiñüz” şeklinde yazılmış.

⁸⁷⁴ B Nüşasında “qalıpdur” şeklinde yazılmış.

⁸⁷⁵ B Nüşasında “sini” şeklinde yazılmış.

⁸⁷⁶ B Nüşasında “adım” şeklinde yazılmış.

⁸⁷⁷ B Nüşasında “ay gün” şeklinde yazılmış.

⁸⁷⁸ B Nüşasında “şıfat-ı maḡlūk” şeklinde yazılmış.

⁸⁷⁹ Metinde “geneşi” şeklinde yazılmış.

⁸⁸⁰ A Nüşasında “siflīde” şeklinde yazılmış.

⁸⁸¹ B Nüşasında “göḡlimden” şeklinde yazılmış.

(3) ziyāyı kim vireydi ḥalāyık zulūmāt⁸⁸² içre ḳalaydı diyüp göñlüme⁸⁸³ gurūr virdüm hem-ân-dem Ḥaḳḳ te‘ālā (4) dergāhına ma‘lūm olup benüm yirüme bir āfitāb ve bir arslan daḥı ḥilḳat⁸⁸⁴ eyledi⁸⁸⁵ beni ol ‘ālemden (5) bu ‘āleme getürdi ve bu arḳamdaḡı güneş yüzünüḡ üzerine bu bulut zulūmātın⁸⁸⁶ müvekkel ḳodı rüşenlġı (6) gitdi hātıfdan āvāz geldi kim yā Ğaryaġānūş ol güneş rüşenlġı ḳanı (7) ve ḳanı kendüñe maġrūr olduġuñ gör ki benüm ‘ālemüm ḳaçdur veyāḥūd senüñ ne miḳdāruñ⁸⁸⁷ (8) vardı kim ‘āleme rüşenlġ viresin⁸⁸⁸ bil kim seni⁸⁸⁹ bir⁸⁹⁰ ‘āleme getürdüm ki ol ‘ālemüñ (9) güneşi üzerine müvekkel olan melege seni⁸⁹¹ ḥizmet-kār virdüm didi ve daḥı yā Süleymān benüm (10) ḥālüm⁸⁹² ve hey’etüm bu melek şüret olduġuma sebep budur kim didüm⁸⁹³ ve daḥı yā Süleymān benüm ‘ömrüm ne ḳadar ıduġın bilmezem (11) ammā kim ol ‘ālemden benüm arḳamdaḡı güneş ‘ālemi rüşen iderken çarḥı seyrān ḳılırken (12) ol felekde bir yıldız vardır kim yüz kez yüz biñ yılda bir kez toġardı⁸⁹⁴ ol (13) yıldızuñ⁸⁹⁵ ben anda yüz biñ kez toġduġın gördüm didi

NAZM⁸⁹⁶

(14) Gör ne çoḳdan devr idermiş⁸⁹⁷ nüh felek

Yā nice bī-ḥadd yaşamış ol melek

İbtidāyı çarḥa irmedi ‘uḳūl

(15) Ḥaḳḳ ḳatında ḥāşıl olmaz bu dilek

NEŞR⁸⁹⁸

Ḥakīm ḳavlince çünkim (16) yā Ğaryaġānuş tekvīn⁸⁹⁹ böyle diyicek Süleymān peyġamber ‘aleyhi’s-selām tekvīn-i insānuñ ‘ömri ṭavīl (17) olduġından ḥaberdār olıcaḳ be-ġāyet ta‘accub eyledi⁹⁰⁰ eytdi⁹⁰¹ kim yā tekvīn-i insān senüñ ‘ömrüñüñ (18) ıtvāline nihāyet ḥadd yoġumış⁹⁰² ammā kim yā Allāhü’l-‘azīm ol seni⁹⁰³ yoḳdan var idüp ḥilḳat ḳılan Allāh (19) içün ve saña bu ḳadar ‘ömür müyesser ḳılan pādīşāḥıçun aña ef‘ālünden⁹⁰⁴ aḥvālünden⁹⁰⁵ (20) ‘ömrüñüñ ıtvālinden ḥaber kim virdüñ anladum

⁸⁸² B Nüşhasında “zulimāt” şeklinde yazılmış.

⁸⁸³ B Nüşhasında “göñlime” şeklinde yazılmış.

⁸⁸⁴ B Nüşhasında “ḥilḳat” yerine “ḥalk” yazılmış.

⁸⁸⁵ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁸⁸⁶ B Nüşhasında “zulimātın” şeklinde yazılmış.

⁸⁸⁷ B Nüşhasında “miḳdārıñ” şeklinde yazılmış.

⁸⁸⁸ B Nüşhasında “virürsin” şeklinde yazılmış.

⁸⁸⁹ B Nüşhasında “sini” şeklinde yazılmış.

⁸⁹⁰ B Nüşhasında “bir” yerine “ben” yazılmış.

⁸⁹¹ B Nüşhasında “sini” şeklinde yazılmış.

⁸⁹² B Nüşhasında “ḥālüm” şeklinde yazılmış.

⁸⁹³ A Nüşhasında “kim didüm” eksik.

⁸⁹⁴ B Nüşhasında “toġar” şeklinde yazılmış.

⁸⁹⁵ B Nüşhasında “yıldızuñ” şeklinde yazılmış.

⁸⁹⁶ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

⁸⁹⁷ B Nüşhasında “dev idermiş” şeklinde yazılmış.

⁸⁹⁸ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

⁸⁹⁹ B Nüşhasında “tekvīni” şeklinde yazılmış.

⁹⁰⁰ B Nüşhasında “iyledi” şeklinde yazılmış.

⁹⁰¹ B Nüşhasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

⁹⁰² B Nüşhasında “yoġumış” şeklinde yazılmış.

⁹⁰³ B Nüşhasında “sini” şeklinde yazılmış.

⁹⁰⁴ B Nüşhasında “ef‘ālinden” şeklinde yazılmış.

⁹⁰⁵ B Nüşhasında “aḥvālinden” şeklinde yazılmış.

diñledüm cihānuñ aḥvāline çarḥuñ ger dıŝına (21) muṭṭali‘ oldum ‘ ibret aldum ammā kim bunca ‘ ömrü içre⁹⁰⁶ cihān sarāyında ne gördüñ⁹⁰⁷ ‘ acāyibden ve ğarāyibden [19b] ‘ ālem-i süflīde⁹⁰⁸ ve ‘ ālem-i ‘ ulvīde ḥaber virgil diñleyelüm ‘ aklumuz irdüğince⁹⁰⁹ anıyalum diyecek⁹¹⁰ (2) tekvīn-i insān⁹¹¹ cevāb virüp eytdi⁹¹² ki yā Süleymān cihān mülkinde⁹¹³ ‘ acāyibāt çok (3) gördüm ammā cümlesinden ‘ acāyib bu ki Ādem-i Şāfiden evvel Ḥaḳḳ te‘ ālā cihān mülkine⁹¹⁴ bir (4) maḥlūk getürdü⁹¹⁵ ki anlara Ḳavm-i Ḥafī dirlerdi anlar daḥı bir zamān dūnyā mülkin⁹¹⁶ benümdür diyüp cihāna (5) ḥükm itdiler diyecek⁹¹⁷ Süleymān su‘āl itdi ol ḳavm ādem midür ve ğayrı maḥlūk mıdur ve ŝıfatı ve yimesi (6) ve içmesi ve ölmesi ve dirilmesi nice idi cevāb virdi ki yā Süleymān egerçi⁹¹⁸ ki ḥükemā-yı (7) müteḳaddimīn ol ḳavme Ādem-i Hafī dirler kim Ādem-i Şāfiden evvel geldi velīkin ol ḳavm bir dürlü (8) maḥlūkıdı ki ba‘zı yirleri insāna beñzedüği cihetden ḥükemā anları ādem ŝandılar nite (9) ŝöyle ki anlaruñ cemī‘ i vaż‘ ı ādeme beñzerdi eli ve ayağı insān ŝekliydi ammā kim dört (10) baŝı varıdı her bir baŝında çār ğüŝe dört yüzi dört ağzı dört burnı varıdı ammā (11) ki her yüzünüñ alnında birer gözi varıdı külhān ocağı gibi yanardı ve bir ‘ aceb daḥı (12) bu ki dört eli var ammā ki ellerinüñ vaż‘ ı insān ŝekliydi gevdeleri müdevver ḳal‘ a (13) burcına beñzerdi her birisinüñ daḥı iki ayağı varıdı ādem ayağı gibi velīkin ṭabanları (14) fil ṭabanına beñzerdi ammā ki tüyleri ḳoyun ḳuzusu tüyine beñzerdi gevdelerin (15) bürümüŝdi velīkin yüzleri insāna beñzerdi ol müdevver gözlerinüñ üzerinde iki (16) hilāl-i ḳaŝları varıdı kim baŝların ol yek⁹¹⁹ çeŝmüñ üzerine ḳavs-i ḳuzah gibi ekmiŝlerdi (17) ādem ŝaçları gibi ŝaçları varıdı kim boyunlarından aŝağa omuzların örtmiŝdi ol dört (18) murabba‘ ŝekli baŝlar gevdelerine daḥı yaraŝuḳ düŝmiŝdi anlar daḥı insān bigi yirler içerler (19) ‘ iş ü nüŝ iderlerdi ammā ol ḳavme ḥafī didüklerine sebep bu ki ḳaçan kim birisinüñ eceli (20) gelse va‘ desi yitse anlaruñ⁹²⁰ ölmesi ğāyib olmağıdı nite ŝöyle ki ḳaçan birisinüñ eceli yitse cemā‘ ati (21) arasında otururken ḥaste olmadın ölümün bilmedin ğāyib olurdu ol ḥaḳḳ arayup isteyüp [20a] bulmazlardı nice olduğın bilmezlerdi ve daḥı anlaruñ⁹²¹ nesli üremesine⁹²² sebep bu idi ki ḳaçan kim (2) diŝiyle⁹²³ irkeği oğul⁹²⁴ kız ḥacet idinseler bir yire gelüp ādem oğlanları gibi cimā‘ (3) idemezlerdi diŝisinüñ raḥim yiri irkeğinüñ zekeri yiri varıdı ammā cimā‘ a ḳādir degüllerdi (4) velīkin nefesleri varıdı ḳaçan āfitāb ḥamel burcına gelse rü-yı zemīni çemen örtse (5) āb-ı revān kenārların yāsemen⁹²⁵ ü sünbül ü semen ṭutsa ṭağ üstin lāle

⁹⁰⁶ B Nüshasında “içre” yerine “içinde” yazılmış.

⁹⁰⁷ B Nüshasında “görd” şeklinde yazılmış.

⁹⁰⁸ A Nüshasında “siflīde” şeklinde yazılmış.

⁹⁰⁹ B Nüshasında “irdüğünce” şeklinde yazılmış.

⁹¹⁰ B Nüshasında “diyecek” şeklinde yazılmış.

⁹¹¹ B Nüshasında “tekvīn insān” şeklinde yazılmış.

⁹¹² B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

⁹¹³ B Nüshasında “mülkinde” şeklinde yazılmış.

⁹¹⁴ B Nüshasında “mülkine” şeklinde yazılmış.

⁹¹⁵ B Nüshasında “getürdü” şeklinde yazılmış.

⁹¹⁶ B Nüshasında “milkin” şeklinde yazılmış.

⁹¹⁷ B Nüshasında “diyecek” şeklinde yazılmış.

⁹¹⁸ B Nüshasında “egerçe” şeklinde yazılmış.

⁹¹⁹ B Nüshasında “yik” şeklinde yazılmış.

⁹²⁰ B Nüshasında “anlaruñ” şeklinde yazılmış.

⁹²¹ B Nüshasında “ve daḥı anlaruñ” iki kez yazılmış.

⁹²² B Nüshasında “üremesine” yerine “olmasına” yazılmış.

⁹²³ B Nüshasında “diŝisiyle” şeklinde yazılmış.

⁹²⁴ B Nüshasında “oğıl” şeklinde yazılmış.

⁹²⁵ B Nüshasında “yāsemin” şeklinde yazılmış.

vü zeymurân büriyüp müzeyyen (6) itse bāğ içre gönca vü gül-istân tezyîn kılup güle karşı hezâr dāsītân ötse faşl-ı bahâr (7) eyyâm-ı nev-rüz rüz u pîrüz olduğına seher kuşçuğazları⁹²⁶ dile gelüp dillü dilince Hâliki tesbîh (8) kılup ötse pes ol bahâristân içinde âfitâb burcı⁹²⁷ hamelde iken ol kavm-i hafinüñ nefsi-i emmâresi (9) tekâzâ idüp erile ‘avrat bir yire gelüp her birisi bāğ u bostân⁹²⁸ içinde kamer hamel burcına geldüğün (10) ‘âlemlerinden müneccimlerinden işidüp bilürlerdi ol gül-istânlarında çayır vü çemen⁹²⁹ sünbül ü semen⁹³⁰ arasında (11) ‘üryanisine berisine olup kücişüp öpüşürken⁹³¹ hareketlerinden dışisiyle erkeginüñ (12) nefsleri çıkardı o çayır vü çemen arasında akardı Hâkkuñ kudreti birle ol nefsi yirüñ içine batardı (13) üzerine kırk gün geçdükdün sonra Hâkkuñ kudretiyle âfitâbuñ cerr-i harâretinüñ te’sîr-i (14) kuvvetiyle ol menî yirinden ğarîb ‘acâyib nebâtlar biterdi dağı ol cimâ‘ iden kişi birkaç koyun (15) kimi irkek ve kimi dişi getürüp ol cimâ‘ itdükleri bostân içine koyarlardı (16) tâ kim ol bostânıñ otlarından ol koyunlar⁹³² yirlerdi ammâ kim ol koyunları gözedürlerdi (17) ğayrı kişi koyunun⁹³³ bāğlarına komayup şakınup hıfz iderlerdi kaçan kim âfitâb sünbüle burcına (18) gelse ol koyunları tutup boğazlayup etini ol erile ‘avrat yerinden idüp yirlerdi Hâlike (19) şükrin dirlerdi kaçan kim ol menî yirinden biten nebâtâtı otlayup iftâr iden koyunuñ⁹³⁴ (20) eti ol kavmüñ kurşağına düşerdi hâzmi ta‘âm olıcağ ‘avratuñ gevdesine tağılurdı (21) dükeli endâmına yayılurdı kırk gündün yine dirneşüp yirine gelürdi ammâ kırk gün [20b] geçdüğünden sonra Hâkkuñ kudretiyle bir pâre et olurdu andan sonra Hâkkuñ te‘âlâ (2) ol ete cân⁹³⁵ virürdi nite kim Âdem-i Şâfi nesli dağı ol hallâk-ı ‘âlem rezzâk-ı benî-âdem menî ana (3) rahminde hilkat idüp cân virdüğü gibi Kavlühü te‘âlâ⁹³⁶ *halekal’insâne min ‘alak*⁹³⁷

(4) NAZM⁹³⁸

Qâdir ol ki bir menîye lutf kılup cân virür

‘Aql u fehmü bahşış⁹³⁹ idüp ‘ömrile devrân virür

(5) Heybet itse bir melik yek-sân⁹⁴⁰ olur hâk-i nâğâh

Himmet itse bir gedâ sultân olur fermân olur

NEŞR⁹⁴¹

(6) Hâkim kavlince Ğaryâğânuş tekvîn böyle diyicek Süleymân ta‘accub idüp yine su’âl itdi ki (7) Hâkkuñ te‘âlâ kâdirdür kim menî nebâtâtından ana rahminde veled hilkat kıla ammâ kim anlaruñ dağı veledi tarîk (8) sebilden mi gelürdi nite kim Âdem-i Şâfi

⁹²⁶ B Nüshasında “kuşları” şeklinde yazılmış.

⁹²⁷ B Nüshasında “burc” şeklinde yazılmış.

⁹²⁸ B Nüshasında “bağ ve bostân” şeklinde yazılmış.

⁹²⁹ B Nüshasında “çayır-ı çemen” şekline yazılmış.

⁹³⁰ B Nüshasında “sünbül ve semen” şeklinde yazılmış.

⁹³¹ B Nüshasında “öpüşürken” şeklinde yazılmış.

⁹³² B Nüshasında “koyunları” şeklinde yazılmış.

⁹³³ B Nüshasında “koyunun” şeklinde yazılmış.

⁹³⁴ B Nüshasında “koyunuñ” şeklinde yazılmış.

⁹³⁵ B Nüshasında “câ” şeklinde yazılmış.

⁹³⁶ B Nüshasında “kavlühü te‘âlâ” eksik.

⁹³⁷ “O, insanı bir alekadan (embriyodan) yarattı.” Alak suresi 2. ayet.

⁹³⁸ B Nüshasında “NAZM” eksik.

⁹³⁹ B Nüshasında “bahşış” yerine “cünbüş” yazılmış.

⁹⁴⁰ B Nüshasında “yiksân” şeklinde yazılmış.

⁹⁴¹ B Nüshasında “NEŞR” eksik.

nesli ana rahminden vücūda gelür yoḡsa anlaruḡ (9) veledi bir ḡayrı yirden mi mütevellid olur diyüp su'āl idicek Ġaryāḡānuş tekvīn eydür⁹⁴² nite kim anlaruḡ⁹⁴³ (10) eceli gelen aralarından ḡāyib olup neydüḡin bilmedükleri gibi veledleri daḡı (11) dişilerinden ne vechile mütevellid olduḡın bilmezlerdi nite şöyle kim anlaruḡ⁹⁴⁴ müddet-i ḡamlı üç yıl üç ay (12) üç hafta üç gün olurdu kaçan kim müddet-i ḡamlı⁹⁴⁵ tamām olsa Ḥaḡḡ te'ālā ol ḡatuna bir za'iflik (13) virürdi ki başından 'aḡlı giderdi yidi gün tamām bī-hūş olup yaturdu ammā Ādem-i Şāfi (14) neslinüḡ dişisi gibi kendüzi ne vaḡtın ḡamlı olduḡın⁹⁴⁶ bilmezdi aş daḡı yermezdi⁹⁴⁷ ve ḡarın ḡaşıḡı⁹⁴⁸ (15) daḡı geñiyüp⁹⁴⁹ büyümezdi ammā ki müddet-i ḡamlı olduḡın bilmezdi⁹⁵⁰ tamām olup yidi gün ol ḡatun kişi bī-hūş (16) olup yaturdu ḡaḡ'ā kendüyi bilmez olup⁹⁵¹ gözin aḡzın açmazdı pes ol ḡavm bilürlerdi kim ol (17) dişiden veled zūhūra gelecekdür pes anlaruḡ 'ādet-i resmi o idi kim anı bir tenhā ev içine (18) ḡoyarlardı ḡapusunda ḡelāli ḡururdu kimse üzerine ḡomayup yidi gün gice gündüz (19) beklerdi⁹⁵² eger kim ol yidi gün içinde üzerine kimse girse yāḡūd (20) anı kimse görse hemīn ol ḡatun kişi ölürdü⁹⁵³ ölmesi daḡı ol evden ḡāyib (21) olurdu pes ḡapusunda ḡelāli ḡururdu ḡimesne üzerine ḡomayup yidi gün gice gündüz beklerdi⁹⁵⁴ velikin üzerine kimse girmese bu yidi günüḡ içinde ḡalvetinde⁹⁵⁵ ḡamlınuḡ [21a] ḡīn müddetinde Ḥaḡḡ te'ālā bir aḡsırmaḡ virürdi kim ol veled bir sülük endāmında gelüp aḡzından (2) ḡıkardı ḡünkim ol ḡatun kişi yidi gündün şonra gözin açardı yidi ayda ol (3) veled endāmı tam bulut kırḡ yılda bāliḡ olurdu ḡehān yaşıyanı dört biḡ yıl 'ömür sürerdi velākin (4) ol ḡalḡ eger irkeḡi ve eger dişisi ne vechile mütevellid olduḡın mevlüdin bilmezlerdi (5) ve daḡı⁹⁵⁶ egerçi kim ḡāyib olduḡların görürlerdi öldüḡin fark ḡılmazlardı kaçan kim (6) anlar daḡı cihān sarāyında yidi biḡ yıl ki devrān sürdiler kendülerin ḡāyib 'āleminden (7) gelüp girü ḡāyib 'ālemine gitdüklerin kim gördiler pes bunlara nefsi emmāre (8) ḡālib olup ḡaflet müstevli olduḡı⁹⁵⁷ sebebden ol 'āḡilüz diyen bī-'āḡılları eytdüler ki (9) biz ḡāyib 'āleminden gelürüz girü ḡāyib 'ālemine giderüz vuḡuş vü tūyür gibi bize ölmek (10) yoḡ cānumuzda gevdemüzden ḡıḡuban cismümüz ḡopraḡ olmak yoḡ eyle⁹⁵⁸ olsa bizüm 'ömrümüz⁹⁵⁹ ebedidür şol (11) güneşe beñzer ki ḡamel burcından taḡvīl idüp on bir burcu seyr ider yine āḡir ḡamel burcına gelür (12) pes bizüm daḡı ol ḡāyib olanlarımız bu 'ālemden bir 'āleme daḡı naḡl idüp güneş gibi 'ālemleri (13) seyrān ider eyle⁹⁶⁰ olsa bizüm 'ömrümüz⁹⁶¹ cāvidān imiş diyüp 'ömürlerine maḡrūr olup Ḥaḡḡ te'ālā

⁹⁴² B Nüşhasında “iydür” şeklinde yazılmış.

⁹⁴³ B Nüşhasında “anlaru” şeklinde yazılmış.

⁹⁴⁴ B Nüşhasında “anlaruḡ” şeklinde yazılmış.

⁹⁴⁵ B Nüşhasında “ḡamlı” şeklinde yazılmış.

⁹⁴⁶ B Nüşhasında “olduḡın” şeklinde yazılmış.

⁹⁴⁷ B Nüşhasında “yirmezdı” şeklinde yazılmış.

⁹⁴⁸ B Nüşhasında “ḡaşıḡı” şeklinde yazılmış.

⁹⁴⁹ B Nüşhasında “geñiyüp” şeklinde yazılmış.

⁹⁵⁰ A Nüşhasında “olduḡın bilmezdi” eksik.

⁹⁵¹ B Nüşhasında “bilmez olup” yerine “bilmezdi” yazılmış.

⁹⁵² B Nüşhasında “ḡapusunda ḡelāli ḡururdu kimse üzerine ḡomayup yidi gün gice gündüz beklerdi” eksik.

⁹⁵³ B Nüşhasında “olur” şeklinde yazılmış.

⁹⁵⁴ A Nüşhasında “pes ḡapusunda ḡelāli ḡururdu ḡimesne üzerine ḡomayup yidi gün gice gündüz beḡlerdi” eksik.

⁹⁵⁵ B Nüşhasında “ḡalvetinden” şeklinde yazılmış.

⁹⁵⁶ B Nüşhasında “ve daḡı” eksik.

⁹⁵⁷ B Nüşhasında “oldıḡı” şeklinde yazılmış.

⁹⁵⁸ B Nüşhasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁹⁵⁹ B Nüşhasında “ömrümüz” şeklinde yazılmış.

⁹⁶⁰ B Nüşhasında “iyle” şeklinde yazılmış.

⁹⁶¹ B Nüşhasında “ömrümüz” şeklinde yazılmış.

zıkrin⁹⁶² (14) unudup t̄a' atdan bizdiler nefsi emmāreye uyup azdılar çünkü bunun üzerine bir kaç yıl (15) geçüp bu halk küfr ü dālālet içinde kaldılar Hakk te' ālā daḥı ol kavm-i hafinūḡ neslinden sencileyin bir Süleymān (16) yarattı taḥtını ḥadem-i ḥaṣemiyle yile götürüp yirle gök arasında yürütüdi andan sonra Süleymān (17) ol kavmi Hakkun emriyle imāna da' vet eyledi⁹⁶³ kaḅkısı ki imāna gelmediyse kılıçla helāk eyledi⁹⁶⁴ helāk (18) olması daḥı bu ki kaḅan kim bunlar cenge girüp ḥarb ālātıyla duruşup⁹⁶⁵ uruşurdu⁹⁶⁶ kaḅkısına ki ecel (19) zaḥmı yitüşürdi ḥin-i mevte hemīn⁹⁶⁷ cān gibi beden daḥı ḡāyib olurdu kaḅan kim Süleymān-ı hafı ol kavmıla kim ceng-i (20) cihānı gözlerine teng taḡ u taşı kaḅlarıyla lāle-reng idicek ol kavmūḡ⁹⁶⁸ uluları 'āciz oldılar andan (21) cem' olup Süleymān-ı hafıye geldiler eytdiler yā nebıyū 'llāh ve iy Süleymān emīnullah⁹⁶⁹ bizi kılıçla [21b] incidüp zaḥmınaḡ baḡrumuz⁹⁷⁰ çāk itmekden saḡa ne fāyide olur bizüm su'ālümüze cevāb vir (2) müşkilümüz⁹⁷¹ ḥall eyle⁹⁷² ve hem bize mu'cize göster saḡa muḥ' olup imān getürelüm diyicek (3) Süleymān-ı hafı eytdi ki⁹⁷³ müşkilünüz⁹⁷⁴ nedür söyleñüz ḥüb ta' bīrle şerḥ eyleñüz⁹⁷⁵ (4) didi eytdiler ki evvel bunu su'āl iderüz kim bizüm mevlüdümüz ne yirden mütevellid (5) olur bilmezüz ve⁹⁷⁶ ikinci su'ālümüz bu ki aramızdan gidüp ḡāyib olanlaruḡ ne 'āleme varduḡını⁹⁷⁷ (6) ve ḥālī ne olduḡını⁹⁷⁸ bilmezüz üçüncü bu ki bize eydürsin ki⁹⁷⁹ cemī' üñüz sizün ḡāyib olanuñuz⁹⁸⁰ (7) eceli gelendür ki ölüḡ kıyāmet ḥaḅḅdur ki⁹⁸¹ kopar ḥaṣr ü neṣr⁹⁸² ḡünü olur ḥayr u şer kişi (8) itdün bulur biz eydürüz⁹⁸³ ki bizüm cānumuz olmaz zirā görüyoruz ki vuḥūṣ vü tıyūr (9) gibi cān gevdesinden çıkup teni çürüyüp taḡyīr olmaz ammā ki ḡāyib olanumuz bu 'ālemden (10) bir 'āleme daḥı taḥvīl ider cānına ḥazer cismine zarar gelmez belki bundan özge 'āleme (11) varup maḅāmın mekānın terk ider ve bir daḥı bu ki i' tiḅādumuz yoḅ ki vuḥūṣ vü tıyūr (12) gibi cānumuz çıkup ölmez etümüzi yılan vü çeyan vü⁹⁸⁴ 'aḅreb yiyüp zamānıla çürüyüp⁹⁸⁵ toprak (13) olmaz Kavluḥü te' ālā⁹⁸⁶ yuḥyī-I'izāme vehiye ramīm⁹⁸⁷ pes kaḅan ola kim yā Süleymān ol (14) çürümüṣ⁹⁸⁸ süñükleri toprak içinde

⁹⁶² B Nüshasında "zıkrini" şeklinde yazılmış.

⁹⁶³ B Nüshasında "iyledi" şeklinde yazılmış.

⁹⁶⁴ B Nüshasında "iyledi" şeklinde yazılmış.

⁹⁶⁵ B Nüshasında "durüşup" şeklinde yazılmış.

⁹⁶⁶ B Nüshasında "urüşurdu" şeklinde yazılmış.

⁹⁶⁷ B Nüshasında "hemīn" yerine "hemān" yazılmış.

⁹⁶⁸ B Nüshasında "kaḅmiḡ" şeklinde yazılmış.

⁹⁶⁹ B Nüshasında "Süleymān-ı emīnullah" şeklinde yazılmış.

⁹⁷⁰ B Nüshasında "baḡrumuzı" şeklinde yazılmış.

⁹⁷¹ B Nüshasında "mişgilümüz" şeklinde yazılmış.

⁹⁷² B Nüshasında "iyile" şeklinde yazılmış.

⁹⁷³ B Nüshasında "eytdi ki" yerinde "idür" yazılmış.

⁹⁷⁴ B Nüshasında "mişgilünüz" şeklinde yazılmış.

⁹⁷⁵ B Nüshasında "iyleñüz" şeklinde yazılmış.

⁹⁷⁶ B Nüshasında "ve" eksik.

⁹⁷⁷ B Nüshasında "varduḡını" şeklinde yazılmış.

⁹⁷⁸ B Nüshasında "olduḡını" şeklinde yazılmış.

⁹⁷⁹ B Nüshasında "iydürsin ki" şeklinde yazılmış.

⁹⁸⁰ B Nüshasında "olanlaruḡuz" şeklinde yazılmış.

⁹⁸¹ A Nüshasında "ki" eksik.

⁹⁸² B Nüshasında "ḥaṣr-ı neṣr" şeklinde yazılmış.

⁹⁸³ B Nüshasında "iydürüz" şeklinde yazılmış.

⁹⁸⁴ A Nüshasında "vü" eksik.

⁹⁸⁵ B Nüshasında "çürüyüp" şeklinde yazılmış.

⁹⁸⁶ B Nüshasında "kaḅluḥü te' ālā" eksik.

⁹⁸⁷ "Çürümüṣ kemikleri kim yaratacak?" Yasin suresi 78. ayet.

⁹⁸⁸ B Nüshasında "çürümüṣ" şeklinde yazılmış.

bir yire cem^ç olup dirile üzerlerinde siñir bitüp et (15) tutup gevdeyi hilkat tamām ola dañı cān gelüp qarār kıla pes bizüm bu üç su’alümüze (16) cevāb virürseñ ki ölü dirildüğünü⁹⁸⁹ gözümüzle görevüz ve mevlüdümüz ne vechile (17) mütevellid olduğına ve dañı ğāyib olanumuz ne cihet birle nā-bedīd olduğına ‘aqlumuz şıgmaz delīl-i (18) hikmetile burhān u ĥucctile⁹⁹⁰ cevāb viresin kim biz dañı Allāhı bir bilüp saña imān (19) getürevüz ĥāk-i pāyuña yüz sürüp ĥizmetün şerāitini yirine yitürevüz diyüp su’al (20) idicek Süleymān-ı ĥafī cevāb virüp eytdi⁹⁹¹ ki kaçan kim sizden bir erkek ve bir dişi (21) çemen arasında bahār faşında bir yire gelüp ‘üryān olup ĥareket itsenüz ol menī [22a] irkekden ve dişiden zuhūra gelüp çemen arasına aqup yire batar kırk gündend (2) sonra nebāt olup biter çünkü ol nebātı koyun yir gevdesine siñer et ü kan (3) olur dişünüz ki ol koyunun etinden ki yir kırk loğmasından bir katre kan ĥāşıl (4) olur kırk katre kandan bir tamlā şehvet ĥāşıl olur pes ol menīden Ĥaqqun ĥudretiyle veled (5) şüret bağlayup müddet-i ĥaml tamām olıcağ ol dişünüz yidi⁹⁹² gün ĥaste vü za’if olup (6) kendüyi bilmeyüp yatıncağ Ĥaqq te’ālā aña bir ahsırmağ virür ki gençinden ol veled (7) sülük gibi çıkup mütevellid olur diyicek yine ol ĥalk eytdiler⁹⁹³ yā Süleymān yā ol niçün tarīğ (8) rañimden olmaya ĥulkūmdan ola Süleymān-ı ĥafī cevāb virdi ki anuñçün ki sizün zekerünüz (9) rañmün perdesin yırtup ĥazineye girmez pes menī dañı zekerden rañim ĥazinesine varmaduğı (10) cihetden menī nebāt olup nebātāt olup dişünüzün ĥulkūmindan girdüğü sebebden lā-cerem (11) oğlan ĥalkdan vücūda geldi tarīğ-i ma’ hūdeden ve sebil-i muqtezādan vücūda gelmedüğüne (12) sebep budur eger bu söze senük⁹⁹⁴ ve gümān getürürsenüz delīl bu yitmez mi ki (13) kaçan ĥuzğun erkegiyle dişisi bir yire gelse kalan ĥuşlar gibi birbirine qarılmaz (14) zīrā ĥuzğunun şehveti minkārındadır irkegi ağızın dişisi ağızına urur nefsin ağızından (15) dişi ağızına döker Ĥaqq te’ālānuñ ĥudreti birle ol nefsdend yumurda ĥāşıl olur toğum (16) ağızından girdüğü cihetden ĥuzğun yine yumurdayı ağızından ĥusar ve dañı sizden sonra (17) cihān mülkine bir ĥavm gele ki anlar Ādem-i Şāfi nesli ola anuñ neslinden bir peygāMBER (18) gele kim adı ‘İsā-yı rūḥ-ullah ola Cebra’ıl Allāhun emri birle ‘İsānuñ anası ağızına (19) nefḥ itdüğü sebebden Meryem ĥatun ĥāmīle ola ol ĥavm bir yire cem^ç olup Meryem zānīyedür (20) diyüp ĥışāş itmek dileyeler ‘ağıbet ol zamānuñ ‘ağili cevāb vire ki Meryem ĥatuna mühlet (21) virün nā-müddet-i ĥaml irince eger kim bunun toğmı Cebra’ıl ‘aleyhi’s-selām ağızına nefḥ itdüğünden [22b] lā-cerem bu oğlan dañı Meryemün ĥalkından gelecekdür ol tağdirce Meryem ĥatunun günāhı (2) yoğdur eger tarīğ-i ma’ hūdeden ve sebil-i muqtezādan gelürse Meryem zānīyedür ĥışāş (3) itmek gerek diyüp Meryeme mühlet vireler toğuz ay on gün geçüp müddet-i ĥaml tamām olıcağ (4) ‘İsā-yı rūḥ-ullah Meryemün ĥalkından gele Meryem dañı ĥışāş olmağdan ĥurtıla ĥalk dilinden (5) beri olup muḥabbeti göñüller içinde yir ide

NAZM

(6) ‘İzzi arta ‘İsā ibn-i Meryemün

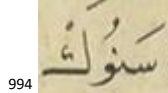
⁹⁸⁹ B Nüshasında “dirildüğünü” şeklinde yazılmış.

⁹⁹⁰ B Nüshasında “burhān ĥucctile” şeklinde yazılmış.

⁹⁹¹ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

⁹⁹² B Nüshasında “yedi” şeklinde yazılmış.

⁹⁹³ B Nüshasında “eytdiler” şeklinde yazılmış.

Efzali ola cihānda ādemūn

Mu‘ciziyle mürdeyi ḥayy kıla ol

(7) Bir zamān devrini süre ‘ālemūn

NEŞR

Hakīm kavlince Süleymān-ı ḥafī eyle (8) diyicek ol kavm Süleymān-ı ḥafinūn ‘aqlına taḥsīn ve⁹⁹⁵ ‘ilmine āferīn idüp gönülleri dölendi (9) andan ol ḥalkına ḡāyib olanlardan ḥaber şorıcaḡ Süleymān-ı ḥafī cevāb virdi ki Ḥaḡḡ te‘ālā (10) sizūn üzerūnūze tekvīnler müvekkel ḡomıḡdur ḡanḡuḡuzuḡ eceli gelse Ḳāf taḡınuḡ ‘ālemlerine (11) bir ‘ālem vardır ki ol ‘āleme ‘ālem-i ‘anḡāyan dirler Ḥaḡḡ te‘ālā ol ‘ālemdede ‘anḡā kuşların (12) yaratmıḡdur ki ol melekler sizūn ölūnūzi ol kuşlara iletürler ki ol kuşların (13) ḡıtāsı sizūn ölūnūzdür ve illā ki Ḥaḡḡ te‘ālā sizūn ecelūnūz gelenini gözü göze (14) ḡarşu oldurmayup ḡayb olduḡına üç sebep vardır evvel sebep bu ki bu ‘ālemden (15) ol ‘ālem-i ‘anḡāya biḡ yıllıḡ yoldur ammā ki tekvīnler gidişine bir menzil yoldur pes sizūn (16) ḡāyib olanuḡuzı ol⁹⁹⁶ ‘āleme tekvīn cānıla iltürler tekvīnler dirile iltüklerine ḡikmet (17) bu kim ölūnūn cismi ḡafif olmaz şaḡil olur ol sebebdende tekvīnler zaḡmet çekmemek için (18) dirile götürüp ol ‘āleme yitürürler ikinci sebep bu kim ölūnūn gevdesi mekrūhdur tekvīnler (19) mekrūhdan ikrāh ider anuḡün sizūn ecelūnūz gelenin diri götürmesin Ḥaḡḡ te‘ālā (20) emr itdi üçüncü sebep bu ki size anuḡün kavm-i ḡafī didiler ki ol şāni‘ūn şun‘ı ve ol (21) ḡakīmūn ḡikmeti size ma‘lūm olmaḡıçun ölūnūzi sizūn içūnūzden gizledi ecelūnūz [23a] geleni ḡāyib itdi pes sizi ol ‘ālem-i ḡāyibden vücūda getüren Allāh yine sizūn mevcūd (2) olanuḡuzı ‘ömri āḡire iricek arānūzdan ḡāyib idüp tekvīnlere getürdür ol kuşlar (3) ‘ālemine yitürdür nitekim sizi mütevellid olan mevlūdūnūz sevindürürse sizūn ölūnūzle (4) daḡı ol ‘Anḡāların nefslerini ḡındurur ‘aḡā virüp ḡıvandurur ammā ki siz bu nesneyi gözūnūzle (5) görmeyince inanmazsız benüm sözüme i‘timād idüp ḡanmazsız diyüp bād-ı şarşara Süleymān emr (6) itdi daḡı bunların ‘ulemāsından bir niçesin alup yirinden götürüp ḡarafetü’l-‘ayn (7) içinde ‘ālem-i ‘anḡāya iletirdi andan Süleymān-ı ḡafī münācāt eyledi Ḥaḡḡa ḡacāt eyledi (8) bunların ölüp ḡāyib olanların ‘ālem-i ‘anḡāya varan ‘ulemāya ḡöstere Ḥaḡḡ te‘ālā Süleymān-ı (9) ḡafinūn du‘āsın ḡabūl itdi melekü’l-mevte emr eyledi ḡafī ḡavminūn ne ḡadar va‘desi yitmişleri (10) varsa ḡükminde olan tekvīnlere emr eyledi cemī‘isin ol dem içinde götürüp (11) bir nūcūm sāt at ḡeçmedin ‘ālem-i ‘anḡāya yitürdiler ol kuşların öḡine getürdiler (12) ol kuşlar daḡı ḡanların içüp gevdelerin ayaklarıyla yırdılar loḡma loḡma idüp yutdılar (13) çünki ol ‘ālimler ḡāyib olanların ḡāllerin kim gördiler öleceklerin bilüp (14) aḡlaşup cān u ciger taḡlaşup müteḡayyir oldılar pes bād-ı şarşarına Süleymānūn emriyle (15) ol ḡalkı ḡötürdi def‘ī Süleymān nazarına yitürdi çünki Süleymān nazarına geldiler (16) anlar ki ‘āḡillerdi ḡelüp Süleymāna imān getürdiler ve illā ki anlar cāhil aḡmaḡdı (17) eytdiler⁹⁹⁷ eḡerçi kim ḡāyib olanumuzun öldüḡini ve kuşlara loḡma olduḡın bildük (18) ammā ki bizüm kuş ḡaynaḡı ilinde helāk olanumuz neden ma‘lūm ola ki yine dirilüp (19) ḡayāt bula ḡıyāmet ḡopıcaḡ maḡşer ḡününde ḡāzır ola ḡayr u şerden itdüḡini şevāb u ‘iḡāb (20) bula andan daḡı bir ‘ālāmet görmeyince Süleymāna imān getürmezüz ḡidmet-i Ḥaḡḡı daḡı (21) yirine yetürmezüz diyüp Süleymāndan mu‘cize isteyüp ḡurdılar Süleymān ne söyleye diyü ḡulaḡ [23b] urdılar andan Süleymān-ı ḡafī Allāh

⁹⁹⁵ A Nüshasında “ve” eksik.

⁹⁹⁶ B Nüshasında “ol” iki kez yazılmış.

⁹⁹⁷ B Nüshasında “eytdiler” şeklinde yazılmış.

te‘ālānuḡ emri birle bir ‘aceb mu‘ cizāt gösterdi ki (2) yā Süleymān bin Dāvud henüz ol mu‘ cizāt tārīḡ olup ‘ālem-i melekūtda söylenür nite şöyle ki (3) dimege ‘āşık-āne şalavat

NAZM

Dilerseḡ kim beyān ola ḡikāyet

(4) Diyem cāndan saḡa ra‘ nā rivāyet

Gerekdür kim Muḡammed rūḡıçun

Dil ü cāndan viresin ḡoş şalavāt

(5) NEŞR

Hākīm ḡavlince tekvīn-i insān böyle diyicek Süleymān bin Dāvud (6) Hāk te‘ālānuḡ ḡikmetine ve ḡudretine ḡayrān olup dönüp tekvīne yine su‘āl itdi kim yā Melek-i (7) a‘zam Süleymān-ı ḡafinūḡ ol ḡalka gösterdüḡi mu‘cizeyi beyān eyle işidelüm diyicek andan (8) tekvīn-i insān cevāb virüp didi kim yā Süleymān bin Dāvud Süleymān-ı ḡafī ben ḡuluḡa buyurdi (9) yabān ḡoyunlarından birḡaç ḡoyun getür didi varup getürdüm andan Süleymān-ı ḡafī emr eyledi (10) ol ḡalkuḡ ölüleri ilerü gelüp ol ḡoyunları boḡazladılar baḡrını baḡarsuḡunu⁹⁹⁸ ve ḡarnını (11) Nīl şuyı içindeki balıḡlara virdiler balıḡlar daḡı yidiler andan ol ḡoyunlaruḡ etlerini toḡratdı (12) pāre pāre loḡma loḡma eylediler ol ḡalka üleşdürdiler anlar daḡı kebāb eyleyüp yidiler andan (13) soḡra Süleymān-ı ḡafī buyurdi ol etlerüḡ kemüklerin cem‘ itdiler cümlesin oda yaḡup (14) kül itdiler külünü daḡı yile virdiler ve derisin daḡı pāre pāre ḡıluḡ başıyla ayaḡıyla zerre zerre şerḡa (15) şerḡa itdükden soḡra yırtıcı ve ḡartıcı cānavarlara taḡsīm idüp üleşdürdiler andan (16) Süleymān-ı ḡafī emr eyledi ḡavm-i ḡafī cem‘ olup geldiler Süleymān sözine çeşm ü ḡuş oldılar (17) andan Süleymān eytdi⁹⁹⁹ ki işbu ḡoyunları kim gördüḡüz ne vechile etin taḡıdup (18) kemüklerin oda yaḡup külin göḡe şavurduḡum¹⁰⁰⁰ görürdüḡüz eger ol (19) ḡoyunlar Hālīḡ-i kāinātuḡ ḡudreti birle ve ol ḡayy-ı mālīnuḡ ḡikmeti birle cemī‘ i a‘zaları (20) yirine gelüp dirilüp ḡayāt bulıcaḡ¹⁰⁰¹ olursa sizüḡ daḡı ölülerüḡüz ḡıyāmetde yine ḡayāt bulıcaḡlarına¹⁰⁰² (21) mü‘minleri şevāba kāfirleri ‘azāba mülḡaḡ olacaḡına ve ḡıyāmet ḡopup Hāḡḡ olacaḡına şaḡīlerüḡ [24a] yiri cehennem sa‘idlerüḡ yiri cennet olacaḡına muḡırr olup baḡa īmān getürüp Allāḡı (2) bir bile misiz ma‘şıyyetden el çeküp Hālīḡe ‘ibādet ḡıla mısız diyicek ol ḡalk biri birine (3) baḡışup göz ḡaḡışup sa‘idler i lā dimeyüp teslīm idüp muḡī‘ oldılar şaḡīleri (4) istihzāyla ḡahḡahā birle ḡülüşüp eytdiler¹⁰⁰³ ki yā Süleymān-ı nebī bir ḡoyun veyāḡūd bir ḡoç kim boḡazlanup (5) ḡanı ḡara yire ḡarıla ve etleri loḡma loḡma olup rişte gibi biçile kebāb olup aḡızlarda (6) yinile mi‘delerde¹⁰⁰⁴ ḡazm olup ḡarīḡ-i ma‘hüdeden taşra gele bezmeleye¹⁰⁰⁵ ḡarışup ters ola (7) ve kemükleri oda yanup kül olup yile verile başların ve ayaḡların yırtıcı ve ḡartıcı

⁹⁹⁸ B Nüshasında “baḡarsaḡını” şeklinde yazılmış.

⁹⁹⁹ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

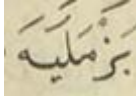
¹⁰⁰⁰ B Nüshasında “şavurdum” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁰¹ B Nüshasında “bulacaḡ” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁰² B Nüshasında “bulacaḡlarına” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁰³ B Nüshasında “eytdiler” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁰⁴ Metinde “ma‘delerde” şeklinde yazılmış.

cānavarlara (8) yidürüp pay ideler bağrın ve bağarşuğın dağı deniz balıkları yiyüp pay ideler ol balıkların (9) ekşerin dağı gayrı balıklar deme çeküp yudalar bu kaçan ola ki ol çoçuğ (10) vücudı ‘adem olmışken vücud bula ammā ki yā Süleymān-ı hafı eger kim bu çoçuğ cemī‘-i (11) a‘zāları ‘adem ‘āleminden vücūda gelüp Hakkın kudretiyle senün mu‘cizātınla¹⁰⁰⁶ hayāt (12) bulup evvelki gibi çoç olıcağ olursa haqıkat ölümüz yine dirilecegin rüz-ı mahşer (13) olacağıın hayr u şerden kişi itdügin bulacağıın ‘ākıbeti hālümüz ne olacağıın ‘ilmile yakın (14) bilevüz Allāha imān getürüp seni haqk peygāmbere bilüp emrüne mu‘tī‘ olavuz diyicek (15) Süleymān-ı hafı dağı pāk şudan ābdest aluban ol çoçı kurbān itdügi yirde kıbleye qarşu (16) tırup Haq te‘ālāya münacāt kılıp didi kim

NAZM

- Didi kim iy fā‘ il ü muhtār-ı Haqk
 (17) Hāfız u kādır Çalab settār-ı Haqk
 ‘Arş u ferşün hürmetiçün yā İlāh
 Hür u rıdvān Haqqıçun gaffār-ı Haqk
 (18) Enbiyā vü evliyālar hürmeti
 Qahr kıılma luţfuñ¹⁰⁰⁷ eyt qahhār-ı Haqk
 Hācetüm maqbül kııl eyle kerem
 (19) ‘İzzetünçün itmegil cabbār-ı Haqk
 Bu münāfıklar yiter ta‘n eylesün
 Kııl ‘ināyet luţf idüp tekrār-ı Haqk
 (20) Böyle diyüp itdi nāliš ol melik
 Vir şalavāt rahm ide settār-ı Haqk

NEŞR

(21) Hakīm kavline çünkim Süleymān-ı hafı bu vechile münacāt idicek Süleymānuñ du‘āsın [24b] Haqk Sübhāne ve te‘ālā kabül eyledi emri Haqqıla ol çoçuğ etleri ve balık karnından leşleri (2) ve ol yanmış kül olmuş külin dağı yile şavrulmuş şühükleri cümle hāli üzerine (3) cem‘ oldı üzerine sığırlar yürüyüp çatıldı kanlar yürüdi fi‘l-cümle çoçuğ cemī‘-i (4) a‘zāsı bütün olup tüy bitüp gevdesine cān gelüp girdi yirinden silkünüp (5) tırugelüp Süleymān nazarına qarşu dilince Hāliğe tesbīh idüp yüzçügezin yire (6) sürdi çünki kavm-i hafı ol çoçuğ hayātın Süleymān-ı hafınun mu‘cizātın ki gördiler imāna (7) gelüben eytdiler¹⁰⁰⁸ ki Lā ilāhe illallāh Süleymān-ı hafı nebıyu ‘llāh diyüp imān getürdiler Süleymān-ı (8) hafı eytdi¹⁰⁰⁹ ki iy hālāyık taḥkīk bilün ki Allāh te‘ālā be-dürüstī ‘azızdür gālībdür kavīdür (9) mülkinde hükmi cerīdür ‘ilmine ‘ameli muvāfıkdur Kavluhü te‘ālā *innehu enallāhu ‘azīz ü hakīm*¹⁰¹⁰ (10) kaçan kim Süleymān-ı hafı bu naşıhati kıldı yā Süleymān bin Dāvud ol

¹⁰⁰⁶ B Nüshasında “mu‘cizātınla” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁰⁷ B Nüshasında “luţfuñ” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁰⁸ B Nüshasında “eytdiler” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁰⁹ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹⁰¹⁰ Şüphesiz ben mutlak güç ve hüküm sahibi Allah’ım.” Neml suresi 9. ayet

ķavm Süleymān-ı hafīnūñ pendin (11) tıtdılar ol mu‘cizātı görüp müsülmān oldılar andan Allāh te‘ālā baña emr eyledi ol (12) ĥayāt bulan ķoçı alup Firdevs uçmağına iletdüm bir niçe zamān ol ķoç uçmağda tırdı (13) şonra ol ķoçı Cebrā‘il Allāhıñ emriyle İbrāhīm peygāmbere getürdüğü oğlı İsmā‘il (14) ķurbānıñun ve dağı yā Süleymān bin Dāvud anı bilmek gerekdür ki egerçi bir (15) ķişi ĥacāmat itse biraz ķan andan dökülse Mağribde tırnağın kesse dağı (16) Mağribde tırnağı ķalsa ve maşrıķda şaçını yolsa şaçı dağı maşrıķda ķalsa ve bundan şonra (17) Ķulzüm deñizine girse dağı ġarķ olsa anı bir balıķ yise ve ol balığı dağı bir balıķ yutsa (18) ve ol balıģun dağı nışfin neheng yise ve yarusın bir cānavar dağı yise bu nehengile ol (19) cānavarun yidükleri etün kimisi ķan kimisi ķuvvet kimisi ters olsa ol ters (20) dağı çürüyüp topraķ olsa ol toprağı dağı gerçi kesseler ol gerçi dağı (21) evlerde yapsalar tā İsrāfil şura urınca ki *eyyühe ‘l-izāmu ‘l-niĥaretü ve ‘ş-şu‘ūru ‘l-müstağriķati* [25a] ve *‘l-culūdu* ya‘nī iy çürümüş süñükler ve tağılmış kıllar ve zerre zerre olmış deriler ķum ya‘nī tıruñuz (2) cemī‘ isi örü tıralar zīrā ki āferīde-kār kādirdür çürümüş nesneleri diri kıлмаğa şöyle kim (3) bizüm peygāmberümüz günāh-kārlar şefā‘atçisi Muĥammed Muştafa şallallāhü ‘aleyhi ve sellem Ĥaķķ (4) te‘ālā böyle buyurdu didi söz ne kāfir münkir oldılar Ĥaķķ te‘ālā celle ve ‘alā ĥabībinūñ (5) sözünü taşdıķ itmekiçün bu āyeti viribidi Ķavlühü te‘ālā *ķul yuĥyihā-llezi enşeehā evvele merra(tin)*¹⁰¹¹ (6) ya‘nī eyt¹⁰¹² sen yā Muĥammed didi kılır ol çürümüş süñükleri ve gevdeleri şol kimse ki (7) evvelden ĥiçbir nesne yoğiken var eyledi ya‘nī vardan diri kıлмаķ ĥod geñezdür yoğdan (8) var eylemekden

NAZM

Böyle diyüp anda tekvīni ol zamān

(9) Oldı Ĥamūş şāh öñinde pes hemān

Liki Ĥamūş olmayuban tıt sözüm

Vir şalavāt Muştafāya şādumān

(10) NEŞR

Ĥakīm ķavlince kaçan kim Süleymān nażarında Ģaryāğānūş (11) tekvīn böyle diyicek Süleymān bin Dāvudı işidüp ta‘accub itdi andan eytdi¹⁰¹³ ki yā tekvīn-i a‘zam (12) bu elüñdeki zerrīn levĥ ki vardur aşlı nedür ĥavāşşıncadur didi cevāb virdi ki (13) yā Süleymān bu levĥün ĥavāşş-ı berekātıyladur ki bunca tekvīne ĥakīm olup (14) ĥükm itdügüm her kim dilerse ki sözi ĥalk arasında geçe begler ķatında (15) ve ‘ālimler yanında ve meşāyiĥ ortasında sözi maķbül düşe gerekdür ki bu levĥ gün (16) ĥamel burcı¹⁰¹⁴ şerefinde iken ĥamel burcına taĥvīl idecek vağtda bir pāre hindī kāğıd üzerine (17) yere ve bu dört esmāyı dağı ol levĥün arķasına yere ammā kim yazarken āfitābuñ buĥürin (18) vire dağı taĥāretile götüre didi Süleymān-ı nebī¹⁰¹⁵ buyurdu ol levĥün naķşını Loķmān ĥavāşş-ı (19) kitābına yazdı budur şıfat-ı levĥ yā *mübeddire ‘l-umūr* ve dağı levĥün arķasında yazılacaķ esmā (20) dağı bulardur *temĥişān ve şemĥišan ve temşişan ve seyv metlişān* ammā ki Loķmān-ı (21) ĥakīm ķavlince bu esmāyı yazarken gerekdür ki dört kerre ‘ahd-nāme-i [25b] Süleymānı oķıyasın ve dağı

¹⁰¹¹ De ki: "Onları ilk defa yaratan diriltecektir. Yasin süresi 79. ayet.

¹⁰¹² B Nüshasında "eyit" şeklinde yazılmış.

¹⁰¹³ B Nüshasında "eyitdi" şeklinde yazılmış.

¹⁰¹⁴ B Nüshasında "burucu" şeklinde yazılmış.

¹⁰¹⁵ B Nüshasında "Süleymān nebī" şeklinde yazılmış.

bu tekvīnūñ şūretini bile yazup andan bu levhī dahı aķ mūm içine koyuban (2) şarı
 ھرār içine şara ķafāsında nihān idūben gōtūre tā kim Allāh te‘ālā¹⁰¹⁶ anı maķşūdına
 (3) yitūre

NAZM

Ĥāşşası çoķdur be-gāyet nām-ver

Līki ķıldum bu arada muĥtaşar

(4) Böyle diyüp ol melek sākin olur

Vir şalavāt Muştafāya mā-ħazar

ENDER ŞIFAT-I DESTĀN-I MĀZĪ

(5) Kūs idersek sözlerüm ferħunde fāl

Saņa senden şerĥ idelüm bir mişāl

Şeh Süleymān cān olur dūnyā cesed

(6) ‘Aķl olur Loķmān-ı ekber bī-ħased

Zihni pāk fehmi olur tekvīni iy yār

Sözlerine köşķünji tūt baĥtiyār

(7) Nefs-i emmāre durur dīv-i la‘in

Oķıyup lā ĥavle andan saķın

Uyma nefşün dileğine nāmudār

(8) Ol cihānda olmayasın ĥor u zār

Zikr-i Ĥaķķdan ĥālī olma her zamān

Kim saņa rahmet ide ol müste‘ān

(9) Ĥaķķa tã‘at kılmağı sen pişe kıl

Āĥiret yarağını endişe kıl

Bir ekinlikdür bilürseñ bu cihān

(10) Yol yarağın bunda döngil pes hemān

Ĥazretün miĥmān olur iy nīk rāy

Bu cihānuñ mişlidür kār-bān-serāy

(11) Kūs-ı rihlet¹⁰¹⁷ çalmadın kār-bān beşi

Ĥıl yarağıñ uyķudan ķaldur beşi

Ĥıt azakdur yol olur düşvār hem

(12) Menzil uzaķ yolda çoķ durdu elem

Cehlile olmiş göñlün zinde kıl

Baĥt-ı devlet issi oluban ĥande kıl

¹⁰¹⁶ B Nüşhasında “Allāh u te‘ālā” şeklinde yazılmış.

¹⁰¹⁷ B Nüşhasında “Kūs u rihlet” şeklinde yazılmış.

- (13) K̄il ü k̄āli o ḡözet ma' n̄i v̄ü b̄āb
Baħr-i ma' n̄i' inde ümmü'l-kitāb
Nefs şerrin def' idüp eyle niyāz
- (14) Kim ħuzūri albıla olur ħa namāz
Kim buyurmıřdur imām řadru'ř-řudūr
Lā řalāt řümme illā bi'l-hafūri
- (15) Cismün enbārında var mı gör azu
Mūři nefsün dükedüpdür āħ yazı
Sende kır yıllı ' amelden var mı ħi
- (16) Ne azandı yol gidersin ir ü gi
Zerre zerre şıdla niün tamām
Tolmaya enbāra azu her şub u řām
- (17) ün geer ' ömr ü felek dāyim döner
Gönlün ire bir irā rūřen yaza
Liki ħayfā şem' üni apladı mi
- (18) Gönlüni itdi siyeh ar āħ diri
Cehd ide gözinde ıl gönlün tamām
Raħmet ide şaa O Rabbü'l- nām
- (19) Nuşını cāndan dutan Fidevsinün
Ĥür ne dāil olur Fidevsinün
DER-BEYĀN-I MECLĪS-İ ĀĤİR
- (20) ok şükürler Ĥālie kim iy ħümām
Oldı yüz elli yidi meclis tamām
Neşrini didüm muşanna' gey ġarīb
- (21) Nazmını söylemişem emlah' acib
Kim me' āniden beyānidur bedi'
Hem řanāyi' den ' ayānidur refi'

[26a]

- ok ' acāyibler didüm iy kāmiyāb
Tolu ħikmet sözi birle bu kitāb
Ne Süleymān mişli geldi bir emir
- (2) Ne Süleymān-nāme mişli-i nüşa bir
Kim Süleymān gördüin görmedi ħi
řāħ Sikender daı anla ir ü gi

- (3) Ol ‘acāyib ol ġarāyib bunda var
Hîç kitābda yoġdur ammā anda var
Sözüme şāhid durur şeyġ ü eşyeb¹⁰¹⁸
- (4) Milk-i Rūmda yoġ durur işbu kitāb
Eyledüm te’lif anılamaz ġaġır
Bende gördi pādişāh daġı ve bir
- (5) Ĥaġġ te’ālā irgürse yarına
Tuş olursak dostān didārına
Çarġ-ı devrān¹⁰¹⁹ virürise mühleti
- (6) Mevt elinden bulurısam vüs‘ati
Bākī meclisden diyevüz hoş ġaber
Ne ġaber kim ola ma‘nide güher
- (7) Ne güher kim bu Süleymān defteri
Ol ‘aden baġrinüġ olur cevheri
Zi-güher kim mişli yoġdur kāmurān
- (8) Ruġ‘a birle götürür pīr ü cevāb
Nuġkıdur Firdevsīnüġ āb-ı ġayāt
Güş idenler bulısar ‘ömri ġayāt
- (9) Kim ider Firdevsīye ġayır du‘ā
Ĥaġġ te’ālā dilegin kılsun revā
İy ‘ademden ‘ālemi icād iden
- (10) On sekiz biġ ‘ālemi bünyād iden
Aġmed-i mürsel ġaġkıçun yā ilāhe
‘Afv kııl Firdevsī kim itdi günāh
- (11) Raġmeti Ĥaġġdan umarsaġ yār-ı cān
Vir şalavāt Muştafāya gey cihān
SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ (12) MECLİSİNÜD
ZİKRİNDEDÜR
Ala al sāzende-yi ‘uşşāġ-ı sāz
Dil ü cānuġ perdesinden söyle rāz
- (13) ‘Işġ sāzın çalmaġa eyle heves
‘Aşġ-ı sırdan¹⁰²⁰ söylegil maġbüb nefes

¹⁰¹⁸ {şeyāb} müstensih hatası.

¹⁰¹⁹ B Nüshasında “Çarġ devrān” şeklinde yazılmış.

¹⁰²⁰ B Nüshasında “‘Işġ-ı sırdan” şeklinde yazılmış.

- ıl nevā yūzinde nev-rūzı  Acem
 (14) İt arār rāst zine zīr ü bām
 unki oldu bā-ı hūsnū būlbūli
 Bu hevā cūından eyle ululı
 (15) İidūp āk ide cāme ul daı
  I odına cān yaa būlbūl daı
 Zihī  I odı irise bāda
 (16) Barına lāle urur hū dāda
 Szūū lufından alup zūhre-yi fer
 Nerges alsun eline ol cām-ı zer
 (17) ala hayret ire sūsen duta dem
 Ebkem ola dil uzatmaya vū hem
 Ol nūl levhindeki na-ı nigār
 (18) Bu alem resminden eyle hūrde kār
 Gsterūp an atları tarīr ıl
 Bu me ānī levhine tavīr ıl
 (19) Tā Sūleymān-nāmesi ola  ayān
 ıasını oıya pīr ü cevāb
 Ola mensūh ol Sikender defteri
 (20)  Ālemi tuta Sūleymān abārı
 Kim Sūleymān mili gelmedi emīr
 aldı bād-ı arar ūzre ol serīr
 (21) Ancılayın ehriyāru ıası
 Gū idincek def olur cān uası
 Dile imdi ıa nedūr yār-ı cān

[26b] Vir alavāt Mutafāya pāk-cān

DĀSĪTĀN-I FETH KERDEN-İ MURĠĀN AL A-YI SĪVĀS ESİR ODEN
 AR BE-DEST-İ MURĠĀN

(2) Lomān-ı hākīm rāviyān-ı abār ve Eflātūn-ı Yūnānī nalince nāilān-ı mutār ol vechile aīh (3) rivāyet ılup eydūrler ki nite açan kim tekvīn-i insān ya nī Ġaryāānu melek byle diyicek (4) Sūleymān hazreti  aleyhis-selām eytdi¹⁰²¹ yā tekvīn-i insān hazretūi anıun da vet eyledūm kim baa cemī-i (5) insānları mu ılasız bu adar dūmānlar belūrdi ādemī-zād begleri almadı baa  āī oldu (6) Keyubādseh on iki kez yūz bi erile hānedānum adına Feletin al asınu ūzerine (7) dūup ceng ide tūrur cihānı zlerūme teng ider ve bir daı bu kim Endelūs meliki

¹⁰²¹ B Nūshasında “eyitdi” eklinde yazılmı.

deryâ yüzinden (8) on iki kez yüz bin Endelüs çerisiyle gemilerden çıkup yaraqlanup benüm üzerüme geliyorur ve bir dağı (9) benî Aşfer meliki yidi¹⁰²² kez yüz bin erile geliyorur Kayserse kaçup bu kal' aya girdi bu kal' a (10) ne alınur ve ne alıncağdur ve bir dağı Yünân Şâhı kaçup derbende gitdi biraz leşkerüm dağı anuğ (11) ardınca gönderdüm bilmezem ki leşkerümün hâli ne ola bir yañadan ise hâlik-i ' âlem içre (12) hasûdlar merdûdlar baña ta' n iderler kim vâkı' â Hakk te' âlâ Süleymâna eger kim âdemîzâdı muṭî' c münkâd eylese (13) bu kadar âdemî-zâd Süleymâna düşmân mı olurdu şöyle gerekdi kim Süleymân anlaruğ (14) göñüllerine gireydi gelüp cümlesi Süleymâna itâ' at ideydi diyüp baña ve benüm etbâ' uma (15) ta' n iderler

NAẒM

Mufsidân ider be-ğâyet ğıybetüm

Vâlih oldum artdı n' idem ğayretüm

(16) Ben o merdüm küllisi çâker ola

Lîki n' idem kimse itmez hizmetüm

Hâcetüm senden budur tekvîn işit

(17) Düşmen üzre ğâlib ola hâzretüm

Serkeşi halkı cihâmı çâker it

Cümle itâ' at kıla arta' izzetüm

(18) Bu durur senden ziyâde hâcetüm

Ol cihetden itmişemdür da' vetüm

NEŞR

(19) Hâkim kavlince çünkim Süleymân hâzreti ' aleyhi's-selâm böyle diyicek tekvîn-i insân eytdi¹⁰²³ yâ Süleymân (20) melûl olmağıl kim Hakk te' âlâ saña bir saltanat virecekdür kim cemî' c-i âdemî-zâd ve cinnî (21) ve dîv' c ifrît ü ğüll mûr u mâr u çerende vü perrende emrüne muṭî' c vü musahhar olacağdur hizmet kılacağdur [27a] velîkin her birisi bir sebeble gelecekdür saña kul olacağdur kimi dağı kahr olacağdur (2) kimi dağı hizmetüñ kılacağdur ivmegil yâ Süleymân şabırla maşşuduğ bulursın eger kim (3) Keykubâdıçun ğam çekme kim ol leşkeri Sâm Süvâr bin Nerrîmân bin Kerrîmân (4) gelüp şıyup hezîmet idecekdür Keykubâdı tutup saña getürecekdür (5) Rüstem ü Zâl ü Efrâsiyâb kâmusı Sâm elinde zebûn ve saña muṭî' c çâker olacağdur ve eger (6) kim benî Aşfer melikiyle Endelüs şâhıçun ğuşsa yirsen anlar senüñ hâtemüñ ecliçün (7) birbiriyle ceng idüp birbirin ğâret kılup çoklık şavaş olup ' âkıbet Endelüs meliki helâk (8) olup benî Aşfer meliki dağı senüñle ceng idüp şonra Hakk te' âlâ saña nuşret (9) virecekdür meliki benî Aşfer saña çâker emrüne musahhar olacağdur ve eger kim (10) Yünân şâhıçun teşvîş çekersen Hakk te' âlâ saña nuşret virüp anı dağı hezîmet (11) eyleyüp helâk ideceksin oğlını getürüp yerine şâh ideceksin ve eger kim Kayser-i (12) Rûmıçun melûl olursañ Kayserüñ oğlı vezîriyle bu gice kaçup saña gelecekdür (13) Kayseri yarın murğân helâk idecekdür kal' a için taşıla talduracağdur cemî' c-i âdemîsinüñ¹⁰²⁴ (14) kimisini pâre pâre kılacağdur ve kimisini kal' adan aşağa

¹⁰²² B Nüshasında "yedi" şeklinde yazılmış.

¹⁰²³ B Nüshasına "eyitdi" şeklinde yazılmış.

¹⁰²⁴ B Nüshasında "âdemî" şeklinde yazılmış.

atacağdur kimisini seninle hāk (15) idecekdür ve dağı yā Süleymān cemī⁶ -i 6 ālem halkı saña 6 adū olursa zafer bulmayacağdur cümle (16) maḥlūk emrüne muṭī⁶ münḳād olacağdur hāk-i pāyuḡa yüz sürüp ḡizmet kılacacğdur ammā kim (17) vaḡtında olur bir dem içre olmaz azın azın olur velikin Keyḡubādıçun ḡam yimeyesin Sām-ı (18) süvārı ben getürdüm ve dağı Ḳayşerçün¹⁰²⁵ ve Yünān Şāhıçun ḡuşşalanmayasın ve dağı saña iki (19) cāsūs getüreyin kim birine Ḥızır peyḡamber ve birine İlyās peyḡamber dirler ḡardaşlardur (20) ādemī-zād üzerine müvekkellerdür evvel Ḥızır saña gelene yirdeki işāret olursa (21) beşāret kıla ḡaberçünj ola dünyā içre ne kim olursa saña getürüp ḡaber kıla āḡāh olasın

[27b]

NAZM

Ol Ḥızır durur Ḥaḡḡuḡ peyḡamberi

Bir dem içe ḡeşt kıılır kişveri

(2) Ḥaḡḡ aḡa virmiş durur 6 ilm-i ledün

Ol ledüniyle olupdur zū-fünün

Zindedür içmiş durur āb-ı ḡayāt

(3) 6 İlm üküş ḡal ider her müşkilāt

Her ne ḡādişē ola 6 ālemde pes

Ḥızır anı bilse gerekdür ḡüb nefes

(4) Zī 6 ilm ki virmiş aḡa zū'l-Celāl

Cümle sırı vāḡıf olur māh u sāl

Heft-i kişver rub⁶ -ı meskūn içre pes

(5) İrgür kılmışlara¹⁰²⁶ feryād-ı res

Ol Ḥızır dağı gelüben ḡazrete

Çāker ola rāzı olup ḡizmete

(6) Çün muşāḡib ola Ḥızr-u zinde pes

Saḡa çāker olısar cümle vü kes

Böyle diyüp o melek ḡamüş olur

(7) Vir şalavāt Muşḡafāya sözidür

NEŞR

Ḥaḡīm ḡavlince melek-i tekvīn-i (8) insān eyle diyicek şād olup tekvīne icāzet virdi tekvīn gitdi yine gelem (9) yā Süleymān benümçün melül olmaḡıl didi tekvīn gidicek Süleymān dağı 6 ibādete meşḡül oldı Süleymān (10) bunda bizüm kışşamız ol yaḡadan Hüdḡüde geldi nite çünkim Hüdḡüd ḡanad açup uçup (11) kim gitdi gelüp Ḳaḡnūs ṡurduḡı şahrāya geldi bu ṡarafdān Ḳaḡnūs ḡuşı dağı (12) ne ḡadar yırtıcı ḡuşlar varısa ḡükm eyledi uçar 6 azīm ṡaşlar ḡāzır eylediler birisi aḡızlarında (13) ikisi dağı

¹⁰²⁵ B Nüşhasında “Ḳayşerçün” şeklinde yazılmış.

¹⁰²⁶ B Nüşhasında “ḡalmışlara” şeklinde yazılmış.

minķārlarında götürüp tırdılar andan sonra Qaķnūs kuşu bu kuşları katına (14) kığırdı kim Hüdhdüd ne haber getürdise bileler Hüdhdüdi gözedip tırdılar gördiler kim Hüdhdüd (15) geldi Qaķnūs yanına irişüp Süleymānuñ selāmın virüp didi kim yā Qaķnūs saña Süleymān hāzreti (16) selām idüp didi kim cemī^c-i kuşlara yasaķ eylesün üzerlerine çavuş kosun seher-gāhdan (17) turalar birer taş ağızlarına alup ikişer taş minķārlarına alalar miķdārlu miķdārınca götürüp (18) hişāra dökeler içindeki ādemleri urup helāk ideler ba^c zısunuñ çarpup gözlerin (19) oyalar didi

NAZM

Çünki murġān diñledi Hüdhdüd sözün

Bildiler kim şeh Süleymān ber-güzīn

(20) Hüküm idüpdür qal^c aya āhengiçün

Qal^c a kavmin kırmağa ol cenğiçün

Hıçbirisi itmedi kaṭ^c ā şeni^c

(21) Emr-i şāha oldılar cümle muṭi^c

Ra^c da beñzer şaķıyup bunlar ziyād

Qara bulut mişli açdılar qanad

[28a]

Cümlesi yaraķ göriben yarına

Taşlar aldı ağızına minķārına

NEŞR

(2) Hākīm kavlince Hüdhdüd kuşu Süleymānuñ sözün kim Qaķnūsā söyledi Qaķnūs dañı anda hāzır (3) olmayan bāķi kuşları kığırdup Süleymānuñ hükmini bir bir söyledi cemī^c-i kuşlar Qaķnūsnuñ öñinde (4) baş koyup didiler kim yarın şabāhdan tırup qal^c anuñ üzerine varalum cenge el qaralum (5) Süleymān yolına cān u baş oynayalum baħr-var qaynayalum didiler andan Qaķnūs didi kim yā murġān hāzır (6) oluñ yaraġuñuz eksük olmasun didi dañı cemī^c-i kuşlar yaraķda olup hāzır (7) tırdılar andan sonra Qaķnūs kuşu Hüdhdüde didi kim var yine Süleymān hāzretine yetişgil (8) haber virgil didi Hüdhdüd qanad açup gitti Qaķnūs kuşu dañı cemī^c-i kuşlarla yaraķda (9) oldılar yaraķlu yaraġın gördiler çünkim ol gice geçüp ^cale^c-ş-şabāħ kim oldı

(10) NAZM

Dün sürilüp çün seher itdi tamām

Pes seher murġı yine ötdi tamām

(11) Def^c olup zulmāt-ı ^cālem ol zamān

^cĀlemi gün şu^c lesi tıtdı tamām

NEŞR

(12) Hākīm kavlince çünkim ol gice geçüp ^cale^c-ş-şabāħ kim oldı dañı şubħ-demden

(13) Qaķnūs kuşu qalkup gördi kim cümlesinden evvel kuzgun¹⁰²⁷ cinsi qalkup hāzır

¹⁰²⁷ Metinde “kızgun” şeklinde yazılmış.

olmuşlar (14) Qaknūs ğurāb cinsine didi kim kuşları āġāh idüñ kalķsunlar bu dem siz çavuşlık eylenüz (15) inşā'allāh u te'ālā Süleymāndan sizün ġinsünüze kuşların çavuşlığın alivireyin didi (16) kuzġun cinsi daġı yir yirin kuşları kalduydılar ve katunüze ġāzır olunuz taşlarınuz¹⁰²⁸ (17) elünüze alunuz Qaknūs katına gelünüz didi andan ġurāb şöyle diyicek buġur kuşların (18) her birisi uşāġı vü irisi taşlı taşların alup kalķup kanad açup uçdılar gelüp Qaknūs (19) kuşı katına tırup hevā yüzinde cevelān itdiler Qaknūs kuşı daġı yirinden kanad açup uçdı (20) evvel cins kuşlar kim uçdılar Rūġ Kuşı tāyifesiydi¹⁰²⁹ her birisinin kāmēti bir fil kadar (21) ayaklarında seng-i āsiyāb miķdārı taşlar varıdı onların ardınca ol kuşlar kim ye'cüc [28b] me'cüc milkinden gelüp dururlardı fil ü gergedān mişāl taşlar götürdiler (2) her birisinin hey'eti kara kuş bigi ammā kim gevdesi bir kuş gibi aġzı maġāra-ves¹⁰³⁰ (3) ayakları daġı bezir-ġāne sütünı gibiydi minkārları oraķa beñzerdi anlar uçdılar (4) onların ardınca kartal şoyaġa sunķur göçegen balaban şāġin 'ācizi kuşları (5) uçup miķdārli miķdārınca taşlar götürürlerdi onların ardınca daġı çağır devlingeç (6) karagöz atmaca ve bunların emşāli kuşlar uçup gitdiler kuşlar kanadından gök yüzü (7) görünmez oldu şanasın kim gök yüzünde çekirgeler uçardı yāġūd felek yüzün (8) bulut kaplamışdı güneş nūrı kuşlar kanadından yir yüzüne inmezdi her bir kuş cinsli (9) cinsiyile uçarlardı kuzġun cinsi kuşların ardınca uçup ġirüde kalan kuşları (10) üşüp incidüp sürerlerdi cinsine getirüp yitürürlerdi

NAZM

- (11) Kuş kanadından görünmezdi felek
 'Ālem içi tölmişdi yün yelek
 Yırtıcı vü tırtıcıdan ol zamān
- (12) Uçmaġa yir bulmadı cinn ü melek

NEŞR

ġakīm kavlince kuşlar cinsi bu vechile ol (13) seġer-ġāh uçup gelüp kal' anuñ üzerine ġitmekte ammā kim bizüm kışşamız (14) ol yañadan yine Qayşere geldi çünkim Qayşer-i Rūm Süleymānuñ ilçisin ġodı daġı emr eyledi (15) cemī'-i kal'a kavmi top u tūfeng tīġ ü ġadeng ele alup kal' anuñ üzerine çıkup çünki ġāzır (16) olup tırdılar Qayşer-i Rūm daġı ġāşlarıyla begleriyle oġlı Sitefanusıla oturup 'iş ü (17) nūş itdiler eytdi¹⁰³¹ yarın olsun Süleymānuñ ol gelen kuşların helāk idelüm daġı (18) kuşlar etiyle şoġbet kılalum cemī'-i zaġiremüz bol ammā kim etümüz az durur kuşları ceġd (19) kıluñuz kim cemī' isin helāk idesiz kuş etiyle 'iş ü nūş kılavuz şarāba kebāb (20) murġ laṡıfdür diyüp kıvandılar sevindiler bu vechile lāflar urup ol ġice 'iş ü nūş (21) kıldılar ammā kim Qayşerün oġlı Sitefanus Qayşerün veziri Eydefenūs müneccimi Gelinüsile [29a] bir yire gelüp tanışdılar müneccim Qayşerün oġlına didi kim yā Qayşer-i Rūm oġlı İstefenūs ben 'ilm-i (2) nücūmda gördüm ki Süleymāna cemī'-i maġlūķāt biñ bir dürlü şıfat-ı mevcūdāt ins ü cinn ü ġūş (3) tıyūr u mūr u mār u çerende vü perrende aña muṡı' olacakdur niçe Qayşer gibi pādişāhlar ol (4) Süleymānuñ ġizmetini kılacakdur

NAZM

¹⁰²⁸ B Nūshasında "taşlarınuz" şeklinde yazılmış.

¹⁰²⁹ B Nūshasında "tāyifesi idi" şeklinde yazılmış.

¹⁰³⁰ B Nūshasında "maġāve-ves" şeklinde yazılmış.

¹⁰³¹ B Nūshasında "eyitdi" şeklinde yazılmış.

Ol Süleymāndur Hakkūn peygāmbəri

- (5) Halkı ‘ālem olısdur çākeri
Küllī maḥlūk emrine fermān ola
Sāyebānı üstine murğān ola
- (6) Şāh-ı mārān daḥı ola hem muṭī‘
Ejder ide ḥızmet itmeye şenī‘
Niçe Qayşer anca dārā kul ola
- (7) Anca Cimşid aña ḥızmetler kıla
Devletüñe bu durur lāyık tamām
Şeh Süleymāna olasıñ sen gulām
- (8) Dergehinde tā muḥarreb olasıñ
Her ne ise ḥācetüñi bulasıñ
Bu durur toğrı ḥaber itme gümāñ
- (9) ‘Ālemi ṭıtsa gerek ol şeh inan
NEŞR

İmdi eyle olsa yigreki budur kim (10) bu gice ḳal‘ ayı ḳoyup kemendile inevüz Süleymāna ṭapavuz mübārek elin öpevüz ḥızmetine yüz sürevüz (11) rüzigār ne yüz gösterür görevüz yā budur kim ḳal‘ ayı ḳuşlar alup Qayşeri helāk iderlerse (12) sen Süleymāna varıncaḳ atañ Qayşerüñ taḥtın saña virür hoş görür yā budur kim Qayşeri ele getirürse (13) sen dileñci olasıñ helāk itdürmeysesin beher-ḥāl Süleymāna varmaḳ saña farz olmuşdur müfiddür (14) fāyideden ḥālī degüldür yā Qayşere elem irerse ḳal‘ ası alınursa saña elem zarar irmeye (15) dāmenüñ ‘adū destine giremeye Süleymāñ gerdenüñ urmaya ihtiyāt şartdur gel sözüm (16) ṭut devletüñ ve¹⁰³² sa‘ ādetüñ ṭopın ot¹⁰³³

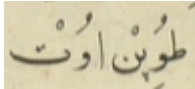
NAZM

Pendüm ol ki virmişemdür bī-‘ ilel¹⁰³⁴

- (17) Bāḳısın ṭapuñ bilür hoş mā-ḥaşal
Ṭut sözümi ki devletüñe bu zamāñ
İrmeye noḳşānıla ḳat‘ ā ḥalel
- (18) NEŞR

Hakīm ḳavlince müneccim Gelinüs böyle diyicek vezīr-i Qayşerüñ daḥı (19) eytdi¹⁰³⁵ ben bir düş görmişem ki Qayşerüñ yakında eceli gelür bir belāya giriftār mübtelā olur (20) veyāḥūd ḳal‘ ası elinden alınur müneccimüñ söziyle ‘amel kılop

¹⁰³² B Nüshasında “ve” eksik.

¹⁰³³

¹⁰³⁴ B Nüshasında “bī- ‘alel” şeklinde yazılmış.

¹⁰³⁵ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

‘āmil olalum Süleymāna varup haṭālardan (21) emīn olalum Kayşer hūd bilemizce olsa daḥı yigrekidi ammā kim sözümmüz tutmaz bizi [29b] daḥı ḥabs ider olmadaniş dirlik birlik yigrekdür didi ma‘ el-kışşa Kayşerüñ oḡlı İstefenüsü (2) uydurdılar ḥazīneden lā‘l ü cevāhir alup yaraḡ gördiler nişfü‘l-leyl olıcaḡ bir burc üzerine gelüp (3) bir urḡan taḡup üçü daḥı bir bir ol kemendile ḡal‘ adan aşıaḡa inüp gelüp Süleymānuñ (4) ordusına yitdiler bu yaḡadan ḡal‘ anuñ üzerine müvekkel olan ḡaravullaruñ başı Ḳartūs ‘ādī (5) ḡatına getürdiler Ḳartūs gördi kim bir melik-zāde tāc-ı zerrīn geyür ikisi bir rūzigār dīde (6) Ḳartūs şordı kim kimsiz ḡal‘ adan ḡaçup ḡanda gidersiz didi vezīr söze gelüp (7) eytdi¹⁰³⁶ bu melik-zāde Kayşer-i Rūm oḡlı İstefenüs durur ben Kayşer-i Rūm vezīri Eydefenüs vezīrem (8) bu münecimi Gelinüs durur bu ‘ilm-i nücūmda ben düşümde gördüñ kim Süleymānuñ devleti ziyāde olacaḡdur (9) Kayşerüñ ‘ömri kesāda varacaḡdur bu ḡal‘ ayı Süleymān alacaḡdur Kayşeri belkim helāk ḡılacaḡdur ve daḥı (10) Süleymān cihānı dutacaḡdur niçe şāhları māt idüp utacaḡdur eyle olsa Kayşerüñ oḡlunu alup (11) ḡal‘ adan inüp uğurlayın ḡaçup uş Süleymāna geldüḡ bizi Süleymānuñ nazarına iletgil (12) ölineye dek ḡizmet ḡılavuz didi eyle olsa Ḳartūs-ı ‘Ādī bunları bilüp Kayşerüñ oḡluna ‘izzet (13) idüp ata bindürüp ol iki vezīrile münecimi daḥı atlandurup öñlerine düşüp alup Süleymāna (14) gitdi bunlar Süleymāna gelüp gitmekde velikin bizüm kışşamız ol yaḡa Süleymāna (15) geldi nite Süleymān ḡazreti daḥı ol gice kim Hüdḡüdi gönderüp ve daḥı tekvīn-i insān kim (16) gelüp Süleymānı şād itdi daḥı şonra eydem kim Süleymān n’itdi nite dimege ‘āşık-āne (17) şalavāt

NAZM

Vir şalavāt Muştafaya nīk-i nām

Şerḡ olına tā saḡa emlaḡ kelām

(18) Vir şalavāt virmekiçün bu kitāb

Taşnīf oldı eklegil iy ḡāş u ‘ām

Ḳışşamız Murḡ-ı Döle

(19) Ḥakīm ḡavlince tekvīn-i insān kim gitdi Süleymān daḥı ‘aleyhi’s-selām tā‘ at itdi tā‘ atdan (20) fāriḡ olıcaḡ anı gördi kim şubḡ-dem olmaḡa yaḡın ḡalcaḡ nā-gehān gördi kim Hüdḡüdi (21) iḡerü girüp geldi yaḡın gelincek taḡt öñine indi bir merkez üzerine ḡondu [30a] daḥı yüzün yire sürdi du‘ā ḡılup didi kim yā nebīyu ‘llāh bir ‘aceb tuḡfe ḡuş getürdüm ‘āl-i (2) ḡazretüñe kim anuñ emşāli murḡ-ı ‘acīb ve tuḡūr-ı ḡarīb görmedüm belkim Sīmurḡ daḥı (3) görmedi ol ḡuşuñ sırrına irmedi icāzet ister kim ḡāk-ı pāyuḡa gele mübārek cemālün (4) müşāhede ḡıla didi Süleymān eytdi¹⁰³⁷ yā Hüdḡüdi Ḳaḡnūs ḡuşından mı gelürsin yā Sīmurḡ mı gönderdi (5) anı didi Hüdḡüdi cevāb virdi ki yā Süleymān peyḡamber ve iy sultān-ı ekber bu getürdüḡüm (6) bir murḡ-ı tuḡfedür kim gözler görmüş degül rub‘-ı meskūn ‘āleminden gelmiş degül

NAZM

(7) Buncılayın murḡı gözler görmedi

Hem görenden kimse aḡbār virmedi

Sen Süleymān ḡazretinden ḡayrı şaḡş

¹⁰³⁶ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹⁰³⁷ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

(8) Buğa hem-tā murğa şāhum irmedi

NEŞR

Ḥakīm kavlince Hüdhüd böyle diyicek Süleymān (9) eytdi¹⁰³⁸ yā Hüdhüd varup getürgil didi Hüdhüd uçup taşra çıkup geldi ol (10) kuşıla Süleymānuñ dergāhına girdiler Süleymān nazar kıilup gördi kim bir kuş hey'etinde tūtī (11) kadar var ve şıfatı daḥı tūtī şıfat ammā kim kanadınun kıuyruğınun¹⁰³⁹ yünleri berāber gelüp Süleymān (12) nazarında taht kenārında indi kanadın divşürüp kındı ammā kim dergāhdan içerü gelincek (13) kıızıl yāḳūt şeklinde göründi andan yine siyāh göründi gelüp taht kenārında (14) konicak şaru altun şeklinde göründi bu üç şıfatda görünicek¹⁰⁴⁰ Süleymān ta' accub eyledi andan (15) ol kuşcuğaz daḥı kanadınun şolın taht serīrine sürüp sağ kanadın kaldurup yüzcügezin (16) tahta sürüp Süleymānuñ varup dizin öpmege kim giderdi taht üstinde neḥāli (17) üzerinde her ne naḳş üzerine kim ol kuş ayağın başardı ol¹⁰⁴¹ rengi urınurdi¹⁰⁴² siyāh (18) üzerine başsa siyāh olurdu aḳ üzerine başsa aḳ olurdu yeşil kıızıl şaru üzerine (19) başsa yine hem-çünān kıızıl yeşil şaru olurdu alaca reng üzerine başsa alaca olurdu (20) yek-tā reng üzerinde tursa yek-tā reng olurdu Süleymān kuşı ta' accub idüp tırıncaḳ (21) ol murğ-ı ğarīb daḥı gelüp Süleymānuñ devām-ı devletine du' ā eyyām-ı rıf' atına şenā eyledi didi kim [30b]

NAZM

Yā Süleymān dilegünce devr idüp çarḥ-ı felek

Cümle maḥlūk ola dā' i hem du' ācı her melek

(2) 'Ömrün uzun devletün bākī cihān tırduḳca tır

Ḥaḳḳ murāduñ ḥāşıl idüp eylesün maḳbül dilek

NEŞR

(3) Ḥakīm kavlince murğ-ı 'aceb reng bu vechile du' ā kılıncaḳ buğur yüzün yirden kaldurup daḥı kıçın kıçın (4) dönüp yine gelüp kınduğı yirde taht merkezinde Hüdhüdün alt yanında tırdı Süleymānuñ (5) şaltanatına göz urdı gördi kim bir yüzi nurlu 'azametlü şevketlü ziyetlü tal'atlu (6) mürüvvetlü heybetlü satvetlü buğday englü kıumral şaḳallu nev-ḥatt nev-cüvān şāh-ı sultān çevresinde (7) ḥāş ḥādimler tıurlar dört muḳarreb ḥikmet ehli 'Arab aşlı ḥakīmler sağ u şol (8) taht kenārında oturlar kaḫāsında ḥāşlar ayağ üzerinde tıurlar

NAZM

(9) Bir 'aceb dīvān-ı a'zam kıırılı

Çetr-i zerrīn üzerine örülü

Taht-ı 'ācuñ üzerinde şehriyār

(10) Devletiyle oturur ol baḫtiyār

Çevresinde ol kadar vardı başa

¹⁰³⁸ B Nüşhasında "eyitdi" şeklinde yazılmış.

¹⁰³⁹ B Nüşhasında "kıuyruğınun" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁴⁰ B Nüşhasında "görünicek" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁴¹ B Nüşhasında "o" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁴² B Nüşhasında "urunurdi" şeklinde yazılmış.

Şan kıyāmet kopdı vü oldı hased

(11) Otağınuñ hācibi keyvān pīr

Sāyebānı dağı murğān lā-nazīr

Anca Cimşid ü Ferīdūn u Qubād

(12) Dergehine cem^c olmuş gey ziyād

NEŞR

Hakīm kavlince çünkim murğ-ı ^c acēb reng (13) Süleymānuñ saltanatını kim gördi taḥsīn kılıp tırdı buğur Süleymān ^c aleyhi's-selām ol kuşuñ (14) dilince didi kim yā murğ-ı ^c acēb reng ne ^c acīb ve ne ġarīb şekl ü şemā'ilüñ ḥüb ḥiṣālüñ (15) laṭīf maḳālüñ var durur hīç senüñ şeklüñ ve ḥüb cemālüñ gibi maḥbūb merğūb kuş (16) görmedüm görenlere dağı irmedüm ol Hüdā kim seni ḥilkat eyledi pes sen ne cins kuşdānsın (17) baña ḥaber virgil ser-güdeştüñ söylegil işidelüm ve dağı seni baña Sīmurğ mı (18) gönderdi yā Qaḳnūs mı gönderdi ḥālüñ nedür bildürgil diñleyelüm ef'ālüñ aṅlayalum (19) didi Süleymān ḥazreti ^c aleyhi's-selām eyle diyicek ol murğ-ı ^c acīb dile gelüp āh idüp eydür yā Süleymān (20) benüm ḥālüm aḥvālüm çok durur ser-güdeştümün¹⁰⁴³ nihāyeti yoḳ durur ben bir ^c ālemden gelürem ki bu (21) rub^c-ı meskūn ^c ālemi degül durur rub^c-ı meskūnuñ adın işitmezdüm bilmezdüm ve ol ^c ālemden ne Sīmurğ [31a] var durur ne ḥod Qaḳnūs var durur ol ^c ālem dağı bir ^c ālem durur kim kūh-ı ḳāfuñ şarkısından yañada (2) rub^c-ı meskūndan ḥāric durur bir ādemī-zād anda yoḳ durur ādemīzāduñ neslinden dağı kimesne (3) işitmiş degüldür¹⁰⁴⁴ ve benüm ḥālümü yā şehriyār işitgil saña ḥaber vireyin didi dağı ḥālını beyān (4) eyledi ne didi bu ^c acāyib ve ġarāyib ḳışşayı beyān idelüm

NAZM

Vir şalavāt def^c kılıp ġuşşayı

(5) Söyleye Firdevsī tā kim ḳışşayı

Ger şalavāt virüriseḳ Aḥmede

Bu şevābdan alasin sen ḥişşe

(6) QIŞŞA-İ MURĞ-I DÖLE BEYĀN-I QIŞŞA-İ ^c ACĀYİB ÜST

Hakīm kavlince murğ-ı ^c acīb eydür (7) yā Süleymān adum murğ-ı döledür biz bir ^c ālemdenüz kim baḥr-i muḥiṭüñ kenārında şarkdan yañasında (8) bir ^c ālem vardur aña ^c ālem-i envāriyye dirler birinci ḳat Qāfuñ eteginde durur hem aña (9) güneş ve ay nūrı ṭoḳınmaz ol ^c ālemün çevresinde bāğ rāğ tağ şahrā vardur ortasında (10) bir gül var durur çevre ağaçları şānavber ağacıdur yılda her ġün ol şānavber ağaçlarınuñ üzerine (11) Başra balı yağar ve ol deñizüñ çevresindeki ḳumı incüler durur ve dağı ol ^c ālemden melekūt (12) çok durur Ḥaḳḳ te'ālāya ^c ibādet iderler andan şonra bizüm cinsümüz kuşlar var durur dağı (13) ġayı cins kuşlar yoḳ durur bizüm ġidāmuz ol Başra balıdur ve içdügümüz şebnem şuyı durur ve şıfatımız¹⁰⁴⁵ (14) dağı budur kim her ne reng üzerine ḳonarsavuz ol rengile mutaşavvıf oluruz ḳalbümüz dağı (15)

¹⁰⁴³ B Nüshasında “sergüdeştümün” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁴⁴ B Nüshasında “degül durur” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁴⁵ B Nüshasında “şıfatımız” şeklinde yazılmış.

yidüğümüz dağı pāk durur zikrümüz dağı dilümüzce Hakk te'ālāyı dāyim zikir¹⁰⁴⁶ idüp (16) eydürüz kim *lā ilāhe illā huve ḥāliku kulli şey'in fā'budūhu ve huve alā kulli şey'in vekil*¹⁰⁴⁷

NAZM

- (17) Bu durur tesbiḥümüz iy şeh cihān
Kim oğuruz nām-ı ḥaqqı bī-gümān
Çünkim oldur fā' il ü muḥtār-ı ḥaqq
- (18) Kādir ü ḥāfız durur ol müste'ān

NEŞR

Hakīm kavlince murğ-ı döle eyle diyicek (19) Süleymān peygāMBER 'aleyhi's-selām be-gāyet 'acebledi Hakk te'ālānuḡ¹⁰⁴⁸ kudretini taḡladı andan ol kuş bir āh (20) idüp ağıladı gözleri yaşı seyl-āb olup çağladı Süleymān didi kim yā murğ-ı döle niçün (21) āh idersin kim āhuḡ tütünü felege gözlerüḡ yaşı semeke irişdi yüregüḡ [31b] ḡarāret odına tutuşdı didi Süleymān peygāMBER 'aleyhi's-selām eyle diyicek murğ-ı döle eydür yā Süleymān (2) benüm bir çiftüm varıdı dört yıldur kim ol çiftümle bile olurum vaḡanumdan ayru düşdüğüme (3) dağı ġam çekerem hele bārī fi'l-cümle ol işümle ve benüm dişümle eglenürdüm (4) bu fānī 'ālemde rāḡat olam şanurdum şimdi andan cüzā düşdüğüme āh iderem ki yārdan (5) ayrılmağ müşkülmiş¹⁰⁴⁹ didi Süleymān didi kim ol çiftüḡüḡ ḡālī n'oldı kim andan (6) cüzā düşdüğ didi murğ-ı döle eydür yā Süleymān ol bizüm mekānumuz kim meleküt (7) mağāmı durur dāyim perrīler gelürler bizüm cinsümüz kuşlardan kuşları tenhāda bulup tutup (8) kağafaş koyup beglerine iledürler ammā kim biḡde birisi ol gelen perrīlerüḡ (9) ḡalāş olmazlar kim meleküt anları odıla atup şihābıla¹⁰⁵⁰ yağup helāk iderler (10) eyle olsa bir gün çiftümle ol 'ālemi seyrān idüp uçup hevānuḡ birinci kağ felegine (11) çığup bağr u perrī seyrān idüp cevelān kılurken göḡlümüze bu geldi kim (12) 'acabā Hakk te'ālānuḡ bu 'ālemden ġayrı dağı bir 'ālemi var mı kim aḡa dağı varayduğ nice (13) 'ālem durur göreydüğ diyüp uçduğ ol kağdar kim bu felek ḡaddinden yir yüzine nağar kılup gördüğ (14) kim yirüḡ yüzi bir tağak kağdar kağalmışdı 'ālem ḡumandan görinmezdi yidi¹⁰⁵¹ gün tamām uçduğ (15) yir yüzine gelüp bir yire geldüğ kim bizüm 'ālemümüzüḡ ḡaddinden geçmişüz deryā-yı (16) muḡitüḡ kenārına Heyḡāt şağrāsına gelmişüz hemān anı gördüğ kim iki perrī (17) uçup kağnad açup melek şüret kağmer-behcet güneş tağ'at Maşrığdan Mağrib cānibine (18) uçup giderler yā Süleymān biz perrīleri gördüğümüz yoğıdı melekütten şandüğ söyleşdüğ (19) didüğ kim bizüm 'ālemümüze bu meleküt gitdüğü tağafa uçup gidelüm varup yine bizüm (20) gitdüğüümüz 'ālemi bulalum muğim olup kağalalum Hakk te'ālānuḡ 'ālemi çok nihāyeti yoğ (21) biz ḡaḡā kılduğumuza vaḡanumuzdan cüzā düşdüğüümüze estağfiru'llāḡ diyüp diledüğ kim ol [32a] melekütüḡ ya' nī ol iki uçağ perrīleri melekler şanup varup ardınca uçmağ (2) milkümüze varmağ

¹⁰⁴⁶ B Nüşhasında “zikr” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁴⁷ EN'AM/ 102 (O'ndan başka tanrı yoktur. Her şeyin yaratıcısı O'dur. O halde O'na kulluk edin, her şeye karşı dayanılacak vekil de O'dur.)

¹⁰⁴⁸ B Nüşhasında “Hakk te'ālānuḡ” eksik.

¹⁰⁴⁹ B Nüşhasında “müşkilmiş” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁵⁰ B Nüşhasında “şehābıla” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁵¹ B Nüşhasında “yedi” şeklinde yazılmış.

diledük melek şuret hemān bizüm memleketümüzden ğayrı yirde yok (3) şanup
kulağuz bulduğ ardınca uçup memleketümüze giderüz şanduk

NAZM¹⁰⁵²

- (4) Biz şanuruz ilimüze¹⁰⁵³ gidevüz
Uçuşuban şāzılıklar idevüz
Bilmedük kim eyledük cürm ü ğaṭā
- (5) Başumuza fi' lümüz¹⁰⁵⁴ virdi kaṣā
Biz şanurduğ ol perilerdür melek
Bilmedük kim ḳahra uğradur felek
- (6) Bu felek kim zīr ü bāla devr ider
Döndüğince her kişiyē ḳahr ider
Yāḥūd ādem yāḥū cinn ü yā perrī
- (7) Ne vuḥūş u ne ṭuyūr u ne perī
Çarḥ elinden göriser derd-i elem
‘ Āḳıbet daḥı varısar hem ölüm
- (8) ‘ Ālemünj zehrine degmez şerbeti
Mevtine daḥı begüm hem şıḥḥati
Mihri kılsa ḳahr virür yine çarḥ
- (9) Şehd şunsa yine şunar zehr-i telḥ
‘ Āḳil ol ki çarḥa ḳılmaz ‘ itimād
Kim fesād ehli durur kevn ü fesād
- (10) Kāmil itmez çarḥa anuḥçün ‘ itibār
Bir ḳarāra ṭurmaz āḥir rūziğār
Gey hilāl-i bedr ider gāhı hilāl
- (11) Gey kişiyē şād virür gey melāl
Gey vaṭandan kişi ider cüzā
Ḳahr çeküp başına gelür kaṣā
- (12) Ḥāli ‘ ālem bu durur iy şehriyār
Vir şalavāt Muştafāya yādigār
NEŞR¹⁰⁵⁵

¹⁰⁵² B Nüshasında “NAZM” eksik.

¹⁰⁵³ A Nüshasında “ilemüze” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁵⁴ B Nüshasında “fi' limüz” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁵⁵ B Nüshasında “NEŞR” eksik.

Yâ Süleymân (13) çünkim ol iki perî bizi gördiler def'î üzerümüze gelüp ikimüzi (14) dağı tıtdılar bend itdiler üç gün uçup dördüncü gün olıcağ bu rub'-ı meskûn 'âlemine (15) gelüp baħr-i muħitî geçüp bir laṭif şaħrâya gelüp bir 'âl-i maḳâma irişdiler kim (16) perrîler şehrimiş köşkleri sarâyaları lâ'lı ü cevâhirden kızıl altundan pîrüzeden elmâsdan (17) 'âc âbnûsdan füsûs kârı muşanna' muḳanna' murabba' şafflar keyvân şuffelerinden nişân virür (18) yir yirin perrîler ḳanad açup uçup ṭāvus-ı ḳudsî gibi cevelân ḳılurlar perrîlerün sultânları (19) taħt-ı zerrîn üzerine oturmuş perrîler melikleri taħt¹⁰⁵⁶ yanında şağ u şol sîmîn kürsiler (20) üzerine oturmuşlar ḳâş u 'âm ayağ üzere ṭurmuşlar şol terkeşe koyulmuş oḳ (21) gibi ḳanad ḳanad üzerine urmuşlar

NAZM¹⁰⁵⁷

Felek rıf' at melek manzar perîler

[32b] Güneş şal' at şanem peyker perîler

Beşer hey'et bulandı himmet ḳamerü

'Aceb şüret şehri server perîler

(2) NEŞR¹⁰⁵⁸

Yâ Süleymân çünkim¹⁰⁵⁹ ol iki perrî kim bizi ṭutmuşlardı (3) gelüp sultânlarınınu nazârına bař ḳoyup elin öpdiler andan şonra bizi 'arz (4) eylediler perrîler řâhî dağı anları ḳoř görüp ḳil' at-i ḳâş geyürdi dağı emr eyledi (5) bir altun ḳafes getürdiler bizi ol zerrîn ḳafes içine ḳoyup taħt üzerinde aşdılar (6) şebnem şuyın bulup Bařra balıyla getürdiler cemî' i ḳaydımuzi ḳayurdılar¹⁰⁶⁰ dört yıl tamâm (7) anda ṭurduḳ dört yıl tamâm olıcağ ol perrîler sultânı buyurdi bizi bir niče perîler¹⁰⁶¹ (8) getürüp ḳafesümüze hevâya uçup gıtdiler felek yüzinde birḳaç gün seyr itdiler (9) nâ-gâh bir niče perîler¹⁰⁶² irüp bunlarıñla ceng eylediler ceng içinde ḳafesi şıdılar ben ḳurtulup (10) ḳaçdum dişüm anda maħbûs ḳaldı dört gün tamâm uçdum bişinci gün olıcağ bu şaħrâya (11) aḳşam geldüm gördüm ki dürlü dürlü yırtıcı ṭartıcı ḳuşlar cem' olmış beni helâk ideler¹⁰⁶³ (12) diyüp ḳorḳdum oldu kim bu Hüdhüde ṭuř geldüm benim ḳâlüm şordı aḳvâlümden cevâb (13) virdüm didi kim¹⁰⁶⁴ bunda bir âdem oḳlı var durur adı Süleymândur Ḳaḳḳ te'âlânun emriyle (14) cemî' -i maḳlûḳât ol Süleymâna fermândur bu ḳuşlar kim görürsin aḳa Süleymânlıḳ ḳutlulağama (15) geldiler gel seni ol Süleymâna iledeyin didi¹⁰⁶⁵ řaḳa ḳiç bir kimseden şazar gelmesün (16) hem Süleymâna ḳâlün 'arz eylegil kim ol Süleymân ḳuşlar dilin bilür senün aḳvâlün (17) görüp řaḳa çäre ḳılır didi ne dağı âdem oḳlanın gördüğüm yoğudı¹⁰⁶⁶ varayın âdemî-zâd (18) göreysin hem Süleymânun mübârek cemâlin müşâhede ḳılayın bir âdem oḳlanı

¹⁰⁵⁶ B Nüşhasında "taħtı" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁵⁷ B Nüşhasında "NAZM" eksik.

¹⁰⁵⁸ B Nüşhasında "NEŞR" eksik.

¹⁰⁵⁹ B Nüşhasında "çünki" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁶⁰ B Nüşhasında "ḳayurdılar" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁶¹ B Nüşhasında "perrîler" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁶² B Nüşhasında "perrîler" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁶³ B Nüşhasında "iderler" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁶⁴ B Nüşhasında "ki" şeklinde yazılmış.

¹⁰⁶⁵ A Nüşhasında "didi" eksik.

¹⁰⁶⁶ B nüşhasında "yoğudı" şeklinde yazılmış.

kim kuşlar dilin (19) bile bunca dürlü maḥlūkāt Ḥaḫḫ te‘ ālānuḡ ḥükmiyle emrine muṭī‘
ola ol benüm ḳaydum (20) ḳayurur belkim çiftüm daḡı getürür didüm

NAẒM¹⁰⁶⁷

Ḥaḫḫa minnet kim cemālün gördüm iy şeh kām-ı kār

(21) Tā olınca ḥizmetüñe yüz sürem leyl ü nehār

Bir melik kim mürsel ola hem nebī ü pāk-zāt

Ḥāk-i pāyın öpmek anuḡ zī-sa‘ ādet baḥtiyār

[33a] Ben ḡarīb-i murḡa minnet iy Süleymān eyle kim

Kim ḡarīb-i ḥoş tutana raḥmet ider Girdigār

Gerçi düşdüm ‘ulvīden maḥrūm oluban sifleyi

(2) Līki minnet Ḥaḫḫa gördüm ben yüzün iy şehriyār

Böyle diyüp itdi alkış şeh Süleymān özine

Vir şalavāt imdi deyim ḳıṣṣa nedür nāmudār

(3) ḲIṢṢA-İ TEKVİN-İ AṬYĀR VÜ MURĠ-I ‘ACEB-İ DÖLE¹⁰⁶⁸

Ḥakīm ḳavlince murġ-ı döle bu (4) vechile aḥvālinden ḥaber virüp dişiçün ağlayıcaḡ gözleri yaşı¹⁰⁶⁹ seyl-āb olup çağlayıcaḡ (5) buḡur Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām aña teraḥḥum ḳılup eytdi¹⁰⁷⁰ kim yā murġ-ı döle ḡam çekme kim (6) bu dem içre ben senün çiftünü saña getürdeyin didi daḡı yirinden turup arı (7) ābdest alup iki rek‘ at ḥācet namāzın ḳılup nübüvvet ḥāteminün onuncı ismin oḡıyup¹⁰⁷¹ (8) Ḥaḫḫ te‘ ālānuḡ emriyle aṭyār üzerine¹⁰⁷² müvekkel olan melegi da‘vet eyledi emr-i Ḥaḫḫıla melek-i (9) müvekkel-i aṭyār Ṭamahābınayāyıl¹⁰⁷³ gelüp Süleymāna göründi¹⁰⁷⁴ selām virdi Süleymān (10) ‘aleyk aldı eytdi¹⁰⁷⁵ yā melek-i Ṭamahābınayāyıl senden bir dilegüm var durur luṭf idüp bitürgil (11) ne ḳadar zaḥmetse ma‘zūr tutup yirine getürgil didi melek-i müvekkel-i aṭyār didi kim (12) yā Süleymān senün emrün yirine getürmek bize Ḥaḫḫ te‘ ālānuḡ izniyle minnetdür¹⁰⁷⁶ her ne buyurursaḡ (13) ḥizmetüñe fermān-berem didi Süleymān eytdi¹⁰⁷⁷ yā melek-i müvekkel-i tuḡūr kerem ḳıl bu ḳuşçuḡazuḡ (14) çiftini birḳaç perīler alup gitmişler ḳanda ise bulup baña getürgil didi (15) melek-i müvekkel eytdi¹⁰⁷⁸ yā Süleymān tekvīni bu dem göndereyin senün naẓaruña eger ol (16) ḳuş diriye getüre ölüye daḡı ölüsin getüre göresin diyüp icāzet alup (17) gitdi Süleymān şād olup gelüp yirinde oturdı daḡı ol ḳuşçuḡaza melek-i müvekkel-i (18) aṭyār geldüḡin tekvīn-i aṭyār getürmeḡe gitdüḡin şerḥ eyledi buḡur ol (19) ḳuşçuḡaz ḡāḥ inanup şāzılık eyledi ḡāḥ

¹⁰⁶⁷ B Nüshasında “NAẒM” eksik.

¹⁰⁶⁸ B Nüshasında “ḲIṢṢA-YI TEKVİN AṬYĀR VÜ MURĠ ‘ACEB DÖLE” eksik.

¹⁰⁶⁹ B Nüshasında “yaşıla” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁷⁰ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁷¹ B Nüshasında “oḡıyup” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁷² B Nüshasında “üzerinde” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁷³ B Nüshasında “Ṭamahābınayāyıl” eksik.

¹⁰⁷⁴ B Nüshasında “göründi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁷⁵ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁷⁶ B Nüshasında “minnet durur” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁷⁷ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁷⁸ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

gümāna varup mütehayyir olup didi kim ‘aceb degüldür kim (20) bu ādem oğluna bunun bigi salṭanat virildi ola kim melege daḡı ḡükm ide melekūt (21) emrine fermān-ber cemī‘-i kuşlar daḡı musaḡḡar ola

NAZM¹⁰⁷⁹

Gāh olurdu ol ṭayr iderdi ḡāyet i‘ tiḡād

[33b] Gāh şeyṭān azdururdu kılurıdı çok ‘ inād

Diñle imdi kışşa nedür n’idiser dōle kuşu

Vir şalavāt dāsitānı şerḡe kılam şehriyār

(2) NEŞR¹⁰⁸⁰

Ḥakīm kavlince rāvi eydür Süleymān ol murḡ-ı dōle birle söyleşürken (3) Loḡmān-ı ḡakīm daḡı Āşafıla Kāz peyḡāmbere ve Nāsen peyḡāmbere¹⁰⁸¹ ve Uyāşer peyḡāmbere (4) ‘aleyhi’s-selām içerü girüp ḡalvet-i ḡāşa kim¹⁰⁸² geldiler selām virüp ṭapu kıldılar (5) gördiler kim bir ‘acīb¹⁰⁸³ şekil kuşıla Süleymān ḡazreti ‘aleyhi’s-selām ṭurmuş söyleşür ve Hüdhüd (6) kuşu daḡı ḡatında ṭurur ammā kim bunun emşāli kuş gördükleri yoḡıdı be-ḡāyet ta‘accub (7) kılup Loḡmān-ı ḡakīm Süleymāna eydür yā Resūl’illāḡ buncılayın ‘acīb ḡarīb kuş görmedüm (8) ḡankı vilāyetden geldi ola bu murḡ-ı ‘acīb didi ol dem Süleymān peyḡāmbere daḡı murḡ-ı dōlenüñ (9) ser-ḡüdeştin beyān eyledi vaşf-ı ḡālını tamām söyledi bu ḡalk işidüp Loḡmānıla ta‘accub itdiler (10) buḡur Süleymān eytdi¹⁰⁸⁴ yā Loḡmān bu murḡuñ baña bu cümlesinden ‘acīb geldüḡi budur kim (11) bu murḡ-ı dōle ne naḡş üzerine kim ḡadem başsa ol rengüñ şıfatıyla şıfatlanur aḡ (12) üzerinde aḡ olur ḡara üzerinde ḡara olur didi bu ḡalk inanmadılar andan Süleymān ḡükm (13) eyledi bir altun kürsi getürdiler emr itdi murḡ-ı dōle varup ol altun kürsinüñ (14) üzerinde¹⁰⁸⁵ ḡondı rengi altun rengine döndi tüyi altun gibi berḡ urdu yine Süleymān (15) ḡükm eyledi bir ḡümiş kürsi getürdiler ol murḡ-ı dōle gelüp ol (16) ḡümişden kürsi üzerine kim ḡondı yünri rengi ḡām ḡümiş (17) rengine döndi andan ābnüsdan bir şandalı getürdiler anuñ üzerine varup ḡondı rengi siyāḡ (18) miske döndi andan münakḡaş müzehheb bir ‘ac ṭaḡ getürdiler varup anuñ üzerine kim ḡondı (19) alaca rengde göründi¹⁰⁸⁶ nite ne ḡadar kim reng varsa¹⁰⁸⁷ bu kuşuñ gevdesinde bar ‘aksi (20) göründi¹⁰⁸⁸ Süleymān āferin eyledi buḡur Āşaf eytdi¹⁰⁸⁹ yā Süleymān āyine getürsünler anuñ üzerinde (21) otursun görelüm ne şüretde görünür didi varup gözgü āyinesin getürdiler Süleymān ḡükm [34a] eyledi ol kuş varup ol āyinenüñ üzerinde ḡondı ḡara göründi zift rengine birazcuḡ (2) yeşil şıfat urundu ne ḡara ve ne ḡod yeşil şöyle muḡayyerdi Loḡmān-ı ḡakīm eytdi¹⁰⁹⁰ ‘aceblemek kim (3) ol āyinenüñ kim aşlı şırḡadur yeşil şıfatdur ve bir yüzi kim zift durur ḡalay ziftile

¹⁰⁷⁹ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

¹⁰⁸⁰ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

¹⁰⁸¹ B Nüşhasında “peyḡāmbere ile” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸² B Nüşhasında “ki” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸³ B Nüşhasında “‘aceb” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸⁴ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸⁵ B Nüşhasında “üzinde” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸⁶ B Nüşhasında “göründi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸⁷ B Nüşhasında “varısa” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸⁸ B Nüşhasında “göründi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁸⁹ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁹⁰ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

(4) yapışdururlar¹⁰⁹¹ kara göründüğü ziftün rengi durur ammâ kim pülâddan âyine getürün üzerinde (5) koyalum didi pülâd âyine getürdiler anuñ üzerine kim oturdu pülâd sıfat göründi¹⁰⁹² (6) ta‘accub itdiler Loqmân didi kim ne ‘aceb idersiz pülâduñ¹⁰⁹³ renginde göründüğü¹⁰⁹⁴ pülâd âyinenün (7) hemân bir şaykâlı vardır çünkim aşlı pülâddur her nesnenün aşlı şeklinde görünür didi (8) ammâ kim cevher getürün görün kim nice görünür varup Loqmân-ı hakîm söziyle bir (9) cevher-i şeb-çirâk getürdiler murğ-ı döle bu gevherün üzerine kim oturdu gevher-i şeb (10) -çirâk gibi şevk virdi berķ urdu

NAZM¹⁰⁹⁵

Ķâdir-i hallâķı gör kim ol neler ħilķat kıılır

(11) Kûş idincek ‘âķilân andan benüm ‘ibret alur

Ķâlîķ ol ki¹⁰⁹⁶ ħilķatidür bî-ħisâb ve bî-‘aded

Vâĥid ol ki¹⁰⁹⁷ Ķudretine kim niĥâyetler bulur

(12) NEŞR¹⁰⁹⁸

Loqmân-ı hakîm ķavlince rivâyet-i şaĥîĥ budur ki ol zamân kim Süleymân bin (13) Dâvud ol¹⁰⁹⁹ melik-i Maĥmûd fıtratda murğ-ı döle ya‘nî murğ-ı buķalemun dürlü dürlü renge göründüğüne¹¹⁰⁰ (14) ta‘accub eyledi Süleymân ‘aleyhi’s-selâm su’âl kıılıp didi kim yâ ĥükemâ ve vüzerâ ĥiç buña hem-tâ (15) cânavar görülmîş¹¹⁰¹ ola mı ehl-i ĥikmet bunun ĥaķķında¹¹⁰² ne dir ki diyince cümle ĥükemâ ve vüzerâ (16) ve ‘uķalâ ve fużalâ ĥamûş olup fikre vardılar buğur Âĥ-ı Melîĥ-i Küstâĥ Loqmân-ı ĥakîmi¹¹⁰³ sevmezdi (17) gördi kim ĥükemâ içre Loqmân-ı ĥakîmi daĥı ĥiç tınmadı eytdi¹¹⁰⁴ kim yâ Loqmân-ı ekber sen ol (18) Loqmân-ı ĥakîm¹¹⁰⁵ degil misin kim ecelden ĥayrıya dermân bulduñ cemî‘-i nesneye ‘ilmile¹¹⁰⁶ (19) vâķıf olduñ bu su’âlî Süleymânîye niçün cevâb virmezsin¹¹⁰⁷ didi Âĥ-ı Melîĥ eyle diyicek cemî‘-i (20) ĥalk daĥı ve Süleymân daĥı Loqmânun yüzine bakup cevâb umdılar buğur Loqmân bin ‘Âd baş (21) kıaldurup eytdi¹¹⁰⁸ Süleymân peygâmbereñ¹¹⁰⁹ su’âline cevâb virmedüğü iki vech üzerineydi [34b] evvel bu kim su’âl ‘âmıdı ĥaş degüldi baña yalunuz¹¹¹⁰ ĥiķâb olmadı kim ben def‘î cevâb (2) virem ikinci cevâb virmedüğü oldu

¹⁰⁹¹ B Nüşhasında “yapışdurur” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁹² B Nüşhasında “görindi” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁹³ B Nüşhasında “pülâd” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁹⁴ B Nüşhasında “göründüğü” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁹⁵ B Nüşhasında “NAZM” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁹⁶ B Nüşhasında “ol kim” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁹⁷ B Nüşhasında “ol kim” şeklinde yazılmış.

¹⁰⁹⁸ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

¹⁰⁹⁹ B Nüşhasında “ol” eksik.

¹¹⁰⁰ B Nüşhasında “göründüğüne” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰¹ B Nüşhasında “görilmiş” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰² B Nüşhasında “bunun ĥaķķında” iki kez yazılmış.

¹¹⁰³ B Nüşhasında “Loqmân ĥakîmi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰⁴ B Nüşhasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰⁵ B Nüşhasında “Loqmân ĥakîmi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰⁶ B Nüşhasında “ilmle” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰⁷ B Nüşhasında “virmedüñ” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰⁸ B Nüşhasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁰⁹ B Nüşhasında “peygâmbereñ” eksik.

¹¹¹⁰ B Nüşhasında “yalunuz” şeklinde yazılmış.

kim su 'āl 'ām olunsa¹¹¹¹ bir zamān şabr kıllup (3) tınmamağ gerekdür şāyed ola kim ol meclis içre āhir kimesne dağı ol cevābı (4) virmege kâdir ola dağı sen ortaya giresin ol cevāb virmedin sen viresin bu (5) haṭā durur üçünci bu kim bunun gibi müşkil su 'āle cevāb virmek bî-fikri bî-te'emmul (6) cāyiz degüldür zîrā kim her söze fikir¹¹¹² itmekden evvel cevāb virmek haṭādan (7) ḥālî degüldür

NAZM¹¹¹³

Sözi dimezden evvel¹¹¹⁴ it ta' aḳḳul

Yāḥūd dime şabr kıll it taḥammül

(8) Gerek evvel fikir andan dimek söz

Ki taḥsîn eyleye ehl-i tevekkül

NEŞR¹¹¹⁵

Hakīm (9) ḳavlince Loḳmān eyle diyicek Süleymān ḥazreti eytdi¹¹¹⁶ yā ḥakīm-i zamān¹¹¹⁷ ve iy Loḳmān-ı devrān (10) bunun emşālî su 'āle cevāb virmek senden gayrı ḥakīm-i ḥazıḳuḅ ve 'ālem-i şādıḳuḅ elinden dilinden (11) gelmez didi Loḳmānı medḥ eyledi nevāḥt kıldı buğur Loḳmān-ı ḥakīm eytdi¹¹¹⁸ yā Süleymān ehli (12) ḥikmet içre birkaç nev' u ḥūş u tuḃürda vardur kim bu nev' üzeredür¹¹¹⁹ bu rengde görünür (13) ammā kim bu vechile zîbā vü ra' nā degüldür Süleymān didi kim yā nicedür Loḳmān cevāb (14) virdi kim evvel bu kim bir cānavar vardur¹¹²⁰ kim anuḅ adı Ḥidbādur ḳaya kelerinden bu yigredür (15) dāyim yüzün güneşe ḳarşu tatar gün dönse bile döner 'aceb aḅā āfitāb-perestdir gün (16) issisinden dürlü dürlü reнге girür yarusı buz olur bu ise şararur dāyim günü (17) gözler toğıncaḳ yüzün gündün yana tatar tā kim gün dikilüp¹¹²¹ başunuḅ üstine gelince (18) rāst başı üzerine¹¹²² gele günü görmez ağaç üzerine çıkar delü bigi olur tā kim gün Mağrib cānibine (19) egilse tā gün ṭolunınca gözler hemān dirliği maşlahatı budur başı buzağı başına teni balıḅa benzer (20) dört ayağı vardur ḳankı otun üzerine başsa anuḅ rengine döner 'Arab meşel getirür kim (21) der-ḅaber¹¹²³ *fulān yetellüne bi levni 'l-ḅerbā'in* ya' nî fülān kişi ḅarba rengi gibi dürlü dürlü olur [35a] aḳ üzerinde olsa aḳ olur şaru üzerinde şaru olur ve dağı bir cānavar vardur kim her sâ' atde (2) bir dürlü rengine olur meşelā zühre sâ' ati gelse aḳ olur merriḅ sâ' atinde kızzıl olur (3) 'uḅārid sâ' atinde ḳara olur āfitāb sâ' atinde od rengine olur ḳamer sâ' atinde māvî (4) aḳ olur müşteri sâ' atinde şaru olur zūḅal sâ' atinde ḳara olur ve bir dağı yā Süleymān (5) buḳalemun dirler bir ḳuş var durur dürlü rengine mā'ıldür her ne¹¹²⁴ reng üzerine ḳonarsa anuḅ (6) rengin urınur Hind pādîşāḅları anuḅ derisinden kürk idinüp¹¹²⁵ geyirler her ḳankı melik (7) kim ṭayr-ı

¹¹¹¹ B Nüşhasında "olunsa" şeklinde yazılmış.

¹¹¹² B Nüşhasında "fikir" şeklinde yazılmış.

¹¹¹³ B Nüşhasında "NAZM" eksik.

¹¹¹⁴ B Nüşhasında "evvel" iki kez yazılmış.

¹¹¹⁵ B Nüşhasında "NEŞR" eksik.

¹¹¹⁶ B Nüşhasında "eyitdi" şeklinde yazılmış.

¹¹¹⁷ B Nüşhasında "ḥakīm-i zamān" şeklinde yazılmış.

¹¹¹⁸ B Nüşhasında "eyitdi" şeklinde yazılmış.

¹¹¹⁹ B Nüşhasında "üzredür" şeklinde yazılmış.

¹¹²⁰ B Nüşhasında "cānavardur" şeklinde yazılmış.

¹¹²¹ B Nüşhasında "dikülür" şeklinde yazılmış.

¹¹²² B Nüşhasında "üzere" şeklinde yazılmış.

¹¹²³ B Nüşhasında "der-ḅaber" eksik.

¹¹²⁴ B Nüşhasında "ne" eksik.

¹¹²⁵ B Nüşhasında "idinür" şeklinde yazılmış.

buķalemun tūyinden kūrķ dūzūp kim geye gūnбет-i devvār dōndūķķe bir dūrlū rengde (8) gōrinūr

NAZM¹¹²⁶

Neler hīlķat kılur gōrūn ilāhī

Ki ūn^c ın fikr idesin gāh gāhı

(9) Niķe ancılayın murġ-ı ^c acībi

Ķılur hīlķat ^c ademden dūnye ūhı

NEŞR¹¹²⁷

(10) Hākīm ķavlince Loķmān-ı hākīm¹¹²⁸ Sūleymānıla bu vechile sōyleūrken nā-gehān tekvīn-i (11) atyār gelūp Sūleymān gōzinde ^c ayān halk gōzinde nihān ol murġ-ı dōlenūn dīūsin (12) getūrđi bir altun ķafaūla Sūleymāna du^c ā kılup didi kim yā Sūleymān-ı zamān ma^c zūr tutasın (13) giķ geldūġūme Maġribde elūme girdi didi Sūleymān tekvīne yir gōsterđi (14) taht kenārında oturđı velīkin hemān Sūleymān gōrūrđi buġur murġ-ı dōle dīūsiyle (15) buluūđı birbiriyle emiūđi gōrūūđi daġı Sūleymānı gōsterūp eytdi¹¹²⁹ bu taht ūzerinde (16) oturan Dāvud oġlı Sūleymāndur bu mūlke seni bu melik getūrtdi diyūp baūladı (17) Sūleymānuŋ evūāfın sōyleđi Sūleymān kimidūġın beyān eyledi andan murġ-ı dōlenūn dīūsi (18) daġı Sūleymānuŋ ululuġın¹¹³⁰ bilūp yūzcūgezin yire sūrūp baū ķaldurup dilince Sūleymānuŋ (19) devām-ı devletine du^c ā eyledi didi kim

NAZM¹¹³¹

İy emīr-i ins i cinn vuġūū u tıyır u mūr u mār

(20) Devletile ^c ālem iķre pāyidār ol ūehriyār

Dostlaruŋ ūād u ġurrem dūūmenūn maķhūr-ı ġūr

Hācetūn maķbūl idūp Hākķ ^c ōmrūn itsūn bī-ūmār

21) KİūūA-İ TEKVİN-Ü ATYĀR ūERĤ-İ KERDEN Ü BE-AūLI HİLĶAT-İ MURġ-I DÖLE¹¹³²

[35b] hākīm ķavlince buġur Sūleymān ġazreti ^c aleyhi's-selām dōnūp ol tekvīn-i atyāra ya^c nī ūaūtāġu Hūrīūe¹¹³³ (2) eyitdi kim yā tekvīn-i tıyūr bu murġ-ı dōle aūlı nedūr hīlķati ne vechile olupdur kim (3) dūrlū dūrlū rengde gōrinūr¹¹³⁴ ve bunlaruŋ aūlı nesli neden dūrūđi luūf idūp sōylegil (4) didi tekvīn-i atyār cevāb virdi kim yā Sūleymān ^c ālem-i kāyinātđa Hāk ķte^c ālānuŋ bunuŋ (5) emūāli ķuūları ķoķ ġadd-i nihāyeti yoķ durur bu murġ daġı bir ^c ālemdendūr kim bu olduġı ^c ālemde maķāmı (6)

¹¹²⁶ B Nūshasında "NAZM" eksik.

¹¹²⁷ B Nūshasında "NEŞR" eksik.

¹¹²⁸ B Nūshasında "Loķmān hākīm" ūeklinde yazılmıū.

¹¹²⁹ B Nūshasında "eyitdi" ūeklinde yazılmıū.

¹¹³⁰ B Nūshasında "ululuġın" ūeklinde yazılmıū.

¹¹³¹ B Nūshasında "NAZM" eksik.

¹¹³² B Nūshasında "KİūūA-YI TEKVİN Ü ATYĀR ūERĤ-İ KERDEN Ü BE-AūLI HİLĶAT-İ MURġ-I DÖLE" eksik.

¹¹³³ B Nūshasında "ūaūtāġu Hūrīūe" eksik.

¹¹³⁴ B Nūshasında "gōrinūr" ūeklinde yazılmıū.

melekūtdur anda ins ü cinnü vuḥūş tuyūr mūr mār çerende perrende¹¹³⁵ yoḡdur illā kim melekūt vardır (7) bir daḡı bu kuşlar vardır ve¹¹³⁶ ammā kim bunları perriler ṭayifesi varup uḡurlarlar uḡurlarken (8) melekūta uş gelse ol perriyi urup şihābıla baqarlar kül iderler eger kim (9) melekūta tuş gelmeseler alup kaçup bu kuşları beglerine iledürler ḡāyet armağan durur (10) bunları¹¹³⁷ rūḡ şāhuḡ kim perriler sultānidur anlaruḡ perrilerinden alup ele getürmişler rūḡ şāh (11) daḡı Maḡribde bir perriler şāhı vardır adına Ṭālis Ḥan dirler aḡa armağan gönderdi yolda (12) giderken semend ü cinnüḡ cinlerinden birkaç cinne tuş geldiler ceng itdiler ol (13) ceng arasında bu irkek kuş fırsat bulup¹¹³⁸ kaçdı dört gün tamām uçup yir yüzine (14) inüp Hüdhüde buluşdı Hüdhüd ḡazretüḡe getürdi ol dişisin kim ben kuluḡ (15) getürdüm cinniler perrileruḡ ellerinden bunları¹¹³⁹ almışlar budur kim varup yitdüm ol cinnileri¹¹⁴⁰ şihābıla atup (16) helāk itdüm kafesiyle alup ḡazretüḡe geldüm senüḡ himmetüḡde bu iki murḡ-ı ḡarīb ve tuyūr-ı (17) ‘ acīb birbiriyle birisi kim yirüḡ vasaṭında kuṭbu’l-‘ arzda ḡazretüḡ katında ve birisi Maḡrib (18) diyārında iken sen Süleymānuḡ ‘āl-i himmetinde iki ḡasret birbirine buluşup bir yire geldiler (19) zihī saltanat kim Ḥaḡḡ te‘ālā sen Süleymāna eylemiş durur bu saltanatuḡ yā Süleymān ḡadrini (20) bilüp şükürin yirine getürmek¹¹⁴¹ gerekdür

NAZM¹¹⁴²

Şākir ol ki arta şāhum devletüḡ

(21) Hem teraḡḡī bula ‘ izz ü ḡürmetüḡ

Şükür¹¹⁴³ dāyim kıl ki arta saltanat

Gey ziyāde ola māl u memleket

[36a]

Ni‘ metüḡ artmaḡ dilersenḡ ber-kemāl

Şükür-i Ḥaḡḡı kıl edā vü māh u sāl

Ṭā‘ at eyle kıl edā vü zikrini

(2) Cān u dilden¹¹⁴⁴ it ziyāde şükürini

Zākir ol kim rāzı ola ol şekür

Raḡmet ide ‘ aḡıbet daḡı Ḡafūr

(3) NEŞR¹¹⁴⁵

Ḥakīm ḡavlince tekvīn-i atyār eyle diyicek buḡur Süleymān ḡazreti ‘aleyhi’s-selām (4) yine su’āl kılup didi kim yā tekvīn-i atyār bunlaruḡ ol perriler katında

¹¹³⁵ B Nüshasında “perende” şeklinde yazılmış.

¹¹³⁶ B Nüshasında “ve” eksik.

¹¹³⁷ B Nüshasında “bunlaruḡ” şeklinde yazılmış.

¹¹³⁸ B Nüshasında “bulup” eksik.

¹¹³⁹ A Nüshasında “bunları” eksik.

¹¹⁴⁰ B Nüshasında “cinleri” şeklinde yazılmış.

¹¹⁴¹ B Nüshasında “getürmek” eksik.

¹¹⁴² B Nüshasında “NAZM” eksik.

¹¹⁴³ B Nüshasında “şükür” şeklinde yazılmış.

¹¹⁴⁴ B Nüshasında “Cān dilden” şeklinde yazılmış.

¹¹⁴⁵ B Nüshasında “NEŞR” eksik.

mergüb olduğına (5) dāl nedür ne cihetden durur didi tekvîn-i tıyūr eytdi¹¹⁴⁶ yâ Süleymân evvel kıymeti bu kim dürlü (6) dürlü rengde göründüğü cihetden durur ikinci kıymeti bu kim bunların her birisi ayda bir yumurda (7) yumurdlar¹¹⁴⁷ ol yumurda gevher mişāl durur hiç gevherden fark¹¹⁴⁸ olmaz şu' lede şāflıkda berrāklıkda (8) ammā kim içinde kırduğaz olur eger kim mücevvef olmayup içinde kırduğazı (9) olmasa gevherden bahāsı fark olmazdı

NAZM¹¹⁴⁹

Böyle diyüp oldu hamūş ol melek

(10) Vir şalavāt Muştafāya tızrek

Ger Muḥammed ümmetiyeş bu zamān iy mu' temed

Vir şalavāt cān u dilden tā bulasın sen dilek

(11) NEŞR¹¹⁵⁰

Ḥakīm kavlince yine Süleymân ḥazreti 'aleyhi's-selām didi kim yâ tekvîn-i atyār ol yumurdanū (12) kırdu olduğı nedendür cevāb virdi kim ol kırduğaz kim yumurda içinde olur toḥmı durur (13) vaḳtı kim yavrı çıkarsalar ol yumurdayı kırık gün başarlar ol gevher yumurda şakḳ olur yavrı (14) çıkar kırık güne dek daḥı tülenür murğ-ı dōle olur ve perrīler bunların yumurdasın gevher yirine şatarlar (15) mergüb olur ve bir 'acāyib daḥı bu kim yumurdaların her ne sā'at içre toğurursa ol sā'atū (16) ıldızınū günı neye dāḥilse anū rengin urınurdu nite şöyle kim eger sā'ati (17) zūḥalde toğsa siyāh reng olurdu 'ūd abnūsı mişāli ve eger kim sā'ati Merrīḥe¹¹⁵¹ dāḥil (18) olsa yāḳūt-ı aḥmer¹¹⁵² bigi kızıl reng urınurdu¹¹⁵³ kırmızı efrenc ḳadīfesi renginde ve eger kim (19) sā'ati müşteriye dāḥil olsa şaru güher-bār mişl-i reng urınurdu şanasın kim şaru (20) yāḳūt durur ve eger kim sā'ati zūhreye irse aḳ reng urınurdu billūr şıfat yāḥūd şan kim (21) bir dānedür dāne aḳ incü durur kim şevḳ virürdi cevher mişāli ve eger kim sā'ati şemse irse nārinc reng [36b] urınurdu eger kim sā'at¹¹⁵⁴ ḳamere gelse ḥāvī aḡa mā'il reng urınurdu (2) eger kim sā'at¹¹⁵⁵ 'uḡāride gelse ḳoyu yeşil rengin urınurdu¹¹⁵⁶ ḳaraya mā'il olurdu¹¹⁵⁷

(3) NAZM¹¹⁵⁸

Her ne sā'at vaḳtı olsa āşikār

İldızınū rengin alurdu iy yār

(4) Kudretidür Ḥālīḳūñ eyle olur

Ḥikmetine yoḳdur anū ḥadd şümār

¹¹⁴⁶ B Nüshasında "eyitdi" kelinde yazılmış.

¹¹⁴⁷ B Nüshasında "yumurdalar" şeklinde yazılmış.

¹¹⁴⁸ B Nüshasında "farkı" şeklinde yazılmış.

¹¹⁴⁹ B Nüshasında "NAZM" eksik.

¹¹⁵⁰ B Nüshasında "NEŞR" eksik.

¹¹⁵¹ B Nüshasında "Merrīḥde" şeklinde yazılmış.

¹¹⁵² B Nüshasında "yāḳūt aḥmer" şeklinde yazılmış.

¹¹⁵³ B Nüshasında "urunurdu" şeklinde yazılmış.

¹¹⁵⁴ B Nüshasında "sā'ati" şeklinde yazılmış.

¹¹⁵⁵ B Nüshasında "sā'ati" şeklinde yazılmış.

¹¹⁵⁶ B Nüshasında "urunurdu" şeklinde yazılmış.

¹¹⁵⁷ A Nüshasında "olurdu" eksik.

¹¹⁵⁸ B Nüshasında "NAZM" eksik.

NESR¹¹⁵⁹

(5) Hâkîm kavlince tekvîn-i atyâr eyle diyicek buğur Süleymân hazreti ‘aleyhi’s-selâm didi kim yâ tekvîn (6) bunların hilkatı ne vechile olupdur ibtidâsın bilür misin didi tekvîn-i atyâr eytdi¹¹⁶⁰ bilürem (7) ol zamân kim Hâkîk te‘âlâ cihân sarâyına Süleymân bin Şaḥr-ı Nârı getürdi yıl felekde (8) taḥtın götürdi Kâfdan Kâfa seyrân iderek cihân milkini devrân iderek Süleymân bin (9) Şaḥr-ı Nârın gönlinden bu geçdi kim ‘acabâ bu ‘âlemden gayrı Hâkîk te‘âlânın daḥı ‘âlemleri (10) var mı ki didi bu ḥayâl gönlinden geçince bu kuşların ‘âlemine irdi ol ‘âlemde (11) melekût vardı illâ kim ol vâkıdta bu cins kuşlar yoğdı¹¹⁶¹ pes ol maḳâma kim (12) Süleymân bin Şaḥr-ı Nâr irdi ol ‘âlem-i ‘ibretü’llâhı gördi Hâkîk te‘âlânın nengü gibi ‘âlemleri (13) varduğına ‘ibret alup daḥı Çalab dergâhında¹¹⁶² Süleymân bin Şaḥr-ı Nâra ḥicâb vâkı‘ oldu (14) ol ḥayâl-i bâḫıl kim mübârek gönlinden geçmişdi¹¹⁶³ utandı şermsâr oldu gâh (15) kızardı gâh şarardı gâh ağardı gâh gögerdi ḥayâ derinden yüzi dürlü (16) reng urundu dehşet derin derledi Süleymân bin Şaḥr-ı Nâr el urup silüp (17) yire şaldı buğur Süleymân bin Şaḥr-ı Nârın derleri bir yaprak üzerine düşdi Hâkîk te‘âlâ murğ-ı döleyi (18) kudret birle yarattı dürütdi perr ü bâl virüp uçup gâh yürütdi nesli üreyüp ol ‘âlemi (19) tıtdı daḥı nite kim Şaḥr-ı Nârın vücûdı kim nûrânî vü pâk idi derleri daḥı muşaffâ ve tâb-nâkidi (20) bu murğ-ı döle daḥı ol Hâlik şöyle şâfi tü bitürdi şöyle kim her ne dürlü reng üzerine (21) konarsa rengi şâflığından ol rengde ol leḫâfette her dün ü gün levn-â-levn gün-â-gün [37a] görünürdi¹¹⁶⁴

NAZM¹¹⁶⁵

Nitekim âb-ı revânı şehriyâr

Her ne ḳaba koyarisek âşikâr

(2) Ol ḳabuḅ rengin ider lâ-büdd ḳabûl

Gösterür rengin ḳabunun ḳâm-ı kâr

Her ne câmın içre ḳoysaḅ pâk şü

(3) ‘Aynı câmı gösteriser¹¹⁶⁶ âb-dâr

Pes bu¹¹⁶⁷ murğın ḫâli daḥı bu durur

Pâk şâfi olduğıcun nâ mudâr

(4) Her ne nesne üzerine ḳonsa bu

‘Aynın urınur anuḅ iy tâc-dâr

Böyle diyüp oldu ḫâmüş ol melek

(5) Vir şalavât Muştafâya yâdigâr

¹¹⁵⁹ B Nüshasında “NESR” eksik.

¹¹⁶⁰ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁶¹ B Nüshasında “yoğdı” şeklinde yazılmış.

¹¹⁶² B Nüshasında “dergâhından” şeklinde yazılmış.

¹¹⁶³ B Nüshasında “geçmişidi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁶⁴ B Nüshasında “görünürdi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁶⁵ B Nüshasında “NAZM” eksik.

¹¹⁶⁶ B Nüshasında “gösterüser” şeklinde yazılmış.

¹¹⁶⁷ A Nüshasında “bu” eksik.

NESR¹¹⁶⁸

Hakim kavlince yine Süleymân ‘aleyhi’s-selâm (6) didi kim yâ tekvîn-i atyâr bu murğun ğıdâsı nedür ne yir ne içer didi tekvîn cevâb (7) virdi kim yâ Süleymân bilgil kim bu kuşların ğıdâsı ol nesnedür kim hâke mülemma‘ (8) olmuş nesne yimez ya‘ nî kim toprağa karışmış nesne yimezler zirâ kim kendünün (9) maddesi toprağa lüzûc olmadın hilkate geldi yimedüğine hikmet ol durur¹¹⁶⁹ eger kim (10) yâ Süleymân bu murğ-ı döle toprağa karışan nesneyi yise yavrusı olıcağ yavrusunun tüsi tülendüğü (11) gibi her ne renge konarsa ol renge görünmezdi zirâ kim yâ Süleymân toprağa (12) lüzûc olmuşdan olan vücûd küdüretlü olup safî olmaz

NAZM¹¹⁷⁰

- (13) Çünkü tekvîn viricek böyle cevâb
Şeh Süleymân dinleyüp gördi şevâb
Dinle imdi kışşa nedür şerh idem

- (14) Vir şalavât Muştafâya kâmiyâb

NESR¹¹⁷¹

Hakim kavlince tekvîn-i atyâr eyle (15) diyicek Süleymân ‘aleyhi’s-selâm yine su’âl kılip didi kim yâ tekvîn-i atyâr cihânda toprağa lüzûc olmamış (16) toprağa karışmamış ne var ola kim bu murğ-ı döle yiye didi tekvîn cevâb virdi kim (17) yâ Süleymân bilgil kim cihân sarâyında hâke karışmış nesne bî-hadd durur ammâ kim (18) bu murğ-ı dölenün ğıdâsı ki var durur bir nesnedür kim ‘Arab dilince Fârsî (19) dilince Türk dilince bir dağı Başra balı durur ve şu içecek şebnem şuyın (20) içer zirâ kim ol şebnem dağı toprağa nüzûl olmaz diyicek buğur Süleymân hazreti ‘aleyhi’s-selâm (21) dönüp ol iki kuşlara şordı kim yâ murğ-ı döle sizün ğıdâğuz nedür didi [37b] cevâb virdiler kim yâ Süleymân bizüm ğıdamuz Başra balıdur içdügümüz şu dağı şebnem durur dânemüz (2) incü durur didi buğur Süleymân eytdi¹¹⁷² kim yâ yumurdağuz ne şekilde durur eytdiler¹¹⁷³ kim (3) yâ Resûlu’llâh vaż‘ı göğercin yumurdasınca olur ammâ kim berrâğ durur bir dağı bu kim (4) ne kadar incü yisevüz ol kadar yumurdamız dağı berrâğ şeffâflu olur didiler bunlar eyle diyicek (5) buğur Süleymân dönüp ol tekvîne didi kim yâ melek-i tekvîn-i atyâr ol ‘âlemde (6) bu kuşlar incüyi kanda bulur kim ğıdâ iderler didi tekvîn eydür yâ Süleymân ol (7) bir ‘âlemdür kim anuğ içinde ya‘ nî orta yirinde bir şu vardur kim ol şunuğ içi (8) tolu şadef durur çevresinde incüler kum gibi yatur ol kadar incü var kim hisâbın (9) Allâh te‘âlâ bilür ve yine ol bahrün çevresi şanavber ağaçlarıdur kim üzerlerine Başra balı (10) yağar bunlarıçün¹¹⁷⁴ yaz u kış eksük degüldür şebnem dağı dâyim eksük degüldür (11) ol ‘âlemde kat‘ â kış şovuk olmaz dâyimâ nev-bahâr durur behiş‘ adnı şeklinde durur

- (12) NAZM¹¹⁷⁵

¹¹⁶⁸ B Nüshasında “NESR” eksik.

¹¹⁶⁹ B Nüshasında “oldu” şeklinde yazılmış.

¹¹⁷⁰ B Nüshasında “NAZM” eksik.

¹¹⁷¹ B Nüshasında “NESR” eksik.

¹¹⁷² B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹¹⁷³ B Nüshasında “eytdiler” şeklinde yazılmış.

¹¹⁷⁴ B Nüshasında “bunların için” şeklinde yazılmış.

¹¹⁷⁵ B Nüshasında “NAZM” eksik.

- Faşıl durur çün rebî' ' itidāl
 Bāğı tāze zeyn olur cennet mişāli
 (13) Zeyn idüpdür ser ü güller bāğ için
 Nitekim ğilmān hūr uçmağ için
 Her tarafından aquban şu kaynaşur
 (14) Şu yüzindeki balıklar oynaşur
 Āb-ı hayvān mişli aqar nehri sebil
 Kevşer ü sündüs gibi yā Selsebīl
 (15) Hiç teğayyür olmaz anda yāsemen
 Gülü ver cān dağı şolmazşam semen
 Baqir içi toptoplu dürr-i şemīn
 (16) Tağ u şahrā tolu nāfe müşk-i çin
 Ol qadar cennet mişāl olmaz zemīn
 Beşdeş olmaz aqa hiç huld u berīn
 (17) Ancılayın mevzi' içre şehriyār
 Ötüşüp murğān ider feryād u zār
 Böyle diyüp oldı hamüş ol melek
 (18) Vir şalavāt bul şevābı olur dilek
 NEŞR¹¹⁷⁶

Hakīm kavlince Süleymān peygāMBER 'aleyhi's-selām (19) tekvīnün bu vechile sözün kim işitdi be-ğāyet ta' accub itdi dağı su 'āl kıluş yine didi kim (20) yā tekvīn-i atyār ne 'aceb söz söyledün ben şanurdum ki dünyānuñ¹¹⁷⁷ içindeki kuşlar baqa (21) Sīmurğıla gele dirdüm bu kuşlara şordum ne Sīmurğı bilür ne adın işitmişler didi [38a] tekvīn eytdi¹¹⁷⁸ yā Süleymān-ı Sīmurğ bu rub'-ı meskūn içre olan 'ālemlerün meliki durur yoqsa (2) 'ālemler vardır kim anda kuşlar var kim Sīmurğun adın bilmezler nite kim bu iki murğun (3) olduğı yerde Sīmurğun adın bilmezler yā Süleymān gök yüzinde küre-i nesīm içre kuşlar var kim (4) ol küre-i nesimde olan kuşları Haqq te'ālā ol qadar yaratmışdur kim bu yir yüzindeki (5) kuşlardan artuqdur ve hem küre-i nesimden şāfi yil yoq durur bu yilden şāfi durur bu kuşlar kim (6) bizüm aramızda uçarlar bunların azuğı bu topraq 'āleminden durur bu esen yil kim üstümüzden eser toprağa (7) toqınur¹¹⁷⁹ eser anuñçün galiz durur¹¹⁸⁰ aqaqların budağın üşedür helāk ider ol yuqarğı arıdur tãhirdür (8) nesīm yeli aqa dirler bu nesīm yilinden yuqaru yağmur buludıdur qar u tolu buluddur anlardan (9) yuqaru aq bulud vardır aqa şehāb dirler ol şehāb buludlarından yuqaru Haqq te'ālā celle (10) ve 'Alā kuşlar yaradupdur kim dāyim hevā yüzinde yazlarlar ve kışlarlar Haqq te'ālā anların rızqını

¹¹⁷⁶ B Nüşhasında "NEŞR" eksik.

¹¹⁷⁷ B Nüşhasında "dünyā" şeklinde yazılmış.

¹¹⁷⁸ B Nüşhasında "eytdi" şeklinde yazılmış.

¹¹⁷⁹ B Nüşhasında "toqınur" şeklinde yazılmış.

¹¹⁸⁰ B Nüşhasında "galizdür" şeklinde yazılmış.

(11) hevā yüzinde virür yavrular yumudlarlar nite kıyruqları arasında yumurda çıkarurlar ve yavruların dağı (12) kıyruqları arasında yavrularlar çıkarurlar ne aşığa yire inerler ve ne ĥod yukaru varurlar gökden (13) yaña zırā kim yā Süleymān anlaruğ ğıdāsı ve ĥayātları bād-ı nesīmle durur nite kim balığuğ (14) ĥayātı şuyla durur şudan taşra kim çıkşa helāk olur ve dağı yā Süleymān ol nesīm (15) yilinüğ içinde olan cānavarlar yirüğ yüzinde ve bahirler içinde ne kıadar cānavarlar varısa dağı (16) artuğ durur ol nesīm yilinüğ içinde eger cānavardur eger kıuşlar durur ammā kim (17) anlaruğ dağı kıanadları var durur¹¹⁸¹ ekşerinüğ kıanadı dörderdür sekizerdür yidişerdür (18) velikin ne ol nesīm yilinden aşığa düşer ve ne yukaru geçer kim ol nesīm yilinden (19) taşra çıkşa hemān helāk olur tağılsalar ol hevā yüzinde tağılurlar ve yine dirilseler dağı (20) anı dirilür diyüp tekvīn-i atyār ĥaber virdi anlaruğ ĥilkıatlerinden der-ĥaber¹¹⁸² tayr

u

(21)

بَيْضِي رَأْسَهَا كَرَأْسِ الْجَنَّةِ أَغْرَأْتَهَا كَأَغْرَأْتِ الْجَنَّةِ وَذَوَابُهَا كَذَوَابِ النَّسَاءِ وَأَجَلَّتْ بِهَا

[38b]

كَأَجَلَّتْ أَطِيرَنَا وَبِهَا مِنْ فَوْقِ ذَلِكَ السَّحَابِ لَيْسَ لَهَا مَلْجَأٌ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

(2) Süleymān didi kim yā melek-i atyār ol kıuşlaruğ ĥiç yire inmesi var mıdur ğıdāsı nedür cevāb (3) virdi kim yā Süleymān ğıdāsı nesīm yilidür ammā kim anlaruğ her birisinüğ tesbīĥi var durur (4) kim unudursa yire düşer helāk olur inşā' allāh u te'ālā yā Süleymān ol kıuşlar dağı (5) hümā kıuşıyla tapuğa gelüp sen Süleymāna Süleymānlık kıutlularlar ol vağt anları dağı (6) teferrüc kıılasın göresin didi Süleymān didi kim yā tekvīn-i atyār ol kıuşları sen yere düşmez (7) helāk olmayınca dirsın küre-i nesīmden¹¹⁸³ dağı çıkmaz dirsın eyle olsa ben anları kıanda (8) görürem didi tekvīn-i atyār cevāb virüp didi kim¹¹⁸⁴ yā Süleymān sağa Ĥađđ te'ālā yili (9) musaĥĥar kıılıp taĥtuđ felege yitürecekdür kıaf-be-kıaf 'ālemi seyrān kıılıp mađāribe (10) meşāriқа yitürecekdür küre-i nesīimde varup seyrān kıılıcađ¹¹⁸⁵ ol benüm ĥalkımı dağı göricek (11) -sin¹¹⁸⁶ teferrüc ideceksin¹¹⁸⁷ nice anuğ gibi 'ālemüđ cānavarı sağa muği'c olacağdur

NAZM¹¹⁸⁸

(12) Yā Süleymān bu durur toğru ĥaber

'Ālem içre ne ki varsa cānavar

Yirde gökde ne ki var ĥalk-ı cihān

(13) Āb ı ateş içre dağı ĥalk inan

Cümle sağa olacağ durur muği'c

Ĥiçbirisi itmeye kıaç'ā şeni'c

(14) Zırā kim Ĥađđ sağa fermān eyledi

¹¹⁸¹ B Nüşhasında “vardur” şeklinde yazılmış.

¹¹⁸² B Nüşhasında “der-ĥaber” eksik.

¹¹⁸³ B Nüşhasında “küre nesīmden” şeklinde yazılmış.

¹¹⁸⁴ B Nüşhasında “ki” şeklinde yazılmış.

¹¹⁸⁵ B Nüşhasında “kıılacağ” şeklinde yazılmış.

¹¹⁸⁶ B Nüşhasında “göreceksen” şeklinde yazılmış.

¹¹⁸⁷ B Nüşhasında “idesin” şeklinde yazılmış.

¹¹⁸⁸ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

- Cümle halka özüñi han eyledi
Liki ivme cümlesi gelse gerek
- (15) Her birisi saña kul olsa gerek
Her birisinüñ vaqtı vardur gelmege
Dergehünđe saña hizmet kıлмаğa
- (16) Kıl taħammül tā ki maqşūda iresin
Küllī halka hükmi fermān viresin¹¹⁸⁹
Kalmaya tayrıla yirde cānavar
- (17) Her neng kim ‘ālem içre cānı var
Küllī saña bilki fermān olısar
Hāzretüñ hükmi kamuya kılısar
- (18) Böyle diyüp tekvīn eyledi du‘ā
Vir şalavāt sen cān-ı Muştafā
DER-BEYĀN-I ENDER- ŞIFAT-I DESTĀN-I TEMŞİLĀT-I MĀZĪ
- (19) Remz-i destān ekledükse hūş yār
Bir mişāl idem saña senden iy yār
- (20) Bu cesed dünyā durur gaddār olur
Nesl-i şeytān nefsün emmāre durur
Şeh Süleymān rūḥ olur iy pāk-zāt
- (21) Tābi‘ rūḥuñ kuvāsıdur hemīn
Murğ-ı döle bu gönüldür yok gümān
Dürlü dürlü ne girür her zamān

[39a]

- Geh güşāde dil olur geh katı teng
Bir dem içre urınur biñ dürlü reng
Cehd kıl kim bir qarār ola gönül
- (2) Kurb-ı haqqa irişe añıl añıl
Gönliñi¹¹⁹⁰ iy şāh men bī-dār kıl
Kurb-ı Haqq dergāhına sen yār kıl
- (3) Haqqa tā‘ at eyle dāyim şubḥ u şām
Tā ki raḥmet ide Haqq Rabbü’l-nām
Her gice fāriğ yatarsın kāmıyāb

¹¹⁸⁹ B Nüshasında “viresine” yerine “kılasın” yazılmış.

¹¹⁹⁰ B Nüshasında “Gönliñi” şeklinde yazılmış.

- (4) Kār u bān göçdi giderler yāb yāb
Çaldı kūsı tuymaduñ āh sār u bān
Yolda qalduñ menzil aldı kār u bān
- (5) İtmedüñ bī-dār āh ervāhı sen
Cürmile etdük siyeh elvāhı sen
Nefse uyup dünyeye kılduñ heves
- (6) Cāme-ḥāb içre yatarsın her nefes
Her ne işleseñ tuylmaz ki ola şeb
Şubḥ olasın ekme misin iy ‘aceb
- (7) Fāliḳu’l-işbāḥ İsrāfil-veş
Şura urup şubḥa çekince şems pes
Ḳum fānidür olıcaḳ Ḥaḳḳdan ḥiṭāb
- (8) Diyesin *yā leytenī kuntu turāb*¹¹⁹¹
Pendini tūt cānıla Firdevsīnün
Köşküñi eyle maḳar Firdevsīnün
- (9) DER-BEYĀN-I MECLĪS-İ ĀḤİR¹¹⁹²
Ḥaḳḳa minnet bī-ḳıyās oldur Ḥūdā
Ḥākiken virdi ‘aḳl ol reh-nümā
- (10) Oldı yüz elli sekiz meclis tamām
‘Avn-i ḥaḳḳla¹¹⁹³ buldı şāhum intihā
Ger ecelden bulurısam mühleti
- (11) Bāḳisin daḫı diyevüz müntehā
Çoḳ ‘acāyibler diyevüz gey ḡarīb
Kim işitmedük ola bāy ü gedā
- (12) Müstemi‘ ola ne daḫı ḳıl vefā
Zer-efşānum¹¹⁹⁴ dürr-efşānum¹¹⁹⁵ pādişāh
Ḥızır-veş ki oḳıyam ‘ilm-i ledün
- (13) Kūş idenler vālih ü ḥayrān¹¹⁹⁶ ola
Līki sözden umduḡı Firdevsīnün
Bu kim aḡa ḳılasın ḥayır du‘ā

¹¹⁹¹ Nebe’ suresi 40. ayet

¹¹⁹² B Nüshasında “DER-BEYĀN-I MECLĪS-İ ĀḤİR” eksik.

¹¹⁹³ B Nüshasında “ḥaḳıla” şeklinde yazılmış.

¹¹⁹⁴ Metinde “zer-fişānum” şeklinde yazılmış.

¹¹⁹⁵ Metinde “dürr-fişānum” şeklinde yazılmış.

¹¹⁹⁶ B Nüshasında “vālih ve ḥayrān” şeklinde yazılmış.

- (14) İy Hüdā cān āferīn vü lā-şerīk
Lā-yenām ü lā-zevāl hayy u beķā
Ol ḥabībün nūr-ı ḥaķķı müste‘ ān
- (15) Ki oldur Aḥmed ü Hāmid ü hem Muştafā
Cürmini Firdevsīnün eyle ‘afv
Luţfuñ üküş eylegil bī-ḥadd ‘aţā
- (16) Cennet-i Firdevsi vir eyle kerem
Gerçi kim itdi sehv kıldı ḥaţā
Cenneti ğilmān dilersen yā ‘azīz
- (17) Vir şalavāt ol ceybe dil-güşā
SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ELLİ TOĞUZINCI MECLİSİNÜD
ZİKRİNDEDÜR
- (18) ‘Anberi ol dem dil yā zülf-i ‘anber sāmıdur
Şekkeri ol kām-ı cān yā lā‘l-i şekker ḥāmıdur
Pertev-i mihr ola mı yā mihr-i rüh ziyā-yı yār
- (19) Kāmet-i servīmi ol yā serv-i ḳadr ‘anā mıdur
Āyet-i ḥüsnün durur tevaḳķu‘ mülk ü dilberi
Yāḥū ḥaţḫ-ı ḥūna mı yā ḥaţḫ-ı misk āsā mıdur
- (20) Mār-ı Daḥḥāk ol yaşıpdur yā tınāb-ı ‘anberi
Yā niķāb-ı ‘anberīn yā ca‘d-ı māh-fersā mıdur
Çeşme-yi nüş ola yā kānī nemek yā cām-ı mey
- (21) Yā zülāl-i Hızıru yā mercān cān efzā mıdur
Çeşm-i āhūsı Ḥuten cez‘-i Yemen ‘aynı şıḫr
Yā ḳarīb ‘aḳlı dīn yā nerges-i şehlā mıdur
- [39b] Şāh-ı şimşādı elif servī sehī yā nā-revān
Yā şanavber ney şekerdür yā ḳadd-i tūbā mıdur
Kābe ḳavseyni ḳaşları ḳavs-i ḳuzah yā burcı ḳavs
- (2) Yā hilāl-i ‘ıyd yā ebrūyı ḥoş tuġra mıdur
Ol perī çehre melek mi yā beşer Firdevsī kim
Nüh felek ḥüsnine ḥayrān zühre-yi zehrā mıdur
- (3) Bu nazmı mı yā nebātu veyāḥūd ol ‘aynü’l- ḥayāt
Yāḥū kevşer yāḥū zemzem yā şı‘r ü ra‘nā mıdur
Bu Süleymān-nāmesidür bī-bedel emşāli yoķ

(4) Neşirdür dürr-i yetim vü¹¹⁹⁷ nazmı rûh-efzâ mıdur

İy ‘aceb Firdevsînün nuṭkı ola yâkût kût

Yâ Süleymân-nâmesi yâ kışsa-i kübrâ mıdur

(5) DESTÂN FETH-İ KERDEN AL‘A-YI SİVAS VE HELÂK ODEN AYŞER-İ RÛM¹¹⁹⁸

(6) Lomân-ı hâkîm kavlınce nâkilân-ı muhtâr ve Eflâtun-ı Yünânî naqlince ‘âkilân-ı ahbâr ol vechile (7) eşah hikâyet kılırlar kim Süleymân hazreti ‘aleyhi’s-selâm ol iki kuşcuğazı ki gördi ‘acib hey’et (8) olduğı ecilden¹¹⁹⁹ altun kafese koyup taht kenârında âşâ odı tâ ki ‘Arab u ‘Urebâ begleri (9) cihân halkınuñ serverleri İrân Turan dil-âverleri hâş u ‘âm şaf şaf gelüp görürlerdi (10) Hâk te‘âlânuñ udretin tañlarlardı Süleymân ‘aleyhi’s-selâm cihâna mâlik olacağın murgân dağı cemî‘-i maḥlûkât (11) dağı muṭî‘ olacağın anlarlardı andan Süleymân tekvîne icâzet virdi gitdi Süleymân (12) dağı fikre varup ‘acabâ ayşerün hâli ne ola dirken¹²⁰⁰ nâ-gâh bir hâcib gelüp baş urup du‘â (13) kılıp artus-ı ‘Âdî geldi icâzet diler sultânuma buluşmağa idi Süleymân artus geldüğinden (14) haber ekleyüp buyurdı hâdimler¹²⁰¹ varup vüzerâya tenbih itdiler divân olup Âşaf bin Beriyâ¹²⁰² (15) Lomân-ı hâkîm Kâz peygâmbere ve Nâşen peygâmbere ‘aleyhi’s-selâm Süleymân huzûrına gelüp selâm virdiler (16) sağ u şol oturdılar andan destûr olup artus-ı ‘Âdî ol pehlevân-ı¹²⁰³ şezâdı içerü (17) girüp¹²⁰⁴ Süleymâna tapu kılıp eytdi¹²⁰⁵ yâ şâh-ı cihân iy Süleymân-ı zamân ve iy sultân-ı hâkan (18) müjde ola kim ayşerün oğlı İstefenüs vezîri Eydefenüs müneccimi Gelinüs (19) geldiler ki¹²⁰⁶ hazretüñe kul olmağı abûl kıldılar didi Süleymân işidüp şâd oldı emr (20) eyledi varup birkaç çavuşlar ayşerün oğlıyla vezîrin müneccimin getürdiler İstefenüs (21) içerü girüp üç gevher-i şeb-çirâ Süleymâna pişkeş çeküp elin urup [40a] devletine du‘â eyledi dağı göz urup Süleymânun mübârek cemâlin müşâhede kıldı gördi kim bir server (2) taht üzerinde oturur yüzi nurlu gözi sürmelü saḥâvetlü kerâmetlü mürüvvetlü şecâ‘atlü (3) ferâsetlü¹²⁰⁷ saḥâvetlü devletlü ni‘metlü şöretlü

NAZM¹²⁰⁸

Hem selîm ol Süleymân hem Kerîm

(4) Şâh-ı ‘âdil mîr-i kâmil hem raḥîm

Yüzi nûrı ber urur gâyet ‘azîm

Mişli yo ‘âlem içinde¹²⁰⁹ hem ‘âlim

¹¹⁹⁷ B Nüshasında “vü” yerine “ve” yazılmış.

¹¹⁹⁸ B Nüshasında “Destân feth-i gerdân al‘ay Sivas ve helâk şoden ayşer-i Rûm” eksik.

¹¹⁹⁹ B Nüshasında “ecelden” şeklinde yazılmış.

¹²⁰⁰ B Nüshasında “derken” şeklinde yazılmış.

¹²⁰¹ B Nüshasında “hâdimleri” şeklinde yazılmış.

¹²⁰² B Nüshasında “Âşaf bin Beriyâ” şeklinde yazılmış.

¹²⁰³ B Nüshasında “pehlivânı” şeklinde yazılmış.

¹²⁰⁴ B Nüshasında “girüp” yerine “alınup” yazılmış.

¹²⁰⁵ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹²⁰⁶ A Nüshasında “ki” eksik.

¹²⁰⁷ B Nüshasında “firâsetlü” şeklinde yazılmış.

¹²⁰⁸ B Nüshasında “NAZM” eksik.

¹²⁰⁹ B Nüshasında “içinde” yerine “içre” yazılmış.

(5) NESR¹²¹⁰

Hakim kavlince çünkim Kayşer oğlu İstefenüs Süleymānuñ (6) mübārek cemālin kim müşāhede kıldı saltanatına taḥsīn eyledi andan Süleymān buyurdu (7) altun kürsi qodılar gelüp oturdı vezīrile münecim ayağ üzerine tırdı (8) buğur Süleymān su’āl eyledi kim yā İstefenüs bin Kayşer atañuñ ḥālī nedür fikri tedbīr ü (9) rāyı nicedür cevāb virdi kim yā Süleymān-ı zamān¹²¹¹ iy sultān-ı cihān atam Kayşerüñ ‘aqlı (10) yok durur cehli çok durur kim sencileyin şāhib-devlet peygāmbera gelüp ḥizmet itmez (11) emrūñ tıtmaz qal’asına tekye kılup oturur tedbīrine i’ tıqād ider cehline i’ timād ider (12) benüm baña ḥükmüm geçerdi kaçup tapuña geldüm tā olinca kuluñ oluram (13) ḥizmetüñ kıluram bākī emri ḥazretüñüñdür diyüp du’ā ve şenā eyledi Süleymān daḥı (14) buyurdu ḥil’at-i ḥāş getürüp Kayşer-i Rüm oğlına geyürdiler andan birer ḥil’at (15) daḥı getürüp vezīrile müneccime geyürdiler daḥı Sührāb Şāha Kayşer oğlımı ısmarladılar (16) otağ ḥar-gāh virdiler andan Süleymān dīvānı tağıtdı yine şubḥ-dem olinca dek¹²¹² tā’at (17) itdi tā kim şubḥ-dem geçüp ‘ale’ş-şabāḥ oldı şubḥ namāzım kim kıldı daḥı ḥalvet-i (18) ḥāşdan çıqup taḥt-ı gāhına gelüp kılıç ḥamāyil bağlanup Tevrāt Zebūr okuyup (19) daḥı raḥş çekdiler bindi ḥabl-ı dühül çalındı ‘alem çekildi borı vü şūr-nā uruldu (20) sekīneyi ‘ālimler başı üzerine götürdiler Mūsā peygāmber ve Dāvud peygāmber ve geçmiş (21) enbiyālar ervāḥlarına şalavāt tekbīr getürdiler daḥı on iki kez yüz biñ ‘Arab u ‘Urebā [40b] begleriyle ‘Amālika serverleri Bağdād dil-āverleri raḥş-ı raḥşān sürüp ‘alem çeküp (2) seyf-i şalıq ele alup ‘inān dutup gelüp Süleymānuñ sağ u şol meymene vü meysere¹²¹³ (3) qalup cenāḥı arāste kıldılar

NAZM¹²¹⁴

Çün ālāylar bağlanup tıtdı şaf

(4) Şan Sikender seddidür yā kūh-ı Qāf

Pehlevānlar dilkeş ü ḥāmūş olup

Her muḥanneş liki ururdu şāme lāf

(5) NESR¹²¹⁵

Hakim kavlince Süleymānuñ ‘aleyhi’s-selām leşkeri süvār urup sağ (6) u şol kim tırdılar qal’aya göz urdılar bu yañadan şubḥ-dem daḥı Kayşer-i Rüm¹²¹⁶ yirinden qalkıcaq (7) ḥācibler daḥı gelüp Kayşerüñ oğlıyla vezīrūñ münecimūñ kaçduğın gelüp ḥaber virdiler (8) Kayşer işidüp be-gāyet kaqıdı gāzaba geldi ol kaqımağıla yirinden qalkup buyurdu ne qadar pāsubānlar (9) ya’ nī qal’a bekçileri varısa Süleymān çerisinden yaña top u tüfeng atdılar andan Kayşer buyurdu (10) münādiler nidā itdiler kim yā ‘Arab beççe qanı kuşlar gelür qal’anı alur seni helāk (11) kıılır dirdük qanı ol kuşlar gelmedi kim göñlümüz kuş etin diler cemī’-i zaḥīremüz (12) vāfir durur ammā kim kuş etine tālibüz kuşları göndergil şikār idüp kebāb (13) kılalum şarāba kebāb gerekdür diyüp çığrışdılar

¹²¹⁰ B Nüşhasında “NESR” eksik.

¹²¹¹ B Nüşhasında “Süleymān zamān” şeklinde yazılmış.

¹²¹² B Nüşhasında “oluncıya dek ” şeklinde yazılmış.

¹²¹³ B Nüşhasında “meymene ve meysere” şeklinde yazılmış.

¹²¹⁴ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

¹²¹⁵ B Nüşhasında “NESR” eksik.

¹²¹⁶ B Nüşhasında “Kayşer Rüm” şeklinde yazılmış.

NAZM¹²¹⁷

- (14) Hüb durur kim içile gül-gün şarāb
Dürlü kuşlar eti olsa hem kebāb
Kuşlaruñ gönder gelüp ceng eylesün
- (15) Şāyed ola ƣal' ayı ƣıla ħarāb

NEŞR¹²¹⁸

Hakīm ƣavlince Ƙayşer-i Rūm¹²¹⁹ ƣerisi (16) bu vechile Ƙayşer ağzından ta' n idicek ' Arab u ' Urebā münāfıƣları ' Amālīƣa ħāsıdleri ikin (17) ikin olup Süleymānuñ ƣafasında¹²²⁰ destānlar düzetdiler kim kuş gelüp ƣal' a mı (18) alur Ƙayşer-i Rūm Süleymānı nice māt eyledi diyüp ƣahƣahāyla gelmege başladılar Süleymān (19) işidüp¹²²¹ melül oldu bu ħāl üzerine bunlar tırmaƣda ol yañadan¹²²² kuşlar dağı gelüp (20) yitişdi yakın gelince¹²²³ Ƙaƣnūs kuşu Hüdħüde eydür var Süleymāna diğil kim melül (21) olmasun inşā' allāh u te' alā ƣal' ayı fetħ idelüm teferrüc eylesün didi Hüdħüd dağı uçup [41a] gitdi Süleymān leşkerine yitdi bu yañadan Süleymān dağı hevā yüzün gözedürken (2) gördi kim Hüdħüd geldi yine Süleymānuñ taħl-bāzı öñinde ƣondı (3) yüzçügezin yire sürdi du' ā ƣılup didi kim yā nebīyu' llāh Ƙaƣnūs kuşu saña (4) selām du' ā ƣılup kemīneyi gönderdi kim āgāh olasız kim ħizmete yüz (5) sürevüz himmet aña tutsun kim bu dem ƣal' ayı alavuz ħizmetde kuşūr ƣomayavuz didi (6) Süleymān Hüdħüdden bu kelimāti işidüp şād olup eytdi¹²²⁴ yā Hüdħüd yakında gelmezler mi (7) Hüdħüd didi kim yā Süleymān bu dem gelürler didi Hüdħüdün söziyle Süleymān şād (8) olup ibücegin şıgadı Loƣmān-ı ħakīm görüp eytdi¹²²⁵ yā nebīyu' llāh Hüdħüdle ne şöyleşür (9) -siz dağı kuşlar ƣerisi gelmez mi kim müdde' iler dilinden ħalāş olavuz didi andan¹²²⁶ Süleymān (10) didi kim yā Loƣmān-ı ħakīm Hüdħüdün ħaberi bu kim murğān leşkeri gelürler (11) didi bu sözde iken¹²²⁷ nā-gehān felek yüzünden yaña naźar ƣılup gördiler kim ƣara bulutlar (12) belürdi aƣ bulutlar peydā oldu yiller esdi sözi şavı kesdi

NAZM¹²²⁸

- (13) Şeh Süleymān gözedürken nā-gehān
Tutdı bulud gök yüzün tāħir hemān
Esdı yiller gümlüyüp deryā gibi
- (14) Geldi kuşlar her biri ' anƣā gibi
Toldı atyār ile bu avcı felek

¹²¹⁷ B Nüşhasında "NAZM" eksik.

¹²¹⁸ B Nüşhasında "NEŞR" eksik.

¹²¹⁹ B Nüşhasında "Ƙayşer Rūm" şeklinde yazılmış.

¹²²⁰ B Nüşhasında "ƣafasından" şeklinde yazılmış.

¹²²¹ B Nüşhasında "işidüp" eksik.

¹²²² B Nüşhasında "yaña" şeklinde yazılmış.

¹²²³ B Nüşhasında "gelicek" şeklinde yazılmış.

¹²²⁴ B Nüşhasında "eyitdi" şeklinde yazılmış.

¹²²⁵ B Nüşhasında "eyitdi" şeklinde yazılmış.

¹²²⁶ A Nüşhasında "andan" eksik.

¹²²⁷ B Nüşhasında "söz iken" şeklinde yazılmış.

¹²²⁸ B Nüşhasında "NAZM" eksik.

- 15) Tıtdı yir gök arasın murğ-ı yilek
 Eyle bî-ḥadd geldi gök yüzinde kuş
 Kim belinledi tıyürdan yirde hoş
 Bāl u perden gök qarardı çün Ḥabeş
 16) Kuş deminden şararupdı bu güneş¹²²⁹
 NEŞR¹²³⁰

Ḥakīm kavlince ol kadar kuşlar (17) geldiler kim kuşlar¹²³¹ kanadlarından felek
 yüzi kerkese döndi kanadlar güürdüsinden (18) leşkerün kulağı sağır oldu daḥı bu
 kuşların öñince evvel kerkes kuşı geldi kim (19) kuşların şeyḥi durur öñce¹²³² uçmak
 anlarındı¹²³³ gelüp birkaç kerkesler (20) ḳal' anuñ çevresin cevelān kıldılar pāsübānlar
 Ḳayşerle burc üzerine geldiler kuşlar çerisin (21) Ḳayşer-i Rūm görüp be-ḡāyet vehme
 varup diledi kim gelüp Süleymāna imān getüre [41b] ammā kim İblis-i la' in ḳomadı
 bir pīr şekline girüp Ḳayşerün gelüp yanında oturdu (2) Ḳayşer İblisi görüp 'izzet
 eyledi ne kişisin diyüp su'āl eyledi İblis cevāb virüp (3) eytdi¹²³⁴ yā şāh-ı Rūm ben
 ḡāyib erenlerindenem saña geldüm ki Süleymānuñ sihrine (4) ve cāzūlūḡına
 aldanmayasın bu gelen kuşlar degüldür kuş ādeme musaḥḥar olduḡın¹²³⁵ hiç işitdün mi
 (5) kaçan olacaḡdur ammā kim bu gelenler kuş şeklinde cinnler durur cinnlerün daḥı
 cāzūsı durur (6) bunları topa tūfenge tutasın didi Ḳayşer bu kelāmı işidüp ta' accub
 idicek gördi kim (7) ol kişi ḡāyib oldu Ḳuṭb 'ul-Aḳṭāb şanup sözine inanup def' i
 buyurdu (8) bu gelen kerkesleri oḡa tıtdılar birkaçın helāk itdiler Süleymān görüp (9)
 acıyup dönüp Loḳmānıla ve Aşafıla¹²³⁶ meşveret idüp eytdi¹²³⁷ yā ḥükemā ve vüzerā
 uşda (10) Ḥaḳḳ te'ālānuñ emriyle Ḳaḳnūs kuşı geldi ḳal' a kavmiyle ceng itmege
 ammā bu kuşlar (11) ne vechile ceng ideler kim ḳal' anuñ top u tūfengi bunlara zarar
 kılmaya Süleymān 'aleyhi's-selām eyle (12) diyicek Loḳmān-ı ḥakīm¹²³⁸ eydür yā
 Resūlū'llāh bu 'ilmi Ḳartūs-ı 'Ādī kim cihān pehlevān durur (13) savaş ḥuşuşın ol yek
 bilür aña şoralum¹²³⁹ diyüp Ḳurtūs-ı 'Ādīye¹²⁴⁰ çavuş gönderdiler (14) Ḳurtūs-ı 'Ādī
 daḥı bir fil mengelüsine süvār olup Süleymān nazarına gelüp baş koyup (15) du' ā kıldı
 Loḳmān-ı ḥakīm¹²⁴¹ Süleymān peygāamberün sözün Ḳurtūs-ı 'Ādīye 'arz eyledi
 Ḳurtūs-ı (16) 'Ādī didi kim yā Süleymān-ı zamān dilersen kim kuşlara oḡdan topdan
 ve tūfengden (17) zarar gelmeye tedbir budur kim çeri kavmine emr idesin¹²⁴² ḳal' anuñ
 dört cānibinden yürüiş (18) ola ceng ideler yir yüzünden neberd olıcaḡ kavmi ḳal' a
 top u tūfengi insān çerisi üzerine (19) atarlar ol vaḳt kuşlar daḥı ḳal' anuñ üzerinden

¹²²⁹ Metinde geneş şeklinde yazılmış.

¹²³⁰ B Nüshasında "NEŞR" eksik.

¹²³¹ B Nüshasında "kuş" şeklinde yazılmış.

¹²³² B Nüshasında "öñince" şeklinde yazılmış.

¹²³³ B Nüshasında "anlarındı" şeklinde yazılmış.

¹²³⁴ B Nüshasında "eytdi" şeklinde yazılmış.

¹²³⁵ B Nüshasında "oldıḡın" şeklinde yazılmış.

¹²³⁶ B Nüshasında "Aşafıla" şeklinde yazılmış.

¹²³⁷ B Nüshasında "eytdi" şeklinde yazılmış.

¹²³⁸ B Nüshasında "Loḳmān Ḥakīm" şeklinde yazılmış.

¹²³⁹ B Nüshasında "şora" şeklinde yazılmış.

¹²⁴⁰ B Nüshasında "Ḳurtūs 'Ādīye" şeklinde yazılmış.

¹²⁴¹ B Nüshasında "Loḳmān Ḥakīm" şeklinde yazılmış.

¹²⁴² B Nüshasında "emr idesin" yerine "iresin" yazılmış.

gelüp al‘ a avmiyle ceng ılalar hem (20) evreden ādem cengi ola hem hevādan gelüp ular ceng ideler¹²⁴³ bu arīile olıca (21) al‘ a feth olur

NAZM¹²⁴⁴

Bu arī üzere idersek ceng iy yār

Belki al‘ a feth olısar āikār

[42a]

Devlete lāyık budur tedbīr pes

Bilmezüz kim n’idiser tadīr pes

‘Aılla budur āha tedbīrümüz

(2) Bōyle didi ol mūdebbir pīrümüz

İ haudur liki ala nām-ver

Tā ki tadīr ire varısa olısar

(3) İ haudur fā‘ il ü mutār ol

Hau emri neyse olur ya Resūl

Bōyle diyüp ol zamān urtūs-ı ‘Ād

(4) amū oldu vir alavāt gey ziyād

NER¹²⁴⁵

Hakīm avlince urtūs-ı ‘Ādī¹²⁴⁶ (5) eyle diyicek Sūleymān daı mūvecceh gōrüp urtūsun sōzin Hūdhūde sōyledi eytdi¹²⁴⁷ (6) yā Hūdhūd var anūsa sōylegil kim biz al‘ anu evresinden ũsüp ceng idelüm (7) ular daı al‘ anu ũzerinden gelüp ceng eylesünler ola kim ulara op u (8) tūfeng ounmaya anūs ne dirse gelüp baa haer eylegil didi Hūdhūd Sūleymānu (9) sōzin alup anad aup uup felege ıup anūsa Sūleymānu sōzin sōyledi (10) anūs kerkesile artalıla rūhıla kim ularu evlūleridūr meveret eyledi (11) didiler kim n’ola Sūleymān ho buyurmuş ammā kim al‘ anu ũzerine hūm hūcūm ıldılar (12) o atmasunlar kim odan ular cinsine arar gelmeye biz al‘ anu ũzerine a yaduralum (13) andan onra ceng idelüm didiler ma‘el-ıa anūs sōzin gelüp Sūleymāna (14) Hūdhūd ‘arz eyledi Sūleymān daı buyurdu hem-ān-dem ol bar-i Beyaslayın Sedd-i İskender gibi (15) eri al‘ aya aru at-ender-at tūrurken sanca ‘alem sūngū ualarıyla leker ii (16) Diratistāna dōnmiiken¹²⁴⁸ at āhūsına er ışığına cebe vū ceven āyinesine gūn u‘lesi (17) ounmiiken¹²⁴⁹ elmās deizi gibi mevc urmiiken¹²⁵⁰ Sūleymān hūkm eyledi (18) altı bi altı yūz irkek atlu altun omalu pūlād āletlū ‘Arabī atlu ecā‘atlū alābetlū (19) uvvetlū heybetlū savetlū ferāsetlū avuşlar ra sūrüp iāret eylediler ol on iki (20) sıbtu begleri on iki kez yūz bi ‘Arab u ‘Urebā

¹²⁴³ B Nūshasında “ideler” yerine “ılalar” yazılmış.

¹²⁴⁴ B Nūshasında “NAZM” eksik.

¹²⁴⁵ B Nūshasında “NER” eksik.

¹²⁴⁶ B Nūshasında “urtūs ‘Ādī” eklinde yazılmış.

¹²⁴⁷ B Nūshasında “eyitdi” eklinde yazılmış.

¹²⁴⁸ B Nūshasında “dōnmiiken” eklinde yazılmış.

¹²⁴⁹ B Nūshasında “uunmiiken” eklinde yazılmış.

¹²⁵⁰ B Nūshasında “urmiiken” eklinde yazılmış.

begleri ‘ Amālika serverleri (21) Bağdād mih-terleri sancaqları dibinden tabl-ı kūs nefirleri çalup ra‘ dleyin gürletdiler şūr-nā vü [42b] nefirlere ecel ırın¹²⁵¹ ırlatdılar daḥı¹²⁵² on iki kez yüz biḡ er Süleymān emriyle ḡal‘ a-yı Sīvās (2) üzerine na‘ ralar ḡaykırup ün urup bir nefesden Allāha tekbir getürdiler geḡmiş peygāMBERLER (3) ervāḡına şalavāt virüp ‘ ālimler sekīneyi başları üzerine götürdiler¹²⁵³ gülbang-ı (4) Süleymānı felege yaturdılar hüm hücüm idüp bir kezden cenge ḡurdılar ol yaḡadan (5) Ḳayşer-i Rūm daḥı gördi kim Süleymānuḡ ol Sedd-i Sikender gibi ḡuran çerisi uşāḡı (6) ve irisi baḡr-i cūşānlayın gürledi gümledi yirler iḡledi felekde merrīḡ yirde kav (7) baḡırde semek belinledi eyle cūşıla gelür kim ‘ aḡılları ḡayrān ḡılur görenler (8) vālih olur ceng itmezse amān virmeyüp Sīvās ḡal‘ asın alur andan Ḳayşer-i Rūm daḥı (9) emr eyledi ḡal‘ anuḡ içinde ḡāzır olan ceng eriyle pehlevān dil-āverleriyle erlikleri (10) alup ḡurdılar Süleymān çerisine ḡarşu ḡop u tūfeng oḡ urdılar ḡoḡ ādemi helāk itdiler (11) ḡop u ḡıraḡından felekdeki ḡuşlar belinletdiler anca kim tütünden felek yüzi (12) ḡarardı ḡarb-ḡarbdan¹²⁵⁴ ḡorḡup muḡanneşlerüḡ beḡzi şarardı

NAZM¹²⁵⁵

- (13) Etdiler şāh leşkeri tiz ḡadeng
Ḳal‘ a ḡavmi daḥı atar ḡop tūfeng
Ol ḡadar ḡanlar döküldi yire kim
- (14) Ḥūndan oldı ḡal‘ a ḡaşı lā‘ l-reng¹²⁵⁶
İstedi merrīḡ amān ḡorḡup tamām
Zühre elinden yire şaldı ‘ ūd u ceng
- (15) Ḥabl u borınuḡ fiḡānı ḡıtdı kūs
Ḳavmi leşkeri yimedın mest oldı beng
Şanki şırın urdı İsrāfıl pes
- (16) Ki oldı vallāhi cümle eşyā ḡatı teng
Bu cihāna eyle dūşdı zelzele
Kim yıkıldı ḡaḡ çatladı vü seng
- (17) Diḡle imdi ceng şoḡra n’ olısar
Vir şalavāt Muşḡafāya ḡıl āheng

NEŞR¹²⁵⁷

(18) Ḥakīm ḡavlince Süleymān çerisi yir yüzinde ḡal‘ a ḡavmiyle bu vechile cenge ḡurıcaḡ (19) felek yüzünden daḥı Ḳaḡnūs ḡuşı ol bī-nihāyet ḡuran hevā-yı fenāda cevelān uran (20) ḡuşlara ḡükM eyledi ḡanad ḡıacırdadup¹²⁵⁸ ötüşüp şaḡıdılar ḡuşlar

¹²⁵¹ B Nüşhasında “ıran” şeklinde yazılmış.

¹²⁵² B Nüşhasında “daḡı” iki kez yazılmış.

¹²⁵³ B Nüşhasında “getürdiler” şeklinde yazılmış.

¹²⁵⁴ “ḡarb-ḡarbdan” müstensih hatası.

¹²⁵⁵ B Nüşhasında “NAZM” eksik.

¹²⁵⁶ B Nüşhasında “lā‘ l-i reng” şeklinde yazılmış.

¹²⁵⁷ B Nüşhasında “NEŞR” eksik.

¹²⁵⁸ B Nüşhasında “ḡacırdadup” şeklinde yazılmış.

şadāsından taş-ı (21) felek çınradı kağan arslanlar kırküp mesnedinde anırdı kuşlar kanadından gök [43a] -yüzi baır-i zulümāta döndi karardı güneş yüzi murğān nefesinden¹²⁵⁹ tonup şarardı felek yüzi (2) yelekden¹²⁶⁰ görünmez oldu āsumān içi murğānıla tıldı kal' anuñ üzerine ayaklarıyla götürdükleri¹²⁶¹ (3) taşları yağmur gibi yağdurdılar burc u bārū üzerinde olan pāsübānları kırıp taş altında (4) kodılar ve rūh kuşları ve kara kuşlar götürdüğü ol seng-i āsiyāb mişālinde taşları (5) hevā yüzinden kal' a üzere kim atarlardı tokunduğı yiri yıküp helāk idüp hāk (6) iderlerdi kal' anuñ burc u bārūsına tokınan taşlar tağıdup gubār iderdi kal' a kavmi ol (7) kuşlaruñ taşlarından kaçup burc u bārūlar içine girüp hevāyī toplar kurup kuşlaruñ (8) içine atarlardı niçe biñ kuşları helāk iderlerdi ol kuşlar dağı top atıldığı (9) sā' at topuñ öñinden kaçup aralıkdan kazā-yı āsumānī gibi inüp top atan kāfirleri (10) minķārlarına alup hevāya çıkarup minķār urup yırtup kanlar yir yüzine dökerlerdi (11) kal' a kavmi anı görüp ün urup yine¹²⁶² darb-zen atarlardı kuşları urup düşürüp (12) kiminüñ kanadın kiminüñ başın kiminüñ ayagın şırlardı kuşlar dağı gayrete (13) gelüp süzilüp inüp kal' ada buldukları ādemleri kapup minķārıyla çarpup iki (14) yırtarlardı ba' zılarınıñ dağı gözlerin oyup kör kılup bir ādemüñ başına biñ kuş (15) üşerlerdi karın yarup bağrın bağarsağın deşerlerdi ba' zısınıñ etin loğma loğma idüp (16) kaparlardı kal' a kavminüñ kimisi ol hāli görüp kaçup evlerine girüp kapusın (17) yaparlardı kuşlar dağı¹²⁶³ uçup evlerine bile girüp minķārlarıyla çarpup başın yüzün (18) gözün yırtup üşerlerdi ol kavmi kal' a kuşlar çıgrışından 'ağılları şaşarlardı ayakları (19) üzerine tıramayup yüzlerinüñ üzerine düşerlerdi

NAZM

- (20) Çıgrışuban ceng iderdi cümle kuş
Zindeden murğān gidermiş idi hūş
Kükreyüp bulut gibi açdı kanad
- (21) Yırtıcı kuşlar ider cengi ziyād
Kaynağ urup ādem kıılır şavaş
Çıkarup gözün deldi kafā baş

[43b]

- Kal' a için taşıla tıldurdılar
Kal' a kavmin kıomayup öldürdiler
Kal' a içi tılmışdı baş-ı leş
- (2) Kuş kanadından görünmez hod güneş
' Ālemi tıtmışdı yünle yilek¹²⁶⁴
Kuş kanadından karardı nüh felek
- (3) Yırtıcı murğān ziyāde şakıyup

¹²⁵⁹ B Nüshasında “nefsinden” şeklinde yazılmış.

¹²⁶⁰ B Nüshasında “yilekden” şeklinde yazılmış.

¹²⁶¹ B Nüshasında “getürdükleri” şeklinde yazılmış.

¹²⁶² B Nüshasında “yene” şeklinde yazılmış.

¹²⁶³ B Nüshasında “kuşlar dağı” yerine “kuşlardı” yazılmış.

¹²⁶⁴ B Nüshasında “yelek” şeklinde yazılmış.

- Tartıcı kuşlar be-gāyet kaçıyup
 Kal' a kavmi birle kıldı çok savaş
 (4) Kim kızardı kanıla kal' a vü taş
 Kuş hevādan inüben ādem kıpar
 Ādemi kırkıp yüregi od yanar
 (5) Dinle imdi n'olısar encām-ı kār
 Vir şalavāt Muştafāya yādigār
 NESR

(6) Hākīm kavlince kuşlar bu vechile ceng idicek kal' a kavmi zebūn olup kiminūn gözi (7) çıkdı kiminūn başı yarıldı sağ esen kimesne kalmadı cümle helāka yüz tıtdı (8) kal' a içi kuşıla tıldı pāsübānlar kalmadı helāk oldu Kayşer-i Rūm¹²⁶⁵ kaçup bir köşki (9) varıdı burc üzerinde aña çıkdı Kaķnūs kuşı¹²⁶⁶ gördi kim bir muraşsa' pūş (10) kimesne bir gürūh halkıla kaçup bir köşke çıkdı kendüzi taht üzerinde (11) oturdı bilesince olanlar ayağ üzere tırdılar hissile bildi kim bu Kayşer durur Rūh Kuşına (12) ve rahne kuşına ol ulu kuşlara buyurdı def' i ardınca varup ol fil gergedān (13) mişāl kuşlar ādem gevdesi kadar taşları götürüp¹²⁶⁷ Kayşerūn köşki üzerine (14) atdılar yıkıp harāb itdiler Kayşerle bile olan halkı helāk ol evūn altında kaldılar Kayşer halāş (15) olup köşkten taşra çıkınca Kaķnūs kuşı felek yüzinden görüp def' i gelüp (16) Kayşeri kanadıla çarpdı Kayşer kılıç çeküp Kaķnūs kuşın çaldı Kaķnūs kanadın karşı (17) virdi kılıç kanadınun iki yūnin kesdi Kaķnūs kuşı kaçıyup Kayşeri götürüp (18) minķarıyla yire urdı başı yarıldı pehlevān Kaytān-ı Rūmı eline oķ yay aldı kim Kaķnūsa (19) ata meger bir şeh-bāz anı görüp def' i inüp Kaytānūn bir gözin çıkardı ammā (20) Kaķnūs bir minķarıyla Kayşeri ve bir minķarıyla Kaytānı kapup alup Süleymāndan yaña gitdi (21) Rūh kuşıyla ol büyük kuşlar anı görüp bir bir ādemleri kapup Kaķnūs ardınca [44a] gitdiler kimisi ādem başın kimisi ādem kolın ve kimisi ādem ayağın götürüp her birisi (2) bir dürlü nişān alup Süleymāna gitdiler şöyle kim kal' a içinde savaş ider ādem kalmadı helāk (3) oldu ol kimesneler kırtıldı kim taşdan evlerine zarar gelmedi bākisi helāk oldılar (4) evleri içinde amān el-amān yā Süleymān-ı zamān diyüp çağrısdılar Süleymān dağı kuşlarūn hişarı (5) fetħ itdügin görüp nuşret viren Hālīķe şükür¹²⁶⁸ kıılınca Hüdhdüd gelüp didi kim (6) yā Süleymān kuşlar tapuņa gelüp yüz sürmek dilerler hevā üzerinde tıruurlar her birisi (7) zağımlu ellerinde tıtsakları erliklerinden nişānları var saña gelüp elūn öpmek (8) dilerler çeri tağıdup dīvān-hāneņe var didi Hüdhdüd eyle diyicek Süleymān dağı hükm (9) eyledi altı biņ altı yüz çavuşlar sedd-i Sikender bigi tıran Süleymān çerisin döndürüp (10) kal' a üzerinden dönderdiler çadırlu çadırına kıondurdılar Süleymān dağı devletile dönüp otağına (11) inüp kıondı on iki sıbtūn begleri ' Amālīķa yegleri dağı çadırlu çadırına varup (12) ceng yarağın üzerlerinden çıkarup hil' atler geyüp sürüp Süleymān dīvānına geldiler (13) ol yañadan Süleymān 'aleyhi's-selām dağı otağa kim indi çavuşlara buyurdı varūn kal' ayı¹²⁶⁹ hıfz (14) idūn amān virdüm bākī kıalanın leşker

¹²⁶⁵ B Nüşasında "Kayşer Rūm" şeklinde yazılmış.

¹²⁶⁶ B Nüşasında "kuşı" şeklinde yazılmış.

¹²⁶⁷ B Nüşasında "götürüp" şeklinde yazılmış.

¹²⁶⁸ B Nüşasında "şükür" şeklinde yazılmış.

¹²⁶⁹ B Nüşasında "kal' a" şeklinde yazılmış.

ķavminden incitdirmeņüz didi andan Őonra Hūdhūde (15) eytdi¹²⁷⁰ var Őaķnūs ķuŐına degil kim ķal‘ anuķ bāķi ķalan ķavmi amān istediler ķuŐları Őaķnūs (16) ķuŐı men‘ eylesūn ķal‘ a ķavminden bir aĥadı incitmesūnler didi Hūdhūd daĥı Sūleymānuķ sōzin (17) alup ķanad aķup uķup Őaķnūsa gelūp ĥaber virdi Őaķnūs daĥı emr eyledi ķuzġun (18) ķuŐları varup ķal‘ a ūzerinden ķuŐları alup yasaġıduġın bildūrup Őaķnūsuķ ķatına getūrdi (19) ķal‘ a ūzerinde ķuŐ ķalmadı buġur Őaķnūs eytdi¹²⁷¹ yā Hūdhūd bizūm Sūleymān ĥazretine varmamuz nice (20) olur kim cemi‘-i ķuŐlarla Sūleymānuķ mūbārek taĥt-ı pāyin ūpevūz meger kim ĥazret-i (21) Sūleymān bir Őaĥrāda otak ķura yoksa ol dergāĥ iķre bu ķuŐlar varup Sūleymānuķ [44b] ĥuzūrıla ķademinde baŐ ķoyup el ūpemezler varġıl Sūleymān ĥazretine degil gōr kim ne cevāb (2) virūr ne vechile emr iderse ol ĥūkm mūcibince ‘amel ķılup varalum Sūleymānıla buluŐalum didi (3) Hūdhūd daĥı gelūp Őaķnūs sōzini Sūleymāna sōyledi Sūleymān daĥı Loķmān-ı ĥakīmi¹²⁷² ķıġırdup (4) Őaķnūsuķ ĥaberin aĥa sōyledi ne vechile gelsūnler diyūp ‘arz eyledi Loķmān-ı ĥakīm¹²⁷³ (5) eytdi¹²⁷⁴ yā nebīyu ‘llāĥ taĥtuņı bu Őaĥrānuķ ortasında ķursunlar ūzerine bir sāyebān ťıtsunlar (6) benī İsrā‘ilūņ uluları Őaġ Őol ırakdan otursunlar ‘ām ĥāŐ ayaġ ūzere ťırsunlar dōrt (7) melikden ġayrı kimse yanūda olmasun Őaġ Őol altun gūmiŐ ķūrsiler (8) ķursunlar kim Őaķnūs gibi rūĥ gibi anlarū emŐāli ķuŐlar gelūp oturmaġa bu vechile (9) dīvān gerek kim ķuŐlar gelūp senūnle buluŐalar didi Sūleymāna du‘ā ķıldı (10) Sūleymān daĥı ‘aleyhi’s-selām Loķmān-ı ĥakīm¹²⁷⁵ sōziyle ‘amel ķılup emr eyledi taĥtını bir Őaĥrāda ķurdılar (11) ūzerine ķetr-i hūmāyūn ūrdiler biņ bir direklū kıızıl atlasdan bār-gāĥı ķurdılar Őaġ (12) ťarafında iki yūz kıızıl altundan ķūrsi ve daĥı neŐāmeler kurdılar ķuŐlar melikleri oturmaġıķun (13) ve yine taĥt-ı Sūleymānuķ Őol ťarafından yaĥa ūķ yūz ĥām gūmiŐden Őandallar ve neŐāmeler ķurdılar (14) andan Őonra taĥt ķarŐusunda Őaķnūs iķūn ‘ac ābnūsdan bir ‘aķīm taĥt ķurdılar kim (15) ūzerinde yūz ķiŐi otursa Őıġardı yine dōrt ĥakīmlerķūn dōrt server-i selātinlerķūn (16) taĥt-ı Sūleymānuķ¹²⁷⁶ Őaġında ve Őolında kıızıl altundan Őandallar ķurdılar bir mīl yirden ‘Arab u ‘Urebā (17) begleri ‘Amāliķa serverleri Baġdād erenleri ķudsī mūbārek bihterleri medāyin cūvānları Mekke (18) re ‘isleri ayaġ ūzere Őaf baġlayup ťırdılar Sūleymān daĥı gelūp taĥt ūzerinde oturdı (19) ĀŐafıla Loķmān-ı ĥakīm¹²⁷⁷ Őaġ ťarafında ayaġın ťırdılar yine¹²⁷⁸ taĥtuņ Őol ťarafında NāŐen peyġāmberle (20) UyāŐer peyġāmber ve Kāz peyġāmber ‘aleyhi’s-selām ťırdılar andan Baġdād ĥalīfesi Tubba‘ bin AŐda‘ ve ‘Amāliķa (21) sultānı Sūhrāb Őāĥ gelūp Őaġ Őol kıızıl altun taĥt ūzerinde oturdılar andan Őonra [45a] Sūleymānuķ ĥāŐları Őādık Őuĥn Seyyid gelūp oturdı Cābūd-ı mūneccim ĀŐenĥā Āzer Āĥi (2) remmāl Ĥaymāni mu‘abbir ĥalkul ťabīb Āzūneyrām ķeri baŐı ‘Acer yāĥū bin Őādık kim (3) defter-dārıdı ve Eĥyā bin Őisā kim Emīn Mālidi ile Ĥurķ bin Sisā kim kātib-i (4) ‘ālidi Yaĥū Nāfās kim dīvān yazıcıdı ‘azd yāĥū kim ķavuŐ baŐıdı Rābūd (5) bin NāŐi kim ĥāŐıdı Betsū‘ kim emīr-ĥūr baŐıdı iĥtibār kim ķapucılar ketĥūdāsıdı (6) cūmlesi gelūp yirlerinde kimi oturup kimi ayaġ ūzerine ťırdı andan Őonra (7) ol sekīneyi gōtūren ‘ālimler kim benī- İsrā‘il ulemāsı fuŐalāsı idi kimler (8) ve Őādık bin UyāŐer

¹²⁷⁰ B Nūshasında “eytdi” Őeklinde yazılmıŐ.

¹²⁷¹ B Nūshasında “eytdi” Őeklinde yazılmıŐ.

¹²⁷² B Nūshasında “Loķmān Ĥakīm” Őeklinde yazılmıŐ.

¹²⁷³ B Nūshasında “Loķmān Ĥakīm” Őeklinde yazılmıŐ.

¹²⁷⁴ B Nūshasında “eytdi” Őeklinde yazılmıŐ.

¹²⁷⁵ B Nūshasında “Loķmān ĥakīm” Őeklinde yazılmıŐ.

¹²⁷⁶ B Nūshasında “taĥt-ı Sūleymāni” Őeklinde yazılmıŐ.

¹²⁷⁷ B Nūshasında “Loķmān Ĥakīm” Őeklinde yazılmıŐ.

¹²⁷⁸ B Nūshasında “yene” Őeklinde yazılmıŐ.

peygamber ve Nāriḥ peygamber ve As‘yā peygamber ve Yese‘ bin Hüseye‘ peygamber (9) ve Mihrāc peygamber fi’l-cümle zikr olunan enbiyānuḥ ve ‘ulemānuḥ ardınca server-i selāḫinler (10) on iki sibtuḥ melikleri geldiler Yehūda sibtuḥ meliki Eyleye bin İṣā gelüp (11) oturdu pehlevāni Yehūyādā‘ ıdı andan sonra Ubil sibtı meliki Aṣnāyil kim Dāvuduḥ (12) qarındaşıydı Ubil sibtuḥ ḥalkına şübaşıydı ol gelüp altun kürside oturdu (13) daḫı Sem‘ün sibtı meliki Oynazu bin İṣā geldi kim begler begisi Behrām (14) bin Kehrāmıdı ve Āvī sibtı meliki Rādi bin İṣā geldi kim pehlevān (15) erdeblidür ve Zibālūn sibtı meliki Ucm bin İṣā geldi kim Şafvān bin ‘Affān pehlevānıdı (16) anuḥ ardınca Sihir sibtı meliki Şem‘a bin İṣā geldi kim Süleymānuḥ ‘ammusıdı (17) ve daḫı Behrām sibtı meliki İmnūn bin Dāvud geldi kim Süleymānuḥ qarındaşıydı (18) ve Dārlar meliki Şaftiyā bin Dāvud geldi kim begler begisi ‘Anḫ bin Kāyīmdi (19) ve Şār sibtı meliki Tayra‘um bin Dāvud geldi kim pehlevāni mā‘ iṣḫī ve İsbīr sibtı (20) meliki Dāniyal bin Dāvud geldi kim ol daḫı bürāderi Süleymānıdı İsbīra Ḥanıdı ‘adl-i (21) dād issi sulṫānıdı andan sonra Yūsuf peygamber sibtından Nāsen bin Dāvud geldi kim [45b] Süleymānuḥ ulu qarındaşıydı ve andan sonra ibn-i Yāmin sibtından Uyāft bin ḥū Nāsen (2) geldi kim Süleymānuḥ ḥāşıdı ma‘el-kıṣṣa Eyleyevü Şāhdan ḡayrı on iki sibtuḥ (3) melikleri daḫı gelüp yirlü yirinde qarār kılıp oturdılar pehlevānlar ayaḡ üzerinde ṫurdılar (4) bir mīl yirden daḫı ırāḫ on iki kez yüz biḡ kişi kemerlü sipāhīler dīvān (5) ṫutup ṫurdılar biḡ altı yüz altun çomaḫlu ḫor kuşaklı çavuşlar daḫı dīvān-ı eyvān ortasında (6) ṫurdılar ‘Arab u ‘Urebā beglerine yir gösterüp iki yaḫadan sipāhīleri irdiler (7) kuşlar Süleymān dergāhına gelmekiçün yol açdılar daḫı cemī‘-i ḫalāyıkūḥ naḫarı kuşlardan (8) yaḫa kim gelüp Süleymāna ne ṫarīḫile buluşurlar diyüp gözlediler Süleymānuḥ salṫanatı (9) ziyādeliḡin söyleşüp ta‘accub kılıp ṫururlardı

NAZM

Zī-merātib virmişidi ol ḫadīm

- (10) Şeh Süleymān ḫazretine gey delim
Kim mişāli gelmedi bu ‘āleme
Şāhlıḫ içre mişlidür zīrā ‘adīm
- (11) İns i cinn fermān oluban emrine
Çākeridi dīv i ‘ifrit recīm
Ejdehālar ḫizmet iderdi aḫa
- (12) Hiç melek olmazıdı ḫaṫ‘ā ḫadīm
Bunca beglik içre yine ol melik
Kim ḫalimidi be-ḡāyet gey selīm
- (13) Şadr-ı zerrīn üzre oturup mālike
Sīm şandal üzre otururlar ḫakīm
Kimi ḫayşerdi anuḥ Tubba‘ kimi
- (14) Ba‘zı Loḫmānıdı Āşaf hem nedīm
Diḡle imdi kıṣṣa nedür şerḫ idem
Vir şalavāt Muştafāya yā kelīm

(15) ĀMEDAN MURĠĀN BE-DERGĀH-I SÜLEYMĀN BİN DĀVUD
‘ALEYHİ’S-SELĀM

Hākīm kavlince çünkim dīvān-ı (16) Süleymān bu vechile kim müzeyyen oldı andan Hüdühde Süleymān işāret eyledi kim var Қақнұса (17) di gelsün icāzet durur ve dağı şanmasun kim ādemizāddan hıçbir kuşa zarar gele didi (18) Hüdüh dağı gitdi Süleymān çavuşbaşı ‘Azer Yāhū bin Nāseene eytdi¹²⁷⁹ varuñ çavuşlarla (19) bu tıran oturan halka sipāhīye tenbīh kıluñ kim vāy aña kim şimdiden şonra yā yırtıcı (20) yā tartıcı yāhūd dāne yiyici kuşları duta yāhūd dām kura yāhūd ağaçıla oraya oğ ata hānumān (21) beglik durur başı şart durur kim Allāhu te‘ālānuñ emriyle anlar dağı geldiler baña muṭī‘ [46a] olup düşmānum düşmānıladılar didi çavuşbaşı dağı çavuşlarla münādilerle nidā kıldurup yasağ eylediler (2) halkuñ ma‘lūmı oldı bu yañadan Hüdüh dağı varup Қақнұса Süleymānuñ icāzet virdügi (3) haberi kim söyledi Қақнұс kuşu dağı felek yüzinden yir yüzine indiler kenārında Süleymānıla (4) bir fersağ yol kıala yir yüzine kıondılar ol kuşlaruñ ne kıadar tıssağ¹²⁸⁰ ādemleri varısa hükm eyledi (5) Kayşerüñ kıatına getürdiler kim Kayşeri Қақнұс tıtmışdı¹²⁸¹ ol ādemler dağı gelüp Kayşer öñinde (6) yüzlerin yire urdılar Қақнұс bildi kim tıtduğı Kayşer durur andan Қақнұс kuşu hükm eyledi (7) rūha kim bir at getüre ol dem Rūh Kuşu uçup felek yüzine ağup yir yüzinde bir at (8) gördi kim issinden ayrılmış kaçup çeriye gider ol atı Rūh Kuşu hevādan inüp (9) kıaynağına alup gitdi Süleymān leşkeri ol Rūh Kuşunuñ at kıapduğın görüp (10) cümlesi ta‘accub itdiler andan atı Қақнұс nazarına getürdi Kayşere Қақнұс işāret eyledi (11) ata bin didi Kayşer Қақнұsuñ ol işāretin görüp rahm umup varup yüzün yire sürüp ayağında (12) baş kıoyup tazarru‘ eyledi Қақнұс dağı bildi kim Kayşer kendüden Süleymāndan hālāş itmekligi (13) diler başıyla işāret eyledi Kayşer şād olup ata bindi ne kıadar tıssağlar¹²⁸² varısa gelüp Kayşerüñ (14) kıatına cem‘ oldılar Kayşer eytdi¹²⁸³ her biriñüz kefenüñüz boynuñuza çözün ya‘nī kim (15) kıuşaqlaruñuz çözün boyunlaruñuza taquñ Süleymāna varıcağ amān el amān yā Süleymān-ı zamān (16) diyüp amān dileñüz ola kim bizi helāk itmeye bizüm itdügümüze kıalmaya didi dağı ol (17) tıssağ¹²⁸⁴ olan kıavmi cem‘ idüp kıuşaqların çözdürüp boyunlarına tağıdurdı atı öñince yürüdiler Қақнұс (18) dağı kıuşlaruñ öñince ardınca Rūh kıuşları anlaruñ ardınca kıartal şoyağa sunkur şāhīn (19) ma‘el-kıışsa mertebelü merātibince bölük bölük cavğ cavğ saf saf cinsi cinsiyle yürüyüp bu tıssağları¹²⁸⁵ (20) ortaya alup ‘azm-i Süleymān idüp geldiler bu yañadan dağı hālāyık gördilerdi kim kıuşlar (21) ol tıssağları¹²⁸⁶ Kayşerle ortaya alup gelürlerdi kıuşlar kıanadından yir yüzi görünmez oldı

[46b]

NAZM

Hākī murğānuñ tıutup bāl u peri

Кuş kıanadı bürümüşidi kışveri

¹²⁷⁹ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹²⁸⁰ B Nüşhasında “tısağ” şeklinde yazılmış.

¹²⁸¹ B Nüşhasında “tıtmışdı” şeklinde yazılmış.

¹²⁸² B Nüşhasında “tısağlar” şeklinde yazılmış.

¹²⁸³ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹²⁸⁴ B Nüşhasında “tısağ” şeklinde yazılmış.

¹²⁸⁵ B Nüşhasında “tısağları” şeklinde yazılmış.

¹²⁸⁶ B Nüşhasında “tısağları” şeklinde yazılmış.

- (2) Kuş deminden kararupdı zāt-ı çarḥ
Kuş yüninden görmedi göz ḥāveri
Kaḫnūs öñince uçardı çün melek
- (3) Bākī murḡān der payınca her biri
Kal‘ a ḫavmin ortaya alup tamām
Bilesince kā tururlar Ḳayşeri
- (4) Çün Süleymān ḫalkı gördi ol işi
Vālih oldı ne ki varsa serveri
Kim Süleymāna muṭī‘ olup tıyūr
- (5) Nicesi taḡıtdı eyle leşkeri
Bildiler kim şeh Süleymān kim durur
Hem melikdür hem Ḥaḫḫuḫ peygāmberi
- (6) NEŞR

Ḥakīm ḫavlince kuşlar yakın gelicek bu yañadan Süleymān ḫazreti (7) daḫı ḫükm eyledi on iki sıbtuḫ ümerāsıyla dört biḫ yüz ehl-i ‘ilm kāmillerile¹²⁸⁷ (8) ve ‘Amālīḫa sultānı Sührāb Şāḫ ve Bağdād sultānı Tubba‘ bin Aşda‘ Loḫmān-ı ḫakīm¹²⁸⁸ Āşaf bin Berḫiyā (9) yirlerinden tırup biḫ iki yüz ḫāciblerle varup Kaḫnūs kuşın ḫarşuladılar gördiler bir ‘acāyib (10) murḡ kim gevdesi¹²⁸⁹ evceh ola ve vaz‘ ı hemān ördege beñzer ammā yüzi ḡāyet (11) ulu degirmi biḫ bir yirde delüḡi var her delüḡinüñ geñişliḡi daḫı maḡāra (12) gibi gözleri gevher-i şeb-çirāk mişāl yanar gevdesi¹²⁹⁰ tāvus yünü gibi (13) alaca burnı kızıl lā‘ le beñzer ayakları yeşil¹²⁹¹ zümürrüd mişāl gelüp begler Kaḫnūs kuşına (14) selām virdiler Kaḫnūs kuşı daḫı tapu kılup yüzün yire sürüp tevāzu‘ eyledi Loḫmān-ı ḫakīmle¹²⁹² (15) Āşafıla Sührāb şāḫ Bağdād ḫalīfesi Tubba‘ bin Aşda‘ Kaḫnūsüñ öñine düşüp daḫı (16) Süleymāna geldiler ammā kim Kaḫnūs işāret eyledi bākī kuşlara Ḳayşerle tıssaḫları¹²⁹³ (17) ortaya alup dīvān-ı Süleymāndan bir mīl irāḫ yirde tırdılar Kaḫnūs bilüñüz bunlaruñ (18) öñince beglerüñ ardınca gitdi bu yañadan Süleymān Kaḫnūsı yaluñuz görüp (19) Hüdhüde eydür niçün Kaḫnūs yaluñuz gelür cevāb virdi kim yā Süleymān yaluñuz (20) gelüp buluşduḡı¹²⁹⁴ budur kim mübārek elüñ öpe andan şonra ol kuşları mertebelü (21) mertebesince getürde elüñ öpdüre bir uğurdan gelicek kuş kuşı başup olur didi [47a]

NAZM

Yā Süleymān Kaḫnūsı kılma ‘aceb
Ḳudretince ‘aḫıl var şaḫlar edeb

¹²⁸⁷ B Nüshasında “kāmillerle” şeklinde yazılmış.

¹²⁸⁸ B Nüshasında “Loḫmān ḫakīm” şeklinde yazılmış.

¹²⁸⁹ B Nüshasında “gövdesi” şeklinde yazılmış.

¹²⁹⁰ B Nüshasında “gövdesi” şeklinde yazılmış.

¹²⁹¹ B Nüshasında “yeşil” şeklinde yazılmış.

¹²⁹² B Nüshasında “Loḫmān Ḥakīmle” şeklinde yazılmış.

¹²⁹³ B Nüshasında “tıssaḫları” şeklinde yazılmış.

¹²⁹⁴ B Nüshasında “buluşduḡı” şeklinde yazılmış.

- (2) Pādişehsin ol mübārek elüñi
Öpmege iderir gāyet luṭf-ı Rab

NEŞR

- (3) Hākīm kavlince Hüdhdüñ sözün kim Süleymān işitdi Qaḳnūsun idrākine taḥsīn (4) eyledi daḡı gözetdi kim Qaḳnūs yaḳın gelicek şaḡ ḳanadın felek yüzine yilken (5) gibi yukaru ḳaldırdı şol ḳanadın daḡı yire döşeyüp yüzün daḡı yire sürüp ikrāmıla (6) taḡt öñine bu tarīkile gelüp baş yire koyup Süleymānün devām-ı devletine du‘ā eyyām-ı (7) rıf atına şenā ḳılıp didi kim yā Süleymān-ı zamān biḡamdi’llāh kim ḡāk-i pāyuña yüz sürdüm (8) cemālün müşāhede ḳılmaḡa¹²⁹⁵ irdüm dergāhuña girdüm

NAZM

- (9) Niçeme faşl-ı bahār ma’lūs ola
Çarḡ-ı ḡaddār işi mekr efsün ola
Şeh Süleymān devletile bākī ṭur
(10) Dergehünde kim ḳuluñ Qaḳnūs ola

NEŞR

Hākīm kavlince Qaḳnūs ḳuşı (11) bu vechile du‘ā ḳılıcaḡ Süleymānün mübārek cemālün müşāhede idüp gördi kim bir resül-i (12) muṭahhar sultān-ı ekberdür kim yüzü nūrından cihān münevver cemī‘-i begler muṭī‘ musahḡhar (13) bir taḡt-ı ‘āc üzerinde oturmış ḳafāsında ḡükemā ve vüzerā ve ümerā ve ‘uḡalā ve fuḡalā ve kümelā (14) ṭururlar bir mīl yirden on iki kez yüz biñ sipāhi¹²⁹⁶ girde-pīc olup dīvān (15) ṭutup ṭururlar Qaḳnūs ḳuşı Süleymānün salṭanatın görüp taḥsīn eyledi Süleymān ḡazreti (16) daḡı Qaḳnūsun faşīḡ lisānıla taḥsīn buyırdı daḡı ḳuşlar dilince Qaḳnūs eytdi¹²⁹⁷ kim yā sultān-ı (17) murḡān merḡabā ve sehlen şafā geldün sizleri görmege vaşluña¹²⁹⁸ irmege (18) ‘aḡīm müştāḡduḡ biḡamdi’llāh kim gördük diyüp emr eyledi ol altun kürsünün (19) üzerine Qaḳnūs geḡüp otırdı vüzerā ve ḡükemā daḡı on iki sıbṭun begleri (20) Qaḳnūs ḳuşı geḡüp oturicaḡ ya‘nī kürsi-yi zerrīn üzerine çıkıcaḡ anlar daḡı yirlerinde (21) oturdılar buḡur Süleymān ‘aleyhi’s-selām Qaḳnūs ḳuşına didi kim yā Qaḳnūs ayaḡ üzere ṭurmaḡıl [47b] oturgıl didi Qaḳnūs didi kim yā Süleymān-ı zamān bu ḳadar daḡı mübārek nefesün şınmasun (2) diyüp taḡta geḡüp ṭurdum yoksa ayaḡ üzerine ṭurup ḡizmetünje yüz sürmek (3) baña maḡşūdı küllīdür bir daḡı bu kim gelicek ḳuşlar var durur aḡrānumuz anlar (4) daḡı gelüp ḡazretünün mübārek elin öpmeyince ḡizmetümüz bitmeyince oturmazam ṭururam (5) ḡizmetüm cānum üzere¹²⁹⁹ minnet görürem

NAZM

- Ḳul gerek ki şāhına ḡürmet ḳıla
(6) Yitdüñince ḡudreti ḡizmet ḳıla
Cānıla ḡizmet ḳılan sultānına

¹²⁹⁵ B Nüşhasında “ḳılḡa” şeklinde yazılmış.

¹²⁹⁶ B Nüşhasında “siyāhi” şeklinde yazılmış.

¹²⁹⁷ B Nüşhasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹²⁹⁸ B Nüşhasında “vaşluña” yerine “vişalünje” şeklinde yazılmış.

¹²⁹⁹ B Nüşhasında “üzre” şeklinde yazılmış.

- Dergehinde bî-gümân devlet bula
- (7) Kim ki devlet isterise rāygān
Yüz sürüyüp pîrine ‘ izzet kıla
‘ İzzet ü devlet anuñ hizmet ider
- (8) Hizmet iden ‘ aqıbet cennet bula
Cennet-i Firdevsi isterseñ hemîn
Vir şalavât Muştafâ şefkat kıla
- (9) NESR

Hakim kavlince Kaqnūs kuşu böyle deyicek Süleymāna hoş (10) gelüp buyurdi ol kuşlar dağı geleler Hüdhüd eytdi¹³⁰⁰ yâ Süleymān-ı zamān Kaqnūs (11) kuşu kanqısın dirse ol bölük kuşu getürelüm didi Kaqnūs eytdi¹³⁰¹ varuñ Rūh Kuşu (12) bölügin getürüñ tusaqlarılı¹³⁰² didi Hüdhüd dağı yirinden¹³⁰³ uçup Rūh kuşlarına (13) varup da‘ vet eyledi andan Rūh kuşları Kayşer-i Rümıla¹³⁰⁴ ol tusaqları¹³⁰⁵ öñlerine şalup (14) gelüp dergāh-ı Süleymāna girdiler dağı iki Rūh Kuşu içerü girdiler (15) bākī kuşlar tusaqlarılı¹³⁰⁶ dergāhuñ kapusunda tırdılar andan Süleymān dağı nazar kılıp (16) gördi kim iki Rūh Kuşu kim her birisinüñ kâmeti gögece ve qadirğaça (17) ola vaż‘ı endāmı süklüne beñzer velâkin burnı ağızı Tūṭi kuşu mişâl ve illâ kim (18) başındağı tacı hurūs tacı gibi anuñ gibi ulu kuşlar kim ağızına âdem girse (19) çıksa tıymaya nefesleri külhân ocağı gibi yanar qapudan içerü sāyebân altına gelicek (20) sağ qanadların yuqaru qaldurup şol qanadların yire sürüp gelüp taht-ı Süleymān pâyın (21) öpdiler dağı baş qaldurup Süleymāna ‘ izzet birle dillerince faşih lisānıla dile gelüp du‘ ā [48a] kılıp didiler kim

NAZM

- Anca kim tesbih okur gökde melek ervāh-ı Rüm
Yâ Süleymān ‘ ömür¹³⁰⁷ sür mülk-i cihān olsun fütüh
- (2) Haqq te‘ ālā devletüñi dāyim itsün pāyidār
Hizmetüñe yüz sürsün cān u dilden murğ-ı Ruḥ
- NESR

(3) Hakim kavlince rūh kuşları bu du‘ āyı kılıcaq Süleymāna hoş gelüp ‘ izzet kılıp
(4) Kaqnūsa didi kim bunlar ne kuşlardur cevāb virdi kim yâ nebīyu’llāh bunlara rūh kuşları
(5) dirler didi andan emr eyledi ol iki rūh serhengleri gelüp Kaqnūsın altın
(6) yanında iki gümüş taht üzerinde tırdılar buğur Kaqnūs kuşu didi kim yâ Süleymān-ı
(7) zamān hemişe düşmenüñ helāk saña yavuz şananuñ başına hāk bağı çāk olsun devletüñde
(8) Kayşeri dağı tıtduq ele getürdük leşkerinden ele giren serhenglerin

¹³⁰⁰ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹³⁰¹ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹³⁰² B Nüshasında “tusaqlarıyla” şeklinde yazılmış.

¹³⁰³ B Nüshasında “yerinden” şeklinde yazılmış.

¹³⁰⁴ B Nüshasında “Kayşer Rümıla” şeklinde yazılmış.

¹³⁰⁵ B Nüshasında “tusaqları” şeklinde yazılmış.

¹³⁰⁶ B Nüshasında “tusaqlarılı” şeklinde yazılmış.

¹³⁰⁷ B Nüshasında “ömir” şeklinde yazılmış.

yitürdük (9) saña beddu‘ā kılanların işlerin bitürdük uşda Kayşeri eli bağılu cigeri tağılu tapuņa (10) getürdük kapuda turur didi Kaķnūsdan Süleymān ‘aleyhi’s-selām Kayşerün ele girdüğün bilüp (11) şād olup buyurdu cellād Behrām kırk elli cellādlarla gelüp Kayşeri atdan indirüp (12) boynına pelheng taķup yanınca olan beglerinden cümlesinün ellerin bağılayup (13) alup Süleymān dergāhına getürdiler Kayşer-i Rūm dağı içerü girüp nazar kılıp gördi kim (14) Süleymān hazreti ‘aleyhi’s-selām bir ‘āc ābnūs taht üzerinde oturmuş hükemā ve vüzerā ve ümerā server ü (15) selātinler sağ şol altun gümüş şandallar üzerinde oturmuşlar sağ tarafda altun şandal (16) üzerinde Kaķnūs kuşu ayağ üzerinde turur anuñ altın yanında rüh kuşları dağı gümüş (17) şandallar üzerinde turmuşlar nazar Süleymāna kılmışlar ve andan sonra bir mīl irakdan on (18) iki kez yüz biñ sipāhi ‘Arab u ‘Urebā begleri ‘Amāliķa serverleri Bağdād (19) dil-āverleri Mış u Şām nām-verleri turmuşlar dīvān bağılayup ellerin kılıç kabzasına ve gürz-i (20) girāna urmuşlar ādem gülüsından felek taşu çıñrar tinnin felek cūşa gelüp (21) egrer yine ol şahrānuñ bir mīlden irak ne kadar kim āfākda yırtıcı kuşlar varısa [48b] tururlar kimisi yirde yürüyüp kimi felek yüzinde cevelān¹³⁰⁸ ururlar

NAZM

- (2) Bildi Kayşer şeh Süleymān mişli bu kadar¹³⁰⁹ dağı han
Kim tutarlar taht üzre kuşlar aña sāyebān
Tubba‘-yı Sührāb ‘Ādī mālīk-i Mış-ı ‘Arab
- (3) Külli çāker olmuş aña cān u dilden bī-gümān

NEŞR

Hakīm kavlince Kayşer-i Rūm Süleymānuñ (4) insān murğān hükminde görüp ‘azametine hayrān kaldı didi kim eger Süleymān (5) beni helāk itmeyecek¹³¹⁰ olursa cān-ı gönülden tā olunca kul olam diyüp bu fikrile (6) Kayşer-i Rūmı cellād içerü getürdi Kayşer içerü giricek yüz yire sürüp amān el-amān (7) yā Süleymān-ı zamān diyüp çağırdu ol bilesince¹³¹¹ olan Rūm begleri dağı amān yā Süleymān-ı zamān (8) diyüp Rūmiler dilince çağırıldılar Süleymān nazar kılıp gördi kim Kayşer-i Rūm siyāset (9) yirinde yüzün hāke sürüp turur şefkat kılıp Loķmān-ı Hakīme¹³¹² didi kim ne dirsın (10) Kayşer-i Rūmı nice demek gerekdür kim devletümüze lāyık sa‘ ādetümüze muvāfiķ ola didi (11) Süleymān ‘aleyhi’s-selām eyle diyicek Loķmān-ı hakīm¹³¹³ eytdi¹³¹⁴ yā Süleymān-ı zamān

NAZM

- (12) Çün Hüdāvend-i cihān virdi saña bu nuşreti
Tāli‘ ün yarı kılınan haşma bulduñ furşatı
Pes gerekdür bu dem içre idesın anı melāl
- (13) Virmeyesın dağı bir dem yā Süleymān mühleti

¹³⁰⁸ B Nüshasında “cevlān” şeklinde yazılmış.

¹³⁰⁹ B Nüshasında “bu kadar” yerine “yoķdur” yazılmış.

¹³¹⁰ B Nüshasında “itmeyicek” şeklinde yazılmış.

¹³¹¹ B Nüshasında “bilisince” şeklinde yazılmış.

¹³¹² B Nüshasında “Loķmān Hakīme” şeklinde yazılmış.

¹³¹³ B Nüshasında “Loķmān Hakīm” şeklinde yazılmış.

¹³¹⁴ B Nüshasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

NEŞR

Hakim kavlince Loqmān böyle diyicek Süleymān (14) hazreti yüzün Nāşen peygāmberden yaña dönüp didi kim yā Nāşen bu Qayşeri nice itmek (15) gerekdür bu huşūşda sen dağı ne dirsın didi Nāşen dağı cevāb virüp didi kim

NAZM

- (16) Çünki düşmān ele girdi āşikār
Kes başını virme amān nāmudār
Şanma düşmen şonra saña dost olur
- (17) ‘Ākıl iseñ virme mühlet şehriyār

NEŞR

Hakim kavlince Nāşen peygāmbere (18) dağı böyle diyicek buğur Süleymān hazreti ‘aleyhi’s-selām baş aşağa şalup bir zamān fikre varup dönüp (19) Uyāşer peygāmbere ol melik-i servere eydür Uyāşer sen dağı tāt-ı tahtımuñ¹³¹⁵ revnaqısın baña ne (20) buyurursın Qayşer-i Rūmı nice idelüm didi Uyāşer dağı cevāb virdi

NAZM

- (21) Çün saña nuşret virüpdür zü’l-Celāl
Düşmeniçün çekme dağı hıç melāl
Eylegil ber-dār haşmı virme amān
- [49a] Kim haşımdan çekmeyesin infi‘āl

NEŞR

Hakim kavlince Uyāşer peygāmbere eyle (2) diyicek andan Süleymān hazreti dönüp Āşaf bin Berhıyānuñ yüzine bakup didi kim yā Āşaf (3) iy nesl-i aşhāb-ı kehf sen dağı bu huşūşda devlete lāyık sa‘ādete muvāfık ne dirsın (4) Qayşeri nice idelüm baña naşihat virgil didi Süleymān ‘aleyhi’s-selām eyle diyicek Āşaf bin Berhıyā (5) gördi kim Süleymān Qayşeri helāk itmege gönli varmadı helāk it (6) diyen vüzerānuñ sözün işitmedi Āşaf Süleymānuñ hātırın gözedüp didi kim

NAZM

- (7) Yā Süleymān cümlemüzden ‘aql u dānā özüñ
Pādişehsin ins ü cinne dağı geçer hem sözüñ
N’ola Qayşer itdiyse ger yavuz qaşdı saña
- (8) Şermsār oldu be-gāyet göricek gör gül yüzün
İstesey ‘afv eylegil anuñ günāhın¹³¹⁶ şehriyār
Dilersey it helāk ölüm görsin gözün
- (9) NEŞR

¹³¹⁵ B Nüshasında “tahtımuñ” şeklinde yazılmış.

¹³¹⁶ Metinde “genāh” şeklinde yazılmış.

Hakīm kavlince cemī^c -i hükemā ve vüzerā böyle diyüp Qayşerün helākine (10) yüz tıtıcağ Qaḳnūs kuşu kim Qayşeri Süleymāndan ḥalāş itmege cehd idüp tırurdu (11) Qayşer-i Rüm bunların sözün dinledi kendünün helākine qaşd itdiklerin aḳladı (12) āh idüp Qaḳnūsun yüzine baḳup zārī zārī inledi Qaḳnūs daḳı Qayşere teraḥḥum kılup (13) def^c kürsī üzerinde tırdu ḳanadların yire sürüp baş ḳoyup taḥt ayaḳın öpüp (14) Süleymāndan Qayşer-i Rümü şuçın diledi didi kim

NAZM

- (15) İy nebī mürsel Ḥaḳḳun peygāmberi
Ve iy Süleymān iy cihānuḡ serveri
Devletüñe bu durur lāyık tamām
- (16) İdesin āzād esīrün Qayşeri
Dest-i gīr ol derd-mende şehriyār
Tā bulasın cennet içre sen yiri
- (17) Senden amān isteyene vir amān
Cürmini ‘afv eylegil şāhum giri
Ḳul ḥaḫā kılsa ne var ḳanı kerem
- (18) Ḳıl kerem nefsün ḡazabdan it beri
Ḳatl itmek şāhları erlik degül
Kim olur ḳan dökmegün çok zarar
- (19) Böyle diyüp Qaḳnūs ider pes dilek
Vir şalavāt Muştafāya yol eri

NESR

(20) Hakīm kavlince Qaḳnūs kuşu bu vechile Süleymāndan Qayşerün günāhın dileycek kuşlar (21) dilince Süleymāna medḡ idicek hükemā ve vüzerā daḳı bildiler kim Qaḳnūs kuşu kuşlar dilince [49b] Süleymāndan Qayşerün şuçın diler Qaḳnūs sözün tamām idicek Süleymān kuş dilince didi kim (2) yā Qaḳnūs kuşu Qayşer-i Rüm ḥod senün şikāruḡdur ne minnet saḡa anuḡ cürmin (3) baḡışladum senün yüzün şuyına yine¹³¹⁷ Rüm milki anuḡ olsun didi Qaḳnūs işidüp şād (4) olup gelüp Süleymānuḡ taḥt-ı pāyın öpüp boyun uzatdı Süleymān elin virdi Qaḳnūs (5) kuşu el öpdı daḳı gelüp yine¹³¹⁸ yirinde oturdı buḡur çevre tıran hükemā ve ‘ulemā bildiler kim (6) Qaḳnūs Qayşer-i Rümü dilek eyledi Süleymān daḳı ḳabül kıldı ‘aḳl-ı ḥissine ḡayrān ḳaldılar taḫsīn (7) kıldılar ammā kim vüzerā ve ümerā istemediler kim Süleymāna kuşlar daḳı vezīrlık kıla velikin Loḳmānıla (8) Āşaf nesne dimediler buḡur Süleymān ‘aleyhi’s-selām dönüp beglerine vüzerā ve ümerānuḡ beglerine didi kim (9) yā ḳavm-i ādemī-zād Qayşer-i Rümü kuşlar serveri Qaḳnūs dilek eyledi āzād kıldum sözün şımadum ki (10) Qayşeri Qaḳnūs tıtuḡ tırur didi daḳı ḥükm eyledi cellād-ı Behrām Qayşerün ellerin çekdi (11) Süleymān eytdi¹³¹⁹ yā Qayşer-i Rüm egerçi kim seni helāk itmege

¹³¹⁷ B Nüşasında “yene” şeklinde yazılmış.

¹³¹⁸ B Nüşasında “yene” şeklinde yazılmış.

¹³¹⁹ B Nüşasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

kaşd eyledüm velikin (12) Kaḫnūs kuşu kim seni tutup baña getürdi dilegin şımadum seni āzād eyledüm (13) eger kim müsülmān olasin Rüm diyārın daḫı saña virem didi Kaşer-i Rüm didi kim (14) yā Süleymān-ı zamān çünkim sen Süleymānlıḡuñıla benüm itdügüme ḫalmaduḡ beni helāk ḫılmaduḡ (15) ben daḫı ölince senüñ ḫizmetüñden yüz çevürmeyem didi

NAZM

Çünkim şāhum baña bulduḡ nuşreti

(16) Ḳatulma daḫı Süleymān furşatı

Uymaduḡ Loḫmān-ı ekber sözine

Cürümüni ‘afv idüp itdüñ himmeti

(17) Ḳuşca cānum eyledüñ āzād pes

Bende olınca saña ḫılam ḫizmeti

Ḥaḫḫa minnet sencileyin mālike

(18) Ḥizmet itmekdür başumuñ devleti

Tāc u taḫtum mülk ü mālum ḫānumān

Yoluña ḫılam fidā al milketi

(19) Tek ḫuluña himmet eyle şehriyār

Dergehüñde bulam āḫir ḫürmeti

Böyle diyüp şeh Süleymāna hemān

(20) İtdi Kaşer alkış ḡāyet ḫatı

NEŞR

Hakīm ḫavlince Kaşer-i Rüm eyle (21) diyicek Süleymāna hoş geldi buyurdi bir ḫil‘at-i ḫāş geyürdiler tāc urdılar ‘Amāliḫa [50a] Sulṫānı Sührāb Şāhdan aşığa selāṫinler şafında yir gösterdiler oturdı buḡur Süleymān (2) didi kim yā Kaşer-i Rüm ḡünāhuñ ‘afv olundu¹³²⁰ ammā kim bize imān getürmek (3) gerekdür didi Kaşer-i Rüm didi kim yā Süleymān ben ḡöñülde saña ḫulam (4) imāna daḫı gelürem ammā kim ḫal‘a-yı Sinobda bir zāhid var durur ruhbānlarumuñ ulusıdur (5) anda varup ḫāk-i pāyuña ol rāhible gelem anuñla baḫş idesin eger kim (6) ol rāhibi baḫşde yeşesin ben daḫı imān getürem didi Kaşer eyle diyicek Süleymān (7) daḫı Sinob ḫal‘asına varıncaya dek Kaşerüñ imāna gelmesine mühlet virdi daḫı emr eyledi (8) ne ḫadar ṫusaḫlar¹³²¹ varısa getürdiler anlar kim Kaşerüñ ḫāşşlarıydı kimisin āzād ḫılup (9) anlar kim zaḫımluydı siyāsetiçün dār itdiler kimisin daḫı fetḫ ü nuşret¹³²² şükrānesi (10) āzād itdiler andan Süleymān ḫükm eyledi ol ḫāşlarıñ her birisine ḫil‘at geyürdiler (11) Kaşer daḫı Süleymāndan amān bulıcaḫ şād olup yirinden ṫurup Kaḫnūsüñ taḫt-ı pāyın öpdü (12) Kaḫnūs dilince¹³²³ su ‘āl eyledi kim yā Süleymān-ı zamān Kaşere hoş himmet eyledüñ ammā kim benüm (13) gelüp taḫtum öpdüḡinüñ aşlı nedür didi

¹³²⁰ B Nüşhasında “olndı” şeklinde yazılmış.

¹³²¹ B Nüşhasında “ṫusaḫlar” şeklinde yazılmış.

¹³²² B Nüşhasında “fetḫ nuşret” şeklinde yazılmış.

¹³²³ B Nüşhasında “delince” şeklinde yazılmış.

Süleymān eytdi¹³²⁴ Kayşeri sen dilek eyledün (14) ol cihetden senün gelüp taht-ı pâyın öpdü didi Kaḡnūs daḡı feraḡ oldı daḡı (15) dönüp didi kim yā Süleymān-ı zamān bu müşkil devletünde āsān oldı ammā kim (16) bir müşkilüm daḡı var durur Süleymān didi kim nite Kaḡnūs kuşı didi kim yā Süleymān-ı (17) zamān bu kuşlar kim tapuḡa gelüp dururlar her birisi iraqdan sefer kı lup Sımurḡun emriyle (18) tapuḡa kul olmaḡa musaḡḡar olupdur ammā kim nicesi gelüp sen Süleymānıla bulışalar (19) söyleşeler bunlaruḡ her birisinün maḡşüdü bu kim ḡazretünge geleler gelecı kı lalar (20) mübārek cemālün müşāhede idüp senünle kelimāt¹³²⁵ ideler buḡur ben¹³²⁶ ‘āciz oldum ki (21) kaḡkısın tapuḡa evvel kıḡırdam ki birisinün ḡātırı ḡalmaya evvel kaḡkı cins kıḡırtmaḡ [50b] dilersem bāḡısi incinürler nice ola kim ḡıç bunlar incinmeyeler cümlesi gelüp cinsi cinsiyle (2) sen Süleymānuḡ dergāhına yüz süreler

NAZM

Himmet it kim iy ḡaḡkuḡ peyḡāmberi

(3) Senden incinmeye murḡānuḡ biri

Luḡf kı lup bunları ḡoşnüd kı l

Ki isteyüp gelmiş durur sen serveri

(4) NEŞR

ḡakīm ḡavlince Süleymān ‘aleyhi’s-selām dönüp Loḡmān-ı ḡakīme¹³²⁷ Kaḡnūsun sözün (5) söyledi cümle ümerā ve fuḡalā bu ḡuşuşda ‘āciz ḡaldılar āḡir Loḡmān-ı ḡakīm¹³²⁸ eytdi¹³²⁹ yā Süleymān-ı zamān (6) bunun çāresi budur kim ḡur‘a şalalar ḡur‘a kaḡkı cinse düşerse ol kuş cins gelüp (7) Süleymāna maḡşüdların ḡörsünler ḡızmete yüz sürsünler olar kim ḡur‘ası düşmedi felek yüzünde (8) ikişer çift her cins kuşdan ḡursunlar anlaruḡ nevbeti tamām olıcaḡ anlara Kaḡnūs kuşı destür (9) virsün yerine iki çift daḡı gelsünler ḡursunlar anlar kim nevbetin tamām eyleyüp ḡururdu (10) meşāliḡine ḡitsünler anlaruḡ nevbeti gelicek yine¹³³⁰ gelüp ḡızmetde olsunlar ve daḡı (11) ḡaçan kim bir kuşa ḡazā-yı ḡacet ola yirinden irilsün varup ḡazā-yı ḡacet eylesün yine (12) gelüp yirinde ḡursunlar ve bir daḡı bu kim yasaḡ kı lḡıl bir yırtıcı ḡartıcı kuş dāne yiyici kuşı (13) incitmeye günde iki kez bir şabāḡ bir aḡşam sen Süleymānuḡ bu kuşlara ni‘meti çıḡa anlar kim (14) et yiyici kuşlardur ḡoyundan şıḡırdan baḡş ideler şol kuşlar kim dāne yiyicilerdür ḡubūbāt (15) dökeler bunlaruḡ cümle ḡaydın ḡayurmaḡ gerekdür şāhlara gerekdür kim re‘āyānuḡ (16) aḡvālin bile her birisinün meşāliḡin ḡöre

NAZM

Yā ḡakīm eyle devā dermān sen

(17) Tā kı lasın şādumān murḡānı sen

Bu gey çāre kı lmamaḡ gey ‘ayb ola

¹³²⁴ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹³²⁵ B Nüşhasında “kelimāti” şeklinde yazılmış.

¹³²⁶ B Nüşhasında “bin” şeklinde yazılmış.

¹³²⁷ B Nüşhasında “Loḡmān ḡakīme” şeklinde yazılmış.

¹³²⁸ B Nüşhasında “Loḡmān ḡakīm” şeklinde yazılmış.

¹³²⁹ B Nüşhasında “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹³³⁰ B Nüşhasında “yene” şeklinde yazılmış.

Olmuşiken ‘ālemüñ Loqmānı sen

(18) Biz saña çaker olup hizmet kılam

Hzretüñdür ‘ālemüñ sulţanı sen

NEŞR

(19) Hākīm kavlince Loqmān-ı hākīm¹³³¹ eyle diyicek buğur Süleymān dönüp
 Qaḳnūs kuşına Loqmān-ı (20) hākīmüñ¹³³² tedbīrin söyledi qur‘ a ḥālin beyān eyledi
 Qaḳnūs didi kim qur‘ a be-ğāyet ḥüb (21) fikridür Hüdhdüdi gönderelüm varup kuşlara
 disün didi Süleymān eytdi¹³³³ evvel gereklüsi [51a] budur kim kuşları ziyāfet kılavuz
 andan şonra sen daḥı kuşlarla buluşup söyleşesin (2) ne kim fikir idersenüz bize
 Hüdhdüle haber gönderesin qur‘ aya rāzı olurlarsa (3) hoş olmazlarsa ne fikir iderlerse
 görevüz didi Qaḳnūs daḥı Süleymānuñ sözün (4) müvecceh görüp ḥamüş oldı fermān
 sizüñdür didi andan Süleymān emr eyledi yitmiş¹³³⁴ (5) biñ koyun on biñ şıgır biñ deve
 yüz fil ü gergedān getürüp daḥı paralayup (6) ol şahrāda tağıtdılar andan Süleymān
 ḥükm eyledi ol kuşlara Hüdhdü varup Süleymān (7) ağızından didi kim Süleymān
 nebini cümleñüze selām ider şafā geldiler merḥabā ehlen ve sehlen (8) ziyāfetümüzdür
 bu ma‘ zūr tutsunlar yisünler andan şonra bizümle daḥı gelüp buluşup (9) şoḥbet ideler
 didi ol kuşlar Süleymānuñ sözün Hüdhdüden alup şād olup gelüp ol (10) etleri pāre
 pāre baḥş kılup üşüp yidiler Süleymāndan ḥavf itdüklerinden ḥiçbirisi (11)
 çekişmediler yırtışmadılar tartışmadılar buğur kuşlar ta‘āmı kim yidiler dillerince
 Süleymāna du‘ā kıldılar (12) daḥı gelüp Hüdhdüñ başına üşüp didiler kim yā Hüdhdü
 bizüm Süleymān ḥazretine varmamuz¹³³⁵ (13) nice ola kim varavuz evvel ḳanḳı
 cinsümüz vara didiler Hüdhdü başladı qur‘ ayı söyledi kuşlara (14) qur‘ a ḥāli hoş geldi
 didiler kim aña rāzıyuz qur‘ a kime kim gelürse (15) ol cins kuş varalar didiler Hüdhdü
 daḥı gelüp Süleymāna kuşlaruñ sözün didi Süleymāna (16) hoş geldi andan ḥün-ı
 Süleymānı daḥı geldi Qaḳnūs öñine iki koyup (17) gevdesin rüḥlar kuşları öñine daḥı
 dört koyup gevdesi geldi ikişer sinīyle (18) çünkim ḥün-ı Süleymānı yinildi tamām
 oldı Qaḳnūs kuşı daḥı koyunuñ birisin yidi birisin yimedi (19) ḥicāb eyledi rüḥ kuşları
 tamām yidiler şofra götürüldi¹³³⁶ du‘ālar dinildi Qaḳnūs kuşı daḥı (20) rüḥ kuşlarıyla
 ayağ üzere tırup Süleymāna du‘ā kıldılar Süleymān su‘āl eyledi kim yā Qaḳnūs (21)
 niçün koyunuñ birisin yimedüñ didi Qaḳnūs eytdi¹³³⁷ yā Süleymān ulu kuşlar ulu
 begler gibi olur [51b] bir loqmanuñ nişfin yirse nişfi daḥı yirinde qalır kim şonnda
 birkaç cānavar kuşı daḥı ol (2) gevdenüñ fazlasından yiyüp toyalar

NAZM

Ulu şehir mişlidür tayr-ı kebīr

(3) Fazlasından ḥalk-ı ‘ālem olısar

Şaydını kılsa idüp iftārçün

Fazla quru daḥı yimez buruşır

¹³³¹ B Nüshasında “Loqmān Hākīm” şeklinde yazılmış.

¹³³² B Nüshasında “Loqmān Hākīmüñ” şeklinde yazılmış.

¹³³³ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

¹³³⁴ B Nüshasında “yetmiş” şeklinde yazılmış.

¹³³⁵ B Nüshasında “varmamuz” şeklinde yazılmış.

¹³³⁶ B Nüshasında “götürildi” şeklinde yazılmış.

¹³³⁷ B Nüshasında “eytdi” şeklinde yazılmış.

(4) NESR

Hakim kavlince Kaqnüs sözi Süleymāna müvecceh geldi bu aralıkda (5) nā-gehān hacıların birisi didi kim yā Süleymān Mısr sultānı Celāleddīnden feryādçı geldi didi (6) Süleymān nedür diyecek bir ^c Arab hecīne binmiş gelüp şıçradı indi dağı toğru Süleymāna gelüp (7) selām virüp nāme-i Sultān-ı Mısrı şundi Süleymān dağı Loqmāna virdi hakim nāmenüñ niķābın (8) götürdi içinde gördi kim yazılmış

NAZM

Nāme içre yazmış eyle şāh-ı Mısr¹³³⁸

- (9) Minnet aña hilkat itdi mäh-ı mihr
Kün dimekden hilkat itdi ol cihān
Tınmadan ādem itdi gey çehān
- (10) Gāh şadefdendür kıllur bārān ol
Gāh ider haqqı rümmān ol
Gāh şabır cismin ider kırtta kıt
- (11) Gāh yaradur Yunūsı yutmağa hüt
Ol Süleymān kim Hüdā kıldı refi^c
İns ü cinnī oldılar aña muṭi^c
- (12) Ol durur ol kim Hüdā peygāmberi
Heft-i kişver şāh mīr ü serveri
Nāme benden kim benem Sultān-ı Mısr
- (13) Devr elinden görmişem bī-ħadd qahir
Baḥse düşdi ṭāli^c itmedi meded
Devletüm başdan olupdur şimdi redd
- (14) Çün gelüp kıllıç söküldi cevşenüm
Ġālib oldı nā-gehānī düşmedüm
Tutdılar İlyā emīri bu zamān
- (15) Ġabse şaldı düşmen aḡla kāmurān
Dört cihān-gīr-i zamāna pehlevān
Ġabs olupdur cümlesi işbu zamān
- (16) Ġālümüz yatlu durur ġāyet za^c if
Düşmen oldı ġālib bizler ḡayf
Ger melikden olmaya bize meded
- (17) Ġāsīd ider devletümüz cümle redd
Yā çeri gönder gelüp irsün baña

¹³³⁸ B Nüshasında “şāh-ı Mısr” şeklinde yazılmış.

- Yā birimüz qalmaz vü önden şoşa
 (18) Ğāfil olma düşmenünden şehriyār
 Bir qarāra qalmaz vü düşmen iy yār
 Çün ‘adūnuñ leşkeridür bî-‘aded
 (19) Şehriyār Allāh kıla bize meded
 Sen ta‘aqqul eyle hāli n’olısar
 Kim taḥammül vaqtı degül nām-ver
 (20) Her ne şāha tācıla devlet gerek
 Düşmeni şımaqlığa ğayret gerek
 Ğayretün vaqtı durur itmek gerek
 (21) Bu zamāne fırsatın gütmek gerek
 Hālümüz budur ki i‘lām eyledüm
 Hāzretüñe nāme içre söyledüm
 [52a] Bāķisin şāhum bilür yoqdur gümān
 Devletiyle dāyim ola şāh-ı cihān
 Böyle diyüp nāmesin itmiş tamām
 (2) Vir şalavāt Muştafāya hem selām

NEŞR

Hakim kavlince Süleymān nāmeden bu haberi kim işitdi (3) İlyāvü Şāhuñ tutulduğın kim bildi ol dört pehlivānuñ¹³³⁹ dağı oyında tutulduğın¹³⁴⁰ işitdi (4) be-ğāyet incindi melül oldı eyle kim cihān gözine qarānu oldı buğur Kaķnūs didi kim (5) yā Süleymān niçün incinürsin bu mektūbda ne yazılmış didi Süleymān eyitdi bir ‘emmüm var di (6) -yü nām şāhınuñ ardınca Mışr¹³⁴¹ sultānın bile leşkeriyle göndermişdüm düşmān elinde esir olmuşlar (7) anuñ tutulduğına melül oldum didi Süleymān eyle diyicek Kaķnūs kuşu didi kim yā Süleymān (8) felek hāli budur kim kişi gāh şād ider gāh ğam-gin ider bir qarāra degüldür ‘aķil gerekdür (9) kim zamāne için şād olmaya zīrā kim şādılığa ğāyet vardur ne melālete nihāyet vardur ğam (10) şadı ikisi dağı pāyidār degüldür gāh bir dem saña Kayşeri dutsağ getürür gönliñi şād (11) ider gāh ğamuñ düşmān iline virüp seni melül kıılır imdi cihānuñ şebātı bulut gölgesi gibidür (12) tiz geçer

NAZM

- Dünye için ğam itme ki şehriyār
 Kim qarārsuz olur anlaruz kār
 (13) Her kime zerre kadar itse mihri

¹³³⁹ B Nüshasında “pehlivānuñ” şeklinde yazılmış.

¹³⁴⁰ {otulduğın} müstensih hatası.

¹³⁴¹ B Nüshasında “Mışr” şeklinde yazılmış.

- Tağ kadar virür aña āhir qahrı
 Bir nefes gül mişli güldürürse çarḥ
 (14) Yıllar anı ağladur virürde telḥ
 Nüş-ı ‘ālem degmez āhir nışine
 Hem bahār-ı çarḥ-ı devrān kışına
 (15) Böyle durur ‘ādeti kevn ü fesād
 Ğuşşayı efzūn ider şādı kesād
 Ne hū ‘ārif devletine şād olur
 (16) Miḥnetiçün ne işi feryād olur
 Hoş nā-ḥoş āh geçer ‘ömri vü pes
 Hālını bilmez daḥı ‘ālemde kes
 (17) Kendü bilür hālını nice geçiser
 Ğuşşa zehrin dāyimā nice içer
 Hālını bildürmeyenler düşmene
 (18) Ğam-gīn olmaz gelmez¹³⁴² āhir peşimān
 Sende Ğam-gīn olma imdi iy pādīşāh
 Düşmān olmasun Ğamuḥdan şimdi āgāh
 (19) Sa‘ dına döne yine çarḥ-ı felek
 Hācetüñ maḳbūl ola ḥāşıl dilek
 Bir qarāra qalmaz āhir şād u Ğam
 (20) Dehr içinde tīz olur bunlar ‘adem
 Böyle diyüp murğ-ı Qaḳnūs ol zamān
 Çoḳ du‘ālar kıldı şāha şādumān
 (21) Diñle imdi bu Süleymān kışşasın
 Vir şalavāt def‘ kıl dil Ğuşşasın

NEŞR

Hakīm kavlince Qaḳnūs [52b] eyle diyicek Süleymān anuñ ‘aqlına taḥsīn eyledi andan buyurdi kim varuñ quşlar ile söyleşüñ görüñ (2) ne dirler qur‘ aya rāzı olurlar mı olmazlar mı rızā virürlerse yine şabāḥ sizüñle bulışalum bu gice (3) varup ol şahrāda qarār eyleñüz didi Qaḳnūs daḥı taḥtdan indi dīvāndan kıcın kıcın taşra çıqup (4) dīvān-ı Süleymānide tūran beglere baş egüp selām işāret eyledi daḥı ol dīvān (5) ḥalkı Qaḳnūsüñ selām virdügin bilüp her birisi tapuyla selāmın alup biñ altı yüz altun (6) çomaklı qor quşaklı şavuşlar Qaḳnūsüñ öñine düşüp giderler idi ol tūran (7) maḥlūḳāt teferrüc kıılurlar idi ol rūḥ quşları daḥı Qaḳnūsüñ ardınca giderlerdi dīvān-ı (8) Süleymānide tūran ādemī-zād ta‘accub iderlerdi ol yañadan quşlar gördiler kim

¹³⁴² B nüshasında “gelmez” eksiktir.

Süleymān dergāhından (9) Qaḳnūs kuşu gelüp gider def'î cümlesi karşı gelüp yakın iricek Qaḳnūs çavuşları selāmlayup (10) işāret eyledi başıyla dönüñ diyüp çavuşlar daḳı Qaḳnūsun işāretin anılayup du'ā kılıp dönüp gitdiler (11) kuşlar daḳı çavuşlar gidincek Qaḳnūsun çevresine üşüp öñine düşüp¹³⁴³ ol tırduḳları (12) yire vardılar cem' olup Qaḳnūsun karşıasına tırduḳlar ol kim ulu kuşlardur Qaḳnūsdan (13) Süleymānuñ aḫvālinden ne söyleşdüklerinden ḥaber şordılar Qaḳnūs daḳı Süleymān peygāmberüñ ol (14) ḥaḳan-ı ekberüñ evşāf-ı ḥamīdesin zikir¹³⁴⁴ idüp evvel ü āḫirine kim söyleşdise beyān eyledi qur'a (15) ḥālın daḳı şerḥ kılıp 'ayān eyledi

NAZM

Şeh Süleymān ḥilmini itdi beyān

(16) 'Aduñıla 'ilmin daḳı kılır 'ayān

Luṭf u bezlin ne ki varsa itdi şerḥ

Milketini salṭanatın kāmurān

(17) Söyledi ol ḥaḳḳ nübüvvet virdügin

'Ālem içre olduḳını sonra ḥan

Barmaḳında ḥātemin eyledi şerḥ

(18) Ḥāşşasını kıldı şerḥ ü dāsītān¹³⁴⁵

Diñleyüp Qaḳnūs sözün şehriyār

Vir şalavāt Mustafāya şādumān

(19) NEŞR

Ḥakīm ḳavlince Qaḳnūsdan kuşlar Süleymānuñ 'adāletin nīk u ḥişālın kemālın saṭvetin (20) salṭanatın devletin sa'ādetin fikretin fıtnatın ḳamer-behçetin 'azametin ve daḳı kuşlar dilin bilüp (21) Qaḳnūsıla söyleşdügin¹³⁴⁶ diñleyüp Qaḳnūsda itdügi ḥürmeti işitdiler her birisi uşaḳı vü irisi Süleymānuñ [53a] 'aleyhi's-selām ḥizmetine yüz sürmege ḥālını 'arz itmege müştāk oldılar cemāl-i kemālın müşāhede (2) kıılmaḳa iştiyāk itdiler qur'a daḳı kime düşse ol cins kuş Süleymāna evvel varmaḳa rāzı (3) oldılar ve ḥizmetini Süleymāna rāḡıb ḥāk-i pāyuñā yüz sürmege tālib oldılar bunlar bunda ammā kim bizüm (4) ḳışşamuz bu yañadan Süleymāna geldi nite çünkim Qaḳnūs gitdi Süleymān dönüp Ḳayşere su'āl itdi kim (5) yā Ḳayşer-i Rüm Yünān Şāḥın kim senden cüzā düşdi derbendine kim geçdi ḳanda varur ola Ḳayşer eyitdi (6) yā Süleymān Yünān vilāyetinde şarp ḳal'alar çok durur nihāyeti yok durur anuñ gibi yüce ḳal'alar vardur ki (7) felekden yüce durur ammā kim taḫt-ı gāḫı Cān bin Cān ḳal'ası durur velikin ol ḳal'anuñ ḡarībinden (8) yaña bir ḳal'a vardur kim ḳulleleri dördüncü ḳat felege çıḳup durur¹³⁴⁷ kim aşılta ol ḳal'ayı Şaḫr-ı Nār (9) oḒlı Süleymān yapup durur¹³⁴⁸ Yünān Şāḫı varup aña gidecekdür aña şıḡınacaḳdur kim cihān sarāyında (10) andan 'azīm ḳal'a yokdur

¹³⁴³ B Nüshasında "öñine düşüp" eksik.

¹³⁴⁴ B Nüshasında "zikir" eksik.

¹³⁴⁵ B Nüshasında "şerḥ i dāsītān" şeklinde yazılmış.

¹³⁴⁶ B Nüshasında "söyledügin" şeklinde yazılmış.

¹³⁴⁷ B Nüshasında "çıḳıpdur" şeklinde yazılmış.

¹³⁴⁸ B Nüshasında "yapupdur" şeklinde yazılmış.

NAZM

Bir ‘acāyib al‘ adur bāla begüm

Kim felekden ullesi ‘alā begüm

- (11) Biñ yıl ger nesr-i t̄a’ir o āker
 Şanma kim burcın anuñ aşa begüm
 DER-BEYĀN-I TEMŐİLĀT-I DĀSĪTĀN-I MĀZĪ
- (12) İy mubaŐŐır gōzūñ aup ıl nazār
 Saña senden Őerħ ideyin Őaħ ħaber
 Melik-i Yūnān bu ceseddür kām-ı kār
- (13) Őeh Süleymān rūħuñ olur iŐkār
 Nefs-i emmāre durur Yūnān Őāħ¹³⁴⁹
 Milk-i dīni itmek ister ol tebāħ
- (14) Őehvetiyle ħırŐ u buĒz u kibr ü kīn
 Cümle anuñ t̄abi‘ dūr yā emīr
 Nefs-i emmāre uvāsıdur tamām
- (15) Def‘ini itmek gerek tavā leh tamām
 Dīv-i nefsiñ saña fermān eylegil
 Cāna ħākim Şeh Süleymān eylegil
- (16) Nefs-i emmāre iŐidür kibr ü kīn
 PīŐe ılan bulmaya imān u dīn
 Ēarra olma özüñe āyin degül
- (17) Kendüzin gören kişi mü’min degül
 Īilatūñ topra durur aŐluñ ü ħāk
 Ala ol topra miŐāli pāk-ı zāt¹³⁵⁰
- (18) Mişl-i ateş olmaĒıl ser-keş daħı
 Baş yuaru t̄utdīsa ateş daħı
 Cinni oddan ħilat itdi Īa te‘ ālā
- (19) Ki’tdi ‘aceb vü ıldı gir ü ıl ü āl
 Hem ü atre alalıĒ eyle iħtiyār
 Dū cihānda t̄a olasın baħtiyār
- (20) AlaĒı ıldı abül Őāħib-kemāl

¹³⁴⁹ B Nūshasında “Yunan-ı Őāħ” Őeklinde yazılmıŐ.

¹³⁵⁰ { zāt-ı pāk } müstensih hatası.

- Kırb-ı Hakkı buldı āhır ictihāl
 Nuşhını Firdevsınüñ cāndan işit
 (21) Kııl ‘ amel şālih anuñla hem iş it
 Raħmeti Hakkıdan diler kām-ı kār
 Vir şalavāt Muştafāya yādigār

[53b]

DER BEYĀN-I MECLĪS-İ ĀĦİR

- Bī-kıyās olsun şükür kim ol ğanī
 İtmedi cāhil faşih itdi meni
 (2) Çün ‘ ināyet ol Rabbü’l-nām
 Oldı yüz altmış tokuz meclis tamām
 Okıdum ğāyet sihr-i efsün-ı fünün
 (3) Kim işidüp vālih oldu zū-fünün
 Ma‘ nınüñ mi‘ rācına ağıdı özüm
 Söz göğinden gün gibi toğıdı sözüm
 (4) Çün Hızıra ‘ ilm-i ledüni söyledüm
 Sözde ‘ İsa ğazretin māt eyledüm
 Ger ecelden mühleti bulam tamām
 (5) Söyleyem ğadış-i aħsen¹³⁵¹ emlaħ kelām
 Şāh Süleymān kışşasın eydem yine
 Çok ‘ acāyib sözlerümüz pes dīne
 (6) Söz diyem ki ola dürr-i āb-dār
 Kūş idem dürrini ide ğuş-ı vār
 Līki bu dem āhır oldu meclisüm
 (7) Cān u dilden diñlediler mūnisüm
 Dilegi Firdevsınüñ sizden ağa
 Kılasız ğayrıla aña çok du‘ ā
 (8) Fātiħayıla luş idüp yād idesiz
 Merķad içre rūħımı şād idesiz
 İy cihānı kün dimekden var iden
 (9) Cümle ğalkı luşfila var iden
 Aħmed ü Maħmūd u Kıasım ğürmeti
 Şad u yāsın Kıāf u ğāmīm ‘ izzeti

¹³⁵¹ {aħsen ğadış} müstensih hatası.

- (10) Eylegil Firdevsîye rahmet tamām
Menzili ol cennet-i dārü's-selām
Bu Süleymān-nāmesini okıyana
- (11) Raḥmet eyle yā ilāhî hem yine
Raḥmeti Ḥaqqdan dilersen yā emîr
Vir şalavāt Muştafāya dil-pezîr
- (12) SÜLEYMĀN-NĀMENÜD YÜZ ALTMİŞİNCİ MECLİSİNÜD
ZİKRİNDEDÜR
Kākül-i hindū yine Türkāne mi olmak diler
- (13) Yāhū hindū ḥālūñ āh Türkāne mi olmağ diler
Māh-ı bezm-i efrüz u 'ālem meclise ḥāzır durur
'Ārızūñ şem' öñine pervāne mi olmağ diler
- (14) 'Aql-ı dil alup qomaz ğamzeñ meni
Ol ḥarāmı ya' nî kim merdān mı olmağ diler
Her dem urur qaşrı taşın başına 'āşıqlaruñ
- (15) Geçmişüz başdan qaşr-ı virān mı olmağ diler
Zeyn ider her kendüzin kendüzini şem-i felek
Gün yüzüne öykinür cānān mı olmağ diler
- (16) Māh müselsel zülfüñi her gice tolar boynına
Misk-i zencirin qoqup dīvāne mi olmağ diler
Ḥātemüñ mühri Süleymān tılsımı ḥattuñ tapuñ
- (17) Cinni rām itdi melek insān mı olmağ diler
Kā' beyi göñlin yıqup Firdevsînüñ itdi ḥarāb
Ol şanem beytu'llāh put-ḥāne mi olmağ diler
- (18) Şeh Süleymān kışşasın diñlemege geldi nigār
Meclis-i kerem eyledi hengāme mi olmağ diler
DER-BEYĀN-I TĀRİḤ-İ QĀLŪN-I ḤAKĪM

(19) Loqmān-ı ḥakīm qavlince rāviyān-ı aḥbār ve Eflātūn-ı Yūnānî naqlince muḥaddisān-ı muḥtār ol vechile şahih (20) hikāyet ve emlaḥ ı şarih rivāyet kıluḫ bu Süleymān-nāmeden su'āl ider nite ol zamān kim Cān bin Cān (21) qal'asınuñ şah-ı Yūnān yüksekliğin beyān eyledi andan Süleymān ḥazreti bu kelāmı gūş idicek [54a] fikre varup daḫı baş qaldırup eyitdi yā Qayşer-i Rūm bu diyārda hiç görecek 'acāyib ve ğarāyib var mıdur (2) ki görevüz cevāb virdi kim yā nebīyu'llāh bu diyārda bir 'acebu'l-'aceb vardur şarq cānibinden bir tağ üzerinde (3) bir laṭif yüce qaya vardur anuñ yüceliği felek-i 'ayyūka çıqmışdur qara bulut mişāli felek yüzine arqa virüpdür (4) ki gören 'ibret alur ve daḫı ol taşuñ üzerinde bir 'acāyibden ğarāyib qubbe vardur kim kār-ğir durur (5) naziri yoğdur 'ālemde bir durur ammā kim ol qubbenüñ içine

kimesne girmege çäre bulmadı ben dağı ol (6) kubbeye girmege çok cehd eyledüm çäre bulmadum içinde ne varduğun bilmedüm didi dağı Süleymāna (7) du‘ ā kıldı şāh ‘acāyibler haberin alıcağ eydür varalum ol kubbeyi görelüm diyüp turup selātin (8) serverlerle¹³⁵² süvār olup Qayser¹³⁵³ şāhi önce şalup gitdiler şehriñ bir köşesinde bir hūb (9) mekāna yitdiler bir arada bir havlı gördiler kabusından içerü girdiler meydān mişāl bir havlı (10) mermerden bir ferş döşenmiş andan havlı ortasında yigirmi dört ‘amūd üzere yedi dürlü mermerden (11) bir kubbeye velikin mu‘ teber kubbeye yapmışlar gāyet mu‘ allā andan kubbeye dā’iresi hāndek içi tolu şu ini (12) kırk adım ola ol taş üzerinde vezirlerle kubbeyi yapusun gördiler teferrüc kıldılar dürlü dürlü (13) şān‘atlarıyla nakş ve girihler gördiler tā kim kubbeyi güneş maṭla‘ına karşı kabusına geldiler gördiler (14) hāndek kapuya birikti gece giri başına gelüp tırdılar kubbeye kabusına nazar urdılar ki ‘acāyib meziyyetün (15) dār gördiler şöyle kim dārü’s-selāmdan nişān virür evvel yeşmile kızıl mercāndan dört kemer bağlamışlar (16) kemer için dehençden çār rükün bir dār çatmışlar dāra çini polāddan iki kanat kapu düzmişler (17) āyineleyin görünür andan kapuya sīm ü zerden bend ü bend küşād itmişler lā‘l-i yāqūtdan (18) mih ve mismārlar itmişler dürlü dürlü taşdan kapu halkları dā’ireler çevürmüşler şöyle kim (19) kıymeti taş ve kaş şu‘lesinden kapu öñi şevkile tolmış andan kapu öñinde bir demür keyir (20) bir kişi oturmuşlar dizi üzere gāyet gürbüz ider sağ yanında künbed mişāl bir (21) gürz-i girān depesi üzere dikilü turur Süleymān ‘aleyhi’s-selām anı göricek eydür iy sultān-ı [54b] Yūnān kubbeye kabusında oturan kimesne ne kişidür memleketi nedür kubbeyi bekçisidür her kim bu kürizden (2) geçüp bu kubbeye varmak dilese bu kişi gürzin eline alup karşı gelenler dönmezse depere (3) urup hürd kılar yine varur yirinde turur bu sebebden bu kubbeye kimse girmez andan Süleymān (4) didi kim iy Bād-pāy-ı ‘Ayyār¹³⁵⁴ yürü sen dağı girüye görelüm bu harif ne hareket kılar veli yā server (5) bu kalb-ı tılsımdur ihtiyāṭ birle var didi

NAZM

Gāfil olma Bād-pāy eyle hāzer

- (6) Şāyed ire nā-gehān saña zarar
Şartdur itmek ihtiyāṭı bī-gümān
Gerçi irişür ol kazāyla kader

(7) NESR

Hakim kavlince Süleymān eyle diyicek Bād-pāy-ı ‘Ayyārın karındaşı Seyk ü Pāy u ‘Ayyār dağı sebük-bār (8) olup etek miyānına şalup nacāğ yalnız kılup Hakk te‘ālāya tevekkül kılup köpri başına geldi (9) bismillāh diyüp kadem köpri başına başup bakdı köpri şalındı Bād-pāy-ı ‘Ayyār şandı kim (10) köpri ortasından uzaldı ve hem alup girü döndü girü kendüyi dirüp kubbeye kabusına (11) nazar kıldı gördü kim kapu öñinde oturan kişi baş kaldırmış elmās gibi gözleriyle (12) kendüyi gözler buğur ol kişi dizleri üzere turup çınar tıllayın kollar ile kendüye şandı (13) Bād-pāy bir kadem dağı yürüdi¹³⁵⁵ buğur ol şahş yirinden revān turup el gürzinün kabzasına (14) urup Bād-pāy bir kadem dağı yürüyüp tırdı varıcağ ol kalıb revān yirinden turup

¹³⁵² B Nüshasında “serverleri” şeklinde yazılmış.

¹³⁵³ B Nüshasında “Qayseri” şeklinde yazılmış.

¹³⁵⁴ B Nüshasında “bād-ı pāy ‘ayyār” şeklinde yazılmış.

¹³⁵⁵ B Nüshasında “yürüdi” şeklinde yazılmış.

gürzini (15) yirinden kapup kolu üzerine şalup hüm kılup tırdı andan Bād-pāy-ı ‘Ayyār bir kadem daḥı (16) yürüdi ol khalib revān gürz-i girānı üç kerre başı üzere şalup hevā-yı fenāda gürzi (17) el üzere ttdı tırdı andan Bād-pāy diledi kim bir kadem daḥı ilerü vara Loḡmān-ı ḥakīm kafaşından (18) dön diyü çağırdı Bād-pāy bir kadem döndiḡalib gürzi indürdi Bād-pāy ikinci kadem aşığa (19) inicek alıb gürzi aşığa yire koyup elin gürzden çekdi Bād-pāyı üçüncü kadem aşığa inicek (20) Khalib diz çöküp¹³⁵⁶ oturdu Bād-pāy dördüncü kadem aşığa inicek khalib yüzi koyın yatdı Bād-pāy (21) beşinci kadem aşığa inicek khalib belürsüz oldu dehlize girüp yatdı andan Süleymānıla Loḡmān-ı [55a] ḥakīm cemī‘-i vüzerā ve ümerā tılsım ḥareketin eyle görüp taḥşin itdiler andan Kırṡūs-ı ‘Ādī ol (2) pehlivān-ı şeddādī didi kim yā nebīyu’llāh icāzet vir baña kim Bād-pāy gibi ilerü varayın ol demürden (3) khalıba bir gürz urayın kim bir degül biḡ pāre olup ḥurd olsun köpriyi¹³⁵⁷ geçelüm kapuyı (4) açalum görelüm kim içinde ne vardur diyicek Süleymān ḥazreti eyitdi yā pehlivān-ı şeddādī¹³⁵⁸ korḡmuyor (5) khalıba karşı varmaḡ degül yedi başlu yılan evrene daḥı karşı varmaḡ elünḡden gelür ve Sām-ı Süvāra (6) daḥı gürz urmaḡ gerek durur¹³⁵⁹ ammā kim bu khalib tılsımātıla gelüp gürz¹³⁶⁰ urur¹³⁶¹ bunu ‘ilmile bozmaḡ (7) gerek yoḡsa çok er helāk olur diyüp naşīḡat kılıcaḡ Loḡmān-ı ḥakīm mühendisler eyle (8) itdi ilerü gelüp kırḡ adım yirden yiri yardılar ol tılsımāt köprisinün altına irdi bir siyāh (9) ferş gördiler ferşi daḥı mühendisler yirinden kopardılar bir ulu kefenün açıldı naḡar kıldılar (10) gördiler kim kefenünḡden aşığa dehliz içinde demürden bir ulu çarḡ saḡ u şol zencirler ile gerilü (11) ḥakīm çarḡı bozuḡ diyü emr itdi mühendisler ilerü gelüp ferşi şıyup dört pāre itdiler andan (12) dört server ilerü gelüp ol çarḡ altındaki ferş çarḡın urup şıdılar çarḡ ayaḡı şınıcaḡ bir tırāka (13) kopdı kim ḥazret-i Süleymānıla ḥükemā vüzerā vehme düşdiler andan kubbe kapusına baḡışdılar gördiler (14) kim kapu önünde oturan khalib yüzi üzere¹³⁶² düşüp yaturlar şāhıla vezirler önlerinde (15) köpriden geçüp kubbe kapusına geldiler tılsım¹³⁶³ khalıbına naḡar itdiler khalib sinesinde birkaç satır (16) yazı yazmışlar gördiler Loḡmān-ı ḥakīm okıyup¹³⁶⁴ didi kim yā Süleymān-ı zamān bu ḡattı yazan dimiş kim

NAZM¹³⁶⁵

- (17) İşbu kaşrı kim görürsin lā-naḡir
 Bir ulu şāh taḡtıydı bu serir
 Yidi yüz yıl ḥükm idüben ‘āleme
- (18) İns ü cinnile eylemişidi¹³⁶⁶ dār-ı gir
 Ben ki Kālün-ı Ḥakimidüm tamām
 Pādişāha olmışıdum ben vezir

¹³⁵⁶ B Nüshasında “çöküp” şeklinde yazılmış.

¹³⁵⁷ B Nüshasında “köprüyi” şeklinde yazılmış.

¹³⁵⁸ B Nüshasında “pehlivān-ı şeddādī” şeklinde yazılmış.

¹³⁵⁹ B Nüshasında “gerekdür” şeklinde yazılmış.

¹³⁶⁰ B Nüshasında “gürzi” şeklinde yazılmış.

¹³⁶¹ B Nüshasında “urur” yerinde “urup” şeklinde yazılmış.

¹³⁶² B Nüshasında “üzre” şeklinde yazılmış.

¹³⁶³ B Nüshasında “tılsım” şeklinde yazılmış.

¹³⁶⁴ B Nüshasında “okuyup” şeklinde yazılmış.

¹³⁶⁵ B Nüshasında “NAZM” eksik.

¹³⁶⁶ A Nüshasında “eylemişdi” şeklinde yazılmış.

- (19) Şark u ğarba hüküm iderken bî-gümân
Bu ecel çengâline oldu esîr
Hüküm kıldı ol zamân ben kûluna
- (20) Bağlayavuz tılsımâtı yâ emîr
‘İlmile bağladum bir tılsımât
Bu zemîne Merrîhile keyvân pîr
- (21) Lîki boza şeh Süleymân-nâmelik
Kim kûra bād üzerine ol serîr
Şeh Süleymân ola bunu fetḥ iden

[55b]

- Hükmine çâker ola bebrile şîr
İns ü cinnüñ şâhı ola hem Resûl
Ol ‘abâ boş ola geymeye ḥarîr
- (2) Dîv-i ‘ifrît olısar fermân aña
İns ü cinnile idecekdür dâr-ı ğîr
Ḥazretine benden olsun biñ selâm
- (3) Tâ kıyâmet kôpıcağ ḥaşr ü neşr
Var ümîzüm baña şâfi‘ ola ol
Ḥaqq nebîdür yok gümânu iy beşîr
- (4) Böyle diyüp âḥîr itmiş ol kelâm
Vir şalavât Muştafâya söze gir
NESR

Ḥakîm kavlince çünkim (5) Kâlûndan Süleymân bu kelâmı kim işitdi bildi kim bu tılsımâtı Kâlûn-ı Ḥakîm büyâd itmiş taḥsîn kıldı (6) daḥı andan kûbbe kâpusına geldiler Bâd-pây daḥı gelüp kâpuya el urup gördi kim içerüden (7) muḥkem berklü Süleymân eydür n’itmek gerekdür sürürdan Şafvân bin ‘Affân eydür iy şâh-ı cihân ve iy (8) Süleymân-ı zamân buña ğürz uralum yirinden irelüm Süleymân tebessüm kıilup didi kim ğürzi düşmâna (9) ururlar bu bâb tılsımıla baĝlıdur bu kâpuyu yine tılsım açar ve bir daḥı ḥayf olmaya mı kim buncılayın (10) kıymeti taş birle bezenmiş kâpuya ğürz urasın ḥurd kılasın buncılayın sözi selâḥin içre dilüñe alma (11) kim saña ḥacâlet vâki‘ olmaya

NAZM

- Böyle diyüp itdi var hem şeh Süleymân-ı şehriyâr
- (12) Kim işidüp itdi taḥsîn âferîni bî-şümâr
Diñle imdi kışsa nedür eyleyeyin saña şerḥ
Lîki bu dem vir şalavât Muştafâya yâdigâr

(13) NESR

Hakim kavlince Süleymân-ı nebî şöyle diyicek Şafvân inşâfa gelüp şâh öninde baş koyup (14) andan Loğmân-ı hakim eydür yâ Süleymân bu bâbuñ fethine işâret vardur gözleyelüm diyüp kapuyı (15) gözlediler dîvârda bir âdem şüretin gördiler ol şüret bir elin göbeline urmuş dizi üzere o (16) -turmış bir elinüñ yumruğın döğmiş öninde bir mıhı yumruğıyla¹³⁶⁷ yire toğru anı görüp didiler kim (17) bu kubbe kapusunun miftâhı budur şüret kılduğı işâret vardur n'itmek gerekdür nite bu şüret ki (18) bir elin göbeline urduğı didügidür kim bu kapunun râst ortasında yumruğıyla mıhı yire toğuduğı (19) işâreti budur kim kapunun üstindeki¹³⁶⁸ mismarı yumruğıyla urasın kubbe kapusu açıla şâhıla vezîrler (20) ol tevcihin begenüp kapunun önine gelüp nazar urdılar kapunun iki kanadı ortasında merdâne (21) şahşun ayasınca ola bir mismâr vardur şâh hakim işâretin râst göricek işâret kıldı [56a] Kurtûs-ı 'Âdî bir yumruk mismâra urdı kapu açılmadı Kays ve Ellüs dağı yedişer müşt urdılar (2) bārî yitmiş server yedişer müşt urdılar andan Süleymânun pehlivân-ı zamânun erlikile şâhib (3) -kırânı ya' nî Kurtûs-ı 'Âdî Yünân Şâhına du' â kılup kapu önine gelüp Haqq te' âlâyı yâd kılup (4) kapudağı mismarı müşt urdı şöyle kim kubbenün kapusın ve yapusın der ü dîvârın gümletdi (5) bir dağı urdı kapunun çardugın ditredi bir dağı urdı pes iki kanad kapu iki tarafa açılup (6) gitdi velî bir zamân ötdi şâhıla selâtin Kurtûs-ı 'Âdîyi tahsinlediler remzin âferinlediler (7) şâh dağı egninden iklim haracı deniz hil' at Kurtûs-ı 'Âdîye geyürdi Kurtûs-ı 'Âdî tekrâr (8) Süleymân-ı nebîden şâhib-kırânlık hil' atin geydi devlet sa' âdeti terakki buldı

NAZM

- (9) Kuvvetiyle bu şecâ' at kimde varsa bî-gümân
Ser-firâz be-gâyet pehlevân şâhib-kırân
Yidi başlu ejdehâlar duymayın anuñ çarbına
- (10) Kanda kaldı fil ü timsâh ehramen bir beyân

NESR

Hakim kavlince Kurtûs-ı 'Âdî kapuyı açıcak şâhuñ (11) önince yürüdi kubbe kapusından içerü girdiler ne gördiler dimege ' aşık-âne şalavât dört (12) dürlü kemer üzere bir mu' allâ kubbe kılmışlar der ü dîvârı sakfı ve ferş-i¹³⁶⁹ nağşından göz kamaşur ferş-i (13) sîm ruhâmdan sakfı muraşsa' câmdan andan kubbe içi çâr eyvân ortasında bir zerrîn taht üzerinde (14) bezm kurulmuş nite ol serîr üzere¹³⁷⁰ bir mu' teber muhteşem şahş oturmuş lâ' le müstağrak karşusına (15) bedr aya benzer şüret servî sehî kâmet beşer şekil ve melek serîr zerrîn boş tururlar kim sâkî (16) kimi serdiye kiminün elinde lâ' l ayak kiminün elinde¹³⁷¹ zerrîn şurâhî birkaçı dağı tahtun bir kolına sâzendeler (17) güyendeler oturmuşlar kim ceng tutar kim kânün kim şeştâ kim ber-büt kim ergânün¹³⁷² ol muhteşem şahş (18) karşusına dirilüben otururlar andan ol muhteşem şeklün dört yanında ol kadar kitâb ol kadar (19) şanduklar bî-hisâb bî-kıyâs

¹³⁶⁷ B Nüshasında “yumruğıyla” şeklinde yazılmış.

¹³⁶⁸ B Nüshasında “üstündeki” şeklinde yazılmış.

¹³⁶⁹ B Nüshasında “sakfı vü ferşi” şeklinde yazılmış.

¹³⁷⁰ B Nüshasında “üzre” şeklinde yazılmış.

¹³⁷¹ B Nüshasında “elinde” eksik.

¹³⁷² {arğavun} müstensih hatası.

dürlü dürlü şîşelerle şerbetler şağışuz altun ve gümüş (20) cevāhir ‘ acāyib ġarāyib¹³⁷³ ‘ urūḡ ve gökler andan kûze elinde bir tolu cām ıutmuş oturur şāhıla selāṭinler [56b] anı görüp bildiler kim dirlik ḡasretinden bir nişān kıлмаğıçun anları düzüp ıomışlar andan şāh dört vezîr (2) Bād-pāy-ı ‘ Ayyār ol taḡt üzere ḡem-ḡāl¹³⁷⁴ ol ulu şekli boynında bir zerrîn gördiler aşılı şāh işāret (3) kıldı kim Bād-pāy ol ḡakîm şekli boynından zerrîn levḡi alup Loḡmān-ı ḡakîme virdi ḡakîm daḡı levḡde (4) otuz iki saṭır yazı görüp oḡıdı¹³⁷⁵ beyān kıldı didi kim iy şāh-ı cihān bu ḡaṭṭı yazan dimiş kim

NAZM¹³⁷⁶

- (5) Böyle yazmış levḡa ḡaṭṭı naḡş iden
Otuz iki saṭıra söz baḡş iden
İy cihān binüm diyen şāḡib-ıırān
- (6) İns ü cinnile eyleyen ceng-i kıırān
Salṭanat atına olasın çün süvār
Bunda ṭapuḡ götüricek rûzigār
- (7) İşbu ḡaşrı kim görürsin şimdi boş
Bil ki budur taḡt-ı ġāḡı Aṭlamūs
Pādişāḡdum Aṭlamūsdi¹³⁷⁷ adımız
- (8) ‘ Āleme revnaḡ virürdi dādımız
Biḡ yıl ola ‘ ömür sürdüm kāmürān
ḡaste herġiz olmamışam bir zamān
- (9) Yidi yüz ḡal‘ a şehr yapdum iy yār
Her birinüḡ cāy-ı ġāḡı murġ-ı zār
Yidi yüz yapdum tamām āhen ḡişār
- (10) İtmeye te ‘şîri gerdiş-i rûzigār
Altı yüz ḡatun alup itdüm nikāḡ
Cümlesinüḡ muḡabbetin gördüm mübaḡ
- (11) Yüz yigirmi oḡlum oldu şehriyār
Her birine baḡşış itdüm milk-i diyār
Heft-i kışver rub‘ -ı meskūnı tamām
- (12) Żabṭ kıldum yidi yüz yıl ben tamām
Devr-i Merrîḡ içre her dem ‘ āleme
ḡükm kıldum cümle nesl-i ādeme

¹³⁷³ B Nüshasında “ġarāyib” eksik.

¹³⁷⁴ B Nüshasında “ḡem-ḡāl” eksik.

¹³⁷⁵ B Nüshasında “oḡıdı” şeklinde yazılmış.

¹³⁷⁶ B Nüshasında “NAZM” eksik.

¹³⁷⁷ Metinde “Aṭlamūs” şekli de mevcuttur. Metin bütünlüğü açısından tümü “Aṭlamūs” şeklinde yazılmıştır.

- (13) Cem‘ kıldum ‘ālemün gencin dağı
 Hiç ölümün yimedüm rencin dağı
 Mevtiçün çekmezidüm kaç‘ ā vü ğam
- (14) Kim gönülden geçmezidi ben ölem
 Nā-gehān irdi baña bir gün ecel
 Geldi bu şāhlıguma tā kim hālel
- (15) Geldi kaçrum içre nā-gāh bir ‘ Arab
 Kağıdı kıldı baña bī-ḥadd ğazab
 Didi va‘ de yitdi cānuḡ aluram
- (16) Bil ki özüm cān alıcı oluram
 Ḥaḡḡuḡ emri bu ki özün bī-cān idem
 Ḥāke şalup cismünġi penhān idem
- (17) Niçe zūlmü niçe ‘ işyān idesin
 Şāhlıgıla ḡalkı fermān idesin
 Vaḡtıdur ki cānuḡı alam senünġ
- (18) Ḥāke yek-sān cūduḡı kılam senünġ
 Böyle didi ḡorḡdı cānum ol zamān
 Ditredi cūdum hemān berg-i ḡazān
- (19) ‘ Arza kıldum cümle mālum almadı
 Milk ü gence ‘ itibārı kılmadı
 Niçeme kim yalvarup virdüm zārī
- (20) ‘ Arza kıldum dürr-i gevher cevheri
 Derdüme dermānı umdum şehriyār
 Tā serirüm yine vire rüzigār

[57a]

- Bāḡı ḡalam ‘ ālem içre olmayam
 Tünd ü bād u ḡāke yek-sān olmayam
 Eyle disem ol ‘ Arab kaçır ḡatı
- (2) ḡorḡıdur cānumı anuḡ heybeti
 Didi mühlet dağı saña yoḡ durur
 Fāyide yoḡdur gerçi gencünġ çoḡ durur
- (3) Genc¹³⁷⁸ dirüp eyledün çoḡ ḡādise
 Renc saña degdi mālunġ varısa

¹³⁷⁸ B Nüshasında “genci” şeklinde yazılmış.

- Māl odur kim anı hayra harca sen
- (4) Yoḥsa ‘ aklıñ yokdur aña harca sen
Böyle diyüp aldı cānum cānumı
Tahtı yıķup tağıdur dīvānumı
- (5) Çāre kalmadı ölüme māl u genc
Arta kaldı cümlesi ve oldı renc
‘ Aklı olan hayra harcar mālını
- (6) Hākka lāyık düzedür ef’ ālini
Hiç ölüm guşşasını yimezken
Arta kala mālumu dimezken
- (7) Gitdi taht u gitdi genc ü gitdi māl
Sin içinde aç yaturam pāyimāl
‘ Ākil iseñ çünki ‘ ālem bilesin
- (8) Āhiret yarağını pes kılasın
Kāmilseñ dünyeye virme göñül
Dünyeden çek elüñi añıl añıl
- (9) Bu ölümüm saña uş ‘ ibret yiter
Ger hākımiseñ sözüm hikmet yiter
Çün ölüm var hurrem olmaķ pes neden
- (10) Geyeceksin sinlede çünki kefen
Pādişehken ‘ āleme ben Aţlamūs
Ac u ‘ urbānisine girdüm eli boş
- (11) Böyle diyüp sözini itmiş tamām
Vir şalavāt Muştafāya şād u kām
- NEŞR

Hākım kavlince Loķmān-ı (12) hākım levhden çün bu beyānı kim işitdi sultānıla selāţin serverler ve vüzerā ve mih-terānı dil-āverler (13) bildiler kim bu māl u genc Aţlamūs Şāhdan yādigār kalmış buğur Süleymān ‘ aleyhi’s-selām tebessüm (14) eyledi Loķmān-ı Hakīm ‘ aleyhi’s-selām didi kim yā şāh-ı cihān ne eglersin Süleymān eydür yā Loķmān-ı ekber (15) neye gülemeyeyin ki bu Aţlamūs Şāh ‘ ağılsuz bī-dīn nā-kes kimse imiş kim bunca mālı yığmış (16) ölüm guşşasın yimemiş ben ölem mālum ayruğa kala dimemiş ölüme dağı mālıla çāre bulam şanmış (17) diyüp dağı rūhına du‘ ā kırup hüküm eyledi Süleymān-ı zamān ne kadar māl varısa genc (18) hāneden çıkarup dört bağş eyledi evvel bağşını ‘ Amāliķa serverlerine Şeddād-ı ‘ Ād beglerine (19) Mekke ve Medīne dil-āverlerine virdi ikinci bağşı dağı ‘ Arab u¹³⁷⁹

¹³⁷⁹ B Nüshasında “ Arab u” eksik.

‘Urebā mih-terlerine Kudüs ve Şām (20) dil-āverlerine virdiler¹³⁸⁰ üçüncü bahşı dağı kendünün hāş leşkerine hademine haşemine (21) in‘ām ihsān eyledi dördüncü bahşı dağı fuḳarāya ve mücāvire taşadduḳ eyledi kendüsi bir ḫabbe [57b] ḳabūl eyledi

DĀSĪTĀN-I ŞĀH-I YŪNĀN VE CENG KERDEN SŪLEYMĀN BĀ-İŞĀN

Hakīm ḳavlince çünkim Süleymān (2) ḫazreti ‘aleyhi’s-selām evvel mālı ve genci leşkerine in‘ām ve ihsān eyledi dağı dönüp gelüp (3) oḡağına indi dīvān-ı Süleymānī ṭırdı ‘Amāliḳa meliki Sührāb Şāh¹³⁸¹ Bağdād ḫalīfesi Tubba‘ bin (4) Aşda‘ gelüp sağı u şol Süleymān nazarında kim oturdılar buğur çün Süleymān geldi (5) yinildi içildi dağı Ḳayşer-i Rüm ayağı üzere ṭurup Süleymānuḡ eyyām-ı devletine du‘ā ḳılıp eydür yā Süleymān-ı (6) zamān Rüm diyārı dağı senüḡ ben dağı senüḡ ḳulıḡam oğlum¹³⁸² göndereyin varup Sinob ḳal‘a (7) -sın ṭonatsun sen Süleymānıçun yaraḳ görsün varalum ‘āl-i ḫazretüḡi ziyāfet ḳılalum (8) elden geldüḳçe¹³⁸³ ḫizmetüḡe yüz sürelüm diyüp du‘ā eyledi ḫazret-i Süleymān eyitdi (9) yā Ḳayşer-i Rüm oğluḡı gönder yaraḳda olsun sağı dağı destūr virdüm varup taḫtuḡa (10) çıkup Rüm çerisin cem‘ eylegil kırk gün içinde inşā‘allāh Sinob şahrāsında (11) senüḡle bulışalum dağı Ündülüs melikinüḡ üzerine benī Aşfer melikinüḡ üstine yürüyüp ceng (12) ḳılalum sen dağı bağı dostlık iderseḡ ne ḳadar leşker-i Rüm varısa cem‘ idüp gelesin didi (13) Ḳayşer eyitdi yā şāh-ı cihān ve iy Süleymān-ı zamān oğlum İstefenüs leşkeri cem‘ (14) ider ben senüḡ ḫāk-i pāyuḡdan ayru olmazam didi

NAZM

- Ḳuşca cānum çünki āzād eyledüḡ
- (15) Tāc u taḫtum virüben dād eyledüḡ
- Ben ḳuluḡı¹³⁸⁴ olmışken dest-i res
- Hāşā senden ayru olam bir nefes
- (16) Yā Süleymān ben bilürem ḳıymetüḡ
- Tā olınca ḳılısaram ḫizmetüḡ
- Ḳayşerisem n’ola ‘ālemde tamām
- (17) Ḫazretüḡe cāndan oldum ben ḡulām
- Yā nebīyu’llāh iderem ḫizmetüm
- Ḫaḳḳa minnet var ḳatuḡda ‘izzetüm
- (18) Varsun oğlum ḫāzır itsün leşkeri
- Ḫazretüḡe ‘arza ḳılısun her adı
- Ḫazretüḡle bu ḳuluḡ ṭursun tamām
- (19) Kim ṭapuḡsuz göḡlüm olmaz şād-ı kām
- Böyle diyüp ol zamān Ḳayşer tamam

¹³⁸⁰ B Nüshasında “virdiler” eksik.

¹³⁸¹ B Nüshasında “şāhi” şeklinde yazılmış.

¹³⁸² B Nüshasında “oğlumı” şeklinde yazılmış.

¹³⁸³ B Nüshasında “geldüḡince” şeklinde yazılmış.

¹³⁸⁴ B Nüshasında “ḳuluḡa” şeklinde yazılmış.

Sākin oldu vir şalavāt hem selām

(20) NEŞR

Ḥakīm kavlince Ḳayşer-i Rūm eyle diyicek Süleymāna Ḳayşerūñ sözi hoş geldi buyurdu ḥil' at-i (21) ḥāş geyürdiler bir ḥil' at daḥı oğlına getürdiler Ḳayşer Süleymān ḥizmetinde ḳaldı oğlı [58a] İstefenüs varup leşker cem'inde oldu kırk günde Sinob ḳal'asında (2) Süleymān leşkeriyle gelicek oldu buğur Süleymān 'aleyhi's-selām dönüp Ḳayşer (3) eyitdi yā sulṭān-ı Rūm bizüm¹³⁸⁵ Yūnān Şāhıla cengümüz ahengümüz ne vechile olmaḳ (4) gerekdür kim Yūnān milkini fetḥ idevüz¹³⁸⁶ ziyāde er ü at ḳırılmaya re'āyā-yı Yūnān (5) yirinden irilmeye memleketi Ḳaraman ḥarāba varmaya āsānlığıla ol vilāyeti (6) fetḥ idevüz didi Süleymān eyle diyicek Ḳayşer-i Rūm ayağ üzere ṭurup devletine (7) du' ā ḳılıp eyitdi kim yā sulṭān-ı 'ālem pādişāhı cinn ü dīv ü ğüll ü ādem bize gerekdür (8) kim sulṭān-ı Ḳayşerūñ der pāyınca varavuz derbende girevüz eger kim anlar (9) derbendde gelüp iki yañadan ceng iderlerse ḳuşlar re'isi Ḳaḳnūsa diyesin (10) ḳuşlara ḥükm ide kimi ṭağdan ṭaşlar alup ol derbend ḥalkınuñ üzerlerine (11) ṭaşlar yağduralar kimisi daḥı minḳār ura ceng ḳıla gözlerin oyalar ol kim rūḥ (12) -dur yāḥūd 'azim ḳuşlar durur fil ü gergedān ḳaparlar derbendūñ ḳavmin şıyup (13) helāk ideler bizüm ḳal'amuza¹³⁸⁷ geçdüklerin ol derbend ḳavmine daḥı geçeler yā Süleymān (14) düşmeniçün ne ğam yirsin kim Süleymān olmaḳ güçdür yoḥsa senūñ cümle 'adūlar (15) ki vardur ḳuşlar leşkeri yiter didi

NAẒM

Çün hidāyet virdi saña ol ilāh

(16) 'Ālem içre eyledi ve pādişāh

İns ü cinni saña maḥkūm eyledi

Murğ-ı çāker dīvi me'mūr eyledi

(17) Çār-ı 'unşur daḥı oldu saña rām

Ḥaşmıçun ğam yime olğıl şād-ı kām

N'ola a' dā çoğısa hem-çün ḳayır

(18) Leşkerin şımaḳlığa yiter ṭayır

Çün muṭī' oldu saña cümle ṭuyūr

Düşmenūñ itsün helāk iy şeh buyur

(19) Böyle diyüp ol zamān Ḳayşeri emīr

Sākin oldu vir şalavāt dil-pezīr

NEŞR

Ḥakīm kavlince (20) Ḳayşer-i Rūm eyle diyicek Süleymān 'aleyhi's-selām emr eyledi cem'i leşker yaraḳda olalar (21) kim vaḳt-ı şabāḥ güçdür Yūnān Şāh 'aḳabince didiler cem'i-i begler daḥı ceng [58b] yarağın gördiler andan soñra ḳal'a yıḳuḳların yaptılar muḥkem ḳılıp azuğın ve yarağın (2) görüp ol gice bir arada olundu Ḳaḳnūs

¹³⁸⁵ B Nüshasında "bizüm" eksik.

¹³⁸⁶ B Nüshasında "idevüz" yerine "ide" yazılmış.

¹³⁸⁷ B Nüshasında "ḳal'amuza" şeklinde yazılmış.

kuşına dağı Hüdhüdi (3) gönderdi kim şabāhdan leşker üzerine uçup girdiler on bin koyun (4) bin koyun yüz deve gönderdi ol tartıcı ve yırtıcı kuşlar dağı inüp yidiler (5) Süleymān eyyām-ı devletine du‘ā kıldılar ve halka dağı Süleymān yasağ kıldı kim iy (6) ol kişinin hālne kim bir kuşa kaşd ide diyüp ısmarladılar bunlar bunda (7) ammā kim bizüm kışşamuz ol yañadan Yünān Şāhına geldi nite çünkim (8) melik-i Yünān Şāh Karaman evvel altı memleket begleriyle oturup Süleymāndan çeşm ü (9) güş olup turlardı Gülek derbendi kim aña ol zamānda kal‘ a-yı (10) Kākül dirleridi¹³⁸⁸ Kayşer ile Yünān taht-ı gāhınun şınurıydı buğur Yünān (11) Şāhı dīvān kurup otururken nā-gehān bir cāsūs gelüp haber getürdi (12) kim Süleymān Kayşer-i Rūmı ele getürdi kal‘ a-yı Sīvāsı fetḥ eyledi Yünān Şāhı didi kim (13) nice fetḥ eyledi Sīvās kal‘ ası muhkem zaḥīresi bol şuyı vāfir bu söz yalandur (14) didi cāsūs eyitdi yā şāh-ı Yünān Süleymāna kuşlar geldi muṭī‘ vü münkād (15) oldılar Sīvās kal‘ asın aldılar diyüp başladı Kaḫnūs kuşınun Süleymāna (16) geldügin kal‘ ada şavaş kıldüğün ne vechile ceng ü cidāl itdüklerin Hüdhüdün (17) dağı Süleymāna ne tarikile geldüğün Süleymānun üstine kuşlar sāyebān olduğün (18) bir bir söyledi vü şerḥ idüben şāh-ı Süleymān ‘ arz kıldı

NAZM

(19) Şerḥ idüben şeh Süleymān ḫazretin

‘ Arza kıldı tāt-ı taht u devletin

Didi evşāf-ı ḫamīdesin tamām

(20) Ḥürmetin vü ‘ izzetin ve şaṭvetin

NESR

Ḥakīm kavlince cāsūsdan Süleymānun ‘ azametin (21) salṭanatın kuşlar geldüğün Sinob kal‘ asın aldüğün ceng kıldüğün işidicek [59a] be-gāyet ta‘ accub itdi tañladılar diledi kim varup Süleymāna bende ola velikin (2) yine ‘ār kılup gayret-i cāhiliyeyi komayup ceng yarağında oldı kal‘ a-yı (3) Kākülün yarağın gördi derbendün ağzın alup oturdılar bunlar bunda (4) bizüm kışşamuz ol yañadan kim şubḥ-dem olıcağ Süleymān ḫazreti ‘aleyhi’s (5)-selām yirinden tırup evrād okıyup seyf ḫamāyil kuşanup Bād-pāy ata süvār (6) olup ‘ulemā-yı benī İsrā’ıl dağı gelüp sekineyi baş üzerine götür (7) -diler Dāvud peygāMBER Mūsā peygāMBER ervāḫına şalavāt virüp tekḫir getürdiler (8) Sührāb Şāh dağı ‘ Amālīka serverleriyle gelüp tapu kılup tırdılar Tubba‘ (9) bin Aşda‘ dağı Bağdād leşkeriyle geldiler ‘alem çeküp taḫl u dühül çalup (10) borı vü şūr-nālar urup girdiler ‘azm-i Yünān itdiler leşker otağından (11) çıkdı tün felek yüzün örtdi cihān sarāyın şan kim baḫr-i zulümāt (12) tıtdı ol yañadan Kaḫnūs dağı Süleymānun leşkeriyle şubḥ-dem gitdüğün¹³⁸⁹ (13) görüp cemī‘-i kuşlara ḫükm eyledi ḫanadların açdılar uçdılar felek (14) yüzine ağup Süleymānun leşkeri üzerine uçarlardı gök yüzü (15) kuşlardan görünmezdi yir yüzü atlar ayağından belürmezdi hevā yüzü (16) dağı kuşlardan kerkes ḫanadına döndi ḫāk içi Süleymān leşkerinden (17) māl-ā-māl olup tıtdı zemīn yüzü libāsdan lāle-sitāna döndi semā (18) içi kuşlar ḫanadın Niyüstāna döndi

NAZM

Çün Süleymān leşkerin çekdi tamām

¹³⁸⁸ B Nüshasında “dirlerdi” şeklinde yazılmış.

¹³⁸⁹ B Nüshasında “gitdüğün” yerine “kendüğün” yazılmış.

- (19) Erdeminden bağladı gökler gamām
Yir yüzün tıtdı Süleymān leşkeri
Gök yüzün hod tıtdı murğānuḡ peri
- (20) Heft-i kişverdi çeriden māl-ā-māl
Heft-i aḡter çeşmün¹³⁹⁰ urundı murğ-ı bāl
Göklere şu‘ le virür zerrīn siper
- (21) ‘Arzı dersü tıtdı tīgile teber
Pehlevānlar çuçalı başda ışıḡ
Kılçaḡ u balçaḡ virür çarḡa ışıḡ

[59b]

- At nālından yir yüzi oldı demür
Erdeminden gök qarardı çün gümān
Nīzelerden post-ı gāh ḡalbırdı¹³⁹¹
- (2) Tīz ucından çarḡ-ı taşı kefgirdi
Göklere baş ir göreydi bu ‘alem
Şuḡçalardan tıtdı gök rengi baḡam
- (3) Buncılayın leşkerile ol nām-ver
Gitdi düşmāndan yaḡa pes ol seḡer
Diḡle imdi kışşa nedür yār-ı cān
- (4) Vir şalavāt Muştafāya cāvidān
NEŞR

Hakīm kavlince Süleymān peygāMBER (5) ‘aleyhi’s-selām bu vechile saltanatıla leşker çeküp giderken atyār cinsi daḡı hevā-yı (6) fenā yüzinde kanad kanada çatup baş başa çitüp uçup biri biri geçüp pervāz iderken (7) dillerince Hālīke tesbīh idüp niyāz iderken meger kim bir dihkānı yol kenārından zirā‘ at (8) iderken ḡazret-i Süleymān naḡar kılup gördi ki bu ekinci¹³⁹² dönüm başına çıkar¹³⁹³ ki iki rek‘ at (9) namāz kılup ḡaḡka münacāt ider ve bir daḡı bu ki öküzlerüḡ öḡine ‘alef döküp (10) yüzlerin ve gözlerin silüp öket ḡizmet ider ve çünki namāzdan ve niyāzdan fāriḡ (11) ola andan gine öküzün sürüp bismillāh diyüp zirā‘ at ider ḡazret-i Süleymān (12) ḡaḡīḡat yüzünden naḡar kılup ehl-i Allāhdan olduḡın bilüp ‘askerinden çıkup (13) tenhā gitdi gelüp dihkānuḡ zirā‘ at itdüḡi yire yitdi ḡink-i İshāḡdan¹³⁹⁴ (14) inüp ten ü tenhā piyāde gelüp dihkāniya selām virdi ‘izzet ü ikrām¹³⁹⁵ kılup muḡābele (15) -sinde tırdı velī dihkānı iltifāt itmeyüp ‘adet-i ḡadimesi üzere dönüp başında (16)

¹³⁹⁰ B Nüshasında “çeşmin” şeklinde yazılmış.

¹³⁹¹ B Nüshasında “ḡalbırdıdı” şeklinde yazılmış.

¹³⁹² B Nüshasında “ikinci” şeklinde yazılmış.

¹³⁹³ B Nüshasında “çıkarıdı” şeklinde yazılmış.

¹³⁹⁴ B Nüshasında “ḡink-i İshāḡdan” yerine “ceng-i ishāḡdan” yazılmış.

¹³⁹⁵ B Nüshasında “‘izzet ikrām” şeklinde yazılmış.

Hāliķe tā‘at ve öküzine hizmet kıldı ba‘de’ş-şalāt gine zirā‘atine¹³⁹⁶ meşğul oldu (17) tā vaqt-ı ‘aşır irince ekdügi tohumı ki tamām sürdi öküzleri şalıvirdi (18) ammā ki Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām münfa‘il olmişken gelüp selāmın alup ‘izzet kılup eyitdi ki yā nebīyu’llāh ma‘zūr tut ki (19) ben bu zirā‘ati¹³⁹⁷ ücret ile kıluram eger senün ‘izzetüne meşğul olsam hizmetde kâşır olup üzerümde ḥakkı ‘abd kıalurdı (20) Süleymān didi kim benden ne dilersin eyitdi ki rahmet ve cennet cevāb virdi ki ölmeden gelmez dünyā iste ki seni gānī kılam dihkānı (21) yir kıabza ḥāk alup elinde lā‘l ve cevher oldu Süleymān-ı nebī bildi kim dihkān evliyādur

NAZM

Şeh Süleymān bildi oldur kıuṭb-ı ‘ālem-i evliyā

(22) ‘İzzet idüp ḥazretine aldı ol ḥayır du‘ā

‘Ākil iseñ her kışıye ‘ālem içre bakma ḥor

Vaqt ola merdān içinde ola ol merd-i Ḥüdā

[60a] DER-BEYĀN-I ‘AZAMET-İ SÜLEYMĀN ‘AM

Hākīm kıavlince Süleymān-ı ‘ālem bu vechile kim leşker çeküp (2) gitdi ‘ākıbet gelüp Tarsūs şahrāsına yitdi bir otlu şulu şahrāya kıondı otaqlar (3) kıuruldı sāyebānlar kıalkdı ṭavile çeküldi daḥı Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām gelüp (4) otağına indi daḥı begler varup otaqlı otağına indiler kıondılar biraz rāḥat oldılar (5) kıuşlar daḥı ādemizāddan ırāq bir mīl yirde Furat şuyınuñ kenārında hevā-yı fenādan (6) indiler yir yüzine kıondılar bu yañadan Süleymān daḥı buyurdı kıuşlara on biñ kıoyun (7) yüz deve biñ şığır gönderdiler ol yırtıcı ṭartıcı kıuşlar daḥı ol etlerden ğıdālandılar (8) yitdiler Süleymānuñ devām-ı devletine du‘ālar kııldılar daḥı bu yañadan yine Süleymān ḥazreti öyle (9) namāzın kim kııldılar taḥtına gelüp devletile oturdu ‘Arab u ‘Urebā beglerle Loqmān-ı ḥākīm (10) birle Āşaf bin Berḥiyā ile Kāz peygāMBER ve Nāşen peygāMBER ve Uyaşir peygāMBER ‘aleyhimü’s-selām (11) sağ u şol geçüp oturdılar anđan şonra Sührāb Şāh daḥı Bağdād meliki gelüp (12) Kıayşer-i Rūmıla bu üç selāṭın serverler gelüp Süleymāna ṭapu kııldılar Süleymān daḥı anlara ‘izzet (13) eyledi sağ ṭarafında kıayınatası Tubba‘ İbnü’s-Şeda‘ oturdu şol yañasında Sührāb Şāh (14) ‘Amāliķa sultānı oturdu anuñ üstünde Kıayşer-i Rūm kıafāsında on iki biñ zerrīn (15) külāhlu ḥāş kıullar ṭurdı taḥt kıarşusunda yidi yüz yitmiş yidi ehl-i ḥikmet benī (16)- İsrā‘il ‘ulemāsı altun ğümüş şandallar üzre oturdılar ma‘el kıışsa cünkim dīvān-ı (17) sultānı ṭurdı sağ u şol selāṭın serverler şāḥib serīrler tāc-dār melekler ṭabl u (18) ‘ālem issi mīr ü mih-terler kim oturup kim ṭurdı andan ol yañadan Kıaknūs kıuşı daḥı (19) dīvān-ı Süleymānı görüp hüdhüde eyitdi var kıuşlaruñ ikişer çiftin alup Süleymān (20) üzerine bir mīl miqdārı felek yüzinde dīvānḥāne-i Süleymān üzerinde sāyebān şalup kıanad (21) açup ğölge olsunlar didi daḥı hüdhüd Kıaknūsüñ söziyle gelüp ğurābuñ ṭā‘ifesine [60b] ḥaber virdi ğurāblar daḥı kıanad açup uçup kıuşlaruñ üzerinde ötüp dillerince Süleymān-ı (2) nebīnuñ dīvānı üzerine varup sāyebān ṭutmağa Kıaknūsüñ ḥaberin söyledi daḥı her cins (3) kıuşdan ikişer çift kıuş alup önlerine düşüp Kıaknūs nazarına getürdi Kıaknūs (4) kıuşı daḥı önlerince kıanad açup uçup Süleymān dergāhınuñ üzerine gelüp ol ikişer çift (5) kıuşları Süleymānuñ dergāhı üzerinde emr eyledi kıanad açup ṭurdılar ğölge kııldılar tā kim Süleymānuñ (6) dergāhı üzerine ğün ṭoķunmaya andan şonra ruḥ kıuşlarıyla

¹³⁹⁶ B Nüshasında “zirā‘ate” şeklinde yazılmış.

¹³⁹⁷ B Nüshasında “zirā‘at” şeklinde yazılmış.

kuşların ulularıyla kanadlar açup (7) gelüp Süleymānuñ tahtı öñinde yire konup dergāhuñ öñinde gökden yire inicek çavuşlar dağı (8) hük-m-i Süleymān birle dergāhı öñinde ādemizādı irdiler meydān-ı hālī itdiler andan Kaķnūs (9) yire inüp Rūh Kuşıyla otuz yırtıcı kuşlarla ‘uķāb¹³⁹⁸ ve tavşancıl ve lūrī ve şah-bāz (10) zaġanos ve ‘ācizi sunķur ve balaban ve çağır ve raħne kuşı ve Kaķnūs (11) kuşı cemī^c yırtıcı kuşlarla būz-gir olan kuşlarla ve kuşlar ulularla dergāh-ı (12) Süleymāna inüp her birisi kanadın yire sürüp birer kanadın yukaru açup gelüp Süleymānuñ (13) tahtı yanına yüz sürdiler Süleymān kuşlar geldüġin görüp emr eyledi taht öñinde meydān (14) içinde otuz altundan gümüş şandallar konup dağı ol altun şandal üzerinde kaķnus (15) kuşı geçüp oturdılar anuñ altında Rūh Kuşı oturdu dağı altında bākī kuşlar mertebelü¹³⁹⁹ mertebe (16) -since oturdılar şankim şāhīn kuşı şāhlar nazarında neşāme üzerinde oturur gibi (17) ol kuşlar dağı Süleymān nazarında oturdıladı her birisi baş aşıġa kılup turlardı Hüdhüd (18) kuşı dağı taht merkezinde Süleymān nazarında konup turlardı başına tācın geymişidi (19) arkasına Cāmīler alacasınuñ hırķasın almışidi Süleymānuñ devām-ı devletine delim du‘ ā kılup (20) turlardı

NAZM

Gökyüzün¹⁴⁰⁰ kuş kapladı insān yiri

Çarħ için tıtdı tamām murġān yeri

(21) Şan kıyāmet koptı maħlūk oldu cem‘

Ancılayın oldu ādem maħşeri

Diñle¹⁴⁰¹ imdi kışşa nedür kāmūrān

[61a] Vir şalāvāt Muştafāya yol eri

NĀME FİRİSTĀDİN SÜLEYMĀN BE-ŞĀH-I MIŞR-I CELĀLEDDİN¹⁴⁰²

Hakīm kavlınce Süleymān (2) bu vechile dīvān kırıcak dönüp Loķmān-ı hakīme eydür Mışr Sultānı Celāleddīn hażretlerine bir nāme (3) yazġıl kim bizüm bunda geldüġümüz bildürġil hālinden haber virsün bize nāme birle hālīn bildürsin (4) nāmeyi hüdhüd iletsün didi hakīm dīvān yazısına hük-m eylediler hem-ān-dem Süleymān aġzından (5) bir nāme yazdı tamām kılup turlup Loķmāna şundi hakīm muţāla‘ a eyledi Süleymānuñ eline şundi (6) Süleymān hātem birle mühr urup hüdhüde virdiler hüdhüd eyitdi yā Süleymān-ı zamān ben bu nāmeyi (7) şāyed aġzumdan düşürem benüm kanadum altına baġlaġuz didi Süleymān hüdhüdün ‘aķlına taħsīn (8) eyledi buyurdu Āşaf bin Berħiyā gelüp nāme-i Süleymānı hüdhüdün¹⁴⁰³ şaġ kanadınuñ çelegi yünlerine (9) baġladılar andan Süleymān didi kim yā hüdhüd bu nāmeyi alup kanad aġġıl felek yüzine uçġıl (10) varup Yūnān iline geçġil Mışr sultānınuñ leşkerini kim gök yüzinden yire baķup göresin (11) bu nāmeyi virüp sultān-ı Mışra viresin ol ġod seni bilür nāmeyi virüp dönüp gelesin ammā kim (12) te‘ cīl tutasın bugün gelesin didi hüdhüd eydür yā Resūlu’llāh senün sözün benüm başum (13) üzerine fermān-berem ammā kim baġa pāsübān gerekdür kim nā-gehān beni bir yırtıcı kuşlardan (14)

¹³⁹⁸ A nüshasında “‘uķķāb” şeklinde yazılmış.

¹³⁹⁹ B Nüshasında iki kez yazılmış.

¹⁴⁰⁰ B Nüshasında “gök yüzün” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁰¹ B Nüshasında “diñledi” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁰² B Nüshasında “NĀME FİRİSTĀDİN SÜLEYMĀN BE-ŞĀH-I MIŞR-I CELĀLEDDİN” eksik.

¹⁴⁰³ B Nüshasında “‘aķlına taħsīn (8) eyledi buyurdu Āşaf bin Berħiyā gelüp nāme-i Süleymānı hüdhüdün” eksik.

gelüp incitmeyeler didi hüdhüd ile diyicek Süleymān sunçura hüküm eyledi hüdhüdile bile vara (15) yine bile gele pāsubān ola Sunçur daḥı emr-i Süleymān birle yirinden turup hüdhüdile taşra (16) çıkdılar dergāh ucuna çıkıcaḳ kanad açup uçup felek yüzine geçdiler bir mīl miḳdārı (17) felek yüzine ḳalkup daḥı Yūnān milkinden yaḡa gitdi hüdhüd öñce uçardı Sunçur (18) anı bilesince olup gözedürdi hüdhüdün nāmesinden Allāh te‘ālā adı olduḡıçun aḡa ḥürmet (19) ‘izzet iderdi hüdhüdün nāmesinün üstüne geçmezdi Sunçurı gör kim ḥayvānlıḡıla Allāh (20) te‘ālānuḡ adına raḡbet iderdi seni gör kim insānlıḡuḡla kaḡıdları gāh olur kim (21) başarsın ve kitābuḡ üsti yanına degül belkim gāh olur kim¹⁴⁰⁴ bir yirde kitāb evrāḳın [61b] görürsin almayup ‘ār idüp ayaḡ altından ḳaldurmaz gidersin ri‘āyet itmezsin ḥazret-i (2) risālet ‘aleyhi’s-selām Ebū Bekirile raḍiyAllāhu‘anhu yolda giderlerdi Ebū Bekrün devesi (3) yüki kaḡıd idi Ebū Bekir¹⁴⁰⁵ ‘Ömere didi kim¹⁴⁰⁶ yā ‘Ömer devenün yuların tutḡıl kim varup (4) bu şudan ābdest alma didi Ebū Bekir¹⁴⁰⁷ eyle diyicek ‘Ömer eyitdi benüm ābdestüm yoḡdur bu devenün (5) yüki kaḡıddur günāh-kār oluram didi ḥazret-i risālet dimişdür kim ābdest¹⁴⁰⁸ Allāh u (6) te‘ālānuḡ esmāsı olan kaḡıda yapışmaḡ cāyiz degüldür

NAZM

- (7) Her ki ḥürmet itse Allāh ismine
Hiç ḥalel gelmez cānıla cismine
İsm-i Ḥaḳḳa kim iderse ḥürmeti
- (8) Bil muḥaḳḳaḳ bulısdur cenneti
İsm-i Ḥaḳḳa kim ider ta‘zīm bes
Ḳurb-ı Ḥaḳḳa¹⁴⁰⁹ bulısdur dest-i res
- (9) İy menīden ḥilḳat olan ādemī
İsm-i Ḥaḳḳa ta‘zīm eyle her demi
Ger tayrdan kim degülseḡ aç gözün
- (10) ‘İzzet it Ḥaḳḳ adına görme özün
Bu durur ta‘zīm itmeḡ kām-ı kār
Ḥaḳḳa tā‘at ḳılasın leyl ü nehār
- (11) Ḥaḳḳa tā‘at itmeyince bir kişi
Hiç ona da gelmez anuḡ bir işi
Ḥaḳḳa tā‘at it bulasın cenneti
- (12) Vir şalāvat Muştafāya gey ḳatı
Anuḡ çün te’līf oldı bu kitāb
Kim şalāvat vireler bulup şevāb

¹⁴⁰⁴ B Nüshasında “başarsın ve kitābuḡ üsti yanına degül belkim gāh olur kim” eksik.

¹⁴⁰⁵ B Nüshasında “Ebū Bekr” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁰⁶ B Nüshasında “didi kim” yerine “eyitdi” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁰⁷ B Nüshasında “Ebū Bekr” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁰⁸ B Nüshasında “ābdestsiz” şeklinde yazılmış.

¹⁴⁰⁹ B Nüshasında “Ḳurb-ı Ḥaḳḳa” şeklinde yazılmış.

(13) RESİDEN HÜDHÜD VE ŞAH-BÂZ BE-‘ ASKER-İ SÜLEYMÂN¹⁴¹⁰

Hakim kavlince çünkim hüdhüd nâme-i Süleymânı alup ki (14) gitdi sunkurıla uçup ol gün nîm şeb olmadın Gülek derbendünün ağızına geldiler andan (15) pervāza kalkup gök yüzinden aşağı nazar idüp gördiler kim Gülek derbendünün ağızında bir ‘azîm (16) leşker konup oturur¹⁴¹¹ bu¹⁴¹² leşkerün ortasında bir kızıl atlas otak kurulmuş çevresine mahşer (17) kavmi gibi ‘Arab u ‘Urebâ halkı cem‘ olup dirilmişler bu leşker kavmi Mısr çerisidür kim (18) Süleymân katında görmüşidi vaz‘ı endāmlarına muṭṭali‘ olmuşıdı hüdhüd sunkura dönüp didi kim (19) yâ kuşlar şayyādı yırtıcılar cellādı bu oturan leşker Mısr sultānının çerisidür sen hevā (20) yüzünden cevelān urğıl ben varam nāmeyi şunup hizmet-i Süleymāna yüz sürem didi sunkur daḥı (21) gök yüzinde ṭurdu cevelān urdu şikār gözetdi bir kaya üzerinde bir gögercin görüp [62a] alup kaynağına şalup kıyanun üzerinde oturdu nefsine ḡidā virdi bu yaḡadan hüdhüd daḥı gök (2) yüzünden süzilüp gelüp ol leşkerün üzerine indi otak üstüne kondu ol yaḡadan Mısr (3) sultānı Celāleddin daḥı Süleymānün aḥvālinden haber bilmeyüp gönderdüğü cāsūs kaçan gele kim (4) leşkerüm ḥālî n’ola diyüp derbendünün ağızında oturdu¹⁴¹³ günde biḡ er qaravul koyup Yūnān meliki be-ḡāyet (5) ḥazer kıldurdu ol dem dīvānı¹⁴¹⁴ kurup Süleymāndan haber açup ‘acabā Süleymānıla Kayser ḥālî n’oldı ola diyüp (6) bizüm daḥı ḥālümüz n’olacaḡdur diyüp söyleşürken bir ḥācib iḡerü girüp eydür iy melik-i Mısr ve iy (7) sultān-ı ‘aşır bir hüdhüd gelüp hevādan yire indi senün otaḡun üzerine gelüp kondu (8) bilmezüz kim ne hüdhüd durur velikin Süleymāna gelen hüdhüde beḡzer didi Mısr sultānı (9) işidüp eydür hey ḥazer kıлмаḡ ol hüdhüdi incitmeḡüz diyüp buyurdu ḥalkı çavuşlar sürüp dīvān (10) öḡinden irdiler kapuyı ḥalvet eylediler hüdhüd daḥı kalkup otaḡ kubbesinün üzerinden indi (11) gelüp dergāhdan iḡerü girdi taḡtı öpüp kanad açup taḡt üzerine çıḡdı daḥı şol (12) kanadın yire döşeyüp sağ kanadın yukarı kaldurup Süleymānün nāmesin koltuḡunun altından (13) gösterdi sultān-ı Mısr daḥı yirinden kendüsi ṭurup hüdhüdün kanadı altından Süleymān (14) nāmesin şundu andan daḥı hüdhüd şıçrayup taḡt merkezine kondı sultān-ı Mısr emr eyledi (15) hüdhüdün öḡüne nuşret ṭarusını getürdiler bir çini üsküreyle ḡodılar hüdhüd (16) yimege meşḡül olup ṭurdu ammā kim bu oturan ṭuran melikler hüdhüdün Süleymāndan (17) nāme getürdüğine ta‘accub kılıp cümlesi ‘ibret aldılar Süleymānün ilçisi kuşlar olduḡın (18) taḡladılar saltanatın arturduḡın aḡladılar dostlar şādān olup ḥasūd-āne ḥased iletüp (19) inlediler buḡur Mısr sultānı Celāleddin nâme-i sultānı alup öpüp başında koyup daḥı (20) vezirinün eline virdi ol daḥı nāmeyi alup mührin götürüp muṭāla‘a kılıp okuyup didi kim (21) iy sultān-ı Mısr ve iy kāmîl-i ‘aşr Süleymān nāmesi iḡre dimiş kim

NAZM¹⁴¹⁵

[62b] Şeh Süleymān nāme iḡre ser-firāz

Böyle yazmış nāmı ol kār u sāz

Vāḥid sultān-ı a‘zam bî-ḥalel

¹⁴¹⁰ B Nüshasında “RESİDEN HÜDHÜD VE ŞAH-BÂZ BE-‘ ASKER SÜLEYMÂN” eksik.

¹⁴¹¹ B Nüshasında “otururlar” şeklinde yazılmış.

¹⁴¹² B Nüshasında “bu” eksik.

¹⁴¹³ B Nüshasında “oturırdı” şeklinde yazılmış.

¹⁴¹⁴ B Nüshasında “dīvān” şeklinde yazılmış.

¹⁴¹⁵ B Nüshasında “NAZM” eksik.

- (2) Lem-yelid mennān lem-yezel
Lā şerik u lā-yemūt u lā-naẓir
Lā-zevāl u lā-yefūt u lā-vezir
- (3) Çāh içinde Yūsufa cānı viren
Gökde murgā şudağı māhı viren
Şeh Süleymānı cihāna şāh iden
- (4) ‘İlmile her nesneden āgāh olan
Bu Süleymāndur Hakkıñ peygāmberi
Şimdi ‘ālem milkinüñ şeh serveri
- (5) Ol Süleymān gönderür saña peyām
Kim özünüdür şāh-ı Mışra nık-i nām
Mır-i ‘ādil kāmil-i şāhib naẓar
- (6) Püşt-i ‘ālem ehl-i dīn hayrū’l-beşer
Leşkerümün süddesi yoğdur gümān
Hāzretünledür müşerref bu cihān
- (7) Nāme göndermiş özün iy peyk nām
Hālün i‘ lām itdi nāme bes tamām
Ġālib olmuş düşmen a‘ dā özünge
- (8) Tenün kılmış bu cihānı gözünge
Habs idüp İlyāvü Şāhı ol haşmı
Eylememiş dostına kat‘ ā Raḥīm
- (9) Cümle derdün nā-gāh ma‘ lüm oldı bes
Ġam yime kim ol yaña sürdüm feres
Uş gelürem hāzretünge ki ben yakın
- (10) Düşmenünğden kırkma şakın
Feth kıldum işbu mülk-i kişveri
Bende ötdüm hāzretünge Kayşeri
- (11) Hüdhdüle nāmeyi göndermişem
Yüzümü senden yaña döndermişem
Çün kazā kılıcı çeküp urdum tamām
- (12) Kan buḥārından tozum gökde ġamām
Ġam yimegil düşmeniçün şehriyār
Nuşreti Hakk vire kılam tārümār
- (13) Vaķit ki hāzır övüp turğıl hemān

- Liki senden bu durur maḫṣūd inan
 Şāh-ı Yūnān ḫandadur ḫālī nedür
- (14) Fikri ne vü cümle aḫvālī nedür
 Leşkerinüñ ḫaddini daḫı ‘ayān
 Nāme yazup eylegil cümle beyān
- (15) Nāmeyi hüdhüdile gönder baña
 Bu durur ḫükmüm daḫı öñden şoña
 Hüdhüdün ḫanadına bağla bitı
- (16) Emr-i Ḥaḫḫla götürür gör ḫudreti
 Emr-i Ḥaḫḫla baña fermān oldu kuş
 Emrümē mā’ mūr olupdur hüdhüd uş
- (17) Şağ mıdur İlyā daḫı bildür baña
 Var durur bes himmetüm gāyet aña
 İmdi te’ cıl ḫut sözüüm olma uşāñ
- (18) Olacağın işle işün cümle añ
 Böyle diyüp nāmesin şāh-ı cihān
 Āḫir itmiş vir şalavāt şādumān
- (19) NĀME FİRİSTĀDIN SULTĀN-I MIŞR BE-ḤAZRET-İ SÜLEYMĀN ‘AM

Ḥakīm ḫavlince Mışr sultānı Süleymanuñ ‘aleyhi’s-selām (20) nāmesinden bu ḫaberi kim aldı Süleymānuñ geldügin bilüp şād oldu daḫı eyitdi kim ola kim (21) bize varup Yūnān Şāhınuñ ḫālinden aḫvālinden ḫaber vire didi ‘Aḫranūş nām bir bahādur [63a] ser-firāz-ı Yūnānī ilerü gelüp didi kim ben ḫuluş varayın tamām tefḫiş ve tefāḫḫus ḫılıp gelüp saña ḫaber (2) virem diyüp ol kişi cāme tebdil tağyir ḫılıp gitdi ol gün yürüyüp nısfü’l-leyl olunca (3) ‘asker-i Yūnāna ne yitdi ve bir kişi buldı kim etine çeriden irāḫ yerde ‘alef biçer def’i (4) ḫutup bağlayup ol dūn içre sürüp öñine bırağup gitdi şubḫ-dem olunca ki seḫer (5) ḫuşcağızları dile gelüp ötdi tañ ki atdı seḫer-gāḫda bu daḫı gelüp leşkere yitdi (6) kim Mışr sultānı Çin seḫerden ḫutup secdeye yüz urup namāz ve niyāz itdi namāzdan niyāzdan (7) fāriğ olıcaḫ taḫta geçüp dīvān ḫıl ‘Aḫranūş daḫı ḫıtsağın ‘arz eyledi sultān-ı Mışr (8) ‘Aḫranūşuñ erligin görüp taḫsīn ḫılıp ḫil’at geyürdi ol kişiyē şordılar kim Yūnān (9) Şāhınuñ malı nedür ve ne ḫadar leşkeri vardur diyüp şordi ve daḫı rāst söyle velikin (10) seni helāk iderüz didiler ol kişi daḫı dile gelüp sultān-ı Mışra du’ā ḫılıp eydür şehā Yūnān (11) Şāhı yitmiş biñ erile derbendün ağızında Gülek ḫal’asınuñ üstünde oturur kırḫ biñ eri (12) daḫı Cān bin Cān ḫal’asınuñ üstündedir ḫaşd bu kim Süleymānı gelürse geçirmeye (13) derbende ceng ḫıla geçdiyse varup Cān bin Cān ḫal’asına gire ceng ḫıla ya budur kim (14) Süleymān ḫal’ayı almaya veyā budur kim ḫayret yolında baş u cān vire on altı milkün begleri (15) daḫı bilesince durur didi Mışr sultānı eyitdi ‘acabā İlyā Şāh ve ol dōrt pehlevānları öldürdi mi (16) ola yoḫsa n’itdügin bilür misin didi ol ḫıtsaḫ cevāb virüp didi kim öldürmediler (17) Cān bin Cān ḫal’asında ḫıtsaḫ durur didi Mışr sultānı anlaruñ sağığın işidüp Ḥaḫḫa (18) delim şükr eyledi daḫı buyurdi bir nāme yazup ne

kim haber aldıysa ol nāmeye yazup (19) turup üzerine mühr urdı daḥı hüdhüdün şol kanadınun altında bağladı ya^c nī kim sağ (20) kolına bağlamadı Süleymān-nāmesini yirine ^cizzet eyledi kim Süleymān-nāmesin sağ kanadına bağlardı (21) daḥı hüdhüd sultān-ı Mışrun taḥt-ı pāyın öpüp şaklayup taşra çıkdı kapu önüne [63b] varıcaḥ hüdhüd kanad açup felek yüzine geçdi ol yaḥadan sunḥur ḳonup oturduḡı (2) yirden hüdhüdi gözedürdi gördi kim hüdhüd otaḳdan çıḳup felege aḡdı sunḥur ḳuşı (3) daḥı yerden ḳara bulut gibi götürilüp kanad açup uçdı varup hüdhüde yitdi selām (4) işāret itdi hüdhüd daḥı ^caleyk aldı dönüp sunḥura ^cizzet itdi buḡur hüdhüde sunḥur (5) şordı kim n^ceyledün hüdhüd eyitdi vardum Süleymānün nāmesin virdüm yirine bir nāme yazup kanadum yünine (6) bağladılar gel varalum Süleymāna iltelüm didi sunḥur eydür yā hüdhüd gerçi kim küccük (7) ḥafif naḥif kimsesin velikin yürekde şeci^c sunḥurdan ve ^canḳadan şeci^c yüreklüsün (8) pādişāhlar naḡarında gereklüsün anuḡ için Süleymān dergāhında görklüsün didi (9) hüdhüd cevāb virdi kim yā sunḥur nice ya^c nī ne anladuḡ didi sunḥur eyitdi bunca biḡ (10) ādem oḡlanı bir yire cem^c olmuş iken ḥuşūşa kim seni bilmezler Süleymān daḥı bile degül hiç (11) gönlününden bu ḳorḡu geçmez mi kim birisi beni taşıla yāḥūd oḡıla ura öldüre dimedün (12) varup içlerine ḳonduḡ zihī şecā^c at bārek-Allah didi hüdhüd yine cevāb virüp eyitdi kim (13) yā sunḥur benüm yüreklü olduḡum budur kim bu mektüb mektüb-ı Resūlu'llāhudur Allāh u (14) te^c ālānuḡ nām-ı şerīfin götürene ḥaḫā vü ḥatar u zarar irmez ḥalel gelmez

NAZM

- (15) Kim götürse şıdkıla nām-ı Ḥüdā
Bes taḥaḳḳuḳ irmeye ki ḳazā
Bāḳī niçün irişür derd ü elem
- (16) Nāme içre var durur çünki du^c ā
Nām-ı Allāh u götüren ^cālemde bes
^cÖmre ire irmeye aḡa belā
- (17) Böyle diyüp hüdhüd itdi ^citikād
Vir şalāvāt sen be-cān-ı Muştafā

CEVĀB-I DĀDAN-I ŞAHBĀZ-I SUNḤUR BE-HÜDHÜD

(18) Ḥakīm ḳavlince hüdhüd eyle diyiceḳ sunḥur ḳuşı daḥı yine döndi hüdhüdün ^citikādına taḥşin (19) belig itdi ^cazm-i Süleymān ḳılıp gitdiler hüdhüd ḳuşı öñce felek yüzinde uçdı sunḥur daḥı (20) ardınca gözedürdi hüdhüdün egri egri uçduḡına sunḥur ḳuşı uḡunup eyitdi yā hüdhüd (21) egerçi kim peyk-i Süleymānsın velikin n^colaydı egri uçmayayduḡ didi hüdhüd cevāb [64a] virdi kim yā sunḥur peykeler şıçrayup seküp yürürler ben daḥı yolumda seküp büküp ḥırāmān (2) ḥırāmān yürüdügüm budur kim peyk-i Süleymān olduḡuma faḥr iderem ve bir daḥı bu kim yā sunḥur ḳuşı (3) deve daḥı gerçi kim bir boynı uzun egri cānavardur velikin yolu toḡru gider üstündeki (4) ḥüccācı ḥacca iledür¹⁴¹⁶ nūr-ı Kā^c be görür baḡa istikrāhıla baḳma kim ne ḡam egri yürisem yolumda (5) toḡru kim zāhiri koḡıl bātın yüzinden nigāḥ ḳıl kim bātın şinās olan bilür kim ma^c nī nedür baḡa ^cayb (6) yüzünden naḡar eyleme

NAZM

¹⁴¹⁶ A nüshasında “eledür” şeklinde yazılmıştır.

- Ger nazār kıılma baña iy derd-mend
 Kim yirince kııldı bil ol naķş-ı bend
- (7) Ol ki itdi baña naķş-ı müntehā
 Hoş şevāb eyledi anla bī-ħaṭā
 Ger eyü yāhūd yavuz nīk ü sirişt
- (8) Ol Hüdānuḡ bendesiyem hūb u zışt
 Şūret içre n'ola ger şem u nāndayam?
 Rāst yolda olmış midur müstakīm
- (9) Göñlümüz toğru durur Haķķ rāhına
 Var ümīdüm ire dil Allāhına
 Çün Süleymān ĥazreti durur refīķ
- (10) Haķķa irem *küllī feccin min 'amīķ*

RESİDEN-İ HÜDHÜD BE-ĤAZRET-İ SÜLEYMĀN

Hakīm kavlince hüdhd (11) bu vechile cevāb viricek sunķur daĥı hüdhdün ė aklı varına taĥşin eyledi daĥı uçup gitdiler ė azm-i Süleymān (12) itdiler ol yañadan daĥı Süleymān ĥazreti ė am nübüvvet kürsisi üzerinde oturmuşdı ol on iki sıbtuḡ (13) begleri altun gümiş şandallar üzerinde oturmuşlardı şağ tarafında ė Amāliķa sultānı Sührāb (14) Şāh şol tarafında kayınatası Aşdağ anuḡ daĥı altı yanında Kayşer-i Rüm daĥı oturmuşdı (15) biñ dört yüz kırķ dört altun çomaklı çavuşlar ayaĖ üzere turmuşdı on iki kez yüz biñ (16) sipāhī daĥı cümle Süleymānuḡ otağın çevre alup tururlardı Süleymān çerisinüḡ ardından (17) kuşlar daĥı kanad açup açup divān-ı Süleymāna sāyebān şalup tururlardı görenler bu ĥālī (18) ĥayrān olurlardı ĥācibüḡ birisi içerü gelüp eydür yā Süleymān hüdhd geldi otaĖ üzerine (19) ķondı didi Süleymān emr eyledi ĥācibler dergāh ķapusından altun çıbıķlı çavuşlarla (20) ne ķadar sipāhiler varisa sürdiler meydānı ĥālī kııldılar hüdhd ķorkmasun diyü hüdhd daĥı (21) ķapudan ĥalk gitdüğin görüp otaķ ķubbesinüḡ üstünden aşığa indi ķapuya varup yürüyüp [64b] içerü girdi taĥt-ı Süleymāna baş koyup yaė nī gelicek ayağın öpdı daĥı kanad açup uçdı (2) taĥtuḡ üzerine çıķdı şağ ķanadın yuķaru ķaldurup şol ķanadın aşığa sürüp Süleymānuḡ dizi (3) ķatına varup dizin öpdı daĥı Süleymān hüdhdün şağ ķanadında mektūbı görmeyüp Ėam-Ėin (4) olup eydür yā hüdhd mektūbuḡ yoķ anca ĥālüḡ ne oldı didi kuş dilince Süleymān öyle (5) diyicek hüdhd daĥı cevāb virüp didi kim yā nebīyu'llāh mektūbum vardur ammā bu ķanadum altında (6) durur didi Süleymān ė aleyhi's-selām eyitdi niçün şağ ķanaduḡnuḡ yünlerine baĖlamaduḡ didi hüdhd (7) cevāb virüp didi kim Mışr sultānı Celāleddin revā görmedi kim sen Süleymānuḡ nāmesi yedinde (8) bağlayana alçaklık gösterüp şol kanadum yünlerine bağladılar ĥazretüḡe ė izzet eyledi diyüp hüdhd (9) şol ķanadın ķaldurdı gördiler kim bir mektūb var ĥalk taė accub itdiler eyitdiler görüḡ Süleymānuḡ (10) saltanatın kim ilçisi kuş oldı didiler buğur Süleymān Āşafa ĥüküm eyledi hüdhdün kanadından (11) mektūbı alup mührin götürüp Āşaf ayaĖ üzere turup okuya hüdhd daĥı taĥt merkezine çıkup (12) oturdı andan Āşaf nāme-i Mışrı okudı yazılmış kim

NAZM

- (13) Böyle yazmış nâmesin şâh-ı Mısr sultân-ı dîn
Kim be-nâm-ı nâm-ı evvel Hakk-ı Rabbi'l-âlemîn
Zî-yi Hakk ki kün demekden hilkat itdi 'arş u ferş
- (14) Buldı varlık fazlı birle mihr ü mâh u hür u 'îyn
Hâk-ı âdem bād-ı 'îsâ nâr ider lâle-zâr
Şoyı dağı luṭfı birle eyledi dürr-i şemîn
- (15) Şeh Süleymân hazretidür ol Hakkun peygâmberi
'Âlemün sultânıdur taḥkîk anuṅ rû-yı zemîn
İns ü cinn ü vaḥş u tayr u mür u mâr u ne ki var
- (16) Küllisi çâker olupdur emr-i Hakkla gey hemîn
Nâmesinden hazretüğe yâ Süleymân kâm-ı kâr
Milk-i Mısrun mâlikinden kim kuluṅdur ki kemîn
- (17) Bilesin kim şâh-ı İlyâ ölmedi zinde durur
Dağı ol dört pehlevân kim cümlesidür ḥod-bîn
Liki Yünân Şâhı gâlib oldı baḡa tîz iriş
- (18) Yoksa gâret idiserdür leşkerü ki gey saḡın
Söz budur kim yazuban ma' lüm kıldum hazrete
Bâkîsin sultân bilür ma' nî nedür yâḡüd metin
- (19) Yâ Süleymân bu 'adunuṅ leşkeridür gey çehân
Korḡusından gökde merrîḡ olmaz cânum emîn
Böyle dimiş âḡir itmiş nâmesin şâh-ı Mısr
- (20) Şeh Süleymân dinleyüben kıldı biḡ biḡ âferîn
Şâh-ı İlyâ ölmedüğine oldı gâyet şād
Vir şalavât Muştafâya cân u dilden yâ emîn
- (21) ĀGĀH ŞODEN SÜLEYMÂN EZ-ḤAYĀT-I İLYĀVÜ ŞĀH

Hakim kavlince çünkim Süleymân hazreti 'am Mısr sultânı [65a] Celâeddînün nâmesinden bu kelâmı kim işitdi şād olup İlyâ Şâhun ol dört pehlevânıla (2) saḡ olduğına feraḡ kesb idüp andan ḡükm eyledi kim 'ale's-şabâḡ gücdür diyüp derbendün (3) cengine ḡâzır oluḡ didi dağı cemî'-i leşker ḡalkı yirlerinden ṡurup otaḡlu otaḡına (4) varup ser-leşkerlere ḡaber virdiler cümle leşker ḡalkı vaḡtlarına ḡazır olup seḡer-gâḡ olmasın (5) gözetdiler ceng yaraḡın itdiler kılıçların bileyüp oḡların ḡâzırlayup yayların ḡurup cebelerin müheyyâ (6) eyleyüp ṡurdılar

NAZM

Şeh Süleymân leşkeri itdi tamâmı ittifâḡ

Gördiler düşmeniçün cümlesi hep yahşı yırak

(7) Sünnīydi küllisi vü gāzī idi daḥı hem

Ol cihetden ol çerinüñ içre yoḫdı hiç nifāk

DĀSĪTĀN-I SĀM SÜVĀR

(8) Ḥakīm kavlince rāviyān-ı aḥbār nākīlān-ı muḥtār ol vechile şahih ḥikāyet ve emlaḥ rivāyet (9) kılup eydür kim Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām bunda ceng yiri içinde ammā kim bizüm (10) kışşamız ez-ān cānib Sām Süvāra geldi nite ol zamān kim ref‘ şāhı cindle cinler (11) leşkeri Hümāyūn Şāhuñ perisi ve cemī‘ çerisi uşağı ve irisi dīvlerüñ sultānı (12) Ca‘ ca‘ a-yı ehramenüñ ‘ifritleri dīvleri çerisin kim berķ cāzū çerisiyle cāzūlarıyla (13) ol gün ceng itdiler ‘Aķıbet cāzū leşkeri seḥergāhın kuvvetile gālīb olup dīv (14) çerisi perrī leşkerini şıyup hezimet eylediler rūḥ şāhı Çendān görüp Hümāyūn Şāhıla (15) ikisi daḥı yezdān-perestleridi yüzlerin yire sürüp Ḥaķķ te‘ālāya tevekkül itdi Allāhu te‘ālādan (16) nuşret dilediler Ḥaķķ te‘ālā ol iki müsülmān melikler ḥāciblerin ḳabül eyledi nite tekvīn-i (17) insān kim Süleymānuñ ‘aleyhi’s-selām nazarından gitdi gelüp Sāmı çıkarmağa tebbet (18) oḫdı çünkim ḳudret ḳanadın açup uçup Berķ-ı Cāzūnuñ maḳāmına ‘Aķim şahrāsına (19) kim geldi gördi kim cinler çerisin perriler leşkerin cāzūlar çerisin şıyup gāret (20) iderler hem-ān-dem ol tekvīn Ḥaķķ te‘ālānuñ emriyle yüzün yire sürüp Süleymān çerisine (21) nuşret diledi yardım istedi ne ḳadar tekvīn varısa Ḥaķķ te‘ālānuñ emriyle kim ol [65b] tekvīnüñ Ṭamağ-i Nūriş taḫt-ı yedinde olmışdı ḥāzır oldılar geldiler tekvīn ṫamağı Nūriş emr (2) eyledi oddan kılıçlarla cāzū çerisini odlara yaḳup helāk iderlerdi perīyle cinler gözlerinde (3) nihān rūḥ şāhıla perrī-ḥān gözlerinde ḥandān gördiler melekūt semāvāt tekvīn ‘arzı (4) gelüp bu cāzūları odlara yaḳdılar perī çerisi daḥı cinnī leşkeri tekbir getirüp Allāh (5) te‘ālāya şıḡnup kılıçlar çeküp cāzū çerisinüñ üzerlerine cenge yürüdiler ‘azim ceng itdiler (6) anı vaḫt içre tekvīnler cāzū çerisin şıdılar Berķ-ı cāzūyı oda yaḳdılar cāzūlar ḳal‘asın yaḳdılar (7) gāret itdiler eyle ki ol cāzūlardan bir cāzū ḳurtulmadılar illā kim helāk oldılar tekvīn-i (8) insān Ğaryāḡānuş cin gelüp Sām Süvārı ol ḳuyudan Ḥaķķ emriyle çıkarmağa geldi kim (9) Sām Süvār daḥı ol zamān kim ḳuyu dibinde kaldı nitekim otuz yidinci cild kitābda kim (10) kışşasın zıkr eyledükdi kim helāk olmamışdı velākin on üç gün geçüpdür didi (11) kim ḳuyu dibinde aç muḫtācdı ṫāḳati ṫāḳ olmışdı ya‘nīdir kim helāk olmayam diyü tazarru‘ (12) birle niyāz kılup eyitdi kim yā Rabbi sen ḳādirsin kim ben ḳuluñı ejdehā aḡzına atduñ helāk (13) eylemedüñ dīv elinden deñize atdılar ḥalāş eyledüñ çarḫ maḡzına düşdüm helāk olmadum (14) yine çıkıdum yir altında ḳaldum cinlere dürlü dürlü cānavarlara tuş geldüm senüñ ḡāyetünle (15) ḥalāş eyledüñ nesne olmadum ve andan şoñra deñiz dibine düşdüm balıḳ yutdı balıḡı (16) ejderhā yutdı ejderhānuñ şerrinden ḥalāş oldum ve Ye‘cüc ve Me‘cüc cenginden semendüni (17) hezār dest cenginden ḥalāş eyledüñ yā Rabbi diyüp didi kim

NAZM

(18) Ḥaķķa nāliş eyleyüp Sām Süvār

Didi iy ‘ālem yaradan Girdigār

Kün dimekden ‘ālem icād iden

(19) On sekiz biñ ‘ālem iden āşikār

Ne felek cümle melek ider sücüd

- Halka rızık virici perverdigār
- (20) Gök yüzinde secde iden rūhānīçün
Yirdeki zākırlar için zıkr var
‘Arş u ferş ü hūr u māh haqqıçun
- (21) Cennet için ki oldu ol dārü’l-kārār
Ol dem için gün didüñ oldu cihān
Ol dem için ādem itdüñ kām-ı kār
- [66a] Hüsni havvā ger benī-ādem Haqqı
Şit için itdi ğazālar bī-kārār
Hābīliçün kim şehīd oldu Sa‘īd
- (2) Hażret-i İdrisçün virdüñ karār
‘Alā Haqqı ne felek itdi esīr
Eyledüñ cennet içinde taht-ı yār
- (3) Nevha-i Nūh ne için yā ilāh
Hem halīlūñ Haqqı bostān oldu nār
Hüzn-i Ya‘kūbuñ Haqqı oldur Resūl
- (4) Şabr-ı Eyyübüñ Haqqı ki itmedi zār
Hażret-i Yūsuf şiddīk idi
Şıdk öcinden Mışra oldu şehriyār
- (5) Şuhuf-ı nūrānuñ Haqqı āyātçun
Hażret-i Mūsā çün itdüñ nāmudār
Kūh-ı nālān eyleyen Dāvud için
- (6) Ki itdi kırk yıl Nūha efgān zār
Şeh Süleymān Haqqı peygāamber durur
Virdüñ aña hātem itdüñ şāh-ı vār
- (7) Hāteminüñ resmi ism-i Haqqıçun
Hem zebūruñ hürmetiçün iy kibār
Ol Muḥammed nūrı Haqqı daḥı hem
- (8) Dü cihāni eyledüñ ‘ışkına var
Ol beni devr-i kamer gelse gerek
Tābi‘dür anuñ ol aşhāb-ı çār
- (9) Ben kuluñ eylemegil bunda helāk
İstemesün cāzū beni ḥāk içre ḥor

- ‘Ömrüm artur tā Süleymānı görem
 (10) Hızmetine yüz sürem leyl ü nehār
 Taķınup kum kum olup raḥṣā süvār
 Eyleyem şeytānı cinnī tār u mār
 (11) Müstecāb eyle du‘āmı zü’l-Celāl
 Nūr-ı Aḥmed Ḥaḳḳı Sāmı fażluḡ umar
 Böyle diyüp ol zamān Sām Süvār
 (12) Nāliṣ itdi Ḥaḳḳa bī-ḥad kām-ı kār
 Ḥaḳḳ te‘ālā ḥācetin kıldı ḳabül
 Vir ṣalāvāt Muṣtafāya yādigār
 (13) HALĀŞ ŞODEN SĀM SÜVĀR EZ-ḤABS-İ SĀḤİR

Ḥakīm ḳavlince Sām Süvār ol pehlevān-ı rüzigār şıdḳıla kim (14) bu vechile münācāt kim itdiyse ḥālini çalab dergāhına söylediyse Ḥaḳḳ te‘ālā Sām Süvārı (15) ḥācetin ḳabül eyledi anı gördi kim bu ḳuyunuḡ dibinden bir yeşil ḳanad gerüp pīrūḡ üzerinden ḳuyunuḡ (16) dibinden Sāmuḡ oturduḡ yirden raḥtıla cümle tecemmülātı ḳılıcıyla cevşen çaḳal u şalıḡıla (17) ḳolçaḡıla ḳılıç balçaḡıla götürdi Sāmuḡ ol dem ‘aḳlı zāyil gitdi gözin açup yine gördi (18) kim bir taḡ üzerinde oturur cümle raḥt ḳılıç ve şalıḡı ḳatında tırur ne süvār ne taş var Sām (19) gözin yumdı didi kim yā Rabbi mübārek düş gördüm ümīd vardur kim düşüm gibi yir yüzine (20) çıkmaḡa tuş olam didi yüzün yire urup ḳulaḡına rezm āvāzı ceng ü darb u ḥarb (21) işidildi Sām fikre varup gördi kim düş degüldür tuşdur gözin açdı çevre yaḡa baḳup [66b] gördi kim bir taḡ öḡünde bir şahrā ol şahrānuḡ ortasında bir yüce ḳal‘ a var ḳal‘ anuḡ (2) ḳulleleri var felege çıḳmış çevresinde ol ḳadar çeri ḳonmuş kim yir yüzi çadırlardan (3) şahrā sepīd olmuş sāyebānlaruḡ uci keyvāna fevḳāl‘ alādan yukarı çıḳmış taḡāblaruḡ mihı (4) taḥte’s-serādan aşıḡa semeke girmiş ve bu ḳal‘ anuḡ ḥalkı birle ceng ü āheng iderler
 (5) ENDER ŞIFAT-I ḲAL‘ A-YI FELESTİN

- Bir ‘acāyib yüce ḳal‘ a ol ḥişār
 Yapısı muḥkem bināsı üstüvār
 (6) Biḡ yıl eger nesr-i tā’ir kim uça
 Şanma burcına inüp üstün geçe
 Burcu üstinden pīre baḳsa beşer
 (7) Nice insān cin ola ‘aḳlı şaşar
 Eyle yüksek yir yüzinde bī-ḥilāf
 Ki andan alçaḳ ola elbruzıla ḳāf
 (8) Ḳal‘ a ḳavmi atışur top u tūfeng
 Ol çeri perrān ider tīr-i ḥadeng
 Oḳdan olmuş ḳal‘ a bir kirpi mişāl
 (9) Darb-ı peykāndan taşı törpi mişāl

- Mancınık kırup yakup çok erligin
 Ƙal‘ a ƙavminüñ gidermiş dirligin
 (10) Liki ƙal‘ a ƙavmi atup tır ü ħadeng
 Zenberekle yağdururdu ol tüfeng
 Od urilup yağdurdı ħarb-zen
 (11) Biñ muħannet¹⁴¹⁷ öldürürdi tığ-zen
 Çün ƙazā kim ƙal‘ adan iner tüfeng
 Çok kişi yirin ider tábüt teng
 (12) Ʀop atilup kim cihānı tutdı od
 Şan felekler kûzesinden yağdı od
 Ceng ħarbi çarħa virüp velvele
 (13) ‘ Ālem içün dersü tutdı zelzele
 Zelzeleden tağ yıķılıp düşdi seng
 Velveleden şaşdı yerile peleng
 (14) Bu ‘aceb cengi görüp Sām Süvār
 Gey be-ğāyet tañladı vü bī-şümār
 Diñle imdi ne durur emlaħ kelām
 (15) Vir şalāvāt Muştafāya hem selām

DER-BEYĀN-I HIZIR NEBĪ ‘AM ĀMEDEN-İ BE-ĦAZRET-İ SĀM
 SÜVĀR

Ħakīm ƙavlince Sām (16) Süvār ol ƙal‘ a cengi gördi bildi kim Ħaķķ te‘ ālā aña necāt virdi şād olup secde-yi (17) şükr ƙılıp yüzün ħāke sürüp ħamd-ı bī-ħadd ƙıldı andan yüzün yirden ƙaldurdı gördi kim (18) bir boz atlu yüzü ƙutlu devletlü ve sa‘ ādetlü yeşiller geyüp boz ata binmiş ‘ ulvī şaçlu elinde (19) bir ƙaçı güzārımı yirden görince gelüp yaklaşdı nażar ƙılıp gördi kim bu gelen Ħızır-ı ħāzırdu (20) ‘ aleyhi’s-selām yirinden ƙalkıp ƙarşu varup tapu ƙıldı selām virdi Ħızır-ı ħāzır daħı ‘ aleyk (21) aldı buğur tebessüm ƙılıp eydür yā Sām Süvār Ħaķķ te‘ ālā şaňa ‘ ināyet nażarın ƙıldı ol ƙuyudan [67a] ƙıĥdı bu maķāma getürdi kim Süleymānuñ düşmanlarına ƙılıç urasın Süleymān dergāhına (2) varasın ħak-i pāyına yüz süresin maķşüda iresin hem oğluñ Zāl-i destān ciğer (3) -güşuñ Rüstemi göresin didi daħı Sām atın tutdı Ħızır atından indi ƙaza ƙodı (4) Sāmıla görüşdi ħāl ü ħātır şoruşdı ikisi bile oturdılar Ħızır üç dāne ħurmā (5) ƙıĥardı Sāma şundi Sām alup yidi ƙarnı toydı şusuzlığı ƙandı şükür (6) eyledi andan şonra Sām Süvār eyitdi yā Ħızır-u zinde ħiçbir ğam tālī‘ müñ aħvālin (7) bilmedüm cihān milkinde ser-güzeşt kim ben çekdüm kimesne ādemiden daħı çekmedi (8) bencileyin belā vü muħannet bucağına bir şaħş çökmedi bilmez mi ki ħāl ü aħvālüm nedür didi Ħızır (9) eyitdi yā Sām alnuñda yazılan ħaţtı kim gördüñ ‘ ālem-i eflākı seyrān eyledüñ rüzigār dīde (10) olduñ kerem ü serd-ü çeşīde olduñ şimden girü pehlevān-ı Süleymānlık şaňa şunuldı Dāvud oğlı Süleymān (11) nażarında olursın

¹⁴¹⁷ {muħannet} Müstensih hatası.

‘ālemi ol Süleymānla kāf-be-kāf seyrān kılırsın nice biñ biñ (12) dīvlerüñ cinnīlerüñ kāfirlerüñ cengine girüp qanların yire qarup helāk bağırların çāk (13) menzillerin hāk ideceksin didi

NAZM

Hep didüüm başuğa gelse gerek

(14) Zīrā taqđır olınan olsa gerek

Sürisersin anca yıl ‘ömr ü zamān

Dīv ü cinnle kılasın ceng-i kırān

(15) Pehlevān-ı şeh Süleymān olasın

Ne murāduñ varsa Hāqđdan bulasın

Bir nice yıl hāzretüñ dağı ‘ömr

(16) Süresin kim rām ola zīd ü ‘ömr

Sağa koyup ‘ālem içde kāmurān

Erligiyle kıoyasın şonra nişān

(17) Böyle diyüp Hızır hāzır nām-ver

Sākin oldı vir şalāvāt mā-hāzar

NEŞR

(18) Hākīm kavlince Sām Süvār Hızırdan ol sözleri işidüp dağı dönüp su’āl eyledi kim (19) yā Hızır-u zinde senden dilegüm budur kim baña haber viresin kim beni kıuyınuñ dibinden (20) çıkarup bunda getüren bu tağ üzerine yaturan kimdür ve dağı ol cāzū kim beni kıapdı (21) kıuyuya bırağdı sebep neydi didi Hızır eyitdi yā Sām-ı Süvār çünkim seni İblīs-i la’ın [67b] kim sağ ve esen gördi balık kıarmından ejdehā ağzından kim çıkduñ Ye’cüc Me’cücile kim ceng (2) idüp kıahr odına yađduñ andan dağı perīler hālāş kıılup seni Zerrīn şehrine getüricek (3) İblīs-i la’ın seni sağ esen göricek incindi kıocundi seni helāk itmege yüz tıtdı (4) sağa kıaşd eyledi varup cāzūlar melikine bes Berkı-ı cāzūya haber virdi ol cāzū dağı (5) varup seni cāzūlara virüp alup ol kıuyuya bırağdı şonra İblīs aña ol kıadar yaramaz söz (6) telkīn eyledi kim seni helāk itmege rāzı olup üzerüñe taşlar yağdurdılar Hāqđ te’ālā (7) seni şağladı niçün anuñçun kim rızkıñ ve naşībüñ dükenmedi rızkı dükenmiyecek zevāl (8) yok durur yine Sām didi kim yā Hızır-u zinde yā nebıyu’İllāh ol dem ki üzerüme taşlar atdılar (9) niçün baña gelüp görünmedüñ beni hālāş kıılmaduñ didi Hızır eyitdi yā Sām-ı Süvār Hāqđkıñ emriyle (10) ben seni gelüp kıurtardum kim ol taşlar sağa noqşān kıılmadı Sām dağı didi kim nite Hızır eydür yā Sām-ı (11) Süvār Hāqđkı ma’būd perverdigār kim birdür ağaddur Şameddür *lem-yelid ve lem yūled ve lem yekün nehū küfüven* (12) ağaddur didi dağı didi kim mağrib cezīrelerinde bir cezīreye irdüm bir şehre vardum ki (13) şehri efrenc dirlerdi anda bir veliyy’ullāh varıdı ol yirüñ tekfūrına tıtsağ olup tıturıdı (14) dāyim aña zecr iderdi ol tekfūr aña gel puta tıap seni āzād ideyin didi zīrā bildi kim (15) ol veliyy’ullāh durur dilerdi kim dīnine gireydi kıızını aña vireydi buğur ol velī puta tıapmadı (16) Hāqđ dīnüñ kıapusın yapmadı andan tekfūr gördi kim puta tıapmaz kıızını tıonatdı tezyīn itdi (17) dürlü dürlü fāhır hıl’atler geyürdi ol veliye gösterdi velī diledi kim meyl ide Hāqđ (18) te’ālā baña emr eyledi aña göründüm şağkın

aldanma Hakk te‘ālādan yüz çevürme didim ol veliye (19) kimdü kim bildürdüm hālümü söyledüm veli dağı kıza bakmadı kâfir olup cehennem odına ten ü cān yakmadı (20) gönül gözi kıza bakmadı kıza ‘itibār kılmadı tekfūr cellād getürütdi velinün iki elin (21) bağladı cellāda didi kim boynın ura kıanın yire kıara Hakk te‘ālā baña didi yā Hızır veliyi (22) hālāş eylegil mağribde Cābülgā şehrine iletgil kim anda olan velilerile oturup baña şükür [68a] kıla didi derhāl ol veliyi kıpdum Cābülgā şehrine henüz iletüdüm iletmedüm nidā-yı ulūhiyyet¹⁴¹⁸ irdi kim (2) yā Hızır Sām Süvār kim ‘Aķim kıuyusunun dibinde maşırıkda ‘Aķim çāhındadır tiz gel kim üzerine (3) taşlarla kıodılar taşlar Sāmuñ vücūdına hālel kılmaya yā Sām çāhı kim bilmedüm nidāyı ulūhiyyet kim (4) işitdüm Hakk te‘ālā gözlerümün perdesin kim götürdi gördüm ki cāzūlar cem‘ olup şeytānıla (5) Berķ-ı cāzūyla üzerüne taş atar ol dem elümle şol elüm uzatdum Hakk te‘ālānuñ emriyle elüm uzatdum (6) Hakk te‘ālā baña kıudretile ‘Aķim kıuyusin kim Cābülgā şehrindeür yüz altmış dört yıllık yoldur şol elüm (7) aña yitişdürdi ol taşları redd eyledüm saña toķunmadı zarar gelmedi yine elüm çekdüm ol (8) veli yirinde kıodum Cābülgā şehrinde muķim olup Hakk te‘ālāya ‘ibādet ider henüz hayātdadır (9) bes saña varımaduğum bu idi kim ben Cābülgā şehrindeydüm elüm uzadup seni def eyledüm didi (10)

NAZM

Hıç ta‘accub itme böyle itdüğüme kıizmeti

Ben bahāne olmış mıdur cümle Hakkıñ kıudreti

(11) Ger hidāyet ırmeye Hakkdan baña tevfiķ āh

Kalmışsa ırürmeyeydüm hıç meded her sā‘ati

NESR

(12) Hākim kıavlince Hızır Peyğāمبر ‘am böyle didiyse Sām-ı Süvārın göñline nefsi emmāre vesvese (13) eyledi egerçi kim inandı illā kim bir göñülile inanmadı didi kim kıaçan ola kim bir kışi (14) kıudret atına süvār olup tırıcak Hakk te‘ālā izniyle her yire Hızır hāzır olmaķ ma‘lūmdur (15) ammā kim bir elin uzadup bu kıadar yıllık yoldan taşları redd eylemek kıaçan olur didi Hızır Sāmuñ (16) hāli ma‘lūm olup didi kim yā Sām-ı Süvār hıç rahşun kıandadır bilür misin didi Sām didi kim (17) benim rahşum ol zamān kim cāzū kıapdı rahşum anda kıaldı Hızır didi kim yā rahşun üyeni (18) kıandadır Sām eyitdi bilürem ki bir çınar ağacı vardır ol çınar ağacınun üzerinde (19) oķum yayum bilüğü¹⁴¹⁹ kıalkānum aşup tırurdum kıam-kām kıılıcı anda bileci ve rahşun eyerün alup (20) ol çınar ağacınun üzerinde kıodumdı dağı ‘inānın ol çınar ağacınun budağına aşā kıodumdı (21) andan beni cāzū kıapdı götürdi hemān bilemce şalıķ varıdı kim dīv kıorhusında şalıķı [68b] kıuşağumdan çıkarmadum hem rahşı anda kıodum gitdüm dağı bilmedüm ki rahşun hāli nedür didi Hızır (2) didi kim ol tārīhden berü kıaç zamāndur Sām-ı Süvār hisāb eyledi üç aydan ziyāde olmış kim (3) Sām-ı Süvār rahşından ayru düşüp ka‘lada kıuyunun dibinde yaturımış buğur Hızır ‘am Sāma eyitdi kim (4) yā Sām yum gözüñ didi Sām gözin yumdı Hızır aç didi Sām gözlerin açdı gördi kim (5) bir çınar ağacı dikilmiş önünde tırup ol ağacınun üzerinde kıılıç ve kıalkan eyer ü oyan (6) cümlesi ve dağı rahşına vechile kıodısa ol kıoduğı gibi tırup kıarşusunda rahş dağı (7) öteleyüp yürür Sām bildi kim Hızırın vilāyetidür yedi

¹⁴¹⁸ A nüshasında “nidā-yı ulūhiyye” şeklinde yazılmış.

¹⁴¹⁹ {bilüğü} müstensih hatası.

udretle getürdi yirinden turup def' i varup (8) raşı tutdı raş daı Sm-ı Svrı grp orayup karşu geldi Sm iki gzin pdi (9) andan eyere vardı grdi kim ne vechile odısa ol vechile tururdu ılı alkan daı hemn (10) yirli yirinde tururdu raşına zni urup ılı balayup daı dnp raşı yidp Hzru gelp oturduı (11) yirde baş oyup elin pdi 'zr diledi didi kim y Hzr-ı zamn ma' zr tutıl kim glmden bir (12) ayl gedi tevbe estafiru'llh'l-'aim didi Hzr eydr y Sm-ı Svr Hu udretiyle baa ol adar (13) uvvet virilpdr kim dery-yı 'ummnda bir gemi ara varsa ol gemin demsin balılar yutsa (14) ol balıları daı neheng yutsa bir dem ire anları neheng azından ıkarup alş iderem didi (15) ve daı yeilenleri maaribde ve meşarıkda cenbda şimlde olsa cmlesin bir dem ire oturduum (16) yirden yedi udretile maamlarına iledrem didi

NAM

Byle diyp Hzr hzr ol zamn

(17) Oldı hmş ol dem ire bes hemn

Z-vilyet zih udret ber-keml

Kim virpdr Hzr şhum mste'n

(18) Derd-mende 'lem ide dest-i gr

Ol Hzrdur emr-i Hla kmurn

Zinde durur ta ıymet ol Hzr

(19) Bar  berrde hzr oldur tay mekn

DER-BEYN-I TEMŞLT-I DSTN-I MZ

Drr-i pendm gşe idersek gş-ı var

(20) Nuşum işit cn u dilden nmudr

Saa senden şer ideyim bir mişl

Ki ehl-i 'irfn oıyup alsun mişl

(21) R olur şh-ı Sleymn-ı Resl

Tbi' -i nefs uvsı pr-uşl

Nefs-i emmre durur ayşer daı

[69a] Mlhid  mekkr u hem kfir ı

Cehd ıl kim nefsi ker idesin

ayşer-i Rm mişl-i ebter idesin

(2) Kim Sleymn m'-u menden ge tamm

n muradu vire H Rabb'l-nm

urb-ı hı istemek bu mı anı

(3) Şımaz ol derghda m'-u meni

Def' idersen ger znden m'-u men

Luf-ı Hla nr olısar cn u ten

- (4) ‘ Işık-ı Hakk odıla dil ki kaynaya
Perteve-i envār gönülde oynaya
Mā’-u menlik gidüben pāk cān ola
- (5) ‘ Ākıbet müstağrakı cānān ola
Hakk ki viridi sırı ‘ ilmi min ledün
Vākıf ol ki bilesin tā āhir gün
- (6) Lafz-ı künden hilkat iden ‘ ālemi
Mā’ u tinden terkib iden ādemi
Tā’ atıçun itdi cūduñ bil ki var
- (7) Tā’ at ide hazretün leyl ü nehār
Şavmı dutup kıl şalātı da’imün
Rāh-ı güm-rāh itme vardur reh-nümün
- (8) Kıl namāz it niyāz vir zekāt
Bul cehennem issinden hoş necāt
Hakka tā’ at itmesini pişe kıl
- (9) Āhıret ahvālını endişe kıl
Pendini Firdevsün dutğıl tamām
Meskenün ola senün dārü’s-selām
- (10) DER-BEYĀN-I ĤATM-İ KĪTĀB

Ĥamd-ı bī-ĥadd ol ĥālİK ü lem yezel ĥannān mennān bī-bedele ve sipās u bī-
‘ad (11) ol rāzık bī-ĥalele vāĥid ü ferd ü şamed ve āhir ü ezel kim bu kitāb-ı
Süleymān-nāmenün otuz ikinci mücelled kitābı (12) dağı tamām eyledüm menşür
manzüm elden dilden geldükçe söyledüm

BA’DE EZ-ĀN ŞÜKRULLĀH-I TE’ĀLĀ

Otuz (13) üçüncü mücelled kitābın dağı ecelden amān olursa tamām kılavuz
gerdiş-i rüzigāruñ şiddetinden ĥalaş (14) olursavuz itmāmına sa’y idevüz ilāhī ve-ıyyi
pādişāhlar pādişāhı ol kādırsin ki her nesne kudretünle yara- (15) dursın bī-vāsıta
ma’ nī ālet ve her yirde ĥikmetünle işlersin bī-şāyeyi ġaraż ve ‘illet-i kār-ı gāh nā-
südeden (16) bunca ‘ālemi ibdā’ eyledün bir pāre düddan yidi kat semāvātı iĥtirā’
itdün İlāhī n’ola kim bu Firdevsī bendenün (17) cirmini dağı nūr-ı Muĥammed envār-
ı Aĥmed ‘ışkına ‘afv idesin

NAZM

- Günāh itdüm çehān estağfiru’llāh
- (18) ‘ Afv kıl müste’ ān estağfiru’llāh
Muĥammed ĥürmetiçün raĥmet eyle
‘ İnāyet kıl hemān estağfiru’llāh

- (19) Ne kim itdüm günāha tevbe tevbe
Caḥīm itme mekān estağfiru'llāh
Günāhum defterin itdüm siyeh āh
- (20) Ağardı vir revān estağfiru'llāh
Nihāyet yoq durur cürme dirīgā
Terāzü oldı girān estağfiru'llāh
- (21) Hidāyet vir bu Firdevsī kuluḡa
Ki elün virdi zebān estağfiru'llāh
Virüp Muḡammediçün her dem şalāvat

[69b] Eyit dāyim iy cān estağfiru'llāh

FĪ ḤĀTEM-İ KERDEN DER DU'Ā-İ PERĪ ŞĀH-I EL-İSLĀM-I VE'L-
MÜSLİMİN

(2) Şükr-i nā-maḡdūd Allāh u vāḡid lā şerik lā naẓire kim bu kitāb-ı Süleymān-nāmeyi ḡüdāygān mu'azzamuḡ ḡaḡan-ı (3) a'zamuḡ İldırım Bāyezīd ibn-i Muḡammed ḡanuş eḡāllāhu 'ömrühü eyyām-ı devletinde ve devām-ı rıf' atinde otuz (4) ikinci cildi tamām eyledüm

BA'DĀZĀN İNŞALLĀH Ü TE'ĀLĀ

Ḥaḡḡ te'ālā rāst getürürse 'ömür va'de yetürürse (5) bāḡisin daḡı tamām kılavuz tā kim bu Süleymān-nāme sebebiyle nık-i nāmı¹⁴²⁰ cihān bāḡı ve pāyidār ola

NAZM

- (6) Şāh-ı 'ālem devletile ḡaşma özüḡ menşüb ola
'Adlı re'yüḡ birle kişver dāyimā mā'mūr ola
Ḥöcayı rüşen dili ḡürşid rāy-ı müşterī
- (7) Ḥāzret-i 'Ālī cenābuḡda iy begüm düstür ola
Her cevānından du'acı şāha kim eyidür du'ā
Ḥaḡḡ ḡabül itsün murāduḡ dilde nā-mezkūr ola
- (8) Nık-i nāmı¹⁴²¹ tā kıyāmet bu Süleymān-nāme
Ḥālk-ı 'ālem içre ma'rūf oluban meşhūr ola
Dāsitānuḡ devletile arta ḡursun ḡamr-ı üküş
- (9) Düşmenānuḡ 'ömri baḡtı dāyimā meksūr ola
Dā'idür Firdevsī ḡanuş ḡāzretüḡe ider du'ā
Ḥiḡmetinde varsa noḡşān luḡf idüḡ maz'ūr ola
- (10) Ma'den-i kān-ı kerem meddāḡiken lāyık degül

¹⁴²⁰ {nām-ı nık} Müstensih hatası.

¹⁴²¹ {nām-ı nık} Müstensih hatası.

(11) Müflis medyūn 'āciz bī-zer maḫhūr ola

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. Dizinin Kuruluşunda Dikkat Edilen Hususlar

1. Metinde yer alan bütün kelimeler, kelime grupları, fiiller, birleşik fiiller, deyimler alfabetik sıraya göre dizilmiş, karşılıklarına anlamları yazılmıştır.

2. Yabancı kelimeler hangi dilden geliyorsa kelimenin hemen yanına yazılmıştır. Ayrıca kelimeler Arapça kökenli ise “A” (kāmēt (A)), Farsça kökenli ise “F” (kāmīyāb (F)), Arapça Türkçe ise “A+T” (‘azāmetlū (A+T)), Farsça Türkçe ise de “F+T” (feryādçī (F+T)) şeklinde harfler verilmiştir. Türkçe kökenliler için ayrıca harf verilmeyerek kelimenin yanı boş bırakılmıştır.

3. Aynı kelimenin farklı yazılmış şekillerinde ise diğerine krş. yazılarak atıfta bulunulmuştur. Ayrıca kelimenin diğer şekli de koyu renkle yazılmıştır.

kıyu kuyu. krş. **kıyı**.

-da 7a/6

-dan 65b/8

4. Bir kelimenin hem isim hem de fiil şekli mevcut ise önce isim, sonrasında ise fiil şekli yazılmıştır.

ton bin kilograma eş değer kütle ölçüsü birim.

7a/2

ton- beklenmedik bir durum karşısında birden hareketsiz kalmak.

-up 43a/1

5. Kelimelere gelen iyelik ve belirtme ekleri karıştırılmaması için eklerin önüne (be.) ve (iy.) şeklinde yazılmıştır. Bir kelimeye hem belirtme hem de iyelik eki gelmişse alfabetik sıra göz önünde bulundurularak önce belirtme eki sonrasında ise iyelik eki gösterilmiştir.

divān (A) büyük meclis.

-ı (be.) 40a/16; 62a/5

-ı (iy.) 60b/2

6. t/d nöbetleşmesine uğrayan kelimeler iki ayrı madde başı yapılarak yazılmış, karşılıklarına *krş.* yazılarak diğer şekli gösterilmiştir.

bulut *bulut. krş. bulud.*

7. Kelimelerin anlamı verilirken sözlük anlamlarından ziyade metin içerisindeki anlamları verilmeye dikkat edilmiştir.

8. Kelimeler ve onlara gelen ekler hangi varak ve satırda olduğunu anlamak için kelimeye gelen ek alt satırda içeri girintili olarak verilmiştir. Sonrasında varak numarası verilip araya taksim (/) işareti konulduktan sonra satır numarası yazılmıştır.

himmet (A) gayret, çalışma, çabalama

32b/1; 41a/5

-üm 62b/17

-ünde 35b/16

-üñle 6b/5

9. Madde başlarından sonra gelen ekler içeri girintili şekilde verilmiştir. Ayrıca alt maddeler de içeri girintili olarak verilip buna gelen ekler de alfabetik sıraya göre dizilmiştir.

lā'1 (A) kırmızı ve değerli bir süs taşı.

8b/11; 42b/14; 56a/16; 59b/21

-den 10a/6

-e 46b/13; 56a/14

-üñ 2a/12; 2a/14

lā'1-reng kırmızı renkli al.

8b/11; 42b/4

lā'1-i yā'kūt kıymetli bir taş

-dan 10b/6; 54a/17

lā'1-ü cevāhir mücevher taş.

29b/2

-den 32a/16

10. Kelimenin yalnızca yardımcı fiille yazılmış şekli var ise kelimeyi madde başı yapıp anlam vermeden alt madde olarak yardımcı fiilli şekli yazılarak anlamlandırılmıştır. Sonrasında ise bu kelimeye gelen ekler alfabetik sıraya göre dizilmiştir.

ķarār (A)

ķarār bul- karar vermek.

-madı 9a/16

ķarār eyle- karar vermek.

-ñüz 52b/3

ķarār it- karar vermek.

(d)-üp 12b/15

ķarār kı1- karar vermek.

-a 21b/15

-up 45b/3

11. Eş sesli kelimeler için farklı madde başları oluşturulmuştur. Ayrıca kelimeler numaralandırılmıştır.

ťolu I dolu, bir yağış türü.

-lar 9b/13

-ları 8a/1

ťolu II dolu, dolmuş olan.

26a/1; 37b/8; 37b/16; 54a/11; 56a/21

-sı 9b/12

12. Ünsüz değişimine uğrayan kelimelerde, kelimenin değişime uğramamış

şekli madde başı yapılmıştır. Alt tarafta ekler verilirken değişime uğrayan ses parantez (()) içerisinde gösterilmiştir.

erlik er olma durumu, yiğitlik.

9a/18; 49a/18

-ile 12a/9; 56a/2

(g)-in 63a/8; 66b/9

(g)-iyle 67a/16

-leri 42b/9

13. Bir kelimenin kendi başına kullanılmış şekli olmayıp bir ek veya başka bir kelime ile kullanılmış ise kelimeye anlam verilmeden yalnızca hangi kökene sahip olduğu yazılmıştır. İçeri girintili şekilde “*bk.*” şeklinde atıfta bulunularak o ek veya kelimeyle kullanılmış şekline gönderme yapılmıştır.

efşân (F)

bk. **dest-efşân; dürr-efşân; zer-efşân.**

14. Ayetler, hadisler ve Farsça başlıklara dizinde yer verilmemiştir.

15. Bir kelimenin birden fazla anlamı varsa numaralandırılmıştır.

dök- 1. sıvı veya tane hâlindeki şeyleri bir yerden başka yere boşaltmak, saçmak, serpmek.

-di 5b/20; 11a/20

-diler 2b/12

-er 22a/15

-eler 27b/18; 50b/15

-erlerdi 43a/10

-üp 3b/7; 6b/10; 59b/9

2. (Hayvan için) tüylerini düşürmek.

-erdi 16a/4

16. Ses düşmesi bulunan kelimelerde öncelikle düşen ses parantez içerisinde gösterilmiştir. Sonrasında ekin gelmesiyle birlikte düşen sesi göstermek için boş küme işareti (Ø) kullanılmıştır.

boy(u)n insan veya hayvan vücudunun omuzla başı birbirine bağlayan bölümü.

(Ø) -ı (iy.) 64a/3

(Ø) -ına 7a/17; 48a/12; 53b/16

3.2. Dizin-Sözlük

āb	(F) su. 14b/14; 20a/5; 37a/1	-ma 61b/4 -uban 24a/15
āb ı ateş	ateş ve su. 38b/13	-up 33a/7 ;10a/18
āb-ı hayāt	içene ebedi hayat bağışlayan efsanevi su. 26a/8; 27b/2	‘ abeş (A) saçma, abes. 12a/10
āb-ı hayvān	içene ebedi hayat bağışlayan efsanevi su. 37b/17	ābnūs (F) abanoz. 48a/14 -dan 32a/17; 33b/17; 44b/14 -ı 36a/17
āb-ı revān	akarsu. 20a/5 -ı (be.) 37a/1	‘ āc (A) fildişi. 3a/21; 32a/17; 33b/18; 44b/14; 48a/14; Ayrıca bk. taht-ı ‘āc .
‘ abā	(A) kaba yün kumaş. 55b/1	‘ acabā (A) kuşku ifade eden bir söz. 4a/10; 4b/8; 5a/5; 9b/19; 12a/14; 31b/12; 36b/9; 39b/12; 62a/5; 63a/15
ābād	(A) ābād ol- zenginleşmek. -updur 12a/7	‘ acāyib (A) garip, tuhaf şey. 8b/10; 10a/13; 19b/3; 20a/14; 26a/3; 31a/4; 36a/15; 47a/9; 53a/10; 53b/5; 54a/1; 54a/14; 56a/20; 66b/5 -den 19a/21; 54a/4 -ler 26a/1; 39a/11; 54a/7
‘ abd	(A) kul, köle. 59b/19	‘ acāyibāt (A) acayip, tuhaf şeyler. 19b/2
āb-dār	(F) 1. parlak, keskin. 37a/3 2. (söz ve şiir için) güzel, nükteli, zarif anlamlı. 14a/4 Ayrıca bk. dürr-i āb-dār .	‘ aceb (A) acaba, hayret, garip. 11a/17; 19b/11; 23b/1; 30a/1; 30b/9; 32b/1; 33a/19; 34a/6; 34b/15; 37b/20; 39a/6; 39b/4 47a/1; 53a/19; 66b/13 ‘ acebu'l-‘aceb pek garip tuhaf, acayıplarin en acayibi. 54a/2
ābdest	(F) yıkanma, arınma. 61b/5 -üm 61b/4 ābdest al- yıkanmak, temizlenmek. -dı 10a/12;	

<p>‘aceble- (A+T) şaşırarak, hayret etmek. -di 10a/17; 31a/19 -mek 34a/2</p>	<p>-dılar 7b/9; 13a/13; 27b/21; 45b/7; 59a/13 -ıcağ 56a/10 -up 2b/5; 2b/6; 3a/9; 3/12; 4a/2; 5b/4; 6b/11; 7a/21; 8a/7; 8a/13; 12b/19; 13a/7; 27b/10; 28a/9; 28a/18; 28a/19; 31b/17; 32a/18; 42a/9; 44a/17; 60a/21; 60b/1; 60b/4; 60b/5; 60b/6; 60b/12; 61a/16; 62a/5; 62a/11; 63b/1; 63b/3; 63b/17; 64b/1; 65a/18; 66a/17</p>
<p>acı- merhamet etmek. -dı 6a/12 -yup 7b/19; 41b/9</p>	<p>Ayrıca bk. söz aç-, haber aç-.</p>
<p>acığ- acıkmak. (ğ)-alar 5b/3</p>	<p>açıl- açılmak. -a 55b/19 -dı 5b/10; 11a/13; 55a/9 -madı 56a/1 -up 7b/13; 56a/4</p>
<p>‘acīb (A) tuhaf. 25b/21; 30a/2; 30b/14; 30b/19; 33b/5; 33b/7; 33b/10; 35b/17; 39b/7 Ayrıca bk. murğ-ı ‘acīb; tuyūr-ı ‘acīb.</p>	<p>ad 1. ad, isim. -ı 22a/18; 32b/13; 34b/14; 57b/18; 61a/18 -ıla 12a/7 -um 18b/15; 31a/7 -ımız 56b/7 -ın 30b/21 -ına 10a/3; 35b/11; 61a/20; 61b/18 -uğ 7b/14</p>
<p>‘āciz (A) ‘āciz kal- çaresiz, güçsüz kalmak. -dılar 50b/5 ‘āciz ol- çaresiz, güçsüz kalmak. -dılar 21a/20 -dum 50a/20 ‘āciz ü ser-gerdān ol- zayıf ve sersem olmak. -ur 17a/5</p>	<p>2. nam. -ın 9a/18; 37b/21; 38a/2; 38a/3 -ına 10a/3; 61b/10</p>
<p>‘ācizi bir tür kuş. 2b/16; 28b/4; 60b/10</p>	<p>a‘ dā (A) düşmanlar. 58a/17; 62a/7</p>
<p>aç tok olmayan, karnı acıkmış. 57a/7; 65b/11</p>	<p>‘adālet (A) insanlar arasında hakkı koruyup eziyet ve zulüm olgularını kaldırma işi, adalet. -in 52b/19</p>
<p>aç- açık duruma getirmek, açmak. -alum 61b/9; 68b/4 -ar 55b/9 -dı 21a/2; 55b/9; 43a/20; 66a/21; 68b/4</p>	

ādem (A) insan.

5a/18; 6a/4; 8a/11; 8b/5; 9b/13;
11b/13; 12a/16; 12a/2; 12a/4;
12b/1; 12b/2; 12b/3; 12b/4;
14a/7; 18b/2; 19b/8; 19b/13;
19b/17; 20a/2; 20b/2; 32a/6;
32b/13; 32b/17; 32b/18; 33/20;
41b/20; 42b/10; 43a/21;
43b/4; 43b/13; 44a/1;
44a/2; 47b/18; 48a/20;
51b/9; 58a/7; 60b/21; 63b/10;
64b/14; 65b/21; 66a/1

-ce 5a/2

-e 12a/10; 15a/15; 15b/13;
19b/9; 41b/4; 56b/12;

-i (be.) 4b/20; 11b/14; 15a/14;
43b/4; 69a/6

-midür 19b/5

-in 5a/10; 6a/2

-ler 46a/5

-leri 7b/18; 43a/13; 43b/21;
46a/4

-ün 11b/16; 17b/5;

Ādem-i Şāfi saf, duru,
bozulmamış insan; Hazret-i
Adem.

20b/2; 20b/8; 20b/13; 22a/17

-den 19b/3; 19b/7

ādem dili insanoğlunun
konuştuğu dil, lisan.

-n 4b/13

ādem dilince insan diline göre.

3b/3

‘**adem** (A) yokluk.

22a/20

26a/9; 35a/9

ādemī (A) insanoğlu, halk.

61b/9

-den 67a/7

-leri 5b/4

-sin 69a/13

-sinün 27a/13

ādemī-zād (A+F) insanoğlu.

26b/5; 27a/20; 31a/2; 32b/17;
52b/8

-dan 4a/10; 45b/17; 60a/5

-ı (iy.) 26b/12; 60b/8

-ıla 11b/21

-sın 6a/14

-uñ 31a/2

Ayrıca bk. **cemī‘-i ādemī-zād;**
ķavm-i ādemī-zād.

ādem-zāde (A+F) insanoğlu.

-sin 14a/17

‘**aden** (A)

bk. **lū‘lū‘-i ‘aden.**

‘**ādet** (F)

‘**ādet-i ķadīme** eskiden beri var
olan usul.

-si 59b/15.

‘**ādet-i resm** yol, usul.

-i (be.) 20a/17.

adım yürümek için yapılan ayak
atışlarının her biri.

55a/8; 54a/3

-um 11a/10

‘**ādil** (A)

bk. **mīr-i ‘ādil; şāh-ı ‘ādil.**

‘**adīm** (A) yok olan.

45b/10

‘**adl** (A) adalet.

-ı (iy.) 69b/6

‘**adl-i dād is** adalet sahibi.

-si 45a/20

- ‘**adn** (A) cennet.
-ı (be.) 37b/14
- ‘**adū** (A) düşman.
27a/15; 29b/15
-lar 18a/3; 58a/14
-nuḡ 51b/18; 64b19
- āfāk** (A) ufuklar.
-da 48a/21
-ı (be) 16b/10
- āferīde** (F)
āferīde-kār yaratıcı, yaratan,
Tanrı.
25a/2
- āferīn** (F) beğenme.
39b/14; 64b/20
-i (be.)55b/12
āferīn eyle- beğenmek,
alkışlamak.
-di 33b/20
-lediler 56a/6
āferīn it- beğenmek,alkışlamak.
(d)-üp 22b/8
- āfitāb** (F) güneş.
2a/13; 18b/15; 18b/16; 19a/4;
20a/4; 20a/8; 20a/13; 20a/17;
35a/3
-uḡ 18b/1; 20a/13; 25a/17
āfitāb perest güneşe tapan.
-dir 34b/15
- ‘**afv** (A)
‘**afv eyle-** affetmek bağışlamak.
39a/15
-gil 49a/8; 49a/17
‘**afv it-** affetmek, bağışlamak.
(d)-esin 69a/17
- (d)-üp 49b/16
‘**afv kııl-** affetmek, bağışlamak.
26a710; 69a718
‘**afv olun-** affedilmek,
bağışlanmak.
-dı 50a/2
- ağ-** yükselmek.
-dı 53b/3; 63b/2
-up 12a/19; 46a/7; 59a/14
- ağaç** ağaç.
34b/18
-ıla 45b/20
-ları 10a/14
-laruḡ 38a/7
(c)-uḡ 68b/5
Ayrıca bk. **çınar ağacı,**
sanavber ağacı.
- āgāh** (F) haberdar; bilgili.
52a/18; 64b/21
āgāh eyle- haberdar etmek.
-di 12b/7; 15a/12
āgāh it- haberdar etmek.
(d) -üḡ 28a/14
āgāh ol- haberdar olmak.
-an 62b/4
-asın 27a/21
-asız 41a/4
- ağar-** 1. (yüzü) ak olmak.
-dı 10a/14; 36b/15; 69a/20
2. aydınlanmak.
13a/17
- ağdur-** çıkartmak, yükseltmek.
-dı 9b/8
-dılardı 7b/21

ağır		-dılar 6a/ 11
ağır gel-	gücüne gitmek, onuruna dokunmak.	-up 23a/14
	-di 14b/15	āh (F) acı, üzüntü, keder, özlem ve pişmanlık gibi duyguları belirten ünlem.
ağır-	anırmak.	14a/11; 25b/15; 39a/4; 52a/16; 53b/13; 68a/10
	-up 11b/20	-ını 2a/16
ağ(ı)z	1. ağız.	-uğ 31a/21
	8a/7	āh it- üzölmek, acıyla inlemek.
	-dan 14a/4	-di 25b/18
	-larda 24a/5	(d)-erem 31b/4
	-larına 27b/17	(d)-erem 31b/4
	-larında 27b/12	(d)-üm 69a/19
	(Ø)-ı (iy.) 19b/10; 28b/2; 7b/17	-ersin 31a/21
	-in 22a/14; 59a/3	-medüñ 39a/5
	-ına 13a/19; 22a/14 22a/15; 22a/18; 22a/21; 28a/1; 47b/18; 65b/12	-üp 30b/19; 31a/19; 49a/12
	-ından 5b/19; 11b/6; 21a/1; 22a/14; 22a/16; 40b/16; 51a/7; 61a/4; 67b/1; 68b/14	aḥad (A) 1. bir ve tek olan Allah.
	-ını 2a/2	-dur 67b/11
	-ıyla 5b/2	2. kişi, birey.
	-umdan 61a/7	-ı (be.) 44a/16
	2. bir nesnenin açık tarafı.	aḥbār (A) haberler.
	-ına 61b/13	2a/19; 14a/17; 39b/6
	-ında 61b/15; 62a/4; 63a/11	-ı (be.) 26a/20
ağzın aç-	konuşmak.	aḥbār vir- haber vermek.
	-mazdı 20b/16	-medi 30a/7
		Ayrıca bk. rāviyān-ı aḥbār.
ağızlu	ağızlı olan.	‘ahd (A) yemin, ant, söz verme.
	9a/14	-uğ 2a/1
ağla-	ağlamak, göz yaşı dökmek.	‘ahd eyle- ant içmek, yemin etmek.
	-dı 6a/11	-di 2b/20
	-dur 52a/14	‘ahd-nāme yemin, anlaşma metni.
	-yıcağ 33a/4	14b/6
ağlaş-	(birlikte) ağlamak.	

- ñi 4b/2
 ‘**ahd-nāme-i Süleymān** Hz. Süleyman'ın anlaşma metni, belgesi.
 -ı (be.) 25a/21
- āhen** (F) demir.
 5a/2; 56b/9
- āheng** (F) uyum, ahenk.
 -içün 27b/20
āheng kııl- uyum, düzen içinde savaşmak, cenk etmek.
 -up ʔurdılar- 7b/4
- añı** kuvvetlendirme edatı.
 12a/11; 12a/12
- āñi** (A) cömert, yiğit, dost.
 69a/1
- āñir** (A) 1. son, sonraki, en son.
 21a/11; 32a/10; 34b/3; 50b/5; 53a/13; 52a/14; 52a/19; 69a/5
 2. sonunda.
 15b/15; 49b/19
 -ine 52b/14
āñir bul- son bulmak.
 -dı 53a/20; 64b/19
āñire ir- sona ermek.
 -icek 23a/2
āñir it- sona ermek.
 -miş 55b/4; 62b/18
āñir ol- nihâyete ermek.
 -dı 53b/6; 13b/21
- āñiret** (A) ahiret, öbür dünya.
 25b/9; 57a/8; 96a/9
- añkar** (A)
 bk. ħār u añkar ol-.
- añmak** (A) budala, ahmak.
- dı 23a/16
- añmer** (A) kızıl.
 36a/18
- añsen** (A)
 bk. ħadīs-i añsen.
- añsırmağ** hapsirmek.
 21a/1; 22a/6
- añsam** akşam.
 12a/20; 12a/21; 32b/11; 50b/13
- añter** (F)
 bk. heft-i añter.
- añter-ān** (F)
 bk. deryā-yı añter-ān.
- āñū** (F) 1. ceylan, karaca.
 8a/18
 -sına 42a/16
 2. güzellerin gözü.
 bk. çeşm-i āñū.
- añvāl** (A) haller, durumlar.
 -i (iy.) [62b/14
 -in 50b/16; 67a/6
 -inden 33a/4; 52b/13; 62a/3; 62b/21;
 -ine 19a/20
 -ini 69a/9
 -lerin 3b/9
 -üm 29b/20
 -ümden 32b/12
 -üñ 32b/16
 -üñden 19a/19
añvālın şor- halini sormak.
 (in) ş.-dı 2b/2; 6a/10
- ağ** beyaz.

- 9b/13; 25b/1; 30a/18; 33b/11;
33b/12; 35a/1; 35a/2; 35a/4;
36a/20; 36a/21; 38a/9; 41a/12
(ğ)-a 36b/1; 53b/7
- aķ-** 1. sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.
-ar 10b/11; 37b/14
-ardı 20a/12
-uban 37b/13
-up 22a/1
2. (Zaman için) kolayca geçip gitmek.
-ar 11a/18
- ‘aķab** (A) arka, sırt.
-ince 8a/18; 8b/3; 8b/5; 8b/15;
8b/20; 9a/7; 9a/10; 9a/11;
9a/12; 9a/13; 58a/21
- ‘aķārib** (A) zehirli ve tehlikeli hayvancıklar.
-ūĵ 14b/10
- ‘āķıbet** (A) nihayet, son.
15a/19; 22a/20; 27a/7; 32a/7;
36a/2; 47b/8; 60a/2; 65a/15;
69a/5
-i (iy.) 24a/13
- ‘aķıl** (A) akıl, düşünme kavrama, anlama gücü, us. krş. **‘aķl**.
47a/1
-la 42a/1
-lar 10b/19
-ları 42b/7; 43a/18
Ayrıca bk. **bī-**‘aķıl.
- ‘aķılsuz** (A+T) akli yerinde olmayan.
57a/15
- ‘āķil** (A) akıllı kimse.
-i (iy.) 22a/20
- iseĵ 48b/17; 57a/7; 59b/22
-lerdi 23a/16
-üz 21a/8
‘āķil ol- akıllı biri olma.
32a/9
- ‘āķilān** (A) akıllı kimseler.
34a/11
‘āķilān-ı aķbār akıllı kimselerce söylenen haberler.
39b/6
- ‘aķl** (A) akıl, düşünme kavrama, anlama gücü, us. krş. **‘aķıl**.
18b/7; 20b/5; 25b/6; 49a/7;
49b/6; 53b/14
-ı (iy.) 10b/20; 39a/21; 40a/9;
57a/5; 64a/11; 66a/17
-ına 22b/8; 52b/1; 61a/7
-umuz 19b/1; 21b/17
-uĵ 57a/4
‘aķl iriş- aklına uygun gelmek, anlamak.
-mez 18b/9
‘aķl vir- birine yol göstermek, tavsiyelere bulunmak.
-di 39a/9
‘aķlı başına gel- kendine gelmek.
-di 10b/20
‘aķlı başından var- kendinde olmamak.
-ıdı 10b/20
‘aķlı git- kendinde olmamak.
-di 66a/17.
‘aķl-ı kāmīl noksansız, kusursuz akıl.
13b/9

- ‘**akl-ı küng** akıl tutukluğu.
1b/2
- ‘**akl(i) şaş-** düşünemez duruma gelmek.
-ar 66b/7
(-ları) ş.-arlardı 43a/18
- ‘**aklın al-** aklını kullanamaz hâle gelmek.
-ur 17a/13
- ‘**aklın başına dir-** kendine gelmek.
-idi 11a/9
- Ayrıca bk. **başından ‘aklı git-**.
- akrân** (A) eş ve benzer olanlar, yaşlılar.
-umuz 47b/3
- akrân ol-** eş olmak.
-umaz 13a/11
- ‘**akreb** (A) akrep.
12b/1
- ‘**aks** (A) yansıma.
-i (iy.) 33b/19
- al-** 1. ele geçirmek, yakalamak, sahip olmak.
-acağdur 15a/4
-alum 5a/15
-ıcağ 14b/17
-mağ 16a/8
-mışlar 35b/15
-ısar 15a/4
-up 2b/11; 4a/7; 33a/14; 35b/9; 35b/10; 35b/16; 42b/10; 53b/14
-ur 4b/21
2. bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak
-up 3a/6; 4b/11; 5b/19; 7a/8; 9a/21
3. fethetmek, bir yeri savaşarak almak.
-a 6a/4
-acağdur 29b/9
-alar 6a/2
-asın 5a/9
-avuz 41a/5
-mağ 6a/1
-mağisa 7b/16
-mamız 12a/3
-maya 7b/17
-mayacak 12a/16
-mayalar 12a/15
-maz 11b/21
-up 29a/11
-ur 6a/3; 11b/1; 12a/20; 40b/10; 42b/8
-uram 15b/2
-ursañ 12a/11
4. kapsamak, kuşatmak, sarmak.
-dılar 7b/5
-miş 10b/15
-up 46a/20; 46a/21; 46b/3; 46b/17
5. beraberine almak, beraberinde götürmek.
-dı 9b/7; 10a/4
-up 10a/20; 12b/18; 23a/6; 24b/142; 29b/10; 29b/13; 43b/20; 44a/18; 48a/13; 60a/19; 60b/3
6. evlenmek.
-up 56b/10

7. elinden almak, mahrum etmek.

-alar 17a/3

-madı 56b/19

-up 15b/6

8. almak, temin etmek.

-alar 27b/17

-dı 28a/1; 43b/18

-mayup 61b/1

-mışıdı 60b/19

-sun 26a/16

-uğuz 28a/17

-up 10a/11; 17b/1; 27b/17; 28a/18; 29b/2; 43a/10; 54b/2; 54b/10; 56b/3; 58a/10; 61a/9; 61b/13; 62a/1; 62a/19; 62a/20; 64b/11; 67a/5; 68a/19

9. benzemek, farklı bir hal almak.

-urdu 36b/3

aliko- bir süre için bir yerde tutmak.

-dı 3a/3

alivir- çabucak ansızın almak.

-eyin 28a/15

Ayrıca bk. **abdest al-**; **‘aleyk al-cān al-**; **çevre al-**; **dilüne al-**; **du‘ā al-**; **ele al-**; **elin al-**; **haber al-**; **haberinin al-**; **hāk al-**; **‘ibret al-**; **menzil al-**; **nişān al-**; **ortaya al-**; **sebak al-**; **selāmın al-**; **sözün al-**; **ta‘līm al-**; **vehm al-**.

‘āl

(A)

‘āl-i **hazret** yüce hazretlerine.

-üne 4b/3; 10b/1; 30a/1

-üni 57b/7

‘āl-i **himmet** yüksek himmetli.

-inde 35b/18

‘āl-i **maḳām** yüce makam.

-a 32a/15

ala çok renkli.

26a/12

‘alā (A) en yüksek, en yüce.

53a/10

Ayrıca bk. **celle ve ‘alā**.

alaca karışık renkli, ala.

4a/1; 30a/19; 33b/19; 46b/13

-sınuğ 60b/19

‘alāmet (A) belirti, işaret, nişan.

23a/20

-ler 10a/16

Ayrıca bk. **ḳıyāmet ‘alāmeti**.

ālāt (A) aletler.

-ıyla 21a/18

ālāy (Yun.) topluluk, bölük.

11a/13

-ı (be.) 11a/14

ālāy(ı) bağla- düşman karşısında saf hâlinde dizilmek; savaş düzenine girmek.

-dılar 8b/18

-up 2b/5; 8b/15; 16a/6; 16b/10

ālāy(lar) bağlan- düşman karşısında saf hâlinde dizilmek; savaş düzenine girmek.

-up 40b/3

alçaḳ 1. yere yakın, yerden mesafesi az.

alçaḳ görün- yere yakın görünmek.

-11b/13

2. alçaḳ gönüllülük.

(ğ)-ı 53a/20

alçaḳ ol- alçaḳ gönüllü olmak.

53a/17	37b/11; 52a/16; 54a/5; 57b/16; 63b/16
-a 66b/7	
alçaklık	-den 16a/15; 19a/4; 21a/12; 21b/9; 22b/14; 30b/20; 31b/12; 36b/9
alçaklık eyle- alçak gönüllülük yapmak.	-dendür 35b/5
53a/19	-denüz 31a/7
alçaklık göster- alçak gönüllülük göstermek.	-durur 31b/13
-üp 64b/8	-dür 37b/7
aldan- yanılmak.	-e 10b/12; 12a/9; 15a/15; 17a/4; 19a/5; 19a/8; 21a/12; 21b/5; 21b/10; 22b/11; 22b/16; 22b/18; 45b/10; 55a/17; 56b/8; 56b/12; 57a/10; 6b/16
-ma 67b/18	
-mayasın 41a/4	
‘alef (A) ot.	-i (be.) 10a/13; 10b/16; 18b/16; 18b/18; 19a/11; 26a/9; 26a/10; 26a/20; 28a/11; 29a/9; 30b/21; 31b/10; 31b/12; 31b/20; 36b/18; 38b/9; 43b/2; 65b/18; 67a/11; 69a/6; 69a/16
59b/9; 63a/3	
‘alem (A) nişan, bayrak, alamet.	-in 15a/5
42a/15; 59b/2	-inden 21a/6; 21a/9; 24a/11; 30a/6; 38a/6
-leri 16/2	-ine 21a/7; 21a/8; 23a/3; 32a/14; 36b/10
-leriyle 8b/7	-ler 38a/2
-lerüñ	-leri 21a/12; 36b/9; 36b/12
12b/19	-lerinden 20a/10
‘alem çek- nişan koymak.	-lerine 22b/10
40b/1; 59a/9; 12b/18	-lerüñ 38a/1
‘alem çekil- nişan koyulmak.	-üm 19a/7
-di 40a/19	-ümüze 31b/19
Ayrıca bk. ‘abl u ‘alem.	-ümüzüñ 31b/15
‘ālem (A) âlem, kâinat, dünya.	-üñ 9a/6; 12a/7; 19a/8; 22b/7; 31a/9; 32a/8; 38b/11; 56b/13; 50b/17; 50b/18; 64b/15
2a/3; 2a/17; 8b/11; 9b/21; 10b/12; 18b/21; 22b/11; 28b/11; 29a/5; 31a/1; 31a/8; 31b/14; 32a/12; 35a/20; 38b/12; 38b/17; 40a/4; 52a/14; 52b/17; 53b/13; 57a/7; 57a/7; 58a/16; 59b/22; 62b/4; 65b/18; 65b/19; 66b/13; 67a/16; 68b/18	‘ālem-i ‘ankā kuşlar alemi.
-de 14b/14; 15b/3; 19a/11; 22b/11; 27b/3; 30b/21; 31a/11; 31b/4; 35b/5; 36b/10; 37b/5;	-ya 22b/15; 23a/7; 23a/8; 23a/11

- ‘ālem-i ‘ankāyan kuşlar âlemi.
22b/11
- ‘ālem-i eflāk gökler âlemi.
-ı 67a/9
- ‘ālem-i ğayb gözle görünmeyen şeylerin âlemi.
-dan 11a/6
- ‘ālem-i envār ışıklar âlemi.
-iyye 31a/8
- ‘ālem-i ‘ibretu'llāh Allah'ın ibretlik âlemi.
-ı 36b/12
- ‘ālem-i kevn-i fesād geçici âlem, dünya.
18b/16
- ‘ālem-i melekūt Tanrının mutlak hükümdar olduğu âlem.
-da 23b/2
- ‘ālem-i şādık doğru olanların âlemi.
-uñ 34b/10
- ‘ālem-i süflī sufliler âlemi, dünya, aşağı âlem.
-de 19b/1
- ‘ālem-i ‘ulvī ruhlar âlemi.
-de 19b/1
- Ayrıca bk. cemī‘-i ‘ālem; hālīk-i ‘ālem; halk-ı ‘ālem; hallāk-ı ‘ālem; kuṭb-ı ‘ālem-i evliyā; māh-ı bezm-i efrūz u ‘ālem; settār-ı ‘ālem; sulṭān-ı ‘ālem; şāh-ı ‘ālem; zulmāt-ı ‘ālem; zulümāt-ı ‘ālem.
- ‘ale’s-şabāḥ sabahın erken saati, sabahleyin.
3a/2; 12b/15; 13a/14; 15b/17; 28a/9; 28a/12; 40a/17; 65a/2
- ālet** (A) vasıta, aygıt.
- 69a/15
-i (be.) 8a/17
-ine 7b/11
- āletlü** (A+T) aleti olan.
42a/18
- ‘aleyhi’s-selām (A) "ona selām olsun!" mânâsında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz. krş. ‘am.
4a/3; 6a/4; 33b/4; 44b/10; 45a/15; 61b/15; 61b/2; 62b/19; 66b/20
- Ayrıca bk. Cebrā’īl ‘aleyhi’s-selām; Kāz peygamber ‘aleyhi’s-selām; Loḳmān-ı ḥakīm ‘aleyhi’s-selām; Nāsen peygamber ‘aleyhi’s-selām; Süleymān ‘aleyhi’s-selām; Süleymān ḥazreti ‘aleyhi’s-selām; Süleymān peygamber ‘aleyhi’s-selām; Süleymān-ı Nebī ‘aleyhi’s-selām.
- ‘aleyhimü's-selām (A) "Allah'ın selāmı onların üzerine olsun." anlamında bir söz.
60a/10
- ‘aleyk (A) senin üzerine.
63b/4; 66b/20
-en 10a/1
- ‘aleyk al- birinin selamını kabul etmek.
-dı 11a/15; 33a/10; 63b/4; 66b/20
- Ayrıca bk. Ḳahir bin Sām ‘aleyk; Süleymān ‘aleyk.
- ‘āleyke’s-selām (A) "sana selām olsun." anlamında bir söz.
3b/3
- ‘ālī (A) nicelik ve nitelik bakımından en üstün olan; mümtaz; yüce; ulu.

- bk. **kaşr-ı ‘ālī, kātib-i ‘ālī.**
- ‘ālīm** (A) bilgin.
15a/19
-ler 23a/13; 25a/15; 42a/3;
45a/6
Ayrıca bk. **sekine-i ‘ālīm.**
- ‘alīm** (A) çok bilen, alim.
-dür 6a/16
‘alīm ü ‘allām çok bilen ve çok
bilgin.
-durur 6b/1
- alkış**
alkış it- dua etmek.
-di 33a/2; 49b/20
- Allāh** (A) Tanrı.
4b/2; 7a/2; 10b/16; 10b/18;
18a/4; 19a/18; 22a/18; 23a/1;
51b/19; 61b/7; 63b/12; 63b/16;
69b/2
-a 24a/14; 42b/13
-dan 59b/12
-ına 64a/9
-uñ 22a/18; 24b/13
Allāh te‘ālā Yüce Allah.
24b/8; 23b/11; 37b/9; 61a/18
-nuñ 61a/20
Allāhu te‘ālā Yüce Allah.
-dan 65a/15
-nuñ 6a/18; 61b/6; 63b/14
Allāhü’l-‘azīm Yüce Tanrı.
19a/1
- alt** alt.
30b/4
-ı (iy.) 64a/14
-ın 48a/5; 48a/16
- ına 47b/19; 61a/7
-ında 10b/13; 43a/3; 43b/14;
60b/15; 61a/7; 64b/5
-ından 61b/1
-ındağı 55a/12
-ından 61a/12; 62a/13
altına ir- bir şeyin altına girmek.
-di 61a/7
- altı** altı (sayı adı).
-ncı 11a/2
altı biñ altı yüz altı bin altı yüz
(sayı adı).
42a/18; 44a/9
altı yüz altı yüz (sayı adı).
17b/21; 56b/10
altı yüz biñ altı yüz bin (sayı
adı).
12b/14; 13a/6; 13a/7
- altun** altından yapılmış, altın.
5a/6; 10a/6; 14a/15; 16a/7;
16b/2; 30a/14; 32b/5; 33b/13;
33b/14; 35a/12; 39b/8; 40a/7;
42a/18; 44b/7; 44b/21; 45a/12;
45b/5; 47a/18; 48a/15; 52b/5;
56a/19; 60a/16; 60b/14;
64a/13; 64a/15; 64a/19
-dan 11a/11; 32a/16; 44b/12;
44b/16; 60b/14
- ‘ām** (A) halk tabakası.
3a/18; 29b/18; 32a/20; 39b/9;
44b/61
-ıdı 34b/1
‘ām olın- halk tabakasından
olmak.
-sa 34b/2
- ‘am** (A) "ona selâm olsun!"
mânâsında peygamberin adı
anılırken kullanılan bir söz.

- 64a/12; 64b/21; 68a/12; 68b/3
- amān** (A) yardım isteği.
49a/4; 46a/15; 48b/6; 48b/7
- amān bul-** yardım bulmak.
-ıcağ 50a/11
- amān dile-** yardım dilemek.
-diler 17b/1
-rseñüz 5a/19
-ñüz 46a/16
-yeydi 17a/20
- amān iste-** yardım dilemek.
-di 8b/9; 42b/19
-diler 44a/15
-gil 17a/9
-yene 49a/17
- amān vir-** bağışlamak.
49a/17
-düm 44a/14
-eydüm 17a/20
-me 48b/16; 48b/21
-meyüp 42b/8
- amān um-** temenni istemek.
-ma 11b/17
- Ayrıca bk. **eceli amān ol-**
- ‘**amel** (A) iş, niyet.
-den 25b/15
-i (iy.) 24b/9
- ‘**amel eyle-** gereğince hareket etmek.
12b/5; 12b/8
- ‘**amel kııl-** gereğince hareket etmek.
53a/21
-a 3b/18
- alum 17b/7
-avuz 17a/17
-up 3b/18; 29a/20; 44b/2; 44b/10
- ‘**āmīl** (A) emeli olan, isteyen.
-durur 15a/9
- ‘**āmīl ol-** istemek.
-alum 29a/20
-avuz 3b/18
-ğıl 13b/8
- ammā** (A) fakat, lakin, ancak, ama.
2a/21; 5a/8; 5a/18; 5b/4; 6a/9;
6a/17; 6b/13; 7a/10; 12a/1;
12a/19; 12b/10; 14b/5; 15a/1;
15a/9; 15a/13; 15b/9; 18a/10;
18b/1; 18b/3; 18b/12; 19a/11;
19a/18; 19a/21; 19b/3; 19b/9;
19b/10; 19b/12; 19b/14;
19b/19; 20a/2; 20a/16;
20a/21; 20b/7; 20b/13;
20b/15; 21b/9; 22b/15;
23a/4; 23a/18; 24a/10; 25a/17;
25a/20; 26a/3; 27a/16; 28b/2;
28b/13; 28b/18; 28b/21;
29a/21; 30a/11; 30a/12;
31b/8; 33b/6; 34a/4; 34a/8;
34b/13; 35b/7; 36a/8; 37a/17;
37b/3; 38a/16; 38b/3; 40b/12;
41b/1; 41b/5; 41b/10; 42a/11;
43b/19; 46b/10; 46b/16; 49b/7;
50a/2; 50a/4; 50a/12; 50a/15;
50a/18; 53a/3; 53a/7; 54a/5;
55a/6; 58b/7; 59a/18; 61a/11;
61a/13; 62a/16; 64b/5; 65a/9;
68a/14
- ‘**ammu** (A) amca.
-sıdı 45a/15
- ‘**amūd** (A) direk, sopa.
54a/10
-larıyla 8a/8
- añ-** anmak, yâd etmek.

	-up 3a/9; 6a/10		-di 7b/18
ana	anne. 20b/2; 20b/7; 20b/8		-üp 6b/8
	-sı 22a/18	anda	orada, oraya. 3a/2; 10a/9; 16b/19; 18a/8; 19a/13; 25b/8; 26a/3; 28a/2; 31a/2; 32b/7; 32b/7; 32b/10; 35b/6; 37b/15; 38a/2; 50a/5; 67b/13; 67b/22; 68a/16; 68a/18; 68a/1
aña	ona. 3a/9; 6a/18; 6b/6; 6b/16; 7a/3; 7a/13; 7a/14; 9a/16; 10b/1; 12a/12; 12b/6; 12b/21; 13b/6; 13b/8; 14b/16; 14b/12; 14b/14; 16a/12; 16b/13; 17b/7; 18a/16; 22a/16; 27b/2; 27b/4; 29a/3; 29a/7; 31a/8; 31b/12; 32b/14; 33a/b; 34b/15; 35b/11; 37b/16; 38a/8; 38a/9; 39a/13; 41a/5; 41b/13; 43b/9; 44b/4; 45b/11; 45b/19; 48b/2; 48b/3; 51a/14; 51b/9; 51b/11; 52a/13; 53a/9; 53b/17; 55b/2; 57a/4; 58b/9; 61a/18; 62b/17; 63b/16; 66a/6; 66b/15; 67b/5; 67b/14; 67b/15; 67b/18; 68a/7	andan	ondan; ondan sonra; o sebeple. 2b/2; 2b/7; 2b/8; 2b/10; 2b/12; 2b/13; 2b/21; 3a/2; 3a/4; 3a/6; 3a/19; 3b/3; 3b/5; 3b/8; 3b/14; 4a/12; 4b/6; 5b/2; 5b/9; 5b/15; 6a/12; 6b/9; 7b/1; 7b/3; 8a/21; 8b/1; 9a/17; 9a/21; 9b/1; 10a/5; 10a/7; 10a/11; 10a/17; 10a/20; 10b/15; 10b/17; 10b/20; 11a/7; 12a/14; 12b/21; 13a/12; 13a/13; 13a/15; 13b/8; 15b/4; 16a/18; 17a/9; 17b/7; 17b/10; 18a/10; 18b/4; 18b/9; 20b/1; 21a/16; 21a/20; 22b/9; 23a/7; 23a/20; 23b/1; 23b/7; 23b/9; 23b/11; 23b/12; 23b/15; 23b/17; 24b/11; 24b/15; 25a/11; 25b/1; 25b/7; 27b/13; 28a/5; 28a/7; 28a/17; 30a/13; 30a/14; 31a/12; 31a/19; 31b/4; 31b/5; 32b/3; 33b/12; 33b/17; 33b/18; 34a/11; 34b/8; 35a/17; 39b/11; 39b/16; 40a/6; 40a/14; 40a/16; 41a/9; 42a/13; 42b/8; 44a/14; 44b/14; 44b/20; 44b/21; 45a/6; 45a/21; 45b/1; 45b/16; 46a/6; 46a/10; 46b/20; 47b/13; 47b/15; 48a/5; 48a/17; 49a/2; 50a/10; 51a/1; 51a/4; 51a/6; 51a/8; 51a/16; 52b/1; 53a/10; 53b/21; 54a/10; 54a/11; 54a/17; 54a/19; 54b/3; 54b/15; 54b/17; 54b/21; 55a/1; 55a/11; 55a/13; 55b/6; 55b/14; 56a/2; 56a/13;
	-dur 1b/3		
‘anā	(A) zahmet, güçlük. 39a/19		
‘anber	(A) güzellerin saçı. -i (iy.) 39a/18 Ayrıca bk. niķāb-ı ‘anberīn; tīnāb-ı ‘anber; zūlf-i ‘anber.		
anca	kez, defa. 2a/9; 2a/17; 14a/11; 16b/8; 29a/6; 29a/7; 29b/11; 42b/11; 48a/1; 64b/4; 67a/14		
ancılayın	onun gibi. 16a/15; 26a/21; 35a/9; 37b/17; 60b/21		
and	and iç- bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, yemin etmek.		

	56a/18; 56a/20; 56b/1; 58b/1; 59b/11; 60a/18; 60b/16; 60b/8; 61a/9; 61b/14; 62a/14; 64b/12; 65a/2; 65b/15; 66b/7; 66b/16; 67a/6; 74b/2; 67b/16; 68a/20; 68b/9		-yup 52b/10 -rlardı 39b/11 -ruz 52a/12
anı	onu. 5a/6; 7a/1; 7a/13; 8a/4; 8a/14; 9a/18; 9a/19; 9b/5; 9b/7; 9b/11; 10a/7; 10b/19; 17a/11; 20b/17; 20b/20; 24b/14; 24b/17; 25b/2; 27a/10; 27b/3; 29b/20; 30a/5; 31b/16; 38a/20; 43a/11; 43b/19; 43b/21; 48b/12; 52a/14; 54a/21; 55b/16; 56b/1; 57a/3; 61a/18; 85b/6; 66a/15	anlar	onlar. 6a/3; 8b/4; 9a/8; 21a/6; 22a/17; 23a/16; 23b/12; 27a/6; 28b/3; 45b/21; 47a/20; 47b/3; 50a/8; 50a/9; 50b/9; 50b/13; 58a/18 -a 19b/4; 50b/8; 60a/12 -dan 38a/8 -ı (iy.) 5a/21; 19b/8; 31b/9; 32b/4; 38b/5; 38b/7 -uñ 8b/2; 8b/3; 8b/4; 8b/5; 8b/17; 8b/18; 8b/20; 8b/21; 9a/2; 9a/10; 9a/11; 9a/12; 9a/13; 9a/14; 19b/9; 19b/20; 20a/1; 20b/7; 20b/8; 20b/9; 20b/11; 20b/17; 26b/13; 28a/21; 28b/4; 28b/5; 35b/10; 38a/10; 38a/13; 38a/17; 38a/20; 38b/3; 44b/8; 46a/18; 50b/8; 50b/10; 63a/17 -uñdı 41a/19
	anıñçun o yüzden, bu sebeple, böylece. 26b/4		
añıl	añıl añıl yavaş yavaş. 39a/2; 57a/8	añra-	kükremek. -dı 8a/4; 42b/21
‘anķā	(A) ismi olup, cismi olmayan bir kuş, zümrüdüanka kuşu. 8b/6; 22b/11; 41a/14 -dan 63b/7 -ların 23a/4 Ayrıca bk. ‘ālem-i ‘anķā; Şimurg-ı ‘anķā.	anuñ	onun. 3b/18; 4b/19; 5b/2; 5a/15; 6a/11; 10a/8; 10b/17; 10b/19; 11a/21; 13a/3; 13a/5; 14b/8; 14b/12; 14b/17; 15a/6; 18b/7; 26b/10; 30a/2; 32b/21; 33b/17; 33b/18; 33b/20; 34a/5; 34b/19; 35a/5; 35a/6; 36a/16; 36b/4; 37b/17; 38b/11; 45a/16; 45b/13; 47b/7; 47b/18; 48a/16; 49a/8; 49b/2; 49b/3; 52a/7; 52b/1; 53a/6; 53a/11; 53a/14; 54a/3; 56a/9; 57a/2; 60a/14; 60b/15; 61b/11; 61b/12; 63b/8; 64a/14; 65a/15; 66a/8
añla-	anlamak, kavramak, algılamak. 7a/2; 13b/9; 13b/15; 26a/2; 42a/2; 51b/15; 64a/7 -dı 49a/11 -dılar 62a/18 -dum 19a/20 -duñ 63b/9 -maz 26a/4 -yalum 19b/1; 29b/18		

- çün 3a/14; 14b/16; 17a/1;
22a/8; 22a/17; 22b/19; 22b/20;
32a/10; 38a/7; 67b/6
- dur 7a/14
- la 3b/5; 13a/2; 50a/5; 53a/2
- ‘**ār** (A) utanma.
13b/6
‘**ār it-** utanmak.
(d)-üp 61b/1
‘**ār kııl-** utanmak.
-up 59ba/1
- ara** iki şeyin arasında
bulunan,uzaklık, iç, arada olan.
-larından 20b/10
-muzda 38a/6
-muzdan 21b/5
-ņuzdan 23a/2
-sın 41a/14
-sına 22a/1
-sında 17a/1; 19b/21; 20a/10;
20a/12; 21a/16; 21b/21;
25a/14; 35b/13 38a/11;38a/12
-ya 7a/1; 17a/2
- ara-** aramak.
-yup 19b/21
- ‘**araşāt** (A) mahşer meydanı.
9b/17
‘**araşāt kıop-** kıyamet kopmak.
-dı 9b/17
- arāste** (F) düzen, sıra, nizam.
arāste kııl- düzenlemek, sıraya
koymak.
-dılar 40b/3
arāste ol- düzenlenmiş, sıraya
konulmuş.
-up 8b/8
- ard** arka, geri.
-ından 64a/16
- ardınca** hemen arkasından, peşinden.
8b/2; 8b/4; 8b/17; 8b/21; 9a/2;
26b/11; 28a/21; 28b/4; 28b/5;
28b/9; 32a/1; 38a/3; 43b/12;
43b/21; 45a/9; 46a/18; 46b/18;
52a/6; 52b/7; 63b/20
- arı** temiz.
-dur 38a/7
- ‘**arız** (A) görmeye engel olan şeyler.
-uņ 53/13
- ‘**arif** (A) bilen, bilgili.
52a/15
- arқа** arka, art.
-mdağı 18b/21; 19a/5; 19a/11
-ņdağı 18b/13
-sına 25a/17; 60b/19
-sında 4a/2; 18b/1; 25a/19
arқа vir- sırtını bir şeye karşı
çevirmek.
-üptür 54a/3
- armağan** birini sevindirmek, mutlu
etmek, onurlandırmak,
kutlamak için veya anı olarak
verilen şey, hediye, ödül.
3a/6; 35b/9; 35b/11
- arslan** arslan.
8a/5; 8b/16; 15a/8; 18b/3;
19a/4
-a 18b/1
-lar 9b/10; 12a/2; 42b/21
- ‘**arş** (A)
‘**arş u ferş** gök yüzü ve yer
yüzü.
64b/13; 65b/20
-üņ 24a/17

- arşūn** (F) arşın, yaklaşık olarak 65 cm.ye eşit olan uzunluk ölçüsü.
8b/17
- art-** fazlalaşmak, çoğalmak.
-a 22b/6; 26b/17; 35b/20; 35b/21
-dı 26b/15
-mağ 36a/11
arta tur- sürekli artmak.
-sun 69b/8
- arta kal-** geride kalmak.
-a 57a/6
-dı 57a/5
- artuğ** fazla, ziyade.
17a/4
-dur 13a/3; 38a/5
-durur 15a/10; 38a/16
- artur-** çoğaltmak, fazlalaştırmak.
-66a/9
-duğın 62a/18
- ‘**arż** (A) sunma, gösterme.
56b/19; 56b/20; 57b/18; 58b/19
‘**arż eyle-** sunmak, bildirmek.
-di 41b/15; 42a/14; 44b/4; 63a/7
-diler 32b/3
-gil 12b/6; 32b/16
‘**arż it-** sunmak, bildirmek.
-mege 53a/1
‘**arż kııl-** sunmak, bildirmek.
-dı 58b/18
- aş-** asmak.
-a 9b/5
-dılar 7a/17; 32b/6
-ılmış 10b/1
- up tururdum 68a/18
aşa ço- asmak.
-dumdı 68a/20
- āsān** (F) kolay.
-dur 17a/11
-ıdı 17a/21
āsān ol- kolay olmak.
-dı 50a/15
- āsānlık** (F+T) kolaylık.
(ğ)-ıla 58a/5
- aşfer** sarı.
12b/20
-i (iy.) 15a/18; 17b/12
-ini 17a/16
Ayrıca bk. **melik-i aşfer**.
- aşhāb** (A) dostlar; Hz. Muhammed’i görmüş, arkadaşlık etmiş ve ona inanmış kişiler.
-ına 1b/12
aşhāb-ı çār dört dost.
66a/8
Ayrıca bk. **nesl-i aşhāb-ı kehf**.
- āsīyāb** (F)
bk. seng-i āsīyāb.
-uñ 53a/17
2. soy.
-ı (iy.) 12a/6; 30b/7; 35b/2; 50a/13
- ‘**āşī** (A) karşı gelen.
-nüñ 11b/17
‘**āşī ol-** karşı gelmek.
-an 14b/14
-dı 26b/5
-mış 6a/18
- ‘**asker** (A) asker, er.

	-inden 17b/9; 59b/12		-madın 2a/16
	‘ asker-i Yūnān Yunan askeri		‘ āşıkān (F) aşıklar.
	-a 63a/3		8a/15; 14a/11; 14a/12
aşl	1. asıl, hakiki, gerçeklik, esas.		‘ āşık-āne (F) aşıklar gibi.
	-ı (be.) 25a/712; 34a/3; 34a/7; 35b/3		18a/15; 23b/3; 29b/16; 56a/11
‘ aşr	(A)		‘ aşk (F)
	bk. vakt-ı ‘aşr .		‘ aşk-ı sır gizli aşk.
āsumān (F) gök, sema.			-da 2a/15
	43a/3		āşikār (F) belli, açık, meydanda
	-a 7b/9; b9b/3		6a/7; 37a/1; 41b/21; 48b/16; 65b/19
	-ı (be.) 7b/9; 9b/3		āşikār ol- belli olmak, meydana çıkmaq.
aş			-maz 7a/13
	aş yer- hamile kadınların bazı yiyeceklerden tikslenme veya aşırı isteme şeklinde ortaya çıkan davranışları.		-sa 36b/3
	-ererler 5b/3		at atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, beygir.
	-mezdi 20b/14		8b/14; 11a/15; 16b/3; 16b/5; 42a/16; 46a/7; 46a/9; 58a/4
aş-	aşmak, geçmek.		-a 8a/20; 11a/10; 29b/13; 46a/11; 46a/13; 59a/5; 66b/17
	-a 53a/11		-dan 11b/14; 48a/11
	-up 14a/21		-ı (be.) 46a/8; 46a/10; 46a/17
aşağa	aşağı.		-n 67a/3
	11a/18; 19b/17; 27a/14; 29b/3; 38a/12; 38a/18; 50a/1; 54b/18; 54b/19; 54b/20; 54b/21; 55a/10; 61b/15; 64a/21; 64b/2; 66b/4		-ına 12b/15; 56b/6; 68a/13
	-dan 4a/7		-ından 17b/2; 67a/3
	Ayrıca bk. baş aşağı sal- , baş aşağı kıl-		-lar 59a/15
‘ āşık	(A) birine karşı sevgi besleyen kimse.		-lara 11b/3
	-laruñ 53b/14		-ları 16a/1
	‘ āşık ol- birine karşı sevgi beslemek.		-ların 13a/18
	-a 8a/17		-larına 4a/5; 16a/18
			-larınuñ 16a/19
			-uñ 16b/17

	at nalı atların daha iyi yürüyebilmeleri için tırnaklarına çakılan demir.		
	-ından 59b/1		-üp 23a/4
at-	bir cismi bir yöne doğru fırlatmak, bırakmak.		ateş (F) yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr.
	-a 43b/19		14b/14; 53a/18
	-acakdur 27b/14		-i (be.) 14a/12
	-an 43a/9		ateş-i rû-yı halîl sevgilinin yüzünün ateşi.
	-ar 42b/13; 68a/5		-üm 14a/12
	(d)-ardum 11a/10		Ayrıca bk. âb ı ateş; mişl-i ateş
	-arlar 41b/19	atıl-	saldırmak, hücum etmek; patlatılmak.
	-arlardı 43a/5; 43a/8; 43a/11		-dı 7a/7
	-dı 9b/12; 10a/13; 10a/16; 15a/7		-duğı 43a/8
	-dılar 40b/10; 43b/14; 65b/13; 67b/8		-up 66b/11
	-durdı 7a/6	atış-	saldırmak, hücum etmek.
	-masunlar 42b/12		-ur 66b/7
	-sunlar 4b/5	atlandur-	ata bindirmek.
	-up 7b/15; 9b/8; 9b/10; 31b/9; 35b/15; 66b/9		-up 29b/13
ata	baba; dede ve büyükbabalardan her biri.	atlas	(A) üstü ipek, altı pamuk olan bir kumaş.
	-m 40a/9		61b/16
	-n 29a/12		-dan 44b/11
	-nuñ 1b/10; 40a/8	atlu	ata binmiş kimse, süvari.
	-sı 6a/10; 11a/10		12b/14; 13a/7; 16a/18; 17a/21; 42a/17; 66b/17
	-ya 12a/7	atmaca	atmaca kuş.
‘atā	(A) bağış, ihsan, hediye.		28b/6
	39a/15	atıyār	(A) kuşlar.
	-dur 1b/4		33a/8; 41a/14; 59b/5
	-lara 17b/18		Ayrıca bk. melek-i müvekkel-i atıyār; melik-i atıyār; tekvîn-i atıyār.
	‘atā kıl- bağışlamak,	āvāz	(F) ses, seda.
	-ğıl 14a/5		7b/9
	‘atā vir- bağışlamak.		-ı (be) 11a/6; 66a/20

- ından 8a/5
āvāza vir- ses vermek.
 -üp 8a/5
āvāz gel- ses gelmek.
 -di 10b/21; 19a/6
- avcı** avcı.
 41a/14
- avlan-** avlanmak.
 -ur 12a/1
- ‘avn** (A)
‘avn-i Hakk Allah'ın yardımı.
 -la 39a/10
- ‘avrat** (A) zevce.
 20a/9; 20a/18
 -uñ 20a/20
- avuç** avuç.
 5b/20
- ay** 1. yaklaşık olarak 30 günlük zaman parçası.
 -dan 68b/2
 2. yer yuvarlağının uydusu olan gök cismi, kamer.
 -ı (be.) 9a/5
ay u gün ay ve güneş.
 18b/19
- aya** aya, avuç içi.
 -sınca 55b/21
- ayağ** ayak. krş. **ayağ**.
 -ı (iy.) 19b/9; 19b/13; 34b/20
 -in 30a/17; 43a/12; 44a/1;
 44b/9; 49a/13; 64b/1
 -ından 16b/4; 16b/5;
 46a/11
 -ıyla 23b/14
- ayağ üzere tur-** ayakta beklemek, ayakta durmak.
 -dılar 43b/11
 -mağıl 47a/21
 -mışlar 32a/20
 -sunlar 44b/6
 -up 47b/2; 51a/20; 57b/5; 58a/6
- ayağ üzerinde tur-** ayakta beklemek, ayakta durmak.
 -dılar 45b/3
 -urlar 30b/8
- ayağ üzerine tur-** ayakta beklemek, ayakta durmak.
 -dı 40a/6; 45a/6
 -dılar 11b/9
 -ur 48a/16
- ayağ üzre tur-** ayakta beklemek, ayakta durmak.
 -mışdı 64a/15
 -up 64b/11
- ayağ** ayak. krş. **ayağ**.
 -dan 16a/3
 -ları 28b/3; 43a/18; 46b/13
 -ların 8b/5; 24a/7
 -larından 16a/19; 28a/21
 -larının 16a/2
 -larıyla 23a/12; 43a/2
 -tan 16a/3
- ayağları üzerine tur-** ayakta beklemek, ayakta durmak.
 -amayıp 43a/19
- ayağlı** ayağı olan.
 -9a/16
- ‘ayān** (A) açık, belli.
 7a/2; 13b/9; 35a/11; 62b/14

- dur 25b/21
 ‘**ayān eyle-** ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak.
 -di 53b/15
 ‘**ayān kıl-** ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak.
 -ur 53b/16
 ‘**ayān ol-** ortaya çıkmak, meydana çıkarmak.
 -a 26a/15
- āyāt** (A) ayetler.
 -çün 66b/5
- ‘**ayb** (A) ayıp, utanılacak şey.
 -64a/5
 -in 11a/3
 ‘**ayb ol-** ayıp olmak.
 -a 50b/17
- āyet** (A) kimsenin inkâr edemeyeceği açık delil nişan; belirti, alamet, ayet.
 18a/12
 -i (be.) 25a/5
 -in 2a/15
āyet-i hüsn güzel ayet.
 -üñ 39a/19
- āyin** (F) kanun
 53a/16
- ayır-** ayırmak.
 -ınca 9b/6
- āyine** (F) ayna.
 -nüñ 34a/1; 34a/3; 34a/6
 -sin 33b/21
 -sine 42a/16
- āyineleyn** ayna gibi.
 54a/17
- ‘**ayn** (A)
 ‘**aynū’l- hayāt** hayat pınarı.
 39b/3
- ‘**aynı** (A) bir şeyin kendisi, başkası değil.
 -37a/3; 39a/21
 -n 37a/4
- ayrı** uzak. krş. **ayru**.
 4a/18
ayrı düş- birbirinden uzakta kalmak.
 -üp 68b/3
- ayrıl-** ayrılmak.
 mağ 31b/5
 -miş 46a/8
- ayru** uzak. krş. **ayrı**.
ayru düş- uzaklaşmak.
 -dügüme 31b/2
 -üp 68b/3
ayru ol- uzak olmak.
 -am 57b/15
 -mazam 57b/14
- ayruk** başka, diğer, başkası.
 10b/3; 11a/7
ayruğa kal- başkasına kalmak.
 -a 57a/16
- ‘**ayyar** (A) hilekar, dolandırıcı.
 54b/4; 54b/9; 54b/15; 56b/2
 -uñ 54b/7
- ‘**ayyūḳ** (A)
 bk. **felek-i ‘ayyūḳ**
- az** nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.
 2a/16; 16b/11
 -durur 28b/18

- az-** baştan çıkmak.
-dılar 21a/14
-durur 33b/1
- a' zā (A)**
bk. **cemī' -i a' zā.**
- ‘azāb (A)** azap.
23b/21
- āzād (F)**
āzād eyle- serbest bırakmak.
-düm 49b/12
-dünj 57b/14
āzād it- serbest bırakmak.
-diler 50a/10
(d) -eyin 67b/14
āzād kı1- serbest bırakmak.
-dum 40b/9
-up 50a/9
- azaḳ (yol için)** zor ve çetin.
-dur 25b/11
- a' zam (A)**
bk. **dīvān-ı a' zam; ḥaḳān-ı a' zam, melek-i a' azam; sultān-ı a' zam; tekvīn-i a' azam.**
- ‘azamet (A)** büyüklük, ululuk.
10b/18
-in 52b/20; 58b/20
-ine 48b/4
‘azamet göster- büyüklük, ululuk göstermek.
-elüm 3b/15
- ‘azametlü (A+T)** ihtişamlı.
18b/6; 30b/5
- azdur-** baştan çıkarmak, doğru yoldan çıkmasına neden olmak.
-urdı 33b/1
- azın**
azın azın azar azar.
27a/17
- ‘azīm (A)** büyük.
3a/16; 4b/19; 8a/8; 10b/5; 12b/18; 13a/17; 18a/20; 27b/12; 40a/4; 44b/14; 47a/18; 53a/10; 58a/12; 61b/15
Ayrıca bk. **Allāhü'l-‘azīm; šāh-ı ‘azīm**
- ‘azm (A)** azim, gayret; niyet, yönelme.
‘azm-i benī Aşfer kı1- Aşfer sülalesine doğru yola çıkmak.
-up 12b/19
‘azm-i niyyet kı1- bir şeye karar vermek.
-up 6b/12
‘azm-i Süleymān it- Hz. Süleyman'a doğru yönelmek, gitmek.
-diler 3b/13; 4a/2; 64a/11
(d)-üp 46a/20
‘azm-i Süleymān kı1- Hz. Süleymān'a doğru yönelmek, gitmek.
-up 63b/19
‘azm-i vehm al- kuruntu yapmak.
-dı 10b/19
‘azm-i Yūnān it-
-diler 59a/10
‘azm-i Zāl kı1- Zal'e gitmek için yola çıkmak.
-up 3a/7
‘azm it- yola çıkmak.
(d)-üp 7a/5

‘aziz	(A) değerli, saygın. 24b/8; 39a/16	-1 (be.) 38a/12 -larına 20a/17
azuk	azık. 25b/15; 26b/16 (ğ)- 1 (be.) 38a/6 (ğ)-ın 58b/1	bāğ-ı hüsn güzel bahçe. -ün 26a/14
‘azze	(A) ‘azze ol- aziz olmak. -ma 13b/12 -masun 11b/11	bağarsağ bağırsak. krş. bağarşuğ , bağırsak -ın 43a/15
B.		bağarşuğ bağırsak. krş. bağarsağ , bağırsak . -ın 23b/10 -unı 23b/10
bāb	(A) kapı. 25b/13; 55b/9 -ı durur 2a/15 -uñ 55b/14 bāb-ı nāz naz kapısı. 2a/15	bağırsak bağırsak. krş. bağarsağ , bağarsuğ. 8b/6 -ın 24a/8 -unı 23b/10
bād	(F) yel, rüzgar. 14b/14; 57a/1 -a 6b/3 bād-ı nesīm hafif hafif esen rüzgâr. -ile 38a/12 bād-ı şarsar şiddetli ve soğuk esen rüzgar. 26a/20 -a 23a/5 -ına 23a/14	bağ(ı)r göğüs, sine. -ların 67a/12 -larına 20a/17 (Ø)-ı (be.) 48a/7 (Ø)-ın 24a/8; 43a/15 (Ø)-ına 26a/16 (Ø)-ını 16b/17 (Ø)-umuz 21b/1
ba‘ de	(A) ba‘ de’ş-şalāt namazdan sonra. 59b/16	bağışla- bağışlamak. -dum 49/3
bāğ	(F) bağ, bahçe. 10a/11; 20a/6 -da 6a/6; 26a/15	bağla- bağlamak. 62b/5 -dı 63a/19; 67b/21 -dılar 2b/5; 8b/18; 61a/9; 63b/6; 64b/8 -madı 63a/20 -maduñ 64b/6 -mışlar 54a/15

- rdı 63a/20
 -yana 64b/8
 -yup 2b/5; 16a/6; 16b/10;
 48a/12; 63a/4
 Ayrıca bk. **dīvān bağla-**, **kıılıç bağla-**; **şüret bağla-**
 2. (mecaz) bağlamak, kalbe sıkıntı vermek.
 -dum 55a/20;
 -yavuz 55a/20
- bağlı** bağlı, bağlanmış olan.
 -dur 55b/9
- bahāsı** (F) değer, kıymet.
 -sı 36a/8
- bahādur** (F) yiğit.
 62b/21
 -larına 13a/11
- bahāne** (F)
bahāne ol- sebep olmak.
 -mış 68a/9
- bahār** (F) bahar mevsimi.
 21b/8
bahār-ı çarḫ-ı devrān dönen feleğın bahar mevsimi.
 52a/14
- bahāristān** (F) ilkbahar mevsimi.
 -20a/8
- baḫir** (A) deniz. krş. **baḫr**.
 37b/15
 -de 42b/7
 -ler 38a/15
- baḫr** (A) deniz. krş. **baḫir**.
 8a/20; 31b/11; 42a/14; 68b/19
 -i (be.) 1b/11
 -inden 1b/15
- ine 14a/9
 -ün 37b/9
 -inün 26a/7
baḫr-i Beytās Beytas denizi.
 -layın 16b/9; 42a/14.
baḫr-i cūŝān coŝkun, kaynayan deniz.
 16b/16
 -layın 42b/6
baḫr-i ma‘nī‘ mana denizi.
 -inde 25b/13
baḫr-i muḫīḫ okyanus.
 16a/2
 -i (be.) 32a/15
 -ün 31a/7
baḫr-var deniz gibi.
 28a/5
- baḫŝ** (A) iddia.
 -de 50a/6
baḫŝe dūŝ- iddialaŝmak.
 -di 51b/13
baḫŝ it- iddialaŝmak.
 (d)-esin 50a/5
 -dürsem 15a/11
- baḫŝ** (F) parça, bölüm.
 -ı (be.) 57a/19; 57a/20; 57a/21
 -ımı 57a/18
baḫŝ eyle- bölmek.
 -di 57a/18
baḫŝ it- bölmek.
 (d)-eler 50b/11
 (d)-en 56b/5
baḫŝ kııl- parçalamak, bölmek.
 -up 51a/10

baḥṣāyiṣ (F) bağışlama. -dür 15a/2	-am 57a/1 -an 44a/15
baḥṣiṣ (F) baḥṣiṣ it- bağışlamak. -düm 56a/10 (d)-üp 20b/4	bākī tūr- devamlı olmak, sonsuz dek sürmek. 4a/19; 47a/9 2. diğ̈er, artan, geri kalan. 2b/20; 4a/12; 12b/2; 26a/6; 28a/3; 44a/14; 44a/15; 46b/3; 46b/16; 47b/15; 60b/15; 63b/15 -si 2b/15; 44a/3; 50b/1 -sin 29a/17; 39a/11; 52a/1; 64b/18; 69b/5 -nüḡ 2b/18
baḥt (F) talih, kader. 13b/5 -ı (iy.) 69b/9 baḥt-ı devlet devlet bahtı. -25b/12	
baḥtiyār (F) bahtlı, talihli. 7a/15; 14a/2; 25b/6; 30b/10;3 2b/21; 53a719	bāl (F) bāl u per kanat. -i (be.) 46b/1 Ayrıca bk. zīr ü bāl .
baḡ- bakmak. -am 59b/2 -arlar 11a/12 -dı 3a/18; 10a/6; 10a/14; 11a/11; 11a/16; 54b/9 -dılar 7b/10 -ın 64b/18 -madı 67b/19 -sa 66b/6 -up 4a/8; 13b/4; 34a/20; 49a/2; 49a/12; 61a/10; 66a/21 Ayrıca bk. ḥor baḡ-	balaban çakır doğan; balaban kuşu. 2b/16; 28b/4; 60b/10; 60b/10
baḡır bakır. 8a/20	balçaḡ kabza. 59a/21 (ḡ)-ıla 66a/17
baḡiṣ- karşılıklı bakmak. -dılar 55a/13 -up 24a/3	balıḡ balık. (ḡ)-a 34b/19 (ḡ)-ı (be.) 65b/15 -lar 23b/11; 24a/9; 37b/14; 68b/13 -lara 23b/11 -ları 24a/8; 68b/11 -laruḡ 24b/8 (ḡ)-uḡ 24b/17; 38a/13
bākī (A) 1. ebedi, daimi, kalıcı. 30b/2; 40a/13; 69b/5 bākī ḡal- devamlı olmak, sonsuz dek sürmek.	bāliḡ (A) bāliḡ ol- ergenlik çaḡına ulaşmak. -urdı 21a/3
	bām (A)

- bk. **zîr ü bām**.
- baña** bana.
3a/13; 4a/10; 4b/1; 4b/13; 5a/4;
5b/20; 6a/17; 6a/21; 10b/3;
11b/11; 12a/16; 12b/12; 13a/11;
14a/3; 14b/18; 15a/8; 15a/12;
15a/20; 15b/1; 16a/8; 16a/9;
16b/11; 17b/18; 19a/1;
19b/19; 24a/1; 24b/11;
26b/4; 26b/5; 26b/12; 26b/14;
30b/17; 33a/14; 33b/10;
34b/1; 37b/20; 40a/12; 42a/8;
45b/21; 47b/3; 48b/19;
49a/4; 49a/12; 49b/15;
51b/17; 64a/4; 64a/5; 64a/6;
64a/7; 64b/17; 67a/19;
67b/9; 67b/18; 67b/21; 67b/22;
68a/6; 68a/10; 68b/12
- ba' zı** (A) bazı.
19b/8; 15b/7; 45b/14
-larınuñ 43a/17
-sı 4b/10; 4b/18; 11b/14
-sını 4b/10
-sınıñ 27b/18; 43a/15
- bārān** (F) yağmur.
51b/10
- bār** (F)
bār-ı büngāh yemiş, meyve,
yiyecek konulmuş çadır, yer.
13a/15
bārigāh (bār-gāh) hükümdar
sarayı veya çadırı; otağ.
13a/21
-ı (be.) 44b/11
-uñ 13b/1
bārek-Allah (A) "mübarek
olsun; Allah mübarek etsin."
anlamında bir söz.
2a/13; 63b/12
- barış-** arada var olan düşmanlığı veya
dargınlığı kaldırarak anlaşmak.
-ğıl 16b/20
- barışdur-** barıştırmak.
-a 16a/17
- bārī** (F) hiç olmazsa, hiç değilse.
17a/17; 31b/3; 56a/2
- barmaq** parmak.
(ğ) -ın 9b/3
(ğ) -ında 52b/17
(ğ) -ından 15b/3
(ğ) -una 15b/2
barmaq ağıza ur- şaşmak,
hayret etmek.
-up tururlar 16b/8
- bartaq** bardak.
-ların 8b/20
- bārū** (F) kale duvarı, sur.
11a/12; 11a/13; 42b/3; 43a/3
-lar 43a/7; 43a/14
-nuñ 11a/13
-sına 43a/7
- bā-şafā** (A) sefalı.
-6a/8
- bāşıñ** (A) yayan, yayıcı.
1b/4
- baş-** basmak.
-ardı 30a/17
-arlar 36a/13
-sın 61a/21
-dı 1b/9
-sa 30a/18; 30a/19; 33b/11;
34b/20
-up 46b/21; 54b/9
Ayrıca bk. **kağem baş-**.

- baş** 1. kafa, baş.
43a/21; 43b/15; 53a/18; 59a/6;
60b/7; 60b/17
-ı (iy.) 7a/7; 19b/10; 34b/18;
35b/19; 40a/20; 43b/17; 54b/16
-ın 43a/12; 43a/17; 44a/1
-ına 15a/7; 34b/19; 43a/14;
60b/18
-ında 11a/14; 19b/10
-ındağı 47b/18
-ını 15a/7
-ınıu 34b/17
-ıyla 23b/14; 46a/13; 52b/10
-lar 9b/18
-ları 4a/3; 42b/3
-ların 5a/16; 19b/16; 24a/7
-ınuza 5a/19
-umu 49b/18
-umuza 32a/5
2. başkan, bir topluluğu yöneten kimse.
12a/9
-ı (be) 7b/14; 29b/4; 45a/2;
45b/21;
3. arazide en yüksek nokta.
-ından 10b/12
4. baş, başlangıç.
-dan 51b/13
-ına 59b/8
5. bir şeyin yakını veya çevresi.
-ına 54b/8; 54b/9
-ında 4a/1; 59b/15
- baş aşağı kııl-** başını önüne indirmek.
-up tırdı 5a/13
- baş aşağı şal-** başını önüne indirmek.
-up 48b/18
- baş başa çıt-** çok yakın biçimde durmak.
-up 59b/6
- başdan geç-** bir şey uğruna canında vaz geçmek.
-mişüz 53b/15
- baş eg-** saygı göstermek.
-üp 52b/4
- başına gel-** bir şeyin etrafında toplanmak.
-üp turdılar 54a/14
- başına üş-** bir şeyin başına toplanmak.
-üp 51a/12
- başından 'aklı git-** kendinde olmamak.
(d)-erdi 20b/13
- baş kaldır-** kafasını kaldırmak, dinler duruma getirmek.
-up 6a/13; 54a/1
- baş kaldur-** kafasını kaldırmak, dinler duruma getirmek.
-up 6a/13; 14b/2; 15b/7; 35a/18;
47b/21
-mış 54b/11
- baş koy-** saygıyla baş eğmek.
-up 3b/3; 5a/8; 5b/17; 28a/4;
32b/2; 41b/2; 44b/1; 46a/12;
49a/13; 55b/13; 64b/1; 68b/11
- baş şal-** baş eğmek, saygı göstermek.
-dı 13b/3
-up 13a/13
- baş kes-** öldürmek.

- (1n) k.-e 9b/5
 (1n1) k. 48b/16
 (1n1) k.-icek 14b/17
 (1n1) k.-mege 15b/1
 (1n1) k.-sün 4a/20
başum berāberi kıl- saygı göstermek.
 -am 15b/21
başuḡa gel- bir şeyi yaşamak.
 -se 67a/14
baş ur- baş eğmek, saygı göstermek.
 -up 39b/12
baş vir- canından olmak, ölmek.
 -ürem 12a/9
baş yire koy- saygıyla baş eğmek.
 -up 47a/6
 Ayrıca bk. ‘**aqlın başına dir-**; ‘**aqlı başına gel-**; ‘**aqlı başından var-**; **cān u baş ele al-**; **yolına cān u baş oyna-**; **yolında baş u cān vir-**.
- başla-** başlamak.
 -dı 3b/9; 5b/20 6a/1; 17b/11;
 35a/16; 51a/13; 58b/5;
 -dılar 40b/2
 Ayrıca bk. **kıрмаḡa başla-**.
- bat-** 1. gömülmek.
 -ardı 20a/2
 2.Dünya'nın dönüşü dolayısıyla Güneş, Ay ve yıldız ufkun altına inmek.
 bk. **gün bat-**.
- bāṭıl** (A)
bāṭıl eyle- boşa çıkarmak, hurafe olmak.
 -di 9b/14; 9a/15
bāṭıl ol- boşa çıkmak, hurafe olmak.
 -dı 9a/11
 -duḡına 9a/12
bāṭın (A) gizli.
 64a/5
batman bir ağırlık ölçüsü.
 8b/16
bāy
bāy ü gedā ol- zengin ve yoksul olmak.
 -a 39a/11
baykuş yırtıcı gece kuşu, baykuş.
 2b/20
be-āvāz-ı büleṇd çağır- yüksek sesle çağırarak, haykırmak.
 -dı 11b/4
bebr (F) kaplana benzer bir yırtıcı hayvan.
 9b/10
 -ile 55b/1
be-cān-ı Muṣṭafā Hz. Muhammed canı, ruhu için.
 6a/8; 63b/17
beççe (F) insan veya hayvan yavrusu.; esir çocuk.
 40b/10
 -ye 11b/21
bed (F) kötü, fena.
 8b/12; 16b/15
beddu‘ā (F)
beddu‘ā kıl- beddua etmek.
 -anların 48a/9
beden (A) 1. vücut, gövde.
 21a/19

2. kale duvarı.
-lerine 3b/1
- bedî** (A) güzel, yepyeni.
25b/21
- bedr** (A) dolunay.
32a/10; 56b/15
- be-dürüstî** (F) doğru olmak gerekirse, doğrusu..
24b/8
- beg** sözü geçen, nüfuzlu, zengin kişi, bir beyliğin başında bulunan kimse, efendi.
-isi 17a/16; 45a/13; 45a/18
-ler 5b/11; 11b/9; 15a/8; 15b/5; 15b/7; 15b/15; 17a/18; 25a/14; 46b/13; 51a/21; 60a/4
-lere 52b/4
-leri 4a/4; 5b/5; 14b/9; 26b/5; 39b/8; 42a/20; 44a/11; 44b/17; 48a/18; 48b/7; 63a/14; 64a/13
-lerle 60a/9
-lerinden 15a/8; 17a/16; 48a/12
-lerine 13a/9; 13a/10; 15b/20; 31b/8; 35b/9; 45b/6; 49b/8; 57a/18
-leriyle 11b/6; 13a/16; 15b/18; 28b/16; 40b/1; 58b/8
-lerüñ 15b/7; 46b/18
Ayrıca bk. **cemî** -i **begler**.
- be-gâyet** (F) çok aşırı, son derece.
5b/9; 5b/21; 6a/12; 13a/3; 13b/3; 15a/9; 15a/19; 18b/4; 19a/17; 25b/19; 26b/15; 31a/19; 33b/6; 37b/19; 40b/8; 41a/21; 43b/3; 45b/12; 49a/8; 50b/20; 52a/4; 56a/9; 59a/1; 62a/4
Ayrıca bk. **gâyet**.
- begen-** bir şeyi iyi ve güzel bulmak, beğenmek.
-üp 55b/20
- beglik** bey olma durumu.
45b/12
-durur 45b/21
-ile 12a/9
- begüm** hanım, hanımefendi.
2a/7; 53a/10; 53a/1
- behcet** (A)
bk. **ķamer-behcet**.
- beher-ķāl** (F+A) herhalde, mutlaka.
29a/13
- behişt** (F) cennet.
37b/11
- beķā** (A) kalıcılık.
39a/14
Ayrıca bk. **ķayy u beķā**.
- beķçi** beķçi.
-sidür 54b/1
- beķle-** 1. bir şeyi, bir kimseyi gözetmek, korumak, muhafaza etmek.
-rdi 20b/19; 20b/21
2. bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.
-yüp 7a/21
- belā** (A) gam, keder, müsibet, afet, ceza, gayet zor iş, büyük gaile.
1b/12; 67a/8
-ya 29a/19
- belki** (A+F) olabilir ki, ihtimal, mehtemelen.
21b/10; 41b/21
- beliñle-** ürkmek.

- di 41a/15; 42b/7
- beliñlet-** ürkütmek.
- diler 42b/11
- belkim** (A+T)olabilir ki, muhtemelen.
29b/9; 30a/2; 32b/20; 61a/21
- belür-** ortaya çıkmak, zuhur etmek, görünür olmak.
- di 26b/5; 41a/12
- mezdi 59a/15
- belürsüz**
- belürsüz ol-** belirsiz bir duruma gelmek.
- dı 54b/21
- ben** birinci teklik şahıs zamiri. bk. **bin.**
3a/1; 3a/2; 4b/13; 5a/17; 5a/21; 6a/15; 6a/16; 6a/20; 6b/2; 10a/20; 11b/10; 12a/7; 12a/21; 14b/17; 15a/8; 15a/10; 15a/14; 15a/20; 15a/21; 15b/2; 16a/9; 17b/19; 19a/1; 23b/8; 26b/16; 27a/18; 29a/1; 29a/19; 29b/7; 29b/8; 30b/20; 32b/9; 33a/1; 33a/2; 33a/6; 34b/1; 35b/14; 37b/20; 38b/7; 41b/3; 49b/15; 50a/3; 50a/6; 50a/20; 54a/5; 55a/18; 55a/19; 56b/12; 56b/14; 57a/10; 57a/16; 57b/6; 57b/14; 57b/15; 57b/16; 57b/17; 59b/19; 61a/6; 61b/20; 62b/9; 63a/1; 64a/1; 65b/12; 66a/9; 67a/7; 67b/10; 68a/9; 68a/10
- de 7a/14; 10b/3; 26a/4; 49b/17; 59a/1; 62b/10
- den 2b/21; 5a/3; 6a/14; 6b/17; 17a/20; 51b/12; 55b/2; 59b/20
- em 11b/8; 51b/12
- i (be.) 2b/3; 6a/20; 10a/2; 10a/18; 10b/8; 15a/12; 15a/13; 18b/21; 19a/4; 19a/13; 32b/11; 48b/5; 49b/14; 61a/13; 63b/11; 66a/8; 66a/9; 67a/19; 68a/20
- im 68a/16
- üm 3a/1; 3a/14; 6a/14; 10a/21; 10b/1; 11b/11; 14b/18; 14b/19; 15a/12; 15a/13; 15b/4; 15b/21; 16b/11; 18b/15; 19a/1; 19a/4; 19a/7; 19a/9; 19a/10; 19a/11; 23a/5; 26b/8; 26b/14; 29b/20; 30b/20; 31a/3; 31b/2; 31b/3; 32b/12; 32b/19; 34a/11; 38b/10; 40a/12; 49b/14; 50a/12; 61a/7; 61a/12; 61b/4; 63b/13
- ümçün 27b/9
- ümdür 19b/4
- ümle 3a/14; 10a/10; 13a/5
- be-nām** (F)
- be-nām-ı nām-ı evvel** önceki tanınmış.
- 64b/13
- bend** (F)
- bend ü bend** bağ ve bağ.
- 54a/17
- bend it-** bağlamak.
- diler 32a/14
- bende** (F) kul, köle.
- siyem 64a/8
- nüñ 69a/16
- bende-i Hüdā** Allah'ın kulu.
- 10a/3
- bende ol-** kul, köle olmak.
- a 59a/1
- olinca 59b/17
- beñdeş** benzer, eş.
- 37b/16
- beng** (F) esrar.

- 42b/15
- benī** (A)
- benī-ādem** (A) adem oğulları.
- 66a/1
- benī Aşfer** asfer sülalesi.
- 12b/10; 2b/12; 12b/19; 12b/21;
13a/1; 13a/10; 13b/2; 13b/3;
13b/10; 14a/17; 14a/18;
14a/19; 14a/21; 14b/1; 14b/12;
15a/16; 15a/18; 15a/20;
15b/16; 15b/18; 15b/20; 16a/8;
16a/9; 16a/11; 16a/13; 16a/20;
16a/21; 16b/6; 16b/9; 16b/10;
16b/12; 16b/13; 16b/21; 17a/6;
17a/7; 17a/8; 17a/20; 17b/8;
17b/9; 17b/14; 26b/9; 27a/6;
27a/8; 27a/9; 57b/11
- benī Aşfer-bān** büyük asfer sülalesi.
- 13b/8
- benī İsrā'īl** İsrail oğulları.
- 4a/3; 59a/6; 60a/15
- üñ 44b/6
- Ayrıca bk. **cemī-i benī-İsrā'īl**;
melik-i benī Aşfer; **rezzāk-ı benī-ādem**.
- beñz**
- beñzi şarar-** yüzünün rengi solmak.
- dı 42b/12
- beñze-** benzemek.
- r 4a/14; 4b/1; 9b/19; 18b/1;
21a/11; 27b/21; 34b/19;
46b/10; 46b/13; 47b/17;
56a/15; 62a/8
- rdi 9a/1; 19b/9; 19b/13;
19b/14; 19b/15; 28b/3
- dügi 19b/8
- mez 11a/16
- berāber** (F) birlikte bulunan, bir arada, bir hizada, farksız.
- i (be.) 15b/21
- berāber gel-** birlikte gelmek.
- üp 30a/11
- ber-būṭ** (F) lavuta denilen çalgı aleti.
- 56a/17
- ber-dār** (F) tutucu, itaat ettirici.
- 48b/21
- berekāt** (A) bolluklar, bereketler.
- ıyladur 25a/13; 15a/1
- berg** (A)
- berg-i ḥazān** hazan yaprağı.
- 56b/18
- berg-i nebāt** bitki yaprağı.
- lar 10a/14
- ber- güzīn** (F) seçen, seçilmiş, seçkin.
- 27b/9
- beri** bu tarafa, buraya, beriye.
- 22b/5; 49a/18
- sine 20a/11
- berīn** (F)
- bk. **ḥuld u berīn**.
- berķ** (A)
- berķ ur-** şimşek çakmak.
- dı 33b/14; 34a/10
- ur 40a/4
- ber-kemāl** (F) mükemmel.
- 36a/1; 68b/17
- berklü** sağlam, kuvvetli olan.
- 55b/7
- berr** (A) kara.
- 68b/19
- berrāk** (A) duru, temiz.

- 37b/4
-durur 37b/3
- berrâklık** (A+T) duruluk, temizlik.
-da 36a/7
- berre** (A) hizmetkâr
1b/8
- berü** bu yana, beri.
68b/2
berü gel- beri gelmek.
9b/20
- bes** sonra, onun için, bundan dolayı,
o halde.
25b/11; 61b/8; 62b/7; 62b/9;
62b/17; 63b/15; 63b/16; 67b/4;
68a/9
- besle-** yetiştirmek, büyütmek,
yedirmek.
-düm 6a/15
-megin 6a/14
- beşâret** (A)
beşâret kı1- müjdelemek.
-a 27a/21
- beşer** (A) insanoğlu, insan.
13b/1; 32b/1; 39b/2; 56a/15;
66b/6
Ayrıca bk. **ḥayrül-beşer**.
- beşir** (A) müjdecî.
55b/3
- beyân** (A) anlatma, bildirme.
7a/1; 56a/10
-ı (be.) 57a/12
-ıdur 25b/21
beyân eyle- anlatmak,
açıklamak.
23b/7
- di 4b/8; 6a/2; 31a/3; 33b/9;
35a/17; 50b/20; 52b/15; 53b/21
-dük 6b/19
-gil 62b/4
beyân it- açıklamak, anlatmak.
-di 52b/15
(d)-elüm 31a/4
(d)-icek 2b/20
beyân kı1- açıklamak, anlatmak.
-dı 56b/4
-ur 12b/4
beyân ol- açıklamak, anlatmak.
-a 23b/3
- beytu'llâh** (A) kâbe.
53b/14
- bezen-** süslenmek, donanmak.
-miş 55b/10
- bezir-ḥâne** (F) üzerinde yağ yakılarak
etrafi aydınlatan direk, sütun.
8b/18; 28b/3
- bezl** (A)
bk. **luḫ u bezl**.
- bezm** (F) içki meclisi.
56a/14
Ayrıca bk. **mâh-ı bezm-i efrüz u
‘âlem**.
- bıraḫ-** bırakmak, koymak.
-dı 67a/21; 67b/5
-dılar 8a/2
(ğ)-up 3a/6; 63a/4
- bî-** Farsça, kelimelerin başına
gelerek “-sız, -maz” anlamında
kelime türetir.
bî-‘ ad sayısız.
69a/10

bī- ‘aded hesapsız.

34a/11; 51b/18

bī-‘akıl akılsız.

-ları 21a/8

bī-bedel benzersiz, eşsiz.

1b/5; 39b/3

-e 69a/10

bī-cān it- öldürmek, cansız hale getirmek.

(d)-em 56b/16

bī-dār uyanık, uyumayan.

39a/5

bī-dār kııl- uyanık kıılmak.

39a/2

bī-dīn dinsiz, acımasız.

57a/15

bī-fıkr fikirsiz.

-i (iy.) 34b/5

bī-ğaraż maksatsız.

69a/15

bī-gümān şüphesiz.

7a/14; 31a/17; 47b/6; 48b/3;
54b/6; 55a/19; 56a/9

bī-ḥadd hadsiz, sınırsız.

9a/15; 9b/15; 12a/4; 18b/8;
19a/14; 37a/17; 39a/15; 41a/15;
51b/13; 56b/15

bī-ḥalel eksiksiz.

62b/1

-e 69a/11

bī-ḥased kıskanmayan.

25b/6

bī-ḥaṭā hatasız.

64a/7

bī-ḥilāf yalansız.

66b/7

bī-ḥisāb hesapsız.

34a/11; 56a/719

bī-ḥod

bī-ḥod ol- bayılmak.

-up 11a/7

bī-hūş ol- şaşkın olmak,
sersemleşmek.

-up 20b/13; 20b/15

bī-‘ilel eksiksiz, kusursuz.

29a/16

bī-kār-ı şāfi temiz.

10b/10

bī-ḳarār kararsız.

6a/1

bī-ḳiyās ölçüsüz.

39a/9; 56a/19

bī-ḳuşūr kusursuz, eksiksiz.

7a/1; 11a/17

bī-mār ol- hasta olmak.

-a 2a/16

bī-mekān yersiz, yurtsuz.

1b/6

bī-nihāyet nihayetsiz, sonsuz.

-42b/19

bī-nişān belirtisiz, işaretsiz.

1b/6

bī-niyāz yalvarmasız,

yakarmasız.

2a/18.

bī-şāye yardımsız.

-yı 69a/15

bī-şümār sayısız, pek çok.

9a/15; 14a/10; 35a/20; 55b/12; 66b/14		-düğine 4b/6
bî-te'emmül düşüncesiz.		-dük 23a/17
34b/5		-düy 10a/2
bî-vāsıta vasıtasız.		-e 32b/19
69a/15		-eler 27b/14
bî-zelel eksiksiz, tam.		-e 24a/2
1b/5		-em 14b/17
bî-zer altınsız.		-emizce 29a/21
69b/11		-esin 18b/7; 64b/17; 69a/5
biç- ekin ve ot gibi şeyleri kesmek, yolmak.		-evüz 24a/14
-er 63a/3		-gil 37a/7; 37a/17
biçil- kesilmek.		-icek 2b/20
-e 24a/5		-mediler 15b/11
bigi gibi. krş. gibi .		-medin 19b/21
3a/16; 4b/19; 6a/15; 6b/11; 7a/17; 7a/19; 8b/14; 10b/19; 14b/9; 15a/6; 15a/8; 16a/2; 16b/2; 16b/9; 16b/10; 18b/2; 19b/18; 28b/2; 33a/20; 34b/18; 36a/18; 44a/79		-medük 32a/4; 32a/5
bihamdi'llāh (A) Allah'a şükürler olsun.		-medüm 68a/3; 68b/1
47a/7; 47a/18		-mek 4b/14
bihter (F) daha iyi, pek iyi.		-mez 9a/6; 52a/16
-leri 44b/17		-mezdi 20a/14; 20b/15
bil- bilmek, öğrenmek, anlamak, kavramak.		-mez 67a/8
6a/19; 19a/8; 56b/756b/16; 38b/17		-mezdüm 11a/10; 30a/21
-di 3a/12; 11a/6; 11b/9; 17a/15; 18a/8; 43b/11; 46a/6; 46a/12; 48b/2; 52a/3; 55b/5; 59b/21; 66b/15; 67b/14; 68b/7		-mezem 4b/13; 19a/10; 26b/11
-diler 4a/12; 11b/4; 27b/19; 46b/5; 49a/21; 49a/21; 49a/21; 49b/5; 56b/1; 57a/13		-mezler 5a/19; 38a/2; 38a/3
		-mezlerdi 20a/1; 20b/10; 21a/4
		-mezüz 21b/5; 21b/6; 42a/1; 62a/8
		-se 27b/3
		-ünüz 46b/17
		-üp 2b/4; 16b/1; 21b/18; 23a/13; 24a/14; 29b/12; 48a/10; 52b/20; 59b/12; 62b/20
		-ür 7a/2; 10b/16; 10b/16; 12a/11; 32b/16; 37b/9; 37b/21; 41b/13; 52a/1; 52a/17; 61a/11; 64a/5; 64b/18

- ür 4b/12; 63a/16; 68a/16
 -ürem 15a/14; 17b/20; 36b/6; 57b/16
 -ürlerdi 20a/10; 20b/16
 -ürseñ 25b/9
 -ürsin 14b/2
 Ayrıca bk. **aḥvālin bil-**; **haber bil-**; **ḳadrini bil-**; **kendüyi bil-**; **neydügin bil-**; **taḥḳik bil-**; **varduġın bil-**.
- bildür-** herhangi bir şeyi haber vermek, bildirmek.
 -62b/17
 -di 4b/2; 15a/12
 -düm 67b/19
 -e 3a/4
 -gil 16a/12; 30b/18; 61a/3
 -meyeler 52a/17
 -üp 44a/18
- bile-** bir eşyanın körlenen ağzını yeniden keskin hale getirme işi.
 -di 68a/19
 -yüp 65a/5
- bile** 1. birlikte, beraber.
 31b/2; 43b/14; 61a/14; 61a/15; 67a/4
 2. de, de, dahi .
 6a/11; 17a/9; 25b/1; 31b/2; 34b/15; 43a/17; 43b/14; 52a/6
bilemce yanımda, beraberimde.
 68a/21
bilesince beraberinde, yanında.
 3a/8; 3a/12; 6b/9; 43b/11; 46b/3; 48b/7; 61a/18; 63a/15
- bilü**
- bilüleri şaş-** bir durum karşısında yaşanan akıl karışıklığı, şaşkınlık.
 -dı 16b/7
- bilük** içine ok konulan torba veya kutu biçiminde kılıf, okluk.
 (g)-üm 68a/19
- bin-** binmek.
 46a/11
 -di 11a/16; 17b/9; 17b/10; 40a/19; 46a/13
 -miş 8a/20; 51b/6; 66b/17
 -üp 16a/18
- binā** (A) bina.
 -sı 66b/5
- bindür-** bir kimseyi bir şeyin üzerine çıkartmak, oturtmak veya içine yerleştirmek, binmesini sağlamak.
 -üp 29b/13
- bin** teklik birinci şahıs zamiri, ben.
 krş. **ben**.
 -üm 56b/5
- biñ** bin (sayı adı).
 5a/15; 8a/11; 8a/19; 16a/11; 22b/15; 39a/1; 43a/8; 43a/14; 51a/5; 53a/11; 55a/3; 56b/8; 58b/4; 60a/7; 62a/4; 63b/9; 64b/20; 66b/6; 67a/11
biñ altı yüz bin altı yüz (sayı adı).
 16b/14; 45b/5; 52b/5
biñ bir bin bir (sayı adı).
 29a/2; 44b/11; 46b/11
biñde bir binde bir.
 -isi 31b/8
biñ dört yüz bin dört yüz (sayı adı).

- 16b/14
biç dört yüz kırk dört bin dört yüz kırk dört (sayı adı).
 64a/15
biç iki yüz bin iki yüz (sayı adı).
 46b/7
biç päre it- bin parçaya ayırmak.
 -diler 55a/11
biç päre ol- bin parçaya ayrılmak.
 -up 55a/3
 Ayrıca bk. **altı biç altı yüz; altı yüz biç; dört yüz biç; dört biç; dört biç yüz; kırk biç; on biç; onar biç; on iki biç; on sekiz biç; yidi biç; yidi yüz biç; yitmiş biç; yüz biç.**
- bil-cümle** (A) hep, bütün, toptan.
 2b/17
- bir** sayı veya belirsizlik sıfatı; bir kere, bir defa; yalnız, tek; aynı, benzer.
 (356 defa geçer).
 -dür 67b/11
 -ler 42b/6
bir bir birer birer.
 16b/18; 29b/3; 31b/10; 43b/21
bir bir söyle- birer birer anlatmak.
 -di 28a/3; 58b/18
 -yüp 15a/18; 16b/18
bir qarāra kal- aynı kalmak, durumunu değiştirmeden durmak.
 -maz 51b/18; 52a/19
- bir qarāra tur-** aynı kalmak, durumunu değiştirmeden durmak.
 -maz 32a/10
biraz bir parça, azıcık.
 10b/5; 10b/6; 10b/9; 13b/4; 15b/4; 24b/15; 26b/10; 60a/4
birazcuķ pek az, çok az.
 34a/1
birer bir sayısının üleştirme şekli.
 3a/6; 40a/14
birkaç birkaç.
 2b/9; 3b/14; 10a/11; 10b/10; 11b/2; 11b/3; 13a/4; 13a/12; 13a/16; 13b/4; 15b/7; 17a/21; 21a/14; 23b/9; 32b/8; 33a/14; 34b/12; 35b/12; 39b/20; 41a/9; 51b/1; 55a/15
 -ı (iy.) 5a/6; 56a/16
 -ın 41b/8
- birbiri** karşılıklı olarak bir diğeri. krş. **biribiri.**
 -müz 17b/4
 -n 27a/7
 -nden 5b/4
 -ne 9b/1; 22a/13; 24a/2; 35b/18
 -yle 27a/7; 35a/15; 35b/17
- bir** 1. bilinmeyen kimse.
 -müz 3b/17; 51b/17
 -si 51b/5; 64a/18
 -sinüñ 19b/19; 19b/20
 2. bir tane.
 50b/3
 -si 27b/12; 35b/17
 -sin 5b/2; 51a/18; 51a/21
- biribiri** karşılıklı olarak bir diğeri. krş. **birbiri.**

-ne 24a/2; 35b/18	-er 22a/2
birinci zaman, yer, sıra bakımından başkalarından önce gelen kimse, şey. 67a/15	-biterdi 20a/2 -üp 21b/14; 24b/4 2. sona ermek. -meyince 47b/4
birisi birisi. 27b/12; 35b/17; 51b/5; 63b/11; 64a/18 -n 5b/2; 51a/18; 51a/21 -nüñ 19b/19; 19b/20; 50a/20 -yle 66b/12	biti mektup. 62b/15
birlik bir arada olma durumu. 29b/1	bitür- bitirmek, sonlandırmak. -gil 33a/10 Ayrıca bk. işlerin bitür-; tü bitür- .
birle ile, birlikte. 1b/7; 11b/18; 13b/1; 14a/13; 14a/14; 16a/19; 20a/12; 21b/17; 22a/15; 22a/18; 23b/19; 24a/4; 26a/1; 26a/8; 33b/2; 36b/18; 42b/6; 43b/3; 47b/21; 54b/5; 55b/10; 60a/10; 60b/8; 61a/3; 61a/15; 64b/14; 65b/12 66b/4; 69b/6	biz çokluk birinci kişiyi gösteren söz. 5a/12; 5a/15; 10b/20; 21a/9; 21b/8; 21b/18; 31a/7; 31b/18; 31b/21; 32a/4; 32a/5; 42a/6; 42a/12; 50b/18 -den 3b/21 -e 3a/14; 3a/15; 4a/14; 4b/8; 21a/9; 21b/2; 21b/6; 33a/12; 50a/2; 51a/2; 51b/19; 58a/7; 61a/3; 62b/21 -i (be.) 7a/3; 21a/21; 29a/21; 29b/11; 32a/13; 32b/2; 32b/3; 32b/5; 32b/7; 46a/16 -ler 51b/16 -leri 18b/12 -üm 2a/21; 3b/11; 6a/9; 7a/5; 9b/17; 10a/3; 11a/18; 12b/10; 17a/5; 17b/3; 17b/14; 21a/10; 21a/12; 21a/13; 21b/1; 21b/4; 21b/8; 21b/15; 23a/18; 25a/3; 27b/10; 28b/13; 29b/14; 31a/12; 31a/13; 31b/6; 31b/7; 31b/15; 31b/19; 32a/2; 37b/1; 38a/6; 44a/19; 46a/16; 51a/12; 53a/3; 58a/3; 58a/13; 58b/17; 59a/4; 61a/3; 62a/6; 65a/9 -ümle 51a/8
biryân (F) Susuz kavurmak suretiyle veya tandırda pişirilmiş et yemeği; kebab. 1b/8	
bismillâh (A) “Bismillâhirrahmânirrahim” sözünün kısaltılmış şekli, besmele. 54b/9; 59b/11	
bişinci beşinci. 11a/2; 32b/10	
bişr (A) bişr-i ğareng sevinç çığlığı. 1b/12	
bit- 1. ortaya çıkmak, yetişmek. -en 20a/19	biz- bıkıp usanmak.

- diler 21a/14
boğazla- boğazlamak.
 -dılar 23b/10
 -nup 24a/4
 -yup 20a/18
- bol** ölçü ve sayı bakımından alışıldandan daha çok olan.
 28b/18
- borı** çalgı aleti.
 7b/8; 59a/10
 -nuş 42b/15
borı vü şür-nâlar ur- boru ve zurna çalmak.
 -up 59a/10
borı vü şur-nâ urul- boru ve zurna çalınmak.
 -dı 40a/19
- bostân** (F) bahçe, cennet bahçesi.
 20a/15; 66a/3
 -nuş 20a/16
- boş** içinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı.
 10b/16; 55b/1; 56b/7; 57a/10
boş tur- boş durmak.
 -urlar 56a/15
- bot** bot, uzun konçlu, kapalı ayakkabı.
 -inuş 16b/19
- boşluk** savaşta ayağa takılan bir zırh.
 15b/18
- boy(u)n** insan veya hayvan vücudunun omuzla başı birbirine bağlayan bölümü.
 (Ø) -ı (iy.) 64a/3
 (Ø) -ına 7a/17; 48a/12; 53b/16
- (Ø)-ında 56b/2
 (Ø) -ından 56b/3
 -larına 19b/17
 -laruñuza 46a/15
 (Ø) -uñuza 46a/14
- boynın ur-** başını kesmek.
 -a 67b/21
- boyun uzat-** itaat etmek.
 -dı 49b/4
- boynuz** boynuz.
 10b/18
- boynuzlu** boynuzu olan.
 8b/14
- boz** kül rengi.
 66b/18
- boz-** bozmak.
 -a 55a/21
 -mağ 55a/76
 -uñ 55a/6
- bölük** bölük, kısım.
 11a/12
 (g)- in 47b/12
 (g)- üñ 18b/17
bölük bölük parça parça.
 46a/19
- böyle** bunun gibi, buna benzer.
 6b/6; 10a/4; 11b/18; 12a/12;
 12a/13; 12b/8; 15b/10; 15b/15;
 17b/15; 18a/8; 18a/9; 18b/14;
 19a/16; 20b/6; 23b/5; 24a/20;
 25a/4; 25a/8; 25a/10; 25b/4;
 26b/3; 26b/19; 27b/6; 29a/18;
 30a/8; 33a/2; 36a/9; 37a/4;
 37a/13; 37b/17; 38b/18; 42a/2;
 42a/3; 47b/9; 48b/13; 48b/18;
 49a/9; 49a/19; 49b/19; 52a/1;
 52a/15; 52a/20; 55b/4; 55b/11;

- 56b/5; 56b/18; 57a/4; 57a/11;
57b/19; 62b/1; 62b/18; 63b/17;
64b/13; 64b/19; 66a/11; 67a/17;
68a/10; 68a/12; 68b/16
- bu** işaret zamiri veya sıfatı. En yakın olan şeyi veya kimseyi işaret yoluyla belirtir..
415 defa geçer.
-dur 11a/1; 11a/2; 11a/3; 11a/4;
26b/16
-durur 31a/17; 32a/12; 37a/3;
38b/12; 62b/13; 62b/15
-mı 69a/2
-dur 6b/17; 6b/20; 12b/5;
14b/20; 15a/10; 18a/2; 19a/10;
22a/12; 25a/19;
29a/9; 29a/11; 29a/12; 31a/14;
33b/10; 34b/19; 35b/15; 41b/17;
42a/1; 46b/20; 50b/6; 51a/1;
51b/21; 52a/8; 55b/17; 55b/19;
56b/7; 63a/13; 63a/14; 63b/13;
64b/18; 67a/19
-ña 17a/20; 17b/3; 30a/8;
34a/14; 55b/8
-nı 21b/4
-nuñ 21a/14; 22a/21; 33a/20;
33b/6; 34a/15; 34b/5; 34b/10;
35b/4; 50b/6
-nuñıla 15b/5
bu yolda baş vir- uğruna canını feda etmek
-ürem 12a/9
- bucağ** bucak.
-ına 67a/7
- budağ** dal.
-ları 10a/14
(ğ)-ın 38a/7 ñ
(g)-ına 68a/20
- buğday** taneleri un ve yemek yapımında kullanılan bitki.
- 30b/6
- buğur** bundan sonra, bunun üzerine.
2b/4; 4a/9; 4a/16; 5b/10; 5b/20;
9b/4; 11a/20; 11b/4; 11b/9;
12a/1; 12b/2; 13b/3; 15a/6;
16b/20; 17b/6; 17b/6; 17b/17;
28a/17; 30b/3; 30b/13; 33a/5;
33a/18; 33b/10; 33b/20; 37a/10;
34a/20; 34b/11; 35a/14; 35b/1;
36a/3; 36b/5; 36b/17; 37a/20;
37b/2; 37b/5; 40a/8; 44a/19;
47a/21; 48a/6; 48b/18; 49b/5;
49b/8; 50a/1; 50a/20; 50b/19;
51a/11; 52a/4; 54b/12; 54b/13;
57a/13; 57b/4; 58a/2; 58b/10;
62a/19; 63b/4; 64b/10; 66b/21;
67b/15; 68b/3
- bugün** bugün.
2b/3; 2b/19; 5a/18; 5a/20;
13a/8; 13b/12; 16a/12; 16b/13;
17b/3; 17b/6
- bugünlük** bugün için.
(g)-e 17a/6
- buğz** (A) nefret.
53a/14
- buğār** (A) buhar.
9b/9
-ından 62b/12
- buğūr** (F) tütsü.
-ın 25a/17
- buğālemun** (F) renk değiştirmesiyle ünlü bir tür sürüngen.
35a/5; 35a/7
- bul-** 1. bir şeyi elde etmek.
58b/13
-alum 31b/20
-asın 15b/6; 36a/10; 49a/16
-aydı 15b/14
-dı 6a/6; 63a/3; 64b/14

- dumsa 7a/1
 -duķ 32a/3
 -ları 43a/13
 -madı 28b/12
 -mazlardı 20a/1
 -up 31b/7; 32b/6; 33a/14
 -ur 37b/6
 -uram 15b/2
 -ısar 2b/19
 2. istenilen bir Şeye kavuşmak
 nail olmak.
 -asın 61b/11
 -ıvardur 61b/8
 -ur 2a/12; 34a/11
 Ayrıca bk. **āhir bul-**; **amān bul-**;
ĉāre bul-; **dermān bul-**; **diler**
bul-; **ferāhiyyet bul-**; **fuŐrat bul-**;
ĥācet bul-; **ĥayāt bul-**; **ĥürmet**
bul-; **itdügin bul-**; **intihā bul-**;
ķarār bul-; **maķŐud bul-**; **murād**
bul-; **mühlet bul-**; **necāt bul-**;
nuşret bul-; **rüşen bul-**; **Őevāb**
bul-; **Őevāb-** ı **cāvidān bul-**;
Őevāb u ı ĩķāb bul-; **terakķī bul-**;
tesellā bul-; **vücüd bul-**; **vüs^c at**
bul-; **vuşul bul-**; **zafer bul-**.
- bulan-** parlaklığını ve açıklığını
 yitirmek.
 -dı 32b/1
- bular** bunlar, bu zamirinin ĉokluk
 biçimi. krş. **bunlar**.
 2a/21; 9a/5; 11b/4; 11b/15;
 -lardur 2b/17; 9a/4; 25a/20
- buluŐ-** karŐılaŐmak, bir araya gelmek.
 krş. **buluŐ-**
 -alar 44b/9; 50a/18
 -alum 52b/2; 57b/11
 -dılar 2b/9
- duğı 46b/20
 -đıl 3b/21
 -up 35b/18
 -ur 2b/3; 57b/6
 -urlar 45b/8
- bulud** bulut. krş. **bulut**.
 38a/9; 41a/13
 -dur 38a/8
 -ıdur 38a/8
 -larından 38a/9
- buluŐ-** buluşmak. krş. **buluŐ-**.
 -alum 44b/2
 -dı 35a/15; 35b/14
 -mağa idi 39b/13
 -ur 3a/4
 -up 55a/ 1; 51a/8
- bulut** bulut. krş. **bulud**.
 3a/16; 6b/11; 10b/9; 18b/2;
 19a/5; 21a/13; 27b/21; 28b/8;
 43a/20; 52a/11; 54a/3; 63b/3
 -lar 41a/11; 41a/12;
- büm** (A) baykuş.
 15b/12
- bunca** bu denli, birĉok.
 6a/14; 6b/15; 25a/13 32b/19;
 45b/12; 57a/15
- bunculayın** bunun gibi, böyle.
 18b/5; 3a/7; 33b/7; 55b/9; 59b/3
- bunda** 1. burada.
 2a/21; 6a/9; 10a/10; 13a/1;
 25b/10; 32b/13; 56b/6; 65a/9;
 66a/9
 3. buraya.
 6b/13; 10a/2; 11a/18; 17b/14;
 27b/10; 53a/3; 58b/6; 59a/3;
 61a/3; 67a/20

bundan buradan, bu yerden.

6a/20; 21b/10; 24b/16

bunlar bunlar. krş. **bular**.

3b/11; 5b/4; 7a/19; 11a/5;
11b/14; 11b/15; 12b/21;
15b/11; 17b/7; 21a/8;
27b/21; 29b/14; 37b/4;
48a/4; 50b/1; 52a/20; 53a/3;
58b/6; 59a/3

-a 6a/12; 18b/18; 21a/7;
40b/19; 41b/11; 48a/4

-ı (be.) 29b/12; 35b/7; 35b/10;
35b/15; 41b/6; 50b/3

-uñ 9a/7; 12a/20; 16a/17;
17a/1; 23a/6; 23a/8; 28b/6;
35b/3; 36a/4; 36a/6; 36a/14;
36b/6; 38a/6; 46b/17; 49a/11;
50a/19; 50b/15

-uñıla 32b/9

burc (A) 1. Güneşin ayrıldığı on iki kısımdan her biri.

-ı (be.) 19a/2; 21b/11

-in 53a/11

Ayrıca bk. **ḥamel burcı**; **āfitāb burcı**.

2. kale duvarlarının en stratejik noktasında yapılan yüksek, yuvarlak veya dört köşe kule.

11a/12; 29b/2; 21a/20; 43a/3;
43a/6; 43a/7; 43b/9

-a 11b/5

-ı (be.) 66b/6

-ına 19b/13; 20a/17; 66b/6

-inuñ 11b/7

-lar 8a/17

-uñ 3a/19; 3a/20; 3a/21; 3b/1;
3b/2

bur- bükmek, sarmak.

-dı 16b/17

burhān (A) kanıt, delil

21b/18

burun yüzde bulunan, iki delikli koklamaya ve solunuma yarayan organ.

(Ø)-ı(be) 19b/16; 46b/13; 47b/17

(Ø)-nın 7a/17; 12b/11

buruş- düzgünlüğü bozulmak, üzerinde kırışik ve katlamalar oluşmak:

-ır 51b/3

buyur- bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek buyurmak.

-dı 5b/1; 10a/9; 11a/15; 11a/20;
13a/13; 15b/1; 16a/18; 23b/8;
23b/13; 25a/4; 32b/7; 39b/14;
40a/6; 40a/14; 40b/8; 40b/9;
42a/14; 43b/12; 44a/12; 44a/13;
47b/10; 48a/11; 59b/21; 52b/1;
57b/20; 60a/6; 61a/8; 62a/9;
63a/18

-miş 42a/11

-dur 25b/14

-ursañ 33a/12

-ursın 48b/20

buz buz.

34b/16

buzāgu buzağı, inek yavrusu.

34b/19

büdd (A)

bk. **lā-büdd**.

bük- kıvrırmak, burmak.

-üp 64a/1

Ayrıca bk. **ḫanad bük-**.

bülbül (F) bülbül.

26a/15

-i (be.) 26a/14	-medi 53b/1
Ayrıca bk. mişl-i bülbul .	cāhil ol- bilgisiz olmak.
bülend (F) yüce.	-masa 6a/7
11b/4; 11b/9	Ayrıca bk. ta' n-ı cāhil; ta' n-ı cāhil kıl- .
bünüvvet (A) oğulluk, evlatlık.	cāhiliye (A)
15a/4	bk. ğayret-i cāhiliye .
bünyād (F)	cahīm (A) cehennem.
bünyād it- inşa etmek, bina yapmak.	13b/19; 69a/19
(d)- en 26a/10	cām (F) içki kadehi.
-miş 55b/5	2a/11; 56a/21
bürāder (F) erkek kardeş.	-dan 56a/13
-i (iy.) 45a/19	-1 (be.) 37a/3
bürü- sarmak, örtmek.	-uñ 37a/2
-di 7b/6	cām-ı mey şarap kadehi.
-müşdi 19b/15	39a/20
-mişdi 46b/1	cām-ı zer altın kadeh.
büyü- eskisinden büyük hale gelmek.	26a/16
-mezdi 20b/15	cāme (F) esvap, giysi.
büyük büyük.	26a/15; 63a/2
4b/9; 43b/21	cāme-ḥāb yatak.
büyüklük büyük olma durumu.	39a/6
(g)-in 10b/16	cān (F) can, ruh; gönül.
C.	13b/9; 21b/9; 21b/19; 26b/1;
cabbār-ı Ḥakk (A) Hakk'ın büyüklüğü.	37b/15; 38b/18; 39a/14;
24a/19	39a/21; 69b/1
cabbārlik (A) büyüklük, kudretlik.	-a 14a/16; 53a/15; 63a/2
(ğ)-ından 18b/5	-dan 2a/18; 2a/19; 14a/10;
ca' d (A) kıvırcık.	23b/4; 57b/17
39a/20	-1 (be.) 62b/3
cāhiller (A) bilgisiz, bilmeyen.	-1 (iy.) 7a/13; 10b/21
2a/8; 6a/5; 15a/16; 23a/16	-ıla 6b/6; 47b/6; 61b/77
-ler 2a/7; 6a/3	-ına 6b/6; 21b/10
cāhil it- bilgisiz hale getirmek.	

-ıyla 22b/16

-ları 9a/7

-um 47b/5; 49b/17; 56b/18;
57a/4; 57b/14; 64b/19

-umı 6b/3; 57a/2; 57a/4

-umuz 14a/10

-umuz 18a/7; 21b/8; 21b/12

-umuzda 21a/10

-unuğu 56b/17

cān-ı gönül içten gelerek,
samimiyetle.

8a/17

-den 48b/5

cān alıcı Azrail.

9a/6; 56b/16

cān gel- canlanmak.

-üp 21b/15; 24b/4

cān gir- canlanmak.

-di 24b/4

cān ol- hayat vermek.

-a 69a/4

-ur 14a/16; 26a/21

cān vir- 1. hayat vermek.

-dügi 20b/3

-ür 20b/4

-ürdi 20b/2

2. ölmek.

cān vir- bir şey uğruna canını
vermek, ölmek.

-ürler 9a/7

cān-ı Muştafā Hz. Muhammed
canı, ruhu için.

38b/18

cān u baş ele al- canını ortaya
koymak, ölümü göz almak

-up 8b/12 8b/12

cān u baş oyna- canını artaya
koyarak savaşmak.

-yalum 28a/8

cān u baş vir- ölmek.

-se 15b/12

cān u cigerin tağla- kişiye
dayanılmaz bir üzüntü vermek,
acıısı içine işlemek.

-dılar 6a/11

cān u ciger tağlaş- dayanılmaz
üzüntü karşısında acı çekmek.

-up 23a/14

can u dil içten gelerek,
samimiyetle.

-den 5a/10; 6b/2; 6b/4; 14a/16;
14a/17; 15b/21; 36a/10; 48a/2;
48b/3; 53b/7; 64b/20; 68b/20

cān yaq- üzmetmek, acı vermek.

-a 26a/15

Ayrıca bk. **yolına cān u baş
oyna-; yolında baş u cān vir-**.

cānān (F) sevgili.

-mı 53b/15

cānān ol- sevgili olmak.

-a 69a/5

cānavar (F) canlı, yaratık.

24b/18; 34a/15; 34b/14; 35a/1;
38b/12; 38b/16; 51b/1

-dur 38a/16; 64a/3

-ı (be.) 38b/11

-lar 3b/14; 38a/15

- lara 23b/15; 24a/7; 65b/14
-lardan 2b/11
-uñ 24b/19
- cānib** (A) taraf, yan.
-den 2b/9; 8b/13; 9a/17; 9b/14;
10a/16
-e 10a/8; 12b/20; 31b/17;
34b/18
-i (be.) 7a/9; 13a/14
-inden 7b/14; 41b/17; 54a/2
-ine 10a/18; 12b/20; 31b/17;
34b/18
- cāsūs** (A) hafiye.
13a/6; 14a/20; 27a/20; 27a/19;
58b/11; 58b/14; 62a/2
-ı (iy.) 15a/17
-dan 58b/20
cāsūs-ı murğān casus kuşlar.
3b/21
- cāsūsliḳ** (A+T) gizlice haber alma işi.
(ğ)-a 12b/21
- cāvidān** (F) kalıcı, sonsuz, ebedi.
59b/4
-imiş 21a/13
Ayrıca bk. **şevāb-ı cāvidān bul-**
- cavḳ** (A)
cavḳ cavḳ küme küme, takım takım.
46a/19
- cāy** (F) yer.
-uñ 13b/19
cāy-ı gāh yer.
-ı (be) 56b/9
- cāy-ı veyl** cehennemde bir vadinin adı.
-inde 13b/14
- cāyız** (A) dinen yapılmasında sakınca olmayan.
61b/6
-durur 2a/12
- cāzū** (F) cadı, büyücü.
7a/6; 7a/16; 7b/10; 7b/13;
7b/20; 8a/1; 8a/2; 8a/15; 8a/21;
8b/7; 8b/10; 9a/17; 9b/3; 9b/6;
9b/14; 9b/15; 9b/16; 65a/13;
65b/2; 65b/5; 65b/6; 65b/7;
66a/9; 67b/4; 68a/17; 68a/21
-lar 7b/9; 7b/20; 8a/8; 8a/9;
8a/20; 9a/18; 9b/17; 65a/19;
65b/6; 67b/4; 67b/4; 68a/4
-lara 67b/5
-lardan 65b/7
-ları 8a/8; 8a/13; 65b/4
-larıyla 65a/12
-larla 8a/10
-laruñ 8a/7; 8a/12; 8b/7
-nuñ 7b/14; 8a/9; 8b/6
-sı 41b/5
-sını 8b/11
-yı 9b/17
-yla 8a/3; 68a/5
Ayrıca bk. **cemī^c-i cāzū.**
- cāzūliḳ** (F + T) büyücülük.
(ğ)-ına 41b/4
- cebe** (F) zincirden veya halkadan örme zırh.
12b/14; 13a/9; 12b/13; 13a/7;
15b/18; 16b/4; 16b/9; 42a/16

-lerin 65a/5	-1 (iy.) 61b/19
cehd (A)	-larla 48a/11
cehd eyle- çalışmak, çabalamak.	celle (A)
-düm 54a/6	celle ve 'alā azametli ve yüce olan.
cehd it- çalışmak, çabalamak.	25a/4; 38a/9
(d)-e 25b/18	cem' (A) toplanma, bir araya getirme.
(d)-ün 17a/5	-inde 58a/1
(d)-üp 49a/10	cem' eyle- toplamak, birleştirmek.
cehd kı1- çalışmak, çabalamak.	-gil 57b/10
39a/1; 69a/1	cem' it- toplamak, bir araya getirmek.
-ıñuz 28b/18	-diler 23b/13
cehennem (A) cehennem.	(d)-er 57b/13
9a/4; 24a/1; 67b/19; 69a/8	(d)-üben 5a/11
cihet (A) cihet, sebep.	(d)-üp 5a/14; 46a/17; 57b/12
-den 6b/20; 15a/9; 15a/13	cem' ol- toplanmak.
cehl (A) bilmezlik.	-dı 60b/21
-i (iy.) 40a/10	-dılar 2a/7; 5a/7; 24b/346a/14
-ile 25b/12	-up 4a/14; 5b/9; 7b/12; 21a/21; 21b/14; 22a/19; 23b/16; 52b/12; 61b/17; 68a/4
-ine 40a/11	-miş 13a/9; 30b/12; 32b/11; 63b/10
cehilsüz (A + T)	-miş iken 63b/10
cehilsüz ol- bilgisiz olmak.	-up 68a/4
-madı 6a/5	cem' kı1- toplamak, bir araya getirmek.
celāl (A)	-dum 56b/13
celāl-i 'izz ululuk ve yücelik.	cemā' at (A) cemaat, topluluk.
-ün 1b/2	11a/12
Ayrıca bk. zū'1-Celāl.	
cellād (A) ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kişi.	
48a/11; 48b/6; 67b/20	
-a 67b/21	

-i (iy.) 19b/20	5b/10; 47a/11; 58a/21
-up 7b/17	cemī^c-i benī İsrā'īl İsrail oğullarının tamamı.
cemāl (A) yüz güzelliği. 3b/4	5b/8
-in 10a/21; 32b/18; 40a/1; 40a/6; 47a/11	cemī^c-i cāzū büyücülerin tamamı.
-ini 10b/2	8a/14
-ün 2a/15; 14a/14; 30a/3; 30b/15; 32b/20; 47a/8; 50a/20	cemī^c-i dünyā bütün dünya. 14b/9
cemāl-i kemāl kusursuz güzellik.	cemī^c-i ḥalāyık hizmetçilerin tamamı.
-in 53a/1	-uḡ 45b/7
-üñi 4b/4	cemī^c-i ḥalk tüm halk. 34a/19
cemī^c (A) hepsi, tümü. 2b/10; 4b/2; 5a/14; 5a/17; 26b/4; 27b/16; 59a/13; 60b/11; 65a/3; 65a/11, 28a/3; 28a/6; 28a/8; 33a/21; 44a/20	cemī^c-i ḥükemā tüm filozoflar. 49a/9
-isi 6a/1; 25b/2	-dan 15a/10
-isin 23a/10; 28b/19	cemī^c-i insān tüm insanlar. -ları 26b/4
-üñüz 21b/6	cemī^c-i ḳal'a ḳavmi kale kavminin tümü. 28b/15
cemī^c-i ādemī-zād insanoğlunun tümü. 26b/20	cemī^c-i leşker askerlerin tamamı. 58a/20; 65a/3
cemī^c-i 'ālem bütün alemler, evren. 27a/15	cemī^c-i maḥlūḳāt bütün canlılar. 29a/2; 32b/14; 39b/10
-ün 14b/9	-a 15a/11
cemī^c-i a'zā bütün organlar. -ları 23b/19; 24a/10	-uḡ 7b/17
-sı 24b/3	cemī^c-i nesne nesnelerin tümü.
cemī^c-i begler bütün beyler.	

-ye 34a/18

cemî^c-i perrî perilerin tamamı.

9a/3

cemî^c-i vüzerā vezirlerin tamamı

55a/1

cemî^c-i zaḥîre hububatın tamamı.

-müz 28b/19; 40b/11

cenāb (A) hazret.

-uṅda 69b/7

cenāḥ (A) merkezin sağ ve solu.

-i (be.) 40b/3

ceng (F) çarpışma, savaş, cenk.

2a/2; 4a/10; 5a/11; 7a/1; 7a/4;

7a/20; 7b/4; 7b/11; 9b/1;

12b/13; 13a/20; 14b/20;

32b/9; 35b/13; 42b/9; 42b/14;

42b/17; 44a/12; 57b/1;

58a/21; 58b/16; 59a/2; 65a/5;

65a/9; 66a/20; 66b/11

-de 7a/18

-e 5b/2; 9a/7; 28a/4; 65b/5

-i (be.) 41b/20; 66b/13; 66b/15

-içün 27b/20

-ile 5b/5; 5b/10

-imüz 58a/3

-inden 65b/16; 65b/17

-ine 65a/3; 67a/12

ceng eyle- savaşmak.

-diler 32b/9

-megil 16a/12

-sün 40b/14

-sünler 42a/7

-ye 11b/5

ceng ide ṭur- savaşır vaziyette olmak.

-ur 26b/7

ceng idici savaş yapan.

12a/2

ceng it- savaşmak.

-di 1b/10

-diler 4a/7; 8a/8; 9a/21; 9b/1;

35b/2; 65a/13; 65b/5

(d)-e 11b/16; 13a/5

(d)-eler 41b/10; 41b/18

(d)-elüm 7a/17; 42a/6; 42a/13

(d)-erdi 43a/20

(d)-erlerse 58a/9

(d)-ersek 41b/21

(d)-ersiz 7b/15

(d)-e turur 26b/7

(d)-evüz 17a/18

(d)-icek 43b/6

-mege 16a/3; 17b/12; 41b/11

(d)-üp ṭururlar 49a/10

-megil 16b/20

-mek 17a/11

-meyeler 17a/1

-meyelüm 17b/5

-meyesin 17a/8

-mezse 42b/8

(d)-üp 15a/21; 15b/5; 27a/7;

27a/8; 67b/1

ceng kıl- savaşmak.

-a 58a/11; 63a/13

-alar 17a/2; 41b/19

-alum 57b/11

- asın 16a/13
 -avuz 17b/5
 -dı 8b/10
 -duğın 58b/21
 -durasız 17a/5
 -urlar 4a/9
 -ursa 7b/17
- ceng қо-** savaşmak.
 -dı 8b/10
- ceng ol-** savaş olmak.
 -masın 17a/16
- ceng tut-** savaşmak.
 -ar 56a/17
- ceng-i cihān** dünya savaşı.
 -ı (be.) 21a/9
- cenge gir-** savaşa girmek.
 -üp 21a/18
- cenge tur-** savaşa başlamak.
 -dılar 42b/74
 -ıcağ 42b/18
 -up 4a/7
- ceng-i kırān eyle-** büyük savaş yapmak.
 -yen 56b/6
- ceng-i kırān kıl-** büyük savaş yapmak.
 -asın 67a/14
- ceng ü cidāl** savaş.
 -de 9b/18
 -e 7b/14
- ceng ü cidāl it- savaşmak.
 -düklerin 58b/16
- ceng ü cidāl ol- savaşmak.
 -ıcağ 17a/1
- cennet** (A) cennet.
 24a/1; 37b/16; 47b/8;
 49a/16; 59b/20; 66a/2
- i (be.) 39b/16; 61b/8; 61b/11
- içün 65b/21
- cennet-i firdevs** firdevs cenneti.
 -i (be.) 14a/6; 39a/16; 47b/8
- cennet zi-reng** renginden cenneti yaratan.
 1b/4
- cenüb** (A) güney.
 -da 68b/15
- cerem** (A)
 bk. lā-cerem.
- cerī** (A) korkusuz.
 -dür 24b/9
- cerr** (A)
cerr-i harāret- hararet yeri.
 -inüñ 20a/13
- cesed** (A) cansız, ölü beden.
 25b/5; 38b/20
 -dür 53a/12
- cevāb** (A) cevap.
 14b/6
- ı (be.) 34b/3
- cevāb vir-** yanıtlamak, karşılık bildirmek.
 21b/1
- di 2b/2; 16b/19; 18b/14; 19b/6;
 22a/8; 22b/9; 24b/12; 30a/5;
 34b/13; 35b/4; 36a/12; 37a/7;
 37a/16; 38b/2; 40a/9; 46b/19;
 48a/4; 48b/20; 54a/2; 59b/20;
 63b/9; 63b/21
- diler 37b/1
 -düm 32b/12

- e 22a/20
 -em 10b/3; 34b/1
 -esin 21b/18
 -icek 37a/13; 64a/11
 -medin 34b/4
 -medügüm 34a/21; 34b/2
 -mek 34b/5; 34b/6; 34b/10
 -mezsın 34a/19
 -ür 44b/1
 -ürseñ 21b/16
 -üp 19b/2; 21b/20; 23b/8;
 38b/8; 41b/2; 48b/15; 63a/16;
 63b/12; 64b/5; 64b/7
cevāb um- cevap beklemek.
 -dılar 34a/20
cevāhir (A) cevherler, elmaslar.
 56a/20
 Ayrıca bk. **lā^c1 ü cevāhir.**
cevān (F) genç.
 -ından 69b/7
cevelān (A)
cevelān it- dolanmak,
 gezinmek.
 -diler 28a/19
cevelān kıl- dolanmak,
 gezinmek.
 -dılar 41a/20
 -urken 31b/11
 -urlar 32a/18
cevelān ur- gezip dolaşmak,
 gidip gelmek.
 -an 42b/19
 -dı 61b/21
 -ğıl 61b/20
cevher (A) elmas, değerli taş.
- 36a/21; 59b/21
 -i (be.) 26a/7; 34a/8; 34a/9;
 56b/20
cevşen (F) örme zırh, korunmak için
 giyilen savaş elbisesi.
 66a/16; 12b/13; 13a/7; 15b/18;
 16b/4; 16b/9; 42a/16.
 -e 16b/2; 16b/3
 -üm 51b/14
cezā (A)
cezā kıl- cezalandırmak.
 -asın 14b/18
cezāre (A) ada.
 -lerinde 67b/12
 -ye 67b/12
cez^c (A)
cez^c -i Yemen (F) Yemen taşı.
 39a/21
cidāl (A)
 bk. **ceng ü cidāl; ceng ü cidāl it-**
; ceng ü cidāl kıl-.
ciger (F) gönül.
 -i (iy.) 48a/9
 -leri 9a/3
ciger-ğüş çok sevilen kimse.
 -uñ 67a/2
 Ayrıca bk. **cān u cigerin tağla-**;
cān u ciger tağlaş-.
 -uñ 67a/2
cihān (F) dünya, alem.
 8a/9; 13b/9; 16b/4; 19a/21;
 19b/2; 19b/3; 21a/6; 22a/17;
 25b/9; 26a/11; 30b/1; 31a/17;
 36b/7; 36b/8; 37a/17; 39b/9;
 41b/12; 47a/12; 48b/12; 51b/9;
 52a/4; 53a/9; 56b/5; 59a/11;
 62b/6; 65b/21; 67a/7; 69b/5

- a 8b/8; 12a/5; 14b/17; 19b/4;
39b/10; 42b/16; 62b/3
- da 4b/15; 6a/6; 6a/7; 15a/9;
16a/9; 22b/6; 25b/8; 37a/15;
53a/19
- dur 1b/6; 2a/17
- ı (be.) 11b/13; 16a/20; 26b/17;
29b/10; 53b/8; 62b/8; 66a/8;
66b/11
- nuñ 1b/14; 10a/1; 19a/20;
49a/15; 52a/11; 25b/10
- cihānı gözlerine teng kı-**
dünyayı başına dar etmek,
çaresiz bırakmak.
- avuz 16b/14
- cihānı gözlerüme teng it-** dünya
başına dar olmak, çaresiz
olmak.
- (d)-er 26b/7
- Ayrıca bk. **ceng-i cihān; halk-ı
cihān; hüdāvend-i cihān mülk-i
cihān; sultān-ı cihān; şah-ı
cihān; gözine cihān sarāyın teng
it-**
- Cihān-dār** (F) dünya egemenliğini
elinde tutan hükümdar.
- 10a/3; 10a/7; 10a/8; 10a/12;
10a/17
- cihān-gİR** (F)
- cihān-gİR-i zamān** zamanın
hükümdarı.
- 51b/15
- cihet** (A) sebep, bahane, vesile.
- den 13b/20; 19b/8; 22a/10;
22a/16; 26b/18; 50a/14; 65a/7
- den durur 36a/5; 36a/6
- cild** (A) bir eserin ayrı basılan
bölümlerinden her biri.
- 6b/21; 66b/9
- i (be.) 69b/4
- lerde 4a/13
- cilf** (A) kaba.
- 2a/8
- cimā'** (A) çiftleşme.
- a 20a/3
- cimā' it-** çiftleşmek.
- düklerin 20a/15
- (d)-en 20a/14
- (d)-emezlerdi 20a/2
- cin** (A) gözle görünmez, lâtif
cisimlerden ibaret bir yaratık.
krş. **cinn**.
- le 67a/14
- ler 65a/10; 65a/19; 65b/2
- lere 65b/14
- lerinden 35b/12
- cinān** (A)
- bk. **huld u cinān**.
- cinn** (A) gözle görünmez, lâtif
cisimlerden ibaret bir yaratık.
krş. **cin**.
- 4a/15; 7b/1; 7b/5; 7b/11; 7b/12;
7b/14; 8a/1; 8a/3; 8b/9; 9b/6;
9a/7; 9a/10; 9a/17; 9b/16;
12b/1; 15a/5; 29a/2; 35a/19;
35b/6; 58a/7
- e 15a/14; 35b/12; 49a/7
- i (be.) 53a/18; 53b/17
- ile 55a/18; 67a/14
- ler durur 41b/5
- lerün 41b/5
- ün 3a/5; 9a/12; 14b/9; 35b/12
- cinn dilince** cin diline göre.
- 7b/13

- cinnī** (A) cin topluluğuna mensup, cin topluluğuna bağlı.
7b/6; 9b/13; 9a/15; 9b/16;
12b/7; 18b/15; 18b/16; 26b/20;
65b/4; 66a/10
-ler 7a/1; 7b/2; 8b/13; 9a/8;
9b/13; 17a/3; 35b/15
-leri 35b/15
-lerle 9a/9; 9a/12
-lerüñ 18b/18; 41b/5
-yle 7a/18
- cins** (A) tür, çeşit, soy, asıl.
2b/14; 15a/5; 28a/20; 30b/16;
31a/13; 36b/11; 50a/21; 50b/6;
50b/8; 51a/15; 54a/2; 60b/2
-e 50b/6
-i (be.) 2b/17; 15a/5; 28a/13;
28a/16; 28b/9; 28b/12; 46a/19;
50b/1; 59b/5
-ine 28a/14; 28b/10; 42a/12
-iyle 28b/9; 46a/19; 50b/2
-ümüz 31a/12; 31b/7; 51a/13
-üñüze 28a/15
- cinslü** (A+T) türe, çeşide sahip olan.
28b/8
- cism** (A) beden, gövde.
-i (be) 18a/3; 22/17
-in 51b/10
-ine 21b/10; 61b/7
-ümüz 21a/10
-üñ 13b/9; 25b/15
-üñde 13b/9
-üñi 56b/16
- ciyş** (A)
ciyş-i girān fazla ordu.
-dur 16b/3
- cömerd** (F)
cömerd ol- cömert olmak.
-asın 11a/3
- cūd** (A) el açıklığı; cömertlik.
-ı (be.) 1b/4
-um 56b/18
-uñ 69a/6
-uñı 56b/18
Ayrıca bk. **şāhib-cūd**.
- cūş** (F) coşma, taşma, kaynama.
-ıla 42b/7
-ından 26a/14
cūşa gel- galeyana gelmek;
çoğalıp hızlanmak.
-üp 16a/2; 48a/20
cūş it- kaynamak, taşmak.
(d)-üben 16b/5
- cümcüme** (A) kafatası.
-yi 14b/15
- cümle** (A) bütün, hep, hepsi.
2b/8; 3b/8; 5a/7; 7a/1; 7a/2;
9a/21; 10a/15; 11a/7; 11a/14;
12b/6; 17a/13; 18a/5; 24b/2;
26a/17; 27a/15; 27b/4; 27b/6;
27b/21; 30b/1; 34a/15; 38b/13;
38b/14; 42b/16; 43a/20; 43b/7;
50b/5; 50b/15; 51a/7; 51b/17;
53b/9; 56b/12; 56b/19; 58a/14;
58a/18; 62b/9; 62b/14; 62b/18;
64a/16; 65a/4; 65b/19; 66a/16;
66a/18; 68a/10
-müzden 49a/7
-si 2b/5; 2b/6; 2b/18; 8b/5;
9a/13; 16a/18; 18a/3; 26a/14;
28a/1; 38b/14; 45a/6; 46a/10;
50b/1; 51b/15; 52b/9; 53a/14;
57a/5; 62a/17; 65a/6; 68b/6
-sidür 64b/17

- sin 12b/13; 16b/12; 23b/13; 68b/715
- sinden 19b/3; 28a/13; 33b/10; 48a/12
- sinüñ 6a/7; 9a/4; 9a/7; 12b/4; 56b/10
- cünbiş** (F) kıpırtı, hareket. krş. **cünbüş**.
-lere 15a/17
- cünbüş** (F) kıpırtı, hareket. krş. **cünbiş**.
-e 10a/15
- cünd** (A)
bk. **şāh-ı cünd**.
- cürm** (A) suç.
1b/4
-e 69a/20
-i (iy.) 2b/18; 14a/9
-ile 39a/5
-in 49b/2
-ini 39a/15; 49a/17
-ümi 49b/16
- cüvān** (F) genç.
-ları 44b/17
- cüzā** (F)
cüzā düş- ayrı düşmek.
-di 53a/5
-dügüme 31b/4
-dügümüze 31b/21
-dük 31b/6
cüzā it- ayrılmak.
(d)-er 32a/11
- Ç.**
- çadır** farklı malzemelerden dokunarak direklerle tutturulmuş, taşınabilir barınak.
13a/15; 12b/20
- dan 13a/17
-ına 44a/10; 44a/11
-lardan 66b/2
-larından 16a/1
- çadırlu** çadırı olan.
44a/10; 44a/11
- çağır-** bağırmak, seslenmek.
-dı 7b/14; 11b/4; 11b/7; 48b/7; 54b/18
-dılar 11a/13
-up 9a/19; 11b/20
- çağla-** su coşkun bir şekilde akmak.
-dı 31a/20
- çağrış-** birlikte bağırmak, seslenmek. krş. **çığrış-**.
-dılar 44a/4
- çağşa-** gürültü çıkarmak.
-masından 16b/4
- çāh** (F) kuyu, çukur.
62b/3
-ı (be.) 68a/3
-ındadır 68a/2
- çāk** (F) yarık, yırtık.
16a/10; 16a/12; 16a/13; 67a/12;
çāk eyle- parçalamak.
-dük 7b/16
çāk it- parçalamak, yarmak.
(d)-e 26a/15
(d)-esin 69a/1
-mekden 21b/1
çāk ol- parçalanmak.
-sun 48a/7
Ayrıca bk. **zehresini çāk it-**.
- çağal** (F) kurttan küçük bir yaban hayvanı.

- 66a/16
- çāker** (F) kul, köle, bende.
27a/9; 53a/11; 58a/16
-i (iy.) 29a/5
-idi 45b/11
çāker it- kulu, kölesi yapmak.
26b/17
(d)-e 18a/6; 26a/15
(d)-esin 69a/1
-di 12b/7; 18a/5
çāker kal- kul, köl olarak kalmak.
-ıcağdur 18a/1
çāker ol- kul olmak.
-a 26b/16; 27b/5; 55b/1
-olacağıdur 14b/10; 27a/5
-ısar 27b/6
-mayam 12a/8
-mış 48b/3
-up 50b/18
-updur 64b/16
- çakır** doğan.
2b/16; 28b/5
- çal-** 1. bir müzik aletine vurarak ya da sürterek aletten ses çıkarmak.
-dı 39a/4
-madın 25b/11
-mağā 26a/13
-up 12b/19; 16a/1; 42a/21; 59a/9
2. kılıçla kesmek.
-dı 7b/19; 43b/16
- çalab** Tanrı, Allah.
10b/9; 24a/17; 36b/13; 66a/14
- çalın-** çalma işine konu olmak.
-dı 7b/8; 8a/18; 8b/7; 40a/19
- çalış-** savaşmak, cenk etmek.
-ıñuz 16a/1
- çār** (F) dört.
1b/14; 19b/10; 56a/13; 54a/16; 66a/8
çār-erkān dört eleman.
1b/14
çār-ı ‘unsur dört unsur olan hava, su, toprak, ateş.
58a/17
-la 18a/4
çār-ı yār dört dost; Hz. Osman, Hz. Ömer, Hz. Ali ve Hz. Ebu Bekir.
-ı (be.) 1b/10
Ayrıca bk. **ařhāb-ı çār.**
- çarduk** ağaç dallarıyla örülmüş barınak.
(ğ)-ın 56a/5
- çāre** (F) yardım, çıkar yol.
57a/5
-m 10b/8
-si 50b/6
çāre bul- çıkar yol bulmak.
-am 57a/16
-madı 54a/5
-madum 57a/16
çāre kıl- çıkar yol bulmak.
-mamağ 50b/17
-ur 32b/17
çāre ol- deva olmak.
-sa 4a/4
- çarğ** (F) felek, gök.

- 1b/13; 2a/9; 3b/10; 7b/4; 16b/6;
25b/18; 32a/7; 32a/8; 46b/2;
52/13; 55a/10; 55a/12; 59b/2;
60b/20
- a 19a/14; 32a/9; 32a/10;
59a/21
- da 19a/1
- ı (be.) 7b/6; 19a/11; 55a/11
- ın 55a/12
- uñ 19a/20
- çarḥ-ı devrān** dönen gök kubbe;
talih, kader.
26a/5
- çarḥ-ı felek** talih, baht, zaman;
gökyüzü.
1b/5; 30b/1; 52a/19
- d 18b/19
- (g)-i (be.) 10a/1
- çarḥ-ı ğaddār** acımasız felek.
47b/9
- çarḥ-ı taş** felek, gökyüzü, sema.
16b/6
- ı 59b/2
- çarḥ-ı tinnīn.** samanyolu.
8b/10
- Ayrıca bk. **bahār-ı çarḥ-ı**
devrān; gerdūn-ı çarḥ.
- çarp-** çarpmak.
-dı 43b/16
-up 27b/18; 43a/13; 43a/17;
- çat-** çatmak, birleştirmek, inşa
etmek.
-mışlar 54a/16
-up 59b/6
- çatıl-** vurmak.
-dı 24b/3
- çatla-** ortadan ikiye ayrılmak.
-dı 42a/16
- çavuş** orduda onbaşından sonra gelen
asker, erbaş. krş. **şavuş.**
12a/13; 27b/16; 41b/13
-lar 17b/1; 39b/20; 42a/19;
44a/9; 45b/5; 52b/10; 52b/11;
60b/17; 62a/9; 64a/15
-lara 11b/2
-ları 52b/9
-larıyla 64a/19
-larla 45b/18; 46a/1
- çavuşbaşı** çavuşbaşı.
11b/4; 11b/8; 11b/9; 44a/713;
45b/18; 46a/1
-na 11b/7
-nı 11b/10
-yam 1b/5
-ydı 11a/20
- çavuşlık** çavuş olma durumu.
(ğ)-ın 28a/15
- çavuşlık eyle-** çavuşluk
yapmak.
-ñüz 28a/14
- çayır** ot ve çimen biten yer.
20a/10; 20a/1
- çehān** (F) çok, bol.
14a/9; 21a/3; 51b/9; 64b/19;
69a/17
- çehre** (F) yüz, surat.
39b/2
- çek-** 1. geri çekmek, geri almak.
-di 54b/19; 59a/18
-düm 68a/7
-üp 12b/18; 16a/5; 16a/19

2. bir şeyi tutup kendine ya da başka bir yöne doğru yürütmek.
-diler 11a/15; 40a/19
3. tahammül etmek, sıkıntı çekmek.
-düm 67a/7
-medi 67a/7
-medin 1b/9
4. germek.
-miş 16b/9
5. bir silaha, karşısındakini korkutmak, yaralamak ya da öldürmek gereğiyle el atmak.
-üp 4a/6; 43b/16; 62b/11; 65b/5
Ayrıca bk. ‘**alem çek-**; **dem çek-**; **deme çek-**; **el çek-**; **gam çek-**; **kahır çek-**; **melâl çek-**; **pişkeş çek-**; **teşviş çek-**; **zahmet çek-**.
- çekil-** çekme işi yapılmak. krş. **çekül-**.
-miş 11a/12
Ayrıca bk. ‘**alem çekil-**.
- çekül-** geriye gitmek. krş. **çekil-**.
-di 60a/3
- çekirge** çekirge.
-ler 28b/7
- çekiş-** 1. kavga etmek.
-mediler 51a/18
2. koparmak.
-üp 11b/15
- çelek** kanat tüyü.
(g)-i [61a/8
- çemen** (F) çimen, çim.
20a/4; 20a/10; 21b/21; 22a/1;
20a/10; 20a/12
- çengāl** (F)
- bk. **ecel çengāli**.
- çerende** (F) otlayıcı.
12b/1; 12b/1; 14b/10; 17b/20;
26b/21; 29a/3; 35b/6
- çeri** asker, leşker krş. **çerü**.
4a/11; 9b/7; 13a/18; 13a/21;
13b/4; 13b/5; 16a/4; 16a/9;
16b/17; 41b/17; 42a/15; 41b/17;
44a/8; 45a/2; 51b/17; 66b/2;
66b/7
-den 59a/20; 63a/3
-lerine 7a/19
-nüñ 65a/7
-si 4a/7; 4a/15; 7b/20; 7b/21;
8a/1; 8a/6; 8b/7; 9a/3; 9a/17;
14a/20; 14b/4; 16a/2; 16a/18;
16a/21; 16b/1; 40b/15; 41a/9;
41b/18; 42b/5; 42b/18; 65a/11;
65a/14; 65b/4
-sidür 61b/17; 61b/19
- çerili** askere sahip olan.
-sin 7b/17; 8a/3; 8a/12; 9b/10;
12b/18; 13b/2; 15b/1; 16b/9;
16b/11; 16b/12; 41a/20; 44a/9;
57b/10; 65a/12; 65a/19; 65b/6
-sinde 9b/3
-sinden 7b/12; 11b/3; 13a/10;
16a/6; 17b/9; 40b/9
-sine 7b/12; 8a/10; 8a/12;
8a/14; 9b/15; 42b/10; 65a/20
-sine 65b/2
-sinüñ 8a/2; 8a/11; 9b/6; 9b/7;
64a/16; 65b/5
-siyle 7a/20; 7b/1; 7b/13; 9b/17;
12b/16; 14b/1; 26b/8; 65a/21
-ye 12b/13; 46a/8
-yi 13b/1
- çerü** asker, leşker. krş. **çeri**.
-ñ 13a/4

- ünden 13a/3
- çeşide** (F)
bk. **serd-ü çeşide**.
- çeşm** (F) göz.
-de 18b/3
-ün 59a/20
-üj 19b/16
çeşm-i ahū ceylan gözlü.
-sı 39a/21
çeşm-i dehr dünya gözü.
11a/17
çeşm ü gūş ol- göz kulak
olmak.
-dılar 23b/16
-up tūrurlardı 58b/8
- çeşme** (F)
çeşme-yi nūş sonsuz yaşam
sağladığına inanılan su.
39a/20
- çetr** (F)
çetr-i hūmāyūn padişah
şemsiyesi.
44b/11
çetr-i zerrīn altın şemsiye.
30b/9
- çevgān** (F) değnek.
14a/11
- çevre** etraf, muhit.
15a/7; 31a/10; 49b/5; 66a/21
-den 41b/20
-si 37b/9
-since 6b/12
-sinde 30b/6; 30b/10; 31a/9;
37b/8; 66b/2
-deki 31a/11
- den 42a/6
-sine 3b/1; 7b/2; 52b/11; 61b/16
çevre al- etrafını sarmak.
-up tūrurlar 15b/19
-up tūrurlardı 64a/6
çevresin tut- ertafını sarmak.
-miş 13b/1; 41a/20
- çevür-** bir şeyin etrafını sarmak,
kuşatmak.
-mişler 54a/18
- çeyan** çok ayaklılardan, genellikle
sıcak yerlerde yaşayan, sarı
renkli, çok zehirli bir böcek.
21b/12
- çez-** açmak, çözmek.
-di 14b/7; 49b/10
- çibıklı** çubuğu olan.
64a/19
- çigrış-** hep bir ağızdan bağırışmak,
haykırmak. krş. **çağrış-**.
-dılar 40b/13
-ından 43a/18
-uban 43a/20
- çık-**
1. çıkmak, dışarı çıkmak,
ayrılmak.
-a 11a/13; 13a/5
-dı 3b/2; 8a/18; 8b/1; 8b/2;
8b/3; 8b/4; 8b/5; 9b/9; 9b/19;
43b/7; 43b/9; 43b/10; 59a/11
-dılar 8a/15; 8a/20; 8b/7
-dum 65b/14
-duj 67b/1
-ıcağ 61a/16
-maz 38b/8
-sa 38a/14; 47b/19

-sun 11b/5	59b/8
-uban 16b/17; 21a/10	5. bir şeyi yerinden çıkarmak.
-up 7a/18; 8a/11; 11b/2; 11b/8; 12a/18; 12b/14; 16a/1; 22a/7; 26b/8; 40a/18; 57b/10; 59b/12	-dı 43b/19
2. bir şeyin üstüne çıkmak.	-up 43a/21
-ıcağ 47a/20	6. ortaya çıkarmak.
-sun 11b/5	-dı 67a/5
-up 11b/7; 15b/9; 16a/21; 16b/13; 28b/15	7. kurtarmak, çıkmasını sağlamak.
3. yukarı çıkmak, yükselmek.	-mağ 65a/17; 65b/8
-miş 13a/18	-up 67a/20
-mişdur 54a/3	Ayrıca bk. yoldan çıkar- .
-up 9b/13; 16a/2; 31b/11; 42a/9	çınar çınar.
-up durur 53a/8	14a/13; 54b/12
4. (can) çıkmak.	çınar ağacı çınar ağacı.
-uban 21a/10	68a/18; 68b/5
-up 21b/9; 21b/12	-na 8a/6
5. bir yerden ayrılmak, uzaklaşmak.	-nuğ 68a/18; 68a/20
-up 12b/19	-ların 8b/15
çıkar- 1. ortaya çıkarmak, meydana getirmek.	çınla- çınılamak.
36a/14	-miş 16b/6
-an 14a/6	çınra- ses çıkarmak.
-mağ 65a/17	-dı 7b/5; 8a/5; 42b/21
-salar 36a/13	-r 48a/21
-urlar 38a/12	çift iki, eş.
2. içeriden dışarı çıkarmak.	50b/8; 50b/9; 60b/3; 60b/4
-dı 8a/3; 13a/6; 21a/2	-in 60a/19
-dılar 12b/13	-ini 33a/14
-up 8a/3; 57a/18; 68b/14	-üm 31b/2; 32b/20
3. yukarı çıkarmak, yükseltmek.	-ümle 31b/2; 31b/10
-up 43a/10	-üñi 33a/6
4. büyümek.	-üñüñ 31b/5
	çin (F)
	çin-i zülf kıvrımlı saç.
	2a/14

- çini** çini, sırlı ve süslü kab.
62a/15
- çirāk** (F) kandil, mum.
25b/17
Ayrıca bk. **şeb-çirāk**; **gevher-i şeb-çirāk**.
- çit-** (baş başa) gitmek.
-üp 59b/6
- çok** sayı nicelik, güç vb. bakımlardan aşırı olan, az olmayan, fazla.
2b/18; 3a/12; 4b/15; 9b/13;
11a/6; 12a/3; 13b/4; 14b/6;
19b/2; 25b/12; 25b/20; 26a/1;
31b/20; 33b/1; 35b/5;
39a/11; 42b/3; 49a/18; 52a/20;
53b/5; 53b/7; 54a/6; 55a/7;
57a/3; 66b/10
-dan 19a/14
-dur 13a/3; 25b/3
-durur 30b/20; 31a/12; 40a/10;
53a/6; 57a/2
(ğ)-ısa 58a/17
- çoklık** çok olma durumu. krş. **çokluk**.
27a/7
- çokluk** çok olma durumu. krş. **çoklık**.
(ğ)-ına 13b/4
- çomaklı** değneği olan.
42a/18; 45b/5; 52b/6
- çök-** inmek.
-medi 67a/8
- çözdür-** çözdürmek, açtırmak.
-üp 46a/17
-ünj 46a/14; 46a/15
- çuğal** savaşçıların giydiği zırh.
-ı (iy.) 59a/21
- çün** (F) çünkü, zira, madem ki.
- 1b/9; 2a/6; 2a/7; 7b/7; 8b/9;
11a/5; 11a/12; 15a/15; 16b/17;
17b/11; 25b/17; 27a/18; 27b/6;
28a/10; 37b/12; 40b/3; 41a/15;
46b/2; 46b/4; 48b/12; 48b/21;
51b/14; 51b/18; 53b/2; 53b/4;
56b/6; 57a/9; 57a/11; 57b/4;
58a/15; 58a/18; 59a/18; 59b/1;
61b/12; 62b/11; 64a/9; 66a/5;
66a/7; 66b/10; 69a/2
- çünkü** (F) çünkü, zira, mademki.
5a/10; 12b/6; 13b/17; 18a/4;
18a/5; 21a/14; 22a/2; 23a/13;
23a/15; 24b/6; 26a/14; 27b/19;
28b/15; 37 a/13; 48b/16; 57a/7;
57a/10; 57b/14; 59b/10; 63b/16
- çünkü** (F) çünkü, madem, zira ki.
2b/13; 3a/5; 3b/8; 4a/12; 9a/17;
10a/8; 11b/13; 11b/15; 12b/11;
13a/3; 13b/15; 15a/19; 15b/17;
17a/10; 17b/15; 19a/15; 21a/2;
24a/21; 26b/19; 27b/10; 28a/9;
28a/12; 28b/14; 30b/12; 31a/17;
32a/13; 32b/2; 34a/17; 40a/5;
45b/15; 49b/14; 49b/15;
51a/18; 53a/4; 55b/4; 57b/1;
58b/7; 60a/16; 61b/13; 64b/21;
65a/18; 67a/21
- çürü-** çürümek. krş. **çürü-**.
-yüp 24b/20
- çürü-** çürümek. krş. **çürü-**.
-miş 21b/14; 25a/1; 25a/2;
25a/6
-yüp 21b/9; 21b/12
- D.**
- dād** (F) adalet, doğruluk.
-ımuz 56b/8
dād eyle- adaletli davranmak.
-dünj 57b/15
Ayrıca bk. ‘**adl-i dād is.**
- dāğ** dağ.

	-da 26a/16		2b/2; 3a/1;3a/3; 3a/7; 3b/6; 3b/7; 6b/9; 6b/13; 11a/20; 36a/21; 45b/20; 50b12; 50b/14; 67a/4
daḥı	de, da, dahi, bile. (579 defa geçer).		
dāḥil	(A) içinde, içinde bulunan. 36a/17 -se 36a/16 dāḥil ol- girmek. -sa 36a/19 -ur 25b/19		-dür 36a/21 -ler 2b/4 -müz 37b/1
dā'ī	(A) dua eden, duacı. 30b/1 -dür 69b/9	dār I	(F) ev, mesken. 54a/15; 54a/16 -a 54b/16
da'imūn	(A) daima. 69a/7	dār II	(F) savaş. dār-ı gır eyle- savaşmak. -mişidi 55a/18 dār-ı gır it- savaşmak. (d)-eceedür 55b/2
dā'ire	(A) çember. -ler 54a/18 -si 10a/13; 54a/11 -sini 10b/14	dār III	idam mahkumlarını asmak için dikilen direk, darağacı. dār it- idam etmek, asarak ölüm cezasına çarptırmak. -diler 50a/9
dāl	(F) dalalet eden, gösteren. 36a/5	dārā	(F) büyük hükümdar. 29a/6
dalālet	(A) doğru yoldan ayrılma, sapma. 21a/15	daral-	sıkılmak, bunalmak. -dı 10b/7
dām	(F) dām kur- bir şeyi yakalamak için düzenek hazırlamak. -a 45b/20	darb	(A) vurma, dövme. 66a/20 -ıla 9b/4 -ına 56a/9
dāmād	(F) anne veya baba için, kızlarının kocası; güvey. -ı (iy.) 1b/10	darb-ı peykān	güçlü temren. -dan 66b/9
dāmen	(F) etek. -üñ 29a/15	darb ur-	dövmek, vurmak. -dı 9a/20
dānā	(F) bilen, bilici. 49a/7	darb-zen	kale döven. 43a/11; 66b/9
dāne	(F) tohum, kuş yemi.		Ayrıca bk. ḥarb-darb.

dārü'l-kārār (A) kıyametten sonra kalınacak yer. 65b/21	-rler 10a/4 -rse 17b/7 -yince 17a/21
dārü's-selām (A) cennet. 45b/10; 69a/9 -dan 54a/15	def (A) savma, uzaklaştırma. 49a/13 -ini 53a/15
dāsītān (F) 1. destan. 20a/6 -ı 33b/1 2. ün, şöhret. -uğ 69b/8 Ayrıca bk. şerh ü dāsītān kııl-, Zāl-i dāsītān.	def eyle- uzaklaştırmak. -düm 68a/9 def it- ortadan kaldırmak. (d)-erseğ 69a/3 (d)-üp 25b/13 def kııl- uzaklaştırmak. 52a/21 -up 31a/4
da' vet (A) çağrı, çağırmaq. -üm 26b/18 da' vet eyle- çağırmaq. 12b/6; 18a/6 -di 18a/13; 21a/17; 33a/8; 47b/13 -düm 26b/4 -ye 11a/21 -yüp 5a/18 da' vet it- çağırmaq. (d)-esin 18a/3 da' vet kııl- çağırmaq. -asın 12b/3	def ol- uzaklaştırmak -up 28a/11 -ur 26a/21 def i (A) hemen, bir anda. 3a/18; 17a/16; 23a/15; 32a/13; 34b/1; 41b/7; 43b/12; 43b/15; 43b/19; 52b/9 def i tut- hemen tutmak, hızlıca tutmak. -dı 68b/8 -up 63a/3
dāyim (A) daima, sürekli. 13b/20; 17a/13; 25b/17; 31a/15; 31b/7; 34b/15; 34b/16; 35b/21; 37b/10; 38a/10; 39a/3; 48a/2; 52a/1; 69b/1	defter (A) mecmua. -i (iy.) 26a/7; 26a/19 -in 69a/19 deftere al- deftere yazmak. -up 13a/7 defter it- deftere yazmak. -diler 12b/14; 13a/9
dāyimā (A) sürekli, her zaman. 37b/11; 52a/17; 69b/6; 69b/9	defter-dār (F) imparatorluk döneminde maliye ve hazine işlerini yürüten kimse.
de- söylemek, demek. krş. di- . -yim 33a/2	

	45a/3	dek	kadar, değin. 2b/3; 7b/17; 12a/16; 17b/12; 18a/6; 29b/12; 36a/14; 40a/16; 50a/7
deg-	ulaşmak. -di 57a/3 -mez 32a/8; 52a/14	del-	delmek, delik duruma getirmek. -di 43a/21 -miş 13a/19 -üp 8a/11
deger	değer, kıymet. -i (iy.) 2a/7	delil	(A) emare, delil, kanıt. 22a/12 delil-i hikmet bilgeliğin kanıtı. -ile 21b/17
degil	değil krş. degül . 44a/15; 44b/1 -misin 34a/18 -señ 61b/9	delim	birçok, çok fazla. 12a/8; 13a/13; 45b/10; 60b/19; 63a/18
degirmen	değirmen. 8b/14	delük	delinmiş, oyuk. (g)-i 46b/11 (g)-inün 46b/11
degirmi	yuvarlak. 46b/11	dem	(F) 1. an, vakit, zaman. 4a/10; 4a/14; 8a/6; 17b/5; 23a/10; 26a/17; 27a/17; 27b/1; 28/14; 33a/6; 33a/15; 33b/8; 39a/1; 39a/18; 41b/5; 41b/7; 46a/7; 48b/12; 48b/13; 52a/10; 53b/6; 55b/12; 56b/12; 62a/5; 65b/21; 66a/17; 67b/7; 68a/5; 68b/14; 68b/17 69a/21 -i (be.) 61b/9 -içün 65b/21 -inden 7b/7; 8b/9; 41a/16; 46b/2 2. nefes. dem dut- nefes tutmak. -a 26a/17 dem ur- bahsetmek. 53b/14 deme çek- nefes çekmek. (e)- ç.-üp 24a/9
degül	değil. krş. degil . 1b/6; 5a/15; 12a/3; 12b/2; 30a/6; 49a/18; 51b/19; 53a/16; 53a/17; 55a/3; 55a/5; 61a/21; 63b/10; 69b/10 -di 18b/4; 34b/1 -durur 30b/21 -dür 1b/3; 3b/16; 5b/10; 15b/7; 29a/14; 31a/3; 33a/19; 34b/6; 34b/7; 34b/13; 37b/10; 41b/4; 52a/8; 52a/10; 61b/6; 66a/21 -lerdi 20a/3		
degür-	ulaştırmak, eriştirmek. -esin 10b/1		
deheñç	kıymetli bir taş. -den 54a/16		
dehliz	(A) koridor. 55a/10 -e 54b/21		
dehr	(F) dünya. 52a/20 Ayrıca bk. çeşm-i dehr .		

- dem çeküp tur-** nefes almak.
-dılar 7b/2
- dem-sāz ol-** arkadaş olmak.
-uban 2a/12
- demür** demir.
8a/20; 8b/18; 9a/9; 11b/15;
54a/19; 59b/1
-den 55a/2; 55a/10
- demürçi** demir satan, demir eşya yapan veya onaran kimse.
11b/21; 12a/6; 14b/16
- dendān** (F) dış.
-ı (iy.) 2a/10
- deng** (F) şaşkın, hayrete düşmüş.
1b/9
deng it- şaşırmak, hayrete düşmek.
-di 1b/9
deng ol- şaşırmak, hayrete düşmek.
-dı 8b/9
- deñiz** yer küre üzerinde birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi, deniz.
4b/15; 17b/21; 24a/8; 56a/7;
65b/15
-e 65b/13
-i (be.) 10b/15; 42a/17
-üñ 31a/11
- deñlü** kadar, denli.
-sin 6a/14
- depe** bir şeyin veya yerin üst kısmı.
-si 54a/21
- depele-** tepelemek, öldürmek.
-miş 3a/10
- depere** tepeden aşağı.
- den 8a/13
- depere ur-** öldürmek.
-up 54b/2
- depere dut-** tepesi üzerine kaldırmak.
-up 7b/19
- depren-** sallanmak, sarsıntı geçirmek.
-üp 9a/19
- der I** (F)
der-ğaber haberde.
34b/21; 38a/20
- der II** (F) kapı.
56a/4; 56a/12
- der III** ter.
-in 36b/15
-inden 36b/15
-leri 36b/17
- der dök-** terlemek.
-erdi 16a/4
- derbend** (F) boğaz.
58a/10
-de 58a/9
-e 26b/10; 58a/8; 63a/13
-i (be.) 58b/9
-in 14a/21
-ine 53a/5
-üñ 58a/12; 59a/3; 62a/14;
63a/11; 65a/2
Ayrıca bk. **Gülek derbendi**.
- derd** (F) dert, acı.
49a/16
-üme 56b/20
-üñ 62b/9
- derd-mend** dert sahibi, üzüntülü.

- 64a/6
-e 49a/16; 68b/18
- dergāh** (F) dergah, tekke, huzur. krş.
dergeh.
44a/21; 61a/16; 64a/19
-da 12a/18; 17b/10; 36b/13;
63a/8; 69a/3
-dan 30a/12; 62a/11
-ı (iy.) 60b/5; 60b/6; 60b/8
-ına 4b/5; 5b/9; 6b/5; 19a/4;
30a/10; 39a/2; 45b/7; 48a/13;
50b/2; 66a/14; 67a/1
-ında 17b/10; 36b/13; 63b/8
-ından 11b/2; 52b/8
-inuñ 60b/4
-uñ 47b/15; 60b/7
-uña 47a/8
- dergāh-ı Süleymān Hz.**
Süleyman'ın dergahı.
-a 47b/1; 60b/11
- dergāhına yüz sür-** saygıyla
eğilmek; saygı göstermek.
-eler 50b/2
- dergeh** (F) dergah, tekke, huzur. krş.
dergāh.
-inde 14a/2; 29a/8; 47b/6
-ine 30b/12
-ünjde 2a/5; 38b/15; 47a/10;
49b/19
- derhāl** (F-A) hemen, o anda, şimdi.
10a/13; 68a/1
- deri** insan ve hayvan vücudunu
kaplayan tüy, kıl veya pulla
kaplı tabaka, cilt, ten.
-ler 25a/1
-sin 23b/14
-sinden 35a/6
- deril-** toplanmak, bir araya gelmek.
-üp 3a/19
- deriñ** derin, sığ olmayan.
-den 36b/15
- derle-** terlemek.
-di 36b/15
- dermān** (F)
dermān bul- çare bulmak,
sorunu çözmek.
-duñ 34a/18
dermān eyle- çare vermek.
50b/16
dermān um- çözüm beklemek.
-(ı) u.-dum 56b/20
- dersü** hepsi.
4a/5; 16b/2; 59a/21; 66b/13
- deryā** (F) deniz.
26b/7; 41a/13
deryā-yı aḥter-ān yıldızlar
denizi.
16b/1
deryā-yı muḥiṭ okyanus.
-üñ 31b/15
deryā-yı ‘ummān umman
denizi, açık deniz, okyanus.
-da 68b/13
- dest** (F) 1. el.
14a/13; 65b/8; 65b/8
-ine 29a/15
dest-gİR elden tutan.
49a/16; 68b/18
dest-gİR ol- elinden tutmak.
49a/16
dest-res kuvvetlik, zenginlik.
61b/8

dest-res ol- elde etmek, ele geçirmek.	-inde 69b/3
-mıſiken 57b/15	
2. zafer, üstünlük.	
65b/17	
destān (F) destan.	
38b/19; 67a/2	
-lar 40b/17	
dest-efſān (F) tohum gibi açılan maddeler.	
14a/13	
destī (F) testi.	
-lerle 8b/2	
destūr (F) izin, müsaade.	
10a/19; 10b/3; 39b/16	
destūr vir- izin vermek.	
-di 18a/11	
-düm 57b/15	
-sün 50b/8	
deſ- yarmak, yarıp açmak.	
-erlerdi 43a/15	
deſt (F)	
deſt-i geſt it- çölde, kırdan gezmek	
(d)-er 2a/6	
devā (F)	
devā eyle- çare vermek, çözüm bulmak.	
50b/16	
devām (A)	
devām-ı devlet devletin sürekliliği.	
-ine 30a/21; 35a/19; 47a/6; 60a/8; 60b/19	
devām-ı rıf at yüceliğin sürekliliği.	
deve deve.	
8b/15; 51a/5; 58b/4; 60a/7; 64a/3	
-nün 61b/3; 61b/4	
-si 61b/2	
deve sürücü deve yetiştiricisi.	
11b/21	
devlet (A) devlet, saadet, talih, ikbal.	
2b/19; 11b/18; 13b/5; 15b/14; 40a/10; 47b/6; 47b/7; 51b/20; 56a/8	
-e 12b/5; 13b/12; 17a/17; 42a/1; 49a/3	
-i (be.) 29b/8; 49b/18	
-ile 13b/4; 17b/3; 35a/20; 44a/10; 47a/9; 60a/9; 69b/6; 69b/8	
-in 52b/20; 58b/19	
-ine 3b/19; 11b/11; 15b/10; 16b/11; 18b/10; 40a/1; 47b/6; 52a/15;	
-ini 5a/15	
-iyle 14b/15; 52a/1; 30b/10; 34a/20	
-üm 51b/13	
-ümde 50a/15	
-ümüz 51b/17	
-ümüze 48b/10	
-ün 12b/5; 30b/2; 35b/20	
-ünde 48a/7	
-üne 29a/7; 29a/16; 29a/17; 49a/15	
-ünj 4a/20	
devlet bul- mutluluk bulmak.	
-a 47b/6	

<p>devletlü (A+T) saadetli, devlet sahibi, talihli. 40a/3; 66b/17</p> <p>devlingeç çaylak cinsinden alıcı bir kuş. krş. devlüngeç. 28b/6</p> <p>devlüngeç çaylak cinsinden alıcı bir kuş. krş. devlingeç. 2b/16</p> <p>devr (A) 1. devir, çağ, zaman. 2a/1; 51b/13 -inde 2a/14 -ini 22b/7 2. dönmek. devr it- dönmek. (d)-er 32a/6 32a/6 (d)-ermiş 19a/14 (d)-üp 30b/1 devr-i cihān dünya gezisi. 2a/16 devr-i kamer ahir zaman. 66b/12 devr-i Merrīḥ mars devri. 56b/12</p> <p>devrān (A) devrān it- dönmek. (d)-erek 36b/18 devrān sür- zaman geçirmek. -diler 21a/6 devrān vir- süre tanımak. -ür 28b/6 Ayrıca bk. çarḫ-ı devrān; Loḫmān-ı devrān.</p>	<p>dış herhangi bir cisim veya alanın sınırları içinde bulunmayan yer. -ına 19a/20</p> <p>di- demek, söylemek. krş. de-. -di (346 defa geçer). -diler 4b/7; 4b/12; 5b/10; 5b/11; 5b/21; 11a/13; 11b/6; 13a/8; 14b/5; 14b/6; 15b/4; 15b/7; 22b/20; 28a/4; 28a/5; 37b/4; 42a/11; 42a/13; 48a/1; 51a/12; 52a/13; 51a/14; 51a/15; 55b/16; 58a/21; 63a/10; 64b/10 -dilerse 4b/13 -diyse 68a/12 -dügi 5b/17 -dügidür 55b/18 -dügim 14b/18 -dügüm 67a/13; -dük 31b/19 -düklerine 19b/19 -düm 16b/20; 19a/10; 25b/20; 26a/1; 32b/20 -dün 65b/21 -gil 40b/20 -me 34b/7 -mediler 49b/8 -medün 63b/11 -mek 34b/8 -mekden 51b/9; 53b/8; 64b/13; 65b/18 -mege 8a/15; 18a/15; 23b/3; 29b/16; 56a/11 -memiş 57a/16 -meyüp 24a/3 -mezden 34b/7 -mezken 57a/6</p>
---	---

-miş 55a/16; 56b/4; 62a/21;
64b/19
-mişdür 61b/5
-mişidi 16b/12
-ŋ 11b/5
-r 34a/15
-rdüm 37b/21
-rdük 40b/11
-rse 43b/19; 42b/8; 47b/11
-rsin 5b/14; 38b/7; 48b/9;
48b/15; 49a/3
-sem 57a/1
-sün 5a/19; 5a/20; 50b/21
-yecek 19b/1; 51b/6
-yelerse 12a/9
-yem 23b/4; 53b/6
-yen 21a/8; 49a/6; 56b/5
-yesin 11b/1; 39a/8; 58a/9
-yevüz 26b/6; 39a/11
-yicek 3b/20; 4a/16; 4a/21;
4b/12; 5a/2; 5b/11; 6a/21; 6b/7;
7b/18; 11a/19; 11b/19; 12a/13;
14b/15; 15a/6; 15b/7; 16a/10;
17a/14; 17b/15; 18a/9; 18b/14;
19a/16; 19b/5; 20b/6; 21b/2;
22a/7; 22b/8; 23b/5; 23b/7;
24a/2; 24a/14; 25a/11; 26b/3;
26b/19; 27b/8; 28a/17; 29a/18;
30a/8; 30b/19; 31a/18; 31b/1;
34a/19; 34b/9; 36a/3; 36b/5;
37a/15; 37a/20; 37b/4; 41b/12;
42a/5; 44a/8; 48b/11; 48b/13;
48b/18; 49a/2; 49a/4; 49b/21;
50a/6; 50b/19; 52a/7; 52b/1;
54b/7; 55a/4; 55b/13; 57b/20;
58a/6; 58a/20; 61a/14; 61b/4;
63b/18; 64b/5
-yince 10a/19; 34a/15
-yü 23a/21; 54b/18; 55a/11;
64a/20; 65b/11; 65b/13

-yüp (104 defa geçer).

dīdār (F) Allah'ın müminlere
vadettiği görünüşü, tecellisi.

-ına 26a/5

dihkân (F) çiftçi.

59b/21

-ı (iy.) 59b/15; 59b/20

-ıya 59b/14

-nuş 59b/21

dīde (F) göz.

29b/5; 67a/9

dik-

dike ko- bir şeyi dik bir şekilde
koymak.

-dı 7a/8

dikil- 1. bir bitkiyi büyümesi için
toprağa yerleştirmek.

-miş 68b/5

2. yükselmek.

-üp 34b/17

dikilü dikili vaziyette durma.

54a/21

dil I dil, lisan.

14a/4; 52a/21

-in 32b/16; 32b/18

-ince 4a/19; 5b/17; 18b/9;
24b/5; 30b/14; 35a/18; 50a/2

-inden 22b/4; 34b/10; 41a/9

-iñüz 5a/19

-lerince 2b/13; 47b/21; 51a/11;
59b/7; 60b/1

-ümüzce 31a/15

-üñe 55b/10

dile gel- konuşmak.

-üp 20a/7; 30b/19; 47b/21;
63a/5; 63a/10

- dil uzat-** kötü söz söylemek.
-maya 26a/17
Ayrıca bk. ‘**Arab dilince; Fârsî dilince; âdem dili; âdem dilince; cinn dilince; kuş dilince; Süryânî dilince; Türk dilince; Yünân dilince.**
- dil II** gönül, kalp, yürek.
39a/1; 39a/18; 53b/14; 64a/9
-de 69b/7
-i 69b/6
-ler 13b/16
dilber gönlü alıp götürən, güzel.
4a/20
Ayrıca bk. **ḫāl-i dilber.**
dil-güşâ gönül açan, kalbe ferahlık veren.
10b/21; 39a/17
dil-nüvâz gönül okşayan.
2a//14
dil-pezîr gönlün beğendiği, gönle hoş gelen
53b/11; 58a/19
dil ü cān içten gelerek, samimiyetle.
-dan 23b/4
-uḡ 26a/12
- dile-** bir şeyin olmasını istemek, arzu etmek, rica etmek.
-di 7b/13; 9a/19; 9b/5; 18b/9; 41a/21; 54b/17; 59a/1; 67b/17
-dük 31b/21; 32a/2
-r 16a/9; 40b/11; 46a/13; 49a/14; 49b/1; 53a/21; 53b/12; 53b/13; 53b/14; 53b/15; 53b/16; 53b/17; 53b/18
-rdi 67b/15
- rem 10a/18
-rler 4b/4; 44a/6
-rse 25a/14
-rsem 50b/1
-rseḡ 8a/16; 12b/3; 23b/3; 36a/1; 39a/16; 41b/16; 49a/8; 53b/11
-rseḡüz 7b/15
-rsin 14b/12
-se 54b/2
-ye 11a/20
-yecek 18a/18; 49a/20
-yeler 22a/20
Ayrıca bk. ‘**özür dile; nuşret dile-; amān dile-**
- dil-âver** (F) yiğit, yürekli.
-ler 57a/12
-leri 4a/5; 13a/10; 16b/6; 39b/9; 40b/1; 48a/19
-lerine 57a/19; 57a/20
-leriyle 42b/9
- dilek** istenilen şey, istek, talep, murat, arzu.
19b/15; 30b/2; 36a/10; 37b/18; 49a/19; 52a/19
(g)-i 53b/7
(g)-in 26a/9; 59b/12
(g)-ine 25b//
(g)-üm 10a/21; 33a/10; 67a/19
(g)-ünce 30b/1
dilek bul- isteğine, arzusuna kavuşmak.
-asın 36a/10
dilek eyle- istemek, arzulamak.
-di 49b/6; 49b/9
-dün 50a./13

dilek it- istemek, arzulamak. (d)-er 49a/19	-mege 53b/18 -yelüm 4b/14; 19b/1; 30b/18 -yüben 64b/20 -yüp 12a/20; 15b/16; 37a/13; 52b/18; 52b/21
dileñci dilenci. 29a/13	
dileñci ol- dilenci olmak. -asın 29a/13	dip dip, en alt. (b)-binde 16b/14; 65b/9; 65b/11; 68a/2; 68b/3 (b)-inden 42a/21; 66a/15; 66a/16; 67a/19 (b)-ine 65b/15
dillü dili olan, konuşan. 20a/7	
dilkeş (F) dilkeş ü hamüş ol- cazibeli ve suskun olmak. -up 40b/19	dir- toplamak, bir araya getirmek. -idi 10b/10 -üp 54b/10; 57a/3 Ayrıca bk. ‘ aqlın başına dir- .
dimāğ (A) beyin, zihin. -ı (iy.) 10b/5	dirāz (F) bk. ‘ ömr-i dirāz.
dīn (A) din, inanç. 1b/11; 53b/5 -i (be) 1b/8 -ince 7b/18 -ine 67b/15 -üme 11b/4 -nüñ 11a/4 -üñ 67b/16 -üñi 67b/16 Ayrıca bk. īmān u dīn, bī-dīn, ehl-i dīn, sultān-ı dīn.	direklü direği olan. 44b/11 direng (F) bekleme. 2a/1 diri canlı, sağ. 22b/19 -sin 3b/6 -yse 33a/16 diri kı1- diriltmek. -mağ 25a/7 -mağa 25a/2
dinil- söylenmek, sözü edilmek. -di 2b/13; 51b/9	dirig (F) esirgeme; ah, aman, yazık. 25b/18 -a 69a/20
diñle- dinlemek. 6a/8; 9a/16; 12b/9; 13b/7; 14a/16; 18a/16; 26a/21; 33b/1; 37a/13; 42b/17; 45b/14; 52a/21; 55b/12; 59b/3; 60b/21; 66b/13 -di 27b/19; 49a/11 -diler 53b/7 -düm 19a/20	diril- canlanmak. -dügünü 21b/15 -e 21b/14; 22b/18 -ecegin 24a/12

- mesi 19b/5
 -mişler 61b/17
 -seler 38a/19
 -üben 56a/18
 -üp 23a/18; 23b/20
 -ür 38a/20
- dirlik** düzen, huzur, yaşam.
 29b/1; 56b/1
 (g)-i (iy.) 34b/19
 (g)-in 66b/8
- dirneş**-toplanmak.
 -üp 20a/21
- dişi** dişi, kadın.
 20a/15; 21b/20
 -çün 33a/3
 -den 20b/17; 22a/1; 22a/13;
 22a/14; 22a/15
 -lerinden 20b/11
 -üm 32b/10
 -ümle 31b/3
 -si 20b/14; 21a/4; 35a/17
 -sin 35a/11; 35b/14
 -sinüñ 20a/3
 -siyle 35a/14
 -üz 22a/3; 22a/5
 -üzüñ 22a/10
 -yle 20a/2; 20a/11
- ditre**-titremek, sarılmak.
 -di 8b/10; 56a/5; 56b/18
- dīv** (F) dev, şeytan, cin.
 4a/15; 7b/5; 7b/3; 7b/4; 7b/7;
 7b/11; 8a/6; 8a/12; 8b/9; 8b/14;
 9a/17; 9b/13; 12a/4; 12b/1;
 14b/10; 15a/4; 15a/14; 15b/13;
 26b/21; 45b/11; 53a/15; 55b/2;
 58a/7; 65a/13; 65b/13; 68a/21
- e 15a/15; 15a/13
 -i (iy.) 15a/5
 -ler 7a/18; 7a/19; 8a/4; 8a/9;
 8a/11; 8b/13; 9b/14; 17a/4
 -leri 65a/12
 -lerüñ 8a/11; 65a/11; 67a/12
- dīv-i la‘în** lânetlenmiş şeytan.
 25b/7
- dīvān** (A) büyük meclis.
 39b/14; 44b/9; 45b/4; 47a/14;
 48a/19; 52b/4; 61a/4; 62a/9;
 63a/7
 -dan 52b/3
 -ı (be.) 40a/16; 62a/5
 -ı (iy.) 60b/2
 -ına 44a/12
 -umu 57a/4
- dīvān-ı a‘zam** büyük meclis.
 30b/9
- dīvān-ı eyvān** köşk meclisi.
 45b/5
- dīvān-ı hāne** geniş sofa, salon.
 -ne 44a/8
- dīvān-ı hāne-i Süleymān** Hz.
 Süleymān'ın salonu.
 60a/20
- dīvān kūr**-toplantı kurmak.
 -ıcağ 61a/2
 -up 58b/11
- dīvān-ı sultān** sultan meclisi.
 -ı (be) 60a/16
- dīvān-ı Süleymān** Hz.
 Süleymān'ın meclisi.
 45b/15
 -a 64a/17

- dan 46b/17
-ı (iy.) 5b/8; 57b/3; 60a/19
dīvān-ı Süleymānī Hz.
Süleyman'ın meclisi.
5b/8; 57b/3; 60a/19
-de 52b/4; 52b/7
dīvān tūt- toplantı oluşturmak.
-up tururlar 47a/14
- dīvāne** (F) deli, budala.
-mi 53b/16
- dīvār** (F) duvar.
-da 55b/14
-ı (be.) 56a/12
-ın 56a/4
- divşür-** birleştirmek.
-üp 30a/12
- diyār** (A) ülke, memleket.
-da 54a/1
Ayrıca bk. **Mağrib diyārı, Rüm diyārı, milk-i diyār.**
- diz** diz.
54b/20
-i (iy.) 54a/20; 54b/12; 55b/15; 64b/2
-in 30a/16; 64b/3
-inüñ 5b/19
- dost** (F) yakın arkadaş.
-ına 62b/8
-ıñuz 6b/4
-lar 62a/18
-laruñ 35a/20
dost ol- yakınlık kurmak, ahbab olmak.
-ur 48b/16
- dostān** (F) dostlar.
- 26a/5
dostlık (F+T)
dostlık it- arkadaşlık etmek.
(d)-erseñ 57b/12
- dög-** sıkmak.
-miş 55b/16
- dök-** 1. sıvı veya tane hâlindeki şeyleri bir yerden başka yere boşaltmak, saçmak, serpmek.
-di 5b/20; 11a/20
-diler 2b/12
-er 22a/15
-eler 27b/18; 50b/15
-erlerdi 43a/10
-üp 3b/7; 6b/10; 59b/9
2. (Hayvan için) tüylerini düşürmek.
-erdi 16a/4
Ayrıca bk. **der dök-, kan dök-**.
- dökül-** akmak.
-di 42b/13
-se 24b/15
- döle**
döle kuşu bukalemun gibi renk değiştiren olağanüstü bir varlık.
33b/1
Ayrıca bk. **murg-ı döle.**
- dön-** 1. geri gelmek, geri gitmek.
54b/18
-di 54b/10; 54b/18
-em 6a/20
-mezse 54b/2
-mişiken 42a/16
-ün 52b/10

- üp 4a/13; 12a&13; 14a/19; 30b/4; 44a/10; 52b/10; 57b/2; 59b/15; 61a/11; 68b/10
2. inanç, din veya düşüncesini değiştirmek
- gil 11b/12
- mezse 11b/12
3. yönelmek, dönmek.
- di 10b/4; 15a/8; 63b/18
- üp 14b/7; 16b/11; 17b/17; 23b/6; 35b/1; 37a/21; 37b/5; 41a/17; 41b/9; 48b/14; 48b/18; 49a/2; 49b/8; 50a/15; 50b/4; 50b/19; 43a/4; 58a/2; 61a/2; 61b/18; 63b/4; 67a/18
4. dönmek, kendi eksenini etrafında veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek.
- dükçe 35a/7
- düğince 32a/6
- e 52a/19
- er 25b/17; 34b/15
- se 34b/15
5. durumdan duruma geçmek, değişmek, olduğundan daha değişik bir durum almak, benzetmek.
- di 10a/14; 33b/14; 33b/17; 33b/18; 43a/1; 59a/16; 59a/17; 59a/18
- er 34b/20
- dönder-** döndürmek, çevirmek. krş. **döndür-**.
- diler 44a/10
- mişem62b/11
- döndür-** geri çevirmek. krş. **dönder-**.
- üp 44a/9
- dördüncü** dördüncü.
- 11a/2; 32a/14; 53a/8; 54b/20; 57a/21
- Ayrıca bk. **on dördüncü**.
- dört** dört (sayı adı).
- 11a/12; 19b/9; 19b/10; 19b/12; 19b/17; 25a/17; 25a/21; 30b/7; 31b/2; 32b/6; 32b/7; 32b/10; 34b/20; 35b/13; 41b/17; 44b/6; 44b/15; 51a/17; 51b/15; 52a/3; 54a/15; 55a/11; 55a/12; 56a/11; 56a/18; 56b/1; 57a/18; 63a/15; 64b/17; 65a/1
- Ayrıca bk. **biç dört yüz, yigirmi dört, yüz yigirmi dört, biç dört yüz kırk dört, yüz altmış dört**.
- dört biç** dört bin (sayı adı).
8b/7; 21a/3
- dört biç yüz** dört bin yüz (sayı adı).
46b/7
- dört yüz** dört yüz (sayı adı).
8b/16
- dört yüz bir dört yüz bir (sayı adı).
17b/21
- döşe-** döşemek, yaymak.
-diler 3a/20
-yüp 4a/17; 47a/5; 62a/12
- döşen-** serilmek, yayılmak.
-miş 10a/6; 10a/12; 54a/10
- du' ā** (A) Allah'a yalvarma, niyaz.
7a/3; 30a/21; 47a/6; 63b/16; 69b/17
-lar 3b/8; 51a/19; 52a/20; 60a/8
-mı 66a/10
-sın 18a/14; 18a/19; 23a/9; 24a/21
-yı 48a/3

- du' ā eyle-** Allah'a yalvarmak.
-di 4b/5; 35a/19; 38b/18; 40a/1; 57b/8
- du' ā it-** Allah' a yalvarmak.
(d)-er 69b/9
-gil 5a/17
- du' ā kııl-** Allah'a yalvarmak.
-a 7a/3; 53b/7
-dı 5b/17; 17b/6; 18b/9; 41b/15; 44b/9; 54a/7
-dılar 51a/11; 51a/20; 58b/5; 60a/8
-ıcağ 47a/11
-up 17b/2; 30a/1; 35a/12; 39a/9; 39b/12; 41a/3; 41a/4; 47b/21; 52b/10; 56a/3; 57a/17; 57b/5; 58a/7; 60b/19; 63a/10
-up тұrurdı 59b/19
-urđı 12b/2
- du' ā kıılın-** Allah'a yalvarılmak.
-cağ 30b/3
- du' ā ve şenā eyle-** Allah'a yalvarıp yakarmak.
-di 40a/13
- du' ā-yı Hızır** Hızır Peygamber duası.
9b/15
-ı (iy.) 9b/11; 9b/14
-la 9b/16
- dūd** (F) duman.
-dan 69a/16
Ayrıca bk. **zulumāt-ı dūd.**
- dūn** (F) duman, tütün.
63a/4
- dur-** durmak, beklemek.
-du 25b/12
- duruş-** çarpışmak, mücadele etmek.
-up 21a/18
- dut-** 1. hizmetine almak.
-acakdur 29b/10
2. yakalamak.
-a 45b/20
3. gereğini yapmak, yerine getirmek.
-an 25b/19
4. bir üzüntünün, benliğin üzerinde süren etkisini davranışlarıyla belli etmek.
-ıvardur 15a/5
Ayrıca bk. **dem dut-** ; **pend dut;** **sözün dut.**
- dutsağ** tutsak. krş. **tussağ; tutsağ.**
55a/10
- duy-** duymak.
-maya 5a/2
-mayın 56a/9
- dükeli** hepsi, tüm, bütün.
20a/21
- düken-** tükenmek.
-medi 67b/7
-miyecek 67b/7
- düket-** tüketmek.
(d)-üpdür 25b/15
- dün** gece.
28a/10
dün ü gün gece ve gündüz.
36b/21
- dünyā** (A) dünya krş. **dünye.**
19b/4; 25b/5; 27a/21; 59b/20
-da 13a/11
-nuñ 10b/14; 37b/20

- durur 38b/20
dünyāya gel- doğmak.
 -üp 7b/17
 Ayrıca bk. **cemī^c -i dünyā.**
- dünye** (A) dünya. krş. **dünyā.**
 52a/12
 -ye 39a/5; 57a/8
dünyeden elüni çek- dünya işleriyle ilgilenmez olmak.
 57a/8
dünye ehli dünya adamı, ahireti düşünmeyen.
 -nden 13b/18; 35a/9
- düpdüz** dümdüz.
 10b/13
- dürc** (A) mücevher kutusu.
 -inüñ 1b/11
- dürlü** türlü, çeşitli.
 2b/15; 3b/15; 10a/14; 17b/21;
 18b/20; 19b/7; 29a/1; 32b/19;
 35a/2; 35a/5; 35a/7; 35b/3;
 36b/15; 36b/20; 38b/21; 39a/1;
 40b/14; 44a/2; 54a/10; 56a/12
dürlü dürlü türlü türlü, çeşit çeşit.
 32b/11; 34a/13; 34b/16;
 34b/21; 36a/5; 54a/12; 54a/18;
 56a/19; 65b/14; 67b/17
- dürr** (A) inci.
 14a/3
 -ini 53b/6
dürr-i āb-dār inci söz.
 53b/6
dürr-efşān çevresine inciler saçan.
 7a/3
 -um 39a/12
- dürr-i gevher** elmas inci.
 13b/19; 56b/20
dürr-i semīn kıymetli inci.
 37b/15; 64b/14
dürr-i yetīm büyük tek inci.
 13b/19; 39b/4
- dürü-** ortaya çıkmak, meydana gelmek.
 -di 35b/3
- dürüst** (F)
dürüst ol- dürüst olmak.
 -a 11a/2
- dürüt-** türetmek, peyda etmek.
 -di [36b/18
- düstür** (A)
düstür ol- izin vermek.
 -a 69b/7
- düş** düş, rüya.
 66a/21
 -üm 66a/19
 -ümde 66a/8
düş gör- rüya görmek.
 -düm 66a/19
 -mişem 29a/19
- düş-** 1. düşmek.
 -düm 65b/15
 -erlerdi 43a/19
 -üp 26b/7; 55a/14
 3. yukarıdan aşağıya inmek.
 -di 8b/8; 36b/17; 66b/12
 -er 38a/18; 38b/4
 -en 7a/10
 -mez 38b/6
 -mişdi 19b/18

-üp 9b/10

4. bir bölüşme sonunda payına ayrılmak.

-erse 50b/6

-medi 50b/7

-se 50b/6; 53a/2

5. bir şeyin mideye inmesi.

-erdi 20a/20

6. bir şeyden yoksun olmak.

-düm 33a/1

7. yürüyerek önden gelmek.

-üp 29b/13; 60b/3

Ayrıca bk. **ayru düş-**; **baḥse düş-**; **cüzā düş-**; **maḳbūl düş-**; **öḡine düş-**; **vehme düş-**; **zelzele düş-**.

düşmān (F) düşman. krş. **düşmen**.

3a/6; 13a/16; 14b/2; 16a/20;
16b/16; 48b/16; 52a/18

-a 55b/8

-dan 59b/3

-ı (iy.) 6b/15

-ıla 15b/21; 16a/3

-lar 26b/5

-larına 67a/1

-mı 26b/13

-um 46a/1

-umuz 4b/15; 17a/5

-uḡ 13b/3; 15b/5

-uḡdan 62b/10

düşmān ol- düşman olmak.

-duḡ 13a/3

-maḳ 13a/2

-masun 52a/18

düşmān eli düşman ülkesi. krş.
düşmān ili.

52a/6

düşman ili düşman ülkesi. krş.
düşmān eli.

52a/11

düşmānla- düşman kabul etmek.

-dılar 46a/1

düşmen (F) düşman. krş. **düşmān**.

26b/17; 48b/16; 51b/15;
51b/16; 51b/18; 62b/7

-e 52a/17

-i (be.) 51b/20

-içün 48b/21; 58a/14; 62b/12;
65a/6

-üḡ 4a/20; 35a/20; 48a/7;
58a/18

-üḡden 51b/18; 62b/10

düşmenān (F) düşmanlar.

-uḡ 69b/9

düşür- düşmesine yol açmak,
düşmesine sebep olmak.

-em 61a/7

-diler 8a/9

-üp 8a/8; 43a/11

düşvār (F) nesne.

25b/11

düz- yapmak, hazırlamak,
tasarlamak.

-diler 8b/13

-memiş 13a/21

-mişler 54a/16

-üp 56b/1

düzet- tertip etmek, inşa etmek.

-diler 40b/17

(d)-üp 4a/2; 5a/16

(d)-ür 13a/20; 57a/6

E.

- ebedi** (A) sonu olmayan, sonsuz.
-dür 21a/10
- ebkem** (A) dilsiz, konuşamayan.
2a/3
ebkem ol- dilsiz olmak.
-a 26a/17
- ebrü** (F) kaş.
-ne 14a/10
-yı 39a/2
- ebter** (A)
ebter ol- kuyruğu kesmek.
-a 17a/12
Ayrıca bk. **mişl-i ebter**.
- ecel** (A) ecel, ölüm zamanı.
21a/18; 55a/19; 56b/14
-den 34a/18; 39a/10; 53b/4;
69a/13
-üjüz 22b/13; 22b/19; 22b/21
ecel çengâli ecel çengeli.
-ine 55a/19
ecelden amân ol- ölmeyip sağ kalmak.
-sa 69a/13
eceli gel- ölümü kaçınılmaz olmak.
-en 20b/10
-endür 21b/7
-se 19b/19; 22b/10
-ür 29a/19
ecel ırın ırlat- ecel şarkısını söyletmek.
-dılar 16b/16; 42b/1
eceli yit- ölümü kaçınılmaz olmak.
-se 19b/20
- Ayrıca bk. **mıkrâz-ı ecel**.
- ecil** (A) sebep. krş. **ecil**.
-den 7a/11; 39b/8
- ecil** (A) sebep. krş. **ecil**.
-içün 27a/6
-inden 6a/15
- edeb** (A) iyi terbiye.
47a/1
-ile 14b/6
- ef'âl** (A) hareketler, eylemler.
-ini 57a/6
-ün 30b/18
-ünden 19a/19
- efdâl** (A) en üstün, en iyi.
6b/17
efdâl ol- üstün olmak.
(-i) ol-a 22b/6
- efgân** (F) acı ile bağırma; ıstırapla inleme.
66a/6; 14a/12
- efrenc** (A) Batılı, Avrupalı.
36a/18; 67b/13
- efrüz** (F)
bk. **mâh-ı bezm-i efrüz u 'âlem**.
- efsün** (F)
efsün ol- büyü olmak.
-a 47a/9
Ayrıca bk. **sihr-i efsün-ı fünün**.
- efşân** (F) saçıcı, saçan.
bk. **dest-efşân; dürr-efşân; zer-efşân**.
- efzâ** (F) çok, ziyade, aşkın.
39a/21
Ayrıca bk. **rûh-efzâ**.

- efzün** (F)
efzün it- artırmak, çoğaltmak.
(d)-er 52a/15
- eger** (F) eğer, şayet.
3a/5; 3a/13; 4b/9; 4b/15; 4b/17;
6b/1; 7b/15; 7b/16; 12a/15;
14b/16; 15b/20; 16a/13;
16b/11; 17a/17; 17b/5; 18a/7;
20b/19; 21a/4; 22a/12; 22a/21;
35b/8; 36a/8; 36a/16; 36a/17;
36a/18; 36a/20; 36a/21; 36b/1;
36b/2; 37a/9; 38a/16; 48b/4;
49b/13; 50a/5; 58a/8; 59b/19;
66b/6
- eger-** böğürmek. krş. **egir-**.
-di 42b/21
- egerçi** (F) her ne kadar, olsa da.
6a/14; 19b/6; 21a/5; 23a/17;
24b/14; 49b/11; 63b/21; 68a/13
- egil-** eğik duruma gelmek.
-se 34b/19
- eg(i)n** sırt.
(Ø)-inde 11a/14
(Ø)-inden 56a/7
- egle-** oyalamak, avutmak.
-rsin 57a/14
- eglen-** oyalanmak.
-ürdüm 31b/3
- egri** düz olmayan.
63b/20; 63b/21; 64a/4; 64a/4
- egsi** bir ucu yanmış odun, köseği.
-ler 9b/7
- ehl** (A) sahip, malik; usta,
maharetli.
-i (iy.) 9a/16
-i durur 32a/9
ehl-i Allāh Allah ehli.
- dan 59b/12
- ehl-i beng** esrar sahibi.
2a/8
- ehl-i dīn** din sahibi.
62b/6
- ehl-i hikmet** hikmet sahipleri;
filozoflar.
34a/15; 60a/15
- ehl-i 'irfān** irfan sahibi, bilgili.
14a/3; 68b/20
- ehl-i 'ilm** bilgili.
46b/7
- ehl-i neng** utanan.
1b/6
- ehl-i şeng** taş sahibi.
1b/3
- ehl-i tevekkül** tevekkül eden.
34b/8
- ehl-i sūhan** söz sahibi.
2a/20
Ayrıca bk. **dünye ehli, hikmet ehli.**
- ehlen** (A)
ehlen ve sehlen “Hoş geldin,
merhaba, nasılsın” anlamlarına
gelen hatır sorma sözü.
47a/17; 51a/7
- ehramen** (F) şeytan.
7b/4; 15a/4; 56a/10
-ler 8a/5
-lerle 8b/16
-ün 65a/12
- ejdehā** (F) ejderha, büyük yılan. krş.
ejder; ejderhā
8a/10; 65b/12; 67b/1

-lar	12a/3; 45b/11; 56a/9	el I	1. el.
ejdehā-veş	ejderha gibi. 8a/7		3b/4; 11a/8; 13b/3; 14a/13; 15b/20; 44b/1; 49b/5; 49b/18; 54b/13; 54b/17
ejder	(F) büyük yılan. krş. ejdehā; ejderhā 8b/20; 296/6		-den 8b/10 -e 8a/21; 28b/15; 40b/1
ejderhā	(F) ejderha, büyük yılan. krş. ejdehā; ejder. 3a/10; 3a/11; 65b/16 -nuş 65b/16		-i (iy.) 15a/14; 15b/3; 19b/12; 19b/9 -in 3b/4; 32b/4; 47b/4; 54b/19; 55b/15; 55b/18; 67b/20; 68a/15 68b/11
ek-	ekmek. -dügi 59b/17 -me misin 39a/6 -mişlerdi 19b/16		-inde 8b/1; 8b/6; 8b/21; 17a/4; 27a/5; 9a/10; 56a/16; 56a/21; 59b/21; 66b/17 -indeki 7b/19
ekinci	ekinci. 59b/8		-inden 3b/9; 3b/10; 14b/17; 26a/6; 29a/20; 32a/7; 34b/10; 42b/14 65b/13
ekinlik	ekilmiş olan alan. -dür 25b/9		-ine 14b/21; 15a/20; 26a/16; 43b/18; 62a/20
ekle-	bir sözü tamamlamak. -dükse 38b/19 -gil 29b/18 -risek 18a/17		-ine mi 15a/14 -inüñ 55b/16 -iñüz 4b/4 -iyle 4a/18; 9b/20; 10b/18
eklen-	eklenmek. -di 4b/1		-lerin 8b/16; 48a/12; 48a/19; 49b/10 -lerinde 7b/13; 8b/2; 8b/4; 8b/18; 8b/19; 9a/1; 9a/3; 9a/12; 44a/7
ekmel	(A) bk. kāmil-i ekmel.		-lerinden 35b/15
ekşer	(A) çok fazla, en çok. 15b/12 -in 24a/9 -inüñ 38a/17		-lerini 8b/15 -lerinüñ 19b/12 -üm 68a/5; 68a/6; 68a/7; 68a/9 -ümden 16a/8
eksük	eksik, tam olmayan. 37b/10 eksük ol- tam olmamak. -masun 28a/6		-üme 15a/12; 15a/14; 15b/5; 35a/13 -ümle 68a/5 -ün 69a/21

-üj 44a/7; 46b/20; 46b/21

-üjdeki 25a/12

-ünden 15b/6; 55a/5

-üje 15b/8; 17a/10

-üji 47a/2; 57a/8

-üjüze 28a/17

el çek- vazgeçmek.

-üp 24a/2

elden dilden gel- yapabildiği kadar anlamında bir söz.

-dükçe 69a/12

elinden dilinden gel- yapabildiği kadar anlamında bir söz.

-mez 34b/10

el ele ur- iki eli birbirine vurmak, alkışlamak.

-up 11b/20

ele götür- yakalamak; ele geçirmek.

-di 58b/12

-dük 48a/8

-icek 15a/10

-mişler 35b/10

-ürse 29a/12

ele gir- ele geçmek, yakalanmak.

-dügin 48a/10

-en 48a/8

elinden gel- yapabilmek.

-ür 6a/2; 6a/3

el kar- bir şeye yardım etmek.

-alum 28a/4

el öp- saygı göstermek için birinin elini öpüp alna götürmek.

-di 49b/5

el ur- vurmak.

-dılar 7b/2

-mişler 7b/11

-up 7b/4; 55b/6

(-in) u.-up 39b/21

eli bağlı cigeri tağlu çaresiz, acı içinde.

48a/9

eli boş gir- umduğu bir şeyi elde edemeden içeri girmek.

-düm 57a/10

elin al- birinin elini tutmak.

-dı10a/8

-up 10a/11

elin vir- elini uzatmak.

-di 49b/5

elünden gel- yapabilmek.

-ür 55a/5

el II yurt.

-e 29a/12; 48b/16

-inden 51b/13

Ayrıca bk. **düşmān eli**.

elçi bir uzlaşma sağlamak veya iş bitirmek için birinin yanına gönderilen kimse.

16b/13

elem (A) acı, ızdırab.

29a/14

elem ir- acı çekmek.

-erse 29a/14

-meye 4a/10

elif (A) Arap alfabesinin ilk harfi.

39b/1

elli elli (sayı adı).

- 48a/11
- elmās** (A) mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş.
8a/13; 42a/17; 54b/11
-dan 32a/16
- elvāh** (A) levhalar, tablolar.
-ı (be.) 39a/5
- emīn** (A) emin, güvenilir.
2a/5; 64b/19; 64b/20
emīn eyle- güvende olmak.
-sün 14b/19
emīn ol- güvenmek, emniyet içinde olmak.
-alum 29a/21
- emīr** (A) 1. hükümdar, bey, yönetici.
12b/9; 18a/6; 53a/14; 53b/11;
55a/20; 58a/19
-e 16a/15
-i (be.) 51b/14
emīr-ḥūr genellikle Osmanlı döneminde, padişah ahırlarının her türlü durumundan sorumlu, ahır yönetimiyle sorumlu kimse, imrahor.
45a/4
2. emir, buyruk.
emīr gel- emir, buyruk gelmek.
-di 26a/1; 26a/20
emīr-i ins-i cinn insan ve cinlerin hükümdarı.
35a/19
- emiş-** öpüşmek.
-di 35a/15
- emlah** (A) en melâhatli, pek melîh, son derece güzel.
14a/1; 25b/21; 29b/17; 53b/5;
53b/20
- emmāre** (A) emreden, emredici.
-durur 38b/20
Ayrıca bk. **nefs-i emmāre**.
- emmü** amca.
-m 52a/5
- emr** (A) buyruk, emir.
-i (iy.) 22a/18; 23b/1; 40a/13;
42a/3; 56b/16
-ine 5a/15; 6a/1; 14b/14; 29b/5;
32b/19; 33a/21; 45b/11
-ini 10a/20
-iyle 6a/19; 10a/19; 10b/9;
11b/12; 12b/4; 18b/10; 21a/17;
23a/14; 24b/13; 32b/13; 33a/8;
41b/10; 42b/1; 45b/21; 50a/17;
65a/20; 65a/21; 65b/8; 67b/9;
68a/5
-üme 12b/2; 62b/16
-üş 33a/12
-üşe 24a/14; 26b/21; 27a/9;
27a/16
-üşile 16b/9
emr eyle- emr etmek, buyurmak.
-di 3a/3; 5b/15; 7b/8; 8a/2;
8a/10; 8a/13; 9a/8; 9b/6; 13a/9;
16b/14; 23a/9; 23a/10; 23b/9;
23b/16; 24b/11; 28b/14;
28b/14; 32b/4; 39b/19; 42b/9;
44a/17; 44b/10; 47a/18; 48a/5;
50a/7; 51a/4; 58a/20; 60b/5;
59b/13; 62a/14; 64a/19; 65b/1;
67b/18
-sün 4b/18
emr it- emr etmek, buyurmak.
-di 22b/20; 23a/5; 33b/13;
55a/7; 55a/11
(d)-erse 44b/2
(d)-esin 41b/17

- emr-i Hakk** Allah'ın emri.
-ıla 11b/1; 24b/1; 33a/8;
-la 62b/16; 64b/16; 68b/18
- emr-i Süleymān** Hz.
Süleyman'ın emri.
61a/15
- emr-i şāh** şahın emri.
-a 27b/21
- emrūj tūt-** emri yerine
getirmek.
-maz 40a/11
- emsāl** (A) benzer, eş.
-i (iy.) 28b/6; 30a/2; 33b/6;
34b/10; 35b/5; 39b/3; 44b/8
- enbār** (F) ambar.
-a 25b/16
-ında 25b/15
- enbiyā** (A) pergamberler, nebiler.
24a/18
-lar 40a/21
-nuj 14a/8; 45a/8
- encām** (A)
encām-ı kār işin sonu.
43b/5
- encüm** (A) yıldızlar.
2a/9
- endām** (F) boy, cisim, vücut.
-ı (iy.) 21a/3; 47b/17
-ına 20a/21
-ında 21a/1
-larına
- ender** (A) çok az bulunan.
42a/15
- endişe** (F)
endişe kııl- kaygılanmak.
- 25b/9; 69a/9
- engüşt** (F) parmak.
1b/7
-üj 2a/2
- envār** (A) aydınlıklar, ışıklar.
69a/4
- envār-ı Ahmed** Hz.
Muhammed'in nurları.
69a/17
Ayrıca bk. 'ālem-i envār.
- er** erkek.
9a/19; 13a/6; 13a/9; 16a/1;
16b/2; 16b/4; 16b/10; 17b/9;
42a/16; 42b/1; 55a/7; 58a/4;
62a/4
-i (iy.) 49a/19; 63a/11
-ile 14a/21; 14a/19; 17b/10;
20a/9; 20a/18; 26b/6; 26b/9;
63a/11
-ini 12b/20
-iyle 12b/18; 42b/9
-leri 17b/11
- erdem** (A) ahlakın övdüğü iyi olma,
alçak gönüllülük, yiğitlik,
doğruluk vb. niteliklerin genel
adı, fazilet.
-inde 13a/18
-inden 59a/19
- eren** ermiş, veli, evliya.
68a&19
-ler 16b/2
-leri 44b/17
-lerindendür 17a/15
-lerindenem 41b/4
-lerle 15b/19
- erganūn** (F) org denen çalgı.

	56a/17		esîr ol- tutsak olmak.
erkek	erkek. krş. irkek . 21b/20 (g)-inüj 20a/11 (g)-iyle 22a/13		-mışlar 52a/6
erlik	(A) er olma durumu. 9a/18; 49a/18 -ile 12a/9; 56a/2 (g)-in 63a/8; 66b/9 (g)-iyle 67a/16 -leri 42b/9 -lerinden 44a/7		esmā (A) isimler. 25a/19 -laruñ 18a/12 -sı 61b/6 -sın 18a/13 -yı 25a/17; 25a/21
ervāh	(A) ruhlar. -ı (be.) 39a/5 -ına 4a/4; 42b/3; 59a/7 -larına 40a/21 ervāh-ı Rūm Rum ruhları 48a/1		esnā (A) ara, aralık, vakit. -da iken 3a/9
es-	hava için bir yönden bir yöne hareket etmek, rüzgar olmak. -di 41a/12; 41a/13 -er 38a/6; 38a/7		estağfiru'llāh (A) Allah'tan bağış dilerim. 31b/21; 69a/17; 69a/18; 69a/19; 69a/20; 69a/21; 69b/1
eşah	(A) daha, doğru. 39b/7 Ayrıca bk. ķavl-i eşah .		eşek eşek. 19a/5
esb	(F) at. 8a/19		eşk (F) gözyaşı. -i (be.) 2a/2
esen	rüzgār, sert esen rüzgār. 38a/16; 67b/1		eřyā (A) şeyler, nesnelere. 10a/15; 42b/16
esîr	(A) esir, tutuklu, tutsak. -üj 49a/16 esîr it- tutsak almak, köle yapmak. -di 66a/2		eşyeb (A) (kişi için) saçı sakalı ağarmış; ihtiyar. 26a/3
			et et. 2b/4; 6b/10; 20b/1; 21b/14; 22a/2; 50b/14 -e 20b/2 -i (iy.) 20a/20; 40b/14 -in 5b/3; 23b/17; 40b/11; 43a/15 -inden 22a/3 -ine 40b/12; 63a/3 -ini 20a/18 -iyle 28b/18; 28b/19 -lerden 60a/7

- leri 24a/5; 24b/1; 51a/10
 -lerini 23b/11
 -lerüñ 23b/13
 -ümüz 28b/18
 -ümüzü 21b/12
 -üñ 24b/19
- etbāʿ** (A) birinin sözüne uyanlar; hizmetçiler.
 -uma 24a/14
- etek** dağ yamacının alt bölümü.
 (g)-inde 31a/8
- evceh** (A)
evceh ol- uygun olmak.
 -a 46b/10
- ev** içinde yaşanılan yer, mesken, hane.
 20b/17
 -de 2a/16
 -den 20b/20
 -lerde 24b/21
 -leri 44a/4
 -lerine 43a/16; 43a/17; 44a/3
 -üñ 43b/14
- evlād** (A) çocuklar.
 -ı (iy.) 14a/7
 -ına 1b/12
- evliyā** (A) keremet sahibi olanlar, erenler.
 -dur 59b/21
 -lar 24a/18
 Ayrıca bk. **kuṭb-ı ʿālem-i evliyā**.
- evlü** evli.
 -leridür 42a/10
- evrād** (A) Müslümanlarca belirli zamanlarda okunması âdet olan dualar ve Kur'an ayetleri.
 18a/12
evrād okı- dua okumak.
 -yup 59a/5
- evrāk** (A) kağıtlar, belgeler.
 -ın 61a/21
- evren** 1. büyük yılan ejderha.
 8a/4
 -e 55a/5
 2. kâinat, âlem.
 -üñ 1b/5
- evreng** (F)
 bk. **māh-ı evreng; mihr-i evreng**.
- evşāf** (A) vasıflar, özellikler.
 -ın 35a/17
evşāf-ı ḥamīde övülmeye değer vasıflar.
 -sin 52b/1; 58b/19
- evvel** (A) ilk, başlangıç, önce.
 3a/5; 3b/17; 4a/18; 6a/19; 7a/7; 7a/20; 8a/18; 8b/13; 9a/9; 11a/1; 19b/3; 19b/7; 21b/4; 22b/14; 27a/20; 28a/13; 28a/20; 34b/1; 34b/6; 34b/7; 34b/8; 34b/14; 36a/5; 41a/18; 50a/21; 50b/21; 51a/13; 52b/14; 53a/2; 57a/18; 57b/2; 58b/8
 -den 25a/7
- evvelki** (A) birincil, ilk.
 24a/12
- eyer** binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne.
 68b/5
 -e 68b/9

- ün 68a/19
- eyerlü** eyer vurulmuş, sırtına eyer konulmuş (hayvan).
11a/15
- eyit-** demek, söylemek krş. **eyt-**.
-di (130 defa geçer).
- eyle** öyle, o şekilde.
3b/19; 3b/20; 4a/16; 4b/12;
5a/2; 5b/11; 6a/21; 6b/7; 7b/18;
10a/13; 11b/19; 14b/15; 15a/6;
16a/10; 17a/14; 21a/10; 21a/10;
21a/13; 22b/7; 27b/8; 29a/9;
29b/10; 29b/12; 30b/19;
31a/18; 31b/1; 31b/10; 34a/19;
34b/9; 36a/3; 36b/74; 36b/5;
37b/4; 38b/7; 41b/11; 42a/5;
42b/7; 42b/16; 44a/8; 46b/5;
48b/11; 49a/1; 49a/4; 49b/20;
50a/6; 50b/19; 52a/4; 52a/7;
52b/1; 54b/7; 57b/20; 58a/6;
58a/20; 61a/4; 63b/18; 65b/7
- eyle-** yapmak, etmek, kılmak.
11a/19
-di 12b/6; 58a/16
-gil 12a/16
-miş durur 35b/19
-ye 45a/9
-yüp 2a/4
Ayrıca bk. ‘afv eyle-; āferīn eyle-; āgāh eyle-; ‘ahd eyle-; ‘amel eyle-; ‘arz eyle-; ‘ayān eyle-; āzād eyle-; baḥş eyle-; bāṭıl eyle-; ber-dār eyle-; beyān eyle-; bī-had eyle-; cehd eyle-; cem‘ eyle-; ceng eyle-; ceng-i kırān eyle-; cümle eyle-; cürm-ü ḥaṭā eyle-; çāk eyle-; çavuşlık eyle-; dād eyle-; dār-ı gīr eyle-; da‘ vet eyle-; def‘ eyle-; dermān eyle-; dilek eyle-; du‘ā eyle-; dürr-i şemīn eyle-; emīn eyle-; emr eyle-; fermān eyle-; fetḥ

eyle-; ḥaber eyle-; ḥacāt eyle-; ḥādişe eyle-; ḥall eyle-; ḥalās eyle-; ḥalvet eyle-; ḥamle eyle-; ḥan eyle-; ḥāzır eyle-; ḥazer eyle-; ḥazer kıl-; helāk eyle-; heves eyle-; hezīmet eyle-; ḥicāb eyle-; ḥilkāt eyle-; hikāyet eyle-; himmet eyle-; ḥurd eyle-; ḥük m eyle-; ibdā eyle-; ‘ibādet eyle-; ihtirāz eyle-; ihtiyār eyle-; i‘lām eyle-; i‘nām ve iksān eyle-; istifsār eyle-; işāret eyle-; ‘iş u nūş eyle-; i‘timād eyle-; ‘izzet eyle-; ḳabūl eyle-; ḳarār eyle-; ḳaşd eyle-; ḳazā-yı ḥācet eyle-; kebāb eyle-; kerem eyle-; loḳma loḳma eyle-; maḥkūm eyle-; maḳar eyle-; maḳbūl eyle-; ma‘āf eyle-; ma‘el-ḳışşa eyle-; māt eyle-; medḥ eyle-; melik eyle-; men‘ eyle-; meşveret eyle-; minnet eyle-; muḥabbet eyle-; müheyyā eyle-; münacāt eyle-; müstecāb eyle-; müṭāla‘a eyle-; nāliş eyle-; nazar eyle-; niyāz eyle-; penāh eyle-; raḥmet eyle-; redd eyle-; rivāyet eyle-; şabr eyle-; selām eyle-; şenā eyle-; şevāb eyle-; seyrān eyle-; şulḥ eyle-; şād eyle-; şāzılık eyle-; su‘āl eyle-; şefkāt eyle-; şerḥ eyle-; şükr eyle-; taḥsīn eyle-; taḥrik eyle-; tamām eyle-; ta‘accub eyle-; ṭā‘at eyle-; tā r u mār eyle-; taşadduḳ eyle-; ta‘aḳkūl eyle-; ta‘n eyle-; ta‘zīm eyle-; tazarru‘ eyle-; tāz‘if eyle-; tebessüm eyle-; tedbīr eyle-; teferrūc eyle-; te‘līf eyle-; telkīn eyle-; te‘şīr eyle-; tevāzu‘ eyle-; var eyle-; vesvese eyle-; yād eyle-; yağılık eyle-; yardım eyle-; yasaḳ eyle-; yokdan var eyle-; zeyn eyle-; zıkr eyle-; ziyāfet eyle-.

eyt-	demek, söylemek. krş. eyit- . (d)-e 2a/12 (d)-em 29b/16; 53b/5 (d)-esin 10b/1 (d)-ür 3a/12; 3a/15; 4b/12; 5a/3; 10b/1; 12b/1; 14b/4; 16a/11; 17a/8; 17b/3; 18a/10; 20b/9; 30b/19; 31a/6; 31b/1; 31b/6; 33b/2; 33b/7; 37b/6; 40b/20; 41b/12; 46b/19; 48b/19; 54a/7; 54a/21; 54b/1; 55b/7; 55b/14; 57a/14; 57b/5; 61a/3; 61a/12; 62a/6; 62a/9; 63a/10; 63b/6; 64a/18; 64b/4; 64a/9; 66b/20; 67b/10; 68b/12 (d)-ürler 14a/18; 26b/3 (d)-ürsin 21b/6 (d)-ürüz 21b/8; 31a/16			
eyü	iyi. 13a/2			
eyvân	(F) yüksek bina, köşk, sofa. 56a/13 Ayrıca bk. dîvân-ı eyvân .			
eyyâm	(A) -1 (iy.) 2a/5 eyyâm-ı devlet saadet günleri. -ine 57b/5; 58b/5; 69b/3 eyyâm-ı nev-rûz nevrüz günleri. 20a/7 eyyâm-ı rıf at mevkisinin yüksek olduğu zamanlar. -ine 30a/21; 47a/6			
ez-ân	(A) ez-ân cānib bu taraftan, bu yönden, bu açıdan. 3b/11; 2a/21; 17b/14; 65a/10 ez-ân viril- ezan okunmak.			
				-ür 1b/9
		ezel	(A) öncesizlik, geçmişe doğru sonsuzluk. 69a/11 -den 6b/2	
		F.		
		fâhîr	(A) ağır, güzel, parlak. 67b/17	
		faḥr	(A) faḥr it- övünmek; gururlanmak. (d)-erem 64a/2	
		fâ' il	(A) fâ' il ü muḥtâr dilediğini yapmakta özgür olan. 7a/15; 42a/3 fâ' il ü muḥtâr-ı ḥaḳḳ dilediğini yapmakta özgür olan yaratıcı. 24a/16; 31a/17	
		fâl	(F) fal. 25b/5	
		Fâliḳu'l-işbâḥ	(A) tan yerini ağartan, yaratan. 39a/7	
		fânî	(A) ölümlü. 31b/4 -dür 39a/7	
		fâriḡ	(A) vazgeçmiş, terk etmiş, el çekmiş, bırakmış. 39a/3 fâriḡ ol- bırakmak, çekilmek. -a 59b/10	
			-ıcaḳ 18a/20; 29b/20; 63a/7 -up 16b/13; 18a/19	
		farḳ	(A) farḳ it- ayırt etmek.	

(d)-esin 11a/4	fazl (A) çömertlik, ihsan.
farğ kıl- ayırt etmek.	-ı (be.) 64b/14
-mazlardı 21a/5	-uğ 66a/11
farğ ol- ayırt etmek.	fazla (A) artık, ziyade, çok.
-mazdı 36a/9	51b/3
farz (A)	-sından 51b/2; 51b/3
farz ol- farz olmak.	fehm (A) anlama, anlayış.
-mışdur 29a/13	-ü 20b/4
faşıl (A) ayıran, bölen.	fehm ol- anlamak, idrak etmek.
37b/12	-ur 25b/6
-durur 2a/15	felek (A) gökyüzü, sema; alem, dünya.
faşih (A)	7b/6; 10a/13; 31b/13; 32a/5;
faşih it- açık, düzgün konuşur	32a/6; 32a/21; 32b/8; 41a/14;
hale gelmek.	42b/21; 48a/20; 52a/8; 65b/19;
-di 53b/1	66a/2
faşih lisân açık, anlaşılır dilli.	-de 19a/12; 36b/7; 42b/6
47a/16; 47b/21	-deki 42b/11
faşl (A) dört mevsimden her biri.	-den 53a/7; 53a/10
-ında 21b/21	(g)-e 6a/11; 9b/10; 9b/12;
faşl-ı bahār bahar mevsimi.	12a/18; 15a/7; 16b/12; 31a/21;
20a/6; 47a/9	42b/4; 53a/8; 38b/9; 42a/9;
faşl-ı gül gül mevsimi.	63b/2; 66b/2
2a/14	(g)-ine 31b/10
faşl-ı şive naz bölümü.	-ler 7b/6; 16b/4; 16b/5; 25b/17;
2a/15	28b/7; 28b/11; 66b/11
fātiha (A) Kur'an'ın ilk suresi.	felek-i 'ayyūk parlak yıldız.
-yıla 14a/5; 53b/8	-a 16a/2; 54a/3
fāyide (A) fayda.	felek taşs gök yüzü, sema.
57a/2	(-ler) t. 7b/5
-den 29a/14	48a/20
-desi 4b/16	felek yüzü gök yüzü.
fāyide ol- yarar sağlamak.	2b/7; 41a/17; 42b/11; 43a/1
-sa 4b/16	-in 28b/7; 59a/1
-ur 21b/1	-nde 2b/8; 3b/12; 14b/11;
	32b/8; 47a/4; 48b/1; 50b/7;
	59a/11; 60a/20; 63b/19

- nden 3b/13; 4a/8; 5a/6; 41a/11;
42b/19; 43b/15; 46a/3; 61b/19
- ne 2b/6; 9b/8; 9b/13; 46a/7;
54a/3; 59a/13; 61a/9; 61a/16;
61a/17; 63b/1
- Ayrıca bk. **çarḫ-ı felek; heft ü felek; naqş-ı felek; nüh felek; ra'd-ı felek; şem-i felek; taş-ı felek.**
- fenā** (A)
bk. **hevā-yı fenā.**
- fer** (F)
Ayrıca bk. **zühre-yi fer.**
- ferah** (A) sevinç.
65a/2
ferah ol- sevinmek.
-dı 50a/14
-up 5b/19; 17b/6; 18b/10
- ferāhiyyet** (A)
ferāhiyyet bul- ferahlık bulmak,
ferahlamak.
-urdu 10b/5
- ferāsetlü** (A+T) anlayış ve sezme
yeteneği bulunan.
40a/3; 42a/19
- ferd** (A) tek, birey
18b/6; 18b/7; 69a/11
- ferheng** (F) bilgi.
1b/6
- ferhunde** (F) kutlu, mübarek, uğurlu.
3b/4; 25b/5
- ferište** (F) melek.
10a/19; 10b/17
-dür 10b/18
- fermān** (F) emir, buyruk.
33a/21; 51a/4
- dur 32b/14
-em 33a/13
- fermān-ber** emri yerine getiren,
emre uyan.
33a/21
-em 33a/13; 61a/13
- fermān eyle-** buyurmak,
emretmek.
5a/10
-di 38b/14
-gil 53a/15
- fermān it-** buyurmak,
emretmek.
(d)-esin 56b/17
- fermān ol-** itaat etmek.
-a 14b/14; 29a/5
-dı 62b/16
-ısar 38b/17; 55b/2
-uban 45b/11
-ur 20b/5
-up tırdı 18b/10
- fermān vir-** buyurmak,
emretmek.
-esin 38b/16
- fersā** (F) aşındıran.
-mıdur 39a/20
- fersah** (A) üç millik mesafe.
46a/4
- ferş** (A) yaygı, döşeme.
10a/6; 54a/10; 55a/9; 55a/12
-i (be) 55a/9; 55a/11
- ferş-i naqş** süslenmiş duvar
döşemesi.
-ından 56a/12
- ferş-i sım** gümüş döşeme.

56a/12	Ayrıca bk. 'arş u ferş.	-mek 4b/17
fetā (A) yiğit, delikanlı.	1b/10	feth kı1- fethetmek.
feryād (F) bağırma, çığlık.	-ların 6a/11	-dum 62b/10
feryād ol- bağırmak.	-ur 52a/16	-mayalar 12a/15
feryād-ı res feryât edenin imdadına yetişen.	27b/5	feth ol- fethetmek.
feryād u zār it- feryat etmek.	(d)-er 37b/17	-aydı 4b/11
feryādçı (F+T) ağlayan, feryat eden kişi.	51b/5	-ısar 41b/21
fesād (A) karışıklık, fesat, kötülük.	32a/9	-ur 41b/21
Ayrıca bk. 'ālem-i kevn-i fesād.		feth ü nuşret üstünlük fethi.
feth (A) fetih, tamamen ele geçirme,		13b/5; 50a/9
-ine 55b/14		fevķāl' alā (A) alışılmış olandan ayrı, olağanüstü, beklenmedik, görülmedik.
feth eyle- kuşatmak, ele geçirmek.		-dan 66b/3
-di 14b/4; 58b/12; 58b/13		fiṭnat (A) kavrayış, zekilik.
-sünler 5a/4		-ın 52b/20
feth it- fethetmek.		fiṭrat (A) yaratılış.
-dügün 44a/5		-a 18b/7
-dügüm 5a/18		-da 34a/13
-dürem 5b/13		fidā (A)
(d)-eler 12a/18		fidā kı1- gözden çıkarmak.
(d)-elüm 40b/21		-am 49b/18
(d)-en 55a/21		fiğān (F) feryat etme.
(d)-er 12a/1		2a/2
(d)-evüz 58a/4; 58a/6		-ı (iy.) 42b/15
-mege 5a/13		fiğān u ğıriv kıop- feryat ve haykırış olmak.
		9b/3
		fikir (A) fikir, düşünce. krş. fıkr.
		34b/8
		fikir it- düşünmek.
		(d)-erlerse 51a/3
		(d)-ersenüz 51a/2
		-mekden 34b/6
		fıkr (A) fikir, düşünce. krş. fıkr.

- i (iy.) 40a/8; 62b/14
 -dür 50b/21
 -ile 48b/5
fıkr it- düşünmek.
 (d)-esin 35a/8
fıkr-i gönül gönül düşüncesi.
 2a/15
fıkre var- düşünmek, akıl etmek.
 -dı 4a/9
 -dılar 34a/16
 -up 39b/12; 48b/18; 54a/1; 66a/21
fıkret (A) düşünce, fikir.
 -in 52b/20
fil (A) Afrika ve Asya'da yaşayan çok büyük hortumlu hayvan.
 4b/21; 5a/1; 9a/9; 9a/11; 9a/14; 9b/7; 19b/14; 28a/20; 28b/1; 41b/14; 43b/12; 51a/75; 56a/10; 58a/12
fi'1 (A) iş, amel.
 -ümüz 32a/5
fi'l-cümle (A) sonunda, nihayette.
 24b/3; 3b/3; 45a/8
fitne (A) bölücülük, kargaşa çıkarma.
 -yle 17a/13
fitne it- karışıklık çıkarmak.
 -di 16a/15
fitne kıl- karışıklık çıkarmak.
 -dı 16a/14
fuğarā (A) yoksullar.
 -ya 57a/21
furşat (F) fırsat, imkân.
 -ı (be) 49b/16
- ın 51b/21
 -uğa 13a/3
furşat bul- fırsat bulmak.
 (-ı) b. -avuz 5a/12
 (-ı) b.-duğ 48b/12
 -ı sardur 15b/11
 -mayısar 15b/14
 -up 35b/13
fuzalā (A) erdemliler, bilginler.
 34a/16; 47a/13; 50b/5
 -sı 45a/6
fülān (A) falan, filan.
 34b/21
fünün (A)
 bk. **sihr-i efsün-ı funün; zū-fünün.**
füsüs (F) hayret verici, şaşırtıcı.
 2a/17
fütüh (A)
fütüh ol- fetih olmak.
 -sun 48a/1
- G.**
ğaddār (A)
ğaddār ol- zalim olmak.
 -ur 38b/20
 Ayrıca bk. **çarh-ı ğaddār.**
ğaffār (A)
ğaffār-ı haqq bağışlayıcı Tanrı.
 24a/17
ğāfil (A)
ğāfil ol- gaflette bulunmak.
 -ma 11b/17; 51b/18; 54b/5
ğāfil gel- gaflette bulunmak.
 (in) g.-üp 13a/3

- ġaflet** (A) habersizlik, dikkatsizlik, dalgınlık.
21a/8
- ġāfir** (A) maġfiret eden, affeden; Allah.
-i (iy.) 1b/3
- Ġafūr** (A) baġıřlayıcı.
36a/2
- ġāh** (F) ara sıra, kimi.
10a/14; 19a/1; 32a/10; 33a/19;
33a/21; 33b/1; 36b/14; 36b/15;
36b/18; 51b/10; 51b/11; 52a/8;
52a/10; 52a/11
ġāh ol- ara sıra olmak.
-ur 61a/20; 61a/21
-dı 33a/21
- ġalaṭāt** (A) yanlışlar, yanılmalar.
14a/11
- ġalbur** (A) kalbur.
-di 59b/1
- ġālib** (A) üstün gelen, yenen, galip.
-dür 24b/8
ġālib ol- yenmek, üstün gelmek.
-a 26b/17
-dı 9b/16; 51b/14; 51b/16;
64b/17
-duġın 8a/11
-mış 62b/7
-up 21a/8; 65a/13
- ġalīz** (A) koyu, yoġun, kara.
-durur 38a/7
- ġam** (A) keder, üzüntü.
1b/6; 52a/9; 52a/19; 64a/4;
67a/6
-um 14a/3
-uġ 52a/11
- uġdan 52a/18
- ġam çek-** üzölmek,
kaygılanmak.
- erem 31b/3
-me 27a/3; 33a/5
-meyesin 16a/14
- ġam-ġin it-** kederlenmek.
(d)-er 52a/8
- ġam-ġin ol-** kederlenmek.
-ma 52a/18
-maz 52a/18
-up 64b/3
- ġam it-** üzölmek, kaygılanmak.
-me 52a/12
- ġam yi-** dertlenmek.
-me 58a/17; 62b/9
-megil 62b/12
-meyesin 27a/17
-rsin 58a/14
- ġamām** (A) bulut.
13a/18; 59a/19; 62b/12
- ġamr** (A)
ġamr-ı üküş çok derin.
69b/8
- ġamz** (A)
ġamz it- göz kırpmak.
-mege 2b/20
- ġamze** (A) yanak çukuru.
-ġ 53b/14
- ġanī** (A) zengin, varlıklı, bol.
15b/15; 53b/1
ġanī kııl- zengin kılmak.
-am 59b/20

- ġarāyib** (A) tuhaf, gariplikler, ŐaŐılacak Şeyler.
26a/3; 31a/4; 54a/1; 54a/4; 56a/20
-den 19a/21
- ġaraŐ** (A) hedef, gaye, maksat.
69a/15
- ġareng** (F) ıġlık.
2a/4; 2a/6
bk. **bişr-i ġareng**.
- ġāret** (A)
ġāret it- yaġmalamak.
(d)-erler 65a/19
(d)-elüm 13a/12
-diler 65b/7
(d)-iser 64b/18
ġāret kıl- yaġmalamak.
-up 27a/7
- ġarīb** (A) 1. tuhaf, ŐaŐılacak.
20a/14; 25b/20; 30b/14; 33b/7; 39a/11
-inden 53a/7
2. kimsesiz, zavallı.
-i (iy.) 33a/1
ġarīb-i murġ zavallı kuş.
-a 33a/1
Ayrıca bk. **murġ-ı ġarīb**.
- ġarīm** (A)
ġarīm ol- rakip olmak.
-mamıŐdur 13a/11
- ġarķ** (A)
ġarķ ol- batmak, boġulmak.
-sa 24b/17
ġarķa var- batacak duruma gelmek.
- sa 68b/13
-üm 26b/15
- ġarra** (A)
ġarra ol- kibirlenmek, övünmek, gururlanmak.
-an 13b/14
-ma 2a/16; 13b/13; 53a/16
-up 13b/16; 15b/10; 16b/11
- ġavġa** (F) kavga, vuruŐma.
-sı 10a/1
- ġayb** (A)
ġayb ol- kaybolmak.
-dı 10b/4
-duġına 22b/14
Ayrıca bk. '**ālem-i ġayb**.
- ġaybī** (A)
bk. '**ilm-i ġaybī**.
- ġāyet** (A) ok fazla, son derece.
33a/21; 35b/9; 40a/4; 46b/10; 47a/2; 49b/20; 51b/16; 52a/9; 53b/2; 54a/11; 54a/20; 62b/17; 64b/20
-üġle 65b/14
Ayrıca bk. **be-ġāyet**.
- ġāyib** (A) kayıp, yok olan.
15a/11; 17a/15; 21a/6; 21a/7; 21a/9; 41b/3
ġāyib it- kaybetmek.
-di 23a/1
(d)-üp 23a/2
ġāyib ol- kaybolmak, yok olmak.
-anlardan 22b/9
-anların 23a/8
-anlarının 23a/13
-anlarımız 21a/12

-anların 21b/5	-lar 66a/1
-anumuz 21b/9; 21b/17	ġazā kııl- savaşmak.
-anumuzun 23a/17	-mağ 11a/1
-anunuz 21b/6	ġazāb (A) hiddet, kızgınlık, öfke.
-anunuzı 22b/16	1b/15; 56b/15
-dı 41b/7; 64b/17	-dan 49a/18
-duğın 8a/11	ġazāba gel- öfkelenmek.
-duğların 21a/5	-di 40b/8
-mağıdı 19b/20	-üp 7a/19; 9b/4
-urdu 20a/20; 21a/19	ġāzī (A) savaştan sağ dönen.
-up 17a/14; 20b/20; 21a/8; 65a/13	-idi 65a/7
Ayrıca bk. 'ālem-i ġāyib.	gece gece.
ġayret (A) çalışma, çabalama, çalışma isteği, uğraşma.	54a/14
51b/20; 63a/14	geç- 1. bir yerden bir yere gitmek, yer değiştirmek; bir yeri aşmak, diğer yana ulaşmak.
-ine 1b/11	-di 9a/9; 9a/10; 9a/11; 9a/12; 9a/13; 9a/15; 53a/5; 63b/1
-üm 26b/15	-diler 3a/8; 9a/10; 61a/16
ġayrete gel- gayret etmek, çabalamak.	-diyse 63a/13
-üp 8b/12; 43a/12	-düklerin 58a/13
ġayret-i cāhiliye bilgisizce uğraşma, körü körüne uğraşma.	-eler 58a/13
-yi 59a/2	-elüm 55a/3
ġayret it- çabalamak.	-erse 3a/13
(ün) i.-mek 51b/20	-ince 9b/21
ġayrı (A+T) başka, diğer, öbür.	-gil 61a/10
2a/4; 5b/14; 14b/4; 14b/20; 15a/3; 19b/5; 20a/17; 20b/9; 24a/9; 30a/7; 31a/13; 31b/12; 32a/2; 34b/10; 36b/9; 44b/7; 45b/2	-mişüz 31b/15
-sını 16a/12	-se 16a/4
-ya 34a/18	-üp 8a/13; 14a/21; 16a/5; 32a/15; 47a/19; 47a/20; 54b/2; 55a/15; 60a/11; 60b/15
ġazā (A) savaş.	2. (zaman, süre vb.) ilerlemek, aşmak.
1b/9	-düğinden 20b/1
	-dükden 20a/13
	-er 25b/17; 52a/16

-ince 10a/13	10a/19; 10b/9; 11a/14;
-medin 23a/11	11b/1; 11b/2; 11b/3; 11b/6;
-üp 21a/15; 22b/3; 28a/9;	11b/11; 12a/21; 12b/11;
28a/12; 40a/17	13a/6; 14b/4; 14b/15; 17a/20;
-üpdür 65b/10	18a/14; 18a/16; 18a/21;
3. oturmak, yerleşmek, yer	19b/7; 26a/1; 27b/10; 27b/11;
almak.	27b/15; 29b/21; 30a/9;
-er 66b/6	33b/8; 39b/13; 41a/14; 41a/15;
-üp 47b/2; 63a/7	41a/18; 41b/10; 45a/12; 45a/13;
4. vazgeçmek.	45a/15; 45a/16; 45a/17; 45a/18;
69a/2	45a/19; 45a/20; 45b/2; 49b/21;
-mişüz 53b/15	51a/16; 51a/17; 53b/18;
5. yaşamak.	54b/8; 56b/14; 56b/15; 57b/2;
-iser 52a/17	57b/4; 57b/20; 58b/7; 58b/14;
6. geçmek, geride bırakmak.	64a/18; 65a/19; 65b/8;
-üp 59b/6	68b/8
Ayrıca bk. gelüp geç-	-diler 2b/17; 7b/2; 10a/8; 11b/4;
gönlünden geç- ; gönlünden	21a/21; 23b/16; 32b/15; 33b/4;
korhu geç- ; hüküm geç- ; sözi	35b/18; 39b/19; 41a/17; 41a/20;
geç- ; şubh-dem geç- .	44a/12; 45a/9; 45b/21; 46a/20;
geçür- bir şeyi bir yere takmak,	46b/16; 54a/13; 55a/15; 55b/6;
koymak, yerleştirmek.	59a/9; 61b/14; 65b/1
-üp 8a/6; 8b/15	-dügi 33b/10
Ayrıca bk. kılıçdan geçür- .	-dügin 4b/8; 14b/2; 20a/9;
gedā (F) yoksul, dilenci.	33a/18; 58b/17; 58b/21;
20b/5	60b/13; 62b/20
Ayrıca bk. bāy ü gedā ol- .	-düginden 3b/17; 4b/14; 39b/13
geh (F) bazen, ara sıra.	-dügine 14b/8
39a/1	-dügüme 35b/13
gel- 1. bir yerden başka bir yere	-dügümüz 61a/3
ulaşmak, varmak; uzaktan	-dük 17b/4; 31b/15
yakına gelmek, yol almak,	-düm 4b/5; 12a/5; 16a/9;
gelmek.	32b/11; 41b/3
3b/19; 9b/20; 13b/7; 29a/15;	-e 18a/6; 22a/17; 22a/18; 22b/4;
32b/15; 63b/6; 67b/14; 68a/2	29b/3; 34b/18; 37b/21; 61a/15;
-di 2b/14; 2b/15; 3b/5;	62a/3
4a/11; 4a/16; 5b/9; 7b/5;	-ecegin 2b/4; 3a/4
8b/19; 10a/5; 10a/15; 10a/17;	-ecegün 10a/2
	-ecek 12a/3
	-eceedür 16a/14; 22b/1; 27a/1;
	27a/12

- eler 11b/13; 47b/10; 50a/19
 -em 27b/8; 50a/5
 -emedügin 2b/20
 -en 2b/17; 2b/20; 3a/17; 3a/18;
 4b/9; 7a/7; 11b/9; 17a/15;
 28b/17; 31b/8; 41b/4; 41b/8;
 62a/8; 66b/18
 -ene 11a/3; 27a/20
 -enler 41b/5; 54b/2
 -esin 57b/12; 61a/11; 61a/12
 -eydi 15b/4
 -icek 15b/6; 46b/6; 46b/21;
 47a/4; 47b/3; 47b/19; 50b/10;
 58a/2
 -ince 15b/2; 15b/6; 17a/18;
 34b/17
 -incek 6a/2; 29b/21; 30a/12;
 40b/20
 -iseler 12a/6
 -iyorur 4a/14; 26b/8; 26b/9
 -medi 2b/15; 4b/1; 4b/7; 14b/5;
 14b/6; 40b/11; 45b/10; 26b/20
 -medük 2b/14; 17b/14
 -mege 38b/15
 -mek 2b/18
 -mekligüñile 18b/12
 -memekiçün 45b/7
 -memiş 15b/3
 -mesün 32ab/15
 -mez 3a/2; 34b/11; 41a/9;
 52a/18; 59b/20; 61b/11
 -mezler mi 41a/6
 -mezse 11a/21; 11b/11
 -miş 30a/6
 -miş durur 50b/3
 -mişdür 12a/9
- mişidi 2b/12
 -mişüz 31b/16
 -se 4a/15; 19b/20; 20a/4;
 20a/18; 22a/13, 35a/2; 36b/1;
 36b/2; 38b/14; 66a/8; 67a/13
 -sün 11b/5; 12a/4; 12b/6; 17b/7;
 45b/17
 -sünler 3b/17; 4b/8; 44b/4;
 50b/9
 -ü 5b/14
 -üben 27b/5
 -üñ 5a/20
 -üñüz 28a/17
 -üp (193 defa geçer).
 -üpdür 2b/15
 -ür 2b/3; 3a/14; 3a/15; 3a/16;
 5a/19; 5b/15; 6/2; 6a/3; 10a/3;
 13a/8; 14b/5; 16b/3; 20b/10;
 21a/11; 40b/10; 46b/19; 55a/5
 -ürdi 20a/21; 20b/8
 -ürem 30b/20; 50a/4; 62b/9
 -ürler 31b/7; 41a/7; 41a/10
 -ürlerdi 46a/21
 -ürse 11a/21; 12a/4; 22b/2;
 51a/14; 63a/12
 -ürsin 30a/4
 -ürüz 21a/9
 -üyorur 4a/14; 26b/8; 26b/9
 2. söylenmek, değinmek.
 -di 2a/21; 2b/1; 3b/12; 6a/9;
 7a/5; 9b/18; 11a/19; 17b/15;
 28b/14; 29b/15; 53a/4; 65a/10
 3. dönmek.
 -üp 57b/2
 -esin 61a/11
 4. vakit, ulaşmak.
 -eni 23a/1

- enin 22b/19
 -enini 22b/13
 -icek 50b/10
 -ince 10a/1
 5. birinin huzuruna çıkmak.
 -di 10a/19
 -diler 23a/15
 -düm 35b/16; 40a/12
 -icek 64b/1
 -ünüz 28a/17
 -üp 38b/5; 39b/15; 40b/2;
 44a/6; 49b/4; 50a/18; 51a/6
gelüp geç- bir yerden gelerek
 bir yere geçmek.
 -di 8b/20; 8b/21; 9a/2; 9a/9;
 9a/11;9a/13
 -diler 9a/10
 -erse 3a/13
 Ayrıca bk. **āvāz gel;** **başuḡa gel-**
;cān gel-; **cūṣa gel-;** **çıka gel-**
dile gel-; **dünyāya gel-;** **eceli**
gel-; **elden dilden gel-;**
elūnden gel-; **ḡayrete gel-;**
ḡazaba gel-; **ḡalel gel-;** **ḡoṣ gel-**
; imāna gel-; **insāfa gel-;** **karṣu**
gel-; **kendüye gel-;** **rāst gel-;**
safā gel-; **söze gel-;** **ṣād gel-;**
‘aḡlı başına gel-; **tuṣ gel-;**
vücūda gel-; **zarar gel-;** **zuhūra**
gel-
- geleci**
geleci kı1- konuşmak.
 -alar 50a/19
- gemi** gemi.
 68b/13
 -ler 12b/18
 -lerde 12b/13
 -lerden 26b/8
- nün 68b/13
 -sinden 13a/5; 13a/6
geṇ- genişlemek.
 -iyüp 20b/15
genc (F) hazine.
 57a/3; 57a/5; 57a/13; 57a/17
 -e 56b/19
 -i (be) 6a/6; 57b/2
 -in 56b/13
 -üm 12a/8
 -ün 57a/2
geṇez kolay.
 -dür 25a/7
geṇişlik geniş olma durumu.
 (g)-i 46b/11
geṇ(i)z aḡız ve burun boşluḡunun arka
 bölümü.
 -inden 22a/6
ger (F) eḡer.
 1b/8; 1b/15, 2a/1; 2a/2; 2a/3;
 8a/16; 13b/10; 13b/17; 16a/16;
 18a/17; 19b/20; 31a/5; 36a/10;
 39a/10; 49a/7; 53a/11; 53b/4;
 57a/9; 61b/9; 64a/7; 64a/8;
 66a/1; 68a/11; 69a/3
ger- bir şeyin uçlarından veya
 kenarlarından çekerek gergin
 duruma getirmek.
 -diler 13a/15
 -üp 66a/15
gerçek doḡru.
 -dür 14b/8
gerçi (F) aslında bakılırsa, her ne
 kadar.
 1b/3; 2a/7; 2a/8; 14a/1; 14a/9;
 14a/12; 15a/4;24b/20; 33a/1;

- 39a/16; 54b/6; 57a/2; 63b/6;
64a/3
- gerden** (F) gerdan.
-üñ 29a/15
- gerdiş** (F)
gerdiş-i rüzigār devrin dönmesi.
56b/10
-uñ 69b/13
- gerdün** (F)
gerdün-ı çarh dönen felek.
2a/9
- gerek** gerek.
2b/18; 3b/18; 5a/10; 5b/12;
22b/13; 29a/9; 34b/8; 38b/14;
38b/15; 44b/9; 47b/5; 51b/20;
51b/21; 53a/15; 55a/7; 66a/8;
67a/13; 67a/14
-di 26b/13
-dür 3b/16; 12a/3; 14b/8;
15a/11; 15b/1; 15b/4; 15b/12;
17a/15; 23b/4; 24b/14; 25a/15;
25a/21; 27b/3; 34b/3; 35b/20;
40b/13; 48b/10; 48b/12;
48b/15; 50a/3; 50b/15; 52a/8;
55b/17; 58a/4; 58a/17; 61a/13
-idi 2b/18
-le 6b/5
-sin 11a/1; 11a/2
- gereklü** gerekli.
-si 50b/21
-sin 63b/8
- gergedān** (F) gergedan.
28b/1; 51a/75; 58a/12
-durur 4b/21; 55a/6
gergedān-süvār gergedana
binen.
9a/12
- ıla 9a/2
- gerilü-** belirli bir uzama gerilmiş olan.
55a/10
- gerin-** kolları açarak gövdeyi gergin
bir duruma sokmak.
-di 15a/8
- germ** (F)
germ ol- ısınmak.
-up 9b/2
- geşt** (F)
geşt kıl- gezmek, dolaşmak.
-ur 27b/1
Ayrıca bk. **deşt-i geşt it-**.
- getir-** getirmek. krş. **getür-**.
3b/19
- getür-** getirmek, gelmesini sağlamak;
ulaştırmak, iletmek. krş. **getir-**.
3b/9
-de 46b/21
-desin 15b/9
-eyin 27a/19; 33a/6
-di 2b/4; 10a/20; 19a&5; 19a/8;
35a/12; 35b/14; 36b/7; 44b/18;
46a/10; 48b/6; 59b/12; 60b/3;
67a/1; 68b/7
-digine 62a/17
-diler 2b/4; 2b/11; 4a/4; 10a/9;
17b/1; 23a/11; 29b/5; 32b/5;
32b/6; 33b/13; 33b/15; 33b/18;
33b/21; 34a/5; 34a/9; 39b/20;
46a/5; 48a/13; 50a/8; 57b/21;
62a/15
-dü 19b/4
-dügi 24b/13
-dügüm 30a/5
-dük 17a/2; 48a/8; 48a/10

-düm 10a/21; 23b/9; 27a/18;
30a/1; 35b/15
-e 6b/8; 33a/16; 46a/7
-ecekdür 27a/4
-elüm 47b/11
-esin 6b/1
-eyin 27a/19
-gil 30a/9; 33a/11; 33a/14
-icek 15a/10; 67b/2
-medüğine 6a/12
-mege 33a/18
-mişler
-sem 6b/16
-sünler 33b/20
-ün 34a/4; 34a/8; 47b/12
-üp 2b/12; 3b/6; 3b/7; 3b/8;
5b/20; 6b/10; 16b/2; 20a/15;
27a/11; 27a/21; 28b/10; 32b/8;
40a/14; 40a/15; 51a/5
-ür 6b/18; 32b/20; 34b/20;
52a/10
-ürdüm 6a/17
-ürler 8b/4
-ütüdi 67b/20
Ayrıca bk. **ele getir-**; **haber getir-**; **imân getir-**; **ka-dem getir-**; **ra-st getir-**; **tekbir getir-**; **vücûda getir-**.

getürt- getirme işini yaptırmak.

-di 35a/16

(d)-ür 23a/2

gevde gövde.

-leri 3b/7; 19b/12; 25a/6

-lerin 19b/14; 23a/12

-lerine 19b/18

-mizden 21a/10

-nüñ 51b/2

-si 22b/18; 28b/2; 43b/13;
46b/10; 46b/12; 51a/17

-sin 51a/17

-sinde 33b/19

-sinden 21b/0

-sine 20a/20; 22a/2; 24b/4

-yi 21b/15

gevher (F) elmas; bir şeyin özü, esası.

13b/21; 36a/7; 36a/13; 36a/14;

-den 36a/7; 36a/9

-i (be.) 1b/11

-ün 34a/9

gevher-i nazm şiirin özü.

14a/4

gevher-i şeb-çirāk gece parlayan gevher.

34a/9; 34a/10; 39b/21; 46b/12

Ayrıca bk. **dürr-i gevher**.

gey çok, pek, pek çok; iyi, güzel.

1b/5; 6a/7; 25b/20; 26a/11;
30b/12; 32a/10; 32a/11; 35b/21;
39a/11; 42a/4; 45b/10; 45b/12;
50b/17; 51b/9; 66b/13

gey- giymek.

-di 10a/9; 12a/8; 15a/7; 56a/18

-e 35a/7

-eceansin 57a/10

-irler 35a/6

-meye 55b/1

-mişidi 60b/18

-üp 15b/18; 44a/12; 66b/17

-ür 29b/5

geyik geyik.

-dür 4b/21

-ile 2a/6	60b/16; 61b/17; 63b/3; 66a/19; 68b/6
geyür- giydirmek.	
-di 32a/4; 56a/7; 63a/8; 67b/17	-dür 52a/11
-diler 40a/14; 40a/15; 49b/21; 50a/10; 57b/21	-ydi 28b/3
ġıdā (A) besin, gıda.	gice gece.
-muz 31a/13; 37b/1; 38b/2; 38b/3	6a/7; 6b/10; 7a/20; 13b/11; 15b/16; 20b/18; 20b/21 27a/12; 28a/9; 28b/20; 29a/10; 29b/15; 39a/3; 52b/2; 53b/16; 58b/2
-ņuz 37a/21	-nüņ 6a/7
-sı 4b/21; 22b/13; 37a/6; 37a/7; 37a/8; 38a/13	gice ol- karanlık basmak.
ġıdā it- yiyecek olarak kullanmak.	-dı 10a/10
(d)-erler	giç geç, erken olmayan. 25b/16; 26a/2
ġıdālan- (A+T) beslenmek.	giç gel- geç gelmek. -dügüme 35a/13
-dılar 60a/7	gidiş- gitme işi. -ine 22b/15
ġılman (A) köle.	gidincek gidince. 52b/11
37b/13; 39a/16	gine yine, tekrar. 59b/11; 59b/17
ġırīv (F) bağırma, çığlık.	gir- 1. dışarıdan içeri girmek, erişmek, ulaşmak, katılmak. -di 5b/16; 7b/13; 7b/14; 9a/19; 10a/4; 10a/6; 10a/11; 24b/4; 26b/9; 62a/11; 64b/1
-inden 16b/4	-diler 30a/10; 47b/14; 54a/9; 56a/11
Ayrıca bk. fiġān u ġırīv kop- .	-dügi 22a/16
ġıybet (A) dedikodu.	-düm 16b/20; 47a/8; 57a/10
-üm 26b/15	-e 9a/18
gibi benzer, gibi. krş. bigi .	-en 48a/8
4a/17; 6a/11; 7a/9; 8a/5; 9a/19; 9b/20; 14a/3; 14a/13; 19b/11; 19b/13; 19b/16; 19b/17; 20a/2; 20a/3; 20b/10; 20b/10; 20b/14; 21a/12; 21a/19; 21b/9; 21b/12; 22a/7; 22a/13; 24a/5; 24a/12; 28b/2; 29a/3; 29b/15; 32a/18; 32a/21; 33b/14; 34a/19; 34b/5; 34b/21; 36b/12; 37a/11; 37b/8; 37b/14; 38b/11; 41a/13; 41a/14; 42a/14; 42a/17; 42b/5; 43a/3; 43a/9; 43a/20; 44b/8; 46b/12; 47a/5; 47b/18; 47b/19; 51a/21; 53a/6; 53b/3; 54b/11; 55a/2;	-esin 34b/4
	-icek 48b/6
	-mege 54a/5; 54a/6

-mese 20b/21
 -mez 22a/9; 54b/3
 -miş 66b/4
 -se 9b/9; 20b/19; 24b/17;
 47b/18
 -üp 3a/18; 9a/8; 17a/19;
 29b/21; 33b/4; 39b/17; 39b/21;
 43a/7; 43a/16; 43a/17; 48a/13;
 54b/21; 62a/6
 -ü 21a/7; 21a/9
 -ür 34b/16; 38b/21
 -ürdi 10b/5
 2. almak, feth etmek, ele
 geçirmek.
 -di 35a/13
 -e 15a/8; 17a/10; 63a/13
 -evüz 58a/8
 -meye 29a/15
 -üp 67a/12
 3. yeni bir duruma geçmek,
 dönüşmek.
 -se 9b/19
 -üp 16a/10; 17a/6; 41b/1
 -ür 34b/16; 38b/21
 4. varmak, ulaşmak.
 -di 11a/16; 35a/13
 5. katılmak karışmak.
 -üp 9b/15
 6. su dolu bir şeyin içine
 dalmak.
 -se 24b/17
 7. bir şeyden geçmek, olmak.
 -ecegin 15a/12
 -ecekdür 15a/4; 15a/20
 -eydi 15b/5
 -ür 15a/14

-ürse 14b/21

Ayrıca bk. **cenge gir**; **ele gir**;
eli boş gir;
meydāna gir;
gönüllerine gir;
söze gir.

girān (F) ağır, sert.

69a/20

Ayrıca bk. **ceyş-i girān**; **gürz-i girān**.

gird (F) yuvarlak.

-e 47a/14

girde-pīc

girde-pīc ol- hepsi dizilmek.

-up 47a/14

giri geri. krş. **girü**.

49a/17; 54a/14

giriftār (F)

giriftār ol- yakalanmak,
 mübtela olamak.

olur 29a/19

giriḥ (F) düğüm.

-ler 54a/13

girü geri. krş. **giri**.

5a/20; 54b/10; 67a/9

-de 28b/10

-ye 54b/4

git- 1. gitmek, bir yere doğru
 yönelmek; bir yerden ayrılmak,
 uzaklaşmak.

-di 1b/3; 3a/7; 4a/2; 5b/4; 6a/19;
 6b/11; 6b/13; 10b/5; 13a/14;
 13a/16; 16b/17; 17a/6; 17b/7;
 26b/10; 27b/8; 27b/11; 28a/8,
 28a/11; 29b/14; 29b/19; 33a/17;
 39b/11; 41a/1; 43b/20; 45b/18;
 46a/9; 46b/18; 53a/4; 56a/6;
 59b/3; 60a/2; 61a/17; 61b/14;
 63a/2; 63a/4; 65a/17; 68b/17

-diler 3a/7; 16a/2; 16a/20;
16b/16; 28b/6; 32b/8; 44a/1;
44a/1; 44a/2; 52b/10; 54a/8;
58b/3; 59a/10; 63b/19; 64a/11

-dügi 31b/19

-dügin 33a/18; 59a/12; 64a/21

-dügümüz 31b/20

-düm 68b/1

(d)-ecekdür 18a/2; 53a/9

(d)-elüm 13a/12; 31b/19

(d)-em 6a/20

(d)-er 4b/21; 6b/18; 46a/8;
52b/9; 64a/3

(d)-erdi 10b/4; 30a/16

(d)-erem 3a/12; 10a/11; 12a/5

(d)-erken 35b/12;

(d)-erler 31b/18; 39a/4; 52b/6

(d)-erlerdi 52b/7; 61b/2

(d)-erler idi 52b/6

(d)-er misin 10a/10

(d)-ermiş 66b/8

(d)-ermiş idi 43a/20

(d)-ersin 25b/16; 61b/1

(d)-eriz 29b/6

(d)-erüz 21a/9; 32a/3

(d)-evüz 32a/4

(d)-icek 27b/9

-mekde 7a/5; 28b/13; 29b/4

-miş 3a/13

-mişler 14b/6; 33a/14

-sünler 50a/10

(d)-üben 69a/4

(d)-üp 3a/8; 21b/5

2. kaybolmak, yok olmak,
ortadan kalkmak.

-di 12a/19; 17a/15; 19a/6;
57a/7

(d)-üben 69a/4

(d)-üp 21b/5

3. elden çıkarmak.

-di 57a/7

Ayrıca bk. **başından 'aklı git-**.

gizle- gizlemek.

-di 22b/21

gonca (F) açılmamış tomurcuk.

20a/6

gonca-veş gonca gibi.

14a/13

göbek göbek.

(g)-ine 55b/15; 55b/18

göç- 1. yer değiştirmek, gitmek.

-di 39a/4

2. ölmek.

-di 2a/18;

göçegen bir tür kuş.

2b/16; 28b/4

göge gökyüzü.

-ce 47b/16

göger- (ateş) şiddetli ses çıkarmak.

-di 36b/15

gögercin güvercin.

14b/5; 61b/21; 37b/3

gök yeryüzü üzerine mavi bir kubbe
gibi kapanan boşluk, gök
kubbe, sema.

21a/16; 41a/14; 41a/15; 59b/1;
59b/2; 62a/1

-de 1b/7; 16b/18; 38b/12; 48a/1;
62b/3; 62b/12; 64b/19

-den 38a/12; 60b/7

-ler 7b/21; 56a/20; 59a/19

-lere 9b/8; 13a/18; 59a/20;
59b/2

(g)-e 8b/9; 23b/18; 47b/16

(g)-inden 53b/3

Ayrıca bk. **yir ü gök**.

gökcek güzel, sevimli, hoş.

13b/21

gök yüzi gökyüzü, sema.

6b/12; 28b/6; 28b/7; 42b/1;
59a/14

-n 41a/13; 59a/19; 60b/20

-nde 8b/9; 28b/7; 38a/3; 41a/15;
61b/21

-nden 61a/10; 61b/15

-ne 9b/9

-ni 2b/5; 13a/21

göl göl.

6a/6

-üñ 4b/15

Ayrıca bk. **Manyās göli**.

gölge gölge.

60a/21

-si 52a/11

gölge kıl- gölgelemek.

-dılar 60b/5

gönder- yollamak, iletmek, sevk etmek.

40b/14; 51b/17; 57b/9; 62b/15

-di 2b/3; 3a/7; 4b/2; 4b/3;
11b/1; 12a/17; 12b/21; 14a/19;
17a/16; 30a/4; 30b/18; 35b/11;
41a/4; 58b/3; 58b/4

-diler 41b/13; 60a/7

-dügi 62b/3

-düm 26b/11

-elüm 50b/21

-eyin 2b/21; 16b/14; 33a/15;
57b/6

-gil 3b/5; 16a/12; 40b/12

-miş 62b/7

-mişdüm 52a/6

-mişem 62b/11

-üp 5a/18; 11b/10; 17a/9;
29b/15

-ür 16a/15; 62b/5

Ayrıca bk. **haber gönder-**.

gön(ü)l gönül.

26a/17; 39a/1

-de 69b/4

-dür 38b/21 (Ø) -in 53b/17

-ile 68a/13

(Ø) -inde 6b/15

(Ø)-inden 36b/9; 36b/10;
36b/14

(Ø)-ine 13b/3; 17a/20; 68a/12

(Ø)-iñi 39a/2; 52a/10

-lerine 26b/14

(Ø)-üm 14b/19; 57b/19

(Ø)-ümden 19a/2

(Ø)-üme 19a/3

(Ø)-ümün 14a/15

(Ø)-ümüz 40b/11; 64a/9

(Ø)-ümüze 31b/11

(Ø)-ün 25b/12; 25b/17; 25b/18

(Ø)-ünğden 63b/11

(Ø)-ine 6b/15

(Ø)-üñe 13b/4

(Ø)-ünği 25b/18

gönlinden geç- (bir şey) şöyle ya da böyle olabileceğini düşünmek.	14a/12; 14a/13; 14a/14; 25b/15; 34a/10; 44b/1; 46b/11; 49a/8; 61a/19; 61a/20
-di 36b/9	-di 3a/18; 4a/9; 4a/13; 6a&6; 7a/7; 9b/7; 10b/10; 10b/12; 10b/14; 10b/15; 10b/17; 10b/21; 11a/11; 13b/3; 16b/9; 17a/17; 18a/20; 18b/1; 26a/4; 28a/13; 29b/5; 29b/20; 30a/10; 30b/5; 30b/13; 34a/17; 36b/12; 39b/7; 40a/1; 41a/2; 41b/6; 42b/5; 43b/9; 46a/8; 47b/6; 48a/13; 48b/8; 51b/8; 54b/11; 55b/6; 59a/3; 63b/2; 65a/19; 66a/15; 66a/17; 66b/1; 66b/15; 66b/18; 67b/1; 67b/16; 68b/9
-ince 36b/10	
-mişdi 36b/14	
19a/2; 36b/9	
(üm)-den g.-di 19a/2	
gönlü var- istek duymamak, istememek.	
-madı 49a/5	
gönlünden korku geç- korkmak.	
-mez mi 63b/11	
gönlüne korku yürüt- korkmak.	
-mesün 13b/4	
gönlüden geç- (bir şey) şöyle ya da böyle olabileceğini düşünmek.	
-mezidi 56b/14	
gönlü gözi kalben hissetmek.	
67b/20	
gönlüler içinde yir it- birilerinin sevgisini, güvenini kazanmak.	
(d)-e 22b/5	
gönlülerine gir- birilerinin sevgisini, güvenini kazanmak.	
-eydi 26b/14	
gönlüleri dölen- gönül kaymak.	
-di 22b/8	
gönlü vir- bütün bağlarıyla bağlanmak.	
-me 57a/8	
Ayrıca bk. cān u gönlü; fikr-i gönlü.	
gör- bakmak, görmek.	
	-diler 2b/7; 4a/11; 5a/6; 5b/2; 7a/20; 7a/11; 8b/12; 9a/18; 11a/12; 11b/3; 12b/14; 13a/17; 21a/7; 23a/13; 27b/14; 28a/9; 29b/2; 32a/13; 33b/5; 41a/11; 46b/9; 52b/8; 54a/9; 54a/12; 54a/13; 54a/15; 55a/9; 55a/10; 55a/13; 55a/16; 55b/15 56a/11; 56b/2; 58b/1; 61b/15; 64b/9; 65a/6
	-dilerdi 46a/20
	-dügi 11a/11
	-dügin 26a/2
	-dügüm 32b/17
	-dügümüz 31b/18
	-dük 31b/13; 31b/16; 47a/18
	-dükleri 11a/6; 33b/5
	-düklerin 5b/18
	-düm 18b/13; 19a/13; 19b/3; 32b/11; 32b/20; 33a/2; 66a/19; 68a/4
	-dün 19a/21; 29b/8; 67a/9
	-dünüz 23b/18
	-e 4b/4; 12b/21; 21b/8
	-esin 33a/16

- ecek 54a/1
 -elden 2a/3
 -elüm 33b/21; 54a/7; 55a/4
 -em 66a/9
 -enden 30a/7
 -enler 18a/6; 42b/7; 64a/17
 -enlere 30b/16
 -eñüz 11b/13
 -esin 10a/21; 10b/1; 38b/6;
 61a/10; 67a/3
 -evüz 10b/2; 21b/16; 29a/11;
 54a/2
 -eydük 31b/13
 -eyin 32b/18
 -iben 28a/1
 -icek 2a/4; 10b/21; 11a/3;
 13b/1; 16b/7; 38b/10; 49a/7;
 54a/21; 55b/21; 67b/3
 -ince 66b/18
 -incek 2b/1
 -me 61b/10
 -medi 26a/2; 30a/3; 30a/6;
 44b/2
 -medüm 30a/2; 30b/16; 33b/7
 -mege 6b/13; 10b/2; 47a/17
 -memiş 11a/17
 -memişdür 14a/12
 -meyince 23a/5; 23a/20
 -meyüp 64b/3
 -mez 34b/18
 -miş 30a/6
 -mişidi 61b/18
 -se 20b/20
 -sin 49a/8
 -sün 57b/7
- ün 34a/8; 35a/8; 64b/9
 -üp 2a/14; 5b/14; 6a/1; 6a/12;
 8a/2; 8a/4; 8a/14; 9a/19; 9b/5;
 9b/11; 9b/18; 11b/18; 16a/14;
 16b/1; 16b/11, 18b/9; 19a/14;
 41a/8; 41a/21; 43a/11; 43a/16;
 43b/15; 43b/19; 43b/21; 46a/9;
 46a/11; 46b/18; 47a/15; 48b/4;
 55a/1; 55b/16; 56b/1 56b/4;
 58b/2; 59a/13; 60a/18; 60b/13;
 61b/21; 64a/21; 65a/14; 66b/13;
 68b/8
 -ür 15b/8
 -ürdi 35a/14
 -ürdünüz 23b/18
 -ürem 38b/8
 -ürlerdi 21a/5; 39b/9
 -ürse 1b/4; 2a/4; 2a/13
 -ürsin 32b/14; 55a/17; 56b/7;
 61b/1
 -üyoruz 21b/8
 2. tanık olmak, şahit olmak,
 yaşamak.
 -di 46b/4
 -diler 24b/6
 -düm 29a/2
 -eler 5a/18
 -en 54a/4
 -icek 11a/3
 -iser 32a/7
 -medüm 2a/1
 -mişem 51b/13
 -üp 8a/12; 12a/19; 12b/11;
 24b/11; 41b/8; 44a/5; 63a/8
 -ürlerdi 4b/6
 3. yanına gidip konuşmak.
 -eyin 3a/2

4. anlamak, kavramak,
farketmek, bilmek.

4b/11; 16a/14; 17a/12; 19a/7

-di 10a/5; 11a/16; 12b/12;
47a/11; 49a/5; 59b/8; 66a/20;
66b/16

-e 50b/16

-eler 5a/7

-elüm 54b/4

-en 53a/17

-esin 12b/3

-evüz 29a/11; 51a/3

-sünler 50b/16

-üñ 52b/1

5. okumak.

-di 51b/8

-dün 67a/9

-üp 56b/4

Ayrıca bk. **aḫvālūñ gör-**; **cebe gör-**; **düş gör-**; **göz gözi gör-**; **hoş gör-**; **ir gör-**; **melāl gör-**; **meşālihīn gör-**; **minnet gör-**; **mübah gör-**; **müvecceḥ gör-**; **revā gör-**; **özün gör-**.

göre göre.

13b/8; 17b/7

görin- görülür olmak, belirlemek, ortaya çıkma. krş. **görün-**.

-gil 16b/21

-icek 30a/14

-mez 14b/1; 43a/2; 43b/2;
46a/21

-mezdi 31b/14; 37a/11; 59a/15

-ür 33b/21; 34a/7; 34a/8;
34b/7; 35a/8; 35b/3; 54a/17

-ürdi 37a/1

-inmez 28b/7

-inmezdi 28b/11

görül- görülür olmak.

-miş 34a/15

görün- görülür olmak, belirlemek, ortaya çıkma. krş. **görin-**.

-di 10b/13; 11a/8; 17a/17;
18a/15; 33a/9; 30a/13; 30a/14;
33b/19; 33b/20; 42a/1; 34a/5

-dügi 34a/4; 34a/6; 36a/6

-dügine 34a/13

-düm 67b/18

-em 4a/10

-medün 67b/9

-mez 6b/12; 14b/1

-mezdi 2b/8

görüş- görüşmek.

-di 3b/4; 35b/5; 10a/8; 11a/5;
35a/15; 67a/4

görklü güzel.

-sin 63b/8

göster- işaret etmek; görülmesini sağlamak.

-di 35a/13; 62a/13; 67b/17

-diler 50a/1

-dügi 23b/7

-e 23a/8

-iser 37a/3

-sün 7a/18

-üp 26a/18; 35a/15; 45b/6

-ür 29a/11; 37a/2

götür- 1. ulaştırmak, taşımak, uzaklaştırmak.

-di 23a/15; 36b/8; 51b/8;
66a/17; 68a/21

-diler 4a/3; 28b/1; 40a/20;
42b/3; 59a/6

-dügi 43a/4	-i (iy.) 19/11; 40a/2; 43b/6
-dükleri 43a/2	-in 13a/19; 20b/16; 21a/2; 43a/18; 43a/21; 43b/19; 66a/17; 66a/19; 66a/21; 68b/4
-e 15b/8; 25a/18; 25b/2	-inde 1b/7; 2a/8; 25b/18; 35a/11
-eler 5b/2	-ine 10b/13; 52a/4
-en 45a/6; 63b/16	-inüñ 18b/3
-ene 63b/14	-ler 30a/6; 30a/7; 34b/17; 34b/19
-icek 56b/6	-leri 6a/11; 8a/9; 31a/20; 33a/4; 46b/12
-mesin 22b/19	-lerin 27b/18; 43a/14; 58a/11; 59b/19; 68b/4; 68b/8
-se 15b/3; 63b/5	-lerinde 65b/2; 65b/3
-sünler 5b/1	-lerine 21a/20
-üp 18a/1; 21a/16; 22b/18; 23a/6; 23a/10; 27b/13; 27b/17; 43b/13; 43b/17; 44a/1; 62a/20; 64b/11	-lerinüñ 19b/15
-ür 26a/18	-leriyle 54b/11
-ürdüm 16b/12	-lerüm 14a/15
-ürler 8b/3; 8b/5; 9a/6; 9a/10	-lerümün 68a/4
-ürlerdi 9a/13; 9a/14; 28b/5	-lerün 2a/15; 31a/21
-ürleridi 8b/18	-lerüne 26b/7
2. yükseltmek, yukarı kaldırmak.	-ü 22b/13
-eceedür 14b/11	-üm 11a/11
-üp 15a/6	-ümüzle 21b/16
3. yok etmek.	-ün 49a/8; 53a/12; 61b/2; 62b/9; 68b/4
-di 68a/4	-ünüzler 23a/4
götüril- götürme işi yapılmak. krş.	göz gözi gör- her yeri görebilmek; hava aydınlanmak.
götürül-	-di 15b/17
-üp 63b/3; 6b/11	göz kaçış- gözleleriyle itişmek.
götürül- götürme işi yapılmak. krş.	-up 24a/3
götürül-	göz kamaş- kamaşmak, bir şeyin parlaklığından bakamaz olmak.
-di 51a/19	-ur 56a/12
göyündür- yaktırmak.	
-dilerdi 8a/1	
göz göz.	
46b/2; 56a/12; 62b/8; 66b/18	
-e 22b/13	

- göz kulağ ur-** gözetmek.
-dılar 16a/6
- göz ur-** bakmak.
-dı 30b/5
-dılar 40b/76
-up 40a/1
- gözleri tol-** gözleri yaşarmak.
-dı 10b/7
- gözine cihân sarâyın teng it-**
dünya başına dar olmak, çaresiz olmak.
-diler 8a/9
Ayrıca bk. **cihânı gözlerine teng kıl-; cihâmı gözlerüme teng it-; gönül gözi.**
- gözci** gözetleyen.
-ler 11b/3
-leri 16b/1
- gözet-** gözlemek.
25b/13
-di 47a/4; 61b/21
-diler 9a/18; 65a/5
(d)-üp 2b/7; 49a/6
(d)-ür 13b/16; 17b/12
(d)-ürdi 61a/18; 63b/2; 63b/20
(d)-ürken 16a/21; 41a/1; 41a/13
(d)-ürlerdi 20a/16
Ayrıca bk. **yol gözet-**.
- gözü** ayna
33b/21
- gözle-** gözetlemek, bakmak, beklemek.
-diler 45b/8; 55b/15
-r 54b/12
-yelüm 55b/14
-yüp 16a/2
- gözedüp tur-** sürekli bakmak.
-dılar 27b/14
Ayrıca bk. **düşmân gözle-**.
- gözlü** gözü olan.
8b/14
- gözük-** görünmek.
-mez 7b/6
- gubār** (A) toz.
18a/3
gubār it- tozlandırmak.
(d)-erdi 43a/6
- güll** (A) yılan.
4a/15; 8a/19; 26b/21; 58a/7
-üñ 14b/10
- gulām** (A)
gulām ol- köle olmak.
-dum 57b/17
-asın 29b/7
- gulğul** (F) gürültü.
-ı (be) 26a/14
- gulğule** (F) gürültü.
7b/8; 9b/21
- gulū** (F) gürültü, nara.
-sından 48a/20
gulū kıl- gürültü çıkarmak.
-dılar 7b/5; 7b/20
- gün** (F)
gün-ā-gün renk renk, çeşitli.
36b/21.
Ayrıca bk. **gül-gün.**
- gurāb** (A) karga.
15b/12; 28a/14; 28a/17
-lar 60b/1
-uñ 60a/21

- ğurūr** (A)
ğurūr vir- kibirlenmek.
 -düm 19a/3
- ğuşşa** (A) dert, keder.
 52a/17
 -sı 26a/21
 -sın 52a/21
 -yı 31a/4; 52a/15
ğuşşa yi- kederlenmek
 -rseñ 27a/6
 (-sını) y.-memiş 57a/16
 (-sını) y.-mezken 57a/6
- ğuşşalan-** (A+T) dertlenmek.
 -mayasın 27a/18
- gūş** (F) işitme.
 -ına 2a/3
gūş it- dinlemek.
 (d)-enler 26a/8
 (d)-icek 53b/21
gūş idin- dinlenilmek.
 -cek 26a/21
gūş-ı vār küpe.
 53b/6
- gūşe** (F) köşe.
 19b/10; 68b/19
- gūyende** (F) söyleyen.
 -ler 56a/17
- gūç** güç, zor.
 -dür 58a/14; 58a/21; 65a/2
- gūher** (F) elmas, mücevher.
 26a/6; 26a/7
gūher-bār cevher yağdıran.
 36a/19
- Ayrıca bk. **lā'1 ü gūher; zī-gūher.**
- gül** (F) gül.
 14a/13; 26a/15; 31a/10; 37b/15
 -e 20a/6
 -ler 37b/13
 -leri 6a/6
 -üñ 14a/6; 14a/14
gül-bün gül kökü.
 14a/14
gül-gūn gül renkli.
 2a/17; 40b/14
gül-zār gül bahçesi.
 14a/12
 Ayrıca bk. **faşl-ı gül;**
- gül-** gülmek.
 -di 14b/16
 -emeyeyin 57a/715
 -üp 11b/20
- gūlbang** (F)
gūlbang-ı Süleymān Hz.
 Süleyman'ın haykırışı.
 -ı 42b/3
- gūldür-** gülmesini sağlamak.
 -ürse 52a/13
- gül-istān** (F) gül bahçesi.
 20a/6
 -larında 20a/10
- gūliş-** birlikte gülmek.
 -üp 24a/4
- gūlünç**
gūlünç ol- güldürücü olmak.
 -am 12a/15
- güm**

güm güm öt- gürültülü bir sesi tekrarlamak.

-üp 8a/5; 16a/6

gümān (F) sanma, zan; kaygı.

2a/8; 6b/4; 7a/2; 14a/10;
16a/15; 18b/8; 22a/12; 38b/21;
52a/1; 59b/1; 62b/6

-u 55b/3

gümān it- kaygılanmak.

-me 29a/8

gümāna var- zannetmek.

-up 33a/19

Ayrıca bk. **bī-gümān**.

gümüſ gümüş.

10a/6; 33b/15; 33b/16; 48a/6;
48a/15; 48a/19; 55a/19; 60a/16;
60b/14; 64a/13

-den 10b/14; 33b/6; 44b/13

-leri 10b/15

gümle- güm diye ses çıkarmak.

-di 42b/6

-miş 16a/4; 16b/5

-yüp 41a/13

gümlet- gümletmek.

-di 56a/4

güm-rāh (F) yoldan çıkmış.

15a/16

bk. **rāh-ı güm-rāh**.

gümret- kükremek.

di 8a/5

gün 1. gün, 24 saatlik zaman dilimi.

3a/2; 3b/13; 6a/17; 6b/8; 6b/10;
9b/20; 10a/9; 10b/6; 10a/17;
10b/5; 10b/9; 10b/10; 12b/13;
12b/15; 13a/4; 13a/14; 15a/4;
15a/5; 16b/3; 20a/13; 22a/5;
22b/3; 31a/10; 31b/10; 31b/14;

32a/14; 32b/8; 32b/10; 34b/13;
36a/13; 34b/15; 53b/15;
56b/14; 57b/10; 61b/14; 63a/2;
65a/13; 65b/10; 65b/20; 69a/5

-de 50b/13; 58a/1; 62a/4

-den 20a/21; 20b/12; 20b/13;
20b/15; 20b/18; 21a/2; 22a/1

-i (be.) 21b/7; 36a/16

2. güneş.

10a/16; 25a/15; 28a/11; 34b/15;
34b/17; 34b/18; 42a/16; 53b/3;
60b/6

-den 34b/17

-i (be.) 34b/16

gün ʔolun- güneş doğmak.

-ınca 34b/19

Ayrıca bk. **ay u gün; dün ü gün;
levh-i gün; maḥşer günü**.

günāh (F) günah, kabahat, suç.

-a 69a/19

-ı (iy.) 22b/1

-ın 49a/8; 49a/20

-ları 17b/5

-um 69a/15

-umuz 17b/3

-uḡ 50a/2

günāh it- günah işlemek.

-di 26a/10

-düm 69a/17

-me 13b/11

günāhları boynuḡa “bu işte bir günah varsa, beni buna yöneltenindir, ben karışmam, sorumluluk ona düşer” anlamında söylenir.

17b/5

günāh-kār (F) Allah'ın emirlerine aykırı olarak görülen iş, dînî suç.

-lar 25a/3

günah-kār ol- günahkar olmak.

-uram 61b/5

günbed (F)

günbed-i devvār dönen kubbe, gökyüzü.

35a/7

gündüz gündüz.

13b/11; 20b/18; 20b/21

-üñ 13a/6; 6a/7

güneş güneş.

19a/5; 19a/6; 19a/11; 21a/12;
31a/9; 31b/14; 32b/1; 43a/1;
43b/2; 54a/13

-i (be.) 18b/21; 19a/9; 41a/16

-e 21a/11; 34b/15

gürbüz (F) yiğit, kahraman.

54a/20

gürle- gürlemek, gür ses çıkarmak

-di 42b/6

gürlet- gürlemesine sebep olmak.

-diler 16b/16; 42a/21

gürūh (F) topluluk, zümre.

43b/10

gürüldü gürültü.

-sinden 41a/17

gürz (F) silah olarak kullanılan ağır topuz.

9b/2; 55b/8

-den 54b/19

-e 9b/2

-i (iy.) 54b/16; 54b/18; 54b/19;
55b/8

-in 9b/2; 54b/2

-ini 54b/14

-inüñ 54b/13

-lerle 9b/1

gürz-i girān iri, ağır topuz.

54a/20

-a 48a/19

gürz-i girānā ur- iri, ağır topuzla vurmak.

-dılar 8b/15

-mışlar 48a/19

gürz ur- iri, ağır topuzla vurmak.

-alum 55a/8

-ayın 55a/3

-mağ 55a/6

-ur 55a/6

-asın 55b/10

(i)-u. urlar 55b/9

güşāde (F) açılmış, açık.

39a/1

güt- gözetlemek, bir işi ya da düşünceyi izlemek.

-mek 51b/21

güzār (F) geçme, geçiş.

-ımı 66b/19

H.

ħabbe (A) taneler.

57a/21

ħaber (A) haber.

13b/7; 14b/2; 19a/20; 29a/8;
38b/12; 53a/12; 62a/3

-çüñ 27a/21

-e 4b/5

-i (be.) 15a/17; 16a/17; 46a/3;
52a/2

-in 12a/13; 15b/16; 44b/4

-inden 1b/15

-ine 4b/7

-iñüz 3a/10

-üm 11b/5

haber aç- söz açmak.

-up 3a/9; 62a/5

haber al- bilgi almak, bilgi edinmek.

-dıysa 63a/18

-dum 6a/16

haber di- haber vermek.

-yevüz 26a/6

haber ekle- bilgi vermek.

-yüp 39b/14

haberin al- bilgi almak.

-ıcağ 54a/7

haber eyle- bilgi vermek.

-gil 42a/8

haber getir- bilgi vermek..

-di 5a/7; 5b/21; 14a/20; 58b/11

-dise 27b/14

-e 5a/5

-esin 5a/20

haber gönder- herhangi bir araçla bildirmek.

-esin 51a/2

haber kııl- bilgi vermek, haberdar etmek.

-a 27a/21

-ayın 4b/17

-dılar 16b/1

-ur 3a/14

haber sor- bilgi edinmeye çalışmak, bilgi almak.

-dılar 52b/13

-ıcağ 22b/9

haber vir- bilgi vermek, söylemek, anlatmak.

-di 3b/15; 38a/20; 44a/17;
60b/2; 67b/4

-diler 7a/19; 40b/2; 65a/4

-e 3a/4; 12b/21; 62b/21

-em 63a/1

-esin 67a/19

-evüz 3b/17

-eyin 31a/3

-gil 16b/21; 19b/1; 28a/8;
30b/17

-medüğine 6a/12

-sün 61a/

-üp 33a/4

Ayrıca bk. **der-haber**.

haber-dâr (A-F)

haber-dâr ol- öğrenmek, bilmek.

-ıcağ 19a/17

habîb (A) sevgili; dost.

-inüñ 25a/4

-üñ 39a/14

habs (A)

habs it- hapsetmek.

(d)-er 29b/1

(d)-üp 62b/8

habs ol- hapsolmak.

-updur 51b/15

habse şal- hapsetmek.

-dı 51b/15

- ḥacālet**(A) utanma, utangaçlıkla şaşırma.
55b/11
- ḥacāmat** (A)
ḥacāmat it- kan almak.
-se 24b/15
- ḥacāt** (A)
ḥacāt eyle- ihtiyaçlarını dile getirmek.
-di 23a/7
- ḥācc** (A) hacca giden, hacı.
-a 64a/4
- ḥacer** (A)
ḥacerü'l-esved Kâbe'nin doğu kösesinde yerden bir buçuk metre kadar yüksekte bulunan ve Hz. İbrahim'in temele koyduğu ilk iki taştan birincisi olduğuna inanılan ve hac sırasında tavafın başlangıcını belirten kutsal taş.
1b/7
- ḥācet** (A) ihtiyaç, lüzum, muhtaçlık.
-in 10b/8; 66a/11
-üm 24b/18; 26b/6; 26b/18
-üñ 35a/20
-üñi 29a/8
ḥācet bul- isteğine nail olmak.
-üñi b.-asın 29a/8
ḥācet eyle- ihtiyacını gidermek.
-sün 50b/11
ḥācet idin- ihtiyaçlanmak.
-seler 20a/2
ḥācet ol- ihtiyaç olmak.
-a 50b/11
Ayrıca bk. **ḳazā-yı ḥācet ol-**; **ḳazā-yı ḥācet eyle-**.
- ḥacı** (A) hacı.
-lar 4a/1
-laruñ 51b/5
- ḥācib** (A) kapı görevlisi.
62a/6; 3b/15; 39b/12
-i (iy.) 30b/11
-ler 40b/7
-lerle 46b/9
-lerin 65a/13
-üñ 64a/18
- ḥacīl** (A)
ḥacīl ol- utanmak.
-dı 6a/13
- ḥāciyān** (A+F) hacılar, hac ibadetini yapmak üzere Hicaz'a gidenler.
2a/8
- ḥadd** (A) sınır, ölçü.
36b/3
-i (be.) 35b/5
-inden 31b/13; 31b/15
-ini 62b/14
- ḥadem** (A) hizmetçiler.
21b/16
-ine 57a/20
- ḥadeng** (F) ok.
2a/2; 28a/15; 42b/13
- ḥādīm** (A) hizmet eden.
-ler 30b/7; 39b/14
- ḥadīṣ** (A)
ḥadīṣ-i aḥsen en güzel hadis.
14a/1; 53b/5
- ḥādīṣe** (A) olay, vaka.
27b/3
ḥādīṣe eyle- olay çıkarmak.

-dünj 57a/3	Hakk te'ālā Yüce Allah.
hāfız (A) koruyan, hıfz eden. 23b/17; 31a/18	52a/12; 7a/12; 10a/19; 10b/8; 10b/13; 14b/8; 14b/18; 14b/20; 17b/18; 17b/20; 18a/13; 18a/18; 18b/21; 19a/3; 19b/3; 20b/1; 20b/7; 20b/12; 21a/1; 21a/13; 21a/15; 22a/16; 22b/9; 22b/11; 22a/13; 22a/19; 22b/9; 22b/11; 22b/13; 22b/19; 3a720; 25a/3; 25a/4; 26a/5; 26a/9; 26b/12; 26b/20; 27a/8; 27a/20; 35b/19; 36b/17; 38a/4; 38a/9; 38b/8; 48a/2; 53a/18; 65a/16; 66a712; 66a/14; 66b/16; 66b/21; 67a/6; 67a/17; 66b/21; 68a/4; 68a/6; 68a/14; 69a/4
-durur 31a/12	-dan 15a/1; 18a/18; 67b/18
hafif (A) hafif. 63b/7	-nuş 18b/10; 22a/15; 31a/19; 31b/12; 31b/20; 32b/13; 32b/19; 33a/8; 33/12; 35b/4; 36b/9; 36b/12; 39b/10; 41b/10; 65a/20; 65a/21
hafif ol- hafif olmak. -maz 22b/17	-ya 24a/16; 31a/12; 54b/8; 65a/15; 68a/18
hā'il (A)	-yı 31a/15; 56a/3
hā'il ol- engellemek. -dı 10b/9	2. hak, doğru, gerçek. 7a/13; 13b/12; 24a/14; 25b/14
hafta (F) hafta. 20b/12	-dur 21a/7
Hakk (A)	-ı 9a/6
1. Allah. 6a/16; 6b/1; 14b/13; 18a/15; 19a/14; 27b/2; 30b/2; 35/20; 38b/14; 55b/3	hakk eyle- gerçekleştirmek. -sün 7a/4
-dan 11a/2; 13b/13; 14a/9; 14a/10; 6a/5; 7a/8; 7a/10; 13b/18; 23a/7; 25b/9; 26b/1	hak kol- gerçekleşmek -acağına 23b/21
-ı (iy.) 23a/20	3. pay, hisse; çıkar, ait olan. 12b/7; 52b/17
-uñ 5b/11; 20a/12; 20a/13; 20b/1; 21a/17; 22a/4; 24a/11	-ıçun 14a/7; 24a/17; 26b/10
hakk-ı Rabbi'l-‘ālemīn kâinatın efendisi, Allah. 64b/13	-uñ 18b/7
hakk Rabbü'l-nām nam, isim sahibi, Allah 69b/2	-uñdur 7a/14
hakk-ı settār-ı hak kullarının kusurlarını örten, Allah. 7a/12	Ayrıca bk. ‘avn-i hakk; cabbār- ı Hakk; emr-i hakk; gaffār-ı
Hakk Sübhāne ve te'ālā Şanı yüce, kusur ve noksandan uzak olan Allah. 17b/16; 18b/4; 24b/1	

Ḥaḳḳ; ḳahhār-ı Ḥaḳḳ; ḳurb-ı ḥaḳḳ; muḥtār-ı Ḥaḳḳ; nām-ı ḥaḳḳ; nūr-ı ḥaḳḳ; Şāni' -i Ḥaḳḳ; settār-ı Ḥaḳḳ; şīr-i Ḥaḳḳ; ṭā' at-i ḥaḳḳ; tekrār-ı Ḥaḳḳ; zıkr-i Ḥaḳḳ.

ḥāk

(F) toprak.

2a/17; 7b/16; 14a/7; 14b/13; 17a/3; 48a/7; 53a/17; 59a/16; 59b/21

-e 9b/12; 37a/17; 48b/9; 56b/16; 66b/17

-iken 39a/9

ḥāke şal- toprak etmek, yok etmek.

-up 56b/16

ḥāk-i ādem adem toprağı.

64b/14

ḥāk-i pāy ayağın toprağı.

-ına 10b/2

-uḡa 4b/4; 21b/19; 50a/5

-uḡdan 57b/14

ḥāk-i pāyuḡa gel- yolunun toprağına gelmek.

-e 30a/3

ḥāk-i pāyuḡ öp- yolunun tozunu öpmek; saygıyla eğilmek.

-mek 32b/21

ḥāk-i pāyına yüz sür- yolunun toprağına yüz sürmek; saygı göstermek, bağılılığını ifade etmek.

-esin 67a/2

-mege 53a/3

ḥāk-i pāyuḡa yüz sür- yolunun toprağına yüz sürmek; saygı göstermek, bağılılığını ifade etmek.

-düm 47a/7

-e 4b/4

-mege 53a/3

-üp 21b/19; 27a/16

ḥāke yek-sān ḳıl- toprakla bir hale getirmek, öldürmek.

-am 56b/18

ḥāke yek-sān ol- toprakla bir olmak, ölmek.

-a 17a/12

-mayam 57b/1

ḥāk-i nāḡāh vakitsiz ölüm.

20b/5

ḥāk it- öldürmek.

(d)-eceedür 27a/14

-eceedsün 67a/13

(d)-em 16a/10

(d)-erlerdi 43a/5

ḥāk ol- ölmek.

-a 18a/3

-ur 17a/13

Ayrıca bk. ḳa' r- ḥāk.

ḥāḳan

ḥāḳan-ı ekber yüce hakan.

-üḡ 52b/14

ḥāḳan-ı a' zam büyük hükümdar.

-uḡ 69b/3

ḥāḳan ol- hükümdar olmak.

-a 14b/15

Ayrıca bk. sulṭān-ı ḥāḳan.

ḥāḳāret (A) hor görme.

13b/1

ḥākī (F) toprak rengi.

46b/1

ḥakīkat (A) gerçek, doğru.

3a/13; 24a/12; 59b/12

ḥakīm (A) âlim, bilge, filozof.

2b/19; 3b/11; 3b/20; 4a/13;
4a/14; 4a/21; 5a/2; 5a/13; a/8;
6b/7; 7a/5; 7a/16; 7b/7; 8a/17;
8b/11; 9a/17; 9a/17; 9b/17;
11a/18; 11b/19; 12a/13; 12b/8;
12b/10; 13b/2; 15a/16; 15b/15;
16a/5; 16b/6; 16b/18; 17a/14;
17b/14; 18a/9; 18a/18; 18b/9;
19a/15; 20b/6; 22b/7; 23b/5;
24a/21; 25a/10; 25a/21; 25b/19;
28a/2; 28a/12; 28b/12; 29a/18;
29b/19; 30a/8; 30b/3; 30b/12;
31a/6; 31a/18; 33a/3; 33b/2;
34b/8; 35a/10; 35b/1; 36a/3;
36a/11; 36b/5; 37a/5; 37a/14;
37b/18; 40a/5; 40b/5; 40b/15;
41a/16; 42a/4; 42b/18; 43b/6;
45b/13; 45b/16; 46b/6; 47a/3;
47a/10; 47b/9; 48a/3; 48b/13;
48b/17; 49a/1; 49a/9; 49a/20;
49b/20; 50b/5; 50b/16; 50b/19;
51b/7; 51b/7; 52a/21; 52b/19;
54b/7; 55a/11; 55b/4; 55b/13;
55b/21; 56a/10; 56b/3; 57a/11;
57b/1; 57b/20; 58a/19; 58b/20;
59b/4; 60a/1; 61a/1; 61a/4;
61a/5; 61b/13; 62b/19; 63b/18;
64a/10; 64b/21; 65a/8; 66a/13;
66b/15; 67a/18; 68a/12

-iseñ 57a/9

-ler 30b/7

-leriçün 44b/15

-üñ 22b/21

ḥakīm-i ḥazık bilgili.

-uñ 34b/20

ḥakīm-i zamān devrin âlimi.

34b/9

Ayrıca bk. **Feylesof-ı ḥakīm;**
vezir-i Feylesof-ı ḥakīm.

ḥākīm (A) hükmeden, egemen.

53a/13

ḥākīm ol- hükmetmek.

-up 25a/13

-ur 15a/15

ḥakīr (A) itibarsız, değersiz.

26a/4

ḥāl (A) hal, durum, vaziyet.

40b/19

-de 6b/16

-i (iy.) 21b/6; 24b/2; 26b/11;
31b/5; 32a/12; 37a/3; 39b/12;
40a/8; 43a/16; 51a/14; 51b/19;
52a/8; 62b/13; 68b/1; 68a/16

-in 6a/10; 50b/20; 52b/15

-ine 4b/1; 58b/6

-ini 3b/10; 31a/3; 52a/16;
52a/17; 53a/1

-lerin 3b/4; 23a/13

-üm 9a/10; 30b/20; 32b/12

-ümi 31a/3

-ümüz 51b/16; 51b/21

-üñ 4b/4; 4b/1; 30b/18; 32b/6

ḥāl ü ḥatır şoruş- bir kimseye
“nasılsınız, ne durumdasınız
vb.” anlamında nezaket, ilgi
soruları yöneltmek.

-dı 2b/9; 67a/4

Ayrıca bk. **vaşf-ı ḥāl.**

ḥāl (A-F) yüzde veya vücutta
bulunan ben

4a/20

-üñ 53b/13

ḥāl-i dilber benli güzel.

-i 7b/7

ḥalāş (A)

ḥalāş eyle- kurtarmak.

- 10b/8
-dünj 65b/13; 65b/15; 65b/17
-gil 67b/22
ḥalāş it- kurtarmak.
(d)-erem 68b/14
-mege 49a/10
-mekligi 46a/12
ḥalāş ol- kurtulmak.
-avuz 41a/9
-dum 65b/16
-mazlar 31b/9
-up 43b/14
ḥalāş kıl- kurtarmak.
-maduñ 67b/9
-up 67b/2
ḥalāyık (A) hizmet eden.
18a/1; 19a/3; 24b/8; 46a/20
-a 18b/16
Ayrıca bk. **cemī^c -i ḥalāyık.**
- ḥalel** (A) bozukluk, eksiklik, zarar, ziyan.
3b/19; 12b/8
ḥalel gel- zarara uğramak; bozulmak.
-di 56b/14
-medi 7a/11
-meye 12b/5
ḥalel ir- bozulmak.
-meye 14b/12
ḥalel kıl- bozmak, zarar getirmek.
-maya 68a/3
- ḥālī** (A)
ḥālī kıl- boşaltmak.
-dılar 64a/20
- Ayrıca bk. **meydān-ı ḥālī it-**
- ḥalīfe** (A)
bk. **Bağdād ḥalīfesi.**
- Ḥālīk** (A) Tanrı, yaratan.
34a/11; 36b/20
-e 13b/11; 13b/20; 20a/18; 24a/2; 24b/5; 25b/20; 44a/5; 59b/7; 59b/16
-i 1b/3; 12b/6; 20a/7
-üñ 2b/13; 36b/4
Ḥālīk-i ‘ālem alemin yaratıcısı.
26b/11
Ḥālīk-i kāināt evrenin yaratıcısı.
-uñ 23b/19
- ḥalīl** (A) dost, sevgili.
-üñ 66a/3
Ayrıca bk. **ateş-i rū-yı ḥalīl.**
- ḥalīm** (A) yumuşak huylu.
-idi 45b/12
- ḥalk** (A) 1. insanlar.
5b/15; 12a/15; 12a/19; 19b/21; 21a/4; 21a/15; 22a/7; 22b/4; 24a/2; 25a/14; 33b/9; 33b/12; 35a/11; 38b/13
-a 14a/4; 23b/7; 23b/12; 38b/13; 38b/16; 45b/19; 58b/5
-dan 22a/11
-ı 4a/11; 8b/10; 23a/15; 26b/17; 27a/15; 29a/5; 43b/14; 46b/4; 52b/5; 56b/17; 65a/3
-ıla 43b/10
-ına 22b/9; 45a/11
-ından 22b/1; 22b/4
-ınuñ 39b/9; 58a/10
-ları 54a/18

- uŋ 23b/10; 46a/2
-umı 38b/10
2. yaratma, yaratılış.
-dan 22a/11
-ı 53b/9
halk-ı ‘**âlem** dünya halkı.
51b/3
halk-ı cihân dünya halkı.
38b/8
Ayrıca bk. **cemî‘-i halk**.
- hall** (A)
hall eyle- çözmek.
21b/2
- hallâk** (A)
hallâk-ı ‘**âlem** âlemin yaratıcısı.
21b/2
Ayrıca bk. **kâdir-i hallâk**.
- halvet** (A) yalnız kalma.
-inde 20b/21
halvet eyle- yanına başka kimseyi almadan biriyle odaya girmek.
-diler 62a/10
halvet-i hâş şahsi yer.
-a 33b/4
-dan 40a/17
-ına 18a/11
- hâm** (F) işlenmemiş, üzerinde çalışılmamış.
2a/9; 33b/16; 44b/13
-ıdur 39a/18
- hamâyil** (A) kılıç kayışı.
40a/18; 59a/5
- hamd** (A)
- hamd-ı bî-hadd** sayısız, sınırsız şükür.
13b/30; 69a/10
hamd-ı bi-hadd kıl- sayısız şükretmek.
-dı 66b/17
- hamel** semânın kuzey yarımküresinde Sevr burcu ile Süreyya manzumesinin yakınlarında bulunan bir burç.
-de 20a/8
hamel burcu koç burcu.
25a/16
-ına 20a/4; 20a/9; 21a/11; 25a/16
-ında 18b/16
-ından 21a/11
- hamîde** (A)
Ayrıca bk. **evşâf-ı hamîde**.
- hâmile** (A) krş. **haml**.
hâmile ol- gebe kalmak.
-a 22a/19
- hâmîm** (A) soy sop.
53b/9
- haml** (A) krş. **hâmile**.
haml ol- hamile olmak.
-duğın 20b/14
Ayrıca bk. **müddet-i haml; nâ-müddet-i haml**.
- hamle** (A)
hamle eyle- atılmak.
-di 9b/6
hamle kıl- atılmak.
-dı 9b/4
- hâmüş** (F)
hâmüş ol- susmak.

- dı 14b/6; 25a/9; 36a/9; 37a/4;
37b/17; 42a/4; 51a/4; 68b/17
-mayuban 25a/9
-up 34a/16
-ur 27b/6
- ḥan** han, hükümdar.
48b/2; 52b/17
-um 1b/14; 69b/9
ḥan eyle- hükümdar yapmak.
-di 38b/14
ḥan ol- hükümdar olmak.
-duğunu 52b/17
- ḥançer** (A) hançer.
-leri 9a/1
-lerle 9a/15
- ḥandān** (F) şen, neşeli.
14a/16; 65b/3
ḥandān ol- sevinmek, mutlu
olmak.
-ur 14a/13
- ḥande** (F) gülme, gülüş.
25b/12
- ḥandek** (A) hendek.
54a/11; 54a/14
- ḥāne** (F) ev, mesken, konut.
-den 57a/18
- ḥānedān** (F) hükümdar, devlet büyüğü
vb. bir kişiye dayanan soy,
büyük aile.
-um 26b/6
- ḥānumān** (F) ev, bark.
45b/20; 49b/18
- ḥār** (F) diken.
1b/8; 6a/6
- ḥār** (F) aşağılık, adi.
- 7b/9
ḥār u aḥḳar ol- aşağılık ve
değersiz olmak.
-mayam 12a/8
- ḥarāb** (A) yıkık, viran.
-a 58a/5
ḥarāb it- yıkmak.
-diler 42b/14
- ḥarāc** (A) haraç, vergi.
-ı (be.) 56a/7
- ḥarām** (A) dinen yasak edilmiş şey.
-ı (be.) 11a/4; 53b/14
- ḥarāret** (A) sıcaklık.
31a/1
-den 10b/6
-inüñ 20a/13
- ḥarb** (A) cenk, savaş, kavga.
21a/18; 66a/20
-dan 42a/12
-ı (be.) 8b/7; 66b/12
ḥarb-ḥarb savaşmak.
-dan 42b/12
- ḥarba** (A) güneş ışınlarının bulutlara
vurması.
-a 34b/21
- ḥarca-** harcamak.
57a/3; 57a/4
-r 57b/5
- ḥareket** (A) hareket, davranış.
-in 55a/1
-lerinden 20a/11
ḥareket it- hareket etmek.
-señüz 21b/21
ḥareket kıl- hareket etmek.

- ur 54b/4
- ḥar-gāh** (F) büyük çadır, otağ.
13a/15; 40a/16
-dan 14b/1
-lar 12b/20
- ḥāric** (A) dış, dışarı.
31a/2
- ḥarīf** (A) herif, bayağı adam.
54b/4
- ḥarīr** (A) ince ipek.
25b/1; 55b/1
- ḥāş** (A) iyi, has, seçkin. krş. **ḥāşş**.
13a/18; 29b/18; 30b/7; 32a/20;
34b/1; 39b/9; 44b/6; 57a/20;
60a/15
-ıdı 45b/2
-lar 30b/8
-ları 45a/1
-larıyla 28b/16
-laruḡ 50a/10
Ayrıca bk. **ḥalvet-i ḥāş**; **ḥil'at-i ḥāş**.
- ḥased.** (A)
ḥased ilet- kıskanmak,
çekememek.
-üp 62a/18
ḥaset ol- kıskanmak.
-dı 30b/10
- ḥasen** (A)
bk. **meh-i ḥasen**.
- ḥāşıl** (A) husule gelen, peyda olan.
-ı 3b/4
ḥāşıl eyle- meydana getirmek,
ortaya çıkarmak.
-düm 6a/15
- ḥāşıl it-** meydana getirmek
ortaya çıkarmak.
(d)-üp 30b/2
- ḥāşıl ol-** meydana gelmek,
ortaya çıkma.
-a 52a/19
-ur 22a/3; 22a/4; 22a/15
-maz 19a/15
- ḥaşım** (A) düşman krş. **ḥaşm**.
-dan 49a/1
- ḥāsīd** (A) haset eden, kıskanan.
-leri 40b/16
-üḡ 2a/9; 4a/20
- ḥāsīd it-** haset etmek.
(d)-er 51b/17
- ḥāsīdān** (A) haset edenler, kıskananlar.
15b/10
- ḥāşīyyet** (A) bir şeye ait özellik.
-i (iy.) 15a/1
- ḥaşm** (A) düşman. krş. **ḥaşım**.
-a 2a/2; 5a/12; 15b/14; 48b/12;
69b/6
-ı (be.) 48b/21
-ı (iy.) 62b/8
-ıçun 58a/17
-ın 1b/9
-ıḡuḡ 2a/10
- ḥasret** (A) özlem.
35b/18
-inden 2a/14; 56b/1
- ḥāşş** (A) iyi, has, seçkin. krş. **ḥāş**.
-ıdı 45a/3
-larıydı 50a/8
- ḥāşşa** (A) bir kimseye ya da bir şeye
ait olan özellik.

- sı 25b/3
-sını 52b/18
- ḥaste** (F)
ḥaste ol- hasta olmak.
-madın 19b/21
-mamışam 56b/8
ḥaste vü za'if ol- hasta ve zayıf olmak.
-up 22a/5
- ḥasūd** (A) hasetçi, kıskanç, çekemeyen.
-lar 26b/12
-ları 18a/10
-laruḡ 12a/21; 18a/10
- ḥasūd-āne** (A-F) haset edercesine; kıskanarak.
- ḥāṣā** (A) katiyen, hiç bir vakit, uzak olsun.
17b/19; 57b/15
- ḥaṣem** (A) yanında bulunanlar.
-ine 57a/20
-iyle 21a/16
- ḥaṣere** (A) arı, karınca, örümcek ve benzerleri gibi küçük hayvancık.
13b/1
- ḥaṣr** (A)
ḥaṣr ü neṣr kıyamet.
21b/7; 55b/3
- ḥaṭā** (A) yanlış; kabahat, kusur; günah.
63b/14
-dan 34b/6
-durur 34b/5
-lardan 14b/18; 29a/20
ḥaṭā gel- yanlışlık gelmek.
- medi 7a/9
ḥaṭā görün- yanlış görülmek.
-ür 17a/9
ḥaṭā kııl- yanlış, kusurlu olmak.
-dı 39a/16
-duğumuza 31b/21
-sa 49a/17
ḥaṭā ol- yanlış, kusurlu olmak.
-mağıla 17b/5
- ḥatar** (A) tehlike.
63b/14
- ḥātem** (A) yüzük, üstü mühürlü yüzük.
1b/6; 15a/1; 61a/6; 66a/6
-e 15a/14; 15b/13
-içün 15b/11
-in 15a/4; 52b/17
-inüḡ 33a/7; 66a/7
-ün 53b/16; 27a/6
-üḡe 27a/6
- ḥātem-i nübüvvet** peygamberlik işareti.
15a/4; 18a/12
- ḥātıf** (A) gaipten gelen ses.
-dan 19a/6
- ḥāṭır** (A) 1. gönül.
-ın 3b/10
ḥāṭır kıal- gücenmek, kırılmak.
-maya 50a/21
-ur 6a/21
2. hâl, keyif.
ḥāṭırın gözet- gerekli saygıyı göstermek.
(d)-üp 49a/6
Ayrıca bk. **ḥāl ü ḥāṭır şoruş-**.

- ḥaṭṭ** (A) çizgi, sınır.
-ı (be) 55a/16; 56b/4; 56b/5
-uḡ 53b/16
ḥaṭṭ-ı miskāsā güzel kokunun sınırı.
-mıdır 39a/19
ḥaṭṭ-ı ḥūn ölüm çizgisi.
-a mı 39a/20
- ḥatun** kadın, hanım.
20b/15; 20b/20; 21a/2; 22a/19;
56b/10
-a 20b/12; 22a/20
-uḡ 22b/1
- ḥavāle** (A)
ḥavāle kıl- savurmak,
saldırmak, üzerine yönelmek.
-dı 9b/2
-up 9a/20
- ḥavāşş** (A) keyfiyetler, durumlar,
özellikler, nitelikler.
-incadur 25a/12
ḥavāşş-ı berekāt bereketler ilmi.
-ıyladur 25a/13
ḥavāşş-ı kitāb Hz. Süleymân'ın
notlar aldığı kitap.
- ḥāver** (F) doğu.
-i (be.) 16b/17; 46b/2
- ḥavf** (A)
ḥavfa var- korkmak.
-dı 18b/5
ḥavf it- korkmak.
-düklerinden 51a/10
- ḥavlı** avlu.
54a/9; 54a/10
- hāy**
- hāy ı hūy** gürültü, çığlık.
-dan 8b/9
- ḥayā** (A) utanma, ar.
11a/2; 36b/14
- ḥayāl** (A) hayal, düş.
14b/11; 36b/10; 68b/12
ḥayāl-i bātıl boş hayal.
36b/14
ḥayāl-i muḥāl imkânsız hayal.
-dür 14b/12
- ḥayāt** (A) hayat, yaşam.
-2a/12; 11a/18
-dadur 68a/8
-ı (iy.) 38a/14
-ın 24b/6
-ından 6a/16
-ları 38a/13
ḥayāt bul- yaşamak.
-a 23a/19
-an 24b/12
-ıcaḡ 23b/20
-ıcaḡlarına 23b/20
-up 24a/11
Ayrıca bk. **āb-ı ḥayāt**.
- ḥayf** (A) 1. eyvah, yazık.
7a/13; 51b/16
ḥayf ol- yazık olmak.
-maya mı 55b/9
2. ilenç, beddua.
-um 15b/3
- ḥayfā** (A) eyvah, yazık.
25b/17
- ḥaykır-** haykırmak, bağırarak.
-dı 9b/4

- up 8a/2; 42b/2
- ḥayme** (A) çadır.
13a/19; 14b/1
- ḥayr** (A) hayır, iyilik.
-a 57aa/3; 57a/5
-ıla 53b/7
- ḥayr-ı ceng** hayırlı savaş.
1b/15
- ḥayr du‘ā it-** birinin iyiliğini istemek.
(d)-er 26a/
(d)-üp 59b/22
- ḥayr du‘ā kı1-** birinin iyiliğini istemek.
-asın 39a/13
- ḥayr u şer** iyi ve kötü.
21b/7
-den 23a/19; 24a/13
- ḥayrū'l-beşer** "insanların hayırlısı" Hz. Muhammed.
62b/7
- ḥayrān** (A) şaşmış, bocalamış, afallamış.
14a/12; 39b/2
- ḥayrān kal-** çok beğenmek.
-dı 10b/7; 48b/4
-dılar 49b/6
-urlardı 4b/6
- ḥayrān kı1-** şaşırtmak.
-ur 42b/7
- ḥayrān ol-** çok beğenmek,
-up 18b/5; 23b/6
- ḥayret** (A)
ḥayret içre kal- şaşakalmak; şaşırmak.
- a 26a/17
- ḥayvānlık** (A) hayvan olma durumu, hayvaniyet.
(ğ)-ıla 61a/19
- ḥayy** (A)
ḥayy-ı māl Allah'ın serveti.
-ınuḡ 23b/19
- ḥayy u beḳā** ezeli ve kalıcı.
39a/14
- ḥayy u semī‘** ezeli ve işiten.
13b/17
- ḥayy kı1-** diriltmek.
-a 22b/6
- ḥazān** (F)
bk. **berg-i ḥazān.**
- ḥazer** (A)
ḥazer eyle- çekinmek, sakınmak.
54b/5
- ḥazer kı1-** çekinmek, sakınmak.
17a/8
-maḡ 62a/9
-urdı 62a/5
- ḥāzık** işinin ehli, usta.
15a/19
Ayrıca bk. **ḥakīm-i ḥāzık.**
- ḥāzır** (A) hazır, mevcut.
15a/11; 62b/13; 67a/17; 68b/16; 68b/19
-dı 15a/17; 16b/19
-dur 66b/19
-durur 53b/13
- ḥāzır eyle-** hazırlamak.
-di 5b/2
-diler 27b/12

h̄azır it- hazırlamak.	-ine 55b/2; 59b/22
-sün 57b/18	-iyle 1/13
h̄azır ol- hazır duruma gelmek.	-leri 61a/22
-a 11a/21; 23a/19	-üm 26b/17
-an 42b/9	-ün 25b/10; 35b/17; 38b/17; 67a/15; 69a/6
-dılar 65b/1	-üñdür 50b/22
-ğıl 13a/3	-üñe 17b/2; 35b/14; 35b/16; 39b/19; 50a/19; 51b/21; 57b/17; 57b/18; 62b/9; 62b/10; 64b/8; 69b/9
-mağ 68a/14	-üñi 18a/4
-mayan 28a/2	-üñle 57b/18
-mışlar 28a/13	-üñledür 62b/6
-uñ 28a/5; 65a/3	-üñün 4b/5; 47b/4
-uñuz 28a/16	-üñüñdür 40b/13
-up 28b/15	Ayrıca bk. ‘āl-i h̄azret; ‘Īsā h̄azret; Süleymān h̄azret.
h̄azır t̄ur- hazır bir şekilde beklemek.	hec̄in (A) iki hörgüçlü deve.
-dılar 5b/2; 28a/6	-e 51a/6
h̄azır-la- (A+T) bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek.	heft (F)
-yup 65a/5	heft aḥter yedi yıldız. 59a/20
h̄azın (A) hüznü, kederli, gamlı. 16a/11	heft kişver Batlamyos'un ayırıldığı dünyânın yedi bölgesi. 27b/4; 51b/12; 56b/11
h̄azine (A) hazine. 13a/7; 13a/13	-di 59a/20
-den 29a/2	heft felek yedi felek. 1b/15
-sine 22a/9	heft reng yedi renk. 1b/15
-ye 22a/9	helāk (A) mahvolma, ölme. 7b/15; 14b/13; 16a/9; 43b/14; 48a/7; 67a/12
h̄azm (A) sindirim. -ı (be.) 20a/20	-a 43b/7
h̄azm ol- sindirmek. -up 24a/6	-ine 49a/9; 49a/11
h̄azret (A) yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan. -e 6b/4; 27b/5; 64b/18	

helāk eyle- öldürmek, yok etmek, perişan etmek.

-di 9b/13; 21a/17

-diler 8a/14

-dük 7b/18

-medüñ 65b/12

-megil 66a/9

-seler 4b/10

-sünler 3a/6

-ye 4b/20

helāk it- öldürmek, yok etmek, perişan etmek.

49a/5; 49a/8

-diler 8a/11; 41b/8; 42b/10

-düm 35b/16

-dürmeysin 29a/13

(d)-ecekdür 27b/13

(d)-eceansin 27a/11

(d)-eler 27b/14; 48a/7; 67a/12; 58a/13

(d)-elüm 28b/17

(d)-esiz 28b/19

(d)-er 6a/21; 15a/5; 38a/7

(d)-erler 31b/9

(d)-erlerdi 43a/8; 65b/2

(d)-erlerse 29a/11

(d)-ersem 15b/20

(d)-erüz 63a/10

-mege 46a/16; 49b/11; 49a/5; 67b/3; 67b/6

-mek 17a/11

-mekiçün 7a/6

-meyercek 48b/5

-mezse 6a/21

-sün 58a/18

-sünler 4b/18

(d)-üp 43a/5

helāk kıl- öldürmek, yok etmek, perişan etmek.

-a 6a/4

-acağdur 29b/9

-alar 6a/2

-asın 5a/10

-avuz 5a/21

-maduñ 59b/14

-ur 40b/10

-uram 15b/2

helāk ol- ölmek, yok olmak.

-a 16a/17; 18a/3

-anumuz 23a/18

-dı 43b/8; 44a/2

-dılar 65b/7; 44a/3

-ursız 5a/19

-madum 65b/13;

-mamışdı 65b/10

-mayam 65b/11

-mayınca 38b/7

-up 27a/7

-ur 38a/14; 38a/19; 38b/4; 55a/7

helāl (A) helal, yapılması dinen yasak olmayan şey.

-i (be.) 11a/4; 20b/18; 20b/21

hele (F) "hiç olmazsa ", "özellikle " anlamlarıyla bir sözün başına veya sonuna getirilerek belirtilen o şeyin önemi ve ayrıcalığını anlatan söz

31b/3

hem (F) hem, aynı zamanda, bir de, ayrıca.

1b/4; 2a/18; 3b/17; 6a/7; 6b/18;
10b/11; 21b/2; 25b/11; 25b/21;
26b/17; 29a/6; 30a/7; 30b/1;
31a/8; 32a/8; 32b/16; 32b/18;
32b/21; 35b/20; 38a/5; 39a/15;
40a/3; 40a/4; 40b/14; 41b/19;
41b/20; 45b/14; 46b/5; 49a/7;
52a/2; 52a/14; 53a/19; 53a/21;
53b/11; 54b/10; 55b/1; 55b/11;
57b/19; 65a/7; 66a/3; 66a/7;
66b/15; 67a/2; 68b/1; 69a/1

hemān (F) hemen, derhal. krş. **hemīn**.

3a/3; 7a/1; 9b/20; 12a/10;
15a/21; 18b/1; 25a/9; 25b/10;
31b/16; 32a/9; 34a/7; 34b/19;
35a/14; 38a/19; 41a/13; 46b/10;
49b/19; 56b/18; 62b/13;
68a/21; 68b/9; 68b/17; 69a/18

hem-ān-dem (F) hemen, çabucak.

10b/4; 19a/3; 42a/14; 61a/4;
65a/20

hem-çü (F) gibi.

2a/9; 4b/20; 13b/18

hem-çün (F) gibi

58a/17

hem-çünān (F) böylece.

30a/19

hem-ḥāl (F) bir halde bulunan, halleri birbirine benzeyen.

56b/2

hemīn (F) hemen, derhal, çabuk. krş. **hemān**.

20b/20; 21a/19; 38b/21; 47b/8;
64b/16;

hemīşe (F) daima, her vakit.

48a/7

hem-tā (F) benzer, denk.

1b/2; 30a/8; 34a/14

hendese (A) geometri.

9a/16

heng (F) güç, kuvvet.

1b/5

heng it- güç kullanmak.

(d)-e mi 11b/6

hengāme (F) kavga, gürültü.

-mi 53b/18

henüz (F) az önce, daha şimdi, yeni.

5b/13; 23b/2; 68a/1; 68a/8

hep hep.

5a/21; 9a/6; 65a/6; 67a/13

her (F) her, her bir, bütün, cümle.

3b/19; 5b/1; 7a/15; 8a/21;
9b/10; 10b/4; 11b/19; 12a/9;
12b/7; 13b/20; 15b/12; 18b/17;
19b/11; 25a/14; 25b/8; 25b/16;
27b/3; 29a/8; 30a/17; 30b/1;
31a/10; 31a/14; 32a/6; 33a/12;
34a/7; 34b/6; 35a/1; 35a/5;
35a/6; 36a/15; 36b/3; 36b/20;
36b/21; 37a/1; 37a/2; 37a/4;
37a/11; 37b/13; 38b/3; 38b/17;
38b/21; 39a/73; 39a/6; 40b/4;
46b/11; 50b/8; 51b/20; 52a/13;
53b/14; 53b/15; 54b/71; 56b/12;
57b/18; 59b/22; 60b/2; 61b/7;
61b/9; 62b/4; 68a/11; 68a/14;
69a/15; 69a/21; 69b/7

her neng her şey.

-ü 38b/17

her zamān sürekli, daima, sık sık.

25b/8; 38b/21

her bir her bir, çeşit çeşit, ayrı ayrı

3b/15; 8b/6; 9a/12; 19b/10;
28b/8

-i (iy.) 10b/5; 18b/20; 41a/14;
46b/3

-inde 18b/19

-ine 56b/11

-inüñ 8a/1; 8a/2; 8b/19; 8b/20;
8b/21; 9a/2; 18b/15; 46a/14;
56b/9

-iñüzi 15b/21

-isi 5a/16; 8a/6; 8b/4; 8b/16;
9a/9; 11v/13; 20a/9; 27a/1;
28a/18; 36a/76; 38b/15; 44a/1;
44a/6; 50a/17; 52b/21; 60b/12;
60b/17

-isine 50a/10

-isinüñ 9a/1; 19b/13; 28a/20;
28b/1; 38b/15; 47b/16; 50a/19;
50b/16

hergiz (F) asla, kesinlikle, hiçbir vakit.
13b/14; 56b/8

hevā (A) 1. hava.

26a/14; 44a/6;

-dan 41b/20; 43b/4; 46a/8;
62a/7

-nuñ 31b/10

-sı 14a/13

-ya 6b/11; 32b/8; 43a/10

-yla 10b/15

hevā-yı fenā gökyüzü, sema

10b/15; 59b/5

-da 42b/19; 53b/16

-dan 60a/5

hevā-yı fenā yüzi gökyüzü,
sema

-nde 59b/5

hevā yüzi gökyüzü, sema.

59a/15

-n 41a/1

-nde 38a/10; 38a/11; 38a/19

-nden 28a/19; 43a/5; 61b/19

-ne 8a/13

2. istek, heves.

-yı 14a/14.

hevāyi havaya çıkan, havaya atılan.

43a/7

hey seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz.

62a/9

heybet (A) korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet.

20b/5

-de 16b/7

-i (iy.) 9a/1; 9a/6; 57a/2

heybetlü (A+T) heybet sahibi olan.

3a/16; 8b/17; 10b/18; 30b/6;
42a/19

hey'et (A) şekil, suret, görünüş.

32b/1; 39b/7

-i (iy.) 28b/2

-inde 30a/10

-ine 18b/5

-üm 19a/10

hezār (F) bin.

10a/14; 20a/6; 65b/16

Ayrıca bk. **şad hezār**.

hezīmet (A)

hezīmet eyle- bozgun yapmak.

-diler 65a/14

-yüp 27a/10

hezīmet it- bozgun yapmak.

(d)-ecekdür

27a/4

(d)-er 13b/5

hezīmet kııl- bozgun yapmak.

-miş 14b/3

hıfz (A)

- hıfz it-** korumak, saklamak.
(d)-erlerdi 20a/17
(d)-icek 7a/13; 7a/14
(d)-ün 44a/13
- hımār** (A)
hımārleyin eşek gibi.
11b/20
- hırāmān** (F)
hırāmān hırāmān salına salına.
64a/1
- hırқа** (A) hırka.
-sın 60b/19
- hırş** (A) öfke.
53a/14
- hışm** (F) öfke, kızgınlık.
-ından 14b/19
- hicāb** (A) utanma.
36b/13
hicāb eyle- utanmak.
-di 51a/19
hicāb ol- utanmak.
-up durur 6a/17
- hicāz** (A) Türk musikisinin dügâh perdesinde karar kılan sekiz numaralı basit bir makamı.
2a/11
- hiç** (F) hiç, asla.
3a/10; 3b/19; 4b/12; 5a/12;
6b/17; 7a/1; 12b/5; 13b/16;
14a/3; 14b/14; 15a/2; 18b/7;
25b/15; 26a/2; 26a/3; 30b/15;
34a/14; 34a/17; 36a/7; 37b/15;
37b/16; 38b/2; 41b/4; 45b/15;
48b/21; 50b/1; 54a/1; 56b/13;
57a/6; 61b/7; 61b/11; 63b/10;
65a/7; 68a/10; 68a/11; 68a/16
- hiçbir** (F+T) hiçbir, bir tanesi bile olmayan.
11a/16; 25a/7; 32b/15; 45b/17;
67a/6
-isi 27b/20; 38b/13; 51a/10
- hidāyet** (A)
hidāyet ir- doğru yola gelmek.
-meye 68a/11
hidāyet vir- doğru yol göstermek.
69a/21
-di 58a/15
- hidmet** (A) iş, hizmet, vazife. krş.
hizmet.
-ine 1b/8
-ini 6a/20
-leri 5a/4
16a/13
hidmet-i haqq Hak'ın hizmeti.
-ı 23a/20
hidmet kııl- hizmet etmek.
-am 6b/4; 12a/6
-asın 5a/10
hidmetine yüz sür- hizmetini yapmak.
-di 6a/20
-evüz 6b/2
- hikāyet** (A) hikâye, kıssa.
23b/3; 53b/20; 65a/8
hikāyet eyle- anlatmak, hikâye etmek.
15a/8
hikāyet kııl- anlatmak, anlatmak hikâye etmek.
-up 14a/18
-ur 2a/20

- urlar 39b/7
- hikāyet-i mezkūr** zikredilen hikāye.
- dur 4a/12
- hikmet** (A) hikmet, bilgelik.
- 22b/16; 26a/1; 30b/7; 34b/12; 37a/9; 57a/9
- i (be.) 23b/19
- i (iy.) 22b/21
- idür 1b/5
- ine 18b/7; 18b/8; 23b/6; 36b/4
- hikmet ehli** hikmet sahipleri; filozoflar.
- 30b/17
- Ayrıca bk. **delil-i hikmet; ehli-hikmet.**
- hilāf** (A) aykırı, zıt.
- 2b/19
- hilāl** (A) yeni ay, hilal.
- 32a/10
- hilāl-i ‘ıyd** bayram hilâli.
- 39b/2
- hilāl-i bedr** dolunay.
- 32a/10
- hilāl-i kaş** kaşı ay gibi olan.
- ları 19b/16
- hil‘at** (A) hükümdarın veziri tarafından birine hürmet ve mükâfat yerine getirilen kaftan.
- 10a/9; 40a/14; 50a/10; 56a/7; 57b/20; 63a/8
- in 56a/8
- ler 44a/12; 67b/17
- hil‘at-i hās** özel, statü için giyilen kaftan.
- 32b/4; 40a/14; 49b/21; 57b/20
- hīle** (A) oyun, tuzak.
- 16a/15; 17a/11
- hilkat** (A) yaratılma, yaratılış.
- 21b/15
- e 37a/9
- i (iy.) 35b/2; 36b/6
- idür 34a/11
- lerinden 38a/20
- ün 53a/17
- hilkat eyle-** yaratmak.
- di 19a/4; 30b/16
- hilkat it-** yaratmak.
- di 51b/9; 53a/18; 64b/13
- dügi 18b/5
- (d)-elden 18b/14
- (d)-en 69a/6
- (d)-üp 20b/3
- miş 2a/13
- hilkat kııl-** yaratmak.
- a 20b/7
- an 19a/18
- updur 18b/6
- ur 34a/10; 35a/8; 35a/9
- hilkat ol-** yaratılmak.
- an 61b/9
- hilm** (A) yumuşak huyluluk.
- ini 52b/15
- üñi 2a/4
- himmət** (A) gayret, çalışma, çabalama
- 32b/1; 41a/5
- üm 62b/17
- ünde 35b/16
- ünle 6b/5

himmet eyle-	çalışmak, çabalamak.	-ine 49b/6
	-49b/19	hişşe (A) pay.
	-dünj 50a/12	31a/5
himmet it-	çalışmak, çabalamak.	hiṭāb (A) söz söyleme, seslenme.
	50b/3	39a/7
	(-i) i.-dünj 49b/16	hiṭāb ol- seslenmek.
	-se 20b/5	-madı 34b/1
	(d)-üp 14a/2	hiẓmet (A) iş, hizmet, vazife. krş.
	Ayrıca bk. ‘ āl-i ḥazret.	ḥidmet.
ḥīn (A) zaman, vakit.		-ünj 21b/19
	21a/1	-e 27b/5
	ḥīn-i mevt ölüm vakti.	-ini 53a/3
	-de 21a/19	-üm 48b/5
hindī (A) güzel sanatlarda kullanılan bir kâğıt cinsi.		-ümüz 47b/4
	25a/16	hiẓmet it- hizmet etmek.
hindū (F) ben, benek.		(d)-en 47b/8
	53b/13	(d)-er 47b/7; 59b/10
	Ayrıca bk. kākül-i hindū.	(d)-erdi 45b/11
ḥisāb (A) hesap.		-mekdür 49b/18
	-in 37b/8	-meye 29a/6
	ḥisāb eyle- hesaplamak.	-mez 40a/10
	-di 68b/2	(-i) i. (d)-güme 68a/10
	Ayrıca bk. bī-ḥisāb.	(-üm) i. (d)-erem 57b/17
ḥiṣāl (A) hasletler.		(-üm) i. -mez 26b/16
	-in 52b/19	hiẓmet kııl- hizmet etmek.
	-ünj 30b/14	-a 29b/12; 47b/6
ḥiṣār (A) kale, hisar.		-acağdur 26b/21; 27a/16
	5a/2; 56b/9	-an 47b/6
	-a 27b/18	-am 50b/18
	-ı (be.) 44a/4	-dı 59b/6
ḥiss (A) duygu.		-mağa 38b/15
	-ile 11b/9; 43b/11	(-i) kı.-am 49b/17
		(-ini) kı.- acağdur 29a/4
		(-ler) kı.-a 29a/7

(-ün) k.- acağdur 27a/2

(-ün) k.- ısamam 57b/16

(-ün) k. -uram 40a/13

hizmetde kâşır ol- istekleri yerine getirmek, saygısızlık etmemek.

-up 59b/19

hizmetde kuşur ko- istekleri yerine getirmek, saygısızlık etmemek.

-mayavuz 41a/5

hizmetde ol- hizmet etmek.

-sunlar 50b/10

hizmete yüz sür- hizmet etmek.

-evüz 41a/4

-sünler 50b/7

hizmet-i Süleymāna yüz sür- Hz. Süleyman'a hizmet etmek.

-em 61b/20

hizmetinde kal- hizmet etmek.

-dı 57b/21

hizmetine yüz sür- hizmetini yapmak.

-em 66a/10

-evüz 29a/10

-mege 53a/1

-sün 48a/2

hizmetüne fermān hizmet etmeye hazır.

-em 33a/13

hizmetünden yüz çevür- hizmet etmemek.

-meyem 49b/15

hizmetüne yüz sür- hizmetini yapmak.

-elüm 57b/8

-em 32b/21

-mek 47b/2

-sün 48a/2

hizmet-kār (F) hizmet eden, hizmetçi.

19a/9

hōca (F) hoca, muallim, efendi.

69b/6

hod (F) da, de, dahi.

6a/16; 6b/2; 6b/15; 7a/14; 14b/21; 15a/13; 16a/9; 25a/7; 29a/21; 31a/1; 34a/2; 38a/12; 43b/2; 49b/2; 59a/19; 61a/11

Ayrıca bk. **bi-hod ol-**

hod-bīn kendini beğenmiş, bencil.

64b/17

hor (F) değersiz, hakir.

25b/8; 35a/20; 66a/9

hor bağ- küçük görmek.

-ma 59b/22

hoş (F) güzel, iyi, tatlı.

2a/11; 5a/20; 13b/17; 16a/13; 23b/4; 26a/6; 26a/16; 29a/17; 41a/5; 41a/15; 42a/11; 50a/12; 51a/3; 52a/16; 69a/8

hoş gel- beğenmek.

-di 49b/21; 51a/14; 51a/16; 57b/20

-üp 47b/9; 48a/3

hoş gel- gelen kişiye söylenen selamlama sözü.

-dün 18b/11

-sün 12a/4

hoş gör- hoşgörü ile karşılamak, beğenmek.

-üp 32b/4

-ür 29a/12

- hoş tut-** iyi davranmak, şefkat göstermek.
-ana 33a/1
Ayrıca bk. **nā-hoş**.
- hoşnūd** (F)
hoşnūd kıl- memnun etmek.
50b/3
- hū** (F) huy, mizaç.
14a/2; 52a/15
- hūb** (F) hoş, güzel.
3a/3; 10a/20; 18a/16; 21a/3;
27b/13; 30b/14; 30b/15;
50b/20; 54a/8; 59a/19; 64a/8
-durur 40b/14
Ayrıca bk. **te'lif-i hūb eyle-**.
- hubūbāt** (A) taneler, tohumlar.
2b/12; 3b/6; 6b/9; 50b/14
-dan 3b/7
- huccet** (A) delil.
-ile 121b/18
- hūk** (A) domuz.
9a/13; 9a/14
- huld** (A)
huld u berīn yüce cennet.
37b/16
huld u cinān cennet bahçeleri.
7a/4
- hulķūm** (A) boğaz, gırtlak.
-dan 22a/8;
-ından 22a/10
- hūlu** (F+T) huylu, kendine özgü huyu olan.
-sını 8b/12
- hūn I** (F) 1. kan.
- 2a/14
-dan 42b/14
2. öldürme.
Ayrıca bk. **haṭṭ-ı hūn**.
- hūn II** (A)
hūn-ı Süleymānī Hz. Süleyman'a ait sofralar, siniler.
5b/9; 51a/16; 51a/18
- hūr** (A) cennet kızları, huri.
24a/17; 25b/6; 37b/13; 64b/14
- hurd** (F)
hurd eyle- parçalamak, dağıtmak.
-di 9b/3
hurd kıl- parçalamak, dağıtmak.
-asın 55b/10
-ur 54b/3
hurd ol- parçalanmak, dağılmak.
-up 9a/8
-sun 55a/3
- hurde** (F) ufak değersiz şey, kırıntı.
26a/18
- hurde-dān** (F) dikkat sahibi, nükte ve inceliği anlayan.
14b/8
- hurmā** (A) hurma yemişi.
67a/4
- hurrem** (F) mutlu, şen, sevinçli.
10b/21
-durur 2a/11
hurrem ol- şen olmak, mutlu olmak.
-mağ 57a/9
Ayrıca bk. **şād u hurrem**.

- hürşid** (F) güneş.
-i (be.) 69b/6
- hurūs** (F) horoz.
47b/18
- hurūş** (F)
hurūş it- coşmak.
-di 16a/4
(d)-üp 2a/3
- huşūş** (A) konu.
-da 4b/11; 48b/15; 49a/3; 50b/5
-ın 41b/13
- huşūşā** (A) özellikle, bilhassa.
63b/10
- hūş** (F) akıl, fikir.
38b/19
- hūş** (F) vahşi kuş.
16a/4; 17b/20; 18a/5; 21a/9;
29a/2; 34b/12; 35a/19; 43a/20
- hūt** (A) sevr burcundan ileride
hamel burcu istikametinde bir
burç.
51b/11
- hūy**
bk. **hāy 1 hūy**.
- huzūr** (A) hazır bulunma.
-ı (iy.) 25b/14
-ıla 44b/1
-ına 6b/7; 39b/15
- huccāc** (A) hacılar.
-ı (iy.) 64a/4
- hücūm** (A)
hücūm it- saldırmak.
(d)- üp 42b/4
hucum kı1- saldırmak.
-dılar 42a/11
- hüdā** (F) Allah, Tanrı.
14a/5; 30b/16; 39a/9; 39a/14;
51b/11; 51b/12
-nuñ 64a/8
Ayrıca bk. **bende-i Hüdā; merd-
i Hüdā, nām-ı Hüdā; yār-ı
Hüdā**.
- Hüdāvend** (F)
hüdāvend-i cihān cihanın
hükümdarı.
48b/12
- hüdāygān** (F) büyük hükümdar.
69b/2
- hüdhüd** (A) Çavuşkuşu, Hz.
Süleymana haber getirip
götüren kuş.
(106 defa geçer.)
-den 5b/14; 41a/6; 51a/9
-durur 62a/8
-e 3b/20; 4a/16; 4b/12; 5a/16;
5b/21; 11a/19; 12a/14; 27b/10;
28a/7; 32b/12; 35b/14; 40b/20;
42a/4; 44a/14; 45b/16; 46b/19;
60a/19; 61a/6; 62a/8; 63b/3;
63b/4
-i (iy.) 2b/1; 2b/2; 3a/5; 3b/13;
4a/18; 5b/19; 12a/17; 27b/14;
29b/15; 50b/21; 58b/2; 62a/9;
63b/2
-ile 3a/3; 61a/14; 61a/15;
62b/11; 62b/15
-le 6a/9; 41a/8; 51a/2
-lerüñ 4a/12
-üñ 2b/4; 3b/20; 4a/12; 4b/5;
4b/7; 5a/7; 5a/13; 5b/15; 5b/20;
6a/1; 12a/17; 12a/19; 30b/14;
41a/7; 41a/10; 47a/3; 51a/12;
58b/16; 61a/7; 61a/8; 61a/18;
61a/19; 62a/13; 62a/15; 62a/16;

62b/15; 63a/19; 63b/18;
63b/20; 64a/11; 64b/3; 64b/10

hükemā (A) bilgiler, hakîmler.

4b/6; 19b/6; 19b/18; 34a/15;
34a/17; 47a/13; 47a/19; 48a/14;
49a/21; 49b/5; 55a/13

Ayrıca bk. **cemî^c-i hükemā**.

hüküm (A) hüküm, emir, buyruk.

44b/2

-i (be.) 38b/16

-i (iy.) 18a/5; 24b/9; 38b/17

-inde 23a/10; 48b/4

-ine 18b/10; 55b/1

-ini 28a/3

-iyle 32b/19

-üm 40a/12; 62b/15

hüküm eyle- hüküm vermek,
emretmek, buyurmak.

-di 2b/4; 2b/11; 3a/18; 7a/17;
8a/14; 8a/17; 8b/14; 8b/19;
12b/12; 27b/12; 33b/12;
33b/15; 33b/21; 42a/17; 42b/20;
44a/8; 46a/4; 46a/6; 46b/7;
49b/10; 50a/10; 51a/6; 57a/17;
59a/13; 61a/14; 65a/2

-diler 7a/20; 61a/4

-dügi 15a/1

-sün 5a/3

hüküm geç- emretmek, sözü
geçmek.

(üm) g.-erdi 40a/12

hüküm it- hüküm vermek,
emretmek, buyurmak.

-diler 19b/5

-dügüm 25a/14

-düm 12a/10

(d)-e 33a/20; 58a/10

(d)-em 11b/12

(d)-er 18b/21

(d)-erken 55a/19

(d)-üben 15b/15; 55a/17

(d)-üpdür 27b/20

hüküm kı- hüküm vermek,
hükmetmek, buyurmak.

-dum 56b/12

(-i) kı-ısar 38b/17

(-i) kı-mağ 18a/5

-ursa 3b/17

hükmin yitür- hüküm veremez
durumda olmak.

-eceedür 14b/11

hüküm-i Süleymān Süleyman
peygamberin buyruğu.

60b/8

hüm (A) onlar.

42a/11; 42b/4

hüm kı- korkutmak.

hümā (F) devlet kuşu.

35b/5

hümām (A) himmetli, azimli, bir işe
sımsıkı sarılıp o işi başarma.

1b/12; 25b/20

hümāyün (F)

Ayrıca bk. **çetr-i hümāyün**.

hüner (F) hüner, marifet, bilme;
ustalık

13b/8

-le 2a/6

-in 7a/18

hürmet (A) saygı.

-i (be.) 24a/18; 49b/19; 52b/21;
53b/9; 61b/7

-içün 24a/17; 66a/7; 69a/18

- in 58b/20
-inün 3a/10
hürmet bul- saygı göstermek.
(ün) b.-a 35b/21
hürmet it- saygı göstermek.
(d)-erdi 61a/18
-se 61b/7
hürmet kı1- saygı göstermek.
-a 47b/5
-am 6b/4
-ur 12a/12
- hüsn** (A) güzel, iyi, güzellik.
2a/13
-ün 14a/11
-ine 39b/2
hüsn-i havvā Havva'nın
güzelliği.
66a/1
Ayrıca bk. **āyet-i hüsn;** Yūsuf-ı
hüsn.
- hüzn** (A)
hüzn-i Ya'kūb Yakup' un
kederi.
-uñ 66a/3
- I.**
- ıldız** yıldız. krş. **ılduz.**
-inuñ 36b/3
- ılduz** yıldız. krş. **ıldız.**
-inuñ 36a/16
-lar 18b/19
- ır**
bk. **ecel ırın ırlat-**.
- ırağ** uzak. krş. **ırağ.**
ırağ ol- uzak olmak.
-ma 13b/13
- ırağ** uzak krş. **ırağ.**
45b/4; 46b/17; 48a/21; 60a/5;
63a/3
-dan 44b/6; 48a/17; 50a/17
- ırlat-**
bk. **ecel ırın ırlat-**.
- ısr-** ısırmaq. krş. **ısr-**.
-up 9b/4
- ışmarla-** (F.+T.) 1. bir şeyin
yapılmasını veya getirilmesini
istemek, sipariş etmek.
-dı 3a/4
2. emanet etmek.
-dılar 40a/15; 58b/6
- ısrā** öte, ileri, karşı taraf.
13a/16
- ışık** ışık.
59a/21
(ğ)-ına 42a/16
- ışk** (A) aşk.
14a/14; 26a/13; 26a/15
-ına 66a/8; 69a/17
ışk-ı Hakk Allah aşkı.
69a/4
- ıtvāl** (A) uzatma, uzama.
-inden 19a/20
-ine 19a/18
- İ.**
- ibādet** (A) din buyruklarını yerine
getirme.
-e 27b/9
ibādet eyle- tapınma, emirleri
yerine getirme.
-di 18a/11
ibādet it- tapınma, emirleri
yerine getirme.

(d)-er 68a/8	-ile 3b/16
(d)-erler 31a/12	-iyle 12a/18
(d)-üp 18a/18	icāzet al- izin almak.
‘ ibādet kı1- tapınma, emirleri yerine getirme.	-up 5a/4; 6b/8; 33a/16
-a mısız 24a/2	icāzet dile- izin istemek.
-mağ 11a/2	-r 39b/13
ibdā‘ (A)	-rlr 4b/4
ibdā‘ eyle- yaratmak.	icāzet iste- izin istemek.
-dün 69a/16	-gil 4a/1
‘ ibret (A) kötü bir olaydan çıkarılan, öğrenilen ders.	-r 30a/3
57a/9	icāzet vir- izin vermek
-e 10a/16	55a/2
‘ ibret al- ders almak.	-di 27b/8; 39b/11
-dılar 62a/17	-dügi 46a/2
-dum 19a/21	ictihāl (A) dönüp dolaşma.
-up 4b/6; 13b/3; 18b/4; 36b/13	53a/20
-ur 34a/11; 54a/4	iç bir şeyin iç kısmı, dahil, içeri, orta,
‘ ibret tut- ders almak.	-de 67a/16; 68b/18
-up 10b/17	-i 28b/11; 37b/7; 37b/15; 42a/15; 43a/2; 43b/1; 43b/7; 54a/11; 56a/13; 59a/16; 59a/18
‘ ibretu'llāh (A)	-inde 4a/6; 4a/10; 4b/19; 9b/1; 10a/12; 11b/12; 12a/15; 13b/21; 16a/14; 18b/13; 20a/8; 20a/9; 20b/19; 20b/21; 21a/15; 21b/14; 22b/5; 23a/7; 23a/10; 32b/9; 36a/8; 36a/12; 37b/7; 38a/15; 38a/16; 40a/14; 42b/9; 44a/2; 44a/4; 51b/8; 52a/20; 54a/6; 55a/4; 55a/10; 57a/7; 57b/10; 59b/22; 60b/14; 62b/3; 65a/9; 66a/2
bk. ‘ ālem-i ‘ibretu'llāh.	-deki 6a/2; 17b/21; 23b/11; 27b/18; 37b/20
ibtidā (A) başlama, başlangıç; ilk, önce	-den 9b/19; 11a/13
-sın 36b/6	-ine 2a/17; 3a/18; 4b/11; 10a/11; 16a/10; 20a/12; 20a/15;
-yı 19a/14	
ibücek horoz, hindi vb.nin tepesinde bulunan kırmızı deri uzantısı.	
(g)in 41a/18	
icād (A)	
icād it- yeni bir şey bulmak.	
(d)-en 26a/9; 65b/18	
icāzet (A) izin, müsaade, ruhsat.	
-durur 45b/17	

	20b/15; 25b/1; 25b/2; 32b/5; 43a/7; 43a/8; 54a/5		36a/15; 37a/2; 37b/17; 38a/1; 38a/3; 38b/12; 38b/13; 38b/17; 39a/1; 39a/6; 42a/2; 44a/21; 45b/10; 45b/12; 48b/12; 49a/16; 51b/8; 51b/21; 52b/17; 53b/8; 55b/10; 56b/12; 56b/15; 57a/1; 58a/16; 59b/22; 62a/21; 62b/1; 63a/4; 63b/16; 64a/8; 65a/7; 65b/6; 66a/9; 68b/14; 68b/15; 68b/17; 69b/8
	-ini 5a/15		
	-üñüzden 22b/21		
	Ayrıca bk. gönüller içinde yir it-		
iç-	1. bir sıvıyı ağza alıp yutmak, içmek.	içün	için, yüzünden, sebebiyle, -den dolayı.
	-di 3b/8; 10a/9; 10b/11		3a/2; 14a/7; 17b/4; 19a/19; 44b/14; 52a/9; 52a/12; 60b/20; 63b/8; 65b/20; 65b/21; 66a/1; 66a/3; 66a/5; 66b/13; 69a/21
	-diler 3b/8	ider-	aramak.
	-düğümüz 30b/13; 37b/1		-ir 47a/2
	-e 27b/1	iflâh	(A)
	-er 37a/6; 37a/20; 52a/17	iflâh ol-	kurtuluşa ermek.
	-erler 19b/18		-a mı 14b/14
	-icek 37a/19	ifrit	(A) mitolojik, korkunç bir mahluk
	-mekiçün 9a/7		26b/21; 45b/11; 55b/2
	-si 19b/6		-leri 65a/12
	-üp 23a/12		-lerle 8b/17
	2. yemin etmek.	iftihâr	(A) övünme, kıvanma, kıvanç.
	bk. and iç-		14a/3
	Ayrıca bk. müdâm iç-	iftâr	(A) oruç açma, yemek yeme.
içerü	iç taraf, içteki bölüm.		-çün 51b/3
	5b/16; 10a/6; 29b/21; 30aa/12; 33b/4; 39b/16; 39b/21; 47b/14; 47b/19; 48a/13; 48b/6; 54a/9; 56a/11; 62a/6; 62a/11; 64a/18; 64b/1	iftâr it-	yemek yemek.
	-den 55b/6		(d)-en20a/19
içil-	içilmek, yutulmak.	iftâr kııl-	yemek yemek.
	e 40b/14		-dılar 3b/14
içre	içinde, arasında, içine, vaktinde.	iğvâ	(A)
	1b/2; 1b/15; 2a/1; 2a/3; 2a/4; 2a/5; 2a/17; 6a/17; 7a/1; 8b/11; 9a/4; 14a/6; 14a/11; 15a/5; 16a/20; 18b/16; 18b/21; 19a/3; 19a/21; 20a/6; 25b/17; 26b/11; 27a/17; 27a/21; 27b/4; 33a/6; 34a/7; 34b/3; 34b/12; 35a/20;		iğvâ kııl- yolunu şaşırtmak.
			-ur 17a/12

iḥsān (A) iyilik, bağış, lütuf 1b/3 iḥsān eyle- iyilik etmek, bağışlamak. -di 57a/21; 57b/1	50b/13; 51a/16; 54a/16; 55b/20; 56a/5; 58a/9; 59b/8; 65a/16; 67b/20; 68b/8 -müz 17b/6 -müzi 32a/13
iḥtirāc (A) iḥtirāc it- benzeri görülmemiş bir şey ortaya koymak. -dün 69a/16	-si 9a/21; 17a/2; 27b/13; 29b/5; 52a/10; 65a/15; 67a/4 -sin 5a/2; 16a/17 ikin ikin ikişer ikişer. 40b/16
iḥtiyār (A) iḥtiyār eyle- tercih etmek. 18a/5; 53a/19 iḥtiyār kıl- tercih etmek. 18a/4	iki yüz iki yüz (sayı adı). 44b/12 Ayrıca bk. biç iki yüz; on iki; on iki biç; otuz iki; yitmiş iki.
iḥtiyāt (A) tedbirli davranma, sakinmak. 29a/15; 54b/5 -ı (be) 54b/6	ikile- bir şeyin sayısını ikiye çıkarmak. -di 42b/6
iḥyā (A) canlandırmak. iḥyā kıl- canlandırmak. -aldan 1b/8	ikinci iki sayısının sıra sıfatı, ikinci sırada olmak. 6a/18; 11a/1; 21b/5; 22b/18; 34b/2; 36a/6; 54b/18; 57a/19 Ayrıca bk. otuz ikinci.
‘ikāb (A) bk. sevāb-ı ‘ikāb bul-	ikişer iki sayısının üleştirme sayı sıfatı. 27b/17; 50b/8; 51a/17; 60a/19; 60b/3; 60b/4
iḳdām (A) gayret ve sebatla çalışma. -ı (be) 15b/1 iḳdām it- gayret etmek. (d)-ün 5a/13	iḳlīm (A) ülke, yer, diyar. -ün 3a/10
iki iki (sayı adı). 2b/9; 6a/17; 6b/13; 9a/17; 10a/5; 10a/18; 10b/18; 16b/18; 17a/3; 17b/8; 17b/10; 17b/12; 19b/13; 19b/15; 27a/18; 29b/13; 31b/16; 32a/1; 32a/13; 32b/2; 33a/7; 34a/21; 35b/16; 35b/18; 37a/21; 38a/2; 39b/7; 43a/13; 43b/17; 45b/6; 47b/14; 47b/16; 48a/5; 48a/6; 50b/9;	ikrāh (A) ikrāh it- tiksirmek, iğrenmek. (d)-er 22b/19 ikrām (A) ağırlama, hürmet gösterme. -ıla 47a/5 ikrār (A) söz, tasdik, kabul etme. -uñ 11a/2 il il, memleket, diyar, ülke. krş. el.

-emüze 32a/4	ilerü var- ileri çıkmak, öne çıkmak.
-inde 23a/18	-a 54b/17
-ine 52a/11; 61a/10	-ayın 55a/2
ilāh (A) Allah, Tanrı.	-dı 10a/11; 10b/6; 10a/10; 11a/9; 11a/11
58a/15; 66a/3	-up 10a/8
ilāhe (A) Tanrıça.	ilet- iletmek, göndermek, ulaştırmak, götürmek. krş. ilt-
13b/15; 26a/10	-di 23a/7
ilāhī (A) Allah'ım, ey Allah.	-düm 68a/1
10a/18; 10b/8; 35a/8; 53b/11; 69a/4; 69a/16	-elüm 63b/6
i' lām (A)	-esin 10a/18
i' lām eyle- bildirmek.	(d)-eyin 32b/15
-ledüm 51b/21	-gil 29b/11; 67b/22
i' lām it- bildirmek.	-medüm 68a/1
-di 62b/7	-sün 61a/4
ilçi bir devleti başka bir devlete temsil eden sefir.	-üp 62a/18
16a/12; 17a/9; 17a/11; 17b/7	(d)-ür 64a/4
-nüñ 7a/17	(d)-ürem 68b/16
-si 62a/17; 64b/10	(d)-ürler 22b/12; 31b/6; 35b/9
-sin 13a/1; 28b/14	iley yan, ön, karşı.
-sinüñ 12b/11	-inden 16a/4
-ye 17b/5	illā (A) illa, ancak, sadece, hariç.
ilçileş- haberleşmek.	10a/11; 10a/8; 10a/11; 10b/6; 10b/10; 11a/9; 11a/11; 23b/10; 54b/17; 55a/2; 55a/8; 55a/11; 55a/12; 63a/1
-elüm 17a/17; 17b/4	'illet (A)
ile ile, ve; birlikte, vasıtasıyla..	'illet-i kār-ı gāh amaçsal sebep.
3b/2, 3b/14; 3b/16; 5a/18; 7a/18; 11a/2; 12a/17; 15a/11; 16a/5; 52b/1; 52b/14; 58b/10; 59b/19; 60a/10; 61a/14	69a/15
'ilel (A)	'ilm (A) bilme, biliş; bilgi.
bk. bī-'ilel .	27b/4
ilerü	-den 12b/7
ilerü gel- öne doğru çıkmak.	-i (be.) 27b/3; 41b/12; 69a/5
-üp 23b/10; 55a/8; 55a/11; 55a/12; 63a/1	-i (iy.) 15a/10

-ile 24a/13; 34a/18; 55a/6; 55a/20; 62b/4	-evüz 21b/18
-in 52b/16	-mek 50a/2
-inde 15a/12	-mezüz 23a/20
-ine 22b/8; 24b/9	-señ 11a/1
‘ ilm-i ğaybī gayba ait bilgi.	-üp 24a/1; 24a/14
-de 15a/11	īmāna gel- iman etmek, inanmak.
‘ ilm-i ledün gayba ait bilgi, Allah’ın sırlarına ait bilgi.	-mediyse 21a/17
27b/2; 39a/12	-mesine 50a/7
-i (be.) 53b/4	-üben 24b/6
‘ilm-i nücüm astroloji	‘ īmānsuz (A+T) inancı olmayan.
-da 29a/1; 29b/8	15a/15
312	imdi şimdi, şu anda. krş. şimdi .
Ayrıca bk. ehl-i ‘ilm .	5a/3; 6a/8; 9a/16; 10a/19; 11b/17; 12b/9; 14a/16; 26a/21; 33a/2; 33b/1; 37a/13; 42b/17; 43b/5; 45b/14; 52a/11; 52a/18; 52a/21; 55b/12; 59b/3; 60b/21; 66b/14
ilt- iletmek, göndermek, ulaştırmak, götürmek. krş. ilet-	imtiḥān (A) sınav, deneme.
-elüm 63b/6	-içündür 15a/11
-tüklerine 22b/16	in en, genişlik.
-ürler 22b/16	-i (iy.) 54a/11
iltifāt (A)	in- inmek.
iltifāt it- bakmak.	-di 3a/21; 14a/19; 29b/21; 30a/12; 44a/13; 51b/6; 52b/3; 60a/4; 62a/2; 62a/7; 67a/10; 64a/21; 67a/3
-meyüp 59b/15	-diler 2b/10; 46a/3; 60a/4; 60a/6
imām (A) imam, öncü, lider.	-e 11a/8
25b/14	-er 66b/10
imāmet (A) imamlık.	-erken 15a/7
1b/12	-erler 38a/12
īmān (A) inanç; Allah’a inanma.	-evüz 29a/10
53a/16	-icek 54b/19; 54b/20; 54b/21; 60b/7
-a 21a/17; 50a/4	-mesi 38b/2
īmān getir- inanmak.	
-diler 23a/16; 24b/7	
-e 41a/21	
-elüm 21b/2	
-em 50a/6	

-mezdi 28b/8	-di 5b/12; 17b/16; 52a/4; 67b/3
-mezse 11b/11	-meye 50b/3
-üben 43b/9	-meyeler 50b/1
-üp 43b/19; 44a/11; 46a/8; 58b/4; 59b/14; 60b/9; 60b/12; 66b/6	-mişdi 6a/13
‘ inād (A)	-üp 18a/10
‘ inād kı1- inat etmek.	-ürler 50b/1
-urıdı 33b/1	-ürsin 52b/5
in‘ām (A) nimet vermek, ihsan etmek.	incit- incitmek, üzme, zarar vermek.
57a/21; 57b/2	-me 14a/15
‘ inān (A) dizgin.	-meñüz 44a/14; 62a/9
40b/2	-mesünler 44a/16
inan- kanaat getirmek.	-meye 50b/13
29a/9; 38b/13; 62b/13	-meyeler 61a/14
-dı 69a/13	(d)-üp 21b/1; 28b/10
-madı 3a/11; 17b/17; 68a/713	incitdir- zarar verilmesine sebep olmak.
-madılar 33b/12	-meñüz 44a/14
-mazsın 17b/19	incü inci.
-mazsız 23a/5	37b/4; 37b/8
-up 33a/19; 41b/7	-durur 36a/21; 37b/2
-ur mısın 14b/8	-ler 31a/11; 37b/8
inandur- inandırmak.	-yi 37b/6
-dı 6b/8	indir- inmesini sağlamak. krş. indür- .
‘ ināyet (A) yardım, iyilik, ihsan.	-üp 48a/11
53b/2; 66a/21	indür- inmesini sağlamak. krş. indir- .
-i (iy.) 5b/11	-di 54b/18
‘ ināyet it- lütufta bulunmak, ihsan etmek.	inek dişi sığır.
-meye 13b/6	9a/5
‘ ināyet kı1- lütufta bulunmak, ihsan da bulunmak.	infi‘āl (A) gücenme, darılma
24a/19; 69a/18	49a/1
incin- gücenmek, üzölmek; rahatsızlık duymak.	inle- 1. inlemek, acısını ifade etmek için ses çıkarmak, sızlamak.
	-di 7b/5

2. (yer için) gür, uğultulu ve yankılı seslerle dolmak; çınlamak; yankılanmak.
-di 42b/6
- ins** (A) insan.
11b/16; 12b/1; 17b/20; 18a/6;
29a/2; 35a/19; 35b/6
- inşāf** (A)
inşāfa gel- merhamete gelmek.
-üp 55b/13
- insān** (A) kişi, insanoğlu.
18a/6; 18a/12; 19b/9; 19b/12;
19b/18; 41b/18; 48b/4; 60b/20;
66b/7
-a 19b/8; 19b/15
-ı (be.) 18a/7
-lığuyla 61a/20
-mı 53b/17
-uı 12b/3
Ayrıca bk. **cemī^c-i insān;**
müvekkel-i insān; **tekvīn-i**
insān.
- insānlık** (A+T) Toplumsal bir varlık ya da ahlakî değer olarak ele alınan insanların tümü; beşeriyet; insaniyet.
(ğ)-uıla 61a/20
- inşā'allāh** (A) Allah'ın izniyle, Allah isterse " anlamında bir söz.
57b/10
inşā'allāh u te'ālā "yüce Allah'ın izniyle."
5a/17; 5b/13; 11b/1; 28a/15;
38b/4; 40b/21
- intihā** (A)
intihā bul- son bulmak, sona ermek.
-dı 39a/10
- intikām** (A)
intikām it- öç almak.
(d)-üp 17a/2
- inle-** inlemek.
-diler 62a/19
-miş 16b/5
- ir** erken.
6a/12; 25b/16; 26a/226a/5;
59b/2
- ir-** 1. varmak, ulaşmak, katılmak; dahil olmak, gitmek.
-di 9b/4; 10b/6; 10b/10; 16v/1;
16b/8; 36b/10; 36b/12; 55a/8;
56b/14; 68a/1
-diler 5b/15; 45b/6; 60b/8;
62a/10
-düm 47a/8; 67b/12
-e 2a/3; 64a/9
-elüm 55b/8
-en 15a/14
-esin 3a/5
-icek 52b/9
-ince 22a/21; 59b/17
-medi 19a/14; 30a/8
-medüm 30b/16
-mege 47a/17
-yeydüm 68a/11
-mez 18b/7
-se 36a/20; 36a/21
-sün 51b/17
-üp 7a/9; 32b/9
-ür miydüm 68a/11
2. akıl ermek.
-dügince 19b/1
Ayrıca bk. **āhire ir-;** **belā ir-;**
elem ir-; **hidāyet ir-;** **kemāle ir-;**

	mağşūda ir-; Ḥaḳḳa ir-; zarar ir-		1b/11
irgür-	eriştirmek, ulaştırmak. 27b/5 -diler 6a/12 -ürse 26a/5	ism	(A) isim, ad. -in 33a/7 -ine 61b/7 -ünüz 18b/12
iri	iri, büyük. -si 8a/6; 9a/4; 12a/2; 28a/18; 42b/5; 52b/21 -siyle 12b/16; 7b/1	ism-i Ḥaḳḳ	Allah'ın adı. -a 61b/7; 61b/8; 61b/9 -ıçun 66a/7
iril-	erilmek, ulaşılmak, varılmak. -meye 58a/5 -sün 50b/11	is	sahip, malik. -si (iy.) 25b/12; 60a/18 -sinden 46a/8 Ayrıca bk ' adl-i dād is .
irin	irin. 16b/16; 42b/1	issi	sıcaklık. -nden 69a/8
iriş-	ulaşmak, yetişmek, erişmek. 64b/17 -di 30b/21 -diler 32a/16 -e 39a/2 -e mi 15b/13 -se 26a/15 -üp 8a/8; 27b/15 -ür 54b/6; 63b/15	iste-	dilemek, talep etmek. 59b/20 -mediler 49b/7 -mek 69a/2 -mesün 66a/9 -r 2a/1; 2a/10; 7a/15; 53a/13 -rise 47b/7 -risek 18a/7 -riseñ 16a/16; 47b/8; 49a/8 -yüp 50b/3 Ayrıca bk. amān iste- ; icāzet iste- ; mu' cize iste- ; yardım iste-
irkek	erkek. krş. erkek 20a/15; 35b/13; 42a/18 -den 22a/1 (g)-i 20a/1; 21a/4; 22a/14 (g)-inüñ 20a/3	istifsār	(A) istifsār eyle- sormak. -di 3b/9
ise	olunca, olursa, olsa da, -ince, -diği için, -diği vakit. 4b/17; 26b/11; 29a/8; 33a/14; 34b/16	istihzā	(A) alay. -yla 24a/4
İslām	(A) Hz. Muhammed'in Allah tarafından tebliğine me'mur olduğu din.	istikrāh	(A) iğrenme, tikslenme. -ıla 64a/4

istimālet (A)	-diler 42a/19
istimālet vir- teselli etmek.	işāret it- bir şeyi jest ve mimiklerle göstermek, anlatmak.
-di 15b/20	-di 63b/4
‘iṣyān (A)	işāret kıl- bir şeyi jest ve mimiklerle göstermek, anlatmak
‘iṣyān it- boyun eğmemek.	-di 9b/20; 55b/21; 56b/2
(d)-esin 56b/17	-up 17a/7
iş iş. görev, faaliyet, eylem, hal.	işbu işbu, işte bu.
12a/11; 17a/17; 53a/21	23b/17; 26a/4; 51b/15; 55a/17; 56b/7; 62b/10
-i 17a/21; 46b/4; 47a/9; 52a/16; 61b/11	işidil- işitilmek.
-lere 15a/17	-di 66a/21
-ümle 31b/3	işit- işitmek, duymak, dinlemek.
-üñ 62b/18	53a/20; 68b/20
işlerin bitür- öldürmek.	-di 4a/1; 5a/14; 5b/9; 11a/6; 14a/18; 37b/19; 47a/3; 52a/2; 52a/3; 55b/5; 57a/12; 65a/1
-dük 48a/10	-diler 52b/21
-ürdüm 16b/2	-dük 14b/3
‘iṣ (A)	-düm 6a/17; 68a/4
‘iṣ ü nūṣ eyle- yiyip içmek.	-dün 14b/2
-di 13a/4	-dün mi 41b/4
‘iṣ ü nūṣ it- yiyip içmek.	(d)-elüm 23b/7; 30b/17
-diler 28b/16	-gil 31a/3
(d)-erlerdi 19b/19	(d)-icek 14b/7; 58b/21
‘iṣ ü nūṣ kıl- yiyip içmek.	(d)-irüz 15a/19
-arlar 15b/16	-medi 13a/4; 49a/7
-avuz 28b/19	-medük 39a/11
-dılar 28b/20	-medüm 2a/1
-up 3a/8	-mezdüm 30b/21
işāret (A) belirti, iz, alamet.	-miş 31a/3
27a/20; 55b/14; 55b/17	-mişler 37b/21
-i (iy.) 55b/19	
-in 46a/11; 52b/10; 55b/21	
işāret eyle- işaret etmek.	
-di 3b/6; 4a/16; 11a/8; 45b/16; 46a/10; 46a/13; 46b/16; 52b/4; 52b/10	

- (d)-üp 11b/20; 13a/8; 14b/2;
17b/6; 20a/16; 25a/11; 26a/15;
33b/9; 39b/19; 40b/8; 40b/19;
41a/6; 41b/6; 49a/3; 53b/3;
55b/12; 62a/9; 63a/13; 67a/18
- ür 53a/16
- ürse 12a/9
- işle-** yapmak, etmek.
62b/18
- lersin 69a/15
- leseñ 39a/6
- işkār** (F)
işkār ol- avlamak.
-ur 53a/10
- işkence** (F)
işkence vir- işkence etmek.
-esin 15b/19
- iştıyāk** (A) şevklenme, göreceği gelme,
özleme.
-ından 14a/14
- iştıyāk it-** şevklenmek.
-diler 53a/2
- it-** etmek, eylemek, yapmak,
kılmak.
2a/11; 5a/11; 9a/4; 36a/2;
49a/18
- di 2a/18; 4a/2; 18a/4; 25b/18;
51b/9; 53a/19; 66a/1
- diler 3b/13; 55a/11; 59a/10;
65a/5
- diyse 66a/14
- dügi 52b/21
- dügini 23a/19
- dügüme 49b/14
- dügümüze 46a/16
- düm 69a/19
- dün 49b/16
- (d)-eler 9a/5
- (d)-elüm 48b/20; 49a/4
- (d)-erem 14a/3
- (d)-erler 66b/4
- (d)-ersevüz 17b/5
- (d)-esin 69a/1
- (d)-ersiz 34a/6
- (d)-evüz 32a/4
- (d)-iserdür 64b/16
- megil 24a/19
- mek 48b/10; 48b/14; 51b/9;
53a/13; 53a/15
- meye 56b/10
- mez 26b/16
- se 52a/13
- itdügin bul-** ettiğini bulmak.
-acağın 24a/13
- ur 21b/8
- Ayrıca bk. **āgāh it-**; **āh it-**; **āhir it-**; **alkış it-**; **āzād it-**; **bağış it-**; **bağış it-**; **bend it-**; **beyān it-**; **bī-
karār it-**; **bün-yād it-**; **cāhil it-**;
cehd it-; **cem^c it-**; **ceng ü cidāl it-**;
cevelān it-; **cimā^c it-**; **cüş it-**;
cüzā it-; **çāk it-**; **çāker it-**; **dār it-**;
dār-ı gīr it-; **def^c it-**; **devr it-**;
devrān it-; **dostlık it-**; **dilek it-**;
deşt-i geşt it-; **du^c ā it-**; **efzūn it-**;
emr it-; **esīr it-**; **eylik it-**; **fāhr it-**;
farq it-; **faşih it-**; **fermān it-**;
feryād u zār it-; **feth it-**; **fikir it-**;
fikr it-; **fitne it-**; **gam it-**; **gam-
gīn it-**; **gamz it-**; **gāret it-**; **gāyib it-**;
gīdā it-; **gūbār it-**; **gūş it-**;
gūmān it-; **gūnāh it-**; **habs it-**;
hacāmat it-; **hāk it-**; **halāş it-**;
harāb it-; **hareket it-**; **hāsīd it-**;
hayāl it-; **haṭā it-**; **havf it-**; **hayıt du^c ā it-**;
hāzır it-; **helāk it-**; **heng**

it-; hezīmet it-; hıfz it-; hilkat it-; himmet it-; hizmet it-; huruŝ it-; hücum it-; hüküm it-; hürmet it-; icād it-; iftār it-; ihtirā' it-; ikdām it-; ikrāh it-; i' lām it-; iltifāt it-; infāk it-; i' tıķād it-; i' timād it-; iŝtiyāk it-; iŝāret it-; ķabūl it-; ķaŝd it-; ķatlı it-; kelimāt it-; kesād it-; kurbān it-; kül it-; küŝād it-; maħrūm it-; ma' āf it-; meded it-; men' it-; meydān-ı ħālī it-; meyl it-; miŝāl it-; naķl it-; naķŝ it-; nāliŝ it-; na-mudār it-; nāz it-; nazar it-; nefĥ it-; nidā it-; nikāĥ it-; niyāz it-; nūŝ it-; pay it-; pāyidār it-; penhān it-; erhiz it-; pervāz it-; raĥmet it-; rām it-; redd it-; ri' āyet it-; ŝabr it-; ŝavaŝ it-; ŝayd it-; secde it-; sehv it-; selām it-; seyr it-; seyrān it-; ŝoĥbet it-; su'āl it-; ŝād it-; ŝāĥ it-; ŝeni' it-; ŝerĥ it-; ŝerhā it-; 'afv it-; 'arz it-; 'azm-i Süleymān it-; 'ibādet it-; 'ināyet it-; 'isyān it-; i' tıķād it-; 'izzet it-; ta' accub it-; taĥammūl it-; taĥvil it-; tamām it-; ta' n it-; tasdik it-; tāk'at it-; ta' zım it-; ta' aķķul it-; tavāf it-; tecāvüz it-; telef it-; tenbīh it-; teng it-; terk it-; te' ŝir it-; tesbīĥ it-; tevbe tevbe it-; tevekkül it-; tezyin it-; tir-i ĥadeng it-; var it-; vaŝf it-; yād it-; yardım it-; yoķdan var it-; zabt it-; zār it-; zecr it-; zehresini ķāk it-; zerre zerre it-; zeyn it-; zirā'at it-; ziyād it-; ziyāfet it-.

itā' at (A)

itā' at it- boyun eğmek, verilen emri yerine getirmek.

(d)-eydi 26b/14

itā' at kıl- boyun eğmek, verilerin emri yerine getirmek.

16a/16

-a 26b/17

i' tibār (A) saygı, hürmet gösterme. şeref, haysiyet.

-ı (iy.) 56b/19

i' tibār kıl- saygı göstermek.

-ur 3a/15

' itidāl (A) denge, ölçülü olma.

37b/12

i' tıķād (A) inanma, gönülden tasdik ederek inanma, inanç.

-umuz 21b/11

i' tıķād it- gönülden inanmak.

-di 6a/5; 63b/17

(d)-er 40a/11

(d)-erdi 33a/21

i' tıķād kıl- gönülden inanmak.

-dılar 6a/73

i' timād (A)

i' timād eyle- güvenmek.

-medi 6a/5

i' timād it- güvenmek.

(d)-er 40a/11

(d)-üp 23a/5

itmam (A) tamamlama, bitirme.

69a/14

ittifāk (A) birleşme.

-ıyla 16a/17

ittifāk it- birleşmek.

-di 65a/6

ittifāk kıl- birleşmek.

-up 17a/3

iv- acele etmek.

-me 38b/14

-megil 27a/2

<p>iy “Ey” anlamında seslenme ünlemi 2a/2; 2b/17; 3b/4; 5a/8; 6a/13; 7a/12; 7a/15; 10a/2; 10a/16; 10b/3; 10b/18; 13a/10; 13b/6; 13b/17; 13b/20; 14a/15; 16a/8; 18a/2; 18a/7; 21a/21; 24a/16; 24b/8; 25a/1; 25b/6; 25b/10; 25b/20; 26a/1; 29b/18; 30a/5; 31a/17; 32a/12; 32b/20; 26a/1; 29b/18; 30a/5; 31a/17; 32a/12; 32b/20; 33a/1; 33a/2; 34b/9; 36a/10; 36b/3; 37a/4; 38b/19; 38b/20; 39a/1; 39a/6; 39b/17; 40a/9; 41b/21; 49a/3; 49a/15; 50b/2; 51b/18; 52a/18; 54a/21; 54b/4; 55b/3; 55b/7; 56b/4; 56b/9; 57b/12; 58a/18; 58b/5; 62a/6; 62a/21; 62b/7; 64a/6; 65b/18; 66a/7; 69b/1; 69b/7</p>	<p>-in 58b/20 -üm 26b/17; 57b/17 -ünçün 24a/19 -üne 59b/19 ‘izzet eyle- saygı göstermek. -di 2b/2; 11/19; 41b/2; 60a/12; 63a/20; 64b/8 -diler 3a/19 -dün 5b/21 ‘izzet it- saygı göstermek. 61b/10 -di 63b/4 (d)-erdi 61a/19 (d)-üp 29b/12; 59b/22 ‘izzet kııl- saygı göstermek. -a 47b/7 -am 6b/5 -dı 3b/10 -dılar 5a/7 -up 48a/3; 59b/18 ‘izzet ü ikrām kııl- ağırlamak. -up 59b/14</p>
<p>‘īyd (A) bk. hilāl-i ‘īyd.</p>	
<p>‘īyn (A) yabancı hayvanların barınağı, yuvası. 64b/14</p>	
<p>izlet- izletmek. -diler 16b/16</p>	
<p>izn (A) izin. -iyle 33a/12; 68a/14</p>	
<p>‘izz (A) izzet, değer, kıymet. 35b/21 -i (iy.) 22b/6 ‘izzi art- kıymetinin artması. -a 22b/6 Ayrıca bk. celāl-i ‘izz.</p>	<p>J. jīve (F) cıva. 8b/19 K. kā kā tur- götürmek. -urlar 46b/3</p>
<p>‘izzet (A) değer, kıymet, yücelik, ululuk. 47b/7; 47b/21 -i (be.) 53b/9 -ile 11a/15</p>	<p>ķā‘a (A) avlu, iç bahçe. -lar 10a/5 ķab kap. -uñ 37a/2 -unuñ 37a/2</p>

- ḳaba** -up 8a/7; 14b/3; 15b/6; 26b/9; 26b/10; 27a/12; 29b/6; 29b/11; 35b/9; 40a/12; 43a/7; 43a/9; 43a/16; 43b/8; 43b/10; 46a/8
- ḳaba ḳaba** kabaca.
9a/19; 11b/20
- Ḳābe** (A) **Ḳābe ḳavseyn** Hz. Muhammed'in miraçta Allah'a iki yay boyu yaklaşması.
-i (be) 39b/1
- kā' be** (A) **kā' beyi gönlin yıḳ-** bir kimseyi üzme, gönlünü incitmek.
-up 53b/17
- ḳabūl** (A) **ḳabūl eyle-** razı olmak, onaylamak.
-di 24b/1; 57b/1; 65a/16; 66a/15
- ḳabūl it-** razı olmak, onaylamak.
-di 23a/9
- ḳabūl kı-** razı olmak, onaylamak.
-dı 49a/6; 53a/20; 66a/12
-dılar 39b/19
- ḳabza** (A) tutulacak yer, sap.
59b/21
-sına 48a/19; 54b/13
- ḳaç** kaç, ne kadar.
2b/14
-dur 19a/7
- ḳaç-** hızla ayrılmak, uzaklaşmak, uzak durmak; kaçınmak.
-ar 2a/3
-dı 35b/13
-duğın 40b/7
-dum 32b/10
-mağa 13a/20
- ḳaçan** ne zaman, ne zaman ki, nasıl.
10a/21; 19b/19; 19b/20; 20a/1; 20a/4; 20a/17; 20a/19; 20b/12; 21a/5; 21a/18; 21a/19; 21b/13; 21b/20; 22a/13; 24a/9; 24b/10; 25a/10; 26b/3; 41b/5; 50b/11
- ḳadar** (A) kadar.
2b/5; 3a/3; 3a/5; 3a/18; 3b/6; 4b/16; 5b/1; 7a/7; 7a/11; 7a/14; 8a/11; 8a/15; 8a/17; 9a/21; 9b/6; 9b/13; 10b/13; 12a/16; 12b/13; 14a/19; 14b/18; 17a/19; 19a/19; 23a/9; 26b/5; 26b/13; 27b/12; 28a/20; 30a/11; 30b/10; 31b/13; 31b/14; 33a/11; 33b/19; 37b/4; 37b/8; 37b/16; 38a/4; 38a/15; 40b/8; 41a/16; 42b/13; 43b/13; 46a/4; 46a/13; 47b/1; 48a/21; 48b/2; 50a/8; 52a/13; 56a/18; 57a/17; 57b/12
-dı 18b/3
- ḳadd** (A) boy.
-i (iy.) 5a/1; 39b/1
- ḳadd-i ḳāmet** boy pos.
-i (iy.) 9a/1
- ḳadd-i ṭūbā** güzel boy.
39b/1
- ḳadem** (A) 1. ayak, adım.
10a/11; 10b/10; 54b/19; 54b/13; 54b/14; 54b/17; 54b/18; 54b/19; 54b/20; 54b/21
-i (iy.) 10b/13
-inde 44b/1
- ḳadem baş-** ayak basmak, adım atmak.
-ardum 11a/11

- dı 9b/21
-sa 33b/11
2. uğur.
kadem getir- uğur getirmek.
-düh 18b/12
- ḳader** (A) inanılması İslâmî îman esaslarından olmak üzere insanların başına gelecek her türlü işlere dâir Allah'ın ezeli hüküm ve takdiri.
54b/6
- ḳadı** (A) dinî yargıç.
18b/17
- ḳadîd** (A)
ḳadîd ol- zayıf olmak.
-ur 2b/4
- ḳadîfe** (A) kadife.
-si 36a/18
- ḳadîm** (A) eski.
45b/9; 45b/12
- ḳadîme** (A)
bk. 'âdet-i ḳadîme.
- ḳādîr** (A) 1. gücü yeten, güçlü, muktedir.
18b/7; 20a/3; 20b/4; 31a/12
-dür 15a/12; 20b/7; 25a/2
-sin 65b/12; 69a/14
2. her şeye gücü yeten Allah.
-üh 18b/8
ḳādîr-i ḥallâḳ güçlü yaratıcı.
-ı (iy.) 34a/10
ḳādîr ol- güçlü olmak.
-a 34b/4
- ḳadîr** (A) itibar, şeref.
-ğaça 47b/16
- ḳadr** (A)
ḳadrini bil- kıymetini bilmek, önemini, değerini bilmek.
-üp 35b/19
Ayrıca bk. **serv-i ḳadr.**
- ḳafā** baş, kafa.
43a/21
-sı 8a/11; 9b/13
-sın 8a/11; 9b/3; 9b/5
-sında 8b/16; 25b/2; 30b/8; 40b/17; 47a/13; 60a/14
54b/17
- ḳafaş** (A) kafes. krş. **ḳafes.**
-a 31b/8
-la 35a/12
- ḳafes** (F) kafes. krş. **ḳafaş.**
32b/5
-e 39b/9
-i (be.) 32b/9
-iyle 35b/16
-le 35a/12
-ümüzle 32b/8
- kāfir** (A) Allah'a inanmayan.
2a/8; 13b/8; 15b/13; 17b/12; 25a/4; 69a/1
-leri 23b/21; 43a/9
-lerüh 62a/12
kāfir ol- dinsiz olmak.
-up 67b/19
- kāfur** (A)
bk. **misk ü kāfur.**
- ḳağan** (aslan, kaplan için) kükreyen, kızgın.
42b/21
- kāğıd** (F) kağıt.

- 25a/16
-a 61b/6
-dur 61b/5
-idi 61b/3
-ları 61a/20
- kaḥbe** (A)
kaḥbe-zen ahlâkı bozuk olan kimse.
-ler 13a/20
- kaḥhâr** (A)
kaḥhâr-ı Hakk kahredici, yok edici, Allah.
24a/18
- kaḥhârlık** (A+T) kahretme işi.
(ğ)-ından 18b/5
- kaḥkahâ** (A) yüksek sesle gülme.
24a/4
-yla 40b/18; 11b/20
- kaḥrı** (A) mahvetme, helak etme; kahır, derin üzüntü, çok kederlenme.
67b/2
-ı (be) 52a/13
- kaḥra uğrat-** yok etmek, mahvetmek.
(d)-ur 32a/5
- kaḥr çek-** her türlü üzüntüye katlanmak.
-üp 32a/11
- kaḥr it-** yok etmek, mahvetmek.
(d)-er 32a/6
- kaḥr kıl-** yok etmek, mahvetmek.
-ma 24a/18
-salar 4b/15
- kaḥr ol-** üzölmek, mahvolmak.
- acaḳdur 27a/1
- kaḥr vir-** yok etmek, mahvetmek.
-ür 32a/8
- kaḥramân** (F) savaşta yiğitlik ve cesaret göstererek korkusuzca dövüşen kimse.
7a/8
kaḥramânlayın kahraman gibi.
15b/21
- kaḳı-** öfkelenmek, azarlamak.
-dı 2b/20; 7a/16; 8a/14; 9b/4; 9b/12; 12a/12; 40b/8; 56b/15
-dılar 7a/19
-mağıla 40b/8
-r 57a/1
-yup 8a/10
- kaḳış-**
Ayrıca bk. **göz kaḳış-**.
- kaḳnūs** (F) gagasında bulunan çok sayıdaki deliklerden yel estikçe çeřitli sesler çıkaran doęu masallarında gečen efsanevi iri bir kuř.
2b/4; 2b/14; 2b/14; 2b/21; 3b/12; 3b/20; 5a/7; 5a/14; 5a/16; 5b/17; 27b/1; 27b/15; 28a/2; 28a/5; 28a/14; 28a/17; 31a/1; 42a/8; 42a/10; 42a/13; 43b/16; 43b/20; 43b/21; 44a/17; 44a/19; 44b/3; 44b/8; 44b/14; 46a/5; 46a/6; 46a/10; 46a/12; 46a/17; 46b/2; 46b/19; 47a/4; 47a/10; 47a/19; 47a/21; 47b/1; 47b/11; 49a/12; 49a/19; 49b/1; 49b/3; 49b/6; 49b/9; 49b/10; 50a/12; 50a/14; 50b/20; 51a/3; 51a/16; 51a/20; 51a/21; 51b/4; 52a/4; 52a/21; 52b/3; 52b/9; 52b/10; 52b/13; 52b/18; 53a/4; 59a/7; 60b/3; 60b/8

-a 2b/21; 3a/3; 3b/12; 4b/17;
5a/3; 6a/1; 12a/17; 28a/2;
42a/6; 42a/9; 43b/18; 44a/17;
45b/16; 46a/2; 47a/16; 48a/4;
52b/21; 58a/9

-dan 48a/10; 52b/12; 52b/19

-dur 11b/14

-ı (iy.) 6a/19; 46b/18; 47a/1

-ıla 12a/15; 52b/21

-mı 30a/4

-uñ 2b/6; 4a/1; 4b/8; 28a/3;
44a/18; 44b/4; 46a/11; 46b/15;
47a/3; 47a/15; 49a/12; 50a/11;
50b/4; 52b/5; 52b/6; 52b/7;
52b/11; 52b/12; 60a/21; 60b/2

Ķaknūs Ķuşı Kaknus kuşu.

2b/1; 2b/2; 2b/3; 2b/5; 2b/9;
2b/10; 2b/19; 3b/14; 5b/3;
12a/17; 27b/11; 27b/13; 28a/7;
28a/8; 28a/13; 28a/18; 28a/19;
40b/20; 41a/3; 41b/10; 42b/19;
43b/9; 43b/15; 43b/17; 44a/15;
45b/3; 46a/6; 46b/14; 46b/16;
46b/17; 47a/10; 47a/15; 47b/9;
47b/10; 47a/15; 47b/9; 47b/10;
48a/6; 48a/16; 49a/10; 49a/20;
49a/21; 49b/2; 49b/4; 49b/12;
50a/16; 50b/8; 51a/18; 51a/19;
52a/7; 52b/9; 60a/18; 60b/3;
60b/10

-n 3a/7; 43b/16; 46b/9

-na 3a/4; 44a/15; 46b/13;
47a/21; 50b/19; 58b/2

-ndan 30a/3

-nı 4b/3

-nuñ 5a/8; 5b/18; 58b/15

-yla 2b/7; 4b/2

Ayrıca bk. **murğ-ı Ķaknūs**.

kākül (F)

kākül-i hindū.

-ñ 53b/12

Ķāl (A)

bk. **Ķil ü Ķāli Ķo-**.

Ķal- 1. zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunma.

-a 10b/16; 46a/4

-ur 51b/1

2. yaşamak.

-alum 31b/20

3. vebal altında olmak.

-mışdı 31b/14

4. ölmek.

-madı 43a/7; 43b/8; 44a/2

5. hayatını sürdürmek, yaşamak.

-dı 57b/21; 59b/19

-ıcağdur 18a/1

6. maruz kalmak.

-aydı 19a/3

-dı 68a/17 68a/11

-dılar 43b/14

-dum 65b/14

-updur 18b/13

7. kalmak, geride arkada bırakmak, gitmek.

-an 22a/13; 28b/9

-dı 56a/10

-madı 26b/5; 44a/19

-maya 38b/16

-maz 51b/17

-mıssa 68a/11

-sa 24b/16

-up 40b/3

-ur 17a/1

8. yanına kalmak, cezasız kalmak.

-maduḡ 49b/14

-maya 46a/16

Ayrıca bk. **bākī ḡal-**; **‘āciz ḡal-**; **arta ḡal-**; **ayruḡa ḡal-**; **bir ḡarāra ḡal-**; **‘ibrete ḡal-**; **ḡāḡırı ḡal-**; **ḡayrān ḡal-**; **ḡayret iḡre ḡal-**; **maḡbūs ḡal-**; **mecāli ḡal-**; **ḡenī‘ ḡal-**; **yādigār ḡal-**; **yaḡm ḡal-**; **yaluḡuz ḡal-**; **yolda ḡal-**.

ḡal‘a (A) kale, hisar.

4a/9; 4b/11; 5a/11; 5a/17;
5a/21; 5b/10; 6a/4; 7a/21; 7b/9;
7b/16; 11b/2; 11b/4; 12a/1;
12a/11; 12a/20; 19b/12; 26b/9;
27a/13; 27b/20; 40b/9; 41b/10;
41b/18; 41b/19; 41b/21;
42b/13; 42b/14; 42b/18; 43a/5;
43a/6; 43a/11; 43a/18; 43b/1;
43b/3; 43b/4; 43b/6; 43b/8;
44a/16; 44a/18; 44a/19; 46b/3;
53a/8; 53a/16; 56b/9; 58b/1;
66b/1; 66b/5; 66b/7; 66b/8;
66b/9; 66b/10; 66b/16

-da 12a/1; 43a/13; 58b/16;
66b/11; 68b/3

-dan 4a/8; 4b/18; 7a/18; 8a/10;
8a/15; 11b/11; 27a/14; 29b/3;
29b/6; 29b/11; 66b/10

-dur 53a/10

-lar 53a/6

-mı 6a/3; 40b/17

-muza 58a/13

-ḡı 11b/1; 40b/10

-nuḡ 4a/7; 4b/9; 4b/18; 4b/19;
7b/2; 7b/4; 7b/8; 7b/11; 8a/3;
8a/9; 28a/4; 28b/13; 28b/15;
29b/4; 41a/20; 41b/11; 41b/17;
41b/19; 42a/6; 42a/7; 42a/11;
42a/12; 42b/9; 43a/2; 43a/6;
44a/15; 53a/7; 66b/1; 66b/4

-sı 5a/9; 7b/16; 8a/1; 11b/12;
29a/14; 29a/20

-sın 58b/15; 65b/6

-sına 11b/10; 14b/3; 40a/11;

-sından 8b/7

-sınuḡ 4a/6; 4a/8; 26b/6; 63a/11

-nuzı 5a/19

-ya 4a/14; 5a/18; 5b/5; 26b/9;
27b/20; 40b/6; 42a/15

-yı 4b/17; 5a/4; 5a/13; 5a/18;
5a/21; 5b/10; 5b/11; 6a/1; 6a/2;
6a/16; 7b/5; 11a/20; 11a/21;
11b/15; 12a/15; 12a/16; 12a/18;
13a/1; 29a/10; 29a/11; 29b/9;
40b/15; 40b/21; 41a/4; 42b/1;
44a/13; 53a/8; 63a/14

Ayrıca bk. **Cān bin Cān ḡal‘ası**; **cemī‘-i ḡal‘a ḡavmi**; **Gülek ḡal‘ası**; **Sinob ḡal‘ası**; **Sivās ḡal‘ası**.

ḡalay (A) gümüş renkli, yumuşak, dövülgen, sünek bir metal.

34a/3

ḡalb (A) yürek, gönül.

25b/14

-ümüz 31a/14

ḡalb-ı ḡılsım büyülu kalp.

-dur 54b/15

ḡaldır- kaldırmak, yükseltmek. krş. **ḡaldur-**.

-up 2b/14; 6a/13; 54a/1

ḡaldur- kaldırmak, yükseltmek. krş. **kaldır-**.

-dı 47a/5; 64b/9; 66b/17

-dılar 28a/16

-maz 61b/1

-mıḡ 54b/11

4a/17; 5b/16; 14b/2; 15b/7;
25b/11; 30a/15; 30b/3; 34a/21;
35a/18; 47b/20; 47b/21

- Ayrıca bk. **yüzün yirden kaldur-**
.
- kalem** (A) kalem.
26a/18
- kalıb** (A) kalıp.
54b/14; 54b/16; 54b/19;
54b/20; 54b/21; 55a/5; 55a/14;
55/15
-a 55a/3; 55a/5
-ına 55a/15
- kalқан** (A) savaşlarda kullanılan savunma aleti.
68b/5; 68b/9
-ı (be) 7a/9
-ıla 9a/20
-ın 7a/7
-um 68a/19
-uñ 7a/8
- kalq-** kalkmak, doğrulmak.
-dı 60a/3
-ıcaq 40b/6
-sunlar 28a/14
-up 2a/6; 4a/1; 6b/1; 12a/18;
28a/13; 28a/18; 40b/8; 61b/15;
62a/10; 66b/20
- kām** (F) arzu, maksat.
57a/11
kām-ı cān ruhun arzusu.
39a/18
Ayrıca bk. **şād-ı kām ol-**.
- kaşa-**
bk. **göz kaşa-**.
- kañı** (A) bir ucuna ip, deri vb. bağlı vurma, dövme aracı.
-lar 8b/21
- kamer** (A) ay.
20a/9; 35a/3
-e 36b/1
-ü 32b/1
kamer-behçet ay yüzü.
31b/17
-in 52b/20
- kāmet** (A) boy, pos.
56a/15
-i (iy.) 28a/20; 47b/16
-üñ 2a/13
kāmet-i servī servi boy.
-mi 39a/19
Ayrıca bk. **qadd-i kāmet**.
- kāmetlü** (A+T) boylu.
8b/17
- kām-kār** (F) isteğine ulaşmış, mutlu.
18a/3; 32b/20; 37a/2; 53a/11;
53a/21; 61b/10; 64b/16;
65b/21; 66a/12
- kāmil** (A) bütün, tam, noksansız eksiksiz.
32a/10
-durur 15a/9
-lerile 46b/7
-señ 57a/8
kāmil-i ekmel eksiksiz ve tam.
6a/5
kāmil-i şāhib bilgi sahibi.
62a/5
Ayrıca bk. **‘aql-ı kāmil; mīr-i kāmil**.
- kāmiyāb** (F) isteğine ulaşmış.
26a/1; 37a/14; 39a/3
- kañ-kañ** (A) keskin kılıç.
68a/19

ķamu bütün, herkes, tüm.

-sı 27a/4

-ya 38b/17

kmurn (A+F) arzusuna, isteğine ulaşmış

14a/9; 16a/15; 26a/7; 51b/15;
52b/16; 56b/8; 60b/21; 67a/16;
68b/18

ķan kan.

2a/2; 22a/2; 22a/3; 24b/15;
24b/19; 62b/12

-dan 8b/11; 22a/4

-ı (iy.) 24a/5

-ıla 43b/4

-lar 24b/3; 42b/13; 43a/10

-ları 9a/7

-ların 23a/12

-larıyla 21a/17

ķan dk- yaralamak, ldrmek.

-megn 49a/18

ķan dkci ldren, yaralayan.

12a/2

ķanın yire ķar- birini ldrp kanını yere akıtmak.

-a 67b/21

ķanların yire ķar- birini ldrp kanını yere akıtmak.

-up 67a/12

kn (F)

bk. **ma^c den-i kn-ı kerem.**

ķan- 1. sylenilen szn, anlatılan konunun doğruluğuna inanmak.

-mazsız 23a/5

2. su ve benzeri şeylere doymak.

-dı 10b/11

ķanad kuşlarda ve bceklerde uğmayı sağlayan organ.

2a/5; 2a/10

-ı (iy.) 38a/17; 46b/1; 55b/20;
62a/13

-ıla 43b/16

-ın 4a/17; 30a/12; 30a/15;
43/12; 43b/16; 47a/4; 47a/5;
59a/18; 60b/12; 62a/12; 64b/2;
64b/9; 65a/18

-ına 59a/15; 62b/15; 63a/20

-ında 64b/3

-ından 6b/12; 28b/6; 28b/11;
42b/21; 43b/2; 46a/21; 64b/10

-ınuğ 30a/11; 30a/15; 43b/17;
61a/8; 63a/19

-lar 41a/17

-ları 38a/17

-ların 5a/16; 7a/21; 47b/20;
49a/13; 59a/13

-larından 7b/5; 9a/1; 41a/17

-um 61a/7; 63b/5; 64b/5; 64b/8

-uğuğ 64b/6

ķanad aē- uçmak, kanatlanmak.

-dı 43a/20

-dılar 27b/21

-ęıl 61a/9

-up 2a/5; 2a/6; 3b/12; 4a/2;
5b/4; 6b/11; 8a/13; 27b/10;
28a/8; 28a/18; 28a/19; 31b/17;
32a/18; 42a/9; 44a/17; 60a/20;
60b/1; 60b/4; 60b/5; 61a/16;
62a/11; 63b/1; 63b/3; 64b/1;
64a/17

ķanadlar aē- uçmak, kanatlanmak.

-up 60b/6

- kanad** **kanad** **üzerine** **ur-**
kuşların kanatlarının
birbirlerinin üzerine koymaları.
-mışlar 32a/21
- kanad** **kanada** **çat-** kanatları
birbirine değecek kadar yakın
olmak.
-up 59b/6
- kanad** **kıncırdat-** uçmak.
(d)-up 42b/20
- kanadların** **yire** **sür-** saygı
göstermek.
-üp 47b/20; 49a/13
- kanad** **yire** **sür-** saygı
göstermek.
-üp 60b/11
- kanadçuk** küçük kanat.
(ğ)-ın 5b/16; 5b/17
(ğ)-ımı 4a/17
- kanat** kapı, pencere, dolap gibi dikine
açılıp kapanan şeylerin kapağı.
54a/16; 56a/5
- kanada** nerede, nereye.
15b/7; 15b/8; 29b/6; 33a/14;
37b/76; 38b/77; 53a/5; 56a/10
-dur 62b/13; 68a/16; 68a/18
-durur 3a/12
- kandur-** kanmasını sağlamak,
inandırmak.
-dı 6b/8
- kanı** hani.
4b/7; 19a/6; 19a/7; 39b/10;
39b/11; 49a/17; 69a/2
- kānī** (A) kinayeli konuşan.
39a/20
- kankı** hangi. krş. **kanķu**.
10b/3; 10b/4; 33b/8; 34b/20;
35a/6; 50a/21; 50b/6; 51a/13
-sı 21a/17
-sın 47b/11; 50a/21
-sına 21a/18
- kanķu** hangi. krş. **kanķı**.
-ņuzuņ 22b/10
- kānūn** (A) dizler üzerinde çalınan bir
tür çalgı.
56a/7
- kap-** kapmak, almak.
-ar 43b/4
-arlar 58a/12
-arları 43a/16
-dı 67a/20; 68a/17; 68a/21
-dum 68a/1
-up 4b/10; 11b/14; 43a/13;
43b/20; 43b/21; 54b/15
- kapış-** kapışmak, savaşmak.
-alar 5a/4
- kapla-** kaplamak, kuşatmak, çepeçevre
içine almak, örtmek.
-dı 25b/17; 60b/20
-mışdı 28b/8
- kapu** kapı.
11b/5; 54a/16; 54a/18; 54a/19;
54b/11; 55a/14; 56a/1; 56a/3;
56a/5; 63a/21
-da 13b/12; 48a/10; 64a/21
-dağı 56a/4
-dan 5b/16; 47b/19
-nuņ 11b/6; 55b/18; 56a/5
-sı 10a/5; 12b/6; 55b/19
-sın 7b/9; 43a/16; 56a/4; 67b/16

-sına 3a/19; 7a/21; 9b/21;
10a/4; 10a/5; 54a/13; 54a/14;
54b/10; 55a/15; 55b/6

-sında 20b/18; 20b/21; 47b/15;
54b/1

-sından 8a/3; 56a/11; 64a/19;
54a/9

-sınıu 11b/2; 55b/17

-ya 11b/4; 54a/14; 54a/17;
55b/6; 55b/10; 64a/21;

-yı 55a/3; 55b/9; 55b/14;
56a/10; 62a/10

ķapucı

ķapucılar kethüdāsı saray
kapısını bekleyen görevli,
kahya.

-dı 45a/5

ķa' r

(A)

ķa' r-ı ħāk toprağın dibi.

1b/15

ķar

havada beyaz ve hafif billurlar
biçiminde donarak yağın su
buharı.

38a/8

-lar 7b/20; 8b/2

-ları 8a/1

kār

(F) iş, güç; kār.

52a/12

-ı (be) 32a/17

kār-ı gāh iş yapan, iş yapma.

-ı (be) 18b/7

kār-gīr taştan veya tuğladan
yapılmış bina.

-durur 54a/4

kār-sāz iş yapan, iş işleyen.

1b/3; 2a/13; 62b/1

Ayrıca bk. 'illet-i kār-ı gāh.

ķar-

bk. **el ķar-**; **ķanın yire ķar-**.

ķara

siyah.

6b/11; 9a/19; 24a/5; 27b/21;
28b/2; 33b/12; 34a/1; 34a/2;
34a/4; 35a/3; 35a/4; 41a/11;
43a/4; 54a/3; 63b/3; 67b/21

-ya 36b/2

ķaragöz

bir tür kuş.

2b/16; 28b/6

ķaranlık

karanlık.

56a/8

ķaraņu

karanlık.

52b/4

ķarār

(A)

ķarār bul- karar vermek.

-madı 9a/16

ķarār eyle- karar vermek.

-ņüz 52b/3

ķarār it- karar vermek.

(d)- üp 12b/15

ķarār kı1- karar vermek.

-a 21b/15

-up 45b/3

ķarār ol- karar vermek

-a 39a/1

ķarār vir- karar vermek.

-dün 66a/2

Ayrıca bk. **bir ķarāra ķal-**; **bir ķarāra tur-**.

ķarar-

1. (gökyüzü) kararmak.

-dı 7b/7; 8b/9; 41a/15; 42b/12;
43a/1; 43b/2; 59A/11; 59b/1

-updı 46b/2

2. niteliğini yitirmek.

bk. yüzi karar- .	9b/9; 9b/10
karārsuz (A)	karındaş kardeş. krş. kardaş .
karārsuz ol- bir konu hakkında kararsız kalmak.	-1 (iy.) 9a/11; 54b/7
-ur 52a/12	-ını 14a/719
karavul gözcü, nöbetçi (asker), karakol.	-ıydı 45a/11; 45a/12; 45a/16; 45b/1
12b/20; 17b/9; 17b/11; 62a/4	karış- 1. (birleşim) karışmak.
-a 14a/9	-an 37a/10
-laruñ 29b/4	-mamış 37a/16
kārbān (F) kervan.	-mış 37a/8; 37a/717
25b/10; 25b/11; 39a/4	2. (birbirine) karışmak.
kārbān-serāy kervansaray,	-up 8a/8; 24a/76
şehirlerde, köylerde, yol üzerinde yolcuların, misafirlerin gecelemlerine mahsus büyük han.	karīb (A) yakın, uzak olmayan.
25b/10	39a/21
kardaş kardeş. krş. karındaş .	karlağuç kırlangıç.
-lardur 27a/19	14b/5
karıl- 1. bir sıvının yerle temas etmesi.	karşu ön, ileri; karşı taraf, aksi taraf.
-a 24a/5	7a/21; 11a/11; 11a/14; 11b/4; 15a/9; 16a/11; 20a/6; 22b/14; 24a/15; 24b/5; 34b/15; 42a/15; 42b/10; 43b/16; 54a/13; 54b/2; 68b/8
2. karışmak.	-ña 11a/9
-maz 22a/13	-sına 11b/9; 52b/12; 56a/14; 56a/18
kar(1)n karın.	-sında 11b/2; 44b/14; 60a/15; 68b/6
8b/6	karşu gel- birini karşılamak.
(Ø)-ı (iy.) 10b/11	-di 11a/14; 68b/8
-ından 24b/1	-üp 3b/3; 52b/9
-ını 23b/10	karşu tur- karşı koymak, direnmek.
karın kaşığı vücudun karın ile uyluk arasındaki bölümü	16a/12
20b/14	karşu var- karşılamak.
karın yar- birini öldürüp karnını açmak, deşmek.	-mağ 55a/5
-up 43a/715	-up 3a/19; 5a/6; 66b/20
karınca karınca.	

karşula- karşılamak, karşısına çıkmak.. -dı 2b/9 -dılar 3a/19; 46b/9	kaşr-ı virān yıkık köşk. -mı 53b/15
kartal kartalgillerden, çok güçlü, iri, yırtıcı kuş. 2b/16; 3b/15; 46a/18 -ıla 42a/10	kaş 1. kaş. -ınuş 4a/18 -ları 39b/1 2. sarp kayalıklar, uçurum, tepe. 54a/19
kaşd (A) niyet, kasıt, amaç, istek. 63a/12 -ı (iy.) 49a/7 -ına 17b/4; 26b/76 -um 15a/10	kat 1. kat. 31a/8; 31/10; 42a/15 -larına 65a/4 -uñuza 28a/16 2. mevki, yer. -ına 2b/2; 3b/14; 5a/7; 10a/1; 10a/19; 27b/13; 28a/17; 28a/19; 29b/5; 44a/18; 46a/5; 46a/14; 64b/3 -ında 6b/17; 10b/4; 11a/10; 18b/17; 19a/15; 25a/14; 25b/17; 33b/6; 36a/4; 61b/18; 66a/18; -uñda 57b/17
kaşd eyle- niyet etmek, amaçlamak. -düm 49b/11	kat-ender-kat tur- kat kat durmak. -urken 42a/15
kaşd it- niyet etmek, amaçlamak. -düklerin 6a/1; 49a/11 (d)-e 58b/6 -mediler 14b/13 (d)-üben 1b/9	kat kat ol- üst üste olmak. -up 16a/6
kaşd kıl- niyet etmek, amaçlamak. -dı 11a/8	kat- katmak, dahil etmek, karıştırmak, eklemek. -madum 7a/1
kasem (A) yemin. 6b/7; 17b/19	kaṭ' ā (A) hiçbir zaman, asla. 20b/16; 27b/20; 29a/17; 37b/11; 38b/13; 45b/12; 56b/13; 62b/8
kāşır (A) kāşır ol- kusurlu olmak. -up 59b/19	kaṭār (A) kaṭār-ı mehār hayvan burunluğu, dizgini. 16/18
kaşr (A) köşk. -ı (be) 53b/14; 55a/17; 56b/7 -lar 10a/4 -um 56b/15 kaşr-ı 'ālī yüce köşk. 11a/17	katı 1. katı, sert.

5a/11; 6a/7; 13b/6; 17b/16; 39a/1; 49b/20; 57a/1; 61b/12	45b/15; 46b/6; 47a/3; 47a/10; 47b/9; 48a/3; 48b/3; 48b/13; 48b/17; 49a/1; 49a/9; 49a/20; 49b/20; 50b/4; 50b/19; 51b/4; 52a/2; 52a/21; 52b/19; 53b/19; 54b/7; 55b/4; 55b/13; 56a/10; 57a/11; 57b/1; 57b/20; 58a/10; 58b/20; 59b/4
2. çok.	
42b/16	
kātib (A)	
kātib-i ʿālī yüce katib.	
-di 45a/3	ḳavl-i eşaḥ doğru söz.
ḳatī (A)	6b/18
ḳatī it- öldürmek.	ḳavl-i Loḳmān Lokman'ın sözü.
-mek 49a/18	-u 7a/2
ḳatul- katılmak, dahil olmak.	Ḳavlühü (A)
-ma 49b/16	Ḳavlühü teʿālā Yüce Allah der ki.
ḳatre (A) damla.	20b/3; 21b/13; 24b/9; 25a/5
22a/3; 22a/4; 53a/19	
kav (A) toprak.	ḳavm (A) kavim, topluluk.
42b/6	19b/5; 19b/7; 20b/16; 22a/17; 22a/19; 22b/8; 24b/10;
ḳavī (A) güçlü, kuvvetli.	-e 19b/7; 19b/19
-dür 24b/8	-ıla 21a/19
ḳavl (A) söz, rivayet.	-i (be.) 43a/18
6b/17; 6b/18; 6b/20	-i (iy.) 5a/711; 21a/17; 28b/15; 41b/18; 42b/13; 42b/15; 43a/6; 43a/11; 43b/3; 43b/6; 44a/15; 46a/17; 66b/8; 66b/11
-i (iy.) 6b/14; 6b/21	-in 27b/20; 43b/1; 46b/3; 58a/12
-ince 3a/20; 2b/19; 3a/711; 3b/20; 4a/21; 5a/2; 5a/13; 6a/8; 6b/7; 7a/5; 7a/16; 7b/7; 8a/17; 8b/11; 9a/7; 9a/17; 11a/18; 11b/20; 12a/13; 12b/10; 13b/2; 14a/17; 14b/15; 15a/6; 15a/16; 15b/15; 16a/5; 16b/6; 16b/18; 17a/14; 17b/14; 18a/9; 18a/18; 18b/9; 19a/15; 20b/6; 22b/6; 23b/5; 24a/21; 25a/10; 25a/21; 26b/19; 27b/7; 28a/2; 28a/12; 28b/12; 29a/18; 29b/19; 30a/8; 30b/3; 30b/12; 31a/6; 31a/18; 33a/3; 33b/2; 34a/12; 34b/9; 35a/10; 35b/1; 36a/3; 36a/11; 36b/5; 37a/5; 37a/14; 37b/18; 39b/6; 40a/5; 40b/5; 40b/15; 41a/16; 42a/4; 42b/18; 43b/6;	-inden 44a/14; 44a/16 -ine 41b/17; 58a/13 -ini 5a/21 -inün 23a/9; 43a/16; 66b/10 -iyle 5b/12; 41b/10; 41b/19; 42b/18 -ün 20a/20; 21a/720
	ḳavm-i ādemī-zād insanoğlu topluluğu.
	49b/9

- ḳavm-i ḥafī** gizli topluluk.
19b/4; 22b/20; 23b/16; 24b/6
-nüḡ 20a/8; 21a/15
Ayrıca bk. **maḥşer ḳavmi**.
- ḳavs** (A) yay.
39b/1
ḳavs-i ḳuzah gökkuşağı.
19b/16; 39b/1
- ḳavseyḡn.** (A)
bk. **Ḳābe ḳavseyḡn.**
- ḳaya** büyük ve ert taş kütlesi.
3a/6; 34b/14; 54a/3; 61b/21
-dan 7a/12
-lar 7a/6; 10b/6
-nuḡ 62a/1
- ḳaya keleri** kertenkele.
-nden 34b/14
- ḳayd** (A) kayıt.
-ı (be.) 11b/14
-ımuḡı 32b/6
ḳaydın ḳayur- kaydını yazıya hazırlamak.
-maḳ 50b/15
ḳaydum ḳayur- kaydı yazıya aktarmak.
-ur 32b/19
- ḳaymata** eşlerden her birine göre diğeriḡinın babası; kayın baba; kayın peder.
-sı 60a/13; 64a/14
- ḳayır** hazırlamak. krş. **ḳayur-**.
58a/17
- ḳāyim** (A)
ḳāyim ol- vaktinin çoğunu namaz kılmakla geçirmek.
- asın 11a/4
- ḳāyināt** (F) evren, alem
15b/12
Ayrıca bk. **ālem-i ḳāyināt.**
- ḳaynaḳ** pençe.
(ğ)-ı 23a/18
(ğ)-ına 46a/9; 62a/1
ḳaynaḳ ur- pençe vurmak.
-sa 5a/2
-ur 11b/15; 43a/21
- ḳayna-** (sıvı maddeler için) belli bir sıcaklığa ulaşmak.
-ya 69a/4
- ḳaynaş-** ayrılmayacak bir biçimde birleşmek.
-ur 37b/13
- ḳayşer.** imparator.
2a/5; 11b/6; 11b/8; 11b/17;
12a/12; 14b/15; 29a/3; 29a/6;
29a/21; 40a/5; 40a/8; 40a/15;
40b/8; 40b/9; 40b/16; 41b/2;
41b/6; 3b/14; 436a/5; 46a/11;
46a/12; 46a/13; 46a/14; 48a/2;
49a/7; 49b/20; 50a/6; 50a/11;
53a/5; 54a/8; 57b/19; 58a/2;
68b/21
-çün 27a/18
-di 45b/13
-durur 43b/11; 46a/6
-e 11b/5; 11b/6; 11b/10;
28b/14; 29a/14; 46a/10; 49a/12;
50a/12; 53a/4
-em 12a/7
-i 5b/12; 11a/20; 27a/13;
29a/11; 29a/12; 29b/9; 43b/15;
43b/17; 43b/20; 46a/5; 46b/3;
48a/8; 48a/9; 48a/11; 48b/14;
49a/4; 49a/5; 49a/10; 49a/16;

49b/10; 50a/13; 52a/10; 58a/19;
62b/10

-ile 58b/10

-isem 56b/16

-le 41a/20; 43b/14; 46a/21;
46b/16

-se 26b/9

-üñ 27a/12; 28b/21; 29a/1;
29a/12; 29a/19; 29b/1; 29b/8;
29b/10; 29b/12; 39b/12;
39b/18; 39b/20; 40a/9; 40b/7;
41b/1; 43b/13; 46a/5; 46a/13;
48a/10; 49a/9; 49a/20; 49b/1;
49b/10; 50a/8; 57b/20

ķayşer-i Rüm Rum imparatoru.

4a/6; 4a/7; 11a/18; 11b/10;
11b/19; 12a/13; 14b/3; 28b/14;
28b/16; 29a/1; 29b/7; 39b/5;
40a/14; 40b/6; 40b/15; 40b/18;
41a/21; 42b/5; 42b/8; 48a/13;
48b/8; 49a/11; 49b/2; 49b/11;
49b/13; 49b/20; 50a/2; 50a/3;
53a/5; 54a/1; 57a/5; 56b/9;
57b/20; 58a/6; 58a/20; 60a/14;
64a/14; 69a/1

-dur 11b/9

-ı 48b/6; 48b/16; 48b/20; 49b/6;
49b/9; 58b/12

-ıçun 27a/11

-ıla 47b/13; 60a/12

-uñ 12a/13; 49a/14

Ayrıca bk. **sultān-ı ķayser**;
vezir-i ķayser.

ķayur- hazırlamak. krş. **ķayır-**.

bk. **ķaydın ķayur-**; **ķaydum ķayur-**.

ķaz perde ayaklılardan, uzun, beyaz veya gri boyunlu, suda ve karada yaşayan, uçan, yabani veya evcil kuş.

12a/1

ķaz-

ķaza ķo- bir şeyi bir yere koymak, bırakmak.

-dı 67a/3

-miş 13a/18

ķazā (A) 1. ilāhi takdir.
7a/14; 16b/17

-yla 54b/6

2. can veya mal kaybına, zararına neden olan kötü olay.

32a/5; 32a/11

ķazā-yı hācet eyle- gerekli bir ihtiyacı gidermek.

-sün 50b/11

ķazā-yı hācet ol- gerekli bir ihtiyacı gidermek.

-a 50b/11

ķazā-yı āsūmānī gökten gelen kaza.

43a/9

ķazan- kazanmak.

-a 9a/18

-duñ 25b/16

ķebāb (A) kebab.

24a/5; 28b/19; 40b/13; 40b/14

ķebāb eyle- kebab yapmak.

-yüp 23b/12

ķebāb kıl- kebab yapmak.

-alum 40b/12

ķebir (A)

bk. **ķayr-ı ķebir**.

ķefen (A) ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez.

57a/10

-üñ 55a/9

-üñden 55a/10

- üz 46a/14
- keffe** (A) kefe, terazi gözü.
-leri 10b/16
-sine 10b/16
- kefgir** (F) kevgir, delikli kap.
-di 59b/2
- keklik** keklik.
12a/1
- kelām** (A) söz, laf.
14a/1; 29b/17; 53b/5; 66b/14
-ı (be) 41b/6; 53b/21; 55b/4;
65a/1
- kelām it-** konuşmak, söz söylemek.
-miş 55b/4
- kelīm** (A) söz söyleyen, konuşan.
45b/14
- kelimāt** (A) kelimeler, sözler.
-da 12b/10
-ı (be.) 41a/6
- kelimāt it-** konuşmak, söz söylemek.
(d)-eler 50a/20
- kemāl** (A) 1. olgunluk; eksiksiz olma.
-in 52b/19
- kemāle ir-** maddî ve manevî bakımdan olgunluk derecesine ulaşmak; olgunlaşmak.
-meye 13b/14
2. eksiksiz olma.
kemāl-i kudret tam bir güç.
-üj 1b/2
- Ayrıca bk. **ber-kemāl**; **cemāl-i kemāl**; **şāhib-kemāl**.
- kemend** (F) ip, urgan.
-ile 29a/10; 29b/3
- kemer** (F) kapı, pencere, köprü gibi şeylerin oyuğu, kavisli kubbesi.
54a/15; 53a/16; 56a/12
- kemerlü** (F+T) üzerinde kemeri olan veya kemer takılmış olan.
45b/4
- kemīn** (F) çok küçük, çok az
64b/16
- kemīne** (F) âciz, zavallı.
-yi 4b/3; 6b/20; 41a/4
- kemīne-yi Firdevsī** aciz Firdevsi.
6b/20
- kemük** kemik.
(g)-inden 9a/14
-leri 24a/7
-lerin 23b/13; 23b/18
- kenār** (F) kenar, kıyı, çevre.
14a/15
-ına 4b/15; 14b/1
-ında 4b/3; 5a/5; 6b/14; 16a/6;
30a/12; 30a/13; 30b/8; 31a/7;
31b/16; 35a/14; 39b/8; 46a/3;
60a/5
-ların 20a/5
-larından 59b/7
- kendü** kendi, öz. krş. **kendüz**.
52a/17
-den 46a/12
-lere 15b/11
-lerin 21a/6
-ne 19a/17
-nüj 3a/4; 9a/2; 9b/20; 10b/13;
37a/8; 49a/11; 57a/20
-si 57a/21; 62a/13
-ye 7a/8; 11a/7; 17b/16; 54b/12

- yi 20b/16; 54b/12
- kendüyi bil-** aklı ve muhakemesi yerinde olmak.
- meyüp 22a/6
- mez 20b/16
- kendüzi.** kendi, öz. krş. **kendü.**
- 3a/7; 18a/11; 20b/14; 43b/10
- n 53a/17; 53b/15
- ni 53b/15
- kerâmet** (A) Allah'ın kendisine yakın kullarına lütfettiği olağanüstü hal.
- 1b/11
- kerâmetlü** (A+T) doğaüstü güce sahip.
- 40a/2
- kerem** (A) cömertlik, lütuf.
- 1b/3; 49a/17; 67a/10
- kerem eyle-** iyilik ve ihsanda bulunmak.
- 24a/18; 39a/16
- ŋ 5a/13
- kerem gel-** iyilik ve ihsanda bulunmak.
- di 7b/5
- kerem kııl-** iyilik ve ihsanda bulunmak.
- 33a/13; 49a/18
- Ayrıca bk. **ma^çden-i kân-ı kerem; meclis-i kerem.**
- kerim** (A) cömert.
- 40a/3
- kerkes** (A) akbaba.
- 2b/16; 41a/18; 59a/15
- e 41a/17
- ile 42a/10
- ler 41a/19
- leri 41b/8
- kerrâr** (A) savaşta geri çekildikten sonra tekrar saldırıya geçen; dönüp dönüp saldıran.
- 1b/10
- kerre** (A) defa, kez.
- 13a/13; 25a/21; 54b/16
- kes** (F) kez, defa. krş. **kez.**
- 27b/6; 52a/16
- kes-** kesmek, kesici aletle bölerek ayırmak.
- di 43b/17
- diler 7a/17
- düklerin 12b/11
- se 24b/15
- seler 24b/20
- Ayrıca bk. **baş kes-.**
- kesâd** (A) yokluk.
- a 29b/9
- kesâd it-** yok etmek.
- (d)-er 52a/15
- kesb** (A)
- kesb it-** edinmek, kazanmak.
- (d)-üp 65a/2
- kethüdâ** (F)
- bk. **kapucılar kethüdâsı.**
- kevn** (A)
- kevn ü fesâd olma ve bozulma.
- 32a/9; 52a/15
- Ayrıca bk. **‘âlem-i kevn-i fesâd.**
- kevşer** (A) cennetteki bir havuz.
- 37b/14; 39b/3
- im 2a/12
- keyir** (A) başka.
- 54a/19

keyvān (F) zuhal (Satürn) gezegeni.	-sa 51b/3
30b/11; 32a/17; 55a/20	-ur 7a/15
-a 66b/3	-uram 59b/19
kez defa, kere. krş. kes .	-sun 12a/4
7b/9; 8b/6; 8b/11; 9b/1; 12b/14; 12b/15; 13a/6; 15b/18; 16a/19; 16b/2; 16b/10; 19a/12; 19a/13; 26b/6; 26b/8; 26b/9; 40a/21; 42a/20; 42b/1; 45b/4; 47a/14; 48a/18; 50b/13; 64a/15	Ayrıca bk. ‘afv ķıl -; āheng ķıl -; ‘amel ķıl -; ‘ār ķıl -; ‘arz ķıl -; ‘atā ķıl -; āzād ķıl -; ‘azm-i niyyet ķıl -; baḥş ķıl -; bārān ķıl - ; baş aşığa ķıl -; beddu‘ā ķıl -; beşāret ķıl -; beyān ķıl -; bī-dār ķıl -; cehd ķıl -; cem‘ ķıl -; arāste ķıl -; ceng ķıl -; ceng-i kırān ķıl -; cevelān ķıl -; cezā ķıl -; çāre ķıl -; da‘vet ķıl -; def‘ ķıl -; diri ķıl -; divān ķıl -; du‘ā ķıl -; du‘ā ķıl -in- ; endiše ķıl -; eyü ķıl -; fark ķıl -; feḥ ķıl -; fitne ķıl -; geleci ķıl -; geşt ķıl -; ğanī ķıl -; ğāret ķıl -; ğāzab ķıl -; geşt ķıl -; gölge ķıl -; ḥāke yek-sān ķıl -; ḥālī ķıl -; ḥamle ķıl -; ḥarāb ķıl -; ḥareket ķıl -; ḥatā ķıl -; ḥavāle ķıl -; ḥayrān ķıl -; ḥayır du‘ā ķıl -; ḥazer ķıl -; helāk ķıl -; heves ķıl - ; ḥikāyet ķıl -; ḥilkat ķıl -; ḥizmet ķıl -; ḥoşnūd ķıl -; ḥurd ķıl -; hücüm ķıl -; ḥükm ķıl -; ḥürmet ķıl -; iftār ķıl -; iġvā ķıl -; iḥtiyār ķıl -; işāret ķıl -; ittifaķ ķıl -; ğazā ķıl -; ğulū ķıl -; ḥaber ķıl -; ḥāke yek-sān ķıl - ; ḥamle ķıl -; ḥavāle ķıl -; ḥayır du‘ā ķıl -; ḥazer ķıl -; hezīmet ķıl -; ḥilkat ķıl -; ḥizmet ķıl -; ḥürmet ķıl -; ‘ibādet ķıl -; iḥyā ķıl -; ‘inād ķıl -; ‘ināyet ķıl -; ‘iş ü nüş ķıl -; iṭā‘ at ķıl -; i‘tibār ķıl -; i‘tikād ķıl -; ‘izzet ķıl -; ‘izzet ü ikrām ķıl -; ḳabūl ķıl -; ḳahr ķıl -; ḳarār ķıl -; ḳaşd ķıl -; kerem ķıl -; kebāb ķıl -; kör ķıl -; kubbe ķıl -; luṭf ķıl -; maḳbūl ķıl - ; meded ķıl -; melūl ķıl -; meskenet ķıl -; meşahede ķıl -; minnet ķıl -; muḥkem ķıl -; muḥtaşar ķıl -; musaḥḥar ķıl -; muṭī‘ ķıl -; mücevvef ķıl -;
-den 9b/21; 42b/4	
ķible (A) Müslümanların namazda yüzünü döneceği, yöneleceği yer.	
-ye 24a/15	
ķıcırdat-	
bk. ķanad ķıcırdat- .	
ķıç	
ķıçın ķıçın gerisin geriye, geri geri.	
30b/3; 52b/3	
ķıġır- davet etmek, seslenmek, çaġırmak.	
-dı 3b/14; 16b/19; 27b/14	
ķıġırt- davet ettirmek.	
(d)-am 50b/21	
-maḳ 50a/2	
(d)-up 27a/3; 44b/3	
ķıl kıl, tüy.	
-ina 7a/9	
-lar 25a/1	
ķıl- yapmak, etmek, eylemek, işlemek.	
25b/11; 36a/1; 69a/7	
-am 14b/17; 33b/1; 56b/18	
-asın 50b/17	
-dı 7b/6	

mülzem kıl-; münacāt kıl-; müstecāb kıl-; müşāhede kıl-; müşerref kıl-; namāz kıl-; naşihat kıl-; nazār kıl-; nevāht kıl-; nidā kıl-; nigāh kıl-; nişār kıl-; nişān kıl-; niyāz kıl-; pāre pāre kıl-; pīşe kıl-; rāst kıl-; refi' kıl-; rengin kıl-; revā kıl-; rivāyet kıl-; şabr kıl-; şavaş kıl-; şenā kıl-; şükür kıl-; secde kıl-; sefer kıl-; selām kıl-; seyrān kıl-; şid kıl-; su 'āl kıl-; şüret kıl-; şoḥbet kıl-; Süleymānlık kıl-; şerḥ kıl-; şerḥ ü dāsitān kıl-; şazılık kıl-; 'ayān kıl-; ṭā' at kıl-; tağyir kıl-; taḥammül kıl-; tahrir kıl-; taḥsīn kıl-; taleb kıl-; tamām kıl-; ṭā' n-ı cāhil kıl-; ta' accub kıl-; ṭapu kıl-; tārumār kıl-; taşvīr kıl-; tebessüm kıl-; tedbīr kıl-; tefahḥus kıl-; teferrüc kıl-; tefṭiş kıl-; tekebbürlik kıl-; tekye kıl-; temāşā kıl-; temennā kıl-; tenbīh kıl-; teng kıl-; teraḥḥum kıl-; tercüme kıl-; tenbīh kıl-; tesbīh kıl-; teşbih kıl-; tevekkül kıl-; tezyīn kıl-; vefā kıl-; vezirlik kıl-; yād kıl-; yalnızca kıl-; yār kıl-; yaraḥ kıl-; yardım kıl-; yasaḡ kıl-; yasaḥ kıl-; yüce kıl-; zabṭ kıl-; zaḥmet kıl-; zarar kıl-; zinde kıl-; ziyāfet kıl-.

kılıç uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.

40a/18; 43b/17; 48a/19; 51b/14; 66a/17; 66a/18; 68b/5; 68b/9

-a 15b/20

(c)-ı (be) 62b/11; 68a/19

-ıla 7b/19; 21a/17

-la 21a/21

-lar 4a/5; 7b/13; 9b/1; 65b/5

-ları 9a/12

-larla 8a/14; 9b/1; 65b/2

-laruḡ 7b/21

kılıç bağla- kılıç kuşanmak.

-yup 68b/10

kılıç çek- kılıçla öldürmeye davranmak, saldırmak.

-üp 43b/16

kılıçdan geçür- bir topluluḡu veya çok sayıda insanı tamamen öldürmek.

-üp 16b/12

kılıçların bile- kesici aletlerin ağzını zımpara, eḡer vb. aletler keskin hale getirmek.

-yüp 65a/5

kılıç ur- kılıç vurmak, savaşmak.

-alum 13a/11

kılun- yapılmak.

-an 48b/12

kındur- teşvik etmek, yönlendirmek.

-ur 23a/4

kır- öldürmek, yok etmek.

-dılar 9b/15; 9b/17

-up 43a/3

kırmaya başla- öldürmeye başlamak.

-dı 9b/10; 27b/20

kırān (A)

bk. **ceng-kırān; şāhib-kırān, ser-kırān.**

kırdur- öldürmek, helāk etmek.

5b/12

kırıl- öldürölmek.

-an 17b/5

- maya 58a/4
- kırk** kırk (sayı adı).
5a/2; 8b/6; 8b/8; 8b/11; 10a/17;
15a/4; 15a/5; 20a/13; 20a/21;
21a/3; 22a/1; 22a/3; 22a/4;
25b/15; 36a/13; 36a/14; 48a/11;
54a/12; 55a/8; 57b/10; 58a/1;
66a/6
- kırk bin** kırk bin (sayı adı).
12b/18; 63a/11
Ayrıca bk. **bin dört yüz kırk dört**.
- kırmızı** kırmızı.
36a/18
- kışāş** (A)
kışāş it- yaralayanı yaralamak,
öldüreni öldürmek.
-mek 22a/20; 22b/2
kışāş ol- yaralayanı yaralamak,
öldüreni öldürmek.
-mağdan 22b/4
- kışsa** (A) hikâye, rivayet.
6a/8; 12b/9; 26a/21; 33a/21;
33b/1; 37a/13; 45b/14; 55b/12;
59b/3; 60b/21
-muz 2a/21; 3b/11; 6a/9; 7a/5;
9b/18; 11a/19; 12b/10; 17b/14;
27b/10; 28b/13; 29b/14;
29b/18; 53a/4; 58b/7; 59a/4;
65a/10
-sı 26a/21
-sın 9a/16; 14a/16; 52a/21;
53b/5; 53b/18; 65b/10
-sını 26a/21
-yı 31a/4; 31a/5
kışsa-i kübrā en büyük hikâye.
-mıdur 39b/4
- kışsa-i Kâhir bin Sām Sūvār**
Sam Sūvar'ın oğlu Kâhir
hikâyesi.
9b/17
kışsa-i Sām Sūvār Sam Sūvar
hikâyesi.
6a/8
- kış** kış mevsimi.
-ına 52a/14
Ayrıca bk. **yaz u kış**.
- kışla-** kışı bir yerde geçirmek.
-rlar 38a/10
- kıt** az, yetersiz.
25b/11
- kıvandur-** sevindirmek.
-ur 23a/4
- kıyāmet** (A) dünya hayatının sona erip
ahiret hayatının başlaması.
1b/13; 21b/7; 68b/18; 69b/8
-de 23b/20
-e 7b/17
- kıyāmet** 'alāmeti kıyamet
belirtisi.
-dür 11a/7
kıyāmet kop- büyük felaket
olmak.
-dı 30b/10; 60b/21
-ıcağ 23a/19; 55b/3
-miş 13b/1
-up 23b/21
- kıyās** (A) karşılaştırma.
-a 10a/5
- kıymet** (A) değer, kıymet.
-i (iy.) 36a/5; 36a/6; 54a/19;
55b/10
- kız** kız, kız evlat.

20a/2	6b/17; 13a/4; 13a/11; 31a/2;
-a67b/19; 67b/20	34b/3; 43b/7; 43b/10; 54a/5;
-ını 67b/15; 67b/16	54b/1; 67a/7
kızar- kırmızı veya ona yakın bir renk almak.	-dür 15a/19
-dı 10a/14; 36b/15	-ler 44a/3
kızıl parlak kırmızı renk.	-nüñ 15a/19
9b/8; 11a/11; 30a/13; 30a/18;	-ye 14b/20; 15a/3
30a/19; 32a/16; 36a/18; 44b/11;	kimi birtakımı, bazıı, kimisi.
44b/12; 44b/16; 44b/21;	12b/1; 12b/12; 14b/4; 20a/15;
46b/13; 54a/15; 61b/16	27a/1; 27a/2; 45a/6; 45b/13;
kızıl ol- rengin kızıla dönmesi.	48a/1; 56a/16; 58a/10
-ur 35a/2	-nüñ 43a/12; 43b/6; 43b/7;
ki (F) ki, öyle, o kadar, o denli.	56a/16
(182 defa geçer).	-si 11b/14; 24b/19; 43a/16;
kibār (A) büyükler.	44a/1; 48a/1
13b/20; 14a/8; 18a/7; 66a/7	-sin 50a/8; 50a/9
kibr (A) kendini üstün sayma, büyüklenme.	-sini 27a/14
53a/14; 53a/16	-sinüñ 9a/3
kīl (A)	kimse kimse.
kīl ü kālī қо- dedikodu yapmamak, dedikoduyu bırakmak.	1b/5; 2a/1; 14a/12; 17a/4;
kim ki.	20b/18; 20b/19; 20b/20; 25a/6;
(980 defa geçer).	26b/16; 30a/7; 44b/7; 54b/3;
kim kim (soru ve belirsizlik zamiri).	57a/15
-de 56a/9	-den 32b/15
-dü 67a/19	-sin 63b/7
-dür 15a/21; 67a/20	kīn (F) kin, garez, düşmanlık.
-e 51a/14; 52a/13; 53a/2	53a/14; 53a/16
-idügin 35a/17	kīne-sāz kin besleyici, kinci.
-ler 2b/15; 45a/6	15b/14
-lersiz 29b/6	kirpi kirpi.
-üñ 14b/21	66b/8
kimesne kimse, kişi.	kişi kişi, kimse, insanoğlu 7a/12;
	9b/19; 11b/3; 16b/4; 20a/12;
	20a/17; 20b/15; 20b/20; 21a/2;
	21b/7; 24a/13; 24b/15; 41b/7;
	44b/15; 45b/4; 52a/8; 53a/17;
	54a/20; 54b/2; 54b/11; 54b/12;
	63a/3 63a/10; 66b/11; 68a/13

- dür 54b/1
 -nüñ 11a/3; 58b/6
 -sin 41b/2
 -ydi 13a/4
 -ye 32a/6; 59b/21; 63a/8
- kişilik** bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet.
 (ğ)-i 46b/11
- kişver** (F) iklim, ülke.
 69b/6
 -i (be) 7b/6; 27b/1; 46b/4; 62b/10
 Ayrıca bk. **heft-i kişver**.
- kitâb** (A) kitap.
 18a/17; 26a/1; 26a/4; 29b/18; 61a/21
 -da 15a/3; 26a/3; 65a/9
 -ına 25a/19
 -ıñuzda 15a/2
 -uñ 61a/21
- kitâb-ı Süleymân-nâme**
 Süleymân-nâme kitabı.
 -yi 6b/19
 Ayrıca bk. **mücelled kitâb**.
- kîş** (F) ok mahfazası, ok kuburu.
 13a/19
- ko-** 1. koymak, bırakmak. krş. **koy-**
 -dı 5b/20; 10a/20; 39b/8
 -dılar 2b/13; 3a//21; 3b/6; 7a/17; 11b/7; 40a/7; 43a/4; 62a/15; 68a/3-dılar
 -dısâ 68b/6; 68b/9
 -duğı 68b/6
 -dum 68a/1; 68a/8
 -mayup 20a/17
- mıñlar 56b/1
 2. vazgeçmek, terk etmek, bırakmak.
 -madı 41b/1
 -maz 53b/14
 3. bırakmak, serbest bırakmak.
 -dı 28b/14
 -mayup 11b/13; 43b/1; 59a/2
 -maz 15a/13
 4. görevlendirmek.
 -dı 12b/21
 -dılar 17b/9
 Ayrıca bk. **alıko-**; **asa ko-**; **ceng ko-**; **dike ko-**; **hizmetde kuşür ko-**; **kaza ko-**; **kâl ü kâli ko-**; **zevk ü şafâ ko-**; **müvekkel ko-**.
- koçun-** bir şeyden alınmak.
 -dı 67b/3
- koç** damızlık erkek koyun.
 24a/4; 24a/12; 24b/12
 -ı (be.) 24a/15; 23b/12; 24b/3
 -uñ 24a/9; 24a/10; 24b/1; 24b/3; 24b/6
- koğ-** kokmak.
 -up 42b/21; 53b/16
- kol** 1. insan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.
 -ı (iy.) 54b/15
 -ın 44a/1
 -ına 63a/20
 -lar 54b/12
 2. koltuk, divan vb.nin yan tarafında bulunan dayanmaya yarayan parça.
 -ına 56a/16

kolçak zırhın kola geçirilen parçası.

59a/21

(ğ)-ıla 66a/17

koltuk omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer.

(ğ)-ını 62a/12

kon- 1. kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek.

-arsa 35a/5; 36b/21; 37a/11

-arsavuz 31a/14

-dı 4a/7; 5b/15; 5b/5; 6b/15; 29b/21; 30a/12; 33b/14; 33b/16; 33b/17; 33b/18; 34a/1; 41a/2; 62a/2; 62a/7; 64a/19

-dılar 2b/10; 3b/1; 3b/13; 4b/3; 46a/4; 60a/6

-duğı 30b/4

-duğ 63b/12

-ıcağ 30a/14

-ınca 3a/20

-mağa 17b/8

-sa 37a/4

-up 5b/16; 60b/7; 60b/14; 63b/1

2. yolculuk sırasında bir yerde konaklamak, yerleşmek.

-alum 17b/6

-dı 12b/20; 13a/8; 14b/1; 16b/11; 17b/8; 44a/11; 60a/1

-dılar 13a/15; 17b/9; 60a/4

-mağa 16a/20

-mağda 17b/14

-mış 13a/8; 66b/2

-sun 17b/4

-up 13a/17; 61b/16

3. koyma işi yapılmak.

-up 60b/14

4. dünyaya gelmek, doğmak.

-an 2a/17

konundur- yerleştirmek, koymak.

-dılar 44a/10

konukla- misafir etmek, ağırlamak.

-dı 6b/10

kop- meydana gelmek, zuhura gelmek, ortaya çıkmak.

-ardılar 55a/9

-dı 55a/13

Ayrıca bk. ' **araşat kop-** ; **fiğān u gıriv kop-**; **kıyāmet kop-**.

kor iyice yanarak ateş hâline gelmiş odun ya da kömür parçası.

45b/6

korğu korku. krş. **korğu**.

63b/11

-sında 68a/21

korğ- korkmak.

-aram 12b/14

-aydı 18b/4

-dı 56b/18

-dum 32b/12

-ma 62b/10

-masun 64a/20

-muyor 55a/4

-up 8b/10; 42b/12; 42b/14; 43b/4

Ayrıca bk. **gönlüne korğu yürüt-**.

korğıt- korkutmak.

(d)-ur 57a/2

korğu korku. krş. **korğu**.

-sından 64b/19

Ayrıca bk. **gönlüne korğu yürüt-**.

- koş-** koşmak.
-dı 3a/3; 3a/4
- kov-** kovmak, uzaklaştırmak.
-ıncağ 13a/1
- koy-** 1. bırakmak, terk etmek krş.
ko-
-yup 11b/11; 29a/11
2. (sıvı vb. akarları) bir kap veya yere dökerek koymak.
-sağ 37a/2
3. bırakmak, bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.
-alum 34a/5
-arları 20a/15; 20b/18
-uban 25b/1
-up 12b/18; 51a/16; 51a/17; 54b/19; 67a/16
4. bir kimse veya hayvanı bir yere kapatmak; hapsedmek.
-up 31b/8; 32b/5; 39b/8
5. görevlendirmek.
-up 62a/4
6. dokundurmak.
-up 62a/19
Ayrıca bk. **baş koy-**; **baş yire koy-**; **nişân koy-**; **yüzi koyın yat-**.
- koyu** rengi açık olmayan, daha belirgin.
36a/2
- koyun** koyun.
3b/6; 10b/12; 19b/14; 20a/14; 22a/2; 23b/9; 24a/4; 51a/5; 60a/6
-dan 50b/14
-ın 20a/17
- lar 6b/10; 20a/16; 23b/19
-ları 20a/16; 20a/18; 23b/10; 23b/17
-larından 23b/9
-ları 23b/11
-uğ 20a/19; 22a/3; 51a/18; 51a/21
- köpri** köprü.
54b/8; 54b/9; 54b/10
-den 55a/15
-sinden 16a/5
-sinü 55a/8
-ye 9b/21
-yi 55a/3
- kör** (F)
kör kıl- görmez hale gelmesine neden olmak.
-up 43a/14
- körlük** (F+T) görememe.
(g)-ü 5b/13
- köşe** (F) köşe.
-sinde 54a/8; 60a/15
- köşk** köşk.
2a/3; 67a/3
-den 43b/15
-e 43b/10
-i (iy.) 43b/8; 43b/13
-leri 32a/8
-ü 25b/6; 39a/9
- kubbe** (A) yarım küre biçiminde olan ve yapısı örten dam.
10a/11; 54a/4; 54a/11; 54a/14; 54b/1; 54b/10; 55a/13; 55a/15; 55b/17; 55b/18; 56a/11; 56a/13
-nü 10a/11; 54a/5; 54a/12; 54a/13; 54b/1; 56a/4

- sinün 62a/10; 64a/21
 -ye 54a/6; 54b/2; 54b/3
 -yi 54a/7
ķubbe ķıl- kubbe yapmak.
 -mışlar 56a/12
- ķucıř-** sarılmak, samimi olmak.
 -up 20a/11
- ķudret** (A) kuvvet, güç, iktidar;
 Allah'ın gücü.
 36b/18; 65a/18; 68a/14; 68b/17
 -i (iy.) 20a/12; 22a/15; 23b/19;
 47b/6; 62b/16; 68a/10
 -idür 1b/5; 18b/8
 -ile 68a/6; 68b/16
 -in 39b/10
 -ince 47a/1
 -ine 18b/7; 23b/6; 34a/11
 -ini 31a/19
 -iyle 20a/13; 20b/1; 22a/4;
 24a/11
 -le 68b/7
 -ümce 6b/4
 -ünle 69a/14
ķudret-i yezdān Tanrı'nın gücü.
 -ıla 7b/19
 Ayrıca bk. **kemāl-i ķudret.**
- ķudsī** (A) kutsal.
 44b/17
 Ayrıca bk. **ķāvus-ı ķudsī.**
- ķūh** (F) dađ.
 8a/20
ķūh-ı nālān inleyen dađ.
 66a/5
ķūh-ı ķāf Kaf dađı.
 66a/5
- uñ 31a/1
 Ayrıca bk. **sultān-ı ķūh-ı ķāf.**
- ķul** kul, köle.
 3b/18; 3b/19; 7a/14; 47b/5;
 49a/17
 -am 50a/3
 -ına 55a/19
 -ından 5a/17
 -uñ 35b/14; 40a/12; 47a/10;
 57b/18; 73a/1; 66a/9
 -uña 23b/8; 49b/19; 69a/21
 -uñam 57b/6
 -uñdur 2a/5; 64b/16
 -uñı 57b/15; 65b/12
ķul ol- tabi olmak.
 -a 29a/6
 -acağdur 16a/13; 27a/1
 -am 48b/5
 -mağa 50a/18
 -mağı 39b/19
 -ma mı 12a/10
 -sa 38b/15
- ķulaķ** kulak.
 (ğ)-ı (iy.) 41a/18
 (ğ)-ın 7a/17; 12b/11
 (ğ)-ına 10b/21; 66a/20
 (ğ)-uz 32a/3
ķulaķ ur- kulak vermek,
 dinlemek.
 -dılar 23a/21
 Ayrıca bk. **göz ķulaķ ur-**
- ķulaķlı** kulaklı.
 8b/15
- ķulan** eşek.

- 8a/19
- kulle** (A) tepe, zirve.
-leri 53a/8; 66b/2
-si 53a/10
-sine 10b/10
- kullık** hizmet, hizmetçilik.
15b/18
- kulzüm** (A) deniz.
24b/17
-durur 14a/4
Ayrıca bk. **deryâ-yı kulzüm**.
- kum** deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler.
9b/12; 25a/1; 37b/8; 39b/7
-ı (be) 9b/12; 31b/1
- kum?**
kum kum ol-
-up 66a/10
- kumral** koyu sarı veya açık kestane rengi.
30b/6
- kur-** hazırlamak, yapmak, inşa etmek.
-a 44a/21; 55a/21
-dı 12b/20
-dılar 13a/15; 44b/10; 44b/11; 44b/13; 44b/14; 44b/16
-ıp 13b/13
-sunlar 44b/5; 44b/8
-up 4a/7; 62a/5; 65a/5; 66b/9
Ayrıca bk. **dām kur-**; **dīvān kur-**.
- kur'a** (A) kura, ad çekme.
50b/6; 50b/20; 51a/14; 52b/4; 53a/73
- sı 50b/7
-ya 51a/2; 52b/2
-yı 51a/713
- kur̄b** (A)
kur̄b-ı Hakk Allah'a yakınlık, yakın olma.
-a 39a/2; 53a/20; 61b/8
-ı 69a/2
- kur̄bān** (A) kurban, feda.
16b/4
-ıçun 24b/14
kur̄bān it- kurban etmek.
-düğü 24a/15
kur̄bān ol- feda olmak, uğruna ölmek.
-ur 14a/10
- kur̄duġaz** kurtçuk, küçük kurt.
36a/8; 36a/12
-ı (iy.) 36a/8
-up 43a/7
- kur̄ıl-** hazırlanmak. krş. **kur̄ul-**.
-u 13a/21; 30b/9
- kur̄şak** kursak.
(ġ)-ına 20a/20
- kurt** 1. köpekgillerden, postu gri sarı renkli, yırtıcı hayvan.
-a 51b/10
2. yumuşak vücutlu, küçük sürüngen hayvan.
-ı (iy.) 36a/12
- kurtar-** kurtulmasını sağlamak.
-dum 67b/10
- kurtıl-** tehlikeli, olumsuz bir durumu atlatmak. krş. **kurtul-**.
-a 22b/4

-maz 7a/13	46b/2; 46b/21; 50b/6; 50b/12;
-up 32b/9	51a/14; 53a/1; 60b/3; 62b/16;
ķurtul- tehlikeli, olumsuz bir durumu atlatmak. krş. ķurtıl-	64a/12
-madılar 65b/7	-a 45b/17; 50b/11; 58b/16
ķuru 1. kara, toprak, yer.	-dan 6a/3; 50b/6
-da 13a/5; 17b/21	-dansın 30b/16
2. daha sonra yenmek veya kullanılmak üzere kurutulmuş.	-ı (be.) 2b/7; 2b/8; 2b/14;
51b/3	3b/11; 3b/15; 4a/8; 4a/21; 4b/7;
ķurul- hazırlanmak. krş. ķurıl-	7b/5; 28a/1; 28a/20; 30a/20;
-dı 60a/3	33b/1; 33b/6; 41a/13; 41a/19;
-mış 56a/14; 61b/16	43b/8; 46a/3; 46a/7; 46a/8;
kūs (F) kōs, büyük davul.	46b/21; 47a/20; 47b/11;
7b/8; 16b/16; 42a/21; 42b/15;	47b/14; 47b/16; 47b/17;
-ı (be) 39a/4	50b/12; 51b/1; 60b/9; 60b/11;
kūs-ı rihlet ölüm davulu.	60b/15; 60b/18; 63b/2; 63b/18;
25b/11	63b/19; 63b/20; 64a/1
kūs it- davul çalmak.	-ıdur 11b/14
(d)-ersek 25b/5	-ıla 2b/8; 11b/16; 12a/1; 12a/11;
ķus- midesinde bulunanları ağız yoluyla dışarı atmak, çıkarmak.	30a/4; 33b/5; 43b/8
-ar 22a/16	-ın 3a/7; 43b/16; 46b/9
ķuřūr (A)	-ına 3a/4; 43b/11; 43b/12;
ķuřūr ķo- hata yapmak.	44a/15; 46b/13; 47a/21; 50b/19;
-mayavuz 41a/5	58b/2
Ayrıca bk. bī-ķuřūr.	-ından 30a/4
ķuř kuş.	-ınuķ 5a/8; 5b/19; 46a/9; 58b/15
2b/14; 2b/15; 3a/16; 4b/6;	-ıyla 4b/2; 38b/5; 43b/21
4b/15; 5a/1; 5b/1; 6a/3; 11b/15;	-lar 2b/5; 2b/10; 2b/6; 2b/8;
12a/4; 16a/4; 23a/18; 28b/2;	2b/11; 3a/3; 3a/5; 3a/7; 3a/12;
28b/8; 28b/10; 28b/19; 30a/1;	3a/16; 3b/1; 3b/7; 3b/8; 3b/17;
30a/10; 30a/17; 30b/15; 31a/19;	4a/14; 4b/8; 4b/9; 4b/15; 4b/16;
33a/16; 33b/6; 33b/7; 34a/1;	4b/19; 4b/20; 4b/21; 5a/5; 5a/7;
35a/5; 35b/13; 40b/11; 40b/12;	5a/14; 5a/21; 5b/1; 5b/14;
40b/17; 41a/15; 41a/16; 41b/4;	6b/11; 6b/12; 11b/1; 12a/3;
43a/20; 43b/2; 43b/4; 46b/1;	12a/14; 12a/16; 12a/19; 14b/4;
	14b/5; 14b/7; 14b/8; 22a/13;
	23a/2; 23a/12; 27b/12; 28a/3;
	28a/6; 28a/20; 28a/21; 28b/6;
	28b/8; 28b/12; 28b/18; 29a/11;
	31a/12; 31a/16; 32b/11; 32b/14;
	32b/16; 32b/18; 33a/21; 35b/7;
	36b/11; 37b/20; 38a/2; 38a/3;
	38a/5; 38a/10; 38a/16; 38b/4;
	40b/10; 40b/11; 40b/14;

40b/19; 41a/9; 41a/14; 41a/16;
41a/17; 41a/20; 41b/4; 41b/10;
41b/19; 42a/7; 42a/12; 42b/11;
42b/20; 42b/21; 43a/4; 43a/8;
43a/12; 43a/17; 43a/18; 43a/21;
43b/3; 43b/6; 43b/12; 43b/21;
44a/6; 44a/21; 44b/7; 44b/9;
44b/12; 45b/17; 46a/20; 46a/21;
46b/6; 47a/16; 47b/3; 47b/10;
47b/15; 47b/18; 48a/21; 48b/2;
49a/20; 49a/21; 49b/7; 49b/9;
50a/17; 51a/9; 51a/11; 51a/21;
51b/1; 51b/8; 51b/11; 52b/19;
52b/20; 58a/9; 58a/12; 58a/15;
58b/4; 58b/14; 58b/17; 58b/21;
59a/18; 60a/5; 60a/7; 60a/11;
60a/14; 60a/15; 60a/17; 60b/11;
61b/19; 62a/17; 64a/17

-lara 2a/21; 2b/12; 3b/6; 4b/18;
4b/2; 5a/3; 5a/11; 5a/17; 5b/13;
5b/11; 5b/13; 6b/10; 11b/12;
12a/17; 22b/11; 23a/17; 27b/16;
37a/21; 37b/21; 41b/16; 42a/7;
42b/20; 43a/14; 46b/16; 50a/6;
50b/13; 50b/21; 51a/6; 51a/13;
58a/10; 59a/13

-larda 4b/9

-lardan 2b/18; 2b/14; 4a/15;
31b/7; 38a/5; 45b/7; 59a/15;
59a/16; 61a/13;

-lardur 48a/4; 50b/14; 52b/12

-ları 2b/11; 2b/20; 3a/3; 4b/2;
6a/19; 6b/13; 27b/13; 28a/3;
28a/14; 28a/16; 28b/4; 28b/9;
28b/18; 31b/7; 35b/5; 35b/9;
38a/4; 38b/6; 43a/8; 43a/11;
44a/15; 44a/18; 45b/20;
46a/18; 46b/20; 47b/13; 48a/3;
48a/4; 48a/16; 51a/1; 51a/17;
51a/19; 60b/5

larla 3b/12; 4b/8; 60b/9;
60b/11

-ların 22b/11; 28b/17

-larına 47b/12

-larıyla 51a/20

-larla 2b/8; 2b/9; 2b/21; 3a/1;
6b/14; 28a/8; 44a/20; 51a/1

-larıyla 60b/6

-laruñ 2b/20; 4b/10; 4b/17;
5a/6; 5a/17; 5b/18; 6a/1; 6a/2;
22b/12; 23a/11; 28a/15; 28a/17;
28b/9; 36b/10; 37a/7; 38b/2;
40b/14; 41a/18; 41a/19; 42a/10;
43a/7; 44a/4; 46a/4; 46a/18;
51a/15; 60a/19; 60b/1; 60b/6

-laruñuz 46a/15

-uñ 3a/16; 6a/3; 30a/3; 30b/13;
33b/19

-unı 4b/3

kuş dili kuşların konuştuğu dil,
lisan.

-n 4b/6

(lar) d.-n 52b/20

kuş dilince kuşların konuştuğu
lisana göre.

-nce 4b/13; 49b/1; 64b/4

(lar) d.-ince 47a/16; 49a/21

küş (F)

küş it- emek vermek, zahmet
çekmek, çaba sarf etmek.

(d)-em 53b/6

(d)-enler 39a/13

(d)-incek 34a/11

kuşak bele bağlanan uzun kumaş.

(ğ)-umdan 68b/1

-ların 46a/17

kuşaklı kuşağı olan.

54b/5; 52b/6

kuşan- kuşanmak, silahlanmak.

-up 59a/5

- kuşca** kuş gibi, çok zayıf.
49b/17; 57b/14
- kuşcuğaz** kuşçuk, küçük kuş.
30a/15; 33a/19
-a 33a/17
-ı (iy.) 39b/7
-ları 20a/7; 63a/5
-uñ 33a/13
- kuşluk**
kuşluk vakti sabah ile öğle arasındaki vakit.
-na 12a/16
- kūt** (A) 1. azık, yiyecek.
51b/10
2. kutlu, mübarek
39b/4
- kuṭb** 1. kutup.
kuṭb-ı temkīn
1b/15
kuṭbu'l-‘arż kuzey kutbu.
-da 35b/17
2. bir grubun, bir kavmin başı, ulusu, büyüğü.
kuṭb-ı ‘ālem-i evliyā. evliyalar aleminin büyüğü.
59b/21.
- kuṭlu** uğurlu, hayırlı, mübârek.
66b/18
- kuṭlula-** kutlamak.
-ğama 32b/15
-larlar 38b/5
- kuvā** (A) güçler, kuvvetler.
-sı 59b/21
-sıdur 38b/21; 53a/714
- kuvvet** (A) güç, takat.
24b/19
-ı (iy.) 5a/2
-ıyle 20b/14; 56a/9
kuvvet viril- güç verilmek, güçlendirilmek.
-üpdür 68b/13
kuvvetlü (A+T) güçlü.
8b/17; 42a/19
- kuyu** kuyu. krş. kuyu.
-nuñ 67a/19
- kuyrık** kuyruk. krş. **kuyrık**
(ğ)-ınuñ 30a/11
- kuyrık** kuyruk. krş. **kuyrık**.
-ları 38a/11; 38a/12
- kuyu** kuyu. krş. **kuyu**.
65b/9; 65b/11
-da 7a/6; 7a/16
-dan 65b/8; 65b/21
-nuñ 66a/15; 68b/3
-sın 68a/6
-sınuñ 68a/2
-ya 67a/21; 67b/5
- kuzaḥ** (A)
bk. **kuvas-i kuzaḥ.**
- kūze** (F) su testisi.
56a/20
-sinden 66b/12
- kuzğun** tüyleri siyah renkte olan bir tür kuş, kara karga.
22a/13; 22a/16; 28a/13; 28a/16
-uñ 22a/14
- kuzu** koyun yavrusu.
-sı 19b/14
- küccük** küçük.

- 63b/6
küdüretlü (A+T) bulanıklık, karışıklık.
 37a/12
- küfr** (A) küfür, inanmama.
 21a/15
küfr-i şirk Allah'a ve dine ait şeylere inanmama.
 -den 1b/8
- kükre-** çoşkuyla saldırmak.
 -yüp 43a/20
- kühen** (F)
 bk. 'uçalā-yı kühen.
- kül** kül, ateş kalıntısı.
 14a/12
 -in 23b/18; 24b/2
 -üni 23b/14
kül it- yakmak, kül hale getirmek.
 -diler 23b/14
 (d)-erler 35b/8
kül ol- yanıp kül hale gelmek.
 -mış 24b/4
 -up 7b/20; 24a/7
- küllî** (A) tamamen, bütün, hepsi.
 5a/11; 29a/5; 38b/16; 38b/17;
 48b/3
 -dür 47b/3
 -si 26b/16; 64a/10; 64b/16;
 65a/7
- külhān** (F) han, hamamlarda suyu ısıtmak için ateş yakılan yer, hamam ocağı.
 8b/14; 13a/20; 19b/11; 47b/19
- kümela** (A) kemale etmişler, olgunlar.
 47a/13
- kün** (A) "ol!" anlamına gelen söz.
- 51b/9; 53b/8; 64b/13; 65b/18
 Ayrıca bk. **lafz-ı kün.**
- küng** (F)
 bk. 'aql-ı küng.
- kürk** bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu.
kürk düz- kürk yapmak.
 -üp 35a/7
kürk idin- kürk edinmek.
 -üp 35a/6
- küre** (A)
küre-i nesim hava küre, atmosfer.
 38a/3
 -de 38a/4; 38b/10
 -den 38a/5; 38b/7
- küriz** (F) hizmetçi.
 -den 54b/1
- kürsî** oturulacak yüksekçe yer, taht.
 11b/7; 33b/13; 33b/15; 33b/16;
 40a/7; 44b/12; 49a/13
 -de 45a/11
 -ler 5b/6; 32a/19; 44b/7
 -nüñ 33b/13; 47a/18
 -si 64a/12
kürsî-yi zerrîn altından yapılmış kürsü.
 47a/20
- küşād** (A)
küşād it- açmak.
 -mişler 54a/17
- L.**
- lā** (A) Arapça olumsuzluk edatı.
lā-büdd mutlaka, elbette.
 37a/2

- lā-cerem** şüphesiz, elbette.
22a/10; 22b/1
- lā-naẓīr** benzeri olmayan, eşsiz.
26b/9; 30b/11; 55a/17; 62b/2
- lā-şerīk** eşsiz, benzersiz, hiçbir ortağı olmayan.
1b/3; 39a/14; 62b/2; 69b/2
- lā-vezīr** veziri olmayan.
62b/2
- lā-yefūt**
62b/2
- lā-yemūt** hayatı sona ermez;
ölmez.
62b/2
- lā-zevāl** zeval bulmaz, sonu
gelmez.
39a/14; 62b/2
- lāf** (F)
lāf ur- söz söylemek, demek.
-ıcağ 15a/16
(-lar) u.-up 28b/20
- lāfz** (A)
lafz-ı kün "ol" anlamındaki söz.
-den [69a/16
- la'ın** (A) kovulmuş, lanetlenmiş,
istenmeyen.
13b/8; 15a/5; 16a/14
-üñ 16a/16
Ayrıca bk. **dīv-i la'ın**, **İblīs-i
la'ın**; **şeytān-ı la'ın**.
- laqlak** (A) leylek.
2b/17; 14b/5
- lā'1** (A) kırmızı ve değerli bir süs
taşı.
8b/11; 42b/14; 56a/16; 59b/21
- den 10a/6
-e 46b/13; 56a/14
-üñ 2a/12; 2a/14
- lā'1-reng** kırmızı renkli al.
8b/11; 42b/4
- lā'1-i yāķūt** kıymetli bir taş.
-dan 10b/6; 54a/17
- lā'1-ü cevāhir** mücevher taş.
29b/2
-den 32a/16
- lā'1-i tāb-dār** parlak taş.
14a/6
- lā'1 ü güher** mücevher taş.
2a/8
- lā'1-i şekker** şekerli kırmızı
dudak.
39a/18
- lāle** (F) lâle çiçeği.
20a/5; 26a/16
- lāle-reng** lâle renkli, lâle
renginde olan.
11b/15; 21a/20
- lāle-sitān** lâle bahçesi.
-a 59a/17
- lāle-zār** lâlelik, lâle bahçesi.
14b/7; 64b/14
- laţif** (A) ince bir ruh güzelliğine
sahip olan, hoş, nazik, yumuşak
30b/15; 32a/15; 54a/3
-dür 28b/20
- lāyık** (A) uygun, yaraşır, münasip.
12b/5; 17a/17; 29a/7; 42a/1;
48b/10; 49a/3; 49a/15; 57a/6;
69b/10
-dur 15a/20

- ledün** (A) yan, kat, huzur.
69a/5
-iyle 27b/2
Ayrıca bk. ‘ilm-i ledün.
- legençe** (F) küçük leğen.
-lerle 3b/8
- leh** (A) onun için, ona, onun tarafına.
53a/15
- leheb** (A) alev.
1b/8
- lehv** (A) eğlence.
8b/7; 8a/17
- lem** (A)
lem-yelid doğurmayan, Allah.
62b/2
-dür 7a/15
lem-yezel ölümsüz ve bâki olan Allah.
62b/2
- leng** (F) topal, aksak.
2a/4
- lerzân** (F)
lerzân ol- titremek.
-ur 14a/14
- leş** (F) leş, ceset.
43b/1
-leri 24b/1
- leşker** (F) asker, er.
11a/13; 12b/14; 13a/17; 16a/5;
17b/8; 17b/12; 42a/15; 44a/14;
58a/1; 58b/3; 59a/10; 59b/5;
61b/16; 61b/17; 61b/19; 65a/4
-e 7b/13; 63a/5
-i (iy.) 4a/7; 4a/9; 4a/11; 7b/11;
8a/15; 9b/18; 12b/18; 13a/3;
13b/4; 27a/3; 40b/5; 41a/10;
42b/13; 42b/15; 46a/9; 46b/5;
57b/13; 57b/18; 58a/15; 59a/14;
59a/19; 63a/9; 65a/6; 65a/11;
65b/4
-idür 51b/18; 64b/19
-ile 4a/6; 59b/3
-in 8a/1; 16a/21; 58a/18; 59a/18
-inden 8b/10; 9b/3; 48a/8;
59a/714; 59a/16
-ine 8a/2; 9a/17; 13a/9; 41a/1;
57a/20; 57b/2
-ini 61a/10
-inüj 63b/14
-iyle 7b/3; 7b/10; 8b/18; 52a/6;
58a/2; 59a/10; 59a/712
-müdür 12a/8
-ü 64b/18
-üm 12a/3; 26b/10; 62a/4
-ümüj 26b/11; 62b/6
-üj 41a/18; 61b/16; 62a/2;
65a/19
leşker çek- asker çıkarmak,
düşman üzerine asker
göndermek.
-üp 60a/1
leşker-i Rüm Rum askeri.
57n/12
Ayrıca bk. **cemî^c-i leşker; mişl-
i leşker.**
- leţâfet** (A) güzellik, hoşluk.
-de 36b/21
- levh** (A) yassı, düz üzerine resim,
yazı gibi şeyler yazılabilen
nesne, levha.
25a/12; 25a/15
-de 56b/3
-den 57a/12

- i (be.) 25b/1; 56b/3
 -indeki 26a/17
 -ine 26a/18
 -üñ 25a/13; 25a/17; 25a/19
 Ayrıca bk. **şifat-ı levh**.
- levha** (A) bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha.
 56b/5
- levn** (A)
levn-â-levn renk renk.
 36b/21
- leyl** (A)
leyl ü nehâr gece gündüz.
 14a/5; 32b/21; 61b/10; 66a/10; 69a/7
 Ayrıca bk. **nışfü'l-leyl**.
- libâçe** (F) elbise.
 11a/14
- libâs** (A) giysi.
 -dan 59a/17
- lîki** (F) lakin, fakat, ama, ancak.
 6a/5; 14a/2; 14a/3; 14a/4; 18a/2; 25a/9; 25b/3; 25b/17; 26b/16; 33a/2; 38b/14; 39a/13; 40b/4; 42a/2; 53b/6; 55a/21; 55b/12; 62b/13; 64b/17; 66b/10
- liman** gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak.
 -a 12b/14
- lisân** (A)
 bk. **faşîh lisân**.
- loğma** (A) küçük yiyecek parçası.
 23a/17
 -sından 22a/3
- nuñ 51b/1
loğma loğma eyle- parça parça hale getirmek.
 -diler 23b/12
loğma loğma it- parça parça etmek.
 (d)-üp 23a/12; 43a/15
loğma loğma ol- parça parça olmak.
 -up 24a/5
- lürî** (F) fare avlayan bir kuş türü.
 2b/16; 60b/9
- luğf** (A) iyilik, güzellik.
 -ı (iy.) 64b/14
 -ıla 53b/9
 -ından 26a/16
 -uñ 14a/9; 24a/18; 39a/15
luğf-ı Hakk Allah'ın lutfu.
 -la 69a/3
luğf-ı Rab Allah'ın lutfu.
 47a/2
luğf it- iyilikte, ihmanda bulunmak.
 (d)-üñ 69b/9
 (d)-üp 3b/21; 24a/19; 33a/10; 35b/3; 53b/8
luğf kıl- iyilikte, ihmanda bulunmak.
 -up 20b/4; 50b/3
luğf u bezl bol iyilik.
 -in 52b/16
- lü'lü'** (A) inci.
lü'lü'-i 'aden cennet incisi.
 2a/13
- lüzüc** (A)
lüzüc ol- karışmak.

- madın 37a/9
-mamış 37a/15
-mışdan 37a/12
- M.**
- mā'** (A) su.
69a/6
- mā'-u men** (A+T) benlik, kişinin kendi varlığını terketmesi, vahdet.
69a/3
-i 69a/3
mā'-u menden geç- kişinin sadece Allah'a yönelmesi.
69a/2
mā'-u menlik benlik, kişinin kendi benliğini terketmesi.
69a/4
- ma' būd** (A) kendisine ibadet edilen Allah.
67b/11
-um 16a/8; 16b/11; 16b/13
-uḡ 17a/10
- mācid** (A) şan ve şeref sahibi olan [kimse].
1b/2
- mādde** (A) duyularla algılanabilen nesne.
-si 37a/9
- ma' den** (A)
ma' den-i kān-ı kerem cömertlik ocağının kaynağı.
69a/10
- ma' el-kıṣṣa** (A) sözün kıtası, kısaca.
4a/13; 5b/8; 8b&6; 9a/3;
12b/18; 29b/1; 42a/13; 45b/2;
46a/19
- mağāra** (A) yer altındaki oyuk, in.
46b/11
mağāraleyin mağara kadar.
8a/7
mağāra-veş mağara gibi.
28b/2
- mağārib** (A) garplar, batıdaki ülkeler.
-de 68b/15
-e 38b/9
- mağlūb** (A)
mağlūb ol- yenilmek.
-ur 13b/6
- mağrib** (A) garb, batı.
3a/15; 31b/17; 34b/18; 35b/17;
67b/12
-de 24b/15; 24b/16; 35a/13;
35b/11; 67b/22
- mağrūr** (A) kibirli, gururlu.
-ı (iy.) 13b/14
mağrūr ol- gururlanmak, gurura kapılmak.
-duḡuḡ 19a/7
-up 21a/13
- mağz** (F) beyin, dimağ.
-ına 65b/13
-ını 7b/16; 16a/10
- māh** (F) ay.
39a/20; 53b/16; 64b/14; 65b/20
-ı (be.) 62b/3
māh-ı evreng büyük ay.
1b/7
māh-ı bezm-i efrūz u 'ālem dünyanın ışıltılı meclisinin ayı.
53b/13
māh u sāl ay ve yıl.
27b/4; 36a/1

mā-ḥaṣal (A) meydana gelen, hasıl olan.

1b/5; 3b/19; 29a/17

mā-ḥazar (A) hazır bulunan.

25b/4; 67a/17

maḥbūb (A) sevilmiş, sevilen, sevgili.

26a/13; 30b/15

maḥbūs (A)

maḥbūs ḳal- bir yerde hapsolmek.

-dı 32b/10

māhir (A) hünerli, becerikli, usta.

15a/12

maḥkūm (A)

maḥkūm eyle- hükmetmek.

-di 58a/16

maḥlūḳ (A) yaratık, yaratılmış.

18b/6; 18b/20; 19b/4; 27a/16;
29a/5; 30b/1

-ıdı 19b/8

-lara 18b/20

-mıdur 19b/5

maḥlūḳāt (A) yaratılmış şeyler, canlılar.

32b/19; 52b/7

-ı (be.) 17b/21

Ayrıca bk. **cemī' -i maḥlūḳāt**.

maḥmūd (A)

bk. **melik-i maḥmūd; ṣāh-ı maḥmūd**.

maḥrūm (A)

maḥrūm it- yoksun bırakmak.

-me 14a/8

maḥrūm ol- yoksun kalmak.

-uban 33a/1

maḥşer (A) kıyamet yeri.

-i (be.) 60b/21

maḥşer günü kıyamet günü.

-nde 23a/19

maḥşer ḳavmi maḥşer topluluğu.

61b/16

Ayrıca bk. **rūz-ı maḥşer**.

ma' hūde (A)

bk. **tarīḳ-i ma' hūde**.

maḥz (A) katıksız, halis.

-idi 1b/7

mā'il (A) benzeyen, andıran.

36b/1

-dür 35a/5

mā'il ol- benzemek, andırmak.

-maz 14a/3

-urdu 36b/72

maḳāl (A) söz, lakırdı, laf.

13b/7

-ün 30b/15

maḳām (A) 1. durulan, durulacak yer, mevki.

10b/21

-a 10b/21; 11a/1; 11a/5; 36b/11;
67a/1

-da 10a/17; 10a/20; 11a/10

-dan 10a/20; 11a/8

-ı durur 31b/7

-ın 21b/11

-ına 65b/718

-larına 68b/16

maḳāma iriş- yer edinmek.

-diler 32a/15

- maḳām-ı melekūt** melekler makamı.
35b/5
2. Türk musikisinde dizinin işlenişine verilen ad.
-ı (be) 2a/11
Ayrıca bk. ‘**āl-i maḳām**.
- maḳbūl** (A)
maḳbūl düş- kabul olmak.
-e 25a/15
maḳbūl eyle- kabul etmek.
-sün 30b/2
maḳbūl it- kabul etmek.
(d)-üp 35a/20
maḳbūl kııl- kabul etmek.
24a/18
maḳbūl-ı mevzūn ol- konunun kabul edilmesi.
-dı 2a/7
maḳbūl ol- kabul olmak.
-a 52a/19
- maḳhūr** (A) yenilgiye uğramış, mağlup.
35a/20
maḳhūr ol- yenilmek.
-a 69b/11
- maḳşūd** (A) kasdolunan, istenilen şey.
62b/13
-ı (iy.) 47b/3; 50a/19
-ına 25b/2
-ların 50b/7
-um 3a/1; 18a/2
-uḡ 4b/17; 27a/4
-uḡuz 7b/16
maḳşūd bul- isteğine kavuşmak.
- (-uḡ)-b.-ursın 27a/2
maḳşūda ir- isteğine kavuşmak.
-esin 38b/16; 67a/2
- māl** (A) mal, mülk, servet, varlık.
13b/12; 35b/21; 57a/3; 57a/5; 57a/7; 57a/13; 57a/18
-ı (be.) 57a/15; 57b/2;
-ı (iy.) 63a/9
-ıdı 45a/3
-ıla 57a/15
-ını 57a/5
-ların 13a/11
-um 49b/12; 56b/19; 57a/16
-umı 57a/6
-uḡ 57a/3
māl u ni‘met üleşdür- nimetlendirmek, malı bölüştürmek.
-üp 13a/13
- māl-ā-māl** (A) çok dolu, dopdolu.
59a/20
māl-ā-māl ol- çok dolu olmak.
-up 59a/17
Ayrıca bk. **ḥayy-ı māl; milk ü māl**.
- mālīk** (A) sahip, hükümdar.
48b/2
-e 45b/13; 49b/17
-inden 65b/1
-üḡ 17a/13
mālīk ol- sahip olmak.
1b/4
-acaḡın 39b/10
- ma‘lūm** (A) bilinen, belli.
3a/14

- dur 68a/14
ma' lūm **kı-** anlaşılmasını sağlamak.
 -dum 64b/18
ma' lūm **ol-** anlaşılmak, bilinmek.
 -a 23a/18
 -dı 46a/2; 62b/9
 -mağışun 22b/21
 -up 19a/4; 68a/16
ma' lūs (Lat.) elmanın bilimsel adı.
 -a 47a/9
mā' mūr (A)
mā' mūr **ol-** emri yerine getirmek.
 -a 69b/6
 -updur 62a/16
mancınık (A) eskiden kale kuşatmalarında kullanılan, bir ucunda taş gülle fırlatmaya yarayan bir kepçe, diğer ucunda da karşı ağırlık bulunan, kaldıraç türünde bir savaş aracı.
 66b/9
ma' nī (F) anlam, mana.
 25b/13; 64a/5; 64b/18; 69a/15
 -de 26a/6
 -nüj 53b/3
manzar (A) nazar edilen, bakılan, görünen yer.
 32a/21
manzūm (A) nazmedilmiş.
 69a/12
mār (F) yılan.
 1b/11; 5a/1; 12b/1; 17b/20; 29a/2; 35b/6
 -ı (iy.) 17b/20
mār-ı Dahhāk yılanlı Dahhak.
 39a/20
mārān (F)
 bk. **şāh-ı mārān**.
mārsuz (F) yılansız.
 6a/6
ma' rūf (A) herkesçe bilinen, tanınmış.
 69b/8
ma' şiyyet (A) günah.
 -den 24a/2
maşlahat (A) iş, emir.
 -ı (iy.) 34b/19
maşrıq (A) güneşin doğduğu taraf, şark, doğu.
 -da 24b/16; 68a/2
 -dan 31b/17
 Ayrıca bk. **melā' ike-i maşrıq-ı müvekkel**; **sultān-ı maşrıq**.
ma' şūq (A) aşık olunan, sevgili, sevilen.
 -ı (iy.) 14a/13
māt (F)
māt eyle- yenmek, mağlup etmek.
 -di 40b/18
 -düm 53b/4
māt it- yenmek, mağlup etmek.
 -dügince 9b/16
 (d)-üp 29b/10
mātem (A) yas.
 -in 15a/5
matrak (A) mızrak.
 -lar 8b/1; 9a/9
maṭla' (A) doğacak yer, güneşin doğması.

- ina 54a/13
- māvī** (A) mavi.
35a/3
- maymūn** (A) maymun.
8b/3
- ma^ʿzūr** (A)
ma^ʿzūr ol- özü olmak.
-a 69b/9
ma^ʿzūr tut- mazur görmek, hoş görmek.
59b/18
-asın 35a/12
-ğıl 68b/11
-sunlar 51a/8
-up 33a/11
- me^ʿānī** (A) mana.
26a/18
-den 25b/21
- mecāl** (A)
mecāl ol- güç, kuvvet olmak.
-aydı 15b/4
-madı 10a/13
mecāli kalma- güç kalmamak, güçsüzleşmek.
-dı 10b/7
- meclis** (A) 1. oturulacak, toplanılacak yer.
34b/3
-de 15a/17
2. bölüm, kısım, Süleymân-nâme'nin bölümü.
13b/21; 25b/20; 39a/10; 53b/2
-den 26a/6
-e 53b/13;
-üm 53b/6
- meclis-i kerem** cömertlik meclisi.
53b/18
- medāyin** (A) şehirler, medineler.
44b/17
- meddāh** (A) çok öven.
-iken 69b/10
- meded** (A)
meded it- yardım etmek.
-medi 51b/13
meded kııl- yardım etmek.
-a 51b/19
-mıssa 68a/711
meded ol- yardım etmek.
-maya 51b/16
- medh** (A)
medh eyle- övmek.
-di 34b/711
medh it- övmek.
(d)-icek 49a/21
- medyūn** (A) borçlu, vereceği olan.
69b/11
- meger** (F) meğer, oysa ki; halbuki; olsa olsa; ancak.
5b/10; 9a/5; 15a/16; 43b/19;
44a/20; 59b/6
- meh** (F)
meh-i ḥasen ay gibi güzel, parlak.
1b/11
- mehār** (F) yular, dizgin.
16a/18
- mekān** (A) yer, mahal.
68b/19; 69a/19
-a 54a/9

- in 21b/11
-umuz 31b/6
Ayrıca bk. **bî-mekân**.
- mekkâr** (A) hileci, düzenbaz.
69a/1
- mekr** (A) hile, oyun.
47a/9
- mekrûh** (A) tiksinti veren, iğrenç.
-dan 22b/19
-dur 22b/18
- meksûr** (A)
meksûr ol- kırılmak.
-a 69b/9
- mektûb** (A) mektup.
62b/13; 64b/9
-da 52a/5
-ı (be) 64b/3; 64b/11
-um 64b/5
-uğ 64b/4
mektûb-ı Resûlu'llâh Resulün mektubu.
-udur 63b/13
- melâ'ike** (A)
melâ'ike-i maşrıq-ı müvekkel doğunun vekil tayin edilen meleği.
10b/1
- melâl** (A) üzüntü, keder, sıkıntı.
32a/11; 48b/12
melâl çek- sıkıntı çekmek.
-me 48b/21
melâl gör- sıkıntı çekmek.
-me 4a/19
- melâlet** (A) sıkıntı, sıkılma.
-e 53a/9
- melek** (A) melek.
18a/20; 19a/10; 19a/14; 25b/4;
26b/3; 27b/6; 30b/1; 31b/17;
31b/19; 32a/5; 32a/21; 36a/9;
37a/4; 37b/18; 39b/2; 45b/12;
46b/2; 48a/1; 53b/17; 56a/15;
65a/19
(g)-e 19a/9; 33a/20
(g)-i 33a/8
-ler 22b/12; 32a/1; 60a/17
-lerdür 18a/4
melek-i atyâr 38b/2
melek-i a'zam büyük melek.
23b/6
melek-i müvekkel vekil tayin edilen melek.
33a/15
melek-i müvekkel-i atyâr vekil tayin edilen kuşlar.
33a/9; 33a/11; 33a/17
melek-i tekvîn-i insân insanların baş meleği
27b/6
melek-i tekvîn-i atyâr kuşların baş meleği.
37b/5
melek-i müvekkel-i tıyûr vekil tayin edilen kuş.
33a/13
- melekût** (A) ruhlar alemi.
31a/11; 31b/6; 31b/9; 31b/18;
32a/2; 33a/20; 35b/6; 36b/11;
65b/3
-dur 35b/6
-a 35b/8; 35b/9
-uğ 32a/1
Ayrıca bk. 'âlem-i melekût;
mağâm-ı melekût.

melekü'l-mevt (A) ölüm meleği,
Azrail.

-e 23a/9

melik (A) padişah, hükümdar.

11b/8; 13b/17; 16a/18; 16b/18;
17b/10; 20b/5; 24a/20; 32b/21;
35a/6; 35a/16; 45a/14; 45b/12

-den 44b/7; 51b/16

-dür 46b/5

-i (iy.) 7a/19; 8a/9; 12b/12;
13a/1; 13a/2; 13b/2; 13b/3;
14a/18; 14a/19; 14a/20; 14a/21;
14b/1; 14b/13; 14b/20; 15a/2;
15a/16; 15a/18; 15a/21; 15b/16;
15b/20; 16a/8; 16a/10; 16a/11;
16a/13; 16a/16; 16b/8; 17a/15;
17a/20; 17b/2; 17b/6; 17b/8;
26b/7; 26b/9; 27a/7; 27a/8;
27a/9; 45a/9; 45a/10; 45a/12;
45a/14; 45a/15; 45a/16; 45a/17;
45a/18; 45a/18; 57b/3; 60a/11;
62a/4;

-i durur 38a/1

-idür 15b/5

-ini 15b/20; 16a/9; 16b/19

-inüñ 15a/17; 16b/13; 17a/19;
57b/11

-iyle 16b/20; 17a/8; 17a/11;
27a/6

-ler 17a/3; 62a/16; 65a/16

-leri 14b/9; 32a/19; 44b/12;
45a/9; 45b/3

melik-i aşfer asfer meliki.

13a/2

-i (iy.) 13a/8

melik-i benī Aşfer Asfer
sülalesinin hükümdarı.

15b/5; 17a/7; 17a/8

melik-i atyār kuşların padişahı.

2a/21

melik-i Endelüs Endülüs
meliki.

17b/3

-ile 17b/14

-üñ 17a/20

melik eyle- padişah yapmak.

-miş 3a/11

melik-i maḥmūd övülmüş
padişah.

34a/13

melik-i Mısır Mısır padişahı

62a/6

melik-i Rūm Rum padişahı.

12a/7

melik-i server lider padişah.

-e 48b/19

melik-i Ündülüs Endülüs
padişahı

12b/11; 16b/10

-ile 12b/11

melik-i Yūnān Yunan padişahı.

53a/12; 58b/8

melik-zāde padişah oğlu.

3a/11; 29b/5; 29b/7

melül (A)

melül ol- usanmak, üzülmek.

-dı 12a/14; 40b/19; 52a/4

-dum 52a/7

-mağıl 26b/20; 27b/9

-masun 40b/20

-ursañ 27a/12

melül kııl- üzmek.

-ur 52a/11

mel'ün (A)

- bk. **Denes-i mel'ün**.
- memleket** (A) ülke, diyar.
35b/21; 58b/8
-i (iy.) 6a/18; 54b/1
-ine 15a/20
-ümüzden 32a/2
-ümüzze 32a/3
- me'mūr** (A) emir almış olan, görevli.
-uz 5a/15
me'mūr eyle- bir iş için görevlendirmek.
-di 58a/16
- men** ben. krş. **ben**.
39a/2
-de 49a/16
-den 69a/2
-i 53b/1; 53b/14
- men'** (A)
men' **eyle-** yasaklamak, engellemek.
-di 9a/20
-sün 44a/16
men' **it-** yasaklamak, engellemek.
(d)-emezem 5b/1
- mend** (F) Farsça'da sahiplik bildiren, -li, -lı anlamı veren son ek.
bk. derd-mend.
- mengelü** deve, fil gibi hayvanların sırtına konulan, içine oturmaya yarayan sepet, mahfe.
-sine 41b/14
- menī** (A) dölsuyu, sperm.
20a/14; 20a/19; 20a/1; 20b/7; 21b/21; 22a/9; 22a/10
- den 22a/4; 61b/9
-ye 20b/4
- menşüb** (A)
menşüb ol- bağlı olmak.
-a 69b/6
- mensübsız** (A) bir şeye bağlı olmayan.
6a/18
- mensūh** (A)
mensūh ol- hükümsüz olma.
-a 26a/19
- menşūr** (A) düzyazı.
69a/12
- menzil** (A) varılacak yer, mevki, menzil.
11a/9; 22b/15; 25b/12
-i (iy.) 14a/15; 18a/3; 53b/10
-leri 14b/13
-lerin 67a/13
- menzil al-** yol almak, ilerlemek.
-dı 39a/4
- merātib** (A) rütbelere, derecelere.
-ince 46a/19
- mercān** (A) mercan, kıymetli bir nesne.
14a/15; 39a/21
-dan 54a/15
-ıla 14a/14
- merd** (F)
merd-i hūdā Allah adamı, ermiş kişi.
merdān (F) insanlar, yiğitler.
59b/22
-mı 53b/14
- merdāne** (F) yiğitçe.
55b/20

- merdūd** (A) reddedilmiş, kabul edilmemiş.
-lar 26b/12
- merdüm** (F) insan.
7b/9; 8a/18; 26b/16
- merğüb** (A)
merğüb ol- istenmek.
-duğına 36a/4
-ur 36a/15
- merhabā** (A) merhaba, selam.
4a/21; 18b/11 47a/17; 51a/7
- merḳad** (A) mezar.
53b/8
- merkez** (A) bir şeyin orta yeri, merkez.
29b/21
-inde 30b/4; 60b/18
-ine 62a/14; 64b/11
- mermer** (A) mermer.
-den 54a/10
- merrīḥ** (A) Dünyâ'dan sonra Güneş'e en yakın olan seyyare, mars.
8b/9; 35a/2; 42b/6; 42b/14; 65b/19
-e 36a/17
-ile 55a/20
Ayrıca bk. **devr-i merrīḥ**.
- mertebe** (A) derece, rütbe.
-si 14b/21
-sin 14b/20
-since 46b/21; 60b/15
- mertebelü** (A+T) mertebesi olan.
46a/19; 46b/20; 60b/15
- meşāliḥ** (A) işler.
-in 50b/16
-ine 50b/10
- meşel** (A) dokunaklı ve manalı söz.
34b/20
durur 13b/9
- meşelā** (A) misal olarak, söz gelişi.
35a/2
- mesken** (A) oturulacak, yaşanılacak yer.
-üñ 69a/9
- meskenet** (A)
meskenet kı1- aciz olmak.
13b/15
- mesned** (A) makam.
-inde 42b/21
- mest** (F)
mest ol- kendinden geçmek.
-dı 42b/15
- meştūr** (A) yazılmış.
-durur 4a/13
- meşārīḳ** (A) doğular, güneşin doğduğu yer.
-a 38b/10
-da 68b/15
- meşāyīḥ** (A) şeyhler.
25a/15
- meşgūl** (A)
meşgūl ol- bir işle uğraşmak.
-dı 3b/7; 27b/9; 59b/16
-dılar 10a/12; 14a/20
-sam 59b/19
-up tırdı 62a/16
- meşhūr** (A)
meşhūr ol- şöhret kazanmak.
-a 69b/8
-updur 2a/6

- meşveret** (A)
meşveret eyle- danışmak.
 -di 42a/10
meşveret it- danışmak.
 (d)- üp 41b/9
- metin I** (A) yazıya dökülmüş bilgi.
 64b/18
- metin II** (A) nesnenin yüzü, arkası veya ortası.
 -i (be.) 4a/1
- mevc** (A) dalga.
 -ini 1b/15
mevc ur- dalga vurmak.
 -mişiken 42a/17
- mevcüd** (A)
mevcüd ol- var olmak.
 -anuşuzı 23a/1
- mevcüdât** (A)
 bk. **şifât-ı mevcüdât.**
- mevlūd** (A) yeni doğmuş.
 -in 21a/4
 -ümüz 21b/4; 21b/16
 -üşüz 23a/3
- mevt** (A) ölüm.
 26a/6
 -içün 56b/13
 -ine 32a/8
 Ayrıca bk. **hîn-i mevt; melekü'l-mevt.**
- mevzi'** (A) bir şey konulacak yer.
 37b/17
- mey** (F) şarap.
 -i (be.) 2a/14
 Ayrıca bk. **cām-ı mey.**
- meydān** (A) geniş, düz alan.
 7b/13; 17b/1; 54a/9; 60b/13
 -a 7b/13; 7b/14; 9a/18; 9a/19; 9a/20
 -ı (be) 14a/11; 60b/8; 64a/20
meydān-ı hālī it- alanı boş bırakmak.
 -diler 60b/8
- meyl** (A)
meyl it- istemek.
 (d)-e 67b/17
- meymene** (A) ordunun sağ tarafı.
 40b/2
- meysere** (A) ordunun sol tarafı.
 40b/2
- meziyyet** (A) üstünlük.
 -ün 54a/14
- mezgeldek** yaban ördeği.
 12a/2
- mezkūr** (A)
 bk. **hikāyet-i mezkūr.**
- mıḥ** (F) çivi.
 54a/18
 -ı (be.) 55b/16; 55b/18
 -ı (iy.) 13a/19; 16b/17; 66b/3
 Ayrıca bk. **mişl-i mıḥ.**
- mıkrāz** (A)
mıkrāz-ı ecel ölüm makası.
 4a/20
- mıtrāk** (A) mızrak.
 -ı (be.) 9a/20
 -lar 9a/10
- mi' de** (A) mide.
 -lerde 24a/6

- miftāh** (A) anahtar.
-ı (iy.) 55b/17
- mīg** (F) kara bulut, sis.
25b/17
- mihmān** (F) konuk.
25b/10
- miḥnet** (A) eziyet, zahmet, keder.
6b/6
-içün 52a/16
miḥnet kı1- zahmet etmek.
-am 6b/6
miḥnete uğra- zahmet çekmek.
-mayasın 13b/12
- mihr** (F) 1. güneş.
1b/5; 39a/18; 51b/9; 64b/15
-i (iy.) 32a/8
mihr-i rūḥ ruhun güneşi.
39a/18
mihr-i evreng yüce güneş.
1b/5
2. sevgi.
-i (iy.) 52a/13
- mih-ter** (F) mehter.
-ler 16b/15; 60a/18
-leri 42a/21
-lerine 57a/19
- mih-terān** (F) yüksek rütbeli hizmetkâr.
-ı (iy.) 57a/12
- miḥdār** (A) miktar, mesafe.
-ı (be.) 28a/21; 60a/20; 61a/16;
-ınca 5b/2; 27b/17; 28b/5;
60a/20; 61a/16
-uḥ 19a/7
- miḥdārlu** (A+T) ölçülü.
- 27b/17; 28b/5
- mīl** (A) bir uzunluk ölçüsü.
44b/16; 45b/4; 46b/17; 47a/14;
48a/17; 60a/5; 60a/20; 61a/16
-den 48a/21
- milk** (A) 1. mal, mülk, servet. krş.
mülk.
56b/19
-inde 67a/7
-ine 1b/5
-ini 36b/8
-inüḥ 62b/4
milk-i dīn din varlığı.
-i (be.) 53a/13
milk-i diyār ülke malı.
56b/11
milk ü māl mal mülk.
12a/10
milk ü raḥt mülk ve ev eşyası.
-ın 15b/2
2. ülke.
-i 49b/3
-inden 28b/2
-ümüze 32a/2
-üḥ 63a/14
milk-i Mısr Mısır ülkesi.
-uḥ 64b/16
milk-i Rūm Rum ülkesi.
-da 26a/4
Ayrıca bk. **Rūm milki**, **Yūnān milki**.
- milket** (A) ülke.
-i (be.) 49b/18
-ini 52b/16
- millet** (A) topluluk.

- 17b/21; 18b/20
minkār (A) gaga.
 43a/10; 58a/11
 -ına 4b/21; 28a/1
 -ındadır 22a/14
 -ıyla 43a/13; 43b/18; 43b/20
 -ları 28b/3
 -larına 27b/17; 43a/10
 -larında 27b/13
 -larıyla 4b/10; 43a/17
- minnet** (A) şükür, teşekkür, hamd etme.
 32b/20; 39a/9; 49b/2; 49b/17;
 57b/17
 -dür 33a/12
 -i (be.) 5a/13
minnet eyle- bir kimseden kendisi için iyilikte bulunmasını istemek.
 33a/1
minnet gör- yapılan bir iyiliğe karşı teşekkür etmek.
 -düm 33a/2
 -ürem 47b/5
minnet it- bir kimseden kendisi için iyilikte bulunmasını istemek.
 -di 51b/9
minnet kı1- yapılan iyiliğe karşı teşekkür etmek.
 (-i) kı-a 5a/13
 -am 6b/3
- mîr** (F) amir, baş, kumandan.
 3a/18; 13a/13; 51b/12; 60a/18
mîr-i 'ādil adaletli amir.
 62b/5
- mîr-i kāmîl** noksansız, eksiksiz amir.
 40a/4
- mişāl** (A) misal, örnek, benzer.
 8a/10; 13a/20; 13b/7; 16b/16;
 25b/5; 28b/1; 37b/16; 43b/13;
 46b/12; 46b/13; 47b/17; 54a/9;
 54a/20; 66b/8; 66b/9; 68b/20
 -durur 36a/7
 -i 36a/17; 36a/21; 37b/12;
 45b/10; 53a/17; 54a/3
 -in 11a/17
 -inde 43a/4
mişāl it- örnek vermek.
 (d)-em 38b/19
- misk** (A) Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir cins ceylânın erkeğinin kann derisi altındai bir bezden çıkanlan güzel kokulu madde.
 e-33b/18
misk-i zencîr zincirin kokusu.
 -in 53b/16
misk ü kâfur güzel kokulu madde.
 -dan 10a/6
 Ayrıca bk. **haṭṭ-ı miskāsā**.
- miskînlîk** (A) uyuşuk, tembel olma durumu veya miskine yakışacak davranış, meskenet.
 13b/15
- mişl** (A) benzer, kat.
 9a/6; 15a/10; 26a/2; 26a/7;
 26a/20; 27b/21; 37b/14; 40a/4;
 48b/2; 52a/13
 -dür 25b/10; 45b/10; 51b/2
mişl-i ateş ateşe benzer.
 53a/18

- mişl-i bülbül** bülbül gibi.
14a/12
- mişl-i ebter** kuyruğu kesik hayvana benzer.
69a/1
- mişl-i leşker** asker gibi.
16a/3
- mişl-i mih** çivi gibi.
2a/10
- mişl-i nehr** nehir gibi.
11a/18
- mişl-i nüsha** nüsha gibi.
26a/2
- mişl-i reng** renk gibi.
36a/19
- mişl-i seng** taş gibi.
2a/7
- mismār** (A) çivi, mih.
55b/20
-a 56a/1
-ı (iy.) 55b/19; 56a/4
-lar 54a/18
- mīve** (F) meyve.
-den 14a/7
- miyān** (F) orta.
-ına 54b/8
- mi' yār** (A) ölçüt, ölçü.
-ıla 2a/7
- mizān** (A)
mizān-ı şer' müminlerin ölçülü yolu.
2a/7
- mu' allā** (A) yüksek, yüce.
54a/11; 56a/12
- mu' arız** (A) karşı gelen.
16b/18
Ayrıca bk. **mu' kābil ve mu' arız ol-**.
- mu' azzam** (A) ulu, büyük, yüce.
-uñ 69b/2
- mubaşşır** (A) gözetici, gözcü.
18b/7; 53a/12
- mūcīb** (A) icap eden, lazım gelen, gereken.
-ince 44b/2
- mu' ciz** (A) mucize.
-iyle 22b/6
- mu' cizāt** (A) mucizeler.
23b/1
-ı (iy.) 24b/11
-ın 2b/1; 24b/6
-ıñıla 24a/11
- mu' cizāt gör-** mucizeler görmek.
- mu' cize** (A) peygamberlerin Allah'ın izniyle peygamberliklerini ispat etmek için yaptıkları, herkesi hayrette bırakan olağanüstü iş, şey.
-yi 23b/7
- mu' cize göster-** (Peygamber için) Allah'ın yardım ve izniyle inanmayanlara Allah tarafından desteklendiğini kanıtlamak üzere doğa olaylarına aykırı bir olay gerçekleştirmek.
21b/2
- mu' cize isteyüp tūr-** gerçekleşeceği mümkün olmayan bir şey için yapılan istek.
-dılar 23a/21

- mufsidān** (A)
mufsidān it- ara bozuculuk yapmak.
 (d)-er 26b/15
- muğaylān** (F) deve dikeni.
 12a/5
- muḥabbet** (A) sevgi, aşk.
 6b/15
 -i (iy.) 22b/5
 -in 56b/10
muḥabbet eyle- dostça konuşmak.
 -düm 6a/15
- muḥaddiṣān** (A)
muḥaddiṣān-ı muḥtār seçilmiş hadisçiler.
 53b/19
- muḥakkak** (A) doğru, kesin, mutlaka.
 7b/18; 61b/8
- muḥāl** (A) mümkün olmayan, imkansız, olmayacak.
 -dür 12a/10
 Ayrıca bk. **ḥayāl-i muḥāl**.
- muḥanneş** (A) korkak, alçak.
 -lerüñ 42b/12
- muḥannet** (A) (kişi için) alçak.
 66b/11; 67a/8
- muḥayyer** (A) seçmeli, beğenmeye bağlı, beğenmece.
 -di 34a/2
- muḥiṭ** (A) metinde geçen bir deniz adı
 16a/4
 Ayrıca bk. **baḥr-i muḥiṭ; deryā-yı muḥiṭ**.
- muḥkem** (A) sağlam, sağlamlaştırılmış.
 55b/7; 58b/13; 66b/5
- muḥkem kı1-** sağlamlaştırmak.
 -up 58b/1
- muḥtāc** (A) ihtiyacı olan.
 65b/11
- muḥtār** (A) seçilmiş, seçkin.
 53b/19
 Ayrıca bk. **fā' il ü muḥtār; fā' il ü muḥtār-ı ḥakk; muḥaddiṣān-ı muḥtār; nākılān-ı muḥtār**.
- muḥtaşar** (A)
muḥtaşar kı1- kısaltmak.
 -dum 25b/3
- muḥtesib** (A) [eskiden] belediye işlerine bakan me'mur, belediye me'muru.
 17b/17
- muḥteşem** (A) görkemli, ihtişamlı.
 56a/14; 56a/17; 56a/18
- muḥābele** (A) karşılama, karşılık, karşısına gelme.
 -sinde 59b/14
- muḥābil** (A) karşılık, bir şeye karşılık yapılan.
 7b/3; 9a/17; 16b/18
muḥābil ol- karşı karşıya gelmek.
 -up 7b/12
muḥābil tur- karşı karşıya gelmek.
 -dı 11b/2
muḥābil tut- karşı karşıya gelmek, getirmek
 -dı 9b/2
muḥābil ve mu'arız ol- karşısına geçmek.
 -dılar 9a/17
 -up 7b/3

muḳaddem (A) önce gelen.

6b/20

muḳanna^c (A) peçeli.

32a/17

muḳarreb (A) yaklaşmış, yakın.

30a/8

muḳarreb ol- yaklaşmak.

-asın 29a/8

muḳırr (A)

muḳırr ol- doğruyu söylemek.

-up 24a/1

muḳīm (A)

muḳīm ol- ikamet etmek.

-up 31b/20; 68a/8

muḳtezā (A)

bk. **sebil-i muḳtezā**.

mūm (F) mum.

25b/1

mūnis (A) cana yakın, alışılmış.

-üm 53b/7

mūr (F) karınca.

12b/1; 14a/16; 17b/20; 29a/2

-a 2a/18

murabba^c (A) kare.

19b/18; 32a/17

murād (A) arzu, istek.

-uḡ 30b/2; 69a/2; 69b/7

murād bul- isteğine kavuşmak.

(uḡ) b.-asın 67a/15

muraşşa^c (A) değerli taşlarla süslenmiş.

11a/14; 11a/15; 11b/7; 11b/8;

43b/9; 56a/13

mūrçe (F) küçük karınca.

2a/5; 14a/16

murğ (F) kuş.

12b/1; 28b/20; 30a/2, 46b/10

-a 30a/8; 62b/3

-dan 6b/16

-ı (be.) 28a/10; 30a/7

-uḡ 33b/10; 37a/3; 37a/6; 38a/2

murğ-ı ^caceb garip kuş.

30b/3; 30b/12; 30b/14

murğ-ı ^cacīb tuhaf kuş.

30a/2; 30b/19; 31a/6; 33b/8

-i (iy.) 35a/9

murğ-ı bāl kanatlı kuş.

59a/20

murğ-ı buḳalemun bukalemun gibi renk değiştiren olağanüstü bir kuş.

34a/13

murğ-ı çāker hizmetkār kuş.

58a/16

murğ-ı dōle bukalemun gibi renk değiştiren olağanüstü bir varlık.

29b/18; 31a/18; 31a/20; 31b/1;

31b/6; 33a/3; 33a/5; 33b/2;

33b/11; 33b/14; 33b/15; 34a/9;

34a/13; 35a/14; 35b/2; 36a/14;

36b/20; 37a/16; 37a/21; 38b/21

-dür 31a/7

-nüḡ 33b/8; 35a/11; 35a/17;

37a/18

-yi 36b/17

murğ-ı ğarīb zavallı kuş.

30a/21; 35b/16

murğ-ı ḳaknūs kaknus kuşu.

52a/20

murğ-ı ruḡ Ruh kuşu.

48a/2

- murğ-ı tuhfe** hediyeye kuş.
-dür 30a/6
- murğ-ı yilek** kuş tüyü.
41a/14
- murğ-ı zār** inleyen kuş.
56b/9
- murğān** (F) kuşlar.
5a/11; 11b/13; 27a/13; 27b/19;
28a/5; 29a/5; 30b/11; 37b/17;
39b/10; 41a/10; 43a/1; 43a/20;
43b/3; 46b/3; 47a/17; 48b/4;
60b/20
- a 5b/12; 11b/16
-ı (be.) 6b/9; 50b/17
-ıla 43a/2
-uğ 46b/1; 50b/3; 59a/19
- Ayrıca bk. **cāsūs-ı murğān;**
garīb-i murğān; **re'īs-i murğān.**
- musahhar** (A) boyun eğen, emir ve itaat altına alınmış.
47a/12
- musahhar kıl-** emri altına almak.
-up 38b/9
- musahhar ol-** boyun eğmek, itaat altına almak.
-a 17a/11; 33a/21
-acağdur 14b/11; 26b/21; 27a/9
-duğın 41b/4
-updur 50a/18
- muşāhib** (A)
muşāhib ol- hizmette bulunmak.
-a 27b/6
- muşanna'** (A) sanat eseri olarak meydana getirilmiş, usta elinden çıkmış.
25b/20; 32a/17
- muşhaf** (A) Hurufilere göre insanın yüzü.
2a/15
- mūşī** (A) teselli veren.
25b/15
- mūş** (F) fare.
-ı (iy.) 25b/15
- muṭahhar** (A)
bk. **resūl-ı muṭahhar.**
- muṭāla'a** (A)
muṭāla'a eyle- bir işi iyice ve etrafla düşünmek.
-di 61a/5
muṭāla'a kıl- bir işi iyice etrafla düşünmek.
-up 62a/20
- mutaşavvıf** (A)
mutaşavvıf ol- karışmış olmak, birleşmiş olmak.
-uruz 31a/14
- mu'teber** (A) itibarlı, saygın.
7a/8; 54a/11; 56a/14
- mu'temed** (A) güvenilir.
36a/10
- muṭī'** (A) itaat eden, boyun eğen.
12b/4; 12b/5; 18a/4; 18a/7;
27a/5; 27a/16; 47a/12
- muṭī ol-** itaat etmek, boyun eğmek.
-a 29a/6; 32b/19
-acağın 39b/11
-acağdur 29a/3; 38b/11
-acağdurur 38b/13
-am 12a/6; 12a/11
-an 2b/19

- asın 11a/3
 -avuz 24a/14
 -dı 58a/18
 -dılar 2b/3; 24a/3
 -dukların 6a/1
 -madı 4b/1
 -uğ 5a/20
 -up 45b/21; 46b/4
- muṭīʿ vü çāker ḳal-** boyun eğmek, hizmet etmek.
 -ıcaḳdur 18a/1
- muṭīʿ vü musahḫar ol-** boyun eğmek.
 -acaḳdur 26b/21
- muṭīʿ vü münḳād ol-** boyun eğmek.
 -dılar 58b/14
- muṭribān (A)** çalgı çalanlar, çalgıcılar.
 2a/12.
- muṭṭaliʿ (A)**
muṭṭaliʿ ol- bilmek, haberdar olmak.
 -dum 19a/21
 -mıṣıdı 61b/18
- muṭlaḳ (A)** kesin.
 18b/1
- muṭvāfiḳ (A)** uygun.
 17a/17; 49a/3
 -dur 24b/9
- muṭvāfiḳ ol-** uygun olmak.
 -a 48b/10
- muṭzaffer (A)**
muṭzaffer ol- zafer kazanmak.
 -asın 12b/3; 12b/5
- mübah (A)**
- mübah gör-** yapılmasında bir sakınca görmemek.
 -düm 56b/10
- mübārek (A)** kutlu, bereketli.
 2b/21; 4a/18; 4b/4; 10a/21; 10b/2; 18b/12; 29a/10; 30a/3; 32b/18; 36b/14; 40a/1; 40a/6; 44a/20; 44b/17; 46b/20; 47a/2; 47a/11; 47b/1; 47b/4; 50a/20; 66a/19
- mübtelā (A)**
mübtelā ol- tutulmak.
 -ur 29a/19
- mücāvir (A)** yurdunu ve diyarını terkederek zamanını Hameyn-i Şerifeyn'de ibâdetle geçiren.
 -e 57a/21
- mücelled (A)**
mücelled kitāb ciltlenmiş kitap.
 -ı (be.) 69a/11
 -ın 69a/13
- mücevvef (A)**
mücevvef ḳıl- içini oymak.
 -up 7a/9
- mücevvef ol-** içi oyuk olmak.
 -mayup 36a/8
- müdām (A)**
müdām iç- şarap içmek.
 -üp 2a/11
- müddeʿî (A)** inatçı, iddiacı.
 -ler 41a/9
- müddet (A)** zaman, vakit.
 -inde 21a/1
- müddet-i ḫaml** hamilelik süresi
 20b/15; 22a/5; 22b/3

- i (iy.) 20b/11; 20b/12
Ayrıca bk. **nā-müddet-i ħaml**.
- müdebbir** (A) tedbirli.
42a/2
- müdevver** (A) yuvarlak.
19b/12; 19b/15
- müfid** (A) faydalı.
-dür 29a/13
- müflis** (A) sefil.
69b/11
- müfşidān** (A) fesatlık, arabozuculuk yapanlar.
15b/10
- mühendis** (A) mühendis.
-ler 55a/9; 55a/11
-lere 55a/7
- müheyyā** (A)
müheyyā eyle- hazırlamak.
-yüp 65a/5
- mühlet** (A) tanınmış süre.
57a/2
-i (be.) 26a/5; 39a/10; 48b/13
mühlet bul- süre elde etmek.
(-i) b.-am 53b/4
(-i) b.-urısam 39a/10
mühlet vir- süre tanımak.
-di 50a/7
-eler 22b/3
-me 48b/17
-üñ 22a/20
(-i) v.-meyesin 48b/13
(-i) v.-ürise 26a/5
- mühmel** (A) bakılmamış, bırakılmış.
9a/4
- mühr** (F) mühür, damga, imza.
-i (iy.) 15a/4; 53b/16
-in 62a/20; 64b/11
mühr ur- damgalamak, imzalamak.
-dı 63a/19
-up 61a/6
- müjde** (F)
müjde ol- bir kimseye sevineceği, mutluluk duyacağı bir haberi ulaştırmak.
-a 39b/18
- mükemmel** (A) mükemmel, kusursuz.
12a/3; 13b/9
- mülemma'** (A)
mülemma' ol- karışmak.
-miş 37a/7
- mülḥaḳ** (A)
mülḥaḳ ol- bir bütüne katılmak.
-acağına 23b/21
- mülhid** (A) hileci.
69a/1
- mülk** (A) 1. mülk, varlık. krş. **milk**.
13b/12; 39b/19; 49b/12
-in 19b/4
mülk-i kişver ülke serveti.
-i (iy.) 62b/10
2. ülke, yurt.
-e 35a/16
-inde 19b/3; 24b/9
-ine 19b/2; 22a/17
mülk-i cihān. dünya.
48a/1
mülk-i Mıṣr Mısır ülkesi.
-uñ 64b/16

mülzem (A)

mülzem kı1- susturulmak.

-a 18a/10

mü'min (A) İslam dinine inanan,
müslüman

53a/17

-leri 23b/21

münâcât (A) Allah'a dua etme,
yalvarma.

66a/14

münâcât eyle- Allah'a
yalvarmak, dua etmek.

-di 10b/8; 23a/7

münâcât it- Allah'a yalvarmak,
dua etmek.

(d)-er 59b/9

(d)-ecek 24a/21

münâcât kı1- Allah'a yalvarmak,
dua etmek.

-up 24a/16

münâdî (A) duyuran, ilan eden kimse.

-ler 40b/10

-lerle 46a/1

münâfık (A) ikiyüzlü, nifak sokucu.

-lar 24a/19

-ları 40b/16

münâkkaş (A) nakşedilmiş, resimli.

33b/18

müneccim (A) yıldızbilimci, astrolog.

29a/1; 29a/18; 40a/7

-e 40a/15

-i (iy.) 28b/21; 29b/8; 29b/13;
35b/18

-in 39b/20

-lerinden 20a/10

-üj 29a/20; 40b/7

Ayrıca bk. **Câbūd-ı müneccim**.

münevver (A) nurlandırılmış,
parlatılmış.

münfa' il (A)

münfa' il ol- gücenmek,
alınmak.

-mişken 59b/18

münkād (A)

münkād eyle- boyun eğmek.

-se 26b/12

münkād ol- boyun eğmek.

-alar 12b/4

-acakdur 27a/16

-maz 12a/5

-up 12b/2

münkir (A) inkâr eden, kabul etmeyen.

1b/3; 2a/8

münkir ol- inkâr etmek.

-am 17b/19

-dılar 25a/4

-dışa 1b/8

münşakk (A) yarık; çatlamış olan;
çatlak.

1b/7

müntehā (A) son, nihayet.

39a/11; 64a/7

Ayrıca bk. **nakş-ı müntehā**.

mürde (F) ölü, ölmüş.

-yi 22b/6

mürüvvetlü (A) insanlığı olan,
iyiliksever, insaniyetli.

30b/6; 40a/2

mürsel (A) gönderilmiş, yollanılmış.

6a/6; 14b/14; 49a/15

mürsel ol- gönderilmek.

- a 32b/21
Ayrıca bk. **Ahmed-i mürsel**.
müsel (A) zincirleme, ardı ardına.
53b/16
- müstağrak** (A) sevinç, coşku içinde bulunan.
56a/14
-ı (iy.) 69a/5
müstağrak ol- sevinçli, coşkulu olmak..
-up 15a/19; 16a/18; 16b/3
- müste'ân** (A) kendisinden yardım beklenen, yardım istenen.
25b/8; 31a/18; 39a/14; 68b/17; 69a/18
- müstecâb** (A)
müstecâb eyle- kabul etmek.
66a/11
müstecâb it- kabul etmek.
(d)-icek 18a/19
müstecâb kıl- kabul etmek.
-up 18a/14
- müstemi'** (A)
müstemi' ol- dinlemek, kulak vermek.
-a 39a/12
- müstevlî** (A)
müstevlî ol- işgal etmek, ele geçirmek.
-duğı 21a/8
- müsülmân** (A+F)) müslüman.
65a/16
müsülmân ol- müslüman olmak.
-asın 49b/13
-dılar 24b/11
- müşāhede** (A)
müşāhede kıl- gözlemek, görmek.
-a 30a/4
-ayın 32b/18
-dı 10b/14; 40a/1; 40a/6
-mağa 47a/8; 53a/1
-up 4b/4
müşāhede it- gözlem yapmak.
(d)-üp 47a/11; 50a/20
- müşerref** (A)
müşerref kıl- şeref vermek.
-duğ 18b/12
- müşk** (F)
müşk-i çin çin miski.
24b/2
- müşkil** (A) güç, zor. krş. **müşkül**.
34b/5; 50a/15
-üm 50b/16
-ümüz 21b/1
-ünüz 21a/3
- müşkilât** (A) güçlükler, zorluklar.
27b/3
- müşkül** (A) güç, zor. krş. **müşkül**.
-miş 31b/5
- müş** (F)
müş ur- yumruk atmak.
-dı 56a/4
-dılar 56a/1; 56a/2
- müştāk** (A) çok isteyen, özleyen.
-duğ 47a/18
-un 10b/2
müştāk ol- çok istemek.
-dılar 53a/1

müşteri (A) astronomi Jüpiter, Mars.

35a/4

-ye 36a/19

müşterî (A) istekli.

69b/6

mütehayyir (A)

mütehayyir ol- hayrette kalmak.

-dılar 23a/14

-up 33a/19

müteḳaddimîn (A) evvelden gelip geçenler, eskiler, eski insanlar.

19b/7.

müteveccih (A)

müteveccih ol- bir tarafa yönelmek.

-duğı 7a/11

mütevellid (A)

mütevellid ol- doğmak, dünyaya gelmek.

-an 23a/3

-duğın 20b/11; 21a/4

-duğına 21b/17

-ur 20b/9; 21b/4; 22a/7

müvecceh (A)

müvecceh gel- uygun olmak, makbul olmak.

-di 51b/4

müvecceh gör- uygun görmek.

-üp 3b/20; 42a/5; 51a/4

müvekkel (A) vekil tayin edilen kimse.

-lerdür 27a/20

müvekkel ḳo- sorumlu tutmak.

-dı 19a/5

-mıṣdur 22b/10

müvekkel ol- sorumlu olmak.

-an 18a/13; 19a/9; 29b/4; 33a/8
müvekkel-i insān insan vekili.

19a/14

Ayrıca bk. **melā'ike-i maşrıḳ-ı müvekkel, melek-i müvekkel; melek-i müvekkel-i atyār; melek-i müvekkel-i tıyūr.**

müyesser (A)

müyesser ḳıl- kolaylıkla olmak.

-an 19a/19

müzehheb (A) altın suyuna batırılmış.

33b/18

müzeyyen (A)

müzeyyen it- süslemek

(d)-üp 7b/10

-se 20a/5

müzeyyen ol- süslenmek.

-dı 45b/16

N.

nā-bedīd (F)

nā-bedīd ol- görünmez olmak, kaybolmak.

-duğına 21b/17

nacāḳ (F) kısa, küçük balta.

54b/8

nā-dān (F) bilmez.

15a/16

nāfe (F) misk ahusu denilen hayvanın göbeğinden çıkarılan bir çeşit misk, koku.

2a/14; 36b/16

nā-gāh (F) ansızın, birdenbire.

10b/5; 10b/10; 10b/21; 11a/8;

11a/13; 19a/2; 32b/9; 39b/12;

56b/15; 62b/9

nā-gehān (F) ansızın, birdenbire.

- 3a/15; 4a/8; 17a/21; 29b/20;
35a/10; 41a/11; 41a/13; 51b/4;
54b/6; 56b/14; 58b/11; 61a/13
- nā-gehānī** (F) ansızın olan, birdenbire olan.
51b/14
- nā-ḥalef** (F) soyuna çekmemiş olan.
13b/17
- naḥīf** (A) zayıf, cılız, çelimsiz.
63b/7
- nā-ḥoş** (F) hoş gitmeyen, beğenilmeyen.
52a/16
- naḳḳāre** (A) davul, kös.
7b/8
-lere 16b/15
- nā-kes** (F) cümri, pinti.
57a/15
- nāḳilān** (F)
nāḳilān-ı muḥtār seçkin aktarıcılar.
14a/18; 26b/2; 39b/6; 65a/8
- naḳl** (A) hikāye etme, anlatma, söyleme.
-ince 14a/18; 26b/2; 39b/6; 53b/19
naḳl it- aktarmak, rivayet etmek.
-di 6b/13
(d)-eyin 13b/7
(d)-üp 21a/12
- naḳş** (A) resim, boya, işleme.
30a/17; 33b/11; 54a/13
-ı (be) 64a/7
-ını 25a/18
-ından 56a/12
- naḳş-ı bend** ressam.
64a/6
- naḳş-ı felek** gökyüzü.
-de 1b/14
- naḳş-ı nigār** resim.
26a/17
- naḳş it-** nakşetmek.
(d)-en 56b/5
- naḳş-ı müntehā** son resim.
64a/7
Ayrıca bk. **ferş-i naḳş**.
- nāḳūs** (A)
bk. **ṭabl-ı nāḳūs**.
- nāl** (A) at, eşek, öküz vb. yük hayvanlarının tırnaklarına çakılan, ayağın şekline uygun demir parçası.
-ından 59b/1
- nālān** (F)
bk. **kūh-ı nālān**.
- nāliš** (F)
nāliš eyle- inlemek.
-yüp 65b/18
nāliš it- inlemek.
-di 6b/6; 24a/20; 66a/12
- nām** (F) ün, şöhret, şan; isim, ad.
3b/10; 52a/6; 62b/7; 62b/21
-ımız 2a/6
nām-ı Allāh Allah'ın ismi.
-u 63b/16
nām-ı Ḥaḳḳ Allah'ın ismi.
-ı (iy.) 31a/17
nām-ı Ḥüdā Allah'ın ismi.
63b/15

nām-ı şerif şerefli isim,
mübarek ad.

-in 63b/14

Ayrıca bk. **nīk-i nām**.

nā-mahdūd (F) hudutsuz, sınırsız.

69b/2

namāz (F) namaz.

25b/14

-a 10a/12

-dan 12a/21; 18a/19; 18a/20;
59b/10; 63a/6

-ın 12a/21; 33a/7; 60a/9

namāz kııl- namaz kılmak.

13b/11; 69a/8

(-ın) kı-dı 40a/17

-dı 10a/18

(-ın) kı-dılar 60a/9

(-ın) kı-up 33a/7

-up 59b/9

namāz ve niyāz it- namaz kılıp
dua etmek.

-di 63a/6

Ayrıca bk. **şubḥ namāzın kııl-**.

nāme (F) mektup.

7b/21; 51b/8 ;51b/12; 51b/21;
61a/1; 61a/2; 61a/3; 61a/5;
62a/17; 62b/1; 62b/7; 62b/14;
63a/18; 63b/5; 63b/16; 69b/5

-den 52a/2; 53b/20

-si 26a/19; 39b/4; 62a/21; 64b/7

-sidür 39b/3

-sin 7a/16; 52a/1; 62a/12;
62a/14; 62b/18; 63a/20; 63b/5;
64b/13; 64b/19

-sinden 61a/18; 62b/20; 64b/16;
65a/1

-sini 53b/10; 63a/20

-sinüñ 61a/19

-nüñ 51b/7; 53b/12; 69a/11

-ye 63a/18

-yi 6b/19; 61a/4; 61a/6; 61a/9;
61a/11; 61a/20; 62a/20; 62b/15;
69b/2

nāme-i Mışır Mısır mektubu.

-ı (iy.) 64b/12

nāme-i sultān hükümdarın
mektubu.

-ı (iy.) 62a/19

nāme-i sultān-ı Mışır Mısır
sultanının mektubu.

-ı (iy.) 51b/7

nāme-i Süleymān Hz.
Süleymān'ın mektubu.

-ı (iy.) 61a/8; 61b/13; 61a/19

nā-mezkūr (F)

nā-mezkūr ol- zikrolunmamış.

-a 69b/7

nāmudār (F) namlı, ünlü.

18a/7; 25b/7; 33a/2; 37a/3;
66a/5; 68b/20

nām-ver (F) nam salmış, ünlü.

25b/3; 42a/2; 51b/19; 59b/3;
67a/17

-leri 48a/9

nār (A) cehennem, ateş.

66a/3

nār-ı nūr ateşe tapanların ilahı.

13b/4

na'ra (A) bağırma, haykırma, nara.

-lar 42b/2

-lardan 8b/8

-sından 16b/6

- na'ra ur-** yüksek sesle
bağırarak.
-up 8a/2
- nā-revān** (F) akmayan, geçmeyen.
39a/1
- nārinc** (F) turunç.
36a/21
- naşib** (A) Allah'ın kısmet ettiği şey.
-üñ 67b/7
naşib ol- bir şeye kavuşmak,
ulaşmak.
-a 15a/3
- naşihat** (A) öğüt, nasihat.
-i (be.) 14a/18
naşihat kı1- nasihat etmek, öğüt
vermek.
(i) kı-dı 24b/10
-ıcağ 55a/7
naşihat tut- söz tutmak.
-dı 11a/6
naşihat vir- nasihat etmek, öğüt
vermek.
-gil 49a/4
- nā-sūde** (F) istirâhat etmemiş,
dinlenmemiş.
-den 69a/15
- na'at** (A) bir şeyi methederek
anlatma, vasıflandırma.
-ıdur 1b/2
- nāy** (F)
nāy-ı rūpīn bir çeşit çalgı.
-leri 16b/15
- nażar** (A) bakış, bakma, göz atma;
görüş alanı.
62b/5
-ı (iy.) 45b/7
- ın 66b/21
-ına 3b/15; 6b/17; 23a/15;
24b/5; 29b/11; 32b/2 41b/14;
46a/10; 60b/3
-ında 5b/7; 5b/17; 25a/10;
30a/12; 57b/4; 60b/16; 60b/17;
60b/18; 63b/8; 67a/11
-ından 65a/17
-uğa 33a/15
nażar eyle- bakmak.
18b/7
-me 64a/6
nażar it- bakmak.
-diler 13a/17; 55a/15
(d)-üp 61b/15
nażar kı1- bakmak.
2a/18; 53a/12
-dı 10b/12; 10b/15; 10b/17;
10b/19; 10b/20; 54b/11
-dılar 55a/3
-ma 64a/6
-mışlar 48a/17
-up 16b/1; 18a/21; 30a/10;
31b/13; 41b/15; 48a/13; 48b/8;
59b/8; 59b/12; 66b/19
nażar ur- bakmak, göz atmak.
-dılar 54a/14; 55b/20
nażar vir- bakmak.
-di 10b/14
- nażım** (A) vezinli, kafiyeli söz. krş.
nażm.
-dur 13b/21
- nāzır** (A) nazar eden, bakan, gözeten,
bekçi.
-dı 15a/17
- nażır** (A) benzer.

- i (be.) 54a/5
Ayrıca bk. **lā-naẓīr**.
- naẓm** (A) vezinli, kafiyeli söz. krş.
naẓım.
(121 defa geçer).
-ı (be.) 39b/3; 39b/4
-ını 25b/21
naẓm-ı pervān dünyayı aydınlatan şiir.
-üñ 2a/13
- ne** soru edatı, sıfatı veya zamiri
(180 defa geçer).
-dir 4b/12
-dür 3b/4; 4b/1; 6a/8; 7b/14;
10a/16; 11b/7; 12b/9; 13b/7;
14a/2; 18b/12; 21b/3; 25a/12;
30b/18; 33a/2; 33b/1; 35b/2;
36a/5; 37a/6; 37a/13; 37a/21;
38b/2; 40a/8; 45b/14; 50a/13;
51b/6; 52a/6; 55b/12; 54b/1;
59b/3; 60b/21; 62b/13; 62b/14;
63a/9; 64a/5; 64b/18; 67a/8;
68b/1
-ler 34a/10; 35a/8
- ne‘am** (A) evet.
14b/8; 15a/1
- nebāt** (A) bitki.
22a/2; 22a/10
-ı (be.) 22a/2
-lar 20a/14
-u 39b/3
Ayrıca bk. **berg-i nebāt**.
- nebātāt** (A) bitkiler.
22a/10
-ı (be.) 20a/19
-ından 20b/7
- neberd** (A)
- neberd ol-** savaşmak.
-ıcağ 41b/18
- nebī** (A) peygamber.
14b/14; 32b/21; 49a/15;
-dür 55b/3
-ni 51a/7
Ayrıca bk. **Süleymān-ı nebī**.
- nebīyu ‘llāh** (A) Allah'ın peygamberi.
12a/21; 21a/21; 24b/7; 30a/1;
41a/3; 41a/8; 44b/5; 48a/4;
54a/2; 55a/2; 57b/17; 59b/18;
64b/5; 67b/8
- necāt** (A) kurtulma, kurtuluş.
69a/8
necāt bul- kurtulmak.
69a/8
-dı 9b/16
necāt vir- kurtarmak.
-di 66b/16
- neden** neden, niçin, niye.
3a/14; 23a/18; 35b/3; 57a/9
-dür 36a/12
- nedīm** (A) meclis arkadaşı, sohbet dostu.
12b/9; 14a/11; 45b/14
- nefes** (A) nefes, soluk.
18a/16; 26a/13; 27b/3; 39a/6;
52a/13; 57b/15
-den 42b/2
-inden 43a/1
-leri 20a/4 47b/19
-üñ 47b/1
- nefḥ** (A)
nefḥ it- üfleme.
-dügi 22a/19

- düginden 22a/21
- nefir** (A) toplanma, hücum borusu.
-lere 42b/1
- nefirler çal-** nefirler çalmak, savaşı haber vermek.
(i) ç.-up 42a/21
- nefirler ur-** nefirler çalmak, savaşı haber vermek.
(i) ç.-dılar 16b/15
-up 12b/19; 16a/1; 16a/19
- nefs I** (A) döl suyu, meni.
20a/12
-den 22a/15
-ini 22a/14
-leri 20a/12.
- nefs II** nefis, can, kişi, öz, kendi. krş.
nefis.
25b/13
-i (be.) 69a/1
-ine 13b/11; 62a/1
-lerini 23a/4
-üñ 25b/7; 25b/15; 38b/20; 49a/18; 53a/15
- nefs-i emmāre** insanı kötülüğe sürükleyen nefis.
21a/7; 53a/14; 53a/16; 68a/12; 68b/21
-durur 13b/8; 25b/7; 53a/13
-dür 13b/10
-si 20a/8
-ye 21a/14
- nefs-i şüm** uğursuz nefis.
-ı (be.) 13b/16
- nefse uy-** nefsin isteklerine boyun eğmek, günah işlemek.
-up 13b/18; 39a/5
- Ayrıca bk. **tābi' i nefis.**
- neft** (F) nefit yağı.
-ile 8a/3
- neftlü** (F) nefit yağı.
8a/3
- nehār** (A) gündüz.
6a/7
Ayrıca bk. **leyl ü nehār.**
- nehālī** (F) döşeme, döşenecek şey, halı.
3a/20
- neheng** (F) timsah.
1b/11; 11b/14; 24b/18; 68b/14
-ile 24b/18
- nehr** (A) akarsu, ırmak.
37b/14
Ayrıca bk. **mişl-i nehr.**
- nek** niçin.
2a/10
- nemek** (F) tuz.
39a/20
- nerges** (F) nergis çiçeği.
26a/16
nerges-i şehlä şehla, baygın bakışlı göz
-mıdur 39a/21
- neşāyiḥ** (A) nasihatler, öğütler.
11b/18
- nesīm** (A) hafif rüzgâr.
38a/8; 38a/14; 38a/18; 38a/16; 38b/3
-i (be.) 14a/11
Ayrıca bk. **küre-i nesīm.**
- neşir** (A) düzyazı. krş. **neşr.**
13b/21

- dür 39b/4
- nesl** (A) nesil, soy.
 -i (iy.) 17a/13; 20a/1; 20b/2;
 20b/8; 22a/17; 35b/3; 36b/18;
 -inden 21a/15; 22a/17; 31a/2
 -ine 12a/6
 -inün 20b/14
nesl-i âdem adem nesli
 -e 56b/12
nesl-i aşhâb-ı kehf Kur'an-ı
 Kerim'de bahsi geçen,
 zamanlarının zalim
 yönetiminden kaçarak
 saklandıkları bir mağarada uzun
 yıllar kalan ve uyandıkları
 zaman köpeklerinin
 kemiklerinden başka bir şeyin
 kalmadığını gören muhterem
 kişilerin nesli.
 49a/3
nesl-i şeytân şeytan nesli.
 38b/20
- nesne** nesne, şey, bir şey.
 5b/15; 6a/17; 7a/11; 7a/12;
 7a/13; 18b/2; 25a/7; 37a/4;
 37a/8; 37a/17; 49b/8; 65b/15;
 69a/14
 -den 62b/4
 -dür 37a/7; 37a/18
 -ler 10a/13
 -leri 25a/2
 -ye 14b/19
 -yi 23a/4; 37a/10
 -nüñ 34a/7
 Ayrıca bk. **cemî-i nesne**.
- nesr** (A)
nesr-i tâ'ir nesir burcu, kartal
 takımyıldızı.
- 53a/11; 66b/6
- neşr** (A) düzyazı krş. **neşir**.
 2b/19; 3b/11; 3b/20; 4a/21;
 5a/13; 6b/7; 7a/16; 7b/7; 8a/17;
 8b/11; 9a/7; 9a/17; 11b/19;
 12a/13; 13b/2; 14b/15; 15a/6;
 15a/16; 15b/15; 16a/5; 16b/6;
 16b/18; 17a/14; 18a/8; 18a/17;
 18b/8; 19a/15; 20b/5; 22b/7;
 23b/5; 24a/20; 25a/10; 26b/18;
 27b/7; 28a/1; 28a/11; 28b/12;
 29a/9; 29a/18; 30a/8; 30b/2;
 30b/12; 31a/18; 32a/12; 32b/2;
 33b/2; 34a/12; 34b/8; 35a/9;
 36a/3; 36a/11; 36b/4; 37a/5;
 37a/14; 37b/18; 40a/5; 40b/5;
 40b/15; 41a/16; 42a/4; 42b/17;
 43b/5; 46b/6; 47a/2; 47a/10;
 47b/9; 48a/2; 48b/3; 48b/13;
 48b/17; 49a/1; 49a/9; 49a/19;
 49b/20; 50b/4; 50b/18; 51b/4;
 52a/2; 52a/21; 52b/19; 54b/7;
 55b/4; 55b/13; 56a/10; 57a/11;
 57b/20; 58a/19; 59a/20; 59b/4;
 67a/17; 68a/11
- neşâme** yüksek bulut.
 60b/16
 -ler 44b/12; 44b/13
- neşr** (A) 1. kıyamet günü.
 bk. **haşr ü neşr**.
 2. yayma, yayınlama.
 -ini 25b/20
- nev^c** (A) tür, çeşit.
 34b/12
- nevâ** (F) ses.
 26a/13
 Ayrıca bk. **sâz u nevâ**.
- nevâht** (F)
nevâht kıl- okşamak, sevgisini
 göstermek.
 -dı 34b/11

- nev-bahār** (F) ilkbahar
37b/11
- nevbet** (A) nöbet.
-i (iy.) 50b/8; 50b/10
-in 50b/9
nevbet oqın-
- nev-cüvān** (F) genç, delikanlı.
30b/6
- nevḥa** (A)
nevḥa-i Nūḥ (A) Hz. Nuh'a sesle ağlama.
66a/3
- nev-ḥatt** (F) sakal başı yeni çıkmaya başlamış (genç).
30b/6
- nev-rūz** (F) yeni gün, nevrüz.
-ı (iy.) 26a/13
Ayrıca bk. **eyyām-ı nev-rūz**.
- ney** ney.
-de 15a/712
-den 14a/7
-e 4b/7; 36a/16; 57a/15
-em 4b/7; 36a/16; 57a/15
-se 42a/3
- n'eyle**-ne yapmak.
-di 12b/12
-dün 16b/19; 63b/5
- nıṣf** (A) yarı, yarım.
-ı (iy.) 51b/1
-ın 24b/18; 51b/1
- nıṣfu'l-leyl** (A)
nıṣfu'l-leyl ol- gece yarısı olmak.
-ıcağ 29b/2
-ınca 63a/2
- nice** bazı, çok, pek çok, nasıl. krş.
niçe.
3a/16; 4a/10; 16a/14; 17a/12;
18a/16; 19a/14; 19b/6; 20a/1;
31b/12; 34a/8; 38b/11; 40b/18;
44a/19; 48b/10; 48b/14;
48b/20; 49a/4; 50b/1; 51a/13;
52a/17; 58b/13; 63b/9; 66b/7;
67a/11; 67a/15
-dür 34b/13; 40a/9
-si 46b/5; 50a/18
- niçe** bazı, çok, pek çok, nasıl krş.
nice.
1b/9; 2a/18; 8a/11; 13b/4;
14a/15; 16a/15; 18a/6; 18b/5;
18b/14; 18b/20; 19a/1; 24b/12;
29a/3; 29a/6; 29b/10; 32b/7;
32b/9; 35a/9; 43a/8; 56b/17
-mā 47a/9; 56b/19
-sin 23a/6
- niçeme** ne kadar, her ne kadar.
47a/9; 56b/19
- niçün** niçin, ne için.
7b/15; 17b/18; 18b/13; 22a/7;
25b/16; 31a/20; 34a/19; 46b/19;
51a/21; 52a/5; 63b/15; 64b/6;
65b/20; 67b/7; 67b/9
- nidā** (A)
nidā it- seslenmek.
-diler 40b/10
nidā kıldur- seslendirmek.
-up 46a/1
nidā-yı ulūhiyyet ilahi sesleniş.
68a/1
- nifāk** (A) iki yüzlülük, ara bozuculuk.
65a/7
- nigāh** (F)
nigāh kııl- bakmak.

64b/5	40a/3
nihān (A) gizli.	nişār (A) saçma, dağıtma.
35a/11; 65b/3	13b/21
nihān it- gizlemek.	nişār kıl- saçmak, dağıtmak.
(d)- üben 25b/2	-urdur 14a/4
nihāyet (A) son, en sonunda.	nişān (F) iz, işaret, belirti.
19a/18; 52a/9 69a/20	-ları 44a/7
-i (iy.) 3a/17; 4b/16; 6b/16;	nişān al- işaretlemek.
30b/20; 31b/20; 35b/5; 53a/6	-up 44a/2
-ler 34a/11	nişān kıl- bir hedef belirlemek.
nīk (F) iyi, güzel.	-mağıcun 56b/1
25b/10; 52b/19	nişān koy- bir şeyi işaretlemek,
nīk-i nām şöhreti iyi olan, iyi	iz bırakmak.
nam kazanmış olan.	-asın 67a/16
29b/17; 62b/5	nişān vir- haber vermek.
-ı (iy.) 69b/5; 69b/8	-ür 32a/17; 54a/15
nīk ü sirişt güzel yaratılış.	Ayrıca bk. bī-nişān.
64a/7	nīş (F) zehir.
niķāb (A) yüz örtüsü, peçe.	-ine 52a/14
-in 51b/7	n'it- ne etmek, ne yapmak.
niķāb-ı 'anberin' amber gibi	-di 29b/16
güzel kokan örtü.	(d)-em 26b/15; 26b/16
39a/19	-mek 55b/7; 55b/17
nīm (F) yarım, yarı.	(d)-iser 33b/1; 42a/1
2a/9; 61b/14	n'itdūgin bil- ney yapacağını
ni' met (A) yiyecek içecek, azık.	bilmek.
13a/13	-ür 63a/16
-i (iy.) 50b/13	nite nasıl.
-ler 2b/13	2a/21; 2b/1; 3b/12; 6a/9; 6b/14;
-üm 12a/3	7a/5; 8a/15; 9a/9; 9a/18;
-ümsin 14b/18	11a/16; 11a/19; 12b/11; 16b/2;
-üñ 36a/1	16b/9; 17a/7; 17b/15; 18a/15;
Ayrıca bk. māl u ni' met üleştür-	19b/8; 19b/20; 20b/2; 20b/8;
.	20b/9; 20b/11; 23b/2; 26b/3;
ni' metlü (A+T) ihsan sahibi olan.	27b/10; 29b/15; 29b/16;
	33b/19; 36a/16; 36b/19; 38a/2;
	38a/11; 38a/13; 50a/16; 53a/4;

- 54b/20; 55b/17; 56a/14; 58b/7;
65a/10; 65a/16; 67b/10
- niteki** nitekim, gerçekten, nasıl ki.
2a/3
- nitekim** nitekim, gerçekten, nasıl ki.
23a/3; 37a/1; 37b/13; 65b/9
- niyâz** (F) yalvarma, yakarma.
-dan 59b/10; 63a/6
-la 2a/18
- niyâz eyle-** dua etmek,
yakarmak.
13b/11; 25b/13
- niyâz it-** dua etmek, yakarmak.
69a/8
(d)-erken 59b/7
- niyâz kı1-** dua etmek, yakarmak.
-up 18a/11; 65b/12
Ayıca bk. **bî-niyâz**.
- nîze** (F) mızrak, süngü.
13a/19; 16b/18
-lerden 59b/1
- noķşân** (A) kusur, eksiklik.
69b/9
-ıla 12b/8; 29a/17
- noķşân kı1-** bir şeyi eksiltmek.
-madı 67b/10
- n'ol-** ne olmak.
-a 1b/8; 42a/11; 49a/7; 57b/16;
58a/17; 69a/16; 64a/8
-acaķdur 62a/6
-aydı 15b/4; 17a/20
-dı 31b/5
-duķ 5b/11
-ısar 42b/17; 43b/5; 51b/19
- nuķuř** (A) nakışlar, resimler.
- 1b/14
- nūr** (A) aydınlık, parlaklık, parıltı.
18b/2; 18b/13; 28b/8; 31a/9;
40a/4; 66a/7; 69a/3
-ı (be.) 1b/3; 1b/7
-ından 47a/12
- nūr-ı Aķmed** Ahmed'in nuru.
66a/11
- nūr-ı haķķ** Allah'ın nuru.
-ı (iy.) 39a/14
- nūr-ı Muķammed** Hz.
Muhammed'in nuru.
- nūrân** (A)
bk. **řuķuf-ı nūrân**.
- nūrânî** (A) nurlu, ıřıklı.
36b/19
- nuş** (A) öķüt, nasihan.
-ıdur 13b/19
-ını 25b/19; 53a/20
- nuşret** (A) 1. üstünlük, başarı.
13b/5; 50a/9; 62a/15
- nuşret bul-** başarmak.
(-i) b.-asız 5a/12
(-i) b.-duķ 49b/15
2. yardım.
nuşret dile- yardım istemek.
-di 65a/21
-diler 65a/16
- nuşret vir-** yardım etmek,
başarmasını sağlamak.
-di 48b/12
(-i) v. -e 62b/12
-ecekdür 27a/8
-en 44a/5
(-i) v. -meyince 15b/13

-üp 27a/10	O.
-üpdür 48b/21	o şahıs zamiri.
Ayrıca bk. feth ü nuşret.	-na 61b/11
nüş (F)	ocak ateş yakılan yer.
nüş it- içmek.	(ğ)-ı 8b/14; 19b/11; 47b/19
(d)-en 2a/12; 2a/14	od ateş.
(d)-ürsem 1b/11	7b/20; 10a/13; 10b/15; 13a/20;
nüş ol- içmek.	35a/3; 43b/4; 66b/10; 66b/12
-a 39a/20	-dan 2a/3; 7b/13; 7b/19; 8b/3;
Ayrıca bk. 'iş u nüş it-; 'iş u nüş	8b/21; 9a/1; 9a/3; 9a/5; 9a/12;
kı-	9a/20; 53a/18; 65b/2
nuş (A) söz, söyleyiş.	-ı (iy.) 8a/7; 26a/15
-ı (iy.) 39b/4	-ıla 9a/6; 31b/9
-ıdur 2a/8; 26a/8	-ına 26a/15; 31b/1; 67b/2;
nübüvvet (A) peygamberlik.	67b/19
33a/7; 64a/12	-lar 7b/21; 8b/4; 9a/2; 9b/20
nübüvvet vir- peygamberlik	-lara 65b/2; 65b/4
yapmak.	-larının 7b/21
-dügin 52b/17	oda yak- ateşe vermek.
Ayrıca bk. hâtem-i nübüvvet.	-dılar 65b/6
nücüm (A) yıldızlar.	-up 8a/3; 23b/13; 23b/18
23a/11	oda yan- ateşte yanmak.
Ayrıca bk. 'ilm-i nücüm.	-ar 43b/4
nüh (F)	-up 24a/7
nüh felek dokuz kat gök.	oğlan çocuk, oğul; evlat.
19a/14; 39b/8; 43b/2	22a/11; 22b/1
nüşa (A) yazılı belge.	-ı (iy.) 12b/1; 12b/2; 12b/4;
7a/1	32b/18; 63b/10
Ayrıca bk. miş-i nüşa.	-ın 32b/17
nüvâz (F)	-ları 20a/2
bk. dil-nüvâz; 'uşşâk-ı nüvâz.	-larına 12b/3
nüzül (A)	oğ(u)l çocuk, oğul; evlat
nüzül ol- aşağı inmek.	20a/2
-maz 37a/20	(Ø) -ı (iy.) 3a/8; 6b/7; 11b/21;
	24b/13; 27a/12; 28b/16;
	28b/21; 29a/1; 29b/1; 32b/13;

- 35a/16;b39b/18; 40a/5; 53a/9;
57b/21; 67a/10
(Ø)-ımı 57b/6
(Ø)-ına 12a/8; 14b/16; 29a/1;
29b/12; 33a/20; 40a/14; 57b/21
(Ø)-ını 27a/11; 40a/15
(Ø) -ıyla 39b/20; 40b/7
(Ø)-um 6b/2; 56b/11; 57b/13;
57b/18
(Ø)-uñ 67a/2
(Ø)-uñı 57b/9
- oñsa-** okşamak, sevmek. neşāme
-dı 4a/19
- oñ** yayla atılan, ucunda sivri bir
demir bulunan ince ve kısa tahta
çubuk.
32a/20; 43b/18
-dan 41b/16; 42a/12; 66b/8
-ların 65a/5
-um 68a/19
oñ at- ok atmak.
-a 45b/20
-masunlar 42a/12
oñ a tut- ok atmak.
-dılar 41b/8
oñ ur- ok atmak.
-dılar 42b/10
(ıla) u.-a 63b/11
- oñı-** okumak. krş. **oñu-**.
-dı 56b/4
-dum 53b/2
-ya 26a/19
-yam 39a/12
-yan 14a/5
-yana 54b/10
- yasın 25b/1
-yup 9b/14; 9b/15; 18a/13;
25b/7; 33a/7; 55a/16; 59a/5;
68b/20
Ayrıca bk. **nevet oñın-; sihr
oñı-**
- oñıt-** okutmak.
(d)-up 4b/2
- oñra-** (acıkmış veya susamış atlar
için) yiyecek veya içecek
gördüğünde mırıltı şeklinde ses
çıkarmak; kişnemek.
-yup 68b/8
- oñu-** okumak. krş. **oñı-**.
-dı 18a/12; 64b/12; 65a/18
-ğıl 17a/13
-r 2a/1; 13b/20
-ruz 31a/17
-ya 64b/11
-yup 18a/12; 40a/18; 62a/20
Ayrıca bk. **tesbîh oñu-**.
- ol** işaret sıfatı veya üçüncü teklik
şahıs zamiri.
(591 defa geçer).
-dur 31a/17; 39a/9; 59b/21;
68b/19
-dur 1b/4; 39a/15; 31a/17;
39a/9; 59b/21; 68b/19
ol vaqt o zaman.
4a/14; 5a/19; 6a/15; 11a/5;
17a/10; 38b/5; 41b/19
-da 36b/11
- ol-** olmak, meydana gelmek, vuku
bulmak, ortaya çıkmak,
gerçekleşmek; dönüşmek.
-a 14a/11; 22a/18; 26a/6;
27b/2; 29a/5; 33b/8; 39b/3;
46a/16; 47b/17; 50a/1; 53b/6;

54a/12; 55b/21; 62b/20; 63a/16;
66b/7; 69a/9

-acağın 24a/13; 62b/18

-acağdur 41b/5

-a mı 39a/18

-dı 8b/11; 32b/12; 34b/2;
42b/14; 56b/11; 59b/21;
60b/21; 65b/21

-duğı 61a/18

-duğın 20a/1; 59b/12; 62a/17

-duğımı 21b/6

-duğuma 19a/10

-duğ 26a/14

-ıcağ 20a/20

-ınca 6b/4; 32b/21; 40a/12;
48b/5; 57b/16

-ısar 42a/2; 55b/2

-ıсарdur 29a/5

-mağ 53b/12

-masa 36a/9

-maya 22a/8

-maz 10a/8; 10b/19; 37b/10

-maz mı 14b/21

-miş 25b/12

-mişken 24a/10

-sa 7a/13; 21a/13; 24a/19;
38b/7; 67a/14

-sun 5a/4

-sunlar 60a/21

-uban 25b/12

-up 9b/2; 9b/9; 9b/11; 9b/13;
18b/13; 20a/1; 22a/2; 22a/10;
55b/5; 61a/18

-updur 35b/2; 36b/6

-up тұрur 18b/2

-ur 4a/15; 5a/1; 14a/1; 14a/12;
14a/13; 20b/5; 21b/7; 25b/12;
26a/7; 34b/16; 34b/18; 36a/14;
44a/20; 46b/21; 49a/18; 52a/20;
61a/20; 61a/21; 68a/15

-urđı 20b/1; 33a/21

-urlarsa 12a/16

-ursa 5a/15; 13b/14; 17a/18;
27a/20; 27a/21; 48b/5

2. (zaman bildiren bir isimle,
vakit çin) gelip çatmak,
yaklaşmak.

-a 56b/8

-dı 7a/20; 10a/10; 15b/7;
28a/9; 28a/12; 40a/17

-ıcağ 3a/2; 3b/13; 6b/11;
13a/13; 16a/7; 29b/2; 32a/14;
32b/10; 59a/4

-ınca 15b/17; 40a/16; 63a/2;
63a/4

-mağa 29b/20

-masın 65a/4

-sa 36b/3

-sun 28b/17

-urđı 20b/12

3. mevcut olmak, bulunmak.

-a 11a/5; 37a/16; 39a/11;
59b/22

-alar 58a/20

-an 4a/6; 6a/5; 6b/9; 2b/8;
17b/21; 23a/10; 38a/1; 38a/4;
38a/15; 43a/3; 43b/14; 48a/12;
48b/7; 61b/6; 67b/22

-anlar 43b/11

-dı 58a/1

-dıлар 7a/20; 28a/9

-duğı 35b/5; 38a/3; 39b/8;
52b/17

-duğın 58b/17
 -masun 44b/7
 -maya 6b/17
 -mayam 57a/1
 -mazıdı 45b/12
 -sa 35a/1; 68b/15
 -sun 57b/9
 -up 28a/6
 -ursun 67a/11
 4. herhangi bir durumda veya özellikte olmak, değişmek, benzemek.
 -a 22a/18
 -dı 10a/15
 -ur 33b/12; 35a/1; 35a/2; 35a/3; 35a/4; 37b/3; 51a/21
 -urdu 30a/18; 30a/19; 30a/20
 5. olabilir, belki.
 -a 22a/18; 26b/11; 55a/21
 -sa 29a/9; 29b/10; 29b/12; 31b/10; 38b/7
 -ursa 12a/3; 13b/4
 -urlarsa 12a/16
 6. sahip olmak, elde etmek.
 -a 11a/21
 -sun 49b/3
 7. yaratılmak, vücut bulmak.
 -duğı 36a/12
 -ıcağ 37a/10
 -ur 36a/8; 36a/13
 8. görev, makam, san veya nitelik kazanmak.
 -olmuşiken 50b/17
 -updur 27b/2
 9. ola kim: belki olabilir. bilesince

21b/13; 33a/20; 34b/3; 37a/16; 42a/7; 46a/16; 62b/20; 68a/13

10. sıfat-fiillere gelerek anlamı kuvvetlendirme görevinde kullanılır.

gelicek o.-dı 58a/2

öldürdü mi o.-la 63a/15

Ayrıca bk. **ābād ol-**; **‘āciz ol-**; **‘adem ol-**; **‘afv ol-**; **āgāh ol-**; **āhīr ol-**; **akrān ol-**; **‘ākīl ol-**; **alçağ ol-**; **‘āmīl ol-**; **amān ol-**; **‘āşī ol-**; **‘āşık ol-**; **‘ayān ol-**; **‘ayb ol-**; **ayru ol-**; **‘azze ol-**; **‘azze ol-**; **bāliğ ol-**; **bātıl ol-**; **bende ol-**; **beyān ol-**; **bī-ḥased ol-**; **bī-ḥūş ol-**; **bī-kıyās ol-**; **bī-mār ol-**; **buz ol-**; **būz-gīr ol-**; **cāhil ol-**; **cān ol-**; **cān alıcı ol-**; **cānān ol-**; **cehilsüz ol-**; **cem‘ ol-**; **ceng ol-**; **ceng ü cidāl ol-**; **cevher ol-**; **cömerd ol-**; **çāker ol-**; **çāre ol-**; **çeşme-yi nūş ol-**; **çeşm ü gūş ol-**; **dāyim ol-**; **dāhīl ol-**; **def‘ ol-**; **dem-sāz ol-**; **deng ol-**; **dest-i rest ol-**; **destūr ol-**; **divān ol-**; **dost ol-**; **dürlü dürlü ol-**; **dürüst ol-**; **düstūr ol-**; **düşmān ol-**; **ebkem ol-**; **ebter ol-**; **efsān ol-**; **eksük ol-**; **emīn ol-**; **esīr ol-**; **evceh ol-**; **fāriğ ol-**; **fārğ ol-**; **farz ol-**; **fāriğ ol-**; **fāyide ol-**; **fehm ol-**; **ferah ol-**; **fermān ol-**; **feryād ol-**; **feth ol-**; **ğaddār ol-**; **ğāfil ol-**; **ğālib ol-**; **ğam-ğīn ol-**; **ğarğ ol-**; **ğarra ol-**; **ğayb ol-**; **ğāyib ol-**; **germ ol-**; **girde-pīc ol-**; **görünmez ol-**; **gūlām ol-**; **güher ol-**; **gūlünç ol-**; **gūnāh-kār ol-**; **ḥaberdār ol-**; **ḥabs ol-**; **ḫazā-yī ḥācēt ol-**; **ḫacīl ol-**; **ḫafīf ol-**; **ḫā’īl ol-**; **ḫağğ ol-**; **ḫāk ol-**; **ḫākan ol-**; **ḫāke yek-sān ol-**; **ḫākīm ol-**; **ḫalāş ol-**; **ḫāli ol-**; **ḫāmīle ol-**; **ḫāmūş ol-**; **ḫan ol-**; **ḫandān ol-**; **ḫār u aḫḫār ol-**; **ḫased ol-**; **ḫaşıl ol-**; **ḫaste ol-**;

ḥayf ol-; ḥayrān ol-; ḥāzır ol-; helāk ol-; ḥicāb ol-; ḥiṭāb ol-; ḥurd ol-; ıraġ ol-; intizār ol-; iškār ol-; ḳadīd ol-; ḳādır ol-; ḳahr ol-; kāmīl-i ekmel ol-; ḳāmūrān ol-; ḳarār ol-; ḳarārsuz ol-; ḳazā-yı hācet ol-; kendüyi bilmez ol-; ḳudūratlı ol-; ḳul ol-; ḳurbān ol-; küł ol-; ikin ikin ol-; lerzān ol-; loḳma ol-; loḳma loḳma ol-; ma' lūm ol-; mālik ol-; maġrūr ol-; maḳbūl ol-; maḳbūl-ı mevzūn ol-; māl-a māl ol-; maz'ūr ol-; mecāl ol-; melek ol-; melūl ol-; me' lūs ol-; me' mūr ol-; mensūḥ ol-; mergūb ol-; mest ol-; meşġūl ol-; meşhūr ol-; mevcūd ol-; muḥiṭ ol-; muḳābil ve mu' arız ol-; muḳarreb ol-; muḳırr ol-; muḳīm ol-; muşahḥar ol-; muşāhib ol-; muṭṭali' ol-; muṭaşavvıf ol-; muṭi' ol-; muṭi' münḳād ol-; muṭṭali' ol-; muvāfiḳ ol-; mübtelā ol-; müdde-i ḥaml ol-; müjde ol-; mülḥaḳ ol-; mülemmā' ol-; münfa' il ol-; münkir ol-; mürsel ol-; müstaġraḳ ol-; müstemi' ol-; müstevlī ol-; müsülmān ol-; müştāḳ ol-; mütevvellid ol-; müvekkel ol-; müzeyyen ol-; nā-bedīd ol-; nebātāt ol-; nışfu'l-leyl ol-; nüzūl ol-; paḳ-ı zāt ol-; pāre pāre ol-; pāsubān ol-; pāyidār ol-; perrān ol-; peydā ol-; rāḥat ol-; rām ol-; rāzı ol-; redd ol-; renc ol-; rüz-ı maḥşer ol-; rencīde ol-; revāne ol-; şafā ol-; şaġ ol-; şaġır ol-; sa' id ol-; şaḳīl ol-; sākin ol-; şayd ol-; şāyim ol-; serāz ol-; ser-gerdān ol-; seyl-āb ol-; sovuḳ ol-; şubḥ ol-; şubḥ-dem ol-; şulṭān ol-; süvār ol-; şād ol-; şād u kām ol-; arāste ol-; şaḳḳ ol-; şāh ol-; şākir ol-; şermsār ol-; tābi' ol-; taġyīr ol-; ṭalib ol-

; tamām ol-; tāriḥ ol-; taşnīf ol-; tebāh ol-; teġayyūr ol-; te' lif ol-; teng ol-; ter ol-; tumān ol-; toprak ol-; ṭussaḳ ol-; ṭuş ol-; 'üryān ol-; vāḳıf ol-; vaḳı' ol-; vaḳt ol-; vāḳi' ol-; vālih ol-; vezīr ol-; yaġı ol-; yarım ol-; yüreklü ol-; za' if ol-; zebūn ol-; zerre zerre ol-; zeyn ol-; ziyāde ol-.

olar onlar.

50b/7

olın- olunmak. krş. olun-.

bk. 'ām olın-; taḳdīr olın-; zıkr olın-.

olun- olunmak. krş. olun-.

-dı 58b/2

Ayrıca bk. 'afv olun-.

on on (sayı adı).

3b/6; 10b/12; 22b/3

on altı on altı (sayı adı).

2b/15; 63a/14

onar biḡ onar biḡ (sayı adı).

17b/9

on biḡ on bin (sayı adı).

4a/3; 7b/10; 7b/12; 7b/14; 7b/20; 8b/14; 8b/15; 8b/17; 8b/20; 8b/21; 9a/2; 9a/9; 9a/10; 9a/11; 9a/12; 9a/13; 9a/14; 12b/20; 14a/19; 117b/10 51a/5; 58b/3; 60a/6

on bir on bir (sayı adı).

21a/11

on dört on dört (sayı adı).

-üncü 18a/13

on iki on iki (sayı adı).

4a/4; 5b/5; 12b/16; 13a/6; 19a/2; 42a/19; 44a/11; 45a/9;

45b/2; 46b/7; 47a/14; 47a/19; 48a/17; 64a/12; 64a/15 on iki biñ on iki bin (sayı adı).	5b/15; 40a/16; 44a/21; 61b/16; 62a/2; 62a/10; 64a/18; 64a/21 (ğ)-a 44a/12 -dan 63b/2 (ğ)-ı (be.) 5b/14 (ğ)-ın 64a/16 (ğ)-ına 5b/5; 14a/19; 44a/10; 60a/4; 65a/3 (ğ)-ında 14a/20 (ğ)-ının 30b/11 (ğ)-ından 59a/10 (ğ)-lar 13a/15 -lar 60a/2 (ğ)-uñ 62a/7
60a/6; 60a/14 on iki kez yüz biñ bir milyon iki yüz bin (sayı adı).	
12b/14; 12b/15; 13a/6; 16a/19; 16b/2; 26b/6; 26b/8; 40a/21; 42a/20; 42b/1; 45b/4; 47a/14; 64a/15	
onıncı on sayısının sıra sıfatı, sırada dokuzuncudan sonra gelen, onuncu.	
11a/4; 33a/7	
orağ yarım çember biçiminde yassı, ensiz ve keskin metal bir bıçakla, buna bağlı bir saptan oluşan ekin, ot vb. biçme aracı.	otağlı çadıra sahip olan.
-a 28b/3	60a/4; 65a/3
ora o yer.	otlu otu olan.
-ya 45b/20	60a/1
ordu askerın toplandığı, toplu olarak bulunduğu yer.	otur- 1. oturmak, yerleşmek.
-sına 29b/4	-an 12a/1; 5a/16; 54b/1; 54b/11; 55a/14; 61b/15; 62a/16 -dı 3b/5; 11b/7; 11b/8; 33a/17; 34a/5; 34a/9; 35a/14; 40a/7; 41b/1; 43b/11; 44b/18; 45a/1; 45a/10; 45a/11; 47a/19; 49b/5; 50a/1; 54b/20; 60a/9; 60a/13; 60a/14; 60a/15; 62a/1; 62a/4; 64b/12 -dılar 5b/6; 5b/7; 5b/8; 39b/16; 44b/21; 45b/3; 47a/21; 57b/4; 59a/3; 60a/11; 60a/16; 60b/15; 60b/16; 67a/4 -dıldardı 60b/17 -duğı 68b/10; 66a/16; 64b/1 -duğum 68b/15 -ğıl 47b/1 -ıcağ 47a/21
orta orta.	
11a/14; 13a/21; 37b/7 -sına 10a/6 -sında 3a/20; 10b/15; 17b/1; 25a/15; 31a/9; 44b/5; 45b/5; 54a/10; 55b/18; 55b/20; 56a/13; 61b/16; 66a/1 -sından 54b/10 -ya 5b/11; 7b/5; 10b/15; 34b/4; 46a/20; 46a/21; 46b/3; 46b/17	
ot ot.	
-larından 20a/16 -un 34a/2	
otağ çadır.	

-mağa 44b/8	
-mağışun 44b/12	
-mazam 47b/4	
-miş 32a/19; 47a/13; 48a/14; 55b/14; 55b/15; 56a/14	
-mışdı 64a/12; 63a/14	
-mişlar 32a/20; 48a/15; 54a/20; 56a/17	
-mişlardı 64a/13	
-sa 44b/15	
-sun 33b/21	
-sunlar 44b/6	ova
-ur 3a/8; 10a/8; 13a/17; 40a/2; 56a/20; 60b/16; 61b/16; 63a/11; 66a/18	bk. Burusa ovası.
-urken 13a/5; 14a/20; 19b/21; 58b/11	oyan atın başına takılan süsler, püskül. 68b/5
-urlar 30b/8; 45b/13; 56a/18	oyn hile, düzen. -da 52a/3
-ursın 13a/6	oyna- 1. eğlenmek. -ya 69a/4 2. savaşmak. bk. cân u baş oyna- .
-up 17b/10; 28b/16; 45a/5; 45b/13; 58b/8; 60a/18; 67b/22	oynaş- oynamak, eğlenmek. -ur 37b/14
2. tahta geçmek, hükümdar olmak.	Ö.
-asın 15b/10	öç öç, intikam. (c)-inden 66a/4
-ur 30b/10	öd
-urdum 16b/13	ödi uç- çok korkmak. -up 8a/7
3. bir yerde kalmak, yerleşmek, ikâmet etmek.	ögin- övünmek. -ür 12b/1
-an 45b/19	öket o vakit. 59b/10
-dı 13a/4	öküz öküz.
-ur 40a/11	
otuz otuz (sayı adı). 60b/9; 60b/14	
otuz iki otuz iki (sayı adı). 56b/4; 56b/5	

9b/14	-ürdüm 15a/9
-in 59b/11	ölü yaşamı sona ermiş, cansız.
-iğ 13a/19	21b/16
-ine 59b/16	-leri 23b/10
-leri 59b/17	-lerünüz 23b/20
-lerüğ 59b/9	-müz 24a/12
öl- yaşamı sona ermek.	-ünüz 22b/17; 22b/18
-di7a/10	-ңыздүр 22b/13
-dügi 21a/5	-ңызи 22b/12; 22b/21
-dügini 23a/17	-ңызле 23a/3
-eceklerin 23a/13	-sin 33a/16
-em 56b/14; 57a/16	-yse 33a/16
-ince 49b/15	ölüm hayatın sona ermesi, vefat.
-inceye 29b/12	32a/7; 49a/8; 57a/6; 57a/9; 57a/16
-meden 59b/20	-e 57a/5; 57a/16
-medügine 64b/20	-üm 57a/9
-mek 21a/9	-in 19b/21
-mesi 19b/6; 19b/20; 20b/21	-üğ 56b/13
-mez 21b/2	‘ömr (A) ömür, yaşama, yaşayış, hayat. krş. ‘ ömür .
-mişdür 13b/1	67a/14; 67a/15; 67a/16; 69b/3
-ür 21b/7	-e 63b/16
-ürdi 20b/20	-i (iy.) 19a/16; 26a/8; 29b/9; 52a/16; 69b/9
-üp 23a/8	-ile 20b/4
öldür- bir canlının yaşamına son vermek.	-ü 19a/21
-di 63a/15	-üm 3b/4; 19a/10; 66a/9
-diler 43b/1	-ümüz 1a/10; 21a/13
-diğüz 7b/18	-üğ 13b/10; 13b/18; 30b/2; 35a/20
-e 63b/11	-üğüğ 19a/17
-eler 11b/13	‘ömr-i dırāz çok uzun ömürlü.
-mediler 63a/16	2a/12
-miş 3a/11	‘ömr sür- yaşamak.
-üp 15b/9	
-ürdi 60b/11	

-esin 67a/16	-üne 46b/16; 52b/6; 52b/11; 62a/15
‘ ömri āhire ir- yaşamın sona ermesi.	önce önce.
-icek 23a/2	41a/19; 61a/17; 63b/19
‘ ömri tavil ol- ömrü uzun olmak.	öp- öpmek.
-duğundan 19a/16	-di 3b/4; 4a/18; 50a/11; 50a/14; 64b/1; 64b/3; 68b/11
‘ ömür (A) ömür, yaşama, yaşayış, hayat. krş. ‘ ömr.	-diler 32b/3; 47b/21
19a/19; 48a/1	-dügünüñ 50a/13
-lerine 21a/19	-e 46b/20
‘ ömür sür- yaşamak.	-emezler 44b/1
-48a/1	-evüz 29a/10; 44a/20
-düm 56b/8	-me 44a/7
-erdi 21a/3	-mege 30a/16; 47a/2
‘ ömür va‘de yetür- ömrün yetmesi.	-meyince 47b/4
-ürse 69b/4	-üp 3b/21; 4b/4; 49a/13; 49b/4; 62a/11; 62a/19; 63a/2; 63a/21
öñ ön, ilk.	Ayrıca bk. el öp- ;
-den 51b/17; 62b/15	öpdür- öptürmek.
-i (be.) 54a/19	-e 46b/21
-in 9b/7	öpüş- dudakları değdirmek.
-ince 41a/18; 46a/17; 46a/18; 46b/2; 46b/18; 56a/11	-ürken 20a/11
-inde 3b/6; 5a/8; 5b/16; 16a/7; 25a/9; 28a/3; 41a/2; 46a/5; 54a/19; 54b/11; 55a/14; 55b/13; 55b/16; 60b/7; 60b/8; 60b/13	ördek ördek.
-inden 8b/9; 43a/9; 8b/9; 62a/10	12a/1
-ine 2b/4; 2b/12; 5b/20; 23a/11; 29b/21; 47a/6; 51a/16; 51a/17; 53b/13; 55b/20; 56a/3; 59b/9; 63a/4; 63a/21	(g)-e 46b/10
-lerince 60b/4	örilü örülmüş olan.
-lerinde 55a/14	30a/9
-lerine 47b/13; 60b/3	ört- 1. örtmek, sarmak, kaplamak,
-ünde 66b/1; 68b/5	-di 59a/11
	-diler 44b/11
	-mişdi 19b/17
	-se 20a/4
	2. (Suç, duyulması istenmeyen şey için) gizlemek, saklamak.

-esin 11a/3	-ün 12b/6; 49a/17; 56b/16; 61b/10; 62b/7; 69b/6
örü	-ünden 69a/3
örü tur- ayağa kalkmak, ayakta durmak.	-ündür 61b/5
-alar 25a/2	-üne 13b/13; 53a/16; 62b/7
örücü	-üjü 38b/14
bk. zenbîl örücü.	özge başka, gayrı.
öt- ses çıkarmak.	12b/8; 21b/10
-di 28a/10; 56a/6; 63a/5	-sin 7a/2
-düm 62b/10	-sini 12b/8
-esin 11b/18	‘ özr (A)
-se 20a/6; 20a/8	‘ özr dile- bağışlanma istemek.
-üp 60b/1	-di 68b/11
öte diğer, başka.	P.
11b/18	pādişāh (F) padişah, sultan, hükümdar.
ötele- ileri götürmek.	krş. pādişeh.
-yüp 68b/7	18b/11; 26a/4; 39a/12; 52a/18; 58a/16
ötüş- birlikte veya kaşılıklı ötmek.	-a 55a/18
-üp 37b/17; 42b/20	-dum 56b/7
öv-	-dur 13a/2
övüp tur- sürekli övmek.	-ı (iy.) 58a/7; 69a/14
-ğıl 62b/13	-ıçun 19a/19
öykin- taklit etmek.	-ınuş 15b/1
-ür 53b/15	-lar 29a/3; 63b/8; 69a/14
(ün)-e 15b/12; 15b/13	-ları 14b/9; 35a/6
öyle I öğle vakti.	-umuz 10a/3
2b3; 60b/8	pādişeh (F) padişah, sultan, hükümdar.
öyle II öyle, o şekilde.	krş. pādişāh.
64b/4	-ken 12a/8; 57a/10
öz öz, kendi.	-lerine 12b/2
8a/17	-sin 47a/2; 49a/7
-ine 26a/14; 33a/2	pāk (F) temiz, saf, arı.
-üm 53b/2; 56b/716	24a/15; 25b/6; 37a/2; 37a/3; 69a/4

- durur 31a/15
-idi 36b/19
pāk-cān günahsız kimse.
26b/1
pāk-ı bāng temiz ses.
1b/9
pāk it- temizlemek.
-üp 1b/8
pāk-zāt temiz asıllı, soylu.
32b/21; 38b/20; 53a/17
-uñ 2a/13
- palar** (F) çatı direği.
3a/20
- pāre** (F) parça, bölüm.
10b/9; 20b/1; 25a/16; 69a/16
pāre pāre parça pinçik,
parçalanmış.
23b/12; 51a/10
pāre pāre kı1- parçalamak.
-acağdur 27a/14
-up 23b/14
pāre pāre ol- parçalanmak.
-dı 9a/21; 9b/1
- pārele-** parçalamak.
-yup 51a/5
- pāsubān** (F) bekçi; sultan, hükümdar.
krş. **pāsupān**.
61a/13
-lar 40b/8; 41a/20; 43b/8
-ları 43a/3
-laruñ 4b/10
pāsubān ol- hükümdar olmak.
-a 61a/15
- pāsupān** (F) bekçi; sultan, hükümdar.
krş. **pāsubān**.
-lar 11b/6
-ların 4b/18
- pāy** (F)
bk. **hāk-i pāy; hāk-i pāyuña yüz sūr-; taht-ı pāyın öp-**.
- pay** birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm.
-ınca 46b/3
pay it- bölüştürmek.
(d)-eler 24a/8
- pāyān** (F) son.
18b/8
- pāyimāl** ayakaltına alınmış, değersiz.
57a/7
- pehlevān** (F) güreşçi, yiğit, kahraman.
krş. **pehlivān**.
6b/16; 11b/18; 42b/9; 43b/18;
45a/13; 51b/15; 56a/9; 64b/17
-ıdı 45a/14
-ı durur 41b/12
-ıla 12b/16; 65a/1
-lar 13a/18; 16b/6; 40b/4;
45b/3; 59a/21
-lardur 12a/2
-ları 63a/15
- pehlevān-ı Süleymānlık** güçlü hükümdarlık.
67a/10
pehlevān-ı rūzigār Zamanın pehlivanı; Sam Süvar'ın ünvanı.
66a/13

- pehlivān-ı zamān** zamanın pehlivanı.
-uḡ 56a/2
- pehlivān** (F) güreşçi, yiğit, kahraman. krş. **pehlevān**.
-ı (iy.) 56a/2
-uḡ 52a/3
- pehlivān-ı şeddādī** büyük, iri pehlivan.
55a/2; 55a/4
- peleng** (F) kaplan.
2a/3; 8a/19; 8b/9; 9b/10; 66b/13
Ayrıca bk. **şayd-ı peleng**.
- pelheng** (F) zincir.
48a/12
- penāh** (F)
penāh eyle- sığınmak.
-di 7b/8
- pençe** (F) pençe, tırnak. krş. **pinçe**.
-leriyle 5b/2
- pend** (F) öğüt, nasihat.
-i (be.) 12b/8
-in 24b/10
-ini 69a/9
-üm 29a/16
pend dut- nasihat dinlemek
(ini) d.-ğıl 69a/9
pend tut- nasihat dinlemek.
(in) t.-dılar 39b/8
(ini) t. 39a/8
pend vir- öğüt vermek.
(i) v.-di 12b/8
(üm) v.-mişemdür 29a/16
- penhān** (F)
penhān it- gizlemek, saklamak.
- (d)-em 56b/16
- per (perr)** (F) kanat.
16/4
-i (iy.) 59a/19
- perr ü bāl** kuşların kanatları ve tüyleri
41a/4
- perde** (F) (mecaz) örtü.
-sin 22a/9; 68a/4
-sinden 26a/11
- perhiz** (F)
perhiz it- sakınmak.
-mezem 2a/14
(d)-e
- perī** (F) cin. krş. **perrī**.
9a/17; 9b/13; 32a/7; 32a/13;
39b/2; 65a/14 ; 65b/4
-den 6a/17
-ler 32a/21; 32b/1; 32b/7;
32b/3; 33a/14; 35b/10; 35b/11;
36a/4; 36a/14; 67b/2
- perrān** (F)
perrān ol- uçmak.
-up 3b713
perrān it- uçmak.
(d)-er 66b/8
- perrende** (F) uçan, uçucu.
12b/1; 14b/10; 17b/20; 26b720;
26b721 ;29a/3; 35b/6
- perrī** (F) cin. krş. **perī**.
4a/15; 7a/20; 7b/6; 7b/11;
8b/19; 9b/17; 12a/4; 2b/1;
29a/2; 31b/11; 31b/16; 32b/2
-ler 7a/16; 7a/18; 7b/5; 8a/12;
8b/12; 8b/19; 9b/14; 31b/3;
32a/16; 32a/18; 32a/19; 32b/4;
32b/7; 35b/7; 65a/14; 65a/19

- lerdür 32a/5
 -leri 31b/18; 32a/1
 -lerinden 35b/710
 -lerle 8b/20
 -lerüñ 31b/8; 32a/18; 35b/15
 -nce 7a/18
 -si 65a/11
 -yi 35b/8
 -yle 8a/13; 65b/2
perri-ḥān peri padişahı.
 65b/3
 Ayrıca bk. **cemī^c-i perri; ḳābūs perri-ḥān; Ya^cḳus-ı perri-ḥān.**
- pertev** (F)
pertev-i mihr güneş.
 39a/18
pertev-i envār parlaklık, ışıklı.
 69a/4
- pervā** (F) çekinme, korku.
 -m 12a/4
- pervāne** (F) ışık etrafında dönen gece kelebeği.
 53b/13
- pervāz** (F)
pervāz it- uçmak, kanatlanmak.
 (d)-er 2a/6
 (d)-erken 59b/6
pervāza ḳalk- uçmak için havalanmak.
 -up 61b/15
pervāz ur- yükseğe uçmak, yükselmek.
 -dı 4a/11
- perver** (F) yetiştiren, büyüten.
 1b/4
- perverde** (F) beslenmiş, yetiştirilmiş.
 -m 6a/14
 -m durur 3a/1
- perverdigār** (F) rızık veren; Allah.
 7a/15; 65b/19; 67b/711
- pervīn** (F)
 bk. **naẓm-ı pervīn.**
- pes** (F) şu halde, öyleyse; o vakit, o zaman; sonra, nihayet, sonuç olarak
 2a/4; 2b/17; 5a/10; 5b/1; 6b/20; 12a/10; 12a/11; 13b/21; 18a/6; 18a/16; 20a/8; 20b/16; 20b/17; 20b/21; 21a/7; 21a/12; 21b/13; 21b/15; 22a/4; 22/9; 22b/15; 23a/1; 23a/14; 25b/10; 27b/3; 27b/4; 27b/6; 28a/10; 30b/16; 36b/11; 37a/3; 39a/7; 42a/1; 42b/15; 48b/12; 49a/19; 49b/17; 52a/16; 53b/5; 56a/5; 57a/8; 57a/9; 59b/3
- peşimān** (F) yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülen, pişman.
 52a/18
- peyām** (F) haber, bilgi.
 62b/5
- peydā** (F)
peydā ol- ortaya çıkmak.
 -dı, 62 10a/13; 41a/12
- peygāMBER** (F) peygamber.
 -durur 66a/6
 -e 40a/10
 -i (iy.) 27b/1; 46b/5; 49a/15; 50b/2; 51b/12; 62b/4; 64b/15
 -ler 42b/2
 -ümüz 25a/3
 Ayrıca bk. **Dāvud peygāMBER; Eyyāş perygāMBER; Hızır**

- peygāber;** İbrāhīm
peygāber; Kāz **peygāber;**
Mūsā peygāber; Nāsen
peygāber; Süleymān
peygāber; Uyāser **peygāber;**
Yūsuf peygāber.
- peyk** (F) haber getiren, haberci.
62b/7
- peyk-i Süleymān** Hz.
Süleyman'ın habercisi,
postacısı.
3b/21; 64a/2
-dur 4a/11
-sın 62b/21
- peykān** (F) okun ucundaki sivri demir.
2a/2
Ayrıca bk. **darb-ı peykān.**
- peyke** (F) sedir, kanepa.
-ler 64a/1
- peyker** (F) yüz.
32b/1
- pezîr** (F)
bk. **dil-pezîr.**
- pinçe** (F) pençe. krş. **pençe.**
pinçe ur- pençe geçirmek,
pençesiyle tutmak.
-up 2b/11
- pîr** (F) yaşlı.
17a/7; 26a/8; 26a/19; 29b/5;
41b/1; 55a/20
-e 66b/6
-ine 47b/7
-ümüz 42a/2
-üñ 66a/15
- pirinç** (F) buğdaygillerden, kökleri bol
su içinde yetişen bir bitki.
5b/20
- (c)-i (be.) 5b/20
- pîrûze** (F) mavi renkli ve değerli bir
süs taşı.
-den 32a/16
- pîşe** (F)
pîşe kıl- âdet haline getirmek,
yaygınlaştırmak.
25b/9; 69a/8
-an 53a/16
- pişkeş** (F)
pişkeş çek- hediye vermek.
-üp 39b/21
- piyāde** (F) yaya, yürüyen.
59b/14
- pülād** (F) çelik.
8b/16; 9a/20; 9b/5; 16b/3;
34a/5; 34a/6; 42a/18
-a 15b/19; 16a/18
-dan 34a/4
-dur 34a/7
-uñ 34a/6
- pülād-püş** çelik zırh.
12b/13
- post** (F)
post-ı gāh makam.
59b/1
- püş** (F) zırh.
11b/8; 17a/7; 43b/9
- püt** (F) eski dinlerde, kendisine
tapınılan heykel
16a/10; 16a/14
-a 14b/16; 67b/14; 67b/15;
57b/16
-ı (be.) 9a/6
-ından 16a/16

	-inun 16a/7				rāh (F) tutulan yol, yöntem. -ına 64a/9 rāh-ı güm-rāh yoldan sapanlar. 69a/7
	pūthāne puta tapanların ibadet ettikleri yer. 53b/17				rāhat (A) rāhat ol- rahat olmak. -am 32b/4 -dılar 60a/4
pūr	(F) pūr-gam gamlı, kederli. -iken 3b/11 pūr-uşūl belirli bir yol sahibi. 68b/21				rāhib (A) kimi dinlerde din adamlarına verilen ad, rahip. -i (iy.) 50a/6 -le 50a/5
R.					
Rabb	Rab, ilah, tanrı. -i 65b/12; 65b/17; 66a/19 Rabbū'l-nām. bütün yaratılmışların Rabbi. 25b/18; 39a/3; 33b/2 bk. luṭf-ı Rab; Ḥaḳḳ-ı rabbi'-ālemīn; ḥaḳḳ Rabbū'l-nām.				raḥim (A) döllyatağı. 20a/3; 22a/9 -den 22a/8 (Ø)-inde 20b/3; 20b/7 (Ø)-inden 20b/8 (Ø)-ünj 22a/9
rābi'	(A) dördüncü. 1b/10				
ra' d	(A) gök gürültüsü. 2a/9; 8b/1 -a 27b/21 ra' d-ı felek gök gürültüsü. 2a/9 ra' dleyin gök gürültüsü gibi. 42a/21 ra' d-vār gök gürültüsü gibi. 16b/16				raḥim (A) merhametli, esirgeyen, koruyan, acıyan; Allah. 62b/8; 40a/4 Ayrıca bk. Raḥmān u Raḥīm.
rāg	(F) çayırılık, çimenlik. 31a/9				raḥm (A) raḥm it- acılamak. (d)-e 24a/20 raḥm um- acıyacağını beklemek. -up 46a/11
rağbet	(A) rağbet it- ilgi duymak. (d)-erdi 61a/20				raḥmet (A) merhamet etme, esirgeme, koruma. 13b/15; 59b/20 -i (be.) 14a/9; 26a/11; 53a/21; 53b/11 raḥmet eyle- acılamak, korumak, başışlamak. 14a/8; 53b/11; 69a/18
rāğıb	(A) istekli, isteyen. 53a/3				

- gil 53b/10
- raḥmet it-** acımak, korumak, bağışlamak.
- (d)-e 25b/8; 25b/18; 36a/72; 39a/3
- (d)-er 33a/1
- raḥne** (F)
- raḥne kuşu** bir tür kuş.
- 60b/10
- ina 43b/12
- raḥş** (F) görkemli, gösterişli at.
- 68b/6; 68b/8
- ı (be.) 68b/1; 68b/8; 68b/10
- ina 68b/6; 68b/10
- ından 68b/3
- um 68a/17
- uḡ 68a/16; 68a/717; 68a/719; 68b/1
- raḥş çek-** atı getirmek.
- diler 40a/19
- raḥş sür-** at sürmek.
- üp 42a/719
- raḥş-ı raḥşān sür-** at sürmek.
- üp 4a/5; 40b/1
- raḥşā** (F) parlak.
- 66a/10
- lara 15b/18
- raḥt** 1. at takımı.
- 66a/18
- ıla 66a/18
2. değerli süs eşyası hazine.
- 13b/5
- Ayrıca bk. **miḥk ü raḥt**.
- raḥş** (A)
- raḥş ur-** dans etmek.
- up 14a/13
- rām** (F)
- rām it-** boyun eğmek.
- di 53b/17
- rām ol-** boyun eğmek.
- a 67a/16
- dı 58a/17
- ra' nā** (A) güzel, latif, hoş görünen.
- 11a/17; 23b/4; 34b/13
- Ayrıca bk. **şī' r ü ra' nā**.
- rāsī** (A) kimıldamayan, oynamayan.
- 14a/11
- rāst** (F) 1. doğru ve güvenilir adam.
- 18a/9
2. doğru, gerçek.
- 26a/14; 63a/9
- rāst gel-** rast gelmek.
- üp 13a/14
- rāst getir-** denk getirmek.
- ürse 69b/4
- rāst gör-** rast gelmek.
- icek 55b/21
- rāst kı1-** denk getirmek.
- 2a/11
- rāst ol-** rast gelmek.
- miş 64a/8
- rāvī** (A) rivayet eden, söyleyen.
- 33b/2
- yeler 6b/13
- rāviyān** (A)
- rāviyān-ı aḥbār** haber veren.
- 14a/17; 26b/2; 53b/19; 65a/8

- rāy** (A) fikir, düşünce.
25b/10; 40a/9
-ı (iy.) 69b/6
- rāygān** (F) bol, çok.
47b/7
- rāz** (F) sır.
26a/12
- rāzı** (A) kabul eden, uygun bulup benimseyen, rıza gösteren.
-yuz 51a/14
rāzı ol- razı olmak, rıza göstermek.
-a 16a/13; 36a/2
-dılar 53a/2
-up 27b/5; 67b/6
-urlar 52b/2
-urlarsa 51a/2
- rāzık** (A) rızık veren, nimetlendiren; Allah.
1b/4; 69a/11
- re^ʿāyā** (A) bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk.
-nuş 50b/15
re^ʿāyā-yı Yūnān Yunan halkı.
58a/4
- rebī^ʿ** (A) bahar.
37b/12
- recīm** (A) lanetlenmiş, kovulmuş.
16a/15; 45b/11
- redd** (A)
redd eyle- geri çevirmek, kabul etmemek.
-düm 68a/7
-mek 68a/15
- redd it-** geri çevirmek, kabul etmemek.
(d)-er 51b/17
redd ol- kabul edilmemek.
-updur 51b/13
- ref^ʿ** (A) yüceltme.
65a/10
- refiḵ** (A) arkadaş, yoldaş.
-durur 64a/9
- refi^ʿ** (A) yüce, ulu.
25b/21
refi^ʿ kııl- yüceltmek.
-dı 51b/11
- reh** (F)
reh-nümā yol gösteren, kılavuz.
39a/9
- re^ʿis** (A) baş, başkan, öncü.
-i (iy.) 58a/9
-leri 44b/18
re^ʿis-i murḡān kuşların öncüsü.
5a/8
- rek^ʿ at** (A) namazda bir kıyam.
10a/18; 33a/7; 59b/8
- remz** (A) ima etme, simgeleme, üstü kapalı anlatma.
-ile 15a/12
-in 56a/6
remz-i destān gizli destan.
38b/19
- reml** (A)
reml-i ruḵūm rakamların falı.
-da 15a/12
- renc** (F) ağrı, sızı; zahmet, eziyet.
57a/3
-in 56b/13

- renc ol-** dertli olmak.
-dı 57a/5
renc yi- sıkıntı çekmek.
(-in) y.-medüm 56b/13
- rencide** (F)
rencide ol- incinmek.
-dum 12a/21
- reng** (F) renk.
1b/12; 30a/19; 30a/20; 30b/3;
30b/12; 30b/14; 35a/5; 36a/17;
36a/20; 36a/21; 36b/16; 36b/20;
39a/1
-de 33b/19; 34a/13; 34b/12;
35a/2; 35a/7; 35b/3; 36a/6;
36b/21
-e 10a/14; 34b/16; 35a/5;
37a/11
-i 30a/17; 33b/14; 33b/15;
33b/17; 34a/14; 34b/21; 36b/21;
59b/2
-ile 31a/14
-in 35a/6; 36a/16; 36b/3; 37a/2
-inde 10a/15; 34a/1; 34a/6;
36a/18
-ine 9b/19; 33b/14; 33b/17;
34b/20
-üñ 33b/11
Ayrıca bk. **heft ü reng; lā'1-**
reng; lāle-reng; mişl-i reng; vāj-
reng; zıll-ı reng.
- rengin** (F) parlak, renkli, güzel.
14a/6; 14a/14
- res** (F)
bk. **dest-i res ol-; feryād-ı res.**
- resm** (A) tarz, şekil, şekilde.
-e 10a/17; 10b/5
-i (be.) 20b/17; 66a/7
- inden 26a/18
- Resül** (A) elçi, peygamber.
1b/6; 4b/2; 42a/3; 55b/1; 68b/21
-e 1b/8
-uñ 1b/7
- Resül-ı muṭahhar** temiz
peygamber.
47a/11
- Resülu'llāh** (A) Allah'ın elçisi,
peygamber.
4b/2; 33b/7; 37b/3; 41b/12;
61a/12
- revā** (F)
revā gör- uygun görmek.
-medi 64b/7
revā kııl- reva görmek.
-dı 10b/8
- revān** (F) yürüyen, giden, akan.
54b/14; 54b/16; 69a/20
revān ṭur- yürümek.
-up 54b/13
bk. **āb-ı revān, nā-revān.**
- revāne** (F)
revāne ol- gitmek, yürümek.
-dı 10b/4
- revnaḳ** (A) parlaklık, güzellik, tazelik.
-ısın 48b/19
revnaḳ vir- parlaklık vermek.
-ürdi 56b/8
- re'y** (A) görme, görüş.
-üñ 69b/6
- reyhān** (A) güzel kokulu bir bitki,
fesleğen.
14a/12

- rezm** (F) savaş, cenk.
66a/20
-üñ 2a/4
- rezzāk** (A)
rezzāk-ı benī-ādem adem oğullarının rızkını veren, Allah.
20b/2
- rıdvān** (A) cennet'in kapıcısı olan büyük melek.
24a/17
- rıf'at** (A) büyüklük, yücelik.
32a/21
Ayrıca bk. **eyyām-ı rıf'at**.
- rıhlet** (A)
bk. **kūs-ı rıhlet**.
- rızā** (A)
rızā vir- razı olmak, kabul etmek.
-ürlerse 52b/2
- rızık** (A) krş. **rızık**
rızık virici rızık verici, Allah.
65b/19
- rızık** (A) yiyecek ve içecek, takdir olunmuş nimet, rızık. krş. **rızık**
67b/7
-uñ 67b/7
rızık vir- nimetlendirmek.
(-ını) v.-ür 38a/10.
- ri'āyet** (A)
ri'āyet it- konulmuş kurallara boyun eğmek.
-megil 13b/16
-mezsın 61b/8
- ribāt** (A) han, otel vb. konaklanacak yer.
2a/17
- rikāb** (A) üzengi.
-a 1b/9
- rişte** (F) iplik.
24a/5
- rivāyet** (A) bir haberi nakletme, hikâye.
23b/4
rivāyet eyle- nakletmek, aktarmak.
-di 15a/18
rivāyet-i şahih doğru haber.
34a/12
rivāyet kıl- nakletmek, aktarmak.
-dı 11a/10
-ur 2a/21
-up 26b/3; 53b/20; 65a/8
- rū** (F)
rū-siyāh ol- yüzü kara olmak, rezil olmak.
-mayasın 13b/12
rū-yı zemīn yeryüzü.
64b/15
-i (be.) 20a/4
Ayrıca bk. **ateş-i rū-yı halil**.
- rub'** (A)
rub' -ı meskūn dünyanın kara olan dörtte bir kısmı.
27b/4; 30a/6; 32a/14; 38a/1
-dan 31a/2
-ı 56b/11
-uñ 30b/21
- rübāh** (F) tilki.
2a/4
- rūh** (A) 1. ruh, can.
38b/20; 68b/21

- içun 23b/4
 -ina 57a/17
 -uñ 53a/13; 38b/21
rūḥ-efzā cana can katan.
 39b/4
rūḥını şād it- (ölüler için) mutlu etmek, sevindirmek.
 (d)-esiz 53b/8
 2. bir tür kuş.
 43a/4; 44b/8; 46a/18; 47b/12;
 48a/3; 48a/4; 48a/5; 48a/16;
 51a/19; 51a/20; 52b/7
 -a 46a/7
 -dur 58a/11
 -ıla 42a/10
 -lar 51a/17
Rūḥ Kuşu Ruh kuşu.
 28a/20; 46a/7; 46a/8; 47b/11;
 47b/14; 47b/16; 60b/15
 -dur 11b/14
 -ına 43b/11
 -inuñ 46a/9
 -yla 60b/9
rūḥ şāh kuşların hükümdarı.
 -ı (iy.) 7b/12
 -ıla 65b/3
 -uñ 7b/2; 35b/10
- ruḥ** (A)
 bk. **murğ-ı Ruḥ**.
- rūḥān** (A)
 bk. **sultān-ı rūḥān**.
- rūḥānī** (A) ruha ait, ruh ile ilgili.
 -çün 65b/20
- rūḥ-ullah** (A)
 bk. ‘İsā-yı rūḥ-ullah.
- ruḥām** (A) mermer.
 -dan 56a/13
- ruḥbān** (A) rahipler.
 17a/6
 -larumuñ 50a/4
- ruḥsār** (F) yüz, çehre.
 -ını 14a/6
- ruḥ‘a** (A) üzerine yazı yazılan kâğıt, deri parçası.
 26a/8
- ruḥūm** (A)
 bk. **reml-i ruḥūm**.
- rūşen** (F) parlak, aydın.
 13b/18; 25b/17; 69b/6
rūşen it- parlatmak, aydınlatmak.
 (d)-erken 19a/11
- rūşenlik** (F) parlaklık, aydınlık.
 (ğ)-ı (iy.) 19a/5; 19a/6
rūşenlik vir- parlaklık vermek.
 -esin 19a/8
- rūz** (F) gün.
 -ıla 15b/14
rūz-ı maḥşer ol- kıyamet kopmak.
 -acağın 24a/12
rūz u pīrūz kutlu gün.
 20a/7
- rūzigār** (F) zaman, devir, vakit.
 29a/11; 32b/10; 56b/6; 56b/20
 rūzigār dīde ?
 29b/5; 67a/9
 Ayrıca bk. **gerdiş-i rūzigār**.
- rūkūn** (A) temel direk, sütun.
 54a/16

rümmān (A) nar.

55b/10

S.

sa' ādet (A) mutluluk.

-e 17a/17; 49a/3

-i (iy.) 56a/8

-in 52b/20

-ümüze 48b/10

-üñ 29a/16

sa' ādetlü (A-T) mutlu, bahtiyar.

66b/17

sā' at (A) zaman, saat.

9b/12; 23a/11; 36a/15; 36b/1;
36b/2; 36b/3; 43a/9

-de 35a/1

-i (be.) 68a/11

-i (iy.) 35a/2; 36a/16; 36a/19;
36a/20; 36a/21

-inde 35a/2; 35a/3; 35a/4

-üñ 36a/15

şa' blıķ (A) güçlük, zorluk.

(ğ)-ından 5b/10

şabāh (A) sabah.

11a/21; 50b/13; 52b/2; 65a/2

-dan 28a/4; 58b/3

şabāh ol- sabah, gündüz olmak.

-up 11b/13

Ayrıca bk. 'ale'ş-şabāh; vakt-ı
sabāh.

şabır (A) sabır, tahammül. krş. **şabr.**

51b/10

-la 27a/2

şabr (A) sabır, tahammül. krş. **şabr.**

-a 15b/4

şabr eyle- sabretmek.

-gil 15b/6

şabr it- sabretmek.

(d)-ersin 18a/6

şabr kı1- sabretmek.

34b/7

-up 13a/14; 34b/2

şabr-ı Eyyüb Eyyüb'ün sabrı.

-üñ 66a/4

şaç I insan başının derisini kaplayan kıllar.

14a/15

-ı (iy.) 24b/16

-ını 24b/16

-ları 19b/17

-ların 15a/7

şaç II

şaç saç yığ- üst üste yığmak.

-dılar 3b/7

şaç- bir şeyi dağıtmak, dökmek.

-up 8a/7

şaçlu saçlı olan.

66b/18

sa' d (A) kutluluk, bahtiyarlık.

-ına 52a/19

şad (F) yüz (sayı olarak).

1b/12; 53b/9

şad hezār yüz bin.

7a/13

şadā (A) ses.

-sı 2a/3

-sından 42b/20

-sıyla 7b/5

şadef (A) istiridye, sedef.

-dendür 51b/10

	-durur 37b/8 -dür 14a/4		Ayrıca bk. bā-şafā ; zevķ ü şafā ķo- .
şādık	(A) sadakatli, içten bağlı olan. 15a/19; 45a/1 Ayrıca bk. ' ālem-i şādık .	şaff	(A) dizi, sıra. krş. şaf . -ı (be.) 8b/8 -ıla 2b/5 -lar 32a/17
şadr	(A) şadr-ı zerrīn altın makam. 45b/13 şadru'ş-şudūr baş vezir. 25b/14	şāfi	(A) temiz, katıksız, saf halde. 36b/20; 38a/5 -durur 38a/5 şāfi ol- temiz olmak. -duğıçun 37a/3 -maz 37a/12
şaf	(A) dizi, sıra. -ında 50a/1 şaf şaf dizi dizi, sıra sıra. 2b/18; 46a/19 şaf şaf gel- sıra sıra gelmek. -üp 39b/9 şaf bağla- sıraya girmek, dizilmek. -yup 44b/18 şaf bekle- sıra beklemek. -yüp 7a/21 şaf tüt- sıra olmak, sıraya girmek. -dı 40b/3 -up 3b/2; 8a/21		Ayrıca bk. ādem-i şāfi ; bī-kār-i şāfi . şāflık temizlik. -da 36a/8 (ğ)-ından 36b/21
şafā	(A) şafā gel- "hoş geldin, hoş geldiniz" anlamında kullanılan kaşılama sözü. -diler 51a/7 -düñ 4a/21; 47a/17 şafā ol- neşelenmek. -ursa 2a/16 -maz 2a/16	şāğ I	sağ taraf, solun karşıtı. 3b/5 ;4a/17; 5b/7; 5b/16; 7b/3; 10b/3; 10b/4; 13a/15; 18a/19; 30a/15; 30b/7; 32a/19; 39b/16; 40b/2; 40b/5; 44b/6; 44b/7; 44b/11; 44b/19; 44b/21; 47a/4; 47b/20; 48a/15; 54a/20; 55a/10; 57b/4; 60a/11; 60a/13; 60a/17; 61a/8; 62a/12; 63a/19; 63a/20; 64a/13; 64b/2; 64b/6; 67b/1; 67b/3 -ında 44b/16 -a 3b/1 -ına 2b/6 -ınca 6b/12 -ında 8a/21
		şāğ II	yaşamakta olan, canlı. -mıdur 62b/17 şāğ ol- yaşamak. -duğına 65a/2

- şadır** Ayrıca bk. **kāmil-i şāhib**.
- şadır ol-** duymamak.
-dı 41a/18
- şadırsuz** sayısız.
56a/19
- şadlık**
- şadlığın işit-** sağlıklı olduğunu duymak.
(d)-üp 63a/17
- şah** (A) "doğrudur, yanlışsızdır" mânâsına resmî yazılara konulan bir işaret.
53a/12
-durur 7a/2
- şahâvetlü** (A+T) cömertlik sahibi.
40a/2
- şahîb** (A) herhangi bir şey üzerinde mülkiyeti bulunan, sahip.
1b/11
- şahîb-cüd** cömertlik sahibi.
-ı (iy.) 1b/3
- şahîb-devlet** talih sahibi hükümdar.
40a/10
- şahîb-kemâl** kemal sahibi, olgun.
13b/13; 53a/20
- şahîb-kırân** her zaman başarı kazanan savaşçı.
56a/9; 56b/5
-ı (iy.) 56a/2
- şahîb-kırânlık** her zaman başarı kazanan savaşçılık.
56a/8
- şahîb-serîr** taht sahibi.
-ler 60a/17
- şahîh** (A) gerçek, doğru.
2a/21; 14a/18; 14b/6; 26b/2; 53b/19; 65a/8
- Ayrıca bk. **rivâyet-i şahîh**.
- şahrâ** (A) çöl, kır, ova.
7b/10; 31a/9; 66b/1; 66b/3
-da 44a/21; 44b/10; 51a/6; 52b/3
-lar 14b/1
-nuñ 4b/3; 44b/5; 48a/21; 66b/1
-ya 27b/11; 32a/15; 32b/10; 60a/2
- Ayrıca bk. 'Aķim şahrâsı; Heyhât şahrâsı; Sinob şahrâsı; Sivâs şahrâsı, Tarsûs şahrâsı; Tiye şahrâsı.
- sa'îd** (A) yüksek, yukarı çıkan.
-leri 24a/3
-lerüñ 24a/1
- sa'îd ol-** kutlu olmak.
-dı 66a/1
- şakal**
- şakalına el ur-** sakalını sıvazlamak.
-up 13b/3
- şakallu** sakallı, sakalı olan.
30b/6
- şakf** (A) tavan, çatı, dam.
-ı (be.) 56a/12; 56a/13
- şakın** asla, katiyen.
13b/8; 13b/10; 13b/11; 13b/13; 13b/18; 64b/18
- şakın-** korumak, sakınmak, muhafaza etmek.
62b/10; 67b/18

- asın 11a/4
-up 20a/17
- sākī** (A) içki meclislerinde kadeh sunan, içki dağıtan.
-ye 2a/12
56a/15
- şakīl** (A)
şakīl ol- ağır olmak.
-ur 22b/17
- sākin** (A)
sākin ol- sakin olmak.
-dı 10a/1; 57b/19; 58a/19;
67a/17
-ur 25b/4
- şakla-** 1. saklamak, gizlemek.
-dı 7a/12; 67b/7
-maya 7a/13
-r 47a/1
-yup 63a/21
2. korumak, gözetmek.
-sun 14b/19
- sāl** (F)
bk. **māh u sāl**.
- şalābetlü** (A+T) sağlamlılık.
42a/18
- şal-** 1. sallamak.
-alar 50b/6
-up 54b/16
-up şururlardı 64b/17
2. göndermek, yollamak.
-arları 8b/10
-dı 26a/20.
3. bırakmak,
-dı 36b/17; 42b/14
- up 47b/13; 54a/8; 62a/1
şalı vir- bırakmak.
-di 59b/17 51b/15
Ayrıca bk. **baş şal-**; **ħabse şal-ħāke şal-**.
- şalavāt** (A) Hz. Muhammed'e edilen dualar. krş. **şalāvāt**; **şalāvāt**.
8a/15; 18a/15; 29b/17; 56a/11
şalavāt vir- Hz. Muhammed'e dua etmek.
2a/18; 6a/8; 6b/6; 8a/16; 9a/16;
11b/19; 12a/12; 12b/; 13b/2;
14a/10; 14a/17; 15b/15;
16a/16; 18a/8; 18a/16; 24a/20;
25a/9; 25b/4; 26a/11; 26b/1;
27b/7; 29b/17; 29b/18; 31a/4;
32a/12; 33a/2; 33b/1; 36a/10;
37a/5; 37a/15; 37b/18; 38b/18;
39a/17; 40a/21; 42a/4; 42b/17;
43b/5; 45b/14; 47b/8; 49a/19;
52a/2; 52a/21; 52b/18; 53a/21;
53b/11; 55b/4; 55b/12; 57a/11;
57b/19; 58a/19
-esin 23b/4
-mekiçün 18a/17
-üp 42b/73; 59a/7; 59b/4
-ürisek 31a/5
- şalāvāt** (A) Hz. Muhammed'e edilen dualar. krş. **şālavat**; **şalāvāt**.
şalāvāt vir- Hz. Muhammed'e dua etmek.
61a/1; 61b/12
-eler 61b/12
-üp 69a/21
- şalāvāt** (A) Hz. Muhammed'e edilen dualar. krş. **şalavāt**; **şalāvāt**.
şalāvāt vir- Hz. Muhammed'e dua etmek.
63b/17; 66a/12; 66b/15; 67a/17

- 27/9; 27a/10; 27a/12; 27a/15;
27a/18; 27a/10; 27a/21; 27b/15;
29a/12; 29a/13; 29a/14; 29b/17;
31a/3; 32b/15; 32b/17; 33a/6;
38b/8; 38b/11; 38b/13; 38b/14;
38b/15; 38b/17; 38b/19; 41/3;
41b/3; 44a/7; 48a/7; 48a/9;
48b/12; 48b/16; 48b/21; 49a/7;
49b/2; 49b/13; 49b/17; 50a/3;
50b/18; 52a/10; 53a/12; 53a/15;
54b/6; 55b/11; 55b/12; 57a/2;
57a/3; 57a/9; 57b/9; 58a/15;
58a/16; 58a/17; 58a/18; 62b/5;
63a/1; 66b/21; 67a/10; 67a/16;
67b/4; 67b/10; 68a/7; 68a/9;
68b/20
- şan'at** (A) ustalık, hüner.
-ları 26a/18
-larıyla 54a/13
- şanavber** (A) çam fıstığı ağacı.
2a/13; 39b/1
- şanavber ağacı** çam fıstığı ağacı.
-dur 31a/10
(ç)-larıdır 37b/9
-larının 31a/10
- şanāyi'** (A) sanatlar.
-den 25b/21
- sancağ** sancak, bayrak.
16b/2; 16b/14; 42a/15
-ları 42a/21
- şandal** (A) sandal ağacından yapılmış sandalye, iskemle.
-ı (be.) 3a/21; 11b/8; 12b/16;
33b/17
-lar 44b/13; 44b/16; 48a/15;
48a/17; 60a/16; 60b/14; 64a/13
- şanduk** (A) sandık.
-lar 56a/19
- şanem** (A) put.
32b/1; 53b/17
- şanki** tut ki, farzet ki, benzetme edatı.
10a/13; 19b/12; 16b/5; 42b/15
- şaplu** sapı olan.
9a/14
- sār** (F)
sār u bān deveci, deve sürücüsü.
39a/4
- şar-** örtmek, etrafını dolamak.
-a 25b/2
- şarar-** sararmak.
-dı 10a/14; 36b/15; 43a/1
-updı 41a/16
-ur 34b/16
Ayrıca bk. **beñzi şarar-**.
- sarāy** (F) saray.
10a/4; 10a/5; 10a/6
-a 10a/17; 25b/10
-ın 59a/11
-ına 36b/17
-ında 19a/21; 21a/6; 37a/17;
53a/9
-ının 3a/17; 3a/18
-ları 32a/16
-uñ 3a/19
Ayrıca bk. **gözine sarāyın teng it-**.
- şarı** sarı (renk.) krş. **şaru**.
25b/2
- şarīh** (A) açık, kuşku götürmeyen.
53b/20
- şarp** çıkılması, geçilmesi zor olan yer.
53a/6

- şaru** sarı. krş. **şarı**.
30a/14; 30a/18; 30a/19; 35a/1;
35a/4; 36a/19
- şat-** satmak.
-arlar 36a/14
- şatır** (A) satır, dize.
55a/15; 56b/4
-a 56b/5
- şaṭvet** (A) zorluk, boyun eğdiren güç.
-in 52b/19; 58b/20
- şaṭvetlü** (A+T) gücü olan.
30b/6; 40a/3; 42a/19
- şavaş** savaş, cenk, mücadele.
27a/7; 41b/13
şavaş it- savaşmak.
(d)-er
(d)-erler 4a/9
(d)-icek 15b/11
şavaş kı1- savaşmak.
-dı 43b/3
-duğın 58b/16
-ur 43a/21
-urken 4a/8
- şav** söz.
-ım 69a/7
-ımı 69a/7
Ayrıca bk. **sözi şavı kes-**.
- şavt** (A) ses.
-ıla 16a/11
- şavur-** savurmak, atmak, dağıtmak.
-duğum 23b/18
- sa'y** (A)
sa'y it- çalışmak.
(d)-evüz 69a/14
- şayd** (A) avlanma, av.
-ımı 51b/3
şayd-ı peleng kaplan avı.
11b/14
şayd it- avlanmak.
(d)-erdi 1b/11
(d)-üp 3b/14
şayd ol- avlanmak.
-alı 14a/14
- şāye** (F)
bk. **bī-şāye**.
- sāye** (F) gölge.
-si 1b/7
- sāyebān** (F) gölgelik.
44b/5; 47b/19; 48b/2; 58b/17;
60a/20; 60b/2; 64a/17
-1 (iy.) 29a/5; 30b/11
-lar 60a/3
-laruṅ 66b/3
- şāyim** (A)
şāyim ol- oruçlu olmak.
-up 13b/11
- şaykal** (A) cila.
-1 (iy.) 34a/7
- şayyād** (A) avcı.
-1 (iy.) 61b/19
- sāz** (F) enstrüman, saz.
-ın 26a/13
sāz çal- saz çalmak.
-a 2a/12
sāz u nevā sazın sesi.
-yı 2a/11
Ayrıca bk. **sāzende-yi 'uṣṣāk-ı sāz**.

- sāzende** (F) çalgıcı.
-ler 56a/16
sāzende-yi ‘**uṣṣāk-1** **sāz**
çalgıcıların sazının makamı.
26a/11
- sebağ** (A)
sebağ al- ders olmak.
-ğıl 12b/7
- sebeb** (A) sebep, neden.
19a/10; 19b/19; 20a/1; 22a/12;
22b/14; 22b/18; 22b/20; 67a/21
-den 21a/8; 22a/10; 22a/19;
22b/17; 54b/3
-ile 27a/1
-iyle 69b/5
- sebil** (A) 1. yol.
-den 20b/8
sebil-i muḳtezā lazım olan yol.
-dan 22a/11; 22b/2
2. su dağıtılan yer.
37b/14
- sebük** (F)
sebük-bār ol- hafif olmak.
-up 54b/7
- seccāde** (A) seccade.
10a/12
- secde** (A) secde.
-ye 10b/18; 66b/16
secde it- secde etmek, iman
etmek.
(d)-en 65b/20
secde kııl- secde etmek, iman
etmek.
-up 16a/8
secde-yi şükür kııl- şükür secdesi
yapmak.
- up 66b/16
- sefer** (A)
sefer kııl- yolculuk etmek.
-up 50a/17
- seḫāb** (A) bulut.
2a/9; 38a/9
- seḫer** (A) güneş doğmadan önceki
zaman.
4a/3; 20a/7; 28a/10; 59b/3;
63a/4
-den 63a/6
- seḫer-gāh** (A+F) seher vakti.
11b/12; 28b/13; 6b/10; 65a/4
-da 63a/5
-dan 27b/16
- sehī** (F) fidan gibi, düz.
56a/15; 39b/1
- sekīne** (A) bir tabut içinde gezdirerek
düşmanlarına korku,
kendilerine güven sağlayan,
İsrailoğullarına bağışlanan bir
mucize.
-yi 4a/3; 40a/20; 42b/3; 45a/6;
59a/6
- sekizer** sekiz sayısının üleştirme sıfatı.
-dür 38a/17
- sekizinci** sekiz sayısının sıra sıfatı,
sırada yedinciden sonra gelen,
sekizinci.
11a/3
- sek-** tek veya iki ayak üzerinde
sıçramak ya da sıçrayarak
yürümek.
-üp 64a/1
- selām** (A) selam.
1b/12; 17a/7; 52b/4; 63b/3
-um 10b/1

selam al- selam almak.	selīm ol- kusursuz olmak.
(-ın) a.-up 52b/5; 59b/18	13b/15
selām eyle- selam vermek, selamlamak.	Selsebīl (A) cennette bir çeşmenin adı.
-gil 5a/3	37b/14
selām it- selam vermek, selamlamak.	semā (A) gökyüzü.
(d)-er 10b/1; 51a/7	59b/17
(d)-üp 27b/16	semāvāt (A) gökler.
selām kııl- selam vermek, selamlamak.	65b/3
-up 5a/9; 17b/3; 41a/4	-ı 69a/16
selām vir- selam vermek, selamlamak.	semek (A) balık. krş. semeke .
52a/2; 57b/19; 66b/15	42b/7
-di 3b/3; 10a/11; 11a/15; 18b/20; 18b/21; 33a/9; 59b/14; 66b/20	semeke (A) balık. krş. semek .
-diler 39b/15; 46b/14	6a/12; 31a/21; 64b/4; 66b/4
-düğün 52b/5	semen (F) yasemin.
-icek 18a/19	20a/5; 20a/10; 37b/15
-üp 33b/4; 51b/7	semend (F) güzel, çevik at.
(ın) v. -üp 27b/15	35b/12
selāmla- selam vermek.	ün 65b/16
-yup 52b/9	semīn (A)
selāṭīn (A) sultanlar, padişahlar.	bk. dürr-i semīn .
55b/10; 56a/6	sen sen. krş. sin .
-ler 50a/1; 56a/21	5a/10; 6a/8; 6a/14; 10b/8; 11a/1; 11b/17; 12a/11; 12b/7; 13b/12; 13b/16; 14b/11; 14b/16; 16b/19; 16b/21; 25a/6; 25b/9; 29a/7; 29a/12; 29b/13; 30a/7; 30b/16; 31a/5; 39a/5; 48b/15; 48b/19; 49a/3; 49a/16; 49b/14; 50a/13; 50a/18; 50b/2; 50b/3; 50b/13; 50b/16; 50b/17; 50b/18; 51a/1; 51b/19; 54b/4; 57a/3; 57a/4; 57b/7, 57b/12; 61b/19; 63b/17; 64b/7; 65b/12
selāṭīn server başkanlar ve padişahlar.	-de 11a/5; 18a/5; 25b/15; 52a/18
-ler 57a/12; 60a/12; 60a/17	-den 5a/9; 10a/21; 13b/7; 25b/5; 26b/16; 26b/18; 33a/10; 34b/10; 38b/19; 49a/17; 50b/3;
-lerile 54a/7	
Ayrıca bk. server-i selāṭīn , server ü selāṭīn .	
selīm (A) kusursuz, doğru, eksiksiz.	
40a/3 ; 45b/12	

- 53a/5; 53a/12; 57b/15; 62b/11;
62b/13; 67a/19; 68b/20
- i 2b/21; 6a/14; 6a/15; 14b/18;
18b/12; 18b/14; 19a/8; 19a/9;
19a/18; 24a/14; 30b/16; 30b/17;
32b/15; 35a/16; 40b/10;
49b/11; 49b/12; 52a/11;
59b/20; 61a/11; 61a/20; 63a/3;
63b/10; 67a/21; 67b/2; 67b/3;
67b/5; 67b/6; 67b/7; 67b/10;
67b/14; 68a/9
- inle 27a/14
- üñ 10a/2; 13a/3; 14b/12; 15b/5;
15b/8; 16a/9; 16b/20; 17b/18;
19a/7; 19a/17; 24a/11; 27a/6;
30b/15; 32b/16; 33a/6; 33a/12;
33a/15; 35b/16; 49b/2; 49b/3;
49b/15; 50a/14; 56b/17;
56b/18; 57b/6; 57b/14; 58a/14;
59b/19; 61a/12; 62a/7; 65b/14;
66b/13; 69a/9
- üñdür 16a/13
- üñle 27a/8; 44b/9; 50a/20;
57b/11
- şenā** (A)
- şenā eyle-** övmek.
-di 18b/10; 30a/21
- şenā kı1-** övmek.
-up 47a/7
- Ayrıca bk. **du' ā ve şenā eyle-**.
- sencileyin** senin gibi, sana benzer.
18b/20; 21a/15; 40a/10; 49b/17
- seng** (F) taş.
- 1b/8; 8b/8; 14a/6; 42b/16;
66b/13
- i (be.) 7a/8
- üñ 7a/10
- seng-i āsiyāb** değirmen taşı.
7a/6; 28a/21; 43a/4
- lara 7b/4
- leyin 8a/6
- Ayrıca bk. **mişl-i seng.**
- sepīd** (F) ak, beyaz.
66b/3
- ser** (F) başına eklendiği kelimelere
"baş, başkan" anlamları katarak
birleşik isimler yapan Farsça ön
ek.
37b/13
- ser-firāz** seçkin, mümtaz.
2a/14; 15b/13; 15b/14; 56a/9;
62b/1
- ser-firāz-ı Yūnānī** Yunanlı
seçkin.
63a/1
- ser-gerdān ol-** şaşmak, hayrete
düşmek, perişan olmak.
-a 2a/14
-14a/11
- ser-güdeşt** macera, serüven,
birinin başından gelip geçenler.
67a/7
- in 33b/9
- üñ 30b/17
- ümün 30b/20
- ser-ḥadd** hudut, sınır.
-ine 3a/8
- ser-keş** dik başlı.
13a/4; 53a/18
- i (iy.) 26b/17
- ser-keşlik** dik başlılık.
(g)-i 11b/11
- ser-leşker** baş asker.
-lere 65a/4
- ser-mest** sarhoş.

2a/11		-lerine 57a/18
ser-necāt hırslı, kıskanan.		-leriyle 4a/6; 59a/8
16a/16		server-i selāṭīn hükümdarlar ve reisler.
serāy (F)		-ler 45a/8
bk. kārbān-serāy .		-lerçün 44b/15
serd (F)		server ü selāṭīn hükümdarlar ve reisler.
serd-ü çeşide her şeyi tatmış.		-ler 48a/14
64a/10.		Ayrıca bk. melik-i server ;
serdiye çadır.		selāṭīn server .
56a/16		serverlik (F+T) başkanlık.
serheng (F) çavuş.		-ile 12a/5
-leri 8a/5; 14b/9; 48a/5		servī (F) servi.
-lerin 48a/8		39a/19; 56a/15
-leriyle 8b/14		Ayrıca bk. kāmet-i servī .
serīr (A) taht, oturulacak yüksekçe yer, makam.		settār (A)
26a/20; 55a/17; 55a/21; 56a/14;		settār-ı 'ālem alemin kusurunu örten Allah.
56a/16		1b/13
-ine 30a/15		settār-ı Hakk kullarının kusurlarını örten, Alah.
-ler 60a/17		24a/17; 24a/20
-üm 56b/20		Ayrıca bk. hakk-ı settār-ı hakk .
Ayrıca bk. şāhīb-serīr .		sev- sevmek.
serv (F) 1. servi ağacı.		-er 13b/15
2a/13		-medi 13b/14
2.		-mezdi 34a/16
serv-i kadr değer, kıymet.		sevāb (A) sevap, güzel ve hayırlı amel.
39a/19		-a 23b/21
server (F) ileri gelen, başkan, ulu kişi.		-dan 31a/5
32b/1; 40a/1; 54b/4; 55a/12;		sevāb eyle- sevap kazanmak.
56a/2		-di 64a/7
-i (iy.) 8b/13; 46b/4; 49a/15;		sevāb bul- sevap kazanmak.
49b/9; 50b/3; 51b/12; 62b/4		(i) b. 37b/18
-idür 14a/8		
-leri 4a/5; 13a/10; 16b/7; 39b/9;		
40b/1; 42a/20; 44b/17; 48a/18		

- up 61b/12
şevāb-ı cāvidān bul- sonsuz
 sevap kazanmak.
 16a/16
 2. karşılık bulmak.
şevāb-ı 'ikāb bul- karşılık
 bulmak.
 -a 23a/19
sevin- sevinmek.
 -di 16b/11
 -diler 28b/19
sevindür- sevindirmek.
 -ürse 23a/3
şevr (A) öküz, boğa.
 -üñ 16b/17
seyf (A) kılıç.
 40b/2; 59a/5
seyl-āb (A+F)
seyl-āb ol- sel gibi olmak.
 -up 31a/20; 33a/4
seyr (A)
seyr it- gezmek, gezinmek.
 -diler 32b/8
 (d)-er 2a/9; 21a/11
seyrān (A)
seyrān eyle- gezinmek.
 -dün 67a/9
seyrān it- gezinmek.
 (d)-er 21a/13
 (d)-erek 36b/8
 (d)-erken 19a/2
 (d)-üp 31b/10; 31b/11
seyrān kıl- gezinmek.
 -ıcağ 38b/10
- up 38b/9
 -urken 19a/11
 -ursın 67a/11
seyrān-gāh (A) seyir yeri, eğlence yeri.
 19a/1
seyyid (A) ileri gelen, baş, efendi.
 45a/1
seyyidī (A) Ey benim efendim.
 14a/7
sı- yenmek, mağlup gelmek.
 -dılar 32b/9; 55a/12; 65b/6
 -madum 49b/12
 -masun 13a/4
 -maya 15b/1
 -mış 14b/3
 -yup 8a/1; 8a/4; 13b/4; 16b/12;
 27a/4; 58a/12; 65a/17; 65a/19
 Ayrıca bk. **sözün şı-**.
sıbt (A) boy, kabile.
 -ı (iy.) 45a/11; 45a/13; 45a/14;
 45a/15; 45a/16; 45a/17; 46a/19
 -ından 45b/21
 -ınuñ 45a/10; 45a/12
 -uñ 4a/4; 5b/5; 42a/20; 44a/11;
 45a/9; 45b/2; 46b/7; 47a/19
şıçra- sıçramak.
 -dı 51b/6
 -yup 9b/3; 62a/14; 64a/1
şidk (A) içten bağlılık, sadakat.
 66a/4
 -ıla 17a/13; 25b/16; 63b/15;
 66a/13
şiddik (A) pek doğru, sözünün eri
 (kimse).
 -idi 66a/4

şifat	(A) şifat, suret, şekil, nitelik. 18a/1; 18b/20; 30a/11; 34a/2; 34a/5; 36a/20 -da 30a/14 -dur 34a/3 -ı (iy.) 19b/5; 25a/19; 30a/11 -ıyla 33b/11 -la 18b/12 şifat-ı levh levhanın şekli. 25a/19 şifat-ı mevcūdāt varlıklar şeklinde. 25a/19 Ayrıca bk. şekl-i şifat .	(ğ)-a 51b/20; 58a/18
şifatlan-	şekillenmek. -ur 33b/11	şın-
şığ-	1. bir şeyin içine girebilmek, yerleşmek. -ardı 44b/15 -maz 69a/3 2. aklın almaması, idrak edememek. -maz 21b/17	1. kırılmak, parçalanmak. -dı 9b/10 -ıcağ 55a/12 2. mağlup olmak, yenilmek. -dığın 8a/2 -ur 13b/6
şığa-	sıvamak. -dı 4a/18; 41a/8	şınık
şıgın-	sığınmak. -acağdur 53a/9 -up 65b/5	bozguna uğramış, dağınık. 13b/16
şığır	sığır. 51a/5; 60a/7 -dan 50b/14 -lar 24b/3	şınur
şıhhat	(A) sağlık. -i (iy.) 32a/8	(Yun.) sınır. -ıydı 58b/10
şımaqlık	yenmek, üstün gelmek.	sır
		sır, gizli tutulan. krş. sırr . bk. 'aşk-ı sır.
		şır-
		ısırmak. krş. ışır- . -lardı 43a/12
		şırça
		(F) cam, bardak, şişe. -dur 34a/3
		sırr
		(A) sır, gizli tutulan. krş. sırr . -a 27b/4; 69a/5 -ına 30a/3
		şıt-
		ödü patlamak; çok korkmak. -dı 8b/10
		sifle
		(A) alçak, terbiyesiz. -yi 33a/1
		sihr
		(A) sihir, büyü. 9b/14; 39a/21 -i (be.) 9b/12 -ile 8a/11; 8b/20; 9a/1; 9a/9 -ine 41b/3 sihr it- sihir yapmak. -dükçe 9b/15 (d)-icek 9a/5 sihr okı- sihir yapmak. -yup 9b/8

	sihr-i efsün-ı fünün büyü ilimleri. 53b/2	siğir kas kirişi ve zarı. 21b/14
sikiz	sikiz kez yüz biñ sekiz milyon (sayı adı). 7b/9	sipāhī (F) Osmanlı ordusunda bir sınıf süvari askeri 3a/18; 64a/16 -ler 45b/4; 64a/20 -leri 45b/6 -ye 13a/13; 45b/19
sil-	silmek. -üp 36b/16; 59b/10	siper (F) siper, koruyucu engel. 59a/20
silāh	(A) silah. 7b/10	sirişt (F) bk. nīk ü sirişt .
silk-	silkmek, sallamak, sarsmak -üp 5a/16; 15a/7	sivā (A) öte, başka, gayrı. -ları10a/7
silkin-	silkinmek, ani bir hareketle silkelenmek. -dükçe 9a/2 -üp 5b/16; 24b/4	siyāh (F) siyah, kara. krş. siyeh . 17a/7; 30a/13; 30a/17; 30a/18; 33b/17; 36a/17; 55a/8 Ayrıca bk. rū-siyāh .
sīm	(A) gümüş. 10a/15; 14a/14; 14a/15; 45b/13; 54a/17 Ayrıca bk. ferş-i sīm .	siyāset (A) siyaset, yönetim. 48b/8 -içün 50a/9
sīmīn	(F) gümüştən; gümüş gibi beyaz. 32a/19	siyeh siyah. krş. siyāh . 25b/18; 39a/5; 69a/19
sin I	sen. krş. sen . -i (iy.) 7a/14 -le de 57a/10	siz ikinci çoğul şahıs zamiri. 5a/12; 6a/18; 23a/4; 28a/14 -den 21b/20; 22a/16; 53b/7 -e 5a/13; 5a/19; 22b/20; 22b/21 -i (be.) 12b/7; 23a/1; 23a/3; 53b/7 -leri 47a/17 -üñ 21b/6; 22a/8; 22b/10; 22b/12; 2b/13; 22b/15; 22b/19; 22b/21; 23a/1; 23a/3; 23b/20; 28a/15; 37a/21 -üñdür 51a/4 -üñle 52b/2
sin II	mezar. 57a/7	
sīnī	(F) tepsi. -yle 51a/17	
sīne	(F) göğüs. -sinde 55a/15	
siñ-	sinmek. -er 22a/2	

şofra	sofra. 51a/19	45b/1; 45b/10; 45b/19; 46b/20; 48a/17; 48b/16; 51a/8; 52b/17; 58b/1; 60a/11; 60b/6; 65b/15; 67a/6; 67a/16; 67b/5
şoĥbet (A)	şoĥbet it- sohbet etmek. -diler 10a/9 (d)-eler 51a/9 -mekde 3b/11 şoĥbet kıl- sohbet etmek. -a 6b/6 -alum 28b/18	şor- sormak, sual etmek, cevap istemek. 4b/11 -alum 41b/13 -dı 3b/5; 3b/9; 3b/10; 29b/6; 37a/721 -dılar 63a/8 -dum 37b/21 Ayrıca bk. aĥvāl şor- ; ĥaber sor- ; ĥāl u ĥatır şor- .
şol	sol taraf. 3b/5; 4a/17; 5b/8; 7b/4; 18a/20; 30b/7; 32a/19; 39b/16; 40b/2; 40b/6; 44b/6; 44b/7; 44b/13; 44b/19; 44b/21; 47a/5; 47b/20; 48a/15; 55a/10; 57b/4; 60a/11; 60a/17 -a 3b/1 -in 30a/15 -ina 2b/6 -inca 6b/12 -inda 8a/21; 44b/6	şovuk soĥuk. 37b/11
şol-	solmak. -mazşam 37b/15	şoy bir atadan gelen kimselerin topluluĥu, köken, sülale. -ı (iy.) 64b/14
şoĥ	son. -a 51b/17; 62b/15 -inca 8b/5; 8b/19 -inda 51b/1	şoyaĥa bir kuş türü. 28b/4; 46a/18
şoĥra	sonra. 2b/7; 2b/8; 2b/13; 3a/4; 3b/5; 5b/2; 5b/9; 6a/13; 6b/19; 7a/10; 7b/3; 8a/21; 8b/1; 10b/20; 11a/7; 12a/21; 14b/13; 15a/20; 15b/6; 17a/21; 20a/13; 20b/1; 21a/2; 21a/16; 24b/16; 27a/8; 27b/13; 28a/7; 29b/16; 31a/12; 32b/13; 42a/13; 42b/17; 44a/14; 44b/14; 44b/21; 45a/5; 45a/20;	şoyaĥan bir kuş türü. 2b/16
		sökül- bir şeyin paçalanması, sökülmesi. -di 51b/14
		söyle- sözle ifade etmek, anlatmak 26a/12; 63a/9 -di 5b/18; 12a/14; 17b/17; 28a/2; 33b/9; 35a/17; 42a/5; 42a/9; 44b/3; 44b/4; 46a/3; 50b/5; 50b/20; 51a/13; 52b/17; 60b/2 -düm 14a/1; 51b/721; 53b/14; 67b/19; 69a/12 -düĥiçün 15a/9 -düĥ 17b/18; 37b/20 -diyse 66a/714

- gil 4b/14; 11b/7; 26a/13;
30b/17; 35b/3; 42a/6
- mişem 25b/21
- güz 21b/3
- rler 4b/13
- ye 8a/16; 23a/21; 31a/5
- yem 53b/5
- yincek 8a/16
- Ayrıca bk. **bir bir söyle-**
- söylen-** anlatılmak, ifade edilmek.
-ür 23b/2
- söyleş-** konuşmak, sohbet etmek.
-diler 3a/9
- dise 52b/14
- dügin 4b/5; 52b/21
- dük 31b/18
- düklerinden 52b/13
- düklerine 12a/19
- eler 50a/19
- esin 51a/1
- mekde 6a/9
- üñ 52b/1
- üp 45b/9
- ür 33b/5
- ürken 33b/2; 35a/10; 62a/6
- söylet-** bir müzik aletini çok güzel çalmak.
-diler 16b/15
- söyündür-** söndürmek.
-dilerdi 7b/21
- söz** söz, kelam.
3b/16; 5b/13; 8a/16; 14b/15;
15b/7; 17b/15; 25a/4; 37b/20;
44b/10; 54b/3; 56b/5; 58b/13;
64b/18; 67b/5
- de 41a/11; 53b/4
- den 11a/6; 39a/13
- e 22a/12; 34b/6
- i (be.) 13a/8; 17a/18; 17b/6;
17b/17; 17b/18; 18a/17; 26a/1;
55b/10
- i (iy.) 12a/17; 25a/14; 25a/15;
51b/4; 57b/20
- idür 13b/2; 13b/19; 27b/7
- in 3b/20; 4b/8; 5a/13; 5a/14;
5b/19; 11b/20; 13a/4; 27b/19;
37b/19; 41b/7; 42a/5; 42a/9;
42a/13; 44a/16; 47a/3; 49a/6;
49a/11; 49b/1; 50b/4; 51a/3;
51a/9; 51a/15; 52b/18
- ine 5b/12; 23b/16; 41b/7;
49b/16
- iyle 3b/18; 6a/3; 29a/20; 34a/8;
41a/7; 60a/21
- le 14a/3
- leri 5b/18; 67a/18
- lerine 25b/6
- lerini 12a/20
- lerüm 25b/5
- lerümüz 53b/5
- üm 7a/2; 14a/1; 53b/3; 57a/9
- ümdür 14a/3
- üme 23a/5; 26a/3
- ün 4a/1; 28a/2
- üñ 11b/7; 49a/7; 49b/3; 61a/12
- üni 25a/5; 44b/3
- üñüñ 26a/16
- söz açıl-** bir konu üzerine konuşmaya başlamak.
-dı 5b/10
- söz di-** söylemek, anlatmak.
-mek 34b/8

-mezden 34b/7

-yem 53b/6

söz dut- birinin isteklerine, öğütlerine, sözlerine uyarak davranmak.

(in) d.- ayın 16b/13

söze gel- konuşmak.

-üp 29b/6

söze gir- konuşmak.

55b/4

sözi geç- isteği yerine getirilen bir kimse olmak.

-e 25a/14

(-üñ) g.-er 49a/7

sözün şı- gereğini yapmamak, geri çevirmek.

-madum 49b/9

söz it- söylemek, anlatmak.

(ini) it-miş 57a/11

(üni) it-di 15b/15

söz tut- birinin isteklerine, öğütlerine, sözlerine uyarak davranmak.

(in) t. 13b/10

(in) t. -mağ 17a/15

(üm) t. 25a/9; 29a/15; 62b/17

(üm) t.-mazısağ 16b/14

(ümi) t. 29a/17

(ümi) t.-asın 11b/18

(ümüz) t.-maz 29a/21

(ün) t. 13b/19

sözi şavı kes- susmak.

-di 41a/12

şu

su.

2a/3; 2a/13; 3b/8; 37a/2;
37a/19; 37b/1; 37b/7; 37b/13;
37b/14

-da 1b/11; 10b/11

-dan 10b/11; 24a/15; 38a/14;
61b/4

-dan durur 14a/7

-dağı 62b/3

-nuş 37b/7

-yı 58b/13

-yla 38a/14; 49b/3

Ayrıca bk. **Ceyhun şuyı; Fırat şuyı; Furat şuyı; Nıl şuyı; şebnem şuyı; Ulubat şuyı; yüzün şuyı.**

su 'āl (A) sual, soru.

34b/1

-e 34b/5; 34b/10

-i (iy.) 34a/15

-ine 34a/21

-ümüz 21b/5

-ümüze 21b/1; 21b/5

su 'āl eyle- soru sormak.

-di 15a/2; 40a/8; 41b/2; 50a/12;
51a/20; 67a/18

-diler 5b/21

su 'āl it- soru sormak.

-di 19b/5; 20b/6; 23b/6; 53a/4

(d)-icek 20b/9; 21b/19

(d)-er 52b/20

(d)-erüz 21b/4

su 'āl kıl- soru sormak.

-up 34a/14; 36a/4; 37a/15;
37b/19

şubḥ (A) sabah.

14a/11

- a 39a/7
şubha dek sabaha kadar.
 17b/12
şubh-dem sabah vakti.
 5a/17; 5a/20; 40b/6; 59a/12
 -den 12a/17; 28a/12
şubh-dem geç- sabah vaktinin geçip günün aydınlanması.
 -üp 40a/17
şubh namāzın kıl- sabah namazını kılmak.
 -dı 40a/17
şubh-dem ol- sabah olmak.
 -dı 7a/20
 -ıcağ 16a/7; 59a/4
 -ınca 40a/16; 63a/4
 -mağa 29b/20
şubh ol- sabah olmak.
 -ınca 15b/17
 -asın 39a/6
şubh u şām sabah akşam.
 14a/12; 25b/16; 39a/3
- şuç** suç.
 -ını 14a/8
şuç dile- özür dilemek.
 (ın) d.-di 49a/14
 (ın) d.-r 49b/1
- şudūr** (A)
 bk. **şadru’ş-şudūr**.
- şuffe** (A) sofa.
 -lerinden 32a/17
- şūfi** (A)
şūfi-veş mutasavvıf gibi.
- şuhuf** (A)
- şuhuf-ı nūrān** nurlu sayfalar.
 -uğ 66a/5
- şulh** (A) barış.
 -a 16a/12; 16a/13
şulh eyle- barış yapmak.
 -gil 16b/11
- sultān** (A) sultan, padişah, hükümdar.
 2a/18; 14a/2; 18a/4; 30b/6; 64b/18;
 -1 (iy.) 7a/16; 7b/1; 7b/2; 8a/4; 8a/12; 8b/13; 8b/19; 9a/8; 17b/3; 32b/7; 50b/18; 60a/14; 65a/11
 -ıdur 35b/10; 64b/15
 -ıdı 45a/20
 -ıla 57a/12
 -ına 47b/6
 -ların 15b/19
 -ıyam 15a/20
 -ları 32a/18
 -ların 15b/19
 -larının 32b/3
 -uma 39b/13
 -un 3a/10
- sultān-ı ‘ālem** alemlerin sultanı; Allah.
 1b/5; 58a/7
- sultān-ı ‘Amālika** Amalika sultanı.
 5b/6
- sultān-ı ‘aşır** asrın sultanı.
 62b/7
- sultān-ı a‘zam** büyük hükümdar
 62b/1
- sultān-ı cihān** alemin sultanı, Allah.

40a/9

sultān-ı dīn din sultanı.

64b/13

sultān-ı ekber büyük, ulu sultan.

18a/15; 30a/5

-dür 47a/12

sultān it- yönetici olarak görevlendirmek.

-di 18a/4

sultān-ı hakan hükümdar.

39b/17

sultān-ı Kayser Kayser'in padişahı.

-üj 58a/8

sultān-ı küh-ı kâf Kaf Dağı'nın sultanı

3b/3

sultān-ı maşriq Doğunun sultanı.

10a/16

sultān-ı Mısr Mısır sultanı.

51b/12; 62a/14; 62a/21; 63a/7

-a 61a/11; 63a/10

-uñ 63a/21

sultān-ı murgān kuşların sultanı, Simurg.

6b/1; 47a/16

sultān ol- sultan, hükümdar olmak.

-a 14b/14

-ur 20b/5

sultān-ı rühān ruhların sultanı.

18b/11

sultān-ı Rüm Osmanlı padişahı

58a/3

sultān-ı Yūnān Yunan sultanı

54a/21

Ayrıca bk. 'Akrān Şāh; 'Amālika sultānı; benī asfer sultānı Atfāş Hān; dīvān-ı sultān; dīvān-ı sultān; Mısr sultānı; Mısr sultānı Celāleddīn; nāme-i Mısr; nāme-i sultān; nāme-i sultān-ı Mısr; şāh-ı sultān; şāh-ı Mısr sultānı.

şulu 1. içinde su bulunan.

9b/8;

2. su olan yer.

60a/2

şun- nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, takdim etmek.

-ar 32a/9

-dı 51b/7; 54b/12; 61a/5; 62a/14; 67a/5

-sa 32a/9

-up 61b/20

şun^c (A) yapma, yapış; tesir.

-ı 22b/20

-ın 35a/8

sunkur yırtıcı ve alıcı bir kuş.

2b/4; 2b/17; 14b/5; 28b/4; 60b/10; 61a/15; 61a/17; 61b/20; 63b/1; 63b/2; 63b/4; 63b/6; 63b/9; 63b/13; 63b/19; 64a/1; 64a/11

-a 61a/17; 61b/18; 63b/4

-dan 63b/7

-ı (iy.) 61a/19

-ıla 61b/14

sunkur kuşu Sungur kuşu.

63b/2; 63b/18; 63b/20; 64a/2

şunul- verilmek, takdim edilmek.

-dı 67a/10

- şur** (A) (ğ)-ı 10b/11; 67a/5
- şura ur-** kıyamet günü İsrail'in boruyu üflemesi.
-ınca 24b/21
-up 39a/7
- şur-ı İsrāfil** İsrail adlı meleği kıyamet günü üfleyeceği boru.
16b/15
- şurın ur-** kıyamet günü İsrail'in boruyu üflemesi.
-dı 42b/15
- şurāhī** (A) sürahi, su şişesi.
56a/16
- şūret** (A) şekil, biçim.
18a/20; 18b/2; 19a/10; 32a/17;
32b/1; 55b/16; 55b/16; 55b/17;
56a/15; 64a/8
-de 33b/21
-in 55b/15
-ini 25b/1
-üñ 18b/5
- şūret bağla-** şekillenmek.
-yup 22a/5
- şūret kııl-** şekillenmek.
-duğı 55b/17
- şūretlü** (A+T) şekil almış.
8b/17
- şūr-nā** (F) zurna. krş. **zūr-nā**.
42a/21
Ayrıca bk. **borı vü şūr-nālar ur-**;
borı vü şur-nā urul-.
- şuşa-** susamak.
-yup tururdu 10b/11
- sūsen** (F) susam.
26a/17
- şusuzlık**
- şūbaşı** acemi ocaklarında küçük aşamalı subay.
-ydı 45a/12
- sūbhāne** (A)
bk. **Ḥaqq Sūbhāne ve te'ālā**.
- sūdde** (A) kapı; eşik.
-si 62b/6
- sūflī** (A) aşağı, alçaklık.
-de 19a/1
Ayrıca bk. 'ālem-i sūflī.
- sūḥān** (F)
sūḥān-dān güzel söz söylemeyi bilen.
14a/16
Ayrıca bk. **ehl-i sūḥān**.
- sūleymān**
sūleymān ol- hükümdar olmak.
-acak 14b/17
-asın 67a/15
-dum 15b/16
-mağ 16a/9; 17a/4; 58a/14
Ayrıca bk. **ḥazret-i Süleymān**.
- Sūleymānlık** Hz. Süleyman olma hali, hükümdar olma.
15a/21; 16a/13; 17b/16; 32b/14;
38b/5
(ğ)-uñıla 49b/14
- Sūleymānlık kııl-** Hz. Süleyman gibi hükümdarlık yapmak.
-acağdur 15a/4
-asın 15b/10
-uram 15b/3
- Sūleymānlık vir-** hükümdarlık vermek, yönetme yetkisi vermek.

-düğine 17b/6	4. dokundurmak, değdirmek.
(ğ)-ı v.-üp dururam 16a/11	-üp 5b/17; 30a/15; 30a/16; 60b/12; 64b/2
Ayrıca bk. pehlevān-ı Süleymānlık.	5. götürmek, yürütmek.
sülük salyangoz.	-di 59b/7
21a/1; 22a/7	-düm 62b/9
sün- gerilmek.	-üp 59b/11; 62a/9; 63a/4
-di 15a/8	Ayrıca bk. devrān sür- ; hāk-i pāyına yüz sür- ; hidmetine yüz sür- ; hizmetine yüz sür- ; hizmet-i Süleymāna yüz sür- ; kanadların yire sür- ; ‘ ömr sür- ; ‘ ömür sür- ; raḥş şür- ; raḥş-ı raḥşān sür- ; yüzün yire sür- ; yüzlerin yire sür- ; yüz yire sür- ; yüzcigezin yire sür- .
sünbül (F) sümbül, süs bitkisi.	
20a/5; 20a/10	
-e 20a/17	
sündüs (A) parlak, renkli, altın veya gümüş işlemeli kumaş.	
37b/14	
süngü süngü, mızrak. krş. süñü.	sürmelü sürme ile boyanmış olan.
42a/15	40a/2
sünnî (A) ehl-i Sünnet mezhebinden olan.	sürür (A) sevinç.
-ydi 65a/7	-dan 55b/7
süñü süngü, mızrak. krş. süngü.	sürücü
-ler 9a/21	bk. deve sürücü.
9a/3; 9a/21	sütün (F) sütun, direk.
süñük kemik.	-ı ((iy.) 8b/18; 28b/3
-ler 25a/1	süvār (F) ata binen, binici; at vb. bir binek hayvanına binme.
-leri 21b/14; 24b/2; 25a/6	8a/3; 8a/10; 8b/20; 9a/19; 9b/7; 66a/18
sür- 1. uzaklaştırmak, kovmak.	-ıla 9a/13; 9a/14
-diler 8a/4; 64a/20	-larla 8b/19; 8b/21; 9a/10
-erlerdi 28b/10	süvār ol- bir hayvana binmek, sürmek.
2. hareket etmek, bir yere gitmek.	-asın 56b/6
-üp 12a/20; 44a/12	-dı 17b/11
3. yaşamak, vakit geçmek.	-up 4a/5; 9a/9; 11b/3; 12b/15; 13a/16; 15b/18; 41b/14; 54a/8; 59a/5; 66a/10
-e 22b/7	-up tırıcak 68a/14
-iserdür 15a/5	
-isersin 67a/14	

- süvār ur-** bindirmek.
-up 40b/5
Ayrıca bk. gergedān-süvār.
- süzil-** kuşlar için aşağı inmek.
-üp 2b/10; 43a/13; 62a/2
- Ş.**
- şād** (F) neşeli, sevinçli.
52a/19; 57a/17
-ı (be.) 52a/10; 52a/15
şād eyle- mutlu etmek,
sevindirmek.
-di 3b/10
şād gel- mutlu, sevinçli gelmek.
-dūḡ 10a/2
şād it- mutlu etmek,
sevindirmek.
-di 29b/16
(d)-er 52a/8; 52a/10
şād-kām sevinçli.
57a/11
şād-ı kām ol- çok sevinçli
olmak.
-dı 3b/11
-ḡıl 58a/17
-maz 57b/19
şād ol- sevinmek, mutlu olmak,
neşelenmek.
-dı 39a/19; 62b/20; 64b/20
-maya 52a/9
-up 5a/3; 14a/17; 15b/16; 27b/8;
33a/17; 41a/6; 41a/7; 46a/13;
48a/11; 46b/3; 50a/11; 51a/9;
52a/15; 65a/1; 66b/16
şād u ḡurrem mutlu, sevinçli,
neşeli.
35a/20
- şād vir-** mutluluk vermek.
-ür 32a/11
Ayrıca bk. **rūḡımı şād it-**.
- şādılıḡ** (F+T) mutluluk.
(ḡ)-a 52a/17
şādılıḡ eyle- mutlu olmak,
sevinmek.
-düklerin 5b/18
şādılıḡ kııl- mutlu olmak,
sevinmek.
-dı 15a/6
-up 5a/16
- şādumān** (F) sevinçli, şen.
25a/9; 52a/20; 52b/18; 62b/18
şādumān kııl- sevinmek.
-asın 50b/17
- şādān** (F)
şādān ol- sevinçli olmak,
sevinmek.
-up 62a/18
- şafaḡ** (A) Güneş doğmadan önceki
alacalık.
10a/13; 10a/16
- şāfi** (A)
şāfi ol- şefaathçi olmak.
-a 55b/3
- şāh** (F) padişah, hükümdar.
1b/14; 3b/18; 10a/10; 39a/2;
42b/13; 51b/12; 54a/7; 55a/17;
55b/21; 56a/7; 56b/1; 56b/2
-a 2a/6; 13a/6; 42a/1; 51b/20;
52a/20; 69b/7
-ı (iy.) 15b/19; 16a/15 35a/9;
35b/11; 54a/8; 55b/1
-ıla 55a/14; 55b/19; 56a/6;
56a/20

- ina 47b/5
 -lar 60b/16
 -lara 50b/15
 -ları 29b/10; 49a/18
 -ının 52a/6
 -um 30a/8; 35b/20; 39a/10;
 49a/17; 49b/15; 52a/1
 -uñ 56a/10
şāh-ı ‘**ādil** adil hükümdar.
 40a/4
şāh-ı ‘**ālem** alemin hükümdarı.
 69b/6
şāh-ı ‘**azīm** büyük hükümdar.
 12a/7
şāh-ı cihān cihan padişahı.
 39b/17; 52a/1; 55b/7; 56b/4;
 57a/14; 57b/13; 62b/18
şāh-ı cünd askerlerin
 hükümdarı.
 -le 65a/10
şāh eyle- padişah yapmak.
 -di 12b/6
şāh-ı gül-bīn hükümdarın gül
 fidanı.
 14a/14
şāh-ı İlyā İlyā hükümdar.
 64b/17; 64b/20
şāh it- padişah yapmak.
 (d)-eceksin 27a/11
 (d)-en 62b/3
şāh-ı maḥmūd Mahmut
 padişah.
 2a/18
şāh-ı mārān yılanların şahı.
 29a/6
şāh-ı Mısr Mısır hükümdarı.
 51b/8; 64b/13; 64b/19
 -a 62b/5
şāh ol- padişah olmak.
 -a 15a/15
şāh-ı Rūm Rum hükümdarı
 41b/3
şāh-ı sultān hükümdarlar
 hükümdarı.
 30b/6
şāh Sikender İskender şah.
 26a/2
şāh Süleymān Hz. Süleyman.
 15a/5
şāh-ı Süleymān Hz. Süleyman
 15a/4; 53b/5; 58b/18
şāh-ı Süleymān-ı Resūl Hz.
 Süleyman.
 68b/21
şāh-ı şimşād düzgün bedene
 sahip sevgili.
 -ı 39b/1
şāh-ı tuyūrān kuşların
 hükümdarı.
 2b/2
şāh-ı vār hükümdalara layık iri
 taneli inci.
 13b/19; 66a/6
şāh-ı Yūnān Yunan hükümdarı.
 53b/21; 58b/14; 62b/13
 Ayrıca bk. ‘**Akrān Şāh**; **Aṭlamūs**
Şāh; **benī Aşfer şāhı**; **Cimşid**
Şāh; **emr-i şāh**; **Endülüs Şāh**;
Erdevān Şāh; **Hemānun Şāh**;
Hümāyūn Şāh; **İlyave Şāh**;
İlyavü Şāh; **İrdivān Şāh**; **Ḥamūş**
Şāh; **Melik-i Yūnān şāhı**; **rūḥ**

- şāh**; rūḥ şāhı Cind; rūḥ şāhı cinn; rūḥ şāhı Çendān; Ozan Şāh; Sührāb Şāh; Yūnān Şāh.
- şāhān** (F)
şāhān-ı cihān alemin şahı, alemin hükümdarı.
 -uḡ 1b/13
- şah-bāz** (F) bir cins iri ve beyaz doğan.
 60b/9
- şāhid** (A) bildiğini ve gördüğünü eksiksiz ve doğru olarak bildiren tanık.
 1b/8; 26a/3
- şāhlik** (F+T) şah olma durumu, hükümdarlık.
 45b/10
 (ğ)-ıla 56b/17
 (ğ)-uma 56b/14
- şāhīn** (F) şahin kuşu.
 2a/6; 2b/16; 29b/4; 46a/18
şāhīn kuşu şahin kuşu.
 60b/16
- şahne** (A) eskiden kentlerin güvenliğini sağlamakla görevli kimselere verilen ad.
 18b/17
- şahş** (A) kimse, kişi.
 7b/14; 10a/1; 10a/2; 30a/7; 50a/14; 50a/17; 54b/13; 67a/8
 -ı (iy.) 9b/18
 -ıḡı 9b/19
 -uḡ 10a/1
- şakı-** şakımak.
 -dı 7a/17; 8a/14
 -dılar 7a/19; 42b/20
 -yup 8a/10; 27b/21; 43b/3
- şakī** (A) Hak katında makbul olmayan kimse.
 -leri 24a/3
 -lerüḡ 23b/21
- şakir** (A)
şakir ol- şükreden olmak.
 35b/20
 -a 5a/13
- şakḡ** (A)
şakḡ ol- bölünmek, yarılmak.
 -ur 36a/13
- şām** (F)
şām-ı zūlf saçın siyahlığı, karanlığı.
 -ünden 14a/11
 Ayrıca bk. **subḡ u şām**.
- şāme** (F) baş örtüsü, yemeni.
 40b/4
- şarāb** (A) mey, içki, şarap.
 40b/14
 -a 28b/19; 40b/13
- şarḡ** (A) 1. doğu.
 -dan 31a/7; 54a/2
 2. Doğu, Doğu Ülkeleri
şarḡ u ġarb doğu ve batı
 -a 55a/19
- şarṡ** (A) koşul.
 -dur 29a/15; 54b/6
 -durur 45b/21
 -ıla 5a/18
- şaş-** şaşırmak.
 -dı 8b/9; 16b/7; 66b/13
 Ayrıca bk. ‘**aḡlı şaş-**; ‘**aḡılları şaş-**.

- şac' şac'a** (A) parlaklık, parlama;
gösteriş.
-sıyla 16b/3
- şavuş** çavuş. krş. **çavuş**.
-lar 52b/6
- şāyed** (F) şayet, eğer.
34b/3; 40b/15; 54b/6; 61a/7
- şāzılık**
şāzılık eyle- mutlu olmak.
-di 7a/10; 33a/19
şāzılık it- mutlu olmak.
(lar) i. (d)-evüz 32a/4
şāzılık kıl- mutlu olmak.
-dı 16a/17
- şeb** (F)
şeb ol- gece olmak.
-a 39a/6
-madın 61b/13
Ayrıca bk. **gevher-i şeb-çirāk**.
- şebāb** (A) gençlik.
2a/1
- şebnem** (F) çiy.
37a/20; 37b/10
-durur 37b/1
şebnem şuyı su damlacığı.
-durur 31a/13
-n 32b/6; 37a/19
- şecā' at** (A) yiğitlik, cesaret.
56a/9; 63b/12
- şecā' atlü** (A+T) yürekli, cesur.
8b/17; 40a/2; 42a/18
- şeci'** (A) cesur, yürekli.
63b/7
- şefā' atçi** (A) şefaet eden.
-si 25a/3
- şeffāflan-** saydam hale gelmek.
-ur 9b/19
- şeffāflu** (A+T) saydam.
37b/4
- şefi'** (A) şefaet eden.
-yem 15a/21
- şefkat** (A)
şefkat kııl- acımak, merhamet etmek.
-a 47b/8
-up 48b/9
- şeh** (F) şah, padişah, hükümdar, melik krş. **şāh**.
2a/2; 29a/9; 58a/18; 62b/4; 62b/3
-ler 51b/2
-ken 12a/10
şeh cihān alemin hükümdarı.
31a/17
şeh Hüseyn Hüseyn şah.
1b/12
şeh kām-kār mutlu padişah.
32b/20
şeh Süleymān Hz. Süleyman.
6b/5; 13b/9; 25b/5; 27b/19; 33a/2; 37a/13; 38b/20; 41a/13; 46b/5; 47a/9; 48b/2; 52b/15; 53a/13; 53a/15; 55a/21; 59b/21; 64b/20; 65a/6; 66a/6
-a 2b/19; 12a/11; 29a/7; 49b/19
şeh Süleymān hāzreti Hz. Süleyman.
5a/10; 15b/11
-dür 64b/15
-n 58b/19

- ne 12b/9; 14a/16; 45b/10
- şeh Süleymān kışşası** Hz. Süleyman öyküsü.
- n 53b/18
- şeh Süleymān-nāme** Firdevsî'nin Hz. Süleyman'ın hayatını konu alan eseri.
- 62b/1
- şeh Süleymān-nāmelik 55a/21
- şeh Süleymān-ı şehriyār** Hz. Süleyman.
- 55b711
- Ayrıca bk. **pehlevān-ı şeh Süleymān.**
- şehā** (F) "Ey şah! ey padişah!" 63a/10
- şehbāz** (F) iri ve beyaz bir doğan cinsi. 43b/19
- şehd** (A) bal. 32a/9
- şehīd** (A)
- şehīd ol-** kutsal bir ülkü veya inanç uğrunda ölmek. -dı 66a/1
- şehlā** (A) bk. **nerges-i şehlā.**
- şehr** (F) şehir, kent. 11a/11; 11a/16; 11a/17; 56b/9 -e 10a/4; 11a/16; 67b/2 -i (be.) 32b/1 -imiş 32a/16 -indeydüm 68a/9 -ün 9b/19; 9b/21; 54a/8 **şehr-i efrenc** Avrupalı. 67b/13 Ayrıca bk. **Zerrīn şehri.**
- şehriyār** (F) hükümdar, padişah. 8a/16; 14a/1; 18a/2; 30b/9; 31a/3; 32a/12; 33a/2; 33b/1; 37a/1; 37b/17; 48b/17; 49a/8; 49a/16; 59b/19; 51b/18; 51b/19; 52a/12; 52b/18; 56b/11; 56b/20; 62b/12; 66a/4; 35a/20 -uñ 26a/21
- şehvet** (A) aşırı istek, arzu; nefis. 22a/4 -i (iy.) 22a/14 -iyle 53a/14
- şeker** (F) şeker. krş. **şekker.** -dür 39b/1
- şekil** dış görünüş, biçim. krş. **şekl.** 33b/5; 56a/15; 56b/3 -de 37b/2
- şekk** (A) şüphe, zan, tereddüt. 1b/3
- şekker** (F) şeker. krş. **şeker.** -i (be.) 14a/7; 39a/18 Ayrıca bk. **lā' l-i şekker.**
- şekl** (A) dış görünüş, biçim. krş. **şekil.** -i (be.) 19b/18; 56b/2 -i (iy.) 9a/4; 18b/1 -inde 18b/13; 30a/13; 30a/14; 34a/7; 37b/11; 41b/5 -iydi 19b/9; 19b/12 -ün 30b/15; 56a/18 **şekline gir-** şekil almak, biçime bürünmek, benzetmek. -üp 17a/6; 41b/1 **şekl-i şıfat** vasfının şekli. -da 18b/1

- şekl ü şemâ 'il** dış görünüş.
-üñ 30b/14
- şekür** (A) Allah'ın verdiği nimetlerden dolayı memnunluk duyan ve bunu ifade eden, şükreden.
36a/2
- şem^c** (F) mum.
53b/13
-üñi 25b/17
şem^c veş mum gibi.
4a/20
şem-i felek
53b/15
- şems** (A) güneş.
39a/7
-e 36a/21
-i (be.) 1b/12
-üñ 1b/7
- şemâ 'il** (A)
bk. **şekl ü şemâ 'il**.
- şenâ^c at** (A)
şenâ^c at it- kötülük yapmak.
-megil 13b/6
- şeni^c** (A)
şeni^c it- kötülük yapmak.
-medi 27b/20
-meye 29a/6; 38b/13
şeni^c kal- kötü, utanılacak şeyde bulunmak.
-sağ 13b/17
- şer^c** (A)
bk. **mizân-ı şer^c**.
- şerbet** (A) şerbet, şilecek şey, tatlı.
14a/7
- i (be.) 32a/8
-ler 10a/9; 56a/19
- şeref** (A) büyüklük, yücelik.
-inde 25a/16
Ayrıca bk. **nām-ı şerif**.
- şereng** (F) zehir.
1b/11
- şerh** (A)
şerh eyle- açıklamak.
-di 5b/18; 33a/18; 52b/17
-ñüz 21b/3
-eyleyeyin 55b/12
şerh it- açıklamak.
-di 52b/16
(d)-e 13b/7
(d)-elüm 25b/5
(d)-em 37a/13; 45b/14
(d)-eyim 68b/20
(d)-eyin 18a/16; 53a/12
(d)-üben 58b/18; 58b/19
şerh kııl- açıklamak.
-am 33b/1
-up 52b/15
şerh ol- açıklanmak.
-dı 7a/2
şerh olın- açıklanmak.
-a 29b/17
şerh ü dāsītān kııl- destanı açıklamak.
-dı 52b/18
- şerha** (A)
şerha şerha it- paramparça etmek.
-dükden 23b/14

- şerîf** (A) kutsal.
1b/7
- şerîk** (A) ortak.
7a/15
Ayrıca bk. **lâ-şerîk**.
- şermsâr** (F) utangaç.
14a/8
şermsâr ol- utangaç olmak.
-dı 36b/14; 49a/8
- şerr** (A) kötülük, fenalı.
-in 25b/13
-inden 16a/16; 65b/16
- şeştâ** (F) 6 telli tanbur.
7b/8; 56a/17
- şevk** (A) neşe, sevinç; arzu
-ile 54a/19
şevk vir- neşelenmek.
-di 34a/10
-ürdi 36a/21
- şevket** (A) büyüklük, heybet.
-de 16b/7
- şevketlü** (A+T) azamet ve heybet sahibi.
18b/6; 30b/5
- şeyâîin** (A)
şeyâîin nesli şeytanların soyu, nesli.
17a/13
- şeyh** (A) şeyh, önder.
-i (iy.) 41a/19
- şeytân** (A) şeytan, iblis.
15a/5; 15b/13; 33b/1
-ı 66a/10
-ıla 68a/4
- uñ 16a/17; 16a/17
nesl-i şeytân şeytan nesli.
38b/20
şeytân-ı la'în lanetlenmiş şeytan.
16b/18; 16b/21
- şiddet** (A) kuvvet.
-inden 69a/13
- şihâb** (A) kıvılcım.
-ıla 31b/9; 35b/8; 35b/15
- şikâr** (F) av; avlanma.
61b/21
-e 5b/3
-um 16b/8
-uñdur 16b/20; 49b/2
şikâr it- avlanmak.
(d)-üp 40b/12
- şikeste** (F) kırılmış, kırık.
9b/12
- şimâl** (A) kuzey.
-de 68b/15
- şimdi** şimdi, şu anda.
3a/12; 6a/19; 11a/1; 12a/10; 15b/5; 31b/4; 51b/13; 52a/18; 56b/7
ki 6b/16
-den 45b/19
şimden girü bundan böyle, bundan sonra.
67a/10
- şimşâd** (A)
bk. **şâh-ı şimşâd**.
- şinâs** (F)
şinâs ol- tanımak, tanımaya mensup olmak.

- an 64a/5
- şî‘r** (A)
şî‘r ü ra‘nâ güzel söz.
 39b/3
- şîr** (F) aslan.
 2a/4; 8a/18; 8b/2; 55a/1
şîr-i hâkık Allah'ın aslanı; Hz. Ali.
- şîrîn** (F)
şîrîn ol- şirin olmak.
 -ur 14a/1
- şîşe** (F) şîşe.
 9b/12
 -ler 9b/8
 -lerle 56a/19
 -sin 9b/9
- şîş** bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk.
 -ler 8b/18
- şîve** (F)
 bk. **faşl-ı şîve**.
- şol** şu ol, işaret zamiri veya sıfatı.
 5a/18; 7a/3; 21a/10; 25a/6;
 32/20; 50b/14.
 ş. kadar 9a/21
- şöhretlü** (A+T) ünlü, şöretli.
 40a/3
- şöyle** söyle, öyle.
 2a/1; 4a/21; 7a/6; 8a/4; 18b/18;
 19b/9; 19b/20; 20b/11; 23b/2;
 25a/2; 26b/13; 28a/17; 34a/2;
 36a/16; 36b/20; 44a/2; 54a/15;
 54a/18; 55b/13; 56a/4
- şöyleş-** sohbet etmek.
 -ürsüz 41a/8
- şu‘â‘** (A) ışık, parıltı.
 -ından 10b/7
- şukka** (A) parça, kumaş parçası.
 -lardan 59b/2
 -larıyla 42a/15
- şu‘le** (A) ışıltı, parıltı.
 -de 36a/7
 -si 16b/10; 28a/11; 42a/16
 -sinden 54a/19
şu‘le vir- parlamak, ışımak.
 -ür 59a/20
- şükr** (A) verdiği nimetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme. krş **şükür**.
 -i (be.) 2b/13
 -in 20a/18; 35b/20
 -ü 6b/5
şükr eyle- şükretmek.
 -di 63a/18
şükr-i Hâkık Allah'a şükretme.
 -ı 36a/1
şükr it- şükretmek.
 (ini) i.- 36a/1
şükr-i nâ-mahdûd Sınırsız şükür.
 69b/2
 Ayrıca bk. **secde-yi şükr kıl-**.
- şükrâne** (A) şükran alâmeti, iyilik bilme nişanesi.
 -si 50a/9
- şükür** (A) verdiği nimetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.. krş. **şükr**.
 53b/1
 -ler 25b/20
şükür eyle- şükretmek.

-di 67a/5

şükür kı1- şükretmek.

35b/21

-a 67b/21

-inca 44a/5

şümār (F) hesap.

36b/4

Ayrıca bk. **bī-şümār**.

T.

tā (F) ta ki, değin, dek, kadar.

1b/13; 1b/14; 1b/15; 4a/19;
6a/15; 6b/4; 9b/21; 10a/4;
12b/5; 13b/13; 15b/17; 20a/16;
24b/21; 25b/2; 26a/19; 29a/8;
29b/17; 31a/5; 32b/21; 34b/17;
34b/18; 34b/19; 36a/10;
38b/16; 39a/3; 39b/8; 40a/17;
42a/2; 48b/5; 49a/16; 50b/17;
53a/19; 54a/13; 55b/3; 56b/14;
56b/20; 57b/16; 59b/17; 60b/5;
66a/9; 68b/18; 69a/5; 69b/5;
69b/8

ta' accub (A)

ta' accub eyle- şaşırarak, hayret etmek.

-di 18b/9; 19a/17; 30a/14;
34a/14

ta' accub it- şaşırarak, hayret etmek.

-di 25a/11; 37b/19; 59a/1

-diler 33b/9; 34a/6; 46a/10;
64b/9

-me 68a/10

(d)-erlerdi 12a/19; 52b/8

(d)-ecek 41b/6

(d)-üp 20b/6

(d)-üp tırıncaç 30a/20

ta' accub kı1- şaşırarak, hayret etmek.

-up 33b/6; 45b/9; 62a/17

-up turlardı 45b/9

ta' aqkūl (A)

ta' aqkūl eyle- akıl erdirmek.

51b/19

ta' aqkūl it- akıl erdirmek.

34b/7

ta' ām (A) yemek, nimet.

10a/9; 20a/20

-1 (be.) 51a/11

-ıçun 5b/3

-lar 3b/8

tā' at (A) ibadet.

59b/16

-dan 21a/14; 29b/19

tā' at eyle- ibadet etmek.

36a/1; 39a/3

-sün 11b/11

tā' at-i haqq Allah'ın ibadeti.

-dan

tā' at it- ibadet etmek.

61b/11

-di 29b/19; 40a/16

(d)-e 69b/8

-mesini 69a/8

-meyince 61b/11

tā' at kı1- ibadet etmek.

-asın 61b/10

-mağı 25b/9

tab' (A) huy, mizaç.

-ımız 14a/4

tabağ tabak.

31b/14

taban taban, topuk.

- ina 19b/14
-ları 19b/13
- tāb-dār** (F)
bk. **lā^ʿ1-i tāb-dār**.
- tābi^ʿ** (A) bağımlı, birine boyun eğen, emri altında bulunan.
38b/21
-dür 52a/14; 66a/28
tābi^ʿ -i nefis nefse bağlı olma.
-üñ 68b/21
tābi^ʿ ol- bir şeye, birine bağlı olmak.
-a 17a/11
-up 5a/12
- ṭabīb** (A) hekim, doktor.
15a/19; 45a/2
- ta^ʿ bīr** (A) ifade, manası olan bir söz.
-le 21b/3
- ṭabl** (A) savaş davulu.
16b/15; 42a/21; 42b/15
ṭabl çal- davul çalmak.
-up 12b/19
ṭabl-ı dühül çalın- davul çalmak.
-dı 40a/19
ṭabl u ^ʿalem
7a/21; 13a/14; 16a/18
-ler 16a/1
ṭabl u dühül çal- davul çalmak.
-up 59a/9
ṭabl-bāz atın sağ tarafına asılan savaş davulu.
4a/17
-ı (iy.) 4a/17; 41a/2
- ṭabl-ı nāḳūs** savaş davulu ve çanı.
7b/8
- tāb-nāk** (F) parlak, ışıltılı.
-idi 36b/19
- tābūt** (A) tabut.
66b/11
- tāc** (F) hükümdarların başlarına giydikleri cevahirli başlık.
6b/3; 11a/14; 13b/5; 15a/20; 15b/2; 15b/5; 17a/3; 17a/10; 49b/18; 49b/21; 57b/15
-ı (be.) 47b/18
-ı (iy.) 4a/12
-ıla 51b/20
-ın 4a/1; 60b/18
-ına 15a/7
-ını 15a/6
-ların 17b/1
- tāc-dār** taç sahibi; hükümdar, padişah.
37a/4; 60a/17
tāc-ı taḥt taç ve devlet.
58b/19
-umuñ 48b/19
tāc-ı zerrīn altından taç.
29b/5
tāc-ver taç sahibi; hükümdar.
14a/3
- tācir** (A) tüccar.
3a/9; 3a/12
- ṭağ** dağ.
2b/11; 7a/7; 9a/19; 10b/9; 11a/7; 14b/1; 20a/5; 21a/20; 31a/8; 37b/16; 42b/16; 52a/13;

54a/2; 66a/18; 66b/1; 66b/13; 67a/20 -a 8b/8; 9a/1; 10b/5; 10b/9 -da 1b/11 -dan 11a/8; 58a/10 -ıla 8b/11 -uñ 10b/7; 10b/10; 10b/12 Ayrıca bk. Qaraca Tağ; Kaf Tağı .		63b/15 taħammül (A) dayanma, katlanma. 51b/19 taħammül it- dayanmak, sabretmek. 34b/7 -sek 2a/1 taħammül kı- dayanmak, sabretmek. 39b/16
tağca dağ kadar. 5a/1		taħāret (A) temizlik. -ile 25a/18
tağıl- dağılmak, ayrılmak, uzaklaşmak. -ınca 8a/7 -miş 25a/1 -salar 38a/19 -urdu 20a/20 -urlar 38a/19		tāhir (A) temiz, günahsız. 41a/13 -dür 38a/7
tağıt- dağıtmak. -dı 40a/16; 46b/5 -dılar 8a/12; 51a/6 (d)-up 23b/17; 43a/6; 44a/8 (d)-ur 57a/4		taħkik (A) araştırma, sorgulama. 24b/8; 64b/15
tağla- bk. cān u cigerin tağla- .		taħrīr (A) taħrīr kı- yazmak. 26a/18
tağlaş- bk. cān u ciger tağlaş- .		taħsīn (A) taktir etme, övme, güzel bulma. 22b/8; 63b/18
tağlu bk. eli bağlu cigeri tağlu .		taħsīn buyur- taktir etmek, beğenmek. -dı 47a/16
tağyīr (A) tağyīr kı- değiştirmek. -up 63a/2 tağyīr ol- değişmek. -maz 21b/9		taħsīn eyle- taktir etmek, beğenmek. -di 3b/20; 40a/6; 47a/3; 47a/15; 52b/1; 61a/7; 64a/11 -ye 34b/8
taħakkuk (A) gerçekleşme.		taħsīn it- taktir etmek, beğenmek. -di 55b/12 -diler 55a/1

taḥsīn kıl- taktir etmek,
beğenmek.

-dılar 49b/6

-up 14a/19; 63/8

-up tırdı 30b/13

taḥsīnle- taktir etmek, beğenmek.

-diler 56a/6

taḥt (F) taht, padişahlık makamı.

5b/16; 10a/7; 14b/17; 15a/20;
15b/2; 15b/3; 15b/6; 15b/7;
29b/21; 30a/12; 30a/13; 30a/15;
30/16; 30b/4; 30b/8; 32a/19;
32b/5; 33b/18; 35a/14; 35a/15;
39b/8; 40a/1; 43b/10; 44a/20;
44b/14; 44b/18; 44b/21; 47a/6;
47b/21; 48a/5; 48a/14; 48b/2;
49a/13; 49b/4; 50a/11; 50a/14;
56a/13; 56b/2; 57a/7; 60a/15;
60b/13; 60b/18; 62a/11; 62a/14;
63a/2; 64b/1; 64b/11

-a 10a/8; 30a/16; 47b/2

-dan 52b/3

-ı (be.) 17a/10; 57a/4; 62a/11

-ı (iy.) 60b/7; 60b/13

-ın 6b/3; 13a/12; 15b/6; 29a/12;
36b/8

-ına 60a/9

-ını 17a/3; 14b/11; 15b/3;
15b/8; 15b/9; 17a/3; 21a/16;
44b/10

-ıydı 55a/17

-um 49b/18; 50a/13; 57b/15

-uḡ 38b/9; 44b/19; 56a/16;
64b/2

-uḡa 57b/9

-uḡı 18a/1; 44b/5

taḥta çık- padişah olmak.

(ına) ç.-up 15b/9; 16b/13

taḥta geç- padişah olmak.

-üp 63a/7

taḥt-ı ‘āc fildişinden yapılmış
taht.

47a/13

-uḡ 30b/9

taḥt-ı gāh padişahın olduğu yer.

-ı 53a/7; 56b/7

-ına 40a/18

-ınuḡ 58b/10

taḥt-ı Süleymān Hz.
Süleyman'ın tahtının altı.

47b/20

-a 64b/1

-uḡ 44b/13; 44b/16

taḥt-ı yār 66a/2

taḥt-ı yed gücü altında,
hükümünde.

-inde 18b/15; 65b/1

taḥt-ı zerrīn altın taht.

32a/19

taḥte's-serā (A) toprak altı.

-dan 66b/4

taḥvīl (A)

taḥvīl it- yer değiştirmek.

(d)-ecek 25a/16

(d)-er 21b/10

(d)-üp 21a/11

tā'ife (A) bölük, takım.

5a/19; 60a/21

tāk- takmak, geçirmek.

-up 29b/3; 48a/12

tāk

bk. **tākati tāk ol-**

tākat (A)

tākat yit- gücü yetmek,

- (ümüz) y.-düğince 14a/1
ṭākati ṭāk ol- gücü tükenmek.
 -mışdı 65b/11
- ṭākḍur-** taktırmak, takma işini yaptırmak.
 -dı 46a/17
- ṭākḍir** (A) Allah'ın olmasını istediği, uygun gördüğü işler, alınyazısı.
 42a/1; 42a/2
ṭākḍir olun- taktir edilmek, uygun görülme.
 -an 67a/14
- ṭākḍirce** (A) hesaba göre, bu sebebe göre.
 22b/1
- ṭākın-** takınmak, takmak.
 -up 15b/2; 66a/10
- ṭākḍīm** (A)
ṭākḍīm it- bölüştürmek, pay etmek.
 (d)-üp 23b/15
- ṭākḍvā** (A) Allah'dan korkma, Allah korkusuyla dînin yasak ettiği şeylerden kaçınma.
 53a/15
- ṭal** dal.
 -inlayın 54b/12
- ṭal'at** (A) yüz, çehre.
 31b/17; 31b/1
- ṭal'atlu** (A+F) çehreye sahip olan.
 30b/5
- ṭalbın-** heyecanlanmak.
 -dı 10b/21
- ṭaleb** (A)
ṭaleb kııl- talep etmek.
 -dı 10b/21
- ṭālī'** (A) kader, baht, talih.
 51b/13
 -müdür 14a/2
 -müñ 67a/6
 -üñ 48b/12
- ṭālīb** (A) talep eden, isteyen, istekli.
 -üz 40b/12
ṭālīb ol- talip olmak, istemek.
 -dılar 53a/3
- ta'lim** (A)
ta'lim al- öğrenmek, öğretmek.
 -up ṭururdu 9b/11
- tam** (A) bir bütün olarak ele alınan; bütün; tüm.
 21a/3.
tam it- tamamlamak, tam hale getirmek.
 -mek 15b/1
- tamām** (A) bütün, hepsi, tamamlanmış, eksiksiz; tamamen, bütünüyle.
 2b/19; 3b/10; 10a/17; 20b/13; 25b/16; 28a/10; 28a/11; 29a/7; 31b/14; 32b/6; 32b/10; 33b/9; 35b/13; 42b/14; 46b/3; 49a/15; 51a/19; 53a/14; 53b/4; 53b/10; 55a/18; 56b/9; 56b/11; 57b/16; 57b/18; 58b/19; 59a/18; 59b/17; 60b/20; 62b/7; 62b/11; 63a/1; 69a/2; 69a/9
 -ı (iy.) 65a/6
tamām eyle- tamamlamak, bitirmek.
 -düm 69a/12; 69b/4
 -yüp ṭururdu 50b/9
tamām it- tamamlamak, bitirmek.
 -di 28a/10
 (d)-icek 49b/1

-mek 53a/15	-di 11b/20
-miş 52a/1; 57a/11	(d)-erler 12b/3; 26b/12; 26b/15
tamām kı1- tamamlamak, bitirmek.	(d)-erlerdi 12a/20; 26b/15
25b/18	(d)-icek 40b/16
-avuz 69a/13; 69b/5	(d)-üğinden 18a/10
-up 61a/5	tanāb (A) kazığa bağlanan çadır ipi.
tamām ol- tamamlamak, bitirmek.	-ın 13a/15
-a 21b/15	-laruñ 66b/3
-dı 25b/20; 39a/10; 51a/18; 53b/2	tañla- şaşırmaq, hayret etmek.
-ıcaq 22a/5; 22b/3; 32b/7; 50b/8	-dı 31a/19; 66b/14
-madın 5b/13	-dılar 59a/21; 62a/18
-sa 20b/12	-rlardı 39b/10
-up 20b/15	tap- tapmaq, inanmaq.
țamar damar.	67b/14;
-larına 17a/19	-avuz 29a/10
țamla yuvarlak biçimde, çok küçük miktarla sıvı, katre.	-madı 67b/15
22a/4	-maz 67b/16
țaq güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.	-mazsın 14b/16
63a/5	-uñ 14a/14
ța' n (A) ayıplama, kınama.	țapu huzur, makam, hizmet.
-ı 12a/21	-ñ 53b/16; 56b/6; 29a/17
ța' n eyle- yermek, eleştirmek.	-ña 1b/15; 6b/4; 38b/5; 40a/12; 44a/6; 46b/5; 48a/9; 50a/17; 50a/18; 50a/21
-di 6a/4	-ñsuz 57b/19
-sün 24a/19	-sına 3a/1
ța' n-ı cāhil it- yermek, eleştirmek.	-yla 52b/5
-se 2a/6	țapu kı1- itaat etmek, saygı göstermek.
ța' n-ı cāhil kı1- yermek, eleştirmek.	-dı 66b/20
-madı 6a/6	-dılar 33b/4; 60a/12
ța' n it- yermek, eleştirmek.	-up 4a/16; 39b/17; 46b/14; 59a/8
	țanıñ- tanışmaq.
	-dılar 29a/1

tanuqluk		3a/3; 3b/12; 4b/2; 4b/9; 4b/18; 5a/5; 6b/10; 23b/15; 24a/7; 32b/11; 43b/3; 45b/20; 50b/12; 58b/4; 60a/7
tanuqluk vir-	şahitlik etmek.	
	-mez 14b/19	
tār	(F)	-dan 5a/11; 28b/11
tār u mār eyle-	dağıtmak, karıştırmak, perişan etmek.	-ların 5a/14
	-yem 66a/10	
taraf	(A) yan, yön, cihet, taraf.	
	-a 5b/5; 7a/9; 32b/19; 56a/5	
	-da 3b/5; 48a/15	
	-dan 3a/16; 7a/5; 8a/4 8b/12; 9b/14; 10a/16; 27b/11; 37b/13; 44b/13	
	-ına 7b/3; 13a/16; 16a/20	
	-ında 5b/7; 5b/81; 3a/13; 44b/12; 44b/19; 60a/13; 64a/13; 64a/14	
	-ından 44b/13	
tarafetü'l-‘ayn	(A) göz açıp kapayınca kadar , çok kısa sürede.	
	23a/6	
tārīḥ	(A) tarih, zaman.	
	-den 68b/2	
tārīḥ ol-	tarih olmak.	
	-up 23b/2	
tarīḥ	(A) yol.	
	2a/20; 20b/7; 22a/7; 41b/21	
	-ile 41b/20; 45b/8; 47a/6; 58b/17	
tarīḥ-i ma‘ hūde	bilinen yol.	
	-den 22a/11; 22b/2; 24a/6	
tart-	tartmak, çekmek, asılmak.	
	-ar 11b/15	
	-dılar 16a/3	
tartıcı	bir kuş türü.	
tartış-	tartışmak, münakaşa etmek.	
	-madılar 51a/11	
taru	darı.	
	-sını 62a/15	
taş	(A) gökyüzü.	
taş-ı felek	sema, felek.	
	42b/20	
	-ler 8a/5	
	Ayrıca bk. çarḥ-ı taş, felek taşı.	
taşadduk	(A)	
taşadduk eyle-	sadaka olarak vermek, dağıtmak.	
	-di 57a/21	
taşdik	(A)	
taşdik it-	onaylamak.	
	-mekişün 25a/5	
taşnif	(A)	
taşnif ol-	sınıflandırmak.	
	-dı 29b/18	
taşvır	(A)	
taşvır kıl-	resmini yapmak.	
	26a/18	
taş	taş.	
	5b/1; 5b/2; 7a/7; 8b/11; 21a/20; 27b/17; 42a/11; 43a/3; 43b/4; 54a/12; 54a/19; 55b/10; 66a/18; 68a/5	
	-ı (be.) 21a/20; 42b/14; 66b/9	
	-ıla 5a/19; 5a/15; 5a/21; 11b/12; 27a/13; 43b/1; 63b/11	

-in 53b/14	32a/18
-lar 5a/10; 5a/19; 7a/10; 7b/15; 27b/12; 28a/1; 28a/21; 28b/1; 28b/5; 43a/6; 58a/10; 58a/11; 58a/10; 67b/6; 67b/8; 67b/10	ṭāyife (A) kavim, kabile. -si 11b/1; 17a/4; 35b/7 -siydi 28a/20 -ye 12b/2
-ları 8a/6; 8a/11; 43a/3; 43a/4; 43b/13; 68a/7; 68a/15	ṭay (A) ortadan kaldırmak. 69b/19
-larıyla 68a/73	ṭayr (A) kuş. 18a/5; 33a/21; 35a/19; 38a/20; 38b/16; 58a/18 -dan 61b/9; 64b/15
-ların 28a/18	ṭayr-ı buḳālemun bukaelemun kuşu. 35a/7
-larına 8b/14	ṭayr-ı kebīr büyük, ulu kuş. 5a/11; 51b/2
-larından 43a/7	taẓarruʿ (A) taẓarruʿ eyle- yalvarmak, yakarmak. -di 46a/12
-laruñuz 28a/16	tāze (F) taze, körpe. 37b/12
-uñ 7a/9; 54a/4	taʿ zīm (A) taʿ zīm eyle- hürmet göstermek. 61b/9 taʿ zīm it- hürmet göstermek. (d)-er 61b/8 -meñ 61b/10
taşlu taşlı, taşı olan. 28a/18	taẓʿ if (A) . taẓʿ if eyle- iki kat artırmak. -mişdür 6b/19
taşra dışarı. 7b/10; 8a/15; 8b/7; 8b/8; 9b/19; 24a/6; 30a/9; 38a/14; 38a/19;	teʿ ālā (A) teʿ ālā Allāh Yüce Allah. 1b/4
taṣ (A) boyun eğme, itaat etme. -ile 60a/3 43b/15; 52b/3; 61a/15; 63a/21	
taṣāf (A) taṣāf it- Hac sırasında Kâbe'nin etrafını hızlı adımlarla dolaşma. (d)-er 2a/8	
taṣīl (A) bk. ʿömri taṣīl ol- .	
taṣṣancıl bir tür yırtıcı kuş. 2b/15; 60b/9	
ṭāvus (A) tavuskuşu. 46b/12 -a 15b/12 -ıla 6b/13 ṭāvus-ı ḳudsī mübarek, kutsal tavuskuşu	

Ayrıca bk. **Ḥaḫḫ Sübhāne ve te'ālā; Ḥaḫḫ te'ālā ; inṣā'allāh u te'ālā; ḫavlüḥü te'ālā.**

tebāh (A)

tebāh ol- yıkılmak, mahvolmak.
53a/13

tebārek (A) mübarek olsun.

1b/4

tebbet (A)

tebbet oku- Tebbet suresi okumak.
-dı 65a/17

teber (F) balta.

7a/2; 59a/21

tebessüm (A)

tebessüm eyle- gülümsemek.

-di 57a/13

tebessüm kı1- gülümsemek.

-up 55b/8; 66b/21

tecāvüz (A)

tecāvüz it- sınırı aşmak, sataşmak.

-meñüz 5a/12

tecemmülāt (A) süslenmek üzere kullanılan eşya.

-ı (be.) 66a/16

te'cīl (A)

te'cīl tut- acele etmek, çabuklaşmak.

62b/17

-asın 61a/12

tedbīr. (A)

40a/8; 41b/17; 42a/1

-in 50b/20

-ine 40a/11

-ümüz 42a/1

tedbīr eyle- önlem almak.

-diler 15b/10

tedbīr kı1- önlem almak.

-dılar 3b/15

te'emmül (A)

bk. **bī-te'emmül.**

tefaḥḥus (A)

tefaḥḥus kı1- inceden inceye araştırmak.

-up 63a/1

teferrüc (A)

teferrüc eyle- gezinmek, dolaşmak.

-sün 40b/21

teferrüc it- gezinmek, dolaşmak.

(d)-eceksin 38b/11

teferrüc kı1- gezinmek, dolaşmak.

-asın 38b/6

-dılar 54a/12

-urlar 52b/7

teftiṣ (A)

teftiṣ kı1- araştırmak.

-up 63a/1

teğayyür (A)

teğayyür ol- değişmek, başkalaşmak.

-maz 37b/15

tek sadece, yalnızca.

49a/19

teḫāzā (A)

teḫāzā it- sıkboğaz etmek, baskı yapmak.

(d)-üp

tekbīr (A) "Allahu ekber" demek.

- 4a/4
tekbir getir- tekbir getirmek.
 -diler 40a/21; 42a/2; 59/7
 -üp 6a/16; 65b/7
- tekebbürlük** (A+T)
tekebbürlük kıl- kibirlenmek, büyüklenmek.
 -mayasın 11a/5
- tekfür** (A) Bizans İmparatorluğu zamanında vali düzeyinde olan yöneticilerle Anadolu ve Rumeli'deki Hristiyan beylerine verilen ad.
 69b/14; 67b/16; 67b/20
 -ına 67b/13
- tekrār** (A) tekrar, yine.
 18a/21; 56a/7
 tekrār-ı Haqq 24a/19
- tekvîn** (A) yaratılmış; var olunmuş, baş, başkan, reis.
 6a/20; 18a/6; 18a/16; 18a/20; 18b/9; 18b/14; 19a/16; 20b/6; 20b/9; 22b/16; 25a/11; 26b/16; 27b/8; 27b/9; 36b/5; 37a/6; 37a/13; 37a/16; 37b/6; 38a/1; 38b/18; 65a/20; 65b/1
 -e 18b/11; 23b/6; 25a/13; 27b/8; 35a/13; 37b/5; 38b/11;
 -i (iy.) 12b/6; 18a/3; 18/13; 18b/9; 25b/6; 33a/15
 -in 12b/3
 -ler 22b/10; 22b/15; 22b/16; 22b/17; 22b/18; 65b/6
 -lere 23a/2; 23a/10
 -üñ 25b/1; 37b/15; 65b/1
tekvîn-i atyār kuşların reisi, başkanı.
 33a/18; 35a/10; 35b/4; 36a/3; 36a/4; 36a/11; 36b/5; 37a/6;
- 37a/14; 37a/15; 37b/20; 38a/20; 38b/6; 38b/8; 65b/3
tekvîn-i a'zam büyük başkan, büyük reis.
 25a/11
tekvîn-i insân insanların başkanı.
 6a/16; 18a/14; 19a/18; 18a/21; 19a/17; 19b/2; 23b/5; 23b/8; 26b/3; 26b/4; 26b/19; 29b/15; 29b/19; 65b/7
 -uñ 19a/16
tekvîn-i tuyūr kuşların reisi, başkanı.
 35b/2; 36a/5
 Ayrıca bk. **melek-i tekvîn;**
melek-i tekvîn-i atyār.
- tekye** (F)
tekye kıl- dayanmak, güvenmek.
 -masun 11b/10
 -up 40a/11
- telef** (A)
telef it- boşa gitmek, heba olmak.
 -me 13b/10
 -megil 13b/18
- telh** (F)
telh vir- acı vermek, üzüntü duymak.
 -ürde 52a/14
 Ayrıca bk. **zehr-i telh.**
- te'lif** (A)
te'lif ol- yazılmak, kaleme almak.
 -dı 18a/17; 61b/12
te'lif eyle- yazmak, kaleme almak.

-di 6b/21	10b/5
-düm 26a/4	terahhüm (A)
te'lif-i hüüb eyle- güzel yazmak.	terahhüm kııl- acımak,
-rem 7a/13	merhamet etmek.
telkîn (A)	-up 33a/5; 49a/12
telkîn eyle- fikir vermek.	terakķi (A)
-di 67b/6	terakķi bul- ilerlemek,
temāşā (A)	gelişmek.
temāşā kııl- bakmak, seyretmek.	-a 35b/21
-dı 10a/5	-dı 56a/8
temennā (A)	terāzü (F) terazi.
temennā kııl- istemek.	10a/16; 69a/20
-ur 5a/9	-nüñ 10b/16
ten (F) beden, vücut.	tercüme (A)
59b/14; 67b/19; 69a/3	tercüme kııl- çevirmek.
-i (iy.) 1b/9; 34b/19	-updur 6b/20
-üñ 62b/8; 66b/11	terk (A)
tenbîh (A)	terk it- terk etmek, bırakmak,
tenbîh it- uyarmak.	gitmek.
-diler 39b/14	(d)-em 6a/20
tenbîh kııl- uyarmak..	(d)-er 21b/11
-asın 5a/9	terkeş (F) ok çantası.
-uñ 45b/19	-e 32a/20
teng (F) dar, sıkıntı.	terkîb (A)
1b/9; 1b/13, 21a/20; 42b/16;	terkîb it- yapmak, birleştirmek.
62b/8; 66b/11	(d)-en 69a/6
teng ol- sıkıntı olmak.	terkü eyerin arka bölümü.
-ur 39a/1	-ye 9b/5
Ayrıca bk. cihānı gözlerine teng	ters dışkı.
kııl-; cihānı gözlerüme teng it-	24a/16; 24b/19
tenhā (F) تنها, ıssız.	tesbîh (A) Allah'ı takdis ve tenzih
20b/17; 59b/12; 59b/17	etme.
-da 31b/17	-i (iy.) 38b/3
ter (F) taze, yeni.	-ümüz 31a/17
	tesbîh it- Allah'ı zikretmek.

- (d)-üp 24b/5; 59b/7
tesbîh kı1- Allah'ı zikretmek.
 -up 20a/17
tesbîh oku- Allah'ı zikretmek.
 -r 10b/17; 48a/1
- tesellā** (A)
tesellā bul- teselli bulmak.
 -dı 12a/17
- teslīm** (A)
teslīm it- teslim etmek.
 (d)-üp 24a/3
- te'sîr** (A)
te'sîr eyle- etki etmek.
 -di 6b/15
te'sîr it- etki etmek.
 (d)-erler 18b/16
 -meye 56b/10
 te'sîr-i kuvvet güçlü tesir.
 -iyle 20a/13
- testi** (F) topraktan yapılan, kulplu, geniş gövdeli, dar ağızlı su kabı.
 -ler 8a/3
- teşbîh** (A)
teşbîh kı1- benzetmek.
 -ur 15a/13
- teşvîş** (A)
teşvîş çek- karıştırmak, karma karışık etmek.
 -ersen 27a/10
- tevakku'** (A) bekleme, umma.
 39a/19
- tevāzu'** (A)
tevāzu' eyle- tevazu göstermek.
 -di 46b/14
- tevbe** (A)
tevbe tevbe it- tövbe etmek, af dilemek
 -düm 69a/19
- tevcih** (A) bakma; mana verme, yorumlama.
 -in 55b/20
- tevekkül** (A)
tevekkül it- Allah'a güvenmek, kadere rıza göstermek.
 -di 65a/15
- tevekkül kı1-** Allah'a güvenmek, kadere rıza göstermek.
 -up 4a/10; 7a/7; 54b/8
- tevfik** (A) Allah'ın yardımına kavuşma.
 68a/11
- tezyîn** (A)
tezyîn it- süslemek, bezemek.
 -di 67b/16
- tezyîn kı1-** süslemek, bezemek.
 -up 20a/6
- tılsım** (A) sihir, büyü. krş. **tılsım.**
 55a/1; 55a/15; 55b/9
 -ı (iy.) 53b/16
 -ıla 55b/9
- tılsımāt** (A) büyüler, sihirler.
 55a/8; 55a/20
 -ıla 55a/16
- tın-** ses çıkarmak, söz söylemek.
 -madan 51b/9
 -madı 34a/17
 -mamağ 34b/3
- tınāb** (A)
 tınāb-ı 'anber?

	39a/20		-ıncağ 34b/17
tırak	gürültü, ses.		2. dünyaya gelmek.
	9b/1		-sa 36a/17
	-ından 42b/11		-urursa 36a/15
tırāka	(A) gürültü.	toğrı	doğru, yalnızsız. krş. toğru .
	4a/7		29a/8
	tırāka kop- gürültü çıkmak.	toğru	doğru, yalnızsız. krş. toğru .
	-dı 55a/12		38b/12; 51b/6; 64a/3; 64a/4; 64a/9
tırnağ	tırnak.	toğ(u)m	(F) 1. bitkilerde dölleme sonunda yumurtacıktan oluşan ve yeni bir bitki oluşmasını sağlayan tane.
	(ğ)-ın 24b/15		-1 (be.) 59b/17
tığ	(F) kılıç.		2. döl.
	2a/3; 7a/2; 28b/15		Ø 22a/21
	-ile 59a/21		-1 (iy.) 22a/21; 36a/12
	-leri 9a/1	toğın-	dokunmak, değmek. krş. toğın-
	-üñ 1b/15		.
	tığ-zen iyi kılıç kullanan.		-an 43a/6
	66b/11		-maz 31a/9
	-ler 13a/20		-up 9b/3; 9b/8
timsāh	(A) timsah.		-ur 37a/7
	8a/3; 8b/5; 8b/17; 56a/10	toğru	karşı yönünce.
tin	balçık.		55b/16
	-den 69a/6	toğru-	bir şeye el gücü ile işaretlemek.
tinnin	(A) ejderha burcu.		-duğı 55b/18
	48a/20	toğun-	dokunmak, değmek. krş toğın-
	Ayrıca bk. çarğ-ı tinnin .		-duğı 43a/5
tiz	(F) tez, çabuk, hemen, derhal.		-madı 68a/7
	2a/16; 3a/17; 42b/12; 52a/12; 52a/12; 52a/20; 59b/2; 64b/17; 68a/2		-maya 42a/8; 60b/6
	tizrek hemen, çabucak.		-miş 16b/3
	36a/10		-mişken 42a/17
toğ-	1. ay, güneş vb. doğmak.		-up 9b/12
	-ardı 19a/11	toğuz	dokuz (sayı adı).
	-duğın 19a/13		

- 22b/3
Ayrıca bk. **yüz altmış dokuz**.
- toğuzuncı** dokuz sayısının sıra sıfatı, sırada sekizinciden sonra gelen, dokuzuncu.
11a/3
Ayrıca bk. **yüz elli toğuzuncı**.
- tol-** dolmak, dolu duruma gelmek; kaplamak.
-dı 8b/8; 9b/21; 14b/1; 41a/14; 43a/2; 59a/17
-duğın 52a/3
-maya 25b/16
-mış 16b/3; 54a/19
-mışdı 28b/11; 43b/1
Ayrıca bk. **gözleri tol-**.
- tola-** sarmak, kavuşturmak.
-r 53b/16
- toğdur-** doldurmak, dolu hale getirmek.
-alar 11b/12
-acağdur 27a/13
-alum 5a/15
-avuz 5a/21
-dılar 43b/1
-sunlar 4b/19
- tolu I** dolu, bir yağış türü.
-lar 9b/13
-ları 8a/1
- tolu II** dolu, dolmuş olan.
26a/1; 37b/8; 37b/16; 54a/11; 56a/21
-sı 9b/12
- tolun-**
bk. **gün tolun-**
-ınca 34b/19
- ton I** elbise , giysi.
-ın 4a/2
- ton II** bin kilograma eşdeğer kütle ölçüsü birim.
7a/2
- ton-** beklenmedik bir durum karşısında birden hareketsiz kalmak.
-up 43a/1
- tonat-** donatmak.
-dı 67b/16
-sun 57b/7
- top** yuvarlak nesne; ateşli silah.
28b/15; 40b/79; 41b/11; 41b/18; 42a/7; 42b/10; 42b/11; 42b/13; 43a/9; 69a&19
-dan 41b/16
-lar 43a/7
-ları 9a/3
-uğ 43a/9
- topa tüfenge tut-** savaş açmak.
-asın 41b/6
- topı** hepsi.
-n 29a/16
- toplu** toplu, topu olan.
7a/8; 9a/13
- toprak** toprak.
21b/14; 38a/6; 53a/17
(ğ)-a 37a/8; 37a/9; 37a/10; 37a/11; 37a/15; 37a/6; 37a/20
(ğ) -ı (be.) 10b/4; 24b/20;
- toprak ol-** ölmek.
-mağ 21a/10
-maz 21b/12
-sa 24b/20
- toptolu** dopdolu, tamamen dolu.

	37b/15	ıuman II giysi, Őalvar.
toy	tavukgillerden, bcek ve tanelerle beslenen, orta byklkte av kuşu; toy kuşu.	16b/9
	12a/1; 12a/2	ıur- 1. durmak, beklemek, dikilmek.
ıoy-	doymak, yemek.	-an 42b/5; 42b/18; 44a/9; 45b/19; 52b/4; 52b/6; 52b/7; 62a/16
	-alar 51b/2	-alar 27b/17
	-dı 10b/11; 67a/5	-dı 2b/5; 5b/8; 6a/13; 6b/9; 7a/21; 7b/12; 8b/1; 8a/21; 8b/15; 8b/16; 10b/9; 10b/12; 11b/3; 11b/4; 18b/10; 24b/12; 30a/13; 49a/13; 54b/17; 57b/3; 59b/15; 60a/15; 60a/17; 60a/18; 61b/21
ıoyla-	ziyafet vermek, yedirip iıirmek.	-dılar 3b/2; 7a/21; 7b/3; 6a/13; 6b/10; 11b/4; 16a/6; 27b/13; 28b/16; 40b/6; 42b/10; 44b/18; 44b/19; 44b/20; 45b/5; 45b/6; 46b/17; 47b/15; 48a/5; 52b/12; 54a/14; 59b/8; 60b/5; 64a/16; 65a/6
	-dı 13a/13	-duğı 10b/7; 27b/11
toz	toz.	-duğınca 1b/13
	16b/17; 16b/17	-duğ 32b/7
	-dı 9b/13	-duğıca 30b/2
	-ı (be.) 10b/4; 16a/2	-duğları 52b/11
	-in 16b/12	-dum 47b/2
	-lar 16a/20	-đıl 62b/13
	-um 62b/12	-ıncağ 30a/20
trpi	trpi.	-ıŐunuz 15b/21
	66b/9	-madı 11a/8
tb	(A) tuğla; kiremit.	-mağda 40b/19
	4a/7	-maz 32a/10
tb	(A)	-miş 33b/5
	bk. ıadd-i tb .	-mişlar 7b/11; 11a/11; 16b/10; 48a/17; 48a/19
tdağlu	dudağı olan.	-sa 30a/20
	8b/15	-sun 57b/18
tğra	hkmdar mhr.	
	39b/2	
thfe	(A) hediye, armağan.	
	9b/19; 30a/1	
	Ayrıca bk. Murđ-ı thfe .	
tman I	duman.	
	18b/2	
	-dan 31b/14	

-sunlar 50b/8; 50b/9; 50b/12	tuş tesadüf etme, rastlama.
-uñuz 25a/1	-dur 66a/21
-up 3a/2; 4a/3; 24a/16; 28a/19; 54a/7; 54b/3; 54b/12; 54b/14; 61a/15; 62a/13; 68b/5	tuş gel- rastlamak, tesadüf etmek.
-ur 18a/7; 33b/6; 45a/21; 48a/10; 54b/3; 66a/18; 68b/6	-diler 35b/12
-uram 47b/4	-düm 32b/12; 65b/14
-urdi 18b/2; 20b/18; 20b/21; 30b/4; 50b/9; 68b/8	-meseler 35b/9
-urken 42a/15	-üp 8a/9
-urlar 30b/7; 44a/6; 47a/15; 48b/1; 46b/3; 56a/15	tuş ol- rastlamak, tesadüf etmek.
-urlardı 60b/18	- ura26a/5
2. kalkmak, ayağa kalkmak.	tut- 1. tutmak, ele almak, kavramak.
-dı 3b/2; 10a/8; 10a/10	2a/11
-up 3a/17; 7b/8; 13a/9; 15b/17; 28a/4; 33a/6; 46b/9; 50a/11; 59a/5; 65a/3; 68b/7	-arlar 8b/2; 8b/21
turugel- ayağa kalkmak.	-arları 7b/13; 8b/13; 8b/6; 8b/20; 9a/10
-üp 24b/5	-dı 15a/7; 54b/17; 59b/2; 67a/3
Ayrıca bk. arta tır- ; ayağ üzere tır- ; ayağ üzerinde tır- ; ayağ üzerine tır- ; ayakları üzerine tır- ; bākī tır- ; bir qarāra tır- ; cenge tır- ; cen ide tır- ; ceng idüp tır- ; çeşm ü dem çeküp tır- ; gözedüp tır- ; hāzır tır- ; qarāra tır- ; qarşu tır- ; övüp tır- ; revān tır- ; tūru gel-; yirlü yirinde tır- .	-ğıl 61b/3
tussak tutsak, esir. krş. dutsak ; tutsak .	-miş 10b/18; 56a/20
46a/4	-up 63a/4
-lar 46a/13; 50a/8	2. kaplamak, sarmak, bürümek, yayılmak.
-ları 46a/19; 46a/21; 46b/16; 47b/13	-dı [10a/13; 28a/11; 41a/13; 42b/15; 59b/11; 66b/12
-larıla 47b/12; 47b/14	-mış 16b/10
tussak ol- esir olmak.	-mıydı 43b/2
-an 46a/17	-up 16a/20
	3. yöneltmek, çevirmek.
	-ar 34b/15; 34b/17
	-dısa 53a/18
	-mış 13a/19
	4. yakalamak, ele geçirmek.
	-dı 68b/8
	-dılar 32a/14
	-duğı 46a/6

- duķ 48a/8
 -mışdı 46a/5
 -mışlardı 32b/2
 -up 15b/79; 27a/4; 31b/7; 49b/12
 5. (mermi, ok, taş vb. için) ardı ardına atmak.
 -asın 41b/6
 -dı 16b/18; 59a/21
 6. tutmak, bırakmamak.
 -sun 41a/5
 -up ıurur 49b/10
 7. (asker, kuş vb.) sarmak, kaplamak.
 -dı 39b/19; 41a/14; 59a/19; 60b/20
 8. (zaman, süre için) başlamak.
 -up 63a/6
 9. (av için) avlamak, yakalamak.
 -up 20a/18
 10. (çadır vb.) kurmak, gölgelik yapmak.
 -arlar 48b/2
 -mağa 60b/2
 -sunlar 44b/5
 11. (ün, söz, haber için) yayılmak.
 -a 26a/20
 12. vücut haline gelmek.
 -up 21b/15
 13. (bitki için) kök salmak, büyümek.
 -sa 20a/5
- Ayrıca bk. **aķbār ıtıt-**; **ceng ıtıt-**; **def'ı ıtıt-**; **dıvān ıtıt-**; **emr ıtıt-**; **hoř ıtıt-**; **'ıbret ıtıt-**; **ma'zūr ıtıt-**; **mukābil ıtıt-**; **naşıhat ıtıt-**; **oķa ıtıt-**; **pend ıtıt-**; **řaf ıtıt-**; **söz ıtıt-**; **te'cıl ıtıt-**; **topa tūfenge ıtıt-**; **üns ıtıt-**; **yır ıtıt-**; **yüz ıtıt-**; **zelzele ıtıt-**.
- ıtıtış-** tutuşmak.
 -uban 11b/715
- ıtıtı** (F) papağan türünden bir kuş.
 30a/10; 30a/11; 47b/17
- ıtıtışak** tutsak, esir. krş. **dutsak**; **ıtıtışak**.
 63a/16; 63a/17
 (ę)-ımış 6a/16
 (ę)-ın 63a/7
 -ları 44a/7
ıtıtışak ol- esir olmak.
 -up ıururdı 67b/13
- ıtıtıl-** ele geçirilmek; yakalanmak.
 -duğın 52a/3
 -ęına 52a/7
- ıtıtış-** yanmaya başlamak, alev almak.
 -dı 31b/1
- ıtıtıy-** duymak.
 -maduğ 39a/4
 -maya 47b/18
- ıtıtıyul-** duyulmak, duyma işine konu olmak.
 -maz 39a/6
- ıtıtıyūr** (A) kuřlar.
 10a/15; 14b/10; 17b/20; 21a/9; 21b/8; 21b/11; 29a/3; 32a/7; 35b/6; 46b/5; 58a/18
 -da 34b/12
 -dan 41a/15
ıtıtıyūr-ı 'acıb tuhaf kuşlar.
 35b/16
ıtıtıyūr-ı ğarıb tuhaf kuşlar.

	30a/2		tüy bit- tüy çıkmak, üzerinde tüyler oluşmak.
	Ayrıca bk. melek-i müvekkel-i tuiyür; şah-ı tuiyür; tekvin-i tuiyur.		-üp 24b/4
tü	tüy. krş. tüy.	U.	
	-si 37a/10	'ucb	(A) kibir, kendini beğenme.
tü bitür-	tüy çıkmak, üzerinde tüyler oluşmak.		11a/5
	-di 36b/20	uç	1. bir yerin, bölgenin bitiş noktası.
tüfeng	(F) tüfek.		-ında 4b/3
	28b/15; 40b/9; 42a/8; 42b/10; 42b/13; 66b/8; 66b/10; 66b/11		2. bir şeyin başı tepesi.
	-den 41b/16		-ı 7a/9; 13a/19; 16b/18; 66b/3
	-i (be.) 41b/11; 41b/18		-ından 59b/2
	Ayrıca bk. topa tüfenge tut- .	uç-	uçmak, havalanmak, kanat açmak.
tülen-	tüylenecek, tüylü olmak.		-a 66b/6
	-düğü 37a/10		-an 32a/1
	-ür 36a/14		-ar 5b/1; 11a/10; 11b/16; 27b/12
tün	gece.		-ardı 46b/2; 28b/7; 61a/17
	59a/11		-arlar 38a/6
tünd	(F)		-arları 28b/9; 59a/14
	tün ü bād kasırga, sert rüzgâr.		-dı 2b/6; 6b/11; 28a/19 63b/3; 63b/19; 64b/1
	57a/1		-dılar 6b/12; 28a/18; 28a/20; 28b/3; 59a/13
türāb	(A) toprak.		-duğuna 63b/20
	39a/8		-duğ 31b/13; 31b/14
Türkān	(T+F) Türkler.		-dum 32b/10
	-e 53b/12; 53b/13		-ğıl 61a/9
tütün	duman.		-ıcağ 9b/12; 16b/18
	-i (iy.) 31a/21		-mağa 28b/12
tüy	tüy. krş. tü.		-mağ 32a/1; 41a/19
	-i (iy.) 33b/14		-mayayduğ 63b/21
	-inden 35a/7		-sa 16a/4
	-ine 19b/14		
	-leri 19b/14		

- up 2a/6;2b/4; 2b/6; 3b/12;
3b/13; 4a/2; 5a/5; 5a/6; 5b/4;
8a/7; 8a/13; 9b/5; 12a/18;
27b/10; 28b/5; 28b/6; 28b/9;
28b/13; 30a/9; 31a/10; 31b/17;
31b/18; 31b/19; 32a/3; 32a/14;
32a/18; 32b/8; 35b/13; 36b/18;
40b/21; 42a/9; 43a/17; 44a/17;
46a/7; 47b/12; 58b/3; 59b/6;
60b/1; 60b/4; 61a/16; 61b/14;
64a/11; 65a/18
- uçuş-** birlikte uçmak.
-uban 32a/4
- uçmak** cennet.
(ğ) 37b/13
-da 24b/12
(ğ)-ına 24b/12
- ‘ūd** (A) öd ağacı.
2a/9; 36a/17; 42b/14
- uğra-** 1. uğramak, varmak, rastlamak.
-r 3a/14
2. kötü bir duruma maruz kalmak.
bk. mihnete uğra-.
- uğrat-** zarar görmesine sebep olmak
bk. **ḫahra uğrat-**.
- uğun-** üzüntü duymak.
-up 63b/20
- uğur** yol, taraf; amaç.
-dan 3b/15; 8a/15; 9b/6; 46b/21
(Ø)-ına 8b/12
- uğurla-** çalmak, aşırmaq.
-rken 35b/7
-rlar 35b/7
- uğurlayın** gizlice.
29b/11
- ‘uḳāb** kartal.
- 60b/9
- ‘uḳalā** (A) akıllı kimseler.
2a/20; 34a/16; 47a/13
‘uḳalā-yı kühen eski akıllı kimseler.
2a/20
- ‘uḳūl** (A) akıllar.
19a/14
- ulaşdur-** ulaştırmak, ulaşmasını sağlamak.
-dı 13a/7
-dılar 12b/13
- ‘ulemā** (A) alimler, bilginler.
49b/5
-sı 4a/3; 60a/16
-sından 23a/6
-ya 49b/5
-yı 2a/20
‘ulemā-yı benī İsrā’īl İsrail oğullarının alimleri.
59a/6
- ulu** büyük, yüce, ulu.
5a/1; 13a/2; 43b/12; 45b/1;
46b/11; 47b/18; 51a/21; 51b/2;
52b/12; 55a/9; 55a/10; 55a/17;
56b/2
-ları 21a/29; 44b/6
-larıdur 18b/18
-larıyla 60b/6
-larla 60b/11
-sı 4b/17
-sıdur 50a/4
-sıyla 7b/4
- ulūhiyyet** (A)
bk. **nidā-yı ulūhiyyet**.
- ululuk** ululuk, yücelik.

(ğ)-ın 35a/18	-up 8a/14
(ğ)-ını 10b/17	3. vurmak, ses çıkarmak.
‘ ulvī (A) yüce, yüksek.	-dılar 8b/17; 16b/15
66b/18	-up 8a/3; 12b/19
-de 19a/1	4. takmak, geçirmek.
-den 33a/1	-dılar 49b/21
Ayrıca bk. ‘ ālem-i ‘ulvī .	-up 68b/10
um- ummak, beklemek, ümit etmek.	5. çadır vs. kurmak.
-ar 66a/11	-dılar 13a/15
-arsaṣ 14a/9; 26a/11	6. deḡdirmek, dokunmak.
-duḡı 39a/13	-up 54b/14
-ma 11b/17	-ur 22a/14; 26a/16
-masun 12a/5	7. koymak.
Ayrıca bk. cevāp um-; dermān um-; raḥm um- .	-duḡı 55b/18
‘ ummān (A) büyük deniz, okyanus.	-miş 55b/15
16b/5	-mişlar 32a/21
Ayrıca bk. baḥr-i ‘ummān; deryā-yı ‘ummān .	9. üzerinde dalga olmak.
‘ unşur (A)	-a 1b/15
bk. çār-i ‘unşur .	Ayrıca bk. barmaq aḡıza ur-; baş ur-; berḡ ur-; boynın ur-; cevelān ur-; çarb ur-; dem ur-; depere ur-; el ele ur-; el ur-; el şaḡalın ur-; göz ḡulaḡ ur-; göz ur-; ḡürz-i ḡirāna ur-; ḡılıç ur-; lāf ur-; mevc ur-; muhr ur-; müşt ur-; ma‘ra ur-; naḡar ur-; pınçe ur-; sūra ur-; şūrḡālar ur-; raḡs ur-; saltanatın göz ur-; ün ur-; yire ur-; yüzün yire ur-; yüzlerin yire ur-; žurnā vū nefirler ur-; žurnā ur- .
unut- unutmak, hatırlamamak.	urḡan farklı materyallerden dokunmuş halat, ip.
(d)-ursa 38b/4	29b/3
ur- 1. vurmak, çarpmak, dövmeek.	urıl- vurulmak. krş. urul- .
-a 58a/11	-up 66b/10
-anlar 12a/2	urun- renk deḡiştirmek, farklı bir hāl almak. krş. urun- .
-asın 55b/19	
-dı 56a/5	
-duḡların 8a/8	
-up 8a/8; 27b/18; 35b/8; 40b/5; 43a/10; 55a/12	
-ur 4b/21	
2. vurmak, kılıç ok vs. ile vurmak.	
-dum 62b/11	

- up 15b/18
-ur 35a/6; 37a/4
-urdu 30a/17; 36a/16; 36a/18;
36a/19; 36a/20; 36b/1; 36b/2
- ‘**urūḳ** (A) ırklar.
56a/20
- urul-** krş. **urıl-**.
bk. **borı vü şūr-nā urul-**.
- urun-** renk değiştirmek, farklı bir hâl almak. krş. **urın-**.
-dı 34a/259a/20
- urıṣ-** vurma, vuruş, savaşmak. krş. **uruş-**.
-uḡuz 15b/21
- uruş-** vurma, vuruş, savaşmak. krş. **urıṣ-**.
-urdu 21a/18
- uṣaḡ** gevşek, tembel.
62b/17
- uṣṭurlāb** (A) gök cisimlerinin yüksekliğini ölçmekte kullanılan alet.
15a/11
- uṣ** işte, şimdi.
10a/3; 11a/13; 14a/21; 29b/11;
35b/8; 57a/9; 62b/9
- uṣda** işte.
41b/9; 48a/9
- uṣaḡ** küçük. krş. **uṣaḳ**.
7b/1; 8a/6; 9a/4; 12a/2; 12b/16;
42b/5; 52b/21; 65a/11
- uṣaḳ** küçük. krş. **uṣaḡ**.
3a/16
- ‘**uṣṣāḳ** (A) musikide bir makam.
‘uṣṣāḳ-ı nūvāz 2a/11
- Ayrıca bk. **sāzende-yi ‘uṣṣāḳ-ı sāz**.
- ut-** yenmek, galip gelmek.
-acaḳdur 29b/10
- utan-** utanmak.
-dı 36b/14
- uy-** uymak, tabi olmak.
-arsaḡ 13b/10
-ma 13b/11; 25b/7
-maduḡ 49b/16
- uyan** dizgin.
68b/5
- uydur-** uymasını sağlamak.
-dılar 29b/2
- uyḳu** uyku, uyuma hali.
-dan 25b/11
- uzak** uzak, yakın olmayan yer.
25b/12
- uzal-** bir şeyin ortadan ikiye ayrılması.
-dı 54b/10
- uzat-** başı, kolları veya bacakları bir yere yöneltmek.
-dum 68b/5
Ayrıca bk. **buyun uzat-**; **dil uzat-**.
- uzun** uzun.
30b/2; 64a/3
- ‘**uzzā** (A) üç büyük puttan biri.
12a/12
- Ü.
- ücret** (A) ücret.
59b/19
- üç** üç (sayı adı).

- 2b/13; 5b/2; 7b/1; 20b/11;
20b/12; 21b/15; 22b/14;
30a/14; 32a/14; 39b/21; 54b/16;
60a/12; 65b/10; 67a/14; 68b/2
-i (iy.) 29b/3
üç yüz üç yüz (sayı adı).
44b/13
üç yüz altmış altı üç yüz altmış
altı (sayı adı).
- üçüncü** üç sayısının sıra sıfatı, sırada
ikinciden sonra gelen.
11b/2; 21b/6; 22b/20; 34b/5;
54b/19; 57a/20; 69a/13
- üğü** bir kuş türü.
2b/17
- üküş** çok.
12a/8; 27b/3; 39a/15
Ayrıca bk. **ğamr-ı üküş**.
- üleştür-** pay etmek, paylaştırmak.
-diler 23b/12; 23b/15
-üp 13a/13
- ümerā** (A) emirler, beyler.
4b/6; 5b/7; 48a/14; 49b/7;
50b/5; 55a/1
-nuş 49b/8
-sıyla 46b/8
- ümīd** (F) umut, beklenti. krş. **ümīz**.
64a/9
-üm 66a/19
- ümīz** (F) umut, beklenti. krş. **ümīd**.
12b/4
-e 7a/3
-üm 14a/5; 55b/3
ümmīz-vār ümitli
-uz 10b/2
- ümm** (A)
- ümmü'l-kitāb** arşın üzerindeki
kaza ve kader levhası.
25b/13
- ün**
ün ur- bağırmak.
-up 11a/13; 42b/2; 43a/11
- üns** (A)
üns tūt- alışmak.
-duğuş 6b/15
- üre-** üremek, çoğalmak.
-mesine 20a/1
-yüp 36b/18
- ‘üryān** (A) çıplak.
-isine 20a/11
‘üryān ol- çıplak olmak.
-up 21b/21
- üsküre** toprak tas ya da çanak.
-yle 62a/15
- üst** üst, üzeri.
-i (be.) 61a/21
-in 20a/5
-inde 30a/16
-indeki 55b/19
-inden 66b/6
-ine 3a/17; 3a/21; 29a/5;
34b/17; 57b/11; 58b/17
-ümüzden 38a/6
-ün 66b/6
-ünde 60a/14; 63a/11
-ündedür 63a/12
-deki 64a/3
-ünden 64a/21
-üne 61a/19; 62a/2
- üstüvār** (F) sağlam, dayanıklı, kuvvetli.

- 66b/5
- üş-** üşüşmek, toplanmak, birikmek, topluca saldırmak.
-erlerdi 43a/15; 43a/18
-üp 28b/10; 42a/6; 51a/10; 51a/12; 52b/11
- üşen-** çekinmek, korkmak.
-mek 13a/10
- üşet-** bir darbe karşısında kopmak, sökülme.
(d)-ür 38a/7
- üzer** üstü, üst tarafı.
-lerinde 21b/14
-lerinden 44a/12
-lerine 27b/5; 37b/9; 58a/10; 65b/5
-ümde 59b/19
-üme 26b/8
-ümüne 32a/13
-üne 13a/8; 67b/8
-üğe 67b/6; 68a/5
-üğüne 22b/10
- üzere** üzerine, üzerinde.
4a/3; 5a/11; 6b/21; 41b/21; 43a/5; 44b/18; 47b/5; 54a/10; 54a/20; 54a/21; 54b/12; 54b/16; 54b/17; 55b/12; 55b/15; 56a/12; 56a/14; 56b/2; 59b/15
-dür 34b/12
Ayrıca bk. **ayağ üzere tur-; yüze üzere düş-**.
- üzeri** üstü, üst tarafı; onunla ilgili, onun için, ona değin.
-nde 4a/11; 4a/17; 4b/9; 5b/6; 8a/17; 10a/7; 10b/9; 11a/7; 11a/12; 11b/8; 18b/2; 19b/15; 30a/17; 30a/20; 30b/9; 32b/5; 33b/12; 55b/14; 33b/20; 34a/1; 34a/4; 35a/1; 40a/2; 42a/7; 43a/3; 43b/9; 43b/10; 44a/6; 44a/19; 44b/15; 44b/18; 44b/21; 47a/13; 48a/6; 49a/13; 54a/2; 54a/4; 56a/17; 60a/20; 60b/1; 60b/5; 60b/14; 60b/16; 61b/21; 62a/1; 64a/12; 64a/13; 66a/18; 67a/20; 68a/18; 68a/20; 68b/5
-nce 59a/14
-ndeki 11b/5; 13a/8; 18a/12
-nden 16a/4; 41b/19; 44a/10; 44a/12; 62a/10; 66a/15
-ndeysen 3a/5
-ne 3a/6; 3a/20; 3a/21; 3b/2; 4a/6; 4a/8; 5a/17; 5a/15; 5b/19; 6a/18; 6b/17; 7a/6; 7a/7; 7a/10; 7b/15; 7b/20; 8a/8; 8a/9; 8a/11; 9b/6; 9b/7; 9b/13; 11a/4; 11b/7; 11b/9; 12b/4; 12b/18; 13a/7; 13a/12; 13a/16; 18a/13; 19a/5; 19a/9; 19a/16; 20a/13; 20b/18; 20b/19; 20b/21; 21a/14; 24b/2; 24b/3; 25a/16; 26b/6; 27a/20; 28a/4; 28b/13; 28b/15; 29b/2; 29b/4; 29b/21; 30a/17; 30a/18; 30a/19; 30b/9; 31a/10; 31a/14; 32a/19; 32a/20; 33a/21; 33b/11; 33b/16; 33b/17; 33b/18; 34a/9; 34b/8; 34b/20; 35a/5; 35a/15; 36b/17; 36b/20; 37a/4; 40a/20; 40b/19; 41a/20; 41b/18; 42a/11; 42a/12; 42b/2; 42b/3; 43a/2; 43a/19; 43b/13; 44b/5; 44b/11; 45a/6; 47a/19; 47a/20; 54b/15; 55a/21; 57b/11; 58b/3; 59a/6; 60a/20; 60b/2; 60b/4; 60b/6; 62a/2; 62a/7; 62a/10; 63a/19; 64a/18; 64b/2; 68a/2
-neydi 34a/21
Ayrıca bk. **ayağ üzerinde tur-; ayağ üzerine tur-; ayakları üzerine tur-; kanat kanat üzerine ur-**.
- üzre** üstünde, üzerinde.

- 26a/20; 26b/17; 45b/13; 48b/2;
60a/16
Ayrıca bk. **ayağ üzre tur-**.
- V.**
- va' de** (A)
va' de yit- süre dolmak; ölmek.
-di 56b/15
(-si) y.-mişleri 23a/9
(-si) y.-se 19b/20
Ayrıca bk. **'ömür va' de yetür-**.
- vāfir** (A) çok, bol.
12a/3; 58b/13
-durur 40b/12
- vāhid** (A) tek, bir; Allah.
1b/2; 18b/6; 34a/11; 62b/1;
69a/11; 69b/2; 69a/11
- vaḥṣ** (A) vahşi, yabani.
64b/15
- vākı' ā** (A) gerçi, her ne kadar.
3a/13; 6a/2; 26b/12
- vākıf** (A)
vākıf ol- bilmek, öğrenmek,
haberdar olmak.
69a/5
-duḡ 34a/19
-ur 34a/19
- vākı'** gerçek olan, olmuş.
-dür 14b/4
vākı' ol- meydana gelmek,
olmak.
-dı 7a/6; 36b/13
-maya 55b/11
- vakıt** (A) vakit, zaman, devir, süre..
krş. **vakt.**
62b/13
- vakt** (A) vakit, zaman, devir, süre.
krş. **vakit.**
4a/12; 15b/4; 65b/6
-da 25a/16
-ı (be.) 36a/13; 36b/3; 51b/19;
51b/20
-ı (iy.) 38b/15
-ıdur 56b/17
-ın 4b/8; 20b/14
-ına 10b/6
-ında 27a/17
-larına 65a/4
vakt-ı 'aşr ikinci zamanı.
59b/17
vakt-ı şabāh sabah vakti.
58a/21
vakt ol- zamanı gelmek, süre
yetmek.
-a 5a/12 ;59b/22
-aydı 4b/11
Ayrıca bk. **ol vakt.**
- vālih** (A) şaşkın, şaşırılmış.
42b/16
vālih ol- şaşırarak.
-a 39a/13
-dı 46b/4; 53b/3
-dum 26b/15
-ur 13b/1; 42b/8
- vallāhi** (A) "Allah'ı tanık gösteririm."
anlamında yemin sözü.
42b/16
- var** 1. var, mevcut, var olan, bütün,
hep.
1b/14; 2b/14; 3a/1; 3a/10;
3a/16; 4b/16; 4b/21; 5a/1;
5a/11; 6a/6; 6a/12; 6b/15; 7a/7;

10a/3; 10a/6; 10a/21; 10b/15;
12b/14; 13a/5; 13b/19; 13b/21;
14a/5; 15a/2; 16b/15; 17b/12;
18a/6; 19b/12; 25b/15; 26a/3;
30a/11; 31b/12; 36b/10; 37a/16;
37b/8; 38a/2; 38a/3; 38b/2;
38b/12; 38b/17; 44a/7; 44a/8;
46b/11; 47a/1; 49a/17; 52a/5;
54a/2; 54b/5; 55a/3; 57a/);
57b/17; 54a/9; 64b/9; 64b/15;
65b/20; 66a/18; 66b/1; 66b/2;
69a/6

-dan 25a/7

-dı 19a/8; 19b/17; 30b/10

-dur 4b/20; 5a/2; 6a/7; 14a/2;
15a/3; 18b/15; 18b/16; 18b/17;
18b/19; 18b/20; 19a/12;
22b/11; 22b/14; 25a/12; 31a/8;
31a/9; 34a/7; 34b/12; 34b/14;
34b/20; 35a/1; 35b/6; 35b/7;
35b/11; 37b/7; 38a/2; 38a/9;
38b/15; 52a/9; 53a/6; 53a/8;
54a/2; 54a/3; 54a/4; 55a/4;
55b/14; 55b/16; 55b/21;
58a/15; 64a/20; 64b/5; 66a/19;
68a/18; 69a/7

-duğuna 36b/13

-durur 30b/15; 31a/1; 31a/10;
31a/12; 32b/13; 33a/10; 35a/5;
37a/18; 38a/17; 38b/3; 47b/3;
50a/4; 50a/16; 62b/17; 63b/16

-ıdı 4a/12; 9a/1; 9a/3; 9a/6;
9a/12; 9b/6; 10b/20; 19b/10;
19b/11; 19b/13; 19b/16; 20a/3;
20a/4; 28a/21; 31b/2; 43b/9;
67b/13; 68a/21

-ına 64a/11

-ımiş 3a/12

-ısa 2b/5; 3a/3; 3a/6; 3b/19;
3b/1; 3b/6; 4b/9; 5b/1; 8a/15;
8a/18; 9a/8; 10b/12; 12a/16;
12b/13; 14a/20; 27b/12; 38a/15;
40b/9; 42a/2; 46a/4; 46a/13;

48a/21; 50a/8; 57a/3; 57a/17;
57b/12; 65a/21

-iken 15a/14; 15a/21

-sa 23a/10; 33b/19; 38b/12;
46b/4; 52b/16; 56a/9; 67a/15;
69b/9

2. varlık, mevcudiyet.

var eyle- var etmek; yaratmak.

-dün 66a/8

var it- var etmek, yaratmak.

(d)-en 53b/8; 53b/9

Ayrıca bk. **yoğiken var eyle-**;
yoğdan var eyle-; **yoğdan var it-**

var- varmak, gitmek, ulaşmak,
erişmek, yürümek.

5a/3; 5a/17; 16b/21; 28a/7;
40b/20; 42a/6; 44a/15; 45b/16;
60a/19

-a 6b/7; 10b/21; 12a/17; 15b/7;
61a/14; 51a/15

-acağdur 29b/9

-alar 51a/15

-alum 3b/15; 3b/19; 5a/18;
28a/4; 44b/2; 54a/7; 57b/7;
63b/6

-am 4a/10; 61b/20

-an 23a/8

-asın 67a/2

-avuz 3b/17; 51a/13; 58a/8

-ayıduğ 2b/18; 31b/12

-ayın 4b/17; 10b/3; 32b/17;
63a/1

-dı 4a/11; 6a/19; 10a/11;
11b/10; 18a/11; 36b/11; 68b/9

-dığın 54a/6

-dılar 52b/12

-duğunu 21b/5

-dum 67b/12; 63b/6
 -ğıl 44b/1
 -ıcağ 5a/21; 46a/15
 -ınca 10a/4
 -ıncağ 29a/12; 55b/14; 63b/1
 -incaya 50a/7
 -ısar 32a/7
 -maduğı 22a/9
 -maduğum 68a/9
 -mağa 3b/21; 5a/11; 17a/9;
 53a/2
 -mağı 3b/13
 -mağ 3b/16; 29a/13; 32a/2;
 54b/2
 -mamuz 44a/19; 51a/12
 -mayalar 17a/3
 -mazsın 11a/1
 -mış 3a/11; 6a/18; 16b/5
 -sağ 4b/16
 -sun 57b/18
 -uban 6b/5
 -uğ 11b/5; 44a/13; 45b/18;
 47b/11; 52b/1
 -up 2b/11; 2b/21; 3b/3; 3b/21;
 5a/9; 5a/21; 5b/1; 5a/1; 6b/1;
 6b/3; 6b/8; 6b/13; 6b/16; 6b/18;
 7b/4; 11a/20; 11b/6; 12a/5;
 12b/21; 13a/12; 17a/2; 17b/1;
 21b/11; 23b/9; 29a/20; 30a/9;
 30a/16; 31b/19; 32a/1; 33b/13;
 33b/17; 3b/18; 33b/21; 34a/1;
 34a/8; 35b/15; 38b/10; 39b/20;
 41a/21; 43b/12; 44a/11; 44a/18;
 44a/21; 46a/2; 46a/11; 46b/9;
 47b//13; 50a/5; 50b/11; 50b/21;
 51/6; 51a/10; 52b/3; 53a/9;
 57b/6; 57b/9 ;58a/1; 59a/1;
 60a/4; 60b/2; 61b/3; 62b/21;
 63a/13; 63b/3; 63b/13; 64a/21;

64b/3; 65a/4; 66a/21; 67b/4;
 67b/5; 68b/9

-ur 12b/4; 53a/5; 54b/3

-uram 3a/1

-urlar 38a/12

-ursın 11a/5

-dum 6a/17

Ayrıca bk. ' **aklı başından var-;**
fikre var-; garka var-; gönli var-
; gümāna var-; havfa var-; karşı
var-; vehme var-.

varlık

varlık bul- yaşamak, yaşam
 bulmak.

-dı 64b/14

vasağ (A) orta.

-ında 35b/17

vaşf (A) nitelik, özellik, sıfat, vasıf.

-a 10a/5

-ıdur 1b/2

-ı durur 1b6

-ında 1b/2

vaşf-ı hāl durum, vaziyet.

-ini 33b/9

vaşf idil- anlatılmak.

(-ı) i.-se 10a/8

vaşf it- anlatmak.

-se 10b/19

vaşl (A)

vaşluğa ir- kavuşmak,
 buluşmak.

-mege 47a/17

vatan (A) vatan, yurt.

-dan 32a/11

-umdan 31b/2

- umuzdan 31b/21
- vāy** (F) şaşkınlık, kızgınlık, acı, sevgi vb. çeşitli duygularda, vay, ey.
45b/19
- vaz'** (A) durum, biçim, vaziyet.
-ı 19b/9; 19b/12; 37b/3; 46b/10; 47b/17; 61b/18
- ve** (A) ve, ile.
(350 defa geçer).
- vech** (A) sebep, münasebet, biçim.
34a/21
-ile 2a/20; 3b/14; 3b/16; 3b/17; 5a/18; 6b/13; 38b/1; 12b/10; 13a/5; 13b/3; 14a/18; 14b/13; 15a/16 ;16a/5; 16b/21; 20b/11; 21a/4; 21b/16; 23b/17; 24a/21; 26b/2; 28b/12; 28b/20; 30ab/3;33a/4; 34b/13; 35a/10; 35b/2; 36b/6; 37b/19; 39b/6; 40b/16; 41b/11; 42b/18; 43b/6; 44b/2; 44b/4; 44b/8;45b/16; 46b/11; 49a/20; 53b/19; 58a/3; 58b/16; 59b/5; 60a/1; 61a/1; 64a/11; 65a/8; 66a/14; 68b/6; 68b/9
- vefā** (A) sadakat, bağlılık; sözünde durma.
13b/6
vefā kı1- sözünde durmak, sadakat göstermek.
39a/12
- vehm** (A)
vehm al- evham yapmak.
-dı 10b/20; 13a/8
vehme düş- korkmak, evham yapmak.
-diler 55a/13
-üp 16b/7
- vehme var-** korkmak, evham yapmak.
-dı 18b/4
-up 41a/21
Ayrıca bk. ' **azm-i vehm al-**.
- velākin** (A) lakin, fakat. krş. **velīkin**.
15b/3; 16a/17; 21a/3; 47b/17; 65b/10
- veled** (A) çocuk, yavru.
20b/7; 20b/17; 21a/1; 21a/3; 22a/4; 22a/6
-i (iy.) 20b/7; 20b/9
-leri 20b/10
- velī** (A) veli, ermiş kimse.
2a/8; 67b/17; 68a/8
-lerile 67b/22
-nüñ 67b/20
-ye 67b/17; 67b/18
-yi 67b/21; 68a/1
- velī** (A) ama, fakat, ancak.
54b/4; 56a/6; 59b/15
- velīkin** (A+F) lakin, fakat. krş. **velākin**.
6a/14; 6a/16; 14b/5; 16a/12; 16b/13; 19b/7; 19b/13; 19b/15; 20a/4; 27a/1; 27a/17; 29b/14; 35a/14; 38a/18; 49b/11; 53a/7; 54a/11; 59a/1; 62a/8; 63a/9; 63b/7; 63b/21; 64a/3
- velīni' met** (A) birine, etkisi yaşadıkça sürecek bir iyilik ve bağışta bulunan.
-ümsin 14b/18
- velīyy`ullāh** (A) veli, evliya.
67b/13
-durur 67b/15
- velvele** (A) gürültü, patırtı.
8b/8

- den 66b/13
velvele dūş- gürültü çıkmak.
 -di 8b/9
velvele vir- gürültü çıkarmak.
 -üp 66b/12
- veril-**
 bk. **yile veril-**.
- vesvese (A)**
vesvese eyile- kuruntu yapmak.
 -di 68a/12
vesvese vir- şüphelendirmek.
 -di 17a/19
- veyl (A)**
 bk. **cāy-ı veyl.**
- veyāhūd (A+F)** veya, yahut.
 19a/7; 24a/4; 29a/20; 39b/3;
 63a/14
- vezir (A)** vezir, yardımcı.
 29b/6; 56b/1
 -em 29b/7
 -i (iy.) 7b/10; 28b/21; 29b/7;
 39b/18
 -ile 29b/13; 40a/7; 40a/15
 -in 39b/20
 -inün 62a/20
 -iyle 27a/12
 -ler 55a/14; 55b/19
 -lerine 16b/11
 -lerle 54a/12
 -ün 40b/7
 vezir-i Feylesof-ı hakim
 -e 14b/7
vezir-i kayşer imparatorun
 veziri.
 -ün 29a/18
- vezir-i Simurg
 5a/8
vezir ol- vezir olmak,
 görevlendirilmek.
 -mışdum 55a/18
 Ayrıca bk. **lā-vezir.**
- vezirlik (A+T)**
vezirlik kııl- vezirlik yapmak,
 yönetmek.
 -a 49b/7
- vilāyet (A)** şehir, memleket,ülke.
 11a/21
 -den 33b/8
 -e 3a/11
 -i (be.) 58a/5
 -idür 68b/7
 -inde 53a/6
 Ayrıca bk. **zī-vilāyet.**
- vir-** 1. bir şeyi birisine vermek,
 iletmek, uzatmak, ulaştırmak,
 sahlendirmek.
 -di 51b/7; 56b/3; 57a/19
 -diler 23b/11; 40a/16; 57a/20;
 61a/16
 -düm b/19
 -e 25a/18
 -üben 57b/15
 -üp 52a/11; 61a/11
 2. teslim etmek, bırakmak.
 -di 62a/20
 -düm 63b/5
 -mezse 11a/21
 -üp 67b/5; 61a/11
 -ür 13b/17

3. bağışlamak, lütfetmek, nasip etmek, hediyeye etmek, ihsan etmek.

39a/16

-di 19a/1

-dügi 17b/18

-düm 56b/19

-dünj 66a/6

-e 17a/10

-eceedür 14b/9; 26b/20

-em 49b/13

-en 14a/7; 62b/3

-eydi 19a/3

-gil 14a/6

-miş 27b/4

-miş durur 27b/2

-üben 57b/15

-üpdururam 16a/11

-üpdür 68b/17

-ür 22a/6; 29a/12

-ürdi 21a/1

4. göndermek.

-ibidi 25a/5

5. kız, kadını biriyle evlendirmek.

-eydi 67b/15

6. görevlendirmek.

-düm 19a/9

-mişidi.

7. (selam vb.) iletmek.

-üp 27b/15

8. sürerlilik bildiren yardımcı fiil.

alıvir-; şalıvir-.

Ayrıca bk. **ahbār vir-**; ‘**aql vir-**; **amān vir**; **arqa vir-**; ‘**aṭā vir-**; **āvāz vir-**; **baş u cān vir-**; **baş vir-**; **cān vir-**; **cevāb vir-**; **destūr vir-**; **devrān vir-**; **fermān vir-**; **elin vir-**; **gönjül vir-**; **gurūr vir-**; **haber vir-**; **hidāyet vir-**; **icāzet vir-**; **istimālet vir-**; **işkence vir-**; **kaḥr vir-**; **karār vir-**; **kaḫā vir-**; **mühlet vir-**; **naşihat vir-**; **naẓar vir-**; **necāt vir-**; **nuşret vir-**; **nübüvvet vir-**; **pend vir-**; **revnaḫ vir-**; **rıza vir-**; **rızık vir-**; **rüşenlik vir-**; **şalavāt vir-**; **salṭanat vir-**; **selām vir-**; **Süleymānlık vir-**; **şād vir-**; **şevk vir-**; **şu‘le vir-**; **tanuḫluḫ vir-**; **telḫ vir-**; **velvele vir-**; **yile vir-**; **zārī vir-**; **za‘iflik vir-**; **zekāt vir-**.

virān (F)

bk. **kaşır-ı virān**.

virici

bk. **rızık virici**.

viril- verilmek, bahşedilmek.

-di 33a/20

-ür 1b/9

Ayrıca bk. **ez-ān viril-**; **kuvvet viril-**.

vuḫūş (A) vahşi hayvanlar.

10a/15; 14b/10; 15a/15; 21a/9; 21b/8; 21b/11; 32a/7; 35a/19; 35b/6

vuşūl (A)

vuşūl bul- ulaşmak, erişmek.

-dum 4b/5

vücūd (A) vücut, beden.

37a/12

-ı (iy.) 24a/10; 36b/19

-ına 7a/11; 14b/12; 68a/3

-ları 14b/13

- vücūd bul-** meydana gelmek.
-a 24a/10
- vücūda gel-** doğmak, dünyaya gelmek.
-di 22a/1
-medüğine 22a/11
-üp 24a/11
-ür 20b/8
- vücūda getir-** yaratmak, meydana getirmek.
-en 23a/1
- vüs' at (A)**
vüs' at bul- fırsat bulmak.
(-i) b. -urısam 26a/6
- vüzerā (A)** vezirler.
4b/6; 4b/13; 5b/7; 34a/14;
34a/15; 41b/9; 47a/13; 47a/19;
48a/14; 49a/9; 49a/21; 49b/7;
49b/8; 55a/13; 57a/12
-dan 15a/10
-nuḡ 49a/6
-ya 39b/14
Ayrıca bk. **cemī' -i vüzerā.**
- Y.**
- yā (A)** "Ey!, hey!" anlamlarına gelen seslenme edatı.
(252 defa geçer).
- yā (F)** ya, ya da; veya; peki, öyle ise.
3a/16; 4b/15; 22a/7; 11b/4;
11a/18; 15a/2; 18a/6; 18b/11;
29a/11; 29a/12; 29a/14; 30a/4;
30b/18; 32a/6; 34b/13; 37b/6;
39a/18; 39a/19; 39a/20; 39a/21;
39b/1; 39b/2; 39b/3; 39b/4;
45b/19; 45b/20; 48b/13; 51b/17
- yāb (F)**
yāb yāb yavaş yavaş
- 39a/4
- yabān (F)** vahşi olan, evcil olmayan canlı.
23b/9
- yād (F)** anma, hatırlama.
16a/11
- yād eyle-** anmak, hatırlamak.
-di 6b/7
- yād it-** anmak, hatırlamak.
(d)-e 14b/5
(d)-esiz 53b/8
- yād kı1-** anmak, hatırlamak.
-up 17b/19; 56a/3
- yādigār (F)** yadigar, hatıra.
9a/16; 18a/8; 32a/12; 37a/5;
43b/5; 53a/12; 55b/12; 66a/12
- yādigār kal-** hatıra olmak, yadigar kalmak.
-miş 57a/13
- yağ-** 1. yağmur, kar, dolu gökten düşmek.
-ar 31a/11; 37b/10
-dı 9b/9; 9b/13
2. toz, mermi vb. yüksekten çokça düşmek.
-dı 66b/12
- yağdur-** 1. yağdırmak.
-dıldardı 7b/21
2. taş, meri vb. şeylerin çokça atılması.
-alar 4b/11; 58a/11
-alum 42a/11
-dı 9b/7; 66b/1
-dılar 8a/11; 43a/3; 67b/6
-sunlar 4b/19
-up 8a/1

- urdu 66b/10
-urlardı 9a/2
- yağı**
yağı ol- düşman olmak.
- yağılık**
yağılık eyle- düşmanlık yapmak.
-di 16a/8
- yağmur** yağış, yağmur.
38a/8; 43a/3
-lar 7b/21; 9b/9
-ları 8a/1
- yağış** iyi, güzel.
65a/6
- yāhū** (F) yahut, veya, ya da. krş. **yāhūd.**
39b/3; 53b/13
- yāhūd** (F) yahut, veya, ya da. krş. **yāhū.**
4a/15; 6a/4; 11b/11; 17a/11;
17a/12; 17a/17; 20b/19; 28b/7;
32a/6; 34b/7; 36a/20; 45b/20;
58a/12; 63b/11; 64a/7; 64b/18
- yağ-** yakmak.
-ar 9a/6
-dılar 65b/4
-duş 67b/2
-madı 67b/19
-up 31b/9; 65b/2; 66b/9
Ayrıca bk. **cān yağ-**; **oda yağ-**.
- yağıcı** yakan.
12a/6
-am 15a/21
-da 29a/9; 41a/6
- yağın** yakın, uzak olmayan.
9b/20; 13b/18; 24a/13; 62b/9
- yağın ir-** yaklaşmak.
-di 16b/8
-icek 52b/9
- yağın gel-** yaklaşmak.
-icek 46b/6; 47a/4
- yağın gelin-** yaklaşmak.
-cek 29b/21; 40b/20
- yağın kal-** yaklaşmak.
-cağ 29b/20
- yağın ol-** yaklaşmak.
-asın 13b/13
- yağlaş-** yaklaşmak.
-dı 66b/19
- yāqūt** (A) çok değerli bir taş.
30a/13; 39b/4
-durur 36a/20
- yağut-ı ahmer** kırmızı yakut.
36a/18
Ayrıca bk. **la' l-i yāqūt.**
- yalan** doğru olmayan söz.
-dur 58b/13
- yalıncağ**
yalıncağ kıl- kınından çıkmış bir halde olmak (kılıç, hançer).
-up 54b/8
- yaluğuz** yalnız, tek başına kimse olmadan.
34b/1; 46b/18; 46b/19
- yaluğuz kal-** yanında kimse olmamak.
-a 15b/1
- yan** yan, taraf.
-ı (iy.) 10b/16
-ına 5a/7; 7b/4; 10b/4; 13a/17;
27b/15; 60b/13; 61a/21

- inca 48a/12
- ında 8a/21; 12b/20; 25a/15; 30b/4; 32a/19; 41b/1; 48a/5; 48a/16; 54a/20; 56a/18; 64a/14
- uğa 10b/3
- uğda 44b/7
- yan-** yanmak.
- ar 13b/14; 43b/4; 46b/12; 42b/19
- ardı 19b/11
- mış 24b/2
- up 24a/7
- yağa** taraf, tarafta, tarafa, tarafına.
- 10b/3; 10b/4; 11a/12; 12b/20; 15a/7; 15a/8; 16a/6; 18a/19; 18a/20; 34b/17; 38a/13; 40b/9; 41a/11; 43b/20; 44b/13; 45b/8; 48b/14; 53a/8; 59b/3; 61a/17; 62b/9; 62b/11; 66a/21
- da 31a/11
- dan 2b/7; 2b/8; 3a/8; 4a/2; 4a/6; 5a/5; 5b/4; 6a/9; 7a/16; 7b/7; 7b/12; 8a/12; 8b/13; 9b/14; 9b/18; 11b/3; 13a/1; 14a/20; 16a/7; 17a/20; 16a/21; 16b/8; 17a/6; 17a/18; 17a/21; 17b/8; 26b/11; 27b/10; 28b/14; 29b/4; 29b/14; 40b/6; 40b/19; 41a/1; 42b/4; 44a/13; 45b/6; 46a/2; 46a/20; 46b/6; 46b/18; 52b/8; 53a/4; 58a/9; 58b/7; 59a/4; 59a/12; 60a/6; 60a/8; 60a/18; 62a/1; 62b/2; 63b/1; 64a/12
- sında 31a/7; 60a/13
- ya' nī** (A) yani, kısaca, sözün özü.
- 16b/15; 25a/1; 25a/6; 25a/7; 26b/3; 32a/1; 34a/13; 34b/21; 35b/1; 37a/8; 37b/7; 40b/9; 46a/14; 47a/20; 53b/14; 56a/3; 63a/19; 63b/9; 64b/1
- dir 65b/11
- yankılan-** yankılanmak, ses çıkarmak.
- up 65b/11
- yap-** 1. yapmak, inşa etmek, kurmak.
- arlardı 43a/17
- dum 56b/9
- madı 67b/16
- mişler 54a/11
- up durur 53a/9
2. onarmak, eski durumuna getirmek.
- dılar 58b/1
3. yapmak, oluşturmak, meydana getirmek.
- salar 24b/21
- yapış-** yapışmak.
- mağ 61b/6
- yapışdur-** yapıştırmak, yapışmasını sağlamak.
- urlar 34a/4
- yaprak** yaprak.
- 36b/17
- ları 10a/14
- yapu** yapı, bina
- sı 66b/5
- sın 54a/12; 56a/4
- yār** (F) sevgili, dost, arkadaş.
- 7a/12; 13b/20; 25b/6; 36b/3; 38b/19; 41b/21; 51b/18; 56b/9
- dan 31b/4
- yār-ı cān** gerçek dost; candan dost.
- 26a/11; 26a/21; 59b/3
- yār-ı Hūdā** Allah'ın sevgilisi.
- 10b/18

yār kı1- sevgili, dost olmak.

39a/2

-a 5a/12

Ayrıca bk. **çār-ı yār;** **taht-ı yār;**
ziyā-yı yār.

yar- yarmak, bölmek.

-dılar 55a/7

yarağ 1. silah, savaş aleti.

(ğ)-ı (be.) 12b/13

(ğ)-ın 13a/20; 44a/12

(ğ)-um 12a/3

(ğ)-uğuz 28a/6

2. hazırlık.

-da 5b/4

(ğ)-ın 25b/10; 59a/3

(ğ)-ına 14a/20

(ğ)-ında 59a/2

(ğ)-ını 25b/9; 57a/8

yarağa gir- hazırlanmak.

-üp 9a/8

yarağ gör- hazırlık yapmak.

-di 13a/7

-diler 28b/2

-düklerin 5b/18

-iben 28a/1

-sün 57b/7

-üp 6a/1; 9a/8

(ğ)-ı g.-diler 5b/2

(ğ)-ın g.-diler 7a/12; 28a/9;
58b/1

(ğ)-ın g. üp- 58b/1

(ğ)-uğ g.-üp 11b/18

yarağ it- hazırlanmak.

(ğ)-ın i.-diler 65a/5

yarağ kı1- savaşa hazırlanmak.

(-ğuş) kı- 25b/11

-sunlar 5a/5

yarağda ol- hazırlanmış

vaziyetde olmak.

-alar 58a/20

-dılar 7a/20; 28a/8

-sun 57b/9

-up 28a/6

yarağ ur- hazırlanmak.

-ur 18b/2

yarağlan- silahlanmak.

-up 26b/8

yarağlu silahlı.

28a/9

yarat- yaratmak, var etmek.

(d)-an 1b/4; 65b/18

(d)-andur 1b/5

-dı 18b/21; 21a/16; 36b/18

-mişdur 18b/6; 22b/12; 38a/4

(d)-ursın 69a/14

(d)-updur 38a/10

(d)-ur 51b/11

yaraşuğ yapışık.

19b/18

yaramaz uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan.

67b/5

yardım (F)

yardım eyle- yardım etmek.

-dügi 15a/9

-gil 16a/9

-sün 17a/9

yardım iste- yardım istemek.

- di 65a/21
yardım it- yardım etmek.
 -mesin 15a/13
yardım kıl- yardım etmek.
 -sa 4a/15
 -ursın 14b/16
- yarı**
yarı kıl- yardım etmek.
 -ıcağ 13b/4
 -maz 13b/5
yarı kılun- yardım edilmek
 -an 48b/12
- yarın** içinde bulunduğumuz günden hemen sonra gelecek olan gün; ertesi gün.
 5a/19; 5b/13; 7a/17; 11b/12; 13a/8; 17b/4; 17b/7; 27a/13; 28a/4
 -a 26a/5; 28a/1
yarın ol- ertesi gün olmak.
 -sun 28b/17
- yarındası** ertesi gün.
 12b/15
yarındası ol- ertesi gün olmak.
 -ıcağ 3b/13
- yarlığa-** başlamak.
 -ya 2a/18
- yarı** yarım, yarı.
 -sı 34b/16
 -sın 24b/18
- yasag** bir şeyin yapılmasına mani olmak için konmuş olan kural, kanun. krş. **yasak**.
 -ıduğın 44a/18
yasag eyle- yasaklamak.
 -di 5b/3
- yasag kıl-** yasaklamak.
 -dı 58b/5
- yasak** bir şeyin yapılmasına mani olmak için konmuş olan kural, kanun krş. **yasag**.
yasak eyle- yasaklamak.
 -di 4a/19
 -diler 46a/1
 -sün 27b/16
yasak kıl- yasaklamak.
 -ğıl 50b/2
- yāsemen** (F) yasemin çiçeği.
 20a/5; 37b/15
- yāsin** (A) Yasin.
 53b/9
- yaş** göz yaşı.
 -ı (iy.) 31a/20; 31a/21; 33a/4
 -ın 6a/11
- yaş-** örtmek, kapamak.
 -ıpdur 39a/20
- yaşa-** yaşamak, hayatını sürdürmek.
 -mış 19a/14
 -yan 21a/3
- yat-** yatmak; uyumak.
 -dı 54b/20
 -ıncağ 22a/6
 -ur 10a/10; 16b/9; 37b/8
 -uram 57a/7
 -an 67a/20
 -urdı 20b/13; 20b/16
 -urlar 55a/14
 -mış 68b/3
 -sın 39a/3; 39a/6
 Ayrıca bk. **yüzi koyın yat-**.

yatlu kötü, fena. durur 51b/16	37b/10
yatur- yatırmak. -dılar 42b/4	yaz- yazmak. -a 25b/17 -an 56a/16; 56b/4
yavru insan veya hayvanın küçüğü, yeni doğmuş olan. krş. yavru . 36a/13	-arken 25a/17; 25a/21 -dı 25a/19; 61a/5 -ğil 61a/3
yavru insan veya hayvanın küçüğü, yeni doğmuş olan. krş. yavru . -lar 38a/11 -ların 38a/11 -m 6a/15 -sı 37a/10 -sınun 37a/10	-miş 51b/8; 56b/5; 62b/1; 64b/13 -mişlar 55a/16 -uban 64b/18 -up 13b/20; 25b/1; 62b/14; 63a/17; 63a/18; 63b/5 -up turup 63a/19
yavrucak yavrulara sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz, yavrucağız, yavrucuk. -larumla 6a/14	yazı yazı. krş. yazu . -sına 61a/4
yavuz kötü, fena. 4b/1; 48a/7; 49a/7; 64a/7	yazıcı yazan, yazma işini yapan. -sıdı 45a/4
yay yay. 43b/18 -ların 65a/5 -ım 68a/19	yazık acınma, üzüntü anlatan bir söz. 25b/15
yay- yaymak, sermek, açmak. -dı 15a/7 -up 4a/2	yazıl- yazılmak. -acağ 25a/19 -an 67b/9 -mış 51b/8 ;52a/5; 61a/11
yaya yürüyerek giden kimse, yaya. 12b/15; 13a/7	yazla- yaz mevsimini bir yerde geçirmek. -rlar 38a/10
yayıl- yayılmak, dağılmak. 33a/10 -urdu 20a/21	yazu 1. yazı. krş. yazı . 55a/16; 56b/4 2. düzlük; ova. bk. Tiye yazusu .
yaz yaz mevsimi. 2a/6 yaz u kış yaz kış.	yed (A) kudret, iktidar. -inde 64b/7 Ayrıca bk. taht-ı yed .
	yedi yedi (sayı adı). krş. yidi .

- 54a/10; 55a/5; 68b/7; 68b/16;
69b/7
- yedişer** yedişer.
18b/15; 56a/1; 56a/2
- yeg** seçkin, seçilmiş kimse, ileri gelen.
-leri 44a/11
- yefüt**
bk. **lā-yefüt**.
- yek** (F) bir, tek.
19b/16; 41b/13
- yek-sān** (F)
yek-sān ol- bir olmak.
20b/5
Ayrıca bk. **ḥāke yeksān kıl-**;
ḥāke yek-sān ol-.
- yek-tā** (F) tek, eşsiz, benzersiz, biricik.
30a/20
- yelek** kuş kanadındaki uzun tüğ. krş.
yilek.
28b/11
-den 43a/2
- yelid** (A)
bk. **lem-yelid**.
- yemüt** (A)
bk. **lā-yemüt**.
- yeñ-** yenmek, mağlup etmek.
-esin 50a/6
- yene** yine. krş. **yine**.
5a/16; 6a/10; 8b/21; 10a/17;
10b/21; 11a/7; 11a/8
- yeñil-** yenilmek.
-enleri 68b/15
- yer** 1. yer, mekân.
-de 63a/3
- i (be.) 60b/20
2. yer, zemin, toprak.
-den 63b/3
-ile 66b/13
3. bir şeyin özel yanı.
-inden
- yer-**
bk. **aş yer-**.
- yeşil** yeşil renk.
30a/18; 30a/19; 34a/2; 34a/3;
36b/2; 46b/13; 66a/15
-ler 66b/18
- yeşm** (A) değerli bir yaş.
-ile 54a/15
- yet-** ulaşmak, erişmek.
-di 5a/14
- yetim** (A)
bk. **dürr-i yetim**.
- yetiş-** ulaşmak, erişmek.
-gil 28a/9
- yetür-** ulaştırmak, yetiştirmek.
-mezüz 23a/21
Ayrıca bk. 'ömür va' de yetür-.
- yezdān** (F)
yezdān-perest Allah'a inanıp,
iman eden.
-leridi 65a/15
-sin 14b/16
yezdān-perest ol- Allah'a
inanmak, iman etmek.
-duğı 15a/13
Ayrıca bk. **ḫudret-i Yezdān**.
- yezel** (A)
bk. **lem-yezel**.
- yığ-**

- bk. **saç saç yığ-**
- yıgıl-** yığın oluşturmak, toplamak.
-dı 7a/10
- yık-** yıkmak, dağıtmak, devirmek, düşürmek; incitmek.
-ar 5a/19
-dı 9b/5
-up 43a/5; 43b/14; 57a/4
Ayrıca bk. **kā' beyi gönlin yık-**
- yıkıcı** yıkmak işini yapan.
12a/6
- yıkıl-** yıkılmak, dağıtmak, devrilmek.
-dı 8b/8; 42b/16
-up 66b/13
- yıkuk** yıkılmış olan.
-ların 58b/1
- yıl** yıl, sene.
20b/11; 21a/3; 21a/6; 21a/14;
32b/6; 32b/7; 53a/11; 56a/17;
56b/8; 56b/12; 66a/6; 66b/6;
67a/14; 67a/15
-da 18b/20; 19a/12; 21a/3;
31a/10
-dur 31b/2
-lar 6a/14; 19a/1; 52a/14
- yılan** yılan, sürüngen hayvan.
21b/12; 55a/5
- yıldırım** yıldırım.
7a/17; 7a/19; 8a/10; 8a/14
- yıldız** yıldız. krş. **yılduz.**
19a/12
- yılduz** yıldız. krş. **yıldız.**
-uğ 19a/13
- yıllık** yıl miktarı.
22b/15; 25b/15; 68a/6; 68a/15
- yıraq** uzak.
65a/6
- yırt-** yırtmak, parçalamak.
-ar 11b/14
-arlardı 43a/14
-dı 16b/17
-dılar 23a/12
-up 22a/9; 43a/10; 43a/18
- yırtıcı** yırtıcı, vahşi.
2b/8; 2b/9; 2b/11; 2b/14; 2b/21;
3a/3; 3a/5; 3b/12; 4b/2; 4b/9;
4b/18; 5a/11; 5b/3; 6b/10;
11b/13; 11b/16; 11b/17; 12a/1;
23b/15; 24a/7; 27b/12; 28b/11;
32b/11; 43a/21; 43b/3; 45b/19;
48a/21; 50b/12; 58b/4; 60a/7;
60b/9; 61a/13
- yırtış-** kavga etmek.
-madılar 51a/11
- yi-** yemek, beslenmek, karnını doyurmak.
-di 10a/9; 10b/12; 51a/18; 67a/5
-diler 2b/4; 2b/13; 3b/18;
23b/12; 23b/11; 51a/10; 51a/11;
51a/19; 58b/4
-dügümüz 31a/15
-dükleri 24b/19
-medi 51a/18
-medin 42b/15
-medübine 37a/9
-medüj 51a/21
-mege 3b/7; 5a/3; 5b/20; 62a/16
-mez 37a/8; 51b/3
-mezler 37a/8
-ndi 3b/8
-r 22a/2; 22a/3; 37a/7
-rler 19b/18

- rlerdi 20a/16; 20a/18
 -rse 24b/17; 24b/18; 37a/10;
 51b/1
 -sevüz 37b/4
 -sünler 51a/8
 -ye 37a/16
 -yen 2b/12; 3a/3; 3a/7; 3b/6;
 3b/7; 6b/13
 -yene 6b/9
 -yüp 21b/12; 24a/8; 51b/1
 Ayrıca bk. **gam yi-**; **ğuşsa yi-**;
renc yi-.
- yidi** yedi (sayı adı). krş. **yedi**.
 8a/4; 12a/7; 18b/17; 20b/13;
 20b/15; 20b/18; 20b/19;
 20b/21; 21a/2; 22a/5; 31b/14;
 55a/17; 56b/9; 56b/12
- yidi biñ** yedi bin (sayı adı).
 18b/19; 21a/6
- yidi kez yüz biñ** yedi milyon
 (sayı adı).
 13a/9; 15b/18; 16b/10; 26b/9
- yidi yüz** yedi yüz (sayı adı).
 55a/17; 56b/9; 56b/12
- yidi yüz biñ** yedi yüz bin (sayı
 adı).
 14a/21; 16a/1; 18b/15
- yidi yüz yitmiş yidi** yedi yüz
 yetmiş yedi (sayı adı).
 60a/15
- yidinci** yedinci.
 11a/3
- yidişer** yedişer.
 9a/13; 38a/17
- yidür-** yedirmek.
 -üp 24a/8
- yigirmi**
yigirmi dört yirmi dört (sayı
 adı).
 54a/10
- yigit** delikanlı; yiğit.
 (d) -ile 11a/16
 11a/14
- yigrek** daha iyi, daha üstün.
 -durur 6b/16
 -dür 29b/1; 34b/14
 -i (be.) 29a/9
 -idi 29a/21
- yil** 1. yıl, rüzgâr.
 14b/11; 15b/3; 15b/8; 18a/1;
 36b/4; 38a/5; 38a/6
 -den 38a/5
 -e 3b/18; 24b/2
 -i (be.) 38a/8
 -ler 41a/12; 41a/13
- yile vir-** kaybetmek, yitirmek.
 -diler 23b/14
 -ür 13b/10
- yile veril-** kaybedilmek,
 yitirilmek.
 -e 24a/7
 Ayrıca bk. **nesim yili**.
- yilek** kuş kanadındaki uzun tüy. krş.
yelek.
 43b/2
 Ayrıca bk. **murg-ı yilek**.
- yilken** yelken.
 4a/17; 47a/4
- yimiş** yemiş.

	-leri 10a/15	50a/11; 50b/11; 53a/9; 54b/13; 54b/14; 54b/15; 58a/5; 59a/5; 61a/15; 62a/13; 66b/20; 68b/7
yine	yine. krş. yene. 2a/11; 5b/11; 8b/3; 9b/14; 17b/15; 18b/2; 20a/21; 20b/6; 21a/11; 22a/7; 22a/16; 23a/1; 23a/18; 23b/6; 23b/20; 24a/12; 27b/8; 28a/7; 28a/10; 28b/14; 30a/13; 30a/19; 30a/4; 31b/19; 31b/19; 32a/8; 32a/9 ; 33b/14; 36a/4; 36a/11; 37a/5; 36a/11; 37a/5; 37b/9; 37b/19; 40a/16; 41a/2; 43a/11; 44b/13; 44b/15; 44b/19; 45b/12; 48a/21; 49b/3; 49b/5; 50b/10; 50b/11; 52a/19; 52b/2; 53b/5; 53b/11; 53b/12; 54b/3; 55b/9; 56b/20; 59a/2; 60a/8; 61a/15; 63b/12; 63b/18; 65b/14; 66a/17; 67b/8; 68a/7	-ine 10a/6; 23b/20; 20a/21; 63a/20 -lerinde 45a/6; 47a/20 -lerinden 7a/21; 7b/1; 49b/9 -lerini 11b/17 -üme 19a/4 2. zemin, kara, toprak, yer yüzü. 10b/14; 41a/14; 59b/21; 65b/14 -de 10b/7; 24a/15; 38b/12; 38b/16; 41a/15; 42b/6; 48b/1; 69a/15 -den 5b/19; 66b/17; 66b/19 -deki 27a/20; 65b/20 -e 5b/17; 7a/8; 7a/9; 8a/7; 9b/8; 11a/11; 16a/21; 20a/2; 20a/9; 22a/1; 22a/19; 24a/5; 36b/17; 38a/12; 38b/2; 38b/4; 42b/13; 43b/18; 47a/5; 54b/19; 55b/16; 59b/13; 60b/7; 60b/9; 61/10; ; 62a/7; 62a/12; 63b/10; 68a/14 -i (be.) 55a/8; 60b/20 -ini 16a/10 -le 21a/18 -ler 10b/13; 16b/4; 42b/6 -ün 20a/12; 35b/17 3. mesafe. 10b/6 -de 46b/17; 60a/5 -den 44b/16; 45b/4; 47a/17; 55a/8; 4. görev; makam. -ine 27a/11 5. vücudun kısımları. -den 20b/9
yinil-	yeme işi yapılmak veya yeme işine konu olmak. -di 2b/14; 5a/9; 51a/18; 57b/5 -e 24a/6	
yir	1. mevki, yer, taraf, konum; alan, meydan. 28b/12; 35a/13; 45b/6; 50a/1 -de 1a/14; 13a/21; 30b/14; 46b/11; 61a/21; 68b/11 -den 21b/4; 30b/3; 62b/73; 63b/2; 66a/16; 68b/16 -e 21b/4; 21b/20; 22a/13; 29a/11; 31b/15; 35b/18; 52b/12 -i (be.) 16b/17; 24a/1; 43a/5; 49a/16; 65a/9 -in 66b/11 -inde 37b/7; 48b/9; 49b/5; 50b/12; 51b/1; 54b/3; 68a/8 -inden 2b/6; 3a/17; 3b/2; 4a/1; 7b/8; 9a/19; 10a/8; 10a/9; 12a/18; 13a/8; 15b/17; 16b/12; 23a/6; 24b/4; 28a/19; 33a/6; 33a/17; 40b/6; 40b/8; 47b/12;	

-i (iy.) 20a/3	3b/1; 45b/3; 68b/10
-inden 20a/14; 20a/19	yirlü yirine uygun şekilde, gerektiği biçimde.
-leri 19b/8	5b/6
6. memleket, ülke, diyar.	yir yirin her taraftan, dört taraftan.
-de 32a/2; 38a/3	11a/18; 13a/20; 20a/16; 32a/18
-üñ 67b/13	yir yüzi yeryüzü.
yirine götür- istenileni, gerekeni yapmak.	13a/17; 14a/1; 46a/21; 59a/14; 59b/1; 66b/2
-düm 10a/21	-n 16a/2; 59a/19
-mek 33a/2; 35b/20	-nde 2b/10; 42b/18; 46a/7; 66b/7
yirinden ir- bir şeyi yerinden çıkarmak, sökmek.	-ndeki 38a/4
-elüm 55b/8	-nden 41b/8
yirine yitür- istenileni, gerekeni yapmak.	-ne 2b/10; 28b/8; 31b/13; 31b/15; 35b/13; 43a/10; 46a/3; 46a/4; 60a/6; 66a/19
-evüz 21b/19	(-üñ) y. 31b/14
-mezüz 23a/21	(-üñ) y.-inde 38a/15
yir it- iz bırakmak.	yit- 1. yetişmek, erişmek, ulaşmak, vasıl olmak.
(d)-e 22b/5	-di 5a/5; 41a/1; 59b/12; 60a/2; 63a/3; 63a/5; 63b/3
yir ü gök yer ve gök.	-diler 13a/16; 29b/4; 54a/9
19b/19	-düm 35b/15
Ayrıca bk. baş yire ço- ; kanın yire kara- ; kanadların yire sür- ; yüzcügezin yire sür- ; yüzün yire sür- ; yüz yire sür- ; yüzlerin yire ur- ;	2. yetmek, yeterli olmak, el vermek, kafi olmak.
yir- yermek, kötölemek.	-diler 60a/8
-meye 12b/8	-düğince 47b/6
yirince yerinde, uygun, düzgün.	-er 24a/19; 57a/6; 58a/15; 58a/18
64a/6	-mez 2a/12
yirine yerine, bir şeyin yerini almak üzere.	Ayrıca bk. eceli yit- ; taşat yit- ; va' de yit- .
36a/14; 50b/9; 63b/5	yitiş- ulaşmak, erişmek. krş. yitüş- .
yirlü	-di 7b/9; 40b/20
yirlü yirinde uygun şekilde, gerektiği biçimde.	-icek 6a/15

yitişdür- ulaştırmak, eriştirmek. -di 68a/7	38b/21; 39b/3; 40a/4; 55b/3; 64b/4
yitmiş yetmiş (sayı adı). 18a/12; 56a/2	(ğ) -ıdı 4a/12; 31b/18
yitmiş bin yetmiş bin (sayı adı). 51a/4; 51a/5; 63a/11	(ğ) -udı 32b/17; 33b/6; 36b/11
yitmiş iki yetmiş iki (sayı adı). 17b/21; 18b/20	(ğ) -umış 19a/8 -dı 1b/7; 65a/7
yitür- ulaştırmak, eriştirmek. -di 23a/15 -dük 48a/8 -e 15b/8; 25b/3 -eceedür 14b/11; 38b/9; 38b/10 -evüz 21b/19 -mek 14b/12 -se 15b/4 -sem 6b/17 -ürdüm 16b/12 -ürler 22b/18 -ürlerdi 28b/10	-dur 2a/5; 2a/8; 2b/19; 4b/6; 6b/7; 7a/2; 7a/15; 10b/3; 12a/4; 14a/3; 14a/9; 14b/6; 18b/7; 18b/8; 21b/2; 26a/3; 26a/7; 35b/16; 36b/4; 52a/1; 53a/10; 54a/5; 57a/2; 57a/4; 61b/4; 62b/6 -durur 3a/6; 15a/10; 18/8; 26a/4; 30b/20; 31a/2; 31a/13; 35b/5; 38a/5; 40a/10; 53a/6; 57a/2; 67b/8; 69a/20
yitüş- yetişmek, ulaşmak. krş. yitiş- . -ürdi 21a/19	yoğiken var eyle- yaratmak, ortaya çıkarmak. -di 25a/7
yitürt- yetiştirmek, ulaştırtmak. (d)-ür 23a/3	yokdan var eyle- yaratmak, ortaya çıkarmak. -mekden 25/8
yiyci yiyici, yiyen. 3a/1; 6b/10; 45b/20; 50b/12; 50b/14 -lerdür 50b/14	yokdan var it- yaratmak ortaya çıkartmak. (d)-üp 19a/18
yoğsa yoksa, aksi takdirde. 10a/11; 11a/10; 55a/7; 57a/4; 58a/14; 63/16	yoksa yoksa, aksi taktirde. 4a/15; 4b/1; 4b/15; 5a/21; 15a/11; 17a/3; 20b/8; 38a/1; 44a/1; 47b/2; 64b/18
yok yok, mevcut olmayan. 1b/2; 2a/7; 3a/17; 5b/15; 6b/16; 21/20; 21b/11; 31b/20; 32a/2;	yol 1. yol, güzergah. 25b/10; 25b/11; 25b/16; 45b/7; 46a/4; 59b/7 -da 25b/12; 35b/11; 61b/2; -dan 68a/15 -dur 22b/15; 68a/6 -ı (be.) 64a/3 -ından 5b/15 -umda 64a/1; 64a/4

2. yol, uğur, amaç, hedef.	68b/4
49a/19; 61a/1	-dı 66a/19; 68b/4
-da 64a/8	yumruk yumruk. krş. yumruk .
-uma 15b/21	(ğ)-ıyla 55b/16
-uğa 49b/18	yumruk yumruk. krş. yumruk .
yoldan çıkar- doğru yoldan saptırmak.	56a/1
-up 16a/15	(ğ)-ın 55b/16
yolda kal- gideceği yere varamamak.	(ğ)-ıyla 55b/18; 55b/19
-duş 39a/4	yumurda yumurta.
yol gözet- bir şeyin olmasını ummak.	22a/15; 36a/6; 36a/7; 36a/12; 36a/13; 37b/2; 38a/11
(d)-ür 13a/20	-ların 36a/14
yolında baş u cân vir- uğruna canını feda etmek.	-muz 37b/4
-e 63a/14	-nuş 36a/11
-enlerle 15b/19	-şuz 37b/2
yolina cân u baş oyna- uğruna canını ortaya koymak, ölümü göze almak.	-sın 36a/14
-yalum 28a/5	-sınca 37b/3
Ayrıca bk. bu yolda baş vir- .	-yı 22a/16; 36a/13
yol- koparmak.	yumurdla- (tavuk, kuş vb. için) yumurta vermek; yumurta yapmak; yumurtlamak.
-sa 24b/16	-r 36a/7
yukarı yukarıdaki.	-rlar 38a/11
38a/7	yut- yutmak.
yukarı yukarı.	(d)-alar 24a/9
4a/13; 4a/17; 5b/16; 38a/8; 38a/9; 38a/12; 38a/18; 47a/5; 47b/20; 53a/18; 60b/12; 62a/12; 64b/2; 66b/6	-dı 65b/15; 65b/16
yular hayvanları bağlamak, ya da çekip götürmek için başlığına bağlanan ip.	-dılar 23a/12
-in 61b/3	-mağa 51b/11
yum- yummak, kapatmak.	-sa 24b/17; 68b/13; 68b/14
	yuva hayvanların barınağı.
	-mda 6a/14
	yüce yüce, ulu, yüksek.
	53a/6; 54a/3; 66b/1; 66b/5
	-durur 53a/7
	yüce kıl- yüceltmek.

- sun 4a/20
- yücelik** yüce olma durumu, ulviyet.
(g)-i 54a/3
- yük** ağırlık, hayvan yükü.
-i (iy.)61b/3; 61b/5
- yüklet-** yükleme işini yaptırmak.
(d)-üp 16a/19
- yüksek** yüksek, alçak karşıtı.
10b/13; 11b/5; 16a/21; 66b/7
- yükseklük** yükseklik.
(g)-in 53b/21
- yün** yün, hayvan tüyü.
28b/11
-i (iy.) 33b/16; 46b/12
-in 43b/17
-inden 46b/2
-le 43b/2
-leri 30a/11
-lerin 5a/16
-lerine 61a/8; 64b/6; 64b/8
- yürek** yürek, yönül, kalp.
(g)-i (iy.) 43b/4
(g)-ün 31a/21
-de 63b/7
- yüreklü** yürekli, cesur, korkusuz.
-sin 63b/7
yüreklü ol- cesur olmak.
-duğum 63b/13
- yüri-** yürümek, gitmek. krş. **yürü-**.
10b/3; 11a/9; 16b/21; 54b/4
-di 54b/13
-sem 64a/4
- yüp 4a/6; 16a/19; 24b/3; 46a/19; 48b/1; 54b/14; 57b/11; 63a/2; 64a/21
- yürümiş** yürüyüş, yürüme. krş. **yürümiş**.
yürümiş ol- yürümek.
-a 41b/17
- yürü-** yürümek, gitmek. krş. **yüri-**.
-di 3b/2; 24b/3; 54b/16; 56a/11
-diler 46a/17; 65b/5
-dügüm 64a/2
-mege 10b/7
-r 11a/10; 68b/7
-rler 64a/1
- yürüt-** yürütme işini yaptırmak.
-di 21a/16; 36b/18
Ayrıca bk. **gönlüne korku yürüt-**
- yürümiş** yürüyüş, yürüme. krş. **yürümiş**.
yürüyüş it- yürümek.
(d)-üp 5b/5
- yüz I** 1. yüz çehre.
-de 4a/20
-i (iy.) 9b/20; 19b/6; 30b/5; 36b/15; 40a/2; 40a/4; 46b/10; 47a/12; 55a/14; 66b/18
-in 34b/15; 34b/17; 43a/14; 48b/14
-ine 10b/5; 10b/9; 34a/20; 49a/2; 49a/12
-inün 19b/11
-leri 19b/15
-lerinün 43a/19
-üm 14a/15
-ümi 62b/11
-ün 2a/15; 33a/2; 49b/8
-üne 53b/15

yüzcügezin yire sür- saygı göstermek için yere eğilmek.

-di 5b/16; 24b/5; 41a/3

-üp 35a/13

yüz çevür- gösterdiği ilgi ve yakınlığı kesmek.

-me 67b/18

yüzi karar-

-sun 2a/9; 4a/20

yüzün şuyı "bir şeyin hatrına" anlamında bir söz.

-na 49b/3

yüzün yire sür- saygı göstermek için yere eğilmek.

-di 30a/1

-üp 46a/11; 46b/14; 47a/5; 65a/20

yüzün yire ur- saygı göstermek için yere eğilmek.

-up 66a/20

yüzün yire ur- saygı göstermek için yere eğilmek.

-up 66a/20

yüzlerin yire sür- saygı göstermek için yere eğilmek.

-üp 65a/15

yüzlerin yire ur- saygı göstermek için yere eğilmek.

-dılar 46a/6

yüzi koyın yat- yüzü yere kelecek şekilde yatmak.

-dı 54b/10

yüz sür- saygı göstermek için eşiğe ya da ayaklarına değercesine eğilmek.

-diler 60b/13

-e 44a/6

-mek 44a/6

yüz sürü- saygı gösterme için eşiğe ya da ayaklarına değercesine eğilmek.

-yüp 47b/7

yüz tut- yönelmek; rağbet etmek; meyletmek; başlamak.

-dı 43b/7; 67b/3

-dılar 16a/3; 17b/8

-ıcağ 49a/10

(-in) t-mış 13a/19

yüz ur- secdeye kapanmak; yere kapanmak.

-up 63a/6

(-üni) u.-dı 10a/18

yüz yire sür- saygı göstermek için yere eğilmek.

-üp 47b/20; 49a/13

Ayrıca bk. **dergâhına yüz sür-**; **hâk-i pâyma yüz sür-**; **hâk-i pâyuña yüz sür-**; **hizmet-i Süleymâna yüz sür-**; **hizmetine yüz sür-**; **hizmetine yüz sür-**; **hizmetünden yüz çevür-**; **hizmetüne yüz sür-**; **secdeye yüz ur-**.

2. üst, satıh, yüzey.

29a/11

-i (be.) 43a/1; 59a/17

-inde 26a/13

-indeki 37b/14

-inden 26b/7; 64a/5; 64a/6

-ine 7b/10

-inüñ 19a/5

Ayrıca bk. **felek yüzi**; **hevâ yüzi**; **hevâ-yı fenâ yüzi**.

yüz II yüz (sayı adı).

8b/17; 11a/17; 44b/15; 51a/5;
58b/4; 60a/7

yüz altmış dört yüz altmış dört
(sayı adı).

68a/6

yüz altmışıncı yüz altmış
sayısının sayı sıfatı, yüz elli
dokuzdan sonra gelen.

53b/12

yüz altmış dokuz yüz altmış
dokuz (sayı adı).

53b/2

yüz bin yüz bin (sayı adı).

6b/16; 7a/20; 7b/1; 7b/3; 7b/9;
8a/3; 8a/6; 8a/10; 8a/12; 8a/13;
8a/16; 8a/19; 8a/20; 8a/21;
8b/1; 8b/3; 8b/4; 8b/5; 8b/6;
8b/11; 12a/4; 13a/11; 13b/4;
19a/1; 19a/13

yüz elli altı yüz elli altı (sayı
adı).

13b/21

yüz elli yedi yüz elli yedi (sayı
adı).

25b/20

yüz elli sekiz yüz elli sekiz (sayı
adı).

39a/10

yüz elli sekizinci yüz elli sekiz
sayısının sıra sıfatı, yüz elli
syediden sonra gelen.

26a/11

yüz elli dokuzuncu yüz elli dokuz
sayısının sıra sıfatı, yüz elli
sekizden sonra gelen.

39a/17

yüz kez yüz bin bir milyon (sayı
adı).

18b/16

yüz kırk yüz kırk (sayı adı).

8b/7

yüz yirmi yüz yirmi (sayı adı).

56b/11

yüz yirmi dört yüz yirmi dört
(sayı adı).

18a/1; 18b/19

Ayrıca bk. **altı bin altı yüz; altı
yüz; altı yüz bin; bin altı yüz;
bin dört yüz; bin iki yüz; dört
yüz; iki yüz; on iki kez yüz bin;
üç yüz; üç yüz altmış altı; üç
yüz; yidi kez yüz bin; yidişer
yüz bin; yidi yüz; yidi yüz bin.**

yüz-be-yüz yüz yüze.

8a/16; 11b/13; 16b/9

yüzük yüzük.

14b/21; 15a/19; 15a/2; 15a/13;
15a/14

-i (iy.) 15a/12; 15a/19

-in 15b/2

-inde 14b/21

-inden 16a/12

Z.

zabı (A)

zabı it- zabt etmek, idare etmek.

(d)-elüm 13a/12

zabı kıl- zabt etmek, idare
etmek.

-dum 56b/12

-up 13a/12

zafer (A)

zafer bul- başarmak, düşmanı
yenmek.

-a 12b/2

-amaz 12b/2

-mayacaktır 27a/15

- mayalar 17a/4
 -mayup 5b/5
 -maz 12a/1; 16a/12
- zağanos** (Yun.) bir cins doğan, zağanos.
 2b/16; 60b/10
- zāhid** (A) takva sahibi, dindar.
 50a/4
- zaḥımlu** (F+T) yaralı.
 44a/7
 -ydı 50a/9
- zāhir** (A) açık, belli, meydanda.
 -i 64a/5
- zaḥīre** (A) hububat, kuru erzak.
 -m 12a/3
 -si 58b/13
 Ayrıca bk. **cemī' -i zaḥīre**.
- zaḥm** (F) 1. yara.
 -ınaḡ 21b/1
 2. darbe, vurma.
 14b/15
 -ı (be.) 21a/19
- zaḥma** (F) üzengi.
 16b/15
- zaḥmet** (A) sıkıntı, güçlük.
 -den 10b/8
 -se 33a/11
zaḥmet çek- sıkıntıya katlanmak.
 -memek 22b/17
zaḥmet kıl- zahmet etmek.
 -duḡ 17a/1
- za' if** (A)
za' if ol- zayıflamak,
- güçsüzleşmek.
 -dı 10b/6
 Ayrıca bk. **ḥaste vü za' if ol-**.
- za' iflik** (A+T)
za' iflik vir- güçsüzlük vermek, güçsüzleştirmek.
 -ürdi 20b/2
- zākir** (A) anan; zikreden.
 36a/2
 -ler 65b/20
- zamān** (A) zaman, devir, vakit.
 2a/1; 2b/1; 2b/18; 6a/10; 7a/6;
 8b/10; 9b/18; 10b/5; 10b/12;
 11a/19; 11b/17; 11b/19; 12a/10;
 13b/3; 13b/21; 14b/2; 15a/15;
 16a/14; 18a/4; 19b/4; 22b/7;
 24b/12; 25a/8; 28a/11; 28b/11;
 29a/17; 34a/12; 34b/2; 36a/10;
 36b/7; 42a/3; 48b/18; 51b/14;
 51b/15; 52a/20; 53b/20; 55a/19;
 56a/6; 56b/8; 56b/18; 57b/19;
 58a/19; 65a/10; 65b/9; 66a/11;
 67a/4; 68a/17; 68b/16
 -58b/9
 -dan 6a/17; 10b/20
 -dur 18b/14; 68b/2
 -ıla 21b/12
 -uḡ 22a/20
 Ayrıca bk. **cihāngīr-i zamān;**
ḥakīm-i zamān; **her zamān;**
ḥızır-ı zamān; **pehlivān-ı zamān.**
- zamāne** (A) vakit, devir.
 3b/9; 52a/9; 51b/4
- zāniye** (A) (kadın için) zina yapan.
 -dür 22a/19; 22b/2
- zār** (F) ağlayan, inleyen.
 25b/8

- zār it-** ağlamak, inlemek.
-di 66a/6
-medi 66a/4
Ayrıca bk. **feryād u zār it-**;
murğ-ı zār.
- zar** (A) zarar, ziyan.
-ıyla 9b/5
- zarar** (A) zarar, ziyan, kötü sonuç.
-ı (be.) 49a/18
zarar gel- kötülük gelmek.
-e 45b/17
-medi 44a/3; 68a/7
-mesün 32b/14
-meye 41b/17; 42a/12
-mez 21b/10
zarar ir- kötülük gelmek.
-e 54b/6
-meye 29a/14
-mez 63b/14
zarar kııl- zarar vermek.
-maya 41b/11
- zārī** (F)
zārī vir- ağlamak.
-düm 56b/19
zārī zārī iñle- hüngür hüngür ağlamak.
-di 49a/12
- zāt** (A) kendi; sahip, malik
-ı durur 1b/6
zāt-ı çarḡ gök yüzünün mahiyeti.
46b/2
Ayrıca bk. **pāk-zāt**
- zāyil** (A) yok olan, ortada.
66a/17
- zebün** (F) aciz, güçsüz, zayıf.
17a/5; 27a/5
zebün ol- zayıflatmak, acizleştirmek.
-up 43b/6
- zecr** (A) eziyet etme.
zecr-i Hārūt Harut'un eziyeti.
13b/17
zecr it- eziyet etmek.
(d)-erdi 67b/14
- zehr** (F) zehir, aḡu.
-in 52a/17
-ine 32a/8
zehr-i telḡ acı zehir.
32a/9
- zehrā** (A)
bk. **zühre-yi zehrā.**
- zehre** (F) 1. öd, safra.
-ler 8b/3
-lerin 8a/7
-si 8b/10
zehresini çāk it- ödünü kopartmak, korkutmak.
(d)-eler 11b/16
2. yiğitlik, cesaret.
-si 13a/5
- zeker** (A) erkeklik organı.
-den 222a/8
-i (be.) 20a/3
-üñüz 22a/8
- zelel** (A)
bk. **bī-zelel.**
- zelzele** (A) deprem, zelzele.
8b/8

- den 66b/13
zelzele düş- sarsılmak.
 -di 42b/16
zelzele tut- sarsılmak.
 -dı 66b/13
- zemîn** (F) yer, yeryüzü, zemin, toprak.
 16b/3; 37b/16; 59a/17
 -e 9b/10; 55a/20
 Ayrıca bk. **rû-yı zemîn.**
- zemzem** (A) Kâbe yakınlarında çıkarılan kutsal su.
 2a/12; 39b/3
- zenberek** (F) ok.
 -le 66b/10
- zenbîl** (A)
zenbîl örücü zenbil yapan, zenbilci.
 11b/21
- zencîr** (A) zincir.
 -ler 55a/10
 Ayrıca bk. **misk-ü zencîr.**
- zer** (F) altın.
 9b/19; 14a/4; 14a/14
 -den 54a/17
zer-efşân altın saçan.
 -um 39a/12
- zerre** (A) çok küçük parça.
 7a/11; 52a/13
zerre zerre parça parça.
 25b/16
zerre zerre it- parçalara ayırmak.
 -dükden 23b/14
zerre zerre ol- parçalara ayrılmak.
- miş 25a/1
- zerrîn** (F) altın, altından yapılmış; altın renginde.
 10a/7; 11b/8; 25a/12; 32b/5; 56a/13; 56a/15; 56a/16; 56b/2; 56b/3; 59a/20; 60a/14
 Ayrıca bk. **çetr-i zerrîn; kürsî-yi zerrîn; şadr-ı zerrîn; tâc-ı zerrîn; taht-ı zerrîn.**
- zevâl** (A) 1. öğle zamanı; eski saat düzeninde on iki.
 -ine dek 2b/3
zevâl vakti öğle namazı vaktinin girmesinden önce güneşin tam tepede olduğu zaman.
 -na 10b/6
 2. suç, kabahat.
zevâl getür- zarar vermek.
 -mek 14b/12
 3. yok olma.
 13b/14; 67b/7
 Ayrıca bk. **lâ-zevâl.**
- zevķ** (A)
zevķ ü şafâ ķo- eğlenmek.
 -madı 2a/15
- zeymurân** bir çiçek türü.
 20a/5
- zeyn** (A)
zeyn eyle- süslemek.
 -diler 3a/20
zeyn it- süslemek.
 (d)-er 54b/15
 (d)-üpdür 37b/13
zeyn ol- süslenmek.
 -ur 37b/13

- zıdd** (A) (bir şeye karşı) aykırı olan, ters düşen.
-ı 6a/7
- zıll** (A)
zıll-ı reng rengin gölgesi.
1b/7
- zî** (A) “sahip” manasında kelimelerin başına gelir.
zî-güher gevher sahibi.
26a/7
zî-merâtib rütbe sahibi.
45b/9
zî-sa’âdet saadet sahibi.
32b/12
zî-vilâyet memleket sahibi.
68b/17
zî-yi hakk. Hak sahibi.
64b/13
Ayrıca bk. **cennet zî-reng**.
- zîbâ** (F) süslü.
11a/17; 34b/17
- zîd** (A) zift. krş. **zift**.
67a/16
- zift** (A) katran ve diğer organik maddelerin buharlaşmasından veya damıtılmasından elde edilen, kolay kırılan, az ısı ile eriyen, katı, siyah, parlak madde. krş. **zîd**.
34a/1
-durur 34a/3
-ile 34a/3
-üç 34a/4
- zihî** (F) ne güzel.
26a/15; 35b/19; 63b/12; 68b/17
- zihn** (A) zihin, hafıza.
- i (iy.) 25b/6
- zıkr** (A) anma, anılma.
65b/20
-in 21a/13
-indedür 2a/10; 14a/10; 26a/11; 39a/17; 53b/12
-ini 36a/1
-ümüz 31a/15
zıkr eyle- anmak, söylemek.
-dükdi 65b/10
zıkr olun- anılmak.
-an 45a/9
zıkr-i Hakk (F) Allah’ı anma, zikretme.
-dan 25b/8
- zîn** (F) eyer.
-i (be.) 68b/10
- zinâ** (A) nikâhsız cinsi münasebette bulunma.
-dan 11a/4
- zindân** (F) karanlık; hapisane.
14a/15
- zinde** (F) diri, canlı, sağlam.
-den 43a/20
-dür 27b/2
-durur 64b/17; 68b/18
zinde kıl- güçlü, dayanıklı yapmak.
25b/12
Ayrıca bk. **hızr-u zinde**.
- zîr** (A) 1. telli bir çalgı.
zîr ü bâm sazın en ince ve kalın teli.
26a/14
2. alt; yeryüzü, aşağı.

- 32a/6; 2a/2
zîr ü bāl kanat altı.
 -a 32a/6
- zîrā** (F) çünkü, bundan dolayı.
 6b/19; 13b/15; 21b/8; 22a/14;
 25a/2; 34b/6; 37a/8; 37a/11;
 37a/20; 38a/13; 38b/14; 45b/10
 ;52a/9; 67a/14; 67b/14
- zîrā' at** (A) ziraat, ekip biçme.
 -i (be.) 59b/19
 -ine 59b/16
zîrā' at it- ekip biçmek.
 -düğü 59b/13
 (d)-er 59b/11
 (d)-erken 59b/7
- zişt** (F) çirkin, kötü.
 9a/4; 64a/8
- ziyā** (A) aydınlık, ışık.
 -sı 18b/2
 -yı 19a/3
- ziyād** (A) fazlalık, çokluk.
 30b/12; 42a/4
ziyād it- artırmak, çoğaltmak.
 (d)-er 43a/21
- ziyāde** (A) artma, çoğalma; artan
 çoğalan.
 3a/16; 26b/18; 27b/21; 36a/2;
 43b/3
 -idi 18b/3
ziyāde ol- artmak, çoğalmak.
 -a 35b/21
 -acağdur 29b/8
 -mış 68b/72
- ziyādelik** (A+T) çok, fazla.
 (ğ)-in 45b/9
- ziyāfet** (A) ağırlama, ziyafet.
 -ümüzdür 51a/8
ziyāfet eyle- ağırlamak, ziyafet
 vermek.
 -di 6b/9
ziyāfet it- ağırlamak, ziyafet
 vermek.
 -diler 2b/12
ziyāfet kı1- ağırlamak, ziyafet
 vermek.
 -alum 57b/77
 -avuz 51a/1
- ziynetlü** (A+T) süse sahip olan.
 30b/5
- zorbāz** (F) güçlü, kuvvetli.
 15b/14
 zorbāzān
 15b/14
- zū** (A)
zū-fünūn ilim irfan sahibi.
 53b/3
- zuhūr** (A)
zuhūra gel- meydana gelmek.
 -eceedür 20b/17
 -üp 22a/1
- zulm** (A) zulüm, haksızlık, eziyet.
 1b/3
 -ü 56b/17
- zulmāt** (A)
zulmāt-ı 'ālem karanlık dünya.
 28a/11
- zulūmāt** (A) karanlık.
 18b/13; 19a/3
 -dur 10b/19
 -ın 19a/5

- zulumāt-ı** ‘**ālem** karanlık dünya.
16a/20
- zulumāt-ı dūd** siyah duman.
13a/21
Ayrıca bk. **baḥr-i zulumāt**.
- zurnā** zurna.
7b/8; 12b/19; 16a/19
zurnā ur- zurna ve boru çalmak.
-dılar 16b/15
-up 12b/19; 16a/1; 16a/19
- zurnāpa** (A) zürafa.
8b/21
-durur 5a/1
- zūḥal** (A) güneşe yakınlık bakımından altıncı, büyüklük bakımından ikinci, dünyanın çevresindeki turunu 29, 46 yılda tamamlayan gezegen; satürn.
35a/4
-de 36a/17
- zūhre** (A) çoban yıldızı.
35a/2; 42b/14
-ye 36a/20
zūhre-yi fer parlayan yıldız.
26a/16
zūhre-yi zehrā parlayan yıldız.
36b/2
- zülāl** (A) içimi hoş, güzel soğuk su.
zülāl-i ḥızr 39a/21
- zū’l-Celāl** (A) celal, ululuk sahibi, Allah.
4a/20; 27b/4; 48b/21; 66a/11
- zūlf** (F) yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.
-üñ 14a/11
- üñi 53b/16
zūlf-i ‘**anber** güzel kokan saç.
39a/18
Ayrıca bk. **çin-i zūlf; şām-ı zūlf**.
- zümürüd** (A) zümrüt taşı.
10a/15; 46b/13
-den 10a/11
- 3.3. Özel Adlar Dizini**
- ‘**Acem** (A)
26a/13
-den 15b/2
- ‘**Acer**
‘**Acer yāḥū bin Şādık**
45a/2
- Ādem**
Ādem-i Hafī
19b/7
- Āḫ-ı Melīḥ**
5b/14; 34a/19
-üñ 5b/12
Āḫ-ı Melīḥ Küstāḫ
5b/11; 5b/12; 34a/16
- ‘**Ahdil**
‘**Ahdil cinn**
9a/19; 9a/11; 9a/19; 9b/2; 9b/5
-e 9b/2
- Aḫmed**
1b/10; 1b/6; 39a/15; 53b/9
-e 31a/5
Aḫmed-i mürsel
26a/10
- Aḫter**
-in 12b/17
- Aḫdāḫ**

- 14b/3;14b/6
-ı 12b/21
-ıla 12b/17
- ‘**Ākıbet**
‘**Ākıbet Cāzū**
65a/13
‘**Ākıbet cinn**
8a/1
‘**Ākıbet dīv**
15a/5
- ‘**Aķīm**
68a/2
‘**Aķīm-i Cāzū**
7b/10; 7b/11; 7b/14; 7b/17;
7b/18; 7b/20
-yı 7b/19
‘**Aķīm kal’ası**
-sından 8b/7
-na 65a/18
‘**Aķīm Kuyusu**
-n 68a/6
-nda 7b/15
-nuŋ 68a/2
‘**Aķīm ŧahrāsı**
-na 65a/18
Ayrıca bk. **ka’ayı ‘Aķīm.**
- ‘**Aķrān**
‘**Aķrān ŧāh**
12b/11; 12b/15; 14a/20; 15a/6;
15a/16; 16a/16; 16b/18
-uŋ 13a/1
1b/21; 12a/6; 30b/7; 34b/20;
40b/10; 51b/6; 57a/1
- ‘**Aķranūŧ**
62b/21; 63a/7
- ıla 12b/17
-uŋ 63a/8
- ‘**Anķ**
‘**Anķ bin Kāyīm**
-di 45a/18
- ‘**Amāliķa**
4a/4; 40b/1; 40b/16; 42a/20;
44a/11; 44b/17; 44b/20; 46b/8;
48a/18; 49b/21; 57a/18; 57b/3 ;
59a/8; 60a/14; 64a/13
- ‘**Arab**
12a/6; 12a/8; 30b/7; 34b/20;
40b/10; 51b/6; 56b/15; 57a/1
-lar 12a/11
‘**Arab dilince**
37a/18
‘**Arab u ‘Urebā** 4a/5; 39b/8;
40a/21; 40b/16; 42a/20; 44b/16;
45b/6; 48a/18; 57a/19; 60a/9;
61b/17
Ayrıca bk. **Mālik-i Mıŧr-ı**
‘**Arab.**
- ‘**Arabī**
42a/18
- ‘**Araķān**
‘**Araķān-ı Cāzū**
8a/10
- ‘**Āŧaf**
4b/9; 12a/20; 12a/21; 13b/9;
17b/17; 17b/19; 18a/9; 33b/20;
45b/14; 49a/2; 49a/6; 49b/8
-a 18a/11; 17b/17; 64b/10
-ıla 4b/12; 5b/7; 5b/20; 6a/2;
33b/3; 44b/19; 41b/9; 46b/15
‘**Āŧaf bin Berħiyā**

- 12b/10; 17b/15; 17b/16; 18a/9;
39b/14; 46b/8; 49a/4; 60a/10;
61a/8
-nuḡ 49a/2
- Aşda'**
64a/14
5b/6
Ayrıca bk. **Tubba' bin Aşda'**
- Åşenhā**
Åşenhā Åzer Åhī
45a/1
- Aşnāyil**
45a/11
- Aş'yā**
Aş'yā peygāmbēr
45a/8
- Aţfāş**
13b/10; 16b/1
Aţfāş Ḥan
13a/4; 13a/10; 13a/15; 13b/3;
15a/18; 15b/16; 15b/20; 16b/1;
17b/3
-a 16b/1
-ı (iy.) 15b/17; 16a/5; 13a/1
Ayrıca bk. **melik-i Aţfāş Ḥan.**
- Aţlamūs**
56b/7; 57a/10
-dı 56b/7
Aţlamūs Şāh
-dan 57a/13; 57a/15
- Åvī**
45a/14
- Aydıncık**
Aydıncık limānı
-ndan 12b/19
- 'Åzer**
'Åzer Yāhū
11b/1; 11b/18; 11b/21; 12a/3
'Åzer Yāhū bin Nāşen
11a/20; 11b/19
-e 45b/18
'Åzer yāhū pehlevān
11b/18
- Åzūneyrām**
45a/2
- B.**
Bād-pāy
54b/5; 54b/14; 54b/17; 54b/18;
54b/20; 55a/2; 55b/6; 56b/3
-ı 54b/13; 54b/19
Bād-pāy-ı 'Ayyār
54b/4; 54b/9; 54b/15; 56b/2
-uḡ 54b/7
- Bağdād**
4a/5; 5b/6; 40b/1; 42a/21;
44b/17; 44b/20; 46b/8; 46b/15;
48a/18; 57b/3; 59a/9; 60a/11
Bağdād ḫalifesi
56b/6; 44b/20; 46b/15; 57b/3
- Baḡr**
Baḡr-i 'Ummān
16a/3
Baḡr-i Zulumāt
59a/11
-a 43a/11
-da 6a/16
- Başra**
Basra Balı
31a/11; 37b/9
-dur 21a/13; 37b/1

- durur 33a/19
-ıyla 31b/26
- Behrām**
45a/17; 48a/11
Behrām bin Kehrām
-ıdı 54a/13
Ayrıca bk. **cellād-ı Behrām.**
- Beḥter**
-ile 12b/17
- Bekr**
Bekr-i eṣ'şiddik
1b/8.
- Berķ**
Berķ-ı Cāzū
7b/7; 8a/2; 8a/14; 8a/17; 8a/18;
8a/21; 8b/10; 9b/4; 9b/9; 9b/11
-nuḡ 8b/11; 7b/10; 7b/16; 8a/9
-yla 8b/17
- Berrāķ**
Berrāķ-ı cinn
9a/9
- Betsū'**
45a/5
- Burusa**
13a/14
-dan 12b/20
Burusa ovası
-nda 13a/9
- C.**
- Cābūd**
Cābūd-ı Müneccim
45a/1
- Cābūlgā**
Cābūlgā şehri
- nde 68a/8; 68a/9
-ndedür 68a/6
-ne 67b/22; 68a/1
- Cālūsi**
Cālūsi dīv
8b/18
- Cāmī**
-ler 60b/19
- Cān**
Cān bin Cān ḳal'ası
-durur 53a/7
-na 63a/13
-nda 63a/17
-nuḡ 53b/20; 63a/12
- Ca' ca' a**
Ca' ca' a-yı dīv
7b/3; 8a/4; 8b/13
-e 7a/19
Ca' ca' a-yı ehramen
-üḡ 65a/12
- Cebra' il**
22a/21; 22a/18; 24b/13
- Celāleddin**
Mıṣr sultānı Celāleddin
62a/2; 62a/19; 63b/7
-den 51b/5
-üḡ 64b/21
Mıṣr sultānı Celāleddin
ḫāzretleri
-ne 61a/2
- Cellād**
Cellād-ı Behrām
49b/10
- Ceyḡun**

5a/5	40a/20; 59a/7
Ceyhūn şuyı	-uŋ 4a/4
4b/3	Dāvud oğlı Süleymān
Cezāre	67a/10
Cezāretü'l-kübrā	-dur 35a/16
da-3a/10	Ayrıca bk. Dāniyal bin Dāvud;
Cimşid	İmnūn bin Dāvud; Naşen bin
30b/11	Dāvud; Şaftiyā bin Dāvud;
Cimşid Şāh	Süleymān bin Dāvud;
30b/11	Tayra'um bin Dāvud.
Cind	Demdemegi
rūh şāhı Cind	Demdemegi Cāzū
7b/1; 7b/12; 8b/13; 9a/8; 9b/6;	8b/2
9b/15	Denes
-e 7a/19	17a/18
Ciş	-e 16b/19
Ciş-i Cāzū	-le 16b/19
9b/16	Denes-i mel'ūn
Ciş-i Ündülüsi	16a/10
16b/7; 16b/8	Dırahtistān
Ç.	-a 42a/16
Çin	E.
Mısr sultānı Çin	Ebū Bekir
63a/1	61b/3; 61b/4
D.	-ile 61a/2
Daḥḥāk	Ebū Bekr
26a/16	-üŋ 61b/2
Ayrıca bk. mār-ı Daḥḥāk	Eflāṭūn
Dāniyal	Eflāṭūn-ı ḥakīm
Dāniyal bin Dāvud	6b/14
45a/20	Eflāṭūn-ı Yūnānī
Dāvud	2a/19; 6b/20; 14a/17; 26b/2;
66a/5	39b/6; 53b/19
Dāvud peygāmbir	Efrāsiyāb
	27a/4

Ehyā	8b/6
Ehyā bin Şisā	Feleştin
45a/3	26b/6
Endelüs krş. Endülüs.	Ferhād
13a/6; 13b/2; 16b/19; 17a/8;	14a/2
17a/10; 17a/19; 17b/12; 17b/6;	Fırat
17b/9; 26b/7; 26b/8; 27a/6;	Fırat şuyı krş. Furat şuyı.
27a/7	6b/14
-i 17b/9	Feylesof
Ayrıca bk. melik-i Endelüs.	14b/7; 14b/18; 14b/21; 15a/11
Endülüs krş. Endülüs.	-ı (iy.) 15a/11
13a/12	Feylesof-ı hākīm
-i 12b/21	15a/3; 15a/6
Erdevān	-i (iy.) 15a/8; 15a/18
13b/3	Ayrıca bk. vezīr-i Feylesof-ı
-dan 14a/18	hākīm.
Erdevān Şāh	Firdevs
-ıla 13b/2	24b/12
Eydefenüs	Ayrıca bk. cennet-i Firdevs.
28b/21; 29b/7; 39b/18	Firdevsī
Eyleye	2a/18; 7a/3; 8a/16; 14a/16;
Eyleye bin İşā	26a/10; 31a/5; 39a/16; 39b/2;
45a/10	47b/6; 69a/16; 69a/21; 69b/9
Eyleyevü Şāh	-den 1b/12
-dan 45b/2	-nüñ 13b/19; 14a/8; 14a/9;
Eyyüb	25b/19; 26a/8; 39a/8; 39a/13;
bk. şabr-ı Eyyüb.	39a/15; 39b/4; 53a/20; 53b/7;
F.	53b/17; 69a/9
Fārsī	-ye 2a/6; 14a/5; 26a/9; 53b/10
Fārsī dilince	Ayrıca bk. kemīne-yi Firdevsī.
37a/18	Furat krş. Fırat şuyı.
Fātiḥ	Furat şuyı
-ile 12b/17	-nuñ 60a/5
Felek	G.
Felek cāzū	Ġaryāğānuş

20b/6; 20b/9; 26a/3; 65b/8	-a 11a/1
-dur 18b/15	-ıla 55a/13
Gelinüs	hazret-i Yūsuf
29a/18; 29b/8; 39b/18	66a/4
-ile 28b/21	Hendāl
Gülek	-ıla 12b/17
Gülek derbendi	Heyhāt
58b/9	Heyhāt şahrāsı
-nüñ 61b/14; 61b/15	-na 31b/16
Gülek kal' ası	Ħızır
-nuñ 63a/11	27a/20; 27b/3; 27a/20; 27b/5;
Girdigār	39a/12; 66b/10; 66b/20; 67a/3;
7a/14; 13b/14; 14a/6; 33a/1;	67b/4; 67b/6; 67a/8; 67a/19;
65b/18	67a/21; 67b/8; 67b/9; 67b/10;
H.	67b/21; 68a/2; 68a/14; 68a/15;
Ħabeş	68a/17; 68b/1; 68b/3; 68b/4;
7b/7; 41a/15	68b/16
Hābīl	-a 53b/4
66b/1	-dan 67a/18
Ħāmid	-dur 68b/18
39a/15	-durur 27b/1
Hārūt	-ı (iy.) 27b/6
bk. zecr-i Hārūt.	-uñ 68b/7; 68b/10
Ħavvā	Ħızır-ı zamān
bk. Ħüsn-i Ħavvā.	68b/11
hazret	Ħızır peygāmbet
hazret-i ' Ālī	10a/3; 27a/19; 68a/12
69b/7	-e 6b/18
hazret-i İdris	Ħızır-u zinde
-çün 66a/2	27b/6; 67a/6; 67a/19; 67b/8
hazret-i Mūsā	ĥızır-veş
66b/5	27b/6
hazret-i Süleymān	Ayrıca bk. du' ā-yı ĥızır; zülāl-i
44a/20; 57b/8; 59b/8; 59b/11	ĥızır.
	Ħicāz
	-ı 10a/12

Hidbā	-dur 34b/14	İlyā Şāh	63a/15
Hind	35a/6	-uᅇ 65a/1	Ayrıca bk. şāh-ı İlyā
Hurᅇ	Hurᅇ bin Sīsā	İlyās	İlyās peygāmbere
	45a/3		27a/19
Huten		İlyāvü krş. İlyā.	İlyāvü Şāh
	39a/21		-1 (iy.) 62b/8
Hümāyün	Hümāyün Şāh		-uᅇ 52a/3
	7a/20; 8a/12; 8b/19	İmnün	İmnün Bin Dāvud
	-ıla 65a/14		45a/17
	-uᅇ 7a/16; 65a/11	İrān	39b/9.
Hüsrev		İrdivān	İrdivān Şāh
	-e 14a/1		-ıla 13a/16
I.		İstefenüs	29a/1; 29b/7; 39b/18; 39b/20; 40a/5; 57b/13; 58a/1
Ildırım	Ildırım ᅇān Bāyezīd		İstefenüs bin ᅇayşere
	1b/13; 69b/3		40a/8
	Ildırım Bāyezīd	İsā	-nuᅇ 22a/18
İ.			İsā ᅇazreti
İbn-i	İbn-i Yāmin		-n 53b/4
	45b/1		İsā ibni Meryem
İblīs	17a/6 ; 41a/1; 41a/2;		-üᅇ 22b/6
	İblīs-i la' in		İsā-yı rūᅇ-ullah
	7a/10; 41b/1; 67a/21; 67b/3		55b/4
İkizce	İkizce derbendi	İsbir	
	-n 14a/21		
İlyā	krş. İlyāvü.		
	51b/14; 62b/17		

45a/19	-uŋ 31a/8
İsbira Han	Ḳāf-be-ḳāf
-ıdı 45a/20	67a/11
İshāk	Ayrıca bk. kūh-ı Ḳāf; Sîmurğ-ı Ḳāf; sultān-ı kūh-ı Ḳāf.
hink-i İshāk	Ḳafdüz
-dan 59b/13	-ıla 12b/17
İskender krş. Sikender.	Ḳāhir
Sedd-i İskender	10a/10; 10a/17 ;10a/19; 10b/4; 10b/6; 11a/9
16b/10; 42a/14	-üŋ 10a/11; 10b/4
-leyin 16a/6	Ḳāhir bin Sām
sedd-i Sikender	9b/21; 10a/2; 10a/3; 10a/7; 10a/15; 10b/2; 10b/9; 10b/17; 10b/18; 10b/19; 10b/21; 11a/5; 11a/6; 11a/7; 11a/9; 11a/11; 11a/15; 11a/16; 11a/18
42b/5; 44a/9	-a 9b/20; 10a/10; 10a/20; 10b/13; 11a/8; 11a/14
İsmā' il	-am 10a/7
24b/13	-ı (iy.) 10a/4; 10a/7; 11a/12
İsrāfil	-ıla 10a/12
24b/21; 42b/15	-uŋ 10a/19
İsrāfil-veş	Ḳāhir bin Sām Suvār
39a/7	-a 9b/18
İbrāhīm	Ḳāhir-i cinnī
İbrāhīm peygāmbir	9a/15
-e 24b/13	Ayrıca bk. ḳışsa-i ḳāhir bin Sām Suvār.
K.	Kākül
Kā' be	ḳal' a-yı Kākül
-yi 53b/17	58b/9
bk. nūr-ı Kābe.	-üŋ 59a/2
Ḳābūs	
Ḳābūs perri-ḥān	
8b/20	
Ḳāf (A)	
22b/10; 53b/9	
-a 14b/11; 15b/3; 15b/8; 18a/2; 36b/8	
-dan 14b/11; 15b/3; 15b/8; 18a/2; 36b/8	

Ḳālūn

-dan 55b/5

Ḳālūn-ı Ḥakīm

55b/5

-idüm 55a/18

Ḳānūs**Ḳānūs-ı perri-ḥān**

8b/21

Ḳaraman

58a/5; 58b/8

Ḳaraca**Ḳaraca Tağ**

13a/16

Ḳarneyn

2a/5

Ḳartūs

39b/13

Ḳartūs-ı ‘Ādī

29b/12; 39b/13; 39b/16; 41b/12

Ḳāsım

1b/6; 53b/9

Ḳaštāgu**Ḳaštāgu Hūriş**

-e 35b/1

Ḳays

56a/1

-un 17a/16; 17b/1

Ḳaytān

-ı 43b/20

-uḡ 43b/19

Ḳaytān-ı Rūm

-ı 43b/18

Kāz**Kāz peygāMBER**

5b/7; 39b/15; 44b/20

-le 33b/3

Kerbelā

-da 1b/2

Keyḳubād

6a/18; 15b/1; 27a/3; 27a/17

-ı 27a/4

-ıçun 27a/3; 27a/17

-uḡ 3a/9; 6b/2; 6b/6

Keyḳubādseh

26b/6

Ḳılbaraḳ

8b/1

Ḳıslān

-ıla 12b/17

Ḳıyāḳı**Ḳıyāḳı cinn**

9b/3

Ḳoştantıneyye

12b/12

Kudūs

57a/19

Kulzum**Deryā-yı Ḳulzum****Ḳurtūs**

-uḡ 42a/5

Ḳurtūs-ı ‘Ād

42a/3

Ḳurtūs-ı ‘Ādī

41b/14; 41b/15; 42a/4; 56a/1;

56a/7

-ye 41b/13; 41b/15; 56a/7

-yi 56a/6	54b/17; 54b/21; 55a/7; 55a/16; 55b/14; 57a/11; 57a/14; 60a/9
Ḳuṭb	
Ḳuṭb 'ul-Aḳṭāb	-e 48b/9; 50b/4; 56b/3; 61a/2
41b/7	-i (iy.) 44b/3
L.	-ile 46b/14
Lāt	-üŋ 50b/19
12a/12	Māḳıs
Lāḳıs	Māḳıs bin Ladiḳ
Lāḳıs-ı Cāzū	9a/12
9a/5	Mālik
Lāvī	Mālik-i Mıŧır-ı 'Arab
45a/14	48b/2
Loḳmān	Ma' rek
6a/2; 25a/18; 33b/10; 34a/6; 34b/9; 34b/13	Ma' rek-ı Cāzū
-a 4a/13; 51b/7; 61a/5	8b/3
-ı (iy.) 34b/11; 50b/17	Manyās
-ıdı 45b/14	Manyās göli
-ıla 33b/9; 41b/9; 49b/7	12b/20; 13a/7
-u 7a/2	Maŧrıḳayn
-uŋ 34a/20	10a/18
-uŋdur 6b/20	-a 10a/20
Loḳmān-ı devrān	Medīne
34b/9	57a/19
Loḳmān-ı ekber	Mekke
25b/5; 34a/17; 49a/16; 57a/14	44b/17; 57a/19
Loḳmān-ı ḩakīm	Mervān
4a/16; 4b/7; 4b/12; 5b/20; 6b/18; 6b/19; 6b/21; 14a/17; 15a/10; 18a/8; 25a/20; 26b/2; 33b/2; 33b/7; 34a/2; 34a/8; 34a/12; 34a/16; 34a/17; 34a/18; 34b/11; 35a/10; 39b/6; 39b/15; 41a/8; 41a/10; 41b/12; 41b/15; 44b/4; 44b/10; 44b/19; 46b/8; 48b/11; 50b/5; 50b/19; 53b/19;	Mervān-ı ḩar
	1b/12
	Meryem
	22a/19; 22a/20; 22b/1; 22b/2; 22b/4
	-e 22b/3
	-üŋ 22b/1; 22b/4
	Ayrıca bk. 'İsā ibn-i Meryem.

MıŖır

48a/19; 52b/5; 52a/6; 61a/1;
61a/10; 61b/17; 61b/19; 62a/72;
62a/8; 62a/19; 62a/21; 62b/19;
63a/6; 63a/15; 63a/17; 64b/7;
64b/21

-1 (be) 51b/7

-a 66a/4

Ayrıca bk. **Mālik-i MıŖır-ı**
‘Arab; melik-i MıŖır; mülk-i
MıŖır; nāme-i MıŖır; sulţān-ı
MıŖır; Ŗāh-ı MıŖır.

Mihrāc

Mihrāc peygāber

45a/9

Muhammed

6a/5; 23b/4; 25a/6; 36a/10;
66a/7; 69a/18; 69b/21

ibn-i Muhammed Hān

-uŖ 69b/3

Muhammed MuŖafa

25a/3

Muhammedullah

4b/5

Ayrıca bk. **nūr-ı Muhammed.**

MuŖafā

1b/6; 6a/8; 38b/18; 39a/15;
47b/8

-ya 8a/16; 9a/16; 11b/19;
12a/12; 12b/9; 13b/2; 14a/10;
14a/17; 15b/15; 18a/8; 25a/9;
25b/4; 26a/11; 26b/1; 27b/7;
32a/12; 36a/10; 37a/5; 37a/14;
42b/17; 43b/5; 45b/14; 49a/19;
52a/2; 53a/21; 53b/11; 55b/4;
55b/12; 57a/11; 59b/4; 61a/1

Ayrıca bk. **cān-ı MuŖafā.**

Müelhil

Müelhil cinnī

9a/11

N.

Nārih

Nārih peygāber

45a/8

NāŖen

48b/14; 48b/15

NāŖen bin Dāvud

45a/21

NāŖen peygāber

5b/8; 39b/15; 48b/17; 60a/10

-den 48b/14

-le 33b/3; 44b/19

NāŖen peygāber ‘aleyh

Nīl

Nīl Ŗuyı

23b/11

Nūh

-a 66a/6

NūriŖ

bk. **Ťamağ-i NūriŖ.**

O.

Oynazu

Oynazu bin İŖā

45a/13

Ozan

Ozan Ŗāh

13a/2

Ö.

‘Ömer

61b/3; 61b/4

-e 61b/3

R.

Rābūd

Rābūd bin Nāsi	Şādık
45a/4	Şādık bin Uyāşer peygamber
Ra' d	45a/8
Ra' d-ı Cāzū	Şādık Kūhn Seyyid
8b/1	45a/1
Rādi	Şaftiyā
Rādi bin İşā	Şaftiyā bin Dāvud
45a/14	45a/18
RađiyAllāhu ' anhu	Şafvān
61b/2	55b/13
Raḥmān	Şafvān bin ' Affān
13b/15	45a/15; 55b/7
Rūḥ	Şaḥr
rūḥ şāhı Cendān	Şaḥr-ı Nār
65a/14	53a/8
rūḥ şāhı Cinn	-uḡ 36b/19
7b/1; 8b/13; 9a/8; 9b/6; 9b/11; 9b/11; 9b/15	Ayrıca bk. Süleymān bin Şaḥr-ı Nār.
-e 7a/18	Şalşalı
Rūm	Şalşalı div
4a/6; 48b/7; 49b/3; 49b/13; 57b/6; 57b/10	8b/14
Ayrıca bk. ervāh-ı Rūm; leşker-i Rūm; kayşer-i Rūm; melik-i Rūm; Milk-i Rūm; sulṭān-ı Rūm.	-üḡ 8b/16
Rūmī	Sām
-ler 48b/8	6b/2; 7a/7; 7a/9; 7a/10; 7a/16; 11a/10; 27a/5; 66a/18; 66a/21; 67a/3; 67a/5; 67a/9; 67b/8; 67b/10; 68a/3; 68a/18; 68b/4; 68b/7; 68b/8
Rüstem	-a 6a/20; 7b/19; 67a/5; 68b/3
2a/4; 3a/11; 3a/14; 3b/2; 3b/5; 6a/11; 6b/2; 6b/7; 27a/5	-ı 6a/12; 7a/17; 6b/1; 6b/8; 6b/16; 6b/18; 7a/6; 7a/10; 7b/14; 7b/18; 65a/17; 66a/11
-e 6a/9	-ıla 67a/4
-i 6b/8	-uḡ 6a/16; 6b/15; 7a/7; 7a/11; 66a/16; 66a/17; 68a/3; 68a/15
-ile 3a/8	Sām-ı Süvār
-üḡ 3b/9; 6a/10	
S.	

6b/5; 7a/12; 8b/12; 67b/1;
67b/9; 67b/10; 68a/16; 68b/2;
68b/3; 68b/12

-a 55a/5

-ı 27a/18; 68b/8

-uŋ 68a/12

Sām Sūvār

65a/9; 65a/18; 66a/11; 66a/13;
66b/14; 66b/15; 66b/21; 67a/5;
67a/18; 68a/2

-a 7a/5; 9b/18; 65a/10

-dan 9b/11

-ı 7b/15; 65b/8

-uŋ 66a/14

**Sām Sūvār bin Nerrīmān bin
Kerrīmān**

27a/3

Ayrıca bk. **Ḳāhir bin Sām;**
Ḳıṣṣa-i Ḳāhir bin Sām Sūvār;
Ḳıṣṣa-i Sām Sūvār.

Şan'ām

Şan'ām cinnī

9a/11

Şāni'

-üŋ 22b/20

Şāni'-i Ḥaḳḳ

4a/20

Şār

45a/19

Şem'ün

45a/13

Sikender krş. İskender.

40b/4

Sîmurġ

2b/3; 2b/8; 2b/13; 2b/15; 2b/20;
2b/21; 3a/10; 3a/12; 3a/13;

3a/15; 3a/20; 3a/21; 3b/2; 3b/4;
3b/6; 3b/7; 3b/8; 3b/9; 3b/11;
6a/10; 6a/12; 6a/21; 6b/7; 6b/8;
6b/11; 6b/14; 6b/17; 9a/10;
14b/6; 30a/2; 30a/4; 30b/21

-a 14b/6

-dur 3a/17

-durur 3a/18

-ı (iy.) 2b/7; 2b/9; 3a/19; 37b/21

-ıla 2b/12; 3a/11; 4a/14; 6a/9;
14b/4; 37b/21

-uŋ 2b/2; 2b/4; 2b/12; 3b/1;
4b/1; 6a/11; 6b/9; 6b/11; 38a/2;
38a/3; 50a/17

Sîmurġ-ı Ḳāf

2b/16

Sîmurġ kuşı

2b/7; 4b/7; 7a/5

Ayrıca bk. **vezîr-i Sîmurġ;**
Süleymān-ı Sîmurġ.

Sinob

Sinob ḳal'ası

-n 58b/21; 57b/6

-na 50a/7

-ndan 58b/21

Sinob şahrası

-nda 57b/10

ḳal'a-yı Sinob

-da 50a/4

Sitem

Sitem Ḥan

-ıla 12b/16

Sitem Ḥan-ı Endelüs

-ı 17b/9

Sivās

Sivās şahrası

-na 3b/13	18/21; 23a/16; 23a/20; 26b/12;
Sīvās ƙal'ası	26b/13; 29a/2; 29a/10; 29a/12;
58b/13	29a/13; 29a/20; 29b/11; 29b/13;
-n 5a/9; 14b/8; 58b/15	29b/14; 32b/15; 32b/16; 33a/9;
-na 14b/3	35b/19; 38b/5; 39b/21; 40b/20;
-nuŋ 4a/6; 4a/8	41a/21; 41b/8; 41b/11; 41b/14;
ƙal' a-yı Sīvās	41b/15; 42a/13; 44a/2; 44b/3;
5b/10; 42b/1	44b/945b/8; 46a/15; 46b/4;
-ı 58b/12	46b/16; 47b/9; 47b/21; 48a/3;
-uŋ 5b/10	48a/17; 49a/21; 49b/7; 49b/19;
Ayrıca bk. ƙal' a-yı Sīvās.	49b/21; 50b/7; 51a/11; 51a/15;
Şu' bān	51a/20; 51b/4; 51b/6; 53a/2;
-ı 8b/19	53a/3; 53a/4; 54a/6; 57b/6;
Şubān-ı Cāzu	57b/20; 58b/14; 58b/15;
9b/4	57b/17; 59a/1; 60a/12; 62a/8;
Sührāb	63b/6
ƙal' a-yı Sührāb	-dan 3a/9; 5a/5; 11b/4; 12a/4;
-dan 14a/21	14b/5; 17a/21; 23a/21;
Sührāb Şāh	28a/15; 43b/20; 46a/12; 49a/10;
5b/6; 44b/21; 46b/8; 46b/15;	49a/14; 49a/20; 49b/1; 50a/11;
57b/13; 59a/8; 60a/11; 60a/13;	51a/10; 58b/8; 62a/6; 62a/15
64a/13	-dur 17a/5; 32b/13; 29a/4;
-a 40a/15	62b/4
-dan 50a/1	-ı (iy.) 15a/10; 15b/2; 15b/6;
Ayrıca bk. Tubba' -yı Sührāb.	15b/9; 16a/9; 29b/16; 35a/15;
Süleymān	40b/18; 42b/4; 63a/12; 66a/9
(295 defa geçer).	-ıdı 45a/19
-a 2b/18; 2b/19; 2b/21; 3a/2;	-içun 57b/7
3a/4; 3a/6; 3a/7; 3b/13; 3b/14;	-ıla 4b/5; 11a/19; 12a/19;
3b/16; 3b/17; 4a/10; 4a/16;	12b/10; 17a/2; 35a/10; 44b/2;
4a/19; 5b/4; 5b/5; 5b/14; 5b/17;	46a/3; 50a/18; 54b/21; 62a/15;
6a/19; 6b/16; 12a/13; 12a/14;	67a/11
12a/15; 12a/16; 12a/20; 12a/21;	-uŋ 3b/15; 4a/18; 5a/14; 5a/15;
14b/4; 14b/5; 14b/7; 14b/8;	5b/7; 5b/17; 6a/3; 6a/18; 6a/21;
14b/10; 14b/13; 15a/1; 15a/9;	6b/2; 6b/6; 6b/15; 11b/2; 11b/5;
15a/13; 15b/3; 15b/4; 15b/6;	12a/18; 14b/19; 14b/20; 15a/1;
17a/2; 17a/3; 17a/9; 17b/15;	15a/3; 15a/12; 15a/19; 15a/20;
	15b/7; 16a/12; 18a/14; 24a/21;
	27b/15; 28a/2; 28a/3; 28b/14;
	28b/17; 29a/3; 29a/4; 29a/8;
	29a/11; 30a/10; 30a/16; 30a/21;
	30b/4; 30b/13; 32b/18; 35a/17;
	35a/18; 40a/1; 40a/5; 40b/2;
	40b/5; 40b/17; 41a/2; 41b/3;
	42a/8; 42a/9; 42b/5; 44a/16;

44a/20; 44a/21; 45a/1; 45a/15;
45a/16; 45b/1; 45b/2; 45b/8;
46a/2; 47a/6; 47a/11; 47a/15;
48b/3; 49a/6; 49b/4; 50b/2;
50b/13; 51a/3; 51a/9; 52a/2;
52b/19; 52b/21; 56a/2; 57b/5;
58b/17; 58b/20; 59a/12; 59a/14;
60a/5; 60b/7; 60b/12; 60b/19;
61a/5; 62b/21; 64a/16; 64b/2;
63b/9; 67a/1

Süleymān ‘aleyk

18a/21; 33a/9

Süleymān bin Şaḥr-ı Nār

36b/12; 36b/16

-a 36b/13

-ı 36b/7

-uḡ 36b/9; 36b/17

Süleymān ḥazreti

4a/2; 5a/9; 5a/10; 5b/18;
15b/11; 26b/19; 29b/15; 34b/9;
46b/6; 47a/19; 49a/2; 53b/21;
55a/4; 64a/9

-n 58b/19

-nde 57b/21

-nden 30a/7

-ne 3b/19; 5a/17; 6a/4; 6a/19;
28a/7; 44a/19; 44b/1; 51a/12

-nüḡ 10a/21; 10b/1

-yle 3b/21

Süleymān-ı ‘ālem.

60b/1

Süleymān ‘Aleyhi's-selām

4a/21; 4b/12; 5a/3; 5a/7; 5b/5;
5b/21; 11b/5; 11b/10; 12a/14;
18a/9; 18a/18; 18a/19; 18b/10;
29b/19; 30b/13; 34a/14;
39b/10; 40b/5; 41b/11; 44a/13;
47a/21; 48a/10; 48b/11; 49a/4;
49b/8; 50b/4; 54a/21; 57a/13;
58a/2; 58a/20; 64b/6; 65a/17

Süleymān ḥazreti ‘Aleyhi's-selām.

26b/19; 30b/19; 33b/5; 35b/1;
36a/3; 36a/11; 36b/5; 37a/5;
37a/15; 37a/20; 39b/7; 48a/14;
48b/18; 57b/2; 59a/4; 59b/18;
60a/3; 65a/9

Süleymān dergāhı

-nda 63b/19

-ndan 52b/8

-na 45b/7

-nuḡ 60b/4

Süleymān bin Cān

7b/16

Süleymān bin Dāvud.

3a/12; 5b/21; 23b/2; 23b/5;
24b/10; 24b/14; 34a/12

-dan 14b/2

-ı 25a/11

Süleymān bin Şaḥr-ı Nār

36b/12

-a 36b/13; 36b/16

-ı (iy.) 36b/17

-uḡ 36b/8; 36b/17

Süleymān-ı ḥafı

21a/19; 21b/3; 21b/20; 22a/8;
22b/7; 22b/8; 22b/9; 23a/7;
23b/1; 23b/8; 23b/9; 23b/13;
23b/16; 24a/10; 24a/15; 24a/21;
24b/7

-nüḡ 23a/8; 24b/6; 24b/10

-ye 21a/21

Süleymān ḥazreti ‘aleyhi's-selām

33b/5; 35b/1; 36a/3; 36a/11;
36b/5; 37a/20; 37b/18; 39b/7;
48a/14; 48b/18; 59a/4; 60a/3;
64a/12

Süleymān kışşasın 9a/16;
14a/16; 52a/21; 53b/5

Süleymān-ı nebī

6a/8; 24a/4; 25a/18; 55b/13;
59b/21

-nüñ 60b/1

-den 56a/8

**Süleymān-ı nebī ‘Aleyhi’s-
selām**

6a/9

Süleymān-ı şehriyār

55b/11

Süleymān-ı zamān 2a/18; 4b/7;
4b/16; 35a/12; 39b/17; 40a/9;
41b/16; 44a/4; 46a/15; 47a/7;
47b/1; 47b/10 ;48a/6; 48b/7;
48b/11; 49b/14; 50a/12; 50a/15;
50a/16; 50b/5; 55a/16; 55b/8;
57a/17; 57b/9; 57b/13; 61a/6

Süleymān peygāmbēr

31a/19; 31b/1; 33a/8

-üñ 34a/21; 52b/13

**Süleymān peygāmbēr ‘aleyhi’s-
elām**

19a/16; 26b/4; 31a/19; 31b/1;
37b/18; 59b/5

Süleymān-ı Simurg

38a/1

Ayrıca bk. **şāh Süleymān; şāh-ı
Süleymān; Şāh-ı Süleymān-ı
Resūl, taht-ı Süleymān.**

Süleymān

Süleymān-nāme

6b/21; 26a/2; 62b/1; 69b/5

-den 52a/2; 53b/20

-si 26a/19; 39b/4; 62a/21

-sidür 39b/3

-sin 62a/13; 63a/20

-sini 53b/10; 63a/20

Süleymānuñ nāmesi 64b/7

-n 63b/5

Ayrıca bk. **kitāb-ı Süleymān-
nāme; nāme-i Süleymān.**

Sürhāb

bk. **ḳal‘ a-yı Sürhāb.**

Süveydān

Süveydān Cāzū

-ya 8a/2

Süryānī

Süryānī dili

-ince 6b/19

Ş.

Şāmūş

-ı 12b/18

-ıla 12b/17

Şeddād

Şeddād-ı ‘Ād

57a/18

Şem‘ a

Şem‘ a bin İşā

45b/16

T.

Ṭağtağa

Ṭağtağa-ı Cāzū

8b/1

Ṭālis

Ṭālis Ḥan

8a/13; 35b/11

Ṭamağ

Ṭamağ-ı Nuriş

65b/1

Ṭamāhābınayāyıl

33a/9; 33a/10	44b/20; 46b/8; 46b/15; 57b/3; 59a/8
Tağrı	Tubba' İbnü's-Şeda'
10a/20	60a/13
Tarsūs	Tubba' -yı Sührāb
Tarsūs Şahrāsı	48a/2
-na 60a/2	
Tayra' um	U.
Tayra' um bin Dāvud	Ubil
45a/17	45a/11; 45a/12
Tevrāt	Ucm
40a/18	Ucm bin İṣā
-dan 18a/12	45a/15
Tiye	Ulubad
Tiye şahrāsı	Ulubad şuyı krş. Ulubat şuyı.
-na 7a/5	-nuḡ 16a/5
Tiye yazusı	Ulubat şuyı krş. Ulubad şuyı.
-na 6b/14	14a/21
Turan	-nuḡ 13a/14
39b/9	‘Ummān
Türk	baħr-i ‘ummān.
Türk dilince	‘Uṭārid
37a/19	35a/3
Ṭırāk	-e 36b/2
Ṭırāk-ı Cāzū	Uyāft
9a/18; 9b/1	Uyāft bin ḡū Nāsen
-nuḡ 9b/3	45b/1
-ya 9a/20	Uyāşer
Timur	48b/19; 48b/20
Timur-leng	Uyāşer peygāber
2a/5	33b/3; 44b/20; 49a/1
Tubba'	-e 48b/19
45b/13	Ayrıca bk. Şādık bin Uyāşer
Tubba' bin Aşda'	peygāber.
	Ü.

Ülker	Yese' bin Hüseye' peygamber
-i (iy.) 16b/18	45a/8
Ündülüs	Yünân
13a/2; 13a/10; 14a/20; 14b/1; 14b/7; 14b/15; 14b/20; 15a/6; 15a/16; 15a/21; 15b/1; 15b/5; 15b/20; 16a/2; 16a/6; 16a/7; 16a/10; 16a/16; 16a/18; 16a/21; 16b/1; 57b/11	53a/6; 58a/4; 58b/10; 61a/10; 61a/17; 62a/4
-ile 12b/16	Yünân Şâh
Ayrıca bk. cîş-i Ündülüs; melik-i Endülüs.	53a/13; 58a/21
Ündülüsî	-ı 26b/10; 53a/9; 58b/10; 58b/12; 63a/10
12b/15; 12b/18; 12b/21; 16b/7	-ıçun 27a/10; 27a/18
Niyüstan	-ın 53a/75
-a 59a/18	-ına 56a/13; 58b/7
Y.	-ını 14b/3
Yahû	-ıla 58a/3
Yahû bin Nâşen	-ının 62b/21; 63a/8
-i 11b/1	Yünân milki
Yahû Nâfâş	-inden 61a/17
45a/4	-ini 58a/4
Yâ'küb	Ayrıca bk. 'asker-i Yünân; 'azm-i Yünân it-; re'âyâ-yı Yünân; sulţân-ı Yünân; şâh-ı Yünân.
-ını 14a/15	Yünânî
Yâ'küs	bk. Eflâţun-ı Yünânî; ser-firâz-ı Yünânî.
Yâ'küs-ı perrî-ğân	Yunüs
9a/2	-ı 51b/11
Ye'cüc	Yūsuf
Ye'cüc Me'cüc	13b/18; 14a/15
28a/21; 65b/17	-a 62b/3
-ile 67b/1	Yūsuf-ı ħüsn
Yehüdâ	14a/15
45a/10	Yūsuf peygamber
Yehüyādâ'	45a/21
-ıdı 45a/11	Ayrıca bk. Ĥâzret-i Yūsuf.
Yese'	Yūsviyese

Yüsviyese Cāzū	40a/18
8b/4	-dan 18a/12
Z.	-uñ 66a/7
Zāl	Zāvilistān
2a/4; 3a/11; 3a/17; 3b/2; 3b/4; 3b/5; 3b/6; 6a/16; 6b/6; 6b/9; 27a/5	3a/18
-e 3b/3; 6a/9	Žehhām
-ıla 6b/7; 6b/8	Žehhām-ı cind
-üñ 3b/9; 6a/10	7b/18; 7b/19; 7b/20
Zāl-i dāsītān	Žehhām-ı cinnī.
2a/4; 3a/11; 3a/17; 3b/2; 3b/4; 3b/5; 3b/6; 6a/16; 6b/6; 6b/9; 27a/5	7b/12; 7b/13
Zāl-i destān	Zind
3a/8; 3a/14; 3b/10; 6a/13; 6a/21; 67a/2	bk. hızr-u zinde.
-ıla 3b/11	Zerrīn
Zebānī	Zerrīn şehri
-dür 9a/5	67b/2
Zebūr	Zibālūn
	45a/15
	Žulümāt
	baħr-i žulümāt

SONUÇ

XV. yüzyılın sonları ile XVI. yüzyılın başlarında yaşayan Firdevsî'nin asıl adı kaynaklarda Firdevsî-i Rûmî, Firdevsî-i Tavîl, Orhan bin Kenek, Şerafeddin Musa, İlyas bin Hızır, Şerafeddin İsa gibi farklı isimlerle anılmaktadır. Firdevsî, Süleymân-nâme-i Kebîr adlı eserini Fatih Sultan Mehmet emriyle yazmaya başlamıştır. Yedinci cildi tamamladığı dönemde Fatih Sultan Mehmet vefat eder. Bunun üzerine başa geçen II. Bayezid'in isteği üzerine eserini tekrar yazmaya devam etmiştir. Yavuz Sultan Selim döneminde de tamamlamıştır.

Firdevsî tüm hayatı boyunca birçok eser kaleme almıştır. Fakat ona ününü kazandıran eseri Süleymân-nâme-i Kebîr'dir. Eser nazım-nesir karışık bir şekilde ele alınmış olup, nesir kısımlarda anlatılan hikâyeler nazım kısımlarda özet şeklinde verilmiştir. Eserde tarih, tıp, felsefe, astronomi, ahlak gibi birçok bilgiyi bir arada bulmak mümkündür.

Üzerinde çalışmış olduğumuz 32. cildin iki nüshası bulunmaktadır. Bunlar Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi (Hazine 1528) ve İstanbul Belediye Yazmaları Muallim Cevdet Kütüphanesi (B.26)'nde bulunmaktadır.

Eserde Hz. Süleyman ve onun hayatı etrafında şekillenen olaylar anlatılmaktadır. Hz. Süleyman Sivas Kalesi'ni alabilmek için Rum imparatoru ile savaşı, onun hükümdarlığını elinden almak isteyenlere karşı mücadelesi, kuşlarla olan muhabbeti, ejderha ağzından, balık karnından kurtulan Sam Süvar'ın şeytanın isteği üzerine cinler tarafından kuyuya atılması ve helak edilme girişimleri ana konu olarak görülürken Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'i kurban ediş hikâyesi ve Hz. Meryem kıssalarından küçük bir bölüm, hak dinine inanılmasının gerekliliği ara konu olarak işlenmiştir. Aynı zamanda Firdevsî'nin sürekli olarak Allah'a yalvarma ve yakarıшта bulunması, Ondan af dilemesi, dünyanın faniliğinden bahsedip öteki dünya için çalışılmasının gerekliliğini sıklıkla vurgulamaktadır. Bu da onun tasavvufî bir eğitim aldığını en iyi şekilde yansıtır.

Firdevsî, bu eserini yazarken birçok araştırma yapmıştır. Kur'an-ı Kerim ve hadislerden yararlanmakla kalmayıp Tevrat gibi dini kaynaklar ve daha birçok yazılı kaynaklardan da yararlanmıştır.

Müellif, meclis başlarında, eserin giriş ve sonuç bölümünde süslü bir nesir tercih etmiştir. Bunlarında dışında eserin dili gayet sade ve anlaşılırdır. Deyimler yönünden de oldukça zengindir.

Eserin nazım nesir karışık bir şekilde yazılması ve kalıp ifade kullanımından dolayı Dede Korkut hikâyeleri ile benzerdir.

Metin dil özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesi özellikleri göstermektedir. Fakat bazı yuvarlak ve düz ünlülü eklerin bir arada kullanılması veya o dönemde gelecek zaman eki olan “-IsAr” eki ile “-AcAk” ekinin bir arada kullanılması Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçişin önemli bir göstergesidir.

KAYNAKÇA

- AHMED, A. Asuman, “Firdevsî-i Rûmî’nin Süleymânâme-i Kebîr’indeki Deyimler”, **Turkish Studies**, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer, 2014, s. 103-122.
- AKAR, Ali, **Türk Dili Tarihi**, Ötüken Neşriyat (3. Basım), İstanbul, 2010
- AKAY, A. (1990). *Firdevsî Süleyman-nâme (44. cilt) Metin ve Fiiller Üzerine Bir İnceleme*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- AKKUŞ, Muzaffer, **Kitabı Ğunya İnceleme-Metin-İndeks-Tıpkı Basım**, TDK Yay., Ankara, 1995
- AKSOY, Ömer Asım, **Atasözleri Sözlüğü**, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2016
- AKSOY, Ömer Asım, **Deyimler Sözlüğü**, İnkılap Yayınları, İstanbul, 2015
- BABÜR, Y. (2013). *Firdevsî- Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr (6-7. Ciltler/ İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- BANGUOĞLU, Tahsin, **Türkçenin Grameri**, TDK Yay., Ankara, 2007
- BİÇER, B. (2005), “*Firdevsî-i Rûmî ve Tarihçiliği*”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- BİÇER, Bekir, **Silahşorname Firdevsî-i Rûmî**, Çizgi Kitabevi, İstanbul, 2011
- BÜKE, H. (2015). *Firdevsî-i Rumî, Süleymannâme (38. Cilt), Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- BÜKE, Himmet, “Firdevsî-i Rumî, Hayatı Ve Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler”, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 13, C. 7, 2015 Aralık, s. 481-501

BÜYÜKKARCI, F. (1993). *Firdevsi Taviil ve Davet name'si: İnceleme-metin-dizinler*, Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.

ÇALIŞKAN, A. F. (2019). *Firdevsî-i Taviil'in Hayât ü Memât Adlı Eseri: Tahlil ve Metin*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

ÇATIKKAŞ, M. A., **Firdevsî-i Rûmî Süleyman-Nâme-i Kebîr**, TDK Yay., Ankara, 2009

ÇATIKKAŞ, M. Atâ. (2015). *Firdevsî-i Rûmî, Satraç-nâme-i Kebîr, İnceleme, Metin, Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÇELEBİ, K. **Keşfü'z-Zünûn**, (Çev.R. Balcı), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2007.

ÇELİK, Z. (2010). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymanâme Yazmasının (81.cilt) (12b 123b yk) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

DEVELLİOĞLU, F., **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi (26. Baskı), Ankara, 2010

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 2009

Diyanet İşleri Başkanlığı, **Kur'an Yolu Meâli**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları (7. Baskı), Ankara, 2007.

EDİSKUN, Haydar, **Türk Dilbilgisi**, Remzi Kitabevi, Eylül, 2004.

EKŞİOĞLU, S. (2018), *"Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme- cilt 11 (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)"*; Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Erzurum.

ERCİLASUN, A. Bican, **Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yay., Ankara, 2010

ERCİLASUN, Ahmet Bican, **Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, **Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü II**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

ERDEM, M. D. (2005). *Kitâb-ı Kıssa-nâme-i Süleymân Aleyhisselâm Üzerin Bir Söz Dizimi Çalışması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

ERKAN, Arif, **Arapça-Türkçe Büyük Sözlük**, Yasin Yay., İstanbul, 2004

GABAİN, A. Von, **Eski Türkçenin Grameri**, TDK Yay., Ankara, 2003

GENÇ, G. (1995). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme (25 ve 26. Ciltler) Giriş-Metin-Sözlük*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GÖK, A. (2019). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân-nâme-i Kebîr (37. cilt), İnceleme, Tenkitli Metin*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Isparta.

GÜLEÇ, H. (1994). *Firdevs-i Rumi'nin Süleyman-nâme'si 42. Cilt Dasıtan-ı Ceng-i Aheng-i Efrasiyab-ı Türk Üzerinde Bir Metin İncelemesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

GÜLEÇ, Hamdi, "Süleymânâme'de Eski Türk Destanlarına Ait Unsurlar, Dil-Üslup ve Motifler", **Bilig Dergisi**, S. 36, Kış 2006, s. 243-260.

GÜLSEVİN, Gürer, **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK Yay., Ankara, 2011

GÜLSEVİN, Gürer-BOZ, Erdoğan, **Eski Anadolu Türkçesi**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2013

İSEN, Mustafa, **Latîfi Tezkiresi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999

JAFAROVA, İ. (2003). *Firdevs-i Rumi'nin Süleyman-Name Yazmasınının (81. Cilt 54b- 82a, 28Yk.) Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KANAR, Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, Ankara, 2009

KANAR, Mehmet, **Farsça-Türkçe Sözlük**, Say Yay., İstanbul, 2010

Kınalızade Hasan Çelebi, **Tezkiretü’ş-Şuara**, (Haz. İbrahim Kutluk), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1981.

KİRİK, E. (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-Nâme'si -75. Cilt (Giriş-İnceleme Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

KORKMAZ, Zeynep, **Marzubân-nâme Tercümesi (Destûr-ı Şâhî)**, TDK Yay., Ankara, 2007

KORKMAZ, Zeynep, **Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi**, TDK Yay., Ankara, 2003.

KORKMAZ, Zeynep, **Türkiye Türkçesi Grameri, Şekil Bilgisi**, TDK Yay. (3. Baskı), Ankara, 2009

KÖPRÜLÜ, M. Fuad. (1997). “Firdevsî”, **İslam Ansiklopedisi**, IV, İstanbul, s. 649-651.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad. (1993). “Firdevsî”, **İslam Ansiklopedisi**, (IV, 649-650). İstanbul: DİA Yay.

KÖPRÜLÜ, F. Orhan (1996). “Firdevsi, Uzun”, **İslam Ansiklopedisi**, (16, 127-129). İstanbul: DİA Yay.

KÖZ, İ. (2004). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymannâme Yazmasının (81. Cilt 7a -54b yk.) Bilimsel Yayını ve Üzerinde Dil İncelemeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KUTLUK, İbrahim, “Kenek Oğlu Orhan ve Teşhisü’l İnsan”, **Türk Dili Belleten**, Seri III, Ankara 1950, (14-15), s. 29-33.

Latifî, **Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsıratü’n Nüzemâ (İnceleme- Metin)**, (Haz. Rıdvan Canım), Ankara, AKM Yayınları, 2000.

OLGUN, İbrahim-PARMAKSIZOĞLU, İsmet, **Firdevsî-i Rûmî, Kutb-nâme**, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 2011.

ÖZKAN, Mustafa, **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013

ÖZÖN, N. Mustafa, **Osmanlıca-Türkçe Sözlük**, İnılap Kitabevi ,Ankara, 2010

PAKALIN, M. Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, 1993

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yay., İstanbul, 2004

PARLATIR, İ. **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınevi, Ankara, 2014

SEMİZ, Ö. (2018). *Firdevsî-i Rûmî'nin Süleymân-nâme'sinin 70. Cildi (İnceleme Tenkitli Metin)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

ŞAHİN, Hatice, **Eski Anadolu Türkçesi**, Akçağ Yay., Ankara, 2003

ŞAKAR, Ö, S. (2009). **Firdevsî-i Rûmî, Terceme-i Câmeşûy-nâme**. (7. Baskı). İstanbul: Simurg Yayıncılık.

ŞAKAR, Ö., Sezer, “Firdevsî-i Rûmî ve Terceme-i Câmeşûy-nâme”, **Turkish Studies**, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 2/4, Fall, 2007, 723-730.

ŞEMSEDDİN, Sami, **Kamus-i Türkî**, Çağrı Yay., İstanbul, 2002

ŞİMŞEK, Y. (2013). *Firdevsî-i Rûmî, Süleymân - nâme - i Kebîr (76. Cilt) Giriş -Ses Bilgisi-Tenkitli Metin- Sözlük*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

ŞİMŞEK, Y. (2017). *Eski Anadolu Türkçesi Satırasası Kur'ân Tercümesi (Topkapı Nüshası, Giriş-Metin-Notlar-Dizin)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

ŞİMŞEK, Yaşar, “Süleyman-name'nin Dili Üzerine (76. Cilt)” **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 12, 2014, s. 264-278.

ŞÜKÜN, Z. **Farsça-Türkçe Lûgat**, Gencîne-i Güftar-Ferheng-i Ziya I-III. Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 1984

TANYILDIZ, Ahmet, “Uzun Firdevsî ve ‘Münâzara-i Seyf ü Kalem’i”, **Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi**, XXII-Güz 2007, s. 163-188.

TEKİN, T., **Makaleler**, TDK Yay., Ankara, 2013

TİKEN, K., **Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller**, TDK Yay., Ankara, 2004

TİMURTAŞ, F. K., **Batı Türkçesi “Eski Anadolu Türkçesi” Türk Dünyası El Kitabı**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1992

TİMURTAŞ, F. K., **Eski Türkiye Türkçesi**, Akçağ Yay., Ankara, 1994

TİMURTAŞ, F. K., **Osmanlı Türkçesi Grameri III**, Alfa Yay., İstanbul, 1999

Türk Dil Kurumu, **Derleme Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 1982

Türk Dil Kurumu, **Tarama Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara, 1995

Türk Dil Kurumu, **Türkçe Sözlük**, TDK Yay. (10. Baskı), Ankara, 2009

Türk Dil Kurumu, **Türkiye Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-VI**, TDK Yay., 2009, Ankara

TÜRK, Vahit-DOĞAN, Şaban-ŞERİFOĞLU, Yasin, **Eski Anadolu Türkçesi Dersleri**, Kesit Yayınları (1. Baskı), İstanbul, 2011

USTA, H. İ. (1995). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr İnceleme-Metin-Sözlük*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

USTA, Halil İbrahim, “Firdevsî-i Rûmî’nin bir münazarası”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi** 49, Ankara, 2009, 61-93.

VANLI, M. (2012). *Firdevsî-i Rûmî Süleymân-nâme-i Kebîr (8 -9. Ciltler) (İnceleme -Metin)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Yılmaz, E., Demir, N. (2013). Kısas-ı Enbiya'dan Hareketle Arap Harfli Metin Yayınlarında Sözlük-Dizinle İlgili İlkeler, **Türk Bilig Yayınları**, Ankara, 2013, s. 1-4

